

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

на порозі III тисячоліття

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

на порозі III тисячоліття

Всеукраїнське державне багатoproфільне
видавництво «Карпати»

«Наш рідний край»

«Вісник Карпат»

УЖГОРОД • 2005

ББК 74.58(4Укр)
У-33
УДК 378.4(477.87)

**Рекомендовано до друку
Вченою радою УжНУ
протокол №8 від 29 вересня 2005 р.**

Альбом представляє й узагальнює
найвагоміші здобутки колективу
Ужгородського національного університету
за шістдесят років.

Адреса УжНУ: 88000, м. Ужгород, вул. Підгірна 46.
Телефони ректорату: 3-33-41; 3-42-02; 3-51-32; 4-32-50; факс: 3-33-41; 3-61-36.
adm@univ.uzhgorod.ua www.univ.uzhgorod.ua

Редколегія: **М.М.Вегеш** – голова редколегії,
О.Г.Сливка, Л.О.Белей, І.П.Студеняк, В.В.Марина,
Т.М.Розумик – відповідальний редактор,
М.М.Басараб, В.В.Браславець.

Фото та художнє оформлення **В.В.Твердохліба**

ISBN 966-671-096-X

© Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво «Карпати», 2005
© «Наш рідний край», 2005
© «Вісник Карпат», 2005

**УЖГОРОДСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ:
УЧОРА І СЬОГОДНІ**

Уперше вимога відкриття вищого навчально-го закладу для русинів Карпат прозвучала в 1848 р. на першому слов'янському з'їзді в Празі. Виступаючи акцентували на тому, що угорські русини повинні заснувати "горожанські, богословські і учительські семінарії, потім інститути вищі – гімназії, ліцеї, академії, політехнічну школу й університет". У жовтні 1849 р. Адольф Добрянський запропонував відкрити правничу академію в Ужгороді. Його підтримали М.Висаник та І.Шолтес, однак австрійські власті цю ініціативу закарпатських учених і просвітників проігнорували. У 1869-1881 рр. А.Добрянський опублікував цілий ряд літературних творів, серед яких особливої уваги заслуговує "Проект політичної програми для Русі Австрійської" (1871). У ньому мислитель пропонував Руській Раді заснувати кафедри руської мови і літератури на філософському та юридичному факультетах Пештянського університету, а також відкрити одну руську кафедру в Кошицькій юридичній академії.

Попри те, що міжвоєнна Чехословаччина мала демократичний характер, однак і вона не спромоглася на відкриття університету для закарпатських українців. Важливо, що уже 24 грудня 1919 р. у рішенні автономної дирекції Підкарпатської Русі було зафіксовано: "З метою розвитку нашої народної мови та народної культури дирекція вважає обов'язково необхідним заснувати в Ужгороді руський університет", на якому б діяли три факультети – філософський, правничий та теологічний. Це питання обговорювалося в Інституті педагогіки імені Я.А.Коменського, однак його експерти позитивної відповіді не дали, мотивуючи своє рішення браком у краї кваліфікованих кадрів. А в 1927 р. віце-губернатор краю заявив: "Я категорично проти організації університету в Підкарпатській Русі як з міркувань відсутності матеріальної бази, так і політичних". Відкриття освітніх закладів добивався в Галичині й митрополит Андрей Шептицький, хоча мова йде про більш ранні часи. З боєм у серці митрополит говорив: "Якщо університети, через піднесення і промування культури, мають такий колосальний вплив на життя людської спільноти, що в новітніх часах вони стали найбільшими й найважливішими центрами культурного й національного життя, тоді вони є потрібні передовсім і найбільше тим, хто їх ще не має...".

Обдарована закарпатська молодь вступала на навчання до вищих навчальних закладів Праги, Брно, Братислави, Кошиць, Відня, Риму, Будапешта. Згідно з офіційною статистикою, у 1934-1935 рр. із 31 тисячі студентів, які навчалися у вищих навчальних закладах Чехословаччини, українців налічувалося всього 1,5%. Чи не саме тому в Маніфесті Першої Української Народної Ради від 17 листопада 1938 р. вимагалось створити свою українську високу школу – університет, "щоб діти незаможних могли вчитися в середніх та високих школах".

Протягом усього міжвоєнного періоду на території краю діяла угорська іредента, антиукраїнська діяльність якої досягла своєї кульмінації в 1938-1939 рр. Закарпаття наповнили угорські агенти, які збирали підписи за приєднання краю до Угорщини, складали списки неблагонадійних, організовували саботажі, закликали до скинення закон-

ного уряду краю. Отже, ситуація була складною у всіх відношеннях. Та незважаючи на це, А.Волошин готує "Проект організації Українського Університету в Карпатській Україні", "Закон про заснування Українського Державного Університету в Хусті", "Меморандум в справі утворення на Підкарпатській Русі університету, а в першу чергу перенесення Українського Вільного Університету з Праги до Ужгороду". В "Проекті" вказувалося, що "Український Університет в Карпатській Україні складатиметься з 4-х факультетів: 1) філософського; 2) правничого; 3) господарчого; 4) медичного". Передбачалося створити кафедри загального мовознавства, класичної філології, слов'янської філології, української мови, української літератури, західноєвропейської літератури, всесвітнього та слов'янського мистецтва, українського мистецтва, музикології, слов'янської археології, української археології та етнографії, історії Сходу, Греції й Риму, всесвітньої історії, історії слов'ян, історії України, історії церкви (всесвітньої та української), філософії, психології, соціології, педагогіки, педагогічної психології, школознавства, гігієни, загального законодавства. 24 лютого 1939 р. А.Волошин написав текст "Закону про заснування Українського Державного Університету в Хусті", упровадження якого покладалося на Сойм Карпатської України. Однак розгортання політичних подій у Карпатській Україні не дало можливості провести цей закон у життя. В окупованому гортистською Угорщиною Закарпатті й мови не могло бути про відкриття українського університету.

Після визволення Закарпаття Червоною Армією восени 1944 р. з'явилася реальна нагода для відкриття в краї університету. 5 грудня 1944 р. Народна Рада Закарпатської України прийняла декрет "Про організацію вищих шкіл на Закарпатській Україні", що дало підставу відомому фольклористу Петру Лінтуру написати статтю "Про державний університет". ЦК КПЗУ та НРЗУ 20 липня 1945 р. прийняли спільну постанову про утворення університету. І, мабуть, саме цей день варто би вважати датою заснування в Ужгороді університету. Ще молодий тоді письменник Іван Чендей емоційно написав на шпальтах "Закарпатської правди": "На сторінки історії культурного життя нашої країни золотими літерами буде записана дата відкриття державного університету. Скільки кращих синів нашого народу мріяли йти далі вчитися, закінчивши середні студії. Та мало коли на це була змога. Треба було покидати рідну землю і поступати на чужі факультети. Бідне було життя цих молодих людей, які бажали вчитися. І багато раз доводилось працювати по ночах на тяжкій роботі, щоб заробити на прожиття"... Тож нарешті – довгожданий день. Спочатку запрацювали підготовчі курси, а з 1 лютого 1946 р. за парти сіли перші студенти: приступили до занять 168 юнаків і дівчат з різних міст і сіл України, з якою наш край уже жив єдиною родиною. Навчальний процес почався на чотирьох факультетах - історичному, філологічному, біологічному та медичному.

Численні й цілком заслужені здобутки майже 14-ти тисячного колективу Ужгородського національного університету багато в чому залежать від керівного його складу - ректора, проректорів, деканів,

завідувачів кафедрями. За період з 1945 до 1988 рр. обов'язки ректора університету виконували:

Степан Васильович
Добош
(серпень-жовтень 1945)

Аркадій Михайлович
Курішко
(1945-1949)

Володимир Григорович
Ткаченко
(1949-1956)

Іван Іванович
Ленарський
(1956-1961)

Дмитро Венедиктович
Чепур
(1961-1977)

Володимир Гаврилович
Шульга
(1977-1980)

Володимир Іванович
Лендел (1980-1988)

Володимир Юлійович
Сливка (1988-2004)

Василь Іванович Русин (2004-2005) та Микола Миколайович Вегеш (від лютого 2005 р.).

Сучасне керівництво університету - молода (середній вік - 42 роки) і високопрофесійна команда одностудентів, яким до снаги вирішувати найскладніші завдання. Проректором з навчальної роботи призначений доктор фізико-математичних наук, професор

Василь Іванович Русин
(2004-2005)

О.Г.Сливка, проректором з навчально-виховної роботи - доктор філологічних наук, професор Л.О.Белай, проректором з наукової роботи - доктор фізико-математичних наук, професор І.П.Студеняк, проректором із перспектив розвитку університету - доцент В.В.Марина, проректором з адміністративно-господарської роботи - В.В.Шетеля, проректором з капітального будівництва - Я.С.Гук. Нове керівництво університету діє прозоро і виважено, чому в значній мірі сприяє Прес-служба Ужгородського національного університету, яку очолює доцент М.Ю.Токар. Очолювана ним структура плідно співпрацює з Мовною службою (доцент Т.М.Розумик) та Соціологічною лабораторією (доцент Р.Г.Жиленко), а також редакціями університетських газет "Погляд" (редактор В.В.Тарасюк) і "Ужгородський університет" (редактор В.В.Туряниця). Функції радників ректора з різних питань сумлінно виконують М.В.Сідак, А.А.Шекета, О.В.Катриниць. Великий обсяг роботи охоплює і помічник ректора, старший викладач кафедри політології В.І.Басараб.

Подальшому розвитку університету значною мірою сприяє діяльність наглядової ради, яку очолює державний секретар України Олег Рибачук. Активними її членами зарекомендували себе Олег Серяков, Віктор Пинзеник, Микола Поліщук, Віктор Балага, Олег Гаваші, Петро Скунець та інші визначні державні діячі України, науковці й мистецтвознавці.

Сьогодні підготовка фахівців в університеті проходить за 24 напрямками та 41 спеціальністю на 82 кафедрах та 15 факультетах: біологічному (проф. В.І.Ніколайчук), економічному (член-кореспондент НАН України, проф. В.П.Мікловда), інженерно-технічному (доц. І.І.Туряниця), історичному (доц. В.І.Феніч), фізичному (проф. В.Ю.Лазур), математичному (доц. М.М.Пагіря), медичному (доц. О.О.Болдичар), міжнародних відносин (доц. М.М.Палінчак), післядипломної освіти (проф. І.В.Чопей), романо-германської філології (доц. С.С.Бобинець), фізичного виховання і спорту (доц. В.А.Товт), філологічному (проф. І.В.Сабадош), хімічному (доц. В.Г.Лендел), юридичному (проф. В.І.Ярема) та географічному (проф. С.С.Поп). Найближчим часом планується відкриття стоматологічного факультету та факультету соціальних наук (політологія, філософія, соціальна робота, педагогіка і психологія). На відділенні післядипломної освіти ведеться підготовка лікарів-інтернів та перепідготовка фахівців із базових спеціальностей, працюють курси підвищення кваліфікації.

Нині в університеті навчається близько дванадцяти тисяч студентів. Перший випуск відбувся у 1951 році, а загалом університет підготував понад 60 тисяч фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст" та "магістр". За вагомих внесок у розвиток національної освіти й науки Указом Президента України від 19 жовтня 2000 р. №1148/2000 університетові присвоєно статус національного і перейменовано на Ужгородський національний університет із наданням четвертого рівня акредитації. Таким чином, ми здобули загальнодержавне визнання.

Ми згуртували навколо себе справжню наукову еліту. В університеті на постійній основі працює понад 900 штатних викладачів і наукових співробітників, серед яких - 100 докторів наук та професорів, близько 400 кандидатів наук та доцентів, один член-кореспондент НАН України, один член-кореспондент Української академії аграрних наук. Понад тридцять викладачів мають почесні звання України, зокрема - заслужених діячів науки й техніки, працівників народної освіти, лікарів, винахідників тощо. До проведення навчального процесу та наукових досліджень в університеті щороку на умовах штатного сумісництва залучається близько 20 докторів наук із провідних наукових установ України. Підготовка науково-педагогічних кадрів здійснюється через аспірантуру з 50 спеціальностей та докторантуру.

Наукові дослідження ведуться на всіх кафедрах університету, у трьох науково-дослідних інститутах ("Фізика й хімія твердого тіла", "Фітотерапія", "Карпатознавства"), в Інституті державного управління та регіонального розвитку, Центрі гунгарології та ін. Можна впевнено сказати, що УжНУ - центр української фізики та інших точних наук. В університеті сформувалися відомі в Україні та за кордоном наукові школи з фізики та хімії складних напівпровідників, дослідження процесів зіткнення електронів і фотонів з атомами та молекулами, емісійної електроніки, алгебри, діалектології, теоретичної та прикладної гастроентерології тощо. Функціонують чотири спеціалізовані ради із захисту кандидатських дисертацій. Видається "Науковий вісник університету" (серії "Медицина", "Біологія", "Математика", "Історія", "Політологія, соціологія, філософія", "Філологія", "Хімія", "Фізика", "Педагогіка", "Економічні науки", "Правознавство"). Науковцями університету видано близько 600 монографій та понад 200 підручників і навчальних посібників. Університетський пункт спостережень штучних космічних об'єктів включено до міжнародних мереж та програм. Щороку на базі університету проводиться близько 10 міжнародних конференцій і симпозіумів, виконується понад 60 науково-дослідних тем із загальним кошторисом понад два млн. гривень. Науковці університету здобули п'ять Державних премій України в галузі науки і техніки, зокрема: "Розробка, дослідження складних некристалічних халькогенідних матеріалів і створення на їх основі елементів оптоелектроніки та лазерної техніки" (1989); "Елементарні

процеси та резонансні явища в парних зіткненнях електронів, атомів і іонів" (1995); "Хімія, технологія й властивості халькогенгалогенідних матеріалів" (2000), "Нові фізичні ефекти в сильноанізотропних напівпровідниках та прилади на їх основі" (2001) та у 2003 році - за цикл робіт з проблем регіональної соціально-економічної політики в Україні.

Професорсько-викладацький склад університету не зупиняється на досягнутому. Серед найактуальніших проблем наукової діяльності на майбутнє слід назвати: активізацію роботи в пошуку позабюджетних джерел фінансування наукових досліджень і розробок з метою розвитку і поліпшення матеріально-технічної бази наукових підрозділів; створення університетського центру міжнародного наукового співробітництва та відкриття на його основі регіонального відділення Національного інформаційного центру України (м. Київ), основним завданням якого буде підготовка міжнародних грантів у рамках ІНТАС, КОРДІС, ЦРДФ, міжрегіональних та інших науково-технічних програм; більш сконцентрована орієнтація наукових досліджень на потреби об'єктів господарювання Закарпатського регіону, особливо прикладного напрямку (моніторинг регіональних потреб у високотехнологічних розробках і продуктах, реклама й маркетинг завершених розробок інноваційного спрямування, участь у різних виставках, патентування технічних рішень і інших наукових продуктів); у рамках реалізації державної інноваційної політики шляхом інтеграції вищих навчальних закладів та галузевих науково-дослідних установ завершити роботи для створення на базі СКБ засобів аналітичної техніки Науково-дослідного та конструкторсько-технологічного інституту "СКБ ЗАТ" УжНУ, який відіграватиме провідну роль осередку для впровадження високотехнологічних розробок учених УжНУ; розвиток студентської науково-технічної творчості шляхом створення студентської науково-технічної ради, відновлення роботи студентських конструкторських бюро, де б студенти здобували та реалізовували свої практичні навички, готували лабораторні зразки власної продукції тощо.

Університет здійснює міжнародне співробітництво за договорами з 42 вищими навчальними закладами тринадцяти країн світу. Ми контактуємо зі Сполученими Штатами Америки, Францією, Канадою, Китаєм, Хорватією, Угорщиною, Словаччиною, Румунією та ін. Постійно у закордонні відрядження виїжджають як викладачі, так і аспіранти та студенти. Діє програма зворотного обміну. Сьогодні університет бере участь у восьми міжнародних наукових програмах. На історичному факультеті відкрито кафедру історії Угорщини та європейської інтеграції, яку очолив відомий український історик з європейським іменем професор Степан Віднянський. Традиційними стали спільні українсько-румунські археологічні та етнологічні експедиції, в яких бере участь Науково-дослідний інститут карпатознавства (професор В.Г.Котигорошко). З

ініціативи доцента О.М.Гвоздяк в УжНУ відкрито філію Інституту Гете. Враховуючи великий внесок зарубіжних вчених у становлення і розвиток університету Вчена рада прийняла рішення про їх відзначення званням "Почесний доктор Ужгородського національного університету". Серед лауреатів - професори Микола Мушинка (Словаччина), Віорел Чубота (Румунія), Міхал Данілак (Словаччина), Олена Рудловчак (Словаччина). З нагоди 60-ти річного ювілею університету започатковано нагородження знаних ужгородських учених почесним званням "Заслужений професор

Ужгородського національного університету".

Університет має найбільшу в регіоні наукову бібліотеку (директор - О.І.Почекутова), фонди якої налічують 1,5 млн. примірників книг та володіють багатьма унікальними зразками вітчизняного і зарубіжного книгодрукування. Бібліотека зберігає книги великої цінності, серед них, зокрема, інкунабули (першодруковані книги), що побачили світ латинською мовою до 1500 р. Не можна не згадати про рукопис історика Михайла Лучкая "Історія карпатських русинів" (латинською мовою), "Російську грамматику" Михайла Ломоносова, збірку безцензурних поем Тараса Шевченка, видану в Празі у 1876 р., "Русалку Дністровую" М.Шашкевича, І.Вагилевича і Я.Головацького, видану в 1837 р. у Будапешті, "Острозьку біблію", надруковану Іваном Федоровим у 1581 р., "Мінею", написану в 1556 р., рукописи Василя Довговича, Олександра Духновича, Арсенія Коцака та ін.

Сьогодні Ужгородський національний університет - найпотужніший осередок освіти і науки в Закарпатті. Лише загальна площа усіх приміщень університету становить 103 тис. кв. м. Ведеться будівництво нового навчально-лабораторного корпусу загальною площею 12 тис. кв. м. У п'яти гуртожитках проживають 2900 студентів та аспірантів. Університет має своє видавництво, спортивний комплекс із закритим 25-метровим плавальним басейном, ботанічний сад, зоологічний музей, високогірну біологічну базу у с.Колочава, спортивно-оздоровчий табір "Скалка", санаторій-проф-

ілакторій, гірськолижну базу "Плішка".

Багато випускників університету стали відомими вченими, письменниками, педагогами, державними й громадськими діячами. Серед них - академіки й члени-кореспонденти Національної академії наук України М.Ф.Шуба, С.П.Вассер (він же директор Інституту мікології НАН України), В.В.Німчук (директор Інституту української мови НАН України), Й.Й.Ділунг, Ю.Ю.Керча, Р.І.Костик, В.І.Кошечко, О.В.Мишанич, В.П.Мікловда, В.І.Пехньо, В.І.Фушич, директор Медичного радіологічного наукового центру Російської академії медичних наук, академік РАН А.Ф.Циб, директор НДІ офтальмології ім. Філатова І.І.Логай, лауреат Державної премії України, провідний педіатр України П.С.Мошич, директор Спеціальної астрофізичної обсерваторії Російської академії наук, член-кореспондент РАН Ю.Ю.Балега, лауреати Державної премії ім. Тараса Шевченка письменник Іван Чендей, поети Петро Скунець, Дмитро Кремінь, міністр охорони здоров'я України М.Є.Поліщук та багато інших.

Студенти Ужгородського національного університету взяли активну участь у президентських ви-

борах 2004 р. та Помаранчевій революції, які привели до всенародного обрання Президентом України Віктора Ющенка. Вони утвердили те, що є високосвідомими громадянами своєї країни, які ніколи не миритимуться з пануванням авторитаризму та зневажанням демократичних свобод.

Участь ужгородських студентів і викладачів у епохальних подіях кінця 2004 р. яскраво представлена в документальному фільмі "Хочемо правди. Ужгородський національний університет і Помаранчева революція" (автор проекту - Андрій Ребрик; творча група - Омелян Коляджин, Іван Реб-

рик, Вадим Шишканич). Студентство УжНУ - важлива складова частина трудових колективів і вечних рад факультетів та університету. Студентська

рада та профком беруть активну участь у всіх без винятку сферах вузівського життя. Поряд з навчанням та наукою студентське життя - це і вечори відпочинку, дискотеки, спортивні змагання, виступи команд КВК, зустрічі з цікавими людьми. Останнім часом гостями наших студентів були Герой України Левко Лук'яненко, міністр закордонних справ України Борис Тарасюк, його перший заступник Антон Бутейко, державний секретар України Олег Рибачук та багато інших.

Колектив, керівництво університету гордиться нашими студентами, які досягли значних успіхів у спорті, суттєво піднявши рейтинг найстарішого в краї вищого навчального закладу. Мова йде про майстрів спорту міжнародного класу Енвера Аблаєва і Станіслава Кравчука, які стали переможцями Кубка Світу з акробатичного фрістайлу, майстра спорту міжнародного класу, призера чемпіонату Європи з снобордингу Йосипа Пеняка, майстра спорту міжнародного класу, чемпіона України з шахів Василя Шикуну. Чемпіоном Європи з гірськолижного спорту стала студентка хімічного факультету, майстер спорту Тамара Гісем, а призером чемпіонату Європи із спортивного орієнтування - майстер спорту Сергій Готра. Нещодавно вихованка Андрія Федорішка, майстер спорту Габрієла Знік, стала чемпіонкою України з пауерліфтингу. Нам приємно, що студенткою факультету фізичного виховання і спорту є член національної збірної України з гандболу, майстер спорту Наталія Скунзяк.

Гандбольна команда "Карпати-УжНУ" (головний тренер - Сергій Новиков) виступає в суперлізі чемпіонату України. У 1986 р. гандболістки "Карпат" стали чемпіонками України, двічі - у 1980 і 1989 роках завойовували срібло, а у 1997 році - бронзу. Чотирнадцять разів вони займали четверте місце, що дає право виступати в єврокубках. У 1996 р. ужгородки вперше у своїй історії вийшли на європейську гандбольну арену як учасники Кубка міст, а в 1997 р., ставши бронзовими призерами, дебютували в Кубку Європейської федерації гандболу, третьому за рангом Єврокубку. В 2003 р. жіноча збірна Закарпатської області з гандболу, яка була сформована на базі ужгородських "Кар-

пат", на Других всеукраїнських іграх уперше в історії місцевого гандболу стала срібним призером цих престижних і традиційних змагань. Відразу 10 гравців гандбольного клубу "Карпати" були удостоєні звання "Майстер спорту України". 27-28 серпня в спорткомплексі "Юність" проходив міжнародний гандбольний турнір "Кубок УжНУ", присвячений 60-річчю заснування нашого університету. В ньому взяли участь імениті клуби "Россільмаш" (Ростов-на-Дону, Росія), "Івента" (Міхаловце, Словаччина), "Дева" (Румунія) і "Карпати-УжНУ" (Ужгород, Україна).

2005 рік - особливий у житті багатотисячного студентського колективу і професорсько-викладацького корпусу Ужгородського національного університету, адже 18 жовтня ми відзначаємо 60-річний ювілей. Це не тільки святкування, але й підбиття певних підсумків та накреслення планів подальшого еволюційного зростання, наближення нашої освіти до європейських і світових стандартів. Підготовка входження нашого колективу до системи Болонського процесу збіглася з низкою внутрішніх проблем. Погодимось з тим, що не кожного року міняються ректор і проректори, а відповідно - підходи і стиль роботи. Лише сильні в кадровому відношенні вищі навчальні заклади з честю виходять із аналогічних ситуацій. Після всього, що сталося, ми впевнено можемо стверджувати, що, поза всі негаразди, Ужгородський національний університет як був, так і продовжує залишатися головним осередком освіти і науки в Закарпатті.

Микола Вегеш,
ректор Ужгородського
національного університету,
доктор історичних наук, професор

КЕРІВНИЦТВО УНІВЕРСИТЕТОМ ТА ЙОГО СТРУКТУРА

Вегеш Микола Миколайович,
ректор Ужгородського національного
університету, доктор історичних наук, професор

Микола Миколайович Вегеш народився 28 листопада 1962 р. в селищі Міжгір'я Закарпатської області. Після закінчення місцевої середньої школи поступив на історико-педагогічний факультет Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. В.С.Стефаніка. Очолював проблемний семінар з історії України доби феодалізму під керівництвом академіка В.В.Грабовецького (1979-1984). Працював учителем історії та суспільствознавства Синевирської середньої школи Міжгірського району (1984-1991), очолював методичне об'єднання вчителів історії. В 1990-1994 рр. - аспірант кафедри історії СРСР (згодом історії України) Ужгородського державного університету (спочатку стаціонарної, потім заочної форми навчання). У 1992-1994 рр. - асистент кафедри історії України.

На засіданні вченої ради УжДУ захистив кандидатську дисертацію "Карпатська Україна в 1938-1939 рр.: соціально-економічні та політичні аспекти" (1994). Доцент кафедри історії України (1994-1997), згодом кафедри політології (1997-2001). 25 вересня 1998 р. на засіданні вченої ради в Інституті історії України НАН України захистив докторську дисертацію "Закарпаття в контексті центральноєвропейської політичної кризи напередодні Другої світової війни". 26 квітня 1999 р. відбувся повторний захист докторської дисертації (прийнято положення, що між захистами кандидатської та докторської дисертацій повинно пройти п'ять років) на засіданні спеціалізованої вченої ради в Київському національному університеті ім. Т.Г.Шевченка. Професор кафедри політології (2001), згодом її завідувач (2002). Директор науково-дослідного інституту карпатознавства (2000-2004). Декан історичного факультету (2004-2005). З 11 лютого 2005 р. виконує обов'язки ректора Ужгородського національного університету. 31 березня 2005 р. М.Вегеша на засіданні конференції трудового колективу обрано ректором УжНУ.

Лауреат премій імені В.Гренджі-Донського (1993) та академіка І.П.Крип'якевича (1996), академік Міжнародної Слов'янської академії наук (1999), голова Закарпатського відділення Всеукраїнського біографічного товариства (1999-2004), почесний член музею Олекси Довбуша в Івано-Франківську (2000), почесний член Дослідницького бюро радників Американського біографічного інституту (2001), член Президії Закарпатського обласного осередку Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка (2004). Нагороджений Грамотою Верховної Ради України "За заслуги перед Українським народом" (2004) та грамотою Всеукраїнського братства ОУН-УПА імені генерал-хорунжого Тараса Чупринки за участь у дослідженні історії національно-визвольних змагань українського народу.

Микола Вегеш активно займається політичною діяльністю. Член міжгірського осередку Закарпатської обласної організації Української республіканської партії (1990-1992), голова секретаріату Закарпатської обласної організації Української консервативної республіканської партії (1993-1998), голова Закарпатської обласної організації "Меморіал імені Василя Стуса" (1992-1998), голова Ужгородської міської організації партії "Реформи і порядок" (1998-2002). Балотувався до обласної ради від виборчого блоку "Наша Україна" (2002), одночасно будучи довіреною особою ректора Ужгородського національного університету, професора В.Ю.Сливки. 28 липня 2004 р. голова Центральної виборчої комісії С.Ківалов підписав посвідчення, згідно з яким М.Вегеш є довіреною особою кандидата на пост Президента України В.А.Ющенка по територіальному виборчому округу №72. 9 квітня 2005 р. його обрано членом президії та ради "Народного Союзу Наша Україна", а 14 травня - головою Ужгородської міської організації політичної партії "Народний Союз Наша Україна".

Микола Вегеш є автором понад 850 публікацій, серед яких 450 наукових. Найповніше його науковий доробок представлений у двох багатотомних виданнях "Історичні дослідження в семи томах" (2000-2001) та "Історія і політика в чотирьох томах" (2005). Серед навчально-методичних посібників заслуговують на увагу "Основи політології", "Вступ до геополітики", "Становлення і розвиток політичної думки в Україні", "Історія української державності", "Політологія: конспект лекцій", "Історична наука в Ужгородському державному університеті: матеріали до лекцій", "Українська державність у ХХ столітті", "Політологія в Ужгородському національному університеті та Болонський процес", "Як писати наукову роботу", "Зарубіжні футурологічні концепції на межі тисячоліть: порівняльний аналіз" та ін.

Праці Миколи Вегеша публікувалися в США, Канаді, Великобританії, Чехії, Словаччині, Угорщині, Румунії. Він автор багатьох колективних моно-

наук (1997), професор (2002). У 1983 р. закінчив українське відділення філологічного факультету Ужгородського державного університету та вступив до аспірантури за спеціальністю "загальне мовознавство". У 1986 р. захистив кандидатську дисертацію "Варіантність антропонімів на різних рівнях української мови". У 1986 - 2000 рр. - викладач, доцент, професор кафедри загального і слов'янського мовознавства, з 2000 року - професор кафедри української мови Ужгородського національного університету. З 2005 року - проректор з навчально-виховної роботи УжНУ.

Досліджує українську та слов'янську ономастику, історію української літературної мови, мову та культуру української діаспори, а також працює у сфері лексикографії та перекладу. Брав участь в організації Міжнародної школи україністів (м.Київ). Один із співавторів енциклопедії "Українська мова" (2000, 2005). Виступає з науково-популярними статтями у всеукраїнській та обласній періодиці.

Основні праці: Короткий старослов'янсько-український граматичний словник (1990); Сакля на витри: антологія поезії югославських русинів-українців (У співавторстві з І.Ребриком, 1991); Ім'я для дитини в українській родині: словник-довідник (1993); Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX-XX ст. (1995); Тіхий Ф. Розвиток сучасної літературної мови на Підкарпатській Русі / Переклад з чеської та післямова (у співавторстві з М.Сюськом, 1996); З історії українців Боснії (1997); Старослов'янсько-український словник (2001); Проблемні питання української літературно-художньої антропонімії (2001); Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії (2002); Дорошенко Дмитро. Слов'янський світ у його минулому та сучасному / Передмова та упорядкування (2005).

Студеняк Ігор Петрович,

проректор з наукової роботи Ужгородського національного університету, доктор фізико-математичних наук, професор

І.П. Студеняк народився 12 січня 1960 р. у м. Рахів Закарпатської області. У 1977 р. закінчив Ужгородську СШ №1 і вступив на фізичний факультет Ужгородського державного університету. У 1982

р. отримав диплом з відзнакою за спеціальністю фізика і продовжив навчання в аспірантурі на кафедрі фізики напівпровідників. Під керівництвом

О.М.Борця займався дослідженням оптичних властивостей сегнетоелектриків та напівпровідників. 31 жовтня 1986 р. в Чернівецькому державному університеті захистив дисертацію "Оптичні, діелектричні властивості і фазові переходи в кристалічних халькогалогенідах Cu_6PS_5I (Br, Cl) і $SbSI$ " і здобув учений ступінь кандидата фізико-математичних наук.

Після завершення навчання в аспірантурі з 1986 до 1989 року працював молодшим та старшим науковим співробітником науково-дослідного сектора Ужгородського державного університету.

3 грудня 1989 р. займається науково-педагогічною діяльністю на посаді асистента кафедри фізики напівпровідників, а з листопада 1992 р. - на посаді доцента цієї ж кафедри. Вчене звання доцента йому присвоєно 26 грудня 1996 р.

Після захисту кандидатської дисертації І.П. Студеняк цілеспрямовано займається дослідженням оптичних властивостей кристалів (сегнетоелектричних, сегнетіелектричних, антисегнетоелектричних, сегнетоеластичних, суперіонних), в яких реалізуються різні типи фазових переходів. Набутий за період тривалої наукової діяльності досвід дозволив йому вивчити та пояснити загальні закономірності поведінки оптичних властивостей у кристалах з різними типами розупорядкування (температурне, власне та індукване структурне, композиційне) кристалічної ґратки та різними типами фазових переходів. З вересня 1999 р. зарахований у докторантуру за спеціальністю "фізика напівпровідників і діелектриків", за час перебування в якій завершує роботу над докторською дисертацією.

27 лютого 2003 р. в Інституті фізики НАН України захищає дисертацію "Ефекти розупорядкування та фазові переходи в складних халькогенідах та халькогалогенідах", і йому присвоєно вчений ступінь доктора фізико-математичних наук. З вересня 2002 р. працює на посаді професора кафедри фізики напівпровідників. 19 лютого 2004 р. йому присвоєно вчене звання професора. Від травня 2005 р. - проректор з наукової роботи Ужгородського національного університету.

І.П. Студеняк - відомий спеціаліст у галузі фізики твердого тіла, веде активну наукову роботу - займається вивченням оптичних властивостей напівпровідників, фероїків та суперіонних провідників з різними типами фазових переходів, дослідженням впливу на них різних типів розупорядкування кристалічної ґратки, індукованих дією зовнішніх факторів, вивченням можливостей практичного застосування досліджуваних матеріалів в оптичних пристроях різного функціонального призначення. Його роботи опубліковано у провідних вітчизняних та зарубіжних наукових фахових журналах, а також апробовано на багатьох авторитетних міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

І.П. Студеняк є автором та співавтором більше 180 наукових праць та навчальних посібників.

графій та енциклопедичних видань ("Енциклопедія сучасної України", "Енциклопедія історії України", "Малий словник історії України", "Нариси історії Закарпаття", "Августин Волошин", "Вони боронили Карпатську Україну" та ін.).

Біобібліографічний покажчик наукових і науково-популярних праць Миколи Вегеша підготував і видав у 2002 р. Маріан Токар.

Сливка Олександр Георгійович,
проректор з навчальної роботи
Ужгородського національного університету,
доктор фізико-математичних наук, професор

О.Г.Сливка народився 8 березня 1960 р. в селищі Перечин Закарпатської області. У 1977 р. закінчив Перечинську середню школу і поступив на фізичний факультет Ужгородського державного університету, який закінчив з відзнакою у 1982 р., здобувши кваліфікацію - фізик, викладач. У 1982-1985 рр. навчається в стаціонарній аспірантурі при кафедрі фізики напівпровідників і діелектриків. Після завершення аспірантури працював у науково-дослідному секторі Ужгородського державного університету молодшим науковим співробітником, а згодом - старшим науковим співробітником. 29 жовтня 1987 р. в Ужгородському державному університеті захистив кандидатську дисертацію (зі спеціальності 01.04.10 - фізика напівпровідників і діелектриків) на тему "Фазові р,Т-діаграми та особливості фізичних властивостей кристалів $\text{Sn}_2\text{P}_2(\text{SexS}_{1-x})_6$ поблизу точки Ліфшица". 1 жовтня 1988 р. переведений на посаду асистента кафедри оптики Ужгородського державного університету, а 22 травня 1991 р. обраний за конкурсом на посаду доцента цієї ж кафедри. Вчене звання доцента йому присвоєно 29 травня 1997 р.

У 1999 р. зарахований у докторантуру Ужгородського університету за спеціальністю "Фізика напівпровідників і діелектриків". Після завершення докторантури з вересня 2002 року працює старшим науковим співробітником науково-дослідної частини Ужгородського національного університету. З вересня 2002 р. - провідний науковий співробітник та професор кафедри оптики УжНУ.

4 червня 2003 р. у Львівському національному

університеті імені Івана Франка захищає докторську дисертацію "Баричні ефекти та полікритичні явища в сегнетоактивних напівпровідниках групи з неспівмірними фазами", а 10 грудня 2003 р. йому присуджено вчений ступінь доктора фізико-математичних наук. 8 грудня 2004 р. призначений на посаду проректора з навчальної роботи УжНУ. 30 червня 2005 р. обраний на посаду завідувача кафедри оптики фізичного факультету Ужгородського національного університету.

Значна частина наукових досліджень О.Г.Сливки присвячена експериментальному вивченню впливу зовнішніх чинників на структурні фазові переходи в сегнетоактивних кристалах. О.Г.Сливка брав безпосередню участь у розробці та створенні нових експериментальних методик дослідження фізичних властивостей кристалів в умовах високого гідростатичного тиску. На підставі проведених ним комплексних експериментальних досліджень впливу температури, тиску, електричних полів на фундаментальні фізичні властивості кристалів $\text{Pb}(\text{Sn})_2\text{P}_2\text{Se}(\text{S})_6$ виявлено ряд нових фізичних ефектів та полікритичних явищ, що є характерними для кристалічних матеріалів з неспівмірно-модульованими структурами. Розвинуто феноменологічну теорію фазових переходів для власних сегнетоелектриків-напівпровідників на основі врахування пружної частини термодинамічного потенціалу та баричної залежності константи Кюрі-Вейсса. Вперше вказав на необхідність врахування баричної залежності константи Кюрі-Вейсса при проведенні аналізу баричних ефектів та ідентифікації полікритичних точок на діаграмах стану сегнетоелектриків.

Галузі наукових інтересів: фізика високих тисків, фізика напівпровідників і діелектриків, фізика сегнетоелектриків, оптична спектроскопія.

Має 140 наукових та науково-методичних праць, 2 авторських свідоцтва та 5 патентів на винахід.

Белей Любомир Омелянович,
проректор з навчально-виховної роботи
Ужгородського національного університету,
доктор філологічних наук, професор

Любомир Белей народився 18 березня 1962 р. в селищі Войнилів Івано-Франківської області. Український мовознавець, доктор філологічних

Марина Василь Васильович,
проректор з перспектив розвитку
Ужгородського національного університету,
кандидат історичних наук, доцент

Василь Марина народився 4 жовтня 1964 р. в с. Глибокий Потік Тячівського району Закарпатської області. По закінченні середньої школи навчався на історичному факультеті Кишинівського державного університету, який закінчив з відзнакою у 1986 р. Трудову діяльність розпочав у рідному селі учителем історії та суспільствознавства. З 1987 до 1989 року працював у Тячівському райкомі комсомолу спочатку звільненим секретарем комітету комсомолу колгоспу "Дружба народів", а згодом - другим секретарем Тячівського райкому комсомолу.

Протягом 1990-1995 рр. працював викладачем кафедри французької мови та зарубіжної літератури Ужгородського державного університету, паралельно навчаючись в аспірантурі, яку закінчив у 1994 році. Під керівництвом кандидата наук, доцента М.П.Макари у 1995 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності "Історія України". Тема дисертаційного дослідження: "Румуни Закарпаття: проблеми історії та етнокультурного розвитку".

Від 1996 до 2002 року працює на посаді старшого наукового співробітника Науково-дослідного інституту карпатознавства УжНУ. Член редколегії наукового збірника "Carpatica-Carpatika" (випуски 7-31), неперіодичного видання "Проблеми історії, філософії та літературознавства України" (випуски 1-3). Опублікував понад 60 наукових праць з різноманітних проблем карпатознавства. В.Марина доклав значних зусиль до налагодження наукових стосунків НДІ карпатознавства з Історичним музеєм м. Сату Марє та Інститутом Фракології (Румунія). Брав участь у численних археологічних розкопках та етнологічних наукових експедиціях, переважна більшість з яких були міжнародними, учасник багатьох наукових конференцій (вузівських, міжвузівських, всеукраїнських та міжнародних).

У 1996 - 2004 рр. працював за сумісництвом методистом кабінету національних шкіл Інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів. З ве-

ресня 2002 р. - доцент кафедри політології Ужгородського національного університету, а з 2005 р. - проректор із перспектив розвитку Ужгородського національного університету.

Досліджує історію румунів Закарпаття, актуальні проблеми етнополітики та культури Закарпаття. Серед основних праць В.Марини заслуговують на увагу "Історія Румунії" (1992), "Проблеми етнополітичного розвитку румун Закарпаття (1945-1995)" (1995), "Етнокультурний ренесанс румун Закарпаття" (1997), "Румуни Закарпаття за даними грамот XIV-XV ст. Іоана Мігаліде Апша" (1991), "До питання про соціальне становище румунів Марамороша наприкінці XIX - на початку XX ст." (1992), "Волохи: етнонаціональні та етнокультурні питання" (2001), "Румуни Марамороша-Закарпаття в історичній літературі" (2001), "Перші письмові згадки про населені пункти Марамороського комітату" (2002), "Особливості антитоталітарного руху в Румунії наприкінці 80-х років" (1997), "Румунія і Карпатська Україна: Особливості політичного розвитку і співробітництва" (1994), "Висвітлення процесу денационалізації в творчості Василя Гренажі-Донського" (1995) та ін.

Шетеля Володимир Васильович,
проректор з адміністративно-
господарської роботи
Ужгородського національного університету

Володимир Шетеля народився 19 липня 1960 р. в селі Колочава Міжгірського району Закарпатської області. В 1977 р. закінчив місцеву середню школу, а також музичну в селі Синевир. Навчався на фізичному факультеті Ужгородського державного університету (1979-1984). Після закінчення працював у спеціальному конструкторському бюро "Квант" при університеті (1984-1985). Займався науковою роботою по рентгеноструктурному аналізу кристалів та напівпровідників, освоївши унікальну наукову установку ДРЗП-2 дифрактометр рентгенівський загального призначення. Працював директором студентського містечка (1986-2005). У вересні 2005 р. призначений на посаду проректора з адміністративно-господарської роботи Ужгородського національного університету.

Гук Ярослав Семенович,
проректор з капітального будівництва
Ужгородського національного університету

Ярослав Гук народився 18 вересня 1942 р. в селі Рудники Миколаївського району Львівської області. В 1959 р. закінчив місцеву середню школу, після чого поступив на факультет планування і забудови населених пунктів Львівського аграрного університету. Здобув диплом про вищу освіту в 1966 р. Згодом закінчив Львівський політехнічний інститут (промислове і цивільне будівництво) (1976) та вищі містобудівельні курси при Московському архітектурному інституті (1979).

До університету Ярослав Гук працював на посадах головного архітектора Тячівського, Іршавського і Виноградівського районів Закарпатської області, у проектному інституті "Укрземпроект" по проектуванню генеральних планів населених пунктів Закарпаття, заступником голови облспоживспілки з будівництва, заступником генерального директора "Закарпатлісторгу".

З 1992 р. працює начальником відділу перспективного розвитку і капітального будівництва та головним інженером Ужгородського державного університету. З 2003 р. - проректор з капітального будівництва Ужгородського національного університету. Член Спілки архітекторів України (2001). На посаді проректора Я.С.Гук суттєво поліпшив стан справ на будівництві навчально-лабораторного корпусу, фактично за два з половиною роки здав в експлуатацію приміщення чотирьох поверхів, де розміщені кафедри міського будівництва, приладобудування, навчальні лабораторії та майстерні. Я.С.Гук є автором ряду генеральних планів населених пунктів Закарпаття і Молдови, громадських центрів, об'єктів соціально-культурного призначення, житлових кварталів, інженерних мереж тощо. Проректор з капітального будівництва університету плідно працює на педагогічній ниві, на кафедрі міського будівництва і господарства за сумісництвом обіймає посаду старшого викладача. Ним розроблені методичні рекомендації з низки інженерних дисциплін, підготовлена до захисту дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук.

Басараб Володимир Ілліч,
помічник ректора Ужгородського
національного університету,
старший викладач кафедри політології

Володимир Басараб народився 4 січня 1962 р. в с. Старе Давидково Мукачівського району Закарпатської області. В 1979 р. закінчив Клячанівську середню школу, після чого поступив на історичний факультет Ужгородського державного університету. Закінчивши УЖДУ, протягом 1984-2002 рр. працював учителем історії та суспільствознавства Зняцівської середньої школи. З вересня 2002 р. працює на посаді асистента, а від 2005 р. - старшим викладачем кафедри політології Ужгородського національного університету, веде лекційні й семінарські заняття з нормативних курсів "Основи політології" та "Соціологія" для студентів не-політологічних спеціальностей. В.Басараб - відповідальний за проведення педагогічної практики

студентів історичного факультету (спеціальність "Політологія"). Для студентів спеціальності "Політологія" читає нормативний курс "Методика викладання соціально-політичних дисциплін".

Серед наукових зацікавлень В.Басараба - життя і діяльність митрополита Андрея Шептицького та президента Карпатської України Августина Волошина. У співавторстві опублікував книгу "Життя і помисли митрополита Андрея Шептицького" (2003). Автор багатьох навчально-методичних публікацій з політології, соціології та методики викладання соціально-політичних дисциплін.

Під час президентських виборів і Помаранчевої революції 2004 р. працював помічником Миколи Вегеша, довіреної особи Віктора Ющенка. Член президії і ради міської організації політичної партії "Народний Союз Наша Україна". З лютого 2005 р. виконує обов'язки помічника ректора Ужгородського національного університету.

УЧЕНА РАДА

Ужгородського національного університету

Учена рада університету є колегіальним дорадчим органом вищого навчального закладу. Періодичність засідань - щомісячно, згідно із затвердженим планом роботи. Рішення Вченої ради обов'язкові для виконання всіма кафедрами, факуль-

татами та співробітниками університету. Головою вченої ради є ректор університету, обов'язки вченого секретаря виконує Т.К.Бутурлакiна.

Обрання за конкурсом на посади професорiв, завідувачiв кафедрами, присвоєння вчених звань доцентiв, професорiв, старших наукових співробітників, почесного звання "Заслужений професор Ужгородського національного університету" відбувається таємним голосуванням членiв Вченої ради. Щорiчно у Вченiй радi УжНУ відбувається присвоєння вченого звання професора 5-8 викладачам, бiльше 20 доцентам та 10 старшим науковим співробітникам.

В університетi працюють 4 спеціалізовані вчені ради по присвоєнню наукового ступеня кандидата наук із фізико-математичних наук (01.04.04 - фізична електроніка; 01.04.10 - фізика напівпровідників та діелектриків); історичних наук (07.01.01 - історія України; 07.01.02 - всесвітня історія); економічних наук (08.02.03 - організація управління, планування і регулювання економікою; 08.06.01 - економіка, організація і управління підприємствами); філологічних наук (10.02.01 - українська мова; 10.02.09 - фінно-угорські та самодійські мови). Оформлено документацію на функціонування спецрад по захисту докторських дисертацій з філологічних та історичних наук. Протягом року у спецрадах захищається понад 20 дисертацій науковцiв не тільки Ужгородського національного університету, але й інших наукових закладiв України.

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧА РАДА

Видавнича діяльність є невід'ємною частиною наукової роботи кожного науковця. Вона почала набирати обертiв з 1953 р. За цей перiод науковцями університету опубліковано понад 600 монографiй, 100 підручникiв, 1200 навчальних та навчально-методичних посiбникiв, понад 1000 збiрникiв наукових праць та матерiалiв наукових конференцiй, майже 10 тисяч на сторiнках мiжнародних i вiтчизняних журналiв.

Згiдно з дозволом Міністерства освіти i науки України, вiд 1993 р. друкуються "Науковi вiсники

Ужгородського університету" (серiї "Медицина", "Бiологiя", "Iсторiя", "Полiтологiя, соціологiя, фiлософiя", "Право", "Соціальна робота. Педагогiка", "Фiзика", "Хiмiя", "Математика", "Економiка", "Фiлологiя", "Романо-германська фiлологiя"), якi входять до перелiку фахових видань ВАКу України. Окрiм "Наукових вiсникiв" до перелiку наукових видань входять збiрники наукових праць: "Carpathica-Карпатика" (вiдповiдальний редактор - професор М.М.Вегеш); "Акта-Гунгарика" (вiдповiдальний редактор - професор П.М.Лизанець); "Проблеми романо-германської фiлологiї" (вiдповiдальний редактор - професор М.М.Полюжин); "Сучаснi дослiдження з iноземної фiлологiї" (вiдповiдальний редактор - професор М.П.Фаб'ян); "Сучаснi проблеми мовознавства та лiтературознавства" (вiдповiдальний редактор - професор М.І.Сюсько); "Сучаснi проблеми слов'янської ономастики" (вiдповiдальний редактор - професор С.М.Пахомова).

Науковцями університету проведено понад 600 наукових конференцiй, семiнарiв, симпозиумiв, "круглих столiв" тощо.

ВІДДІЛ АСПІРАНТУРИ ТА ДОКТОРАНТУРИ

Головною кузнею підготовки висококваліфікованих наукових i науково-педагогічних кадрiв у вузi є аспірантура, яка функціонує з 1953 р. (Є.А.Чаварга). Підготовку через аспірантуру пройшов майже весь теперiшній професорсько-викладацький склад та всi працівники науково-дослiдного сектору, якi мають науковi ступенi. За 52 роки iснування аспірантури її закінчило понад тисячу чоловік. Наразi проходить аспірантську підготовку 180 чоловік на 55 кафедрах iз 50 спеціалiностей. Наукове керiвництво аспірантами здiйснюють 76 докторiв наук, професорiв i 16 кандидатiв наук, доцентiв. Про важливiсть цієї форми підготовки кваліфікованих науково-педагогічних кадрiв свiдчить i те, що iз теперiшнiх 100 докторiв наук, професорiв 77 є колишнiми випускниками аспірантури нашого університету.

Найпродуктивнiшими науковими керiвниками, якi підготували через аспірантуру бiльше п'яти

кандидатів наук, є доктори наук, професори О.М. Ганич, В.І.Комендар, Л.Л.Шимон, В.П.Мікловда, В.І.Русин, Ю.М.Височанський, М.М.Ганич, П.М.Лизанець, В.В.Сагарда, П.М.Гудивок, М.М.Кишко, Є.Ю.Переш, А.С.Головацький.

У 1998 р. в університеті відкрита докторантура, яку закінчило 18 чоловік. З них 11 науковців захистили докторські дисертації. Тепер у докторантурі перебуває троє вчених. Підготовка кандидатів наук в університеті здійснюється також через прикріплення до тих кафедр, де є аспірантура, шляхом підготовки дисертацій поза нею. Здобувачами наукового ступеня при кафедрах є близько 350 чоловік.

НАВЧАЛЬНА ЧАСТИНА

Організацію та контроль за навчальним процесом на рівні ректорату здійснює навчальна частина, яку з 1990 р. очолює М.С.Лошак. У попередні роки навчальною частиною керували В.В.Шелест, О.О.Крицький, С.В.Макара, П.С.Хмара, Ю.М.Орбан, В.Д.Коваленко, П.І.Білак. Головним завданням навчальної частини є підготовка навчальних планів освітньо-кваліфікаційних рівнів "бакалавр", "спеціаліст", "магістр" з усіх спеціальностей у відповідності до галузевих стандартів освіти та здійснення контролю за їх виконанням, а також за виконанням навчальних програм.

Важливими напрямками в діяльності навчальної частини є планування обсягів педагогічної роботи професорсько-викладацького складу, організація стажування викладачів, оформлення

на навчання студентів-контрактників та робота з ними впродовж усього періоду навчання, організація прийому до магістратури з медицини та клінічної ординатури, проведення ректорських контрольних робіт, організація загальноуніверситетських відкритих занять, підготовка науково-методичних конференцій, матеріалів на розгляд Вченої ради та Науково-методичної ради університету, перевірка дотримання деканатами і кафедрами вимог щодо ведення навчально-методичної документації, консультування навчально-допоміжного персоналу університету, підведення підсумків залікових та екзаменаційних сесій, підготовка матеріалів іменних (персональних) стипендій, а також документації на створення навчально-науково-виробничих комплексів, підготовка різних положень та інструкцій, забезпечення деканатів і кафедр бланками навчально-методичної документації тощо.

Вагомою складовою навчального процесу є виробнича практика студентів, за організацію якої відповідає кандидат фізико-математичних наук, доцент В.М.Добош. Навчальна частина бере активну участь у підготовці до ліцензування нових спеціальностей, проведенні акредитації окремих спеціальностей та університету в цілому. Упродовж багатьох років тут на відповідальних ділянках сумлінно трудяться М.В.Долешак, Т.Ф.Задорожна, Н.І.Ворсіна. Непогано зарекомендували себе й молоді працівники Е.О.Штаер, С.Ю.Мигович, І.М.Горобченко.

Нові завдання перед колективом навчальної частини постають у зв'язку з переходом на кредитно-модульну систему організації навчального процесу для реалізації основних принципів Болонського процесу. Потребує удосконалення робота диспетчерської служби. Більше уваги потребує проведення занять на заочному відділенні, вивчення та розповсюдження нових ефективних методів навчання.

ВІДДІЛ КАДРІВ

Кадрова служба в університеті створена одночасно з відкриттям вузу 60 років тому, і становлення її здійснювалось разом з розвитком навчального закладу. Спектр роботи відділу кадрів досить широкий, зокрема, ведення обліку особового складу викладачів і співробітників, встановленої

документації щодо кадрів факультетів і підрозділів. Відділ кадрів здійснює прийом, переведення і звільнення працівників відповідно до трудового законодавства, положень, інструкцій і наказів. Формує і веде особисті справи співробітників, вносить зміни, пов'язані з трудовою діяльністю. Бере участь у розробці перспективних і річних планів.

Відділ кадрів готує відповідні матеріали для ате-стаційної і конкурсної комісії, проекти документів, що стосуються відомчих і урядових нагород викладачів та співробітників. Заповнює, веде облік і збереження трудових книжок, підраховує трудовий стаж, видає довідки про теперішню і минулу трудову діяльність співробітників. Працівники відділу ведуть облік надання відпусток співробітникам, здійснюють контроль за складанням і дотриманням графіків чергових відпусток.

На відділ кадрів покладена значна робота по оформленню документів на призначення пенсій за віком, інвалідності та наукових пенсій. Відділ вивчає особливості переміщення і причини плинності кадрів, бере участь у розробці заходів щодо усунення таких явищ; тут ведеться облік особистих справ, а після закінчення встановлених строків зберігання готуються документи для їх передачі до архіву.

Відділом кадрів здійснюється контроль за станом трудової дисципліни в підрозділах вузу і додержанням працівниками правил внутрішнього трудового розпорядку, ведеться облік порушень трудової дисципліни і порядку.

За 60 років існування Ужгородського національного університету тривалий час відділ кадрів очолював Леонід Павлович Топчій, понад 25 років незмінно начальником відділу була Ганна Василівна Логойда, два-три десятиліття віддаються роботі провідні спеціалісти Надія Олексіївна Савкіна та Жанна Павлівна Семак. Очолює відділ кадрів Ростислав Васильович Романюк.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІДДІЛ

Студентський відділ створено теж одночасно з відкриттям університету, а його становлення відбувається разом з розвитком навчального закладу: із 167 студентів на початку існування університету і майже 12 тисяч сьогодні.

Робота студентського відділу досить об'ємна, а саме: ведення особових справ студентів, підготовка проектів наказів, що стосуються відрахувань, переведень до інших вузів та зі спеціальності на спеціальність тощо. Відділ постійно надає допомогу деканатам денної форми навчання у роботі з питань працевлаштування випускників та підготовки відповідних матеріалів до Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти і науки України. Відповідно до чинного положення, відділ готує особові справи студентів, які закінчили вищий навчальний заклад, для постійного зберігання в архіві.

Із введенням положення про видачу та облік документів про освіту нового зразка студентським відділом ведеться копійка робота по формуванню бази даних для замовлень на виготовлення дипломів та студентських квитків.

Студентський відділ очолює Ганна Василівна Логойда, щоденно трудяться у відділі фахівці Олена Василівна Жабей, Світлана Володимирівна Литвин, Людмила Іванівна Дюрік і Галина Іванівна Трунова.

ЮРИДИЧНИЙ ВІДДІЛ

Для організації та забезпечення правової роботи в Ужгородському національному університеті функціонує юридичний відділ, який є структурним

підрозділом вузу і підпорядковується безпосередньо ректору. Юридичний відділ було створено в 2002 р. у складі чотирьох працівників із керівником – кандидатом юридичних наук, доцентом Миколою Васильовичем Сідаком. Сьогодні відділ очолює Вікторія Іванівна Кляп, якій допомагають Йолана Юліївна Ціпкало і Роман Михайлович Фрідманський.

Основні завдання юридичного відділу спрямовані на правильне застосування, неухильне дотримання і запобігання невиконанню вимог законодавства України, інших нормативних документів керівниками та працівниками університету під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків. Працівники юридичного відділу організують і ведуть претензійну та

позовну роботу; представляють за дорученням ректора інтереси університету в господарських судах, судах загальної юрисдикції усіх рівнів та інших органах під час розгляду правових питань і спорів; сприяють додержанню законності у реалізації прав трудового колективу; беруть участь у підготовці та укладенні договорів; консультують виборні органи трудового колективу з питань законодавства, що стосуються їх повноважень; організують і проводять роботу, пов'язану із підвищенням рівня правових знань працівниками університету; інформують про законодавство, роз'яснюють існуючу практику його застосування; надають консультації з правових питань; сприяють своєчасному вжиттю заходів за протестами та поданнями прокуратури, окремими ухвалами суду, відповідними документами інших правоохоронних і контролюючих органів.

ВІДДІЛ ЗОВНІШНІХ ЗВ'ЯЗКІВ

Зв'язки із закордонними вищими навчальними закладами і науковими установами є невід'ємною частиною життя колективу Ужгородського національного університету. Перші кроки в цьому напрямку були зроблені у 60-х роках минулого століття, коли наш університет встановив зв'язки з вузами та академічними установами Чехословаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії. Безпосередню участь у розвитку міжнародного співробітництва брав створений у 1969 р. відділ зовнішніх зв'язків. Від часу створення відділом керували Х.М.Олексик, Р.В.Романюк, Г.Г.Денис, А.А.Гвоздяк, П.А.Петрище, Б.М.Овчаренко, О.І.Тороні. З 2004 р. відділ очолює Юлій Юлійович Гойдаш. Йому допомагають Лариса Юріївна Фірцак, Андрій Юрійович Сопо і Марія Анатоліївна Жиленко.

Ужгородський національний університет протягом останнього десятиріччя здійснює міжнародне співробітництво із вузами та міжнародними освітніми організаціями близько 20 країн (Бельгія, Великобританія, Канада, Китай, Німеччина, Польща, Румунія, США, Франція, Хорватія, Чехія, Швейцарія, країни СНД). Найтісніші зв'язки УжНУ має із найближчими сусідами – вузами Угорщини, Словаччини, Румунії та Польщі.

Про тісні зв'язки з вузами-партнерами красномовно свідчать такі факти: протягом останнього навчального року УжНУ направив у закордонні відрядження близько 240 фахівців, аспірантів, докторантів і студентів. Щороку 45 студентів різних факультетів нашого університету, які володіють угорською мовою, один семестр навчаються у вузах Угорщини. З 1991 р. таких студентів налічується 250 чоловік.

Студенти словацького відділення щороку проходять мовно-ознайомчу практику на базі вузів Словаччини. Студенти німецького відділення проходять аналогічну практику в інститутах ФРН як переможці конкурсу ДААД. Кращі студенти спеціалізації "Соціальна робота" були на практиці в соціальних закладах Данді (Великобританія), Брюс-

селя та Намюра (Бельгія). Щороку студенти третього курсу французького відділення мали мовну практику в кооперативі "Лонго Май" (Франція), перша така поїздка відбулася в 1990 р.

У рамках укладених договорів про безпосереднє наукове та педагогічне співробітництво успішно ведуться спільні наукові дослідження, здійснюється обмін досвідом стосовно викладання нових курсів, читання лекцій; щорічно відряджається за кордон близько 350 співробітників університету, а приймаємо близько 200 іноземних фахівців, аспірантів і студентів.

Внаслідок плідної співпраці Ужгородського національного університету із структурами Європейського Союзу, зокрема участі у міжнародних програмах "Темпус-Тасіс" (партнери – УжНУ, Університет Данді, Інститути соціальної роботи Брюсселя і Намюра), на базі нашого університету створено одну з перших в Україні кафедру соціальної роботи і освоєно підготовку фахівців за спеціальністю "соціальний працівник". Економічний факультет налагодив вдалі зв'язки з Центральним Коннектикутським університетом (США) та Лютонським університетом (Великобританія). Як результат співробітництва із партнерами із США та Великобританії й участі УжНУ в проектах REAR – Програма регіональних академічних партнерських зв'язків (партнери – УжНУ та Лютонський університет), "Ринкова економіка" (партнери – УжНУ та Центральний Коннектикутський університет), – на базі економічного факультету УжНУ створено "Бізнес-центр". У 2004 р. УжНУ налагодив тісні зв'язки з Канадським бюро міжнародної освіти, тож у результаті цього співробітники університету беруть участь у реалізації спільної програми "Проекту економічного розвитку громади в Україні" (ПЕРГУ).

На факультеті післядипломної освіти УжНУ нещодавно завершилася міжнародна програма "Партнерство медичних закладів США і України" з Американським альянсом охорони здоров'я. Результатом міжнародного співробітництва є відкриття в УжНУ науково-лікувального Центру сімейної медицини. ФПО тісно співпрацює з Сілезькою медичною академією та Ягелонським університетом (Краків, Польща). Виграно міні-грант на друк монографії за програмою "Громадські зв'язки" проекту "Гармонія".

Входження низки країн Центральної та Східної Європи з 1 травня 2004 р. до Європейського

Союзу вимагає формування нових підходів до подальшого розвитку співробітництва, зокрема у сфері освіти і культури України з центральноєвропейськими країнами, які успішно завершили перший етап системних перетворень і стали невід'ємною частиною країн ЄС. З метою активізації співпраці України і ЄС та на виконання умов вступу до спільноти країн ЄС Кабінетом Міністрів України було розроблено Державну програму з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки. Так, наприклад, на виконання цієї програми кафедра міжнародних організацій та міжнародних відносин перейменовано на кафедру європейської інтеграції та зовнішньої політики, введено цілий ряд нових навчальних курсів, зокрема "Регіональна політика Радянського Союзу", "Економіка європейської інтеграції" тощо. На кафедрі конституційного права та порівняльного правознавства підготовлено спецкурси "Право Європейського Союзу" та "Конституційне право Європейського Союзу". З вересня 2005 р. на історичному факультеті розпочала свою роботу кафедра історії Угорщини та Європейської інтеграції.

Ужгородський національний університет був учасником низки міжнародних виставок. Наприклад, у липні 2004 р. УжНУ взяв участь у виставці "Дні української науки і техніки", яка відбулася у м. Чаньчунь (провінція Цзілінь, Китай). Тут був представлений експонат "Халькогенідні неорганічні резисти як реєструючі середовища для голографії, лазерної та оптичної літографії" (автор проекту від УжНУ - доцент В.М.Рубіш).

У нашому університеті здобувають освіту громадяни інших держав: студенти й аспіранти із Словаччини, Угорщини, Румунії, Росії, Туркменістану, Казахстану, Грузії, Білорусії, Молдови. Іноземці виконують дисертаційні роботи під керівництвом наших учених (професори М.І.Пітюлич, М.І.Сюсько, І.О.Мандрик, В.П.Мікловда, М.М.Вегеш, доцент Н.В.Бойко).

Відділу зовнішніх зв'язків, факультетам, кафедрам слід активізувати роботу щодо залучення сту-

дентів, аспірантів, молодих вчених та фахівців університету до участі в конкурсах на отримання стипендій по лінії IREX, ACCELS, за програмою ім. Фулбрайта, Е. Маскі (США), ДААД (ФРН), Австрійських стипендій та інших міжнародних програм, продовжувати роботу по відновленню і укладенню нових договорів із зарубіжними вузами та організаціями. Науковцям університету необхідно активізувати роботу по укладенню договорів для виконання спільних науково-дослідних робіт з вузами-партнерами, які б фінансувалися різними міжнародними фондами, програмами. Для цього бажано більш активно подавати пропозиції на отримання грантів, зокрема за програмою TACIS, які фінансуються Євросоюзом.

ВІЙСЬКОВО-МОБІЛІЗАЦІЙНИЙ ВІДДІЛ

Військово-мобілізаційний відділ веде мобілізаційну роботу, бронювання постійного складу працівників, аспірантів і студентів університету, постійний облік усіх працюючих і студентів денної форми навчання з їх особистою постановкою на військовий облік у відділі. Ведеться також облік ветеранів Великої Вітчизняної війни університету. Щороку до дня Перемоги проводяться заходи до цієї події.

Щорічно, після офіційного переводу студентів на наступні курси, відділ представляє у військомати довідки на призовників, які підтверджують їх навчання на відповідних курсах у новому навчальному році, а також на зарахованих першокурсників. Відділ регулярно повідомляє військомати про відрахування з університету студентів, які втратили право на відстрочку від призову до Збройних Сил України.

Очолює військово-мобілізаційний відділ УжНУ Белла Петрівна Троя, яка працює в університеті з 1968 р. Їй допомагає інженер першої категорії Жанна Михайлівна Івченко.

РЕЖИМНО-СЕКРЕТНИЙ ОРГАН УНІВЕРСИТЕТУ

На підставі Закону України "Про державну таємницю" і з метою організації та здійснення заходів щодо забезпечення режиму секретності, постійного контролю за його додержанням, в університеті утворений РСО на правах окремого структурного підрозділу. Він підпорядкований безпосередньо ректору. В РСО зберігаються усі документи, які стосуються охорони державної таємниці, незалежно від наявності грифу обмеження доступу. РСО запобігає необґрунтованому допуску та доступу осіб до секретної інформації і розробляє заходи, що забезпечують охорону державної таємниці в університеті, зокрема під час прийому іноземців та при проведенні міжнародних конференцій, захисту секретних дисертацій та дипломних робіт. РСО бере участь у роботі експертних комісій природничих факультетів і здійснює контроль за надсиланням і вивезенням наукових матеріалів та статей для друку за кордоном.

КАНЦЕЛЯРІЯ Й АРХІВ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Канцелярія університету є самостійним структурним підрозділом і підпорядковується безпосередньо ректору. Вона забезпечує постановку, вдосконалення і методичне керівництво питаннями діловодства, а контроль за дотриманням єдиної його системи в усіх підрозділах університету, прийом та відсилання ділової документації, здійснює контроль за виконанням директивних документів, заяв, листів і скарг громадян, розподіл їх для доповіді керівництву та передачі відповідним підрозділам для виконання. Канцелярія реєструє накази, вказівки ректора і проректорів, виписує відрядні довідки, друкування матеріалів для ректора і проректорів. Завідувач канцелярії відповідає за зберігання і використання гербової печатки університету, має круглу печатку зі своєю назвою і штампи з найменуванням УжНУ. Очолює канцелярію Маріанна Юріївна Ареф'єва, а її помічниками є Марія Іванівна Шаламон, Ольга Іванівна Чорна і Олена Йосипівна Брезняк.

Архів університету входить до складу канцелярії, підпорядкований безпосередньо ректору та підконтрольний Державному архіву Закарпатської області. В ньому зберігаються архівні документи, що нагромадилися за час існування університету. Архів видає довідки, їх копії та витяги з них, які необхідні для соціального захисту громадян. Працівники архіву готують довідки для органів державної влади, місцевого самоврядування, а також архівні довідки, які підлягають легалізації в Департаменті консульської служби Міністерства закордонних справ України. Завідувачем архіву Ужгородського національного університету з 1983 р. є провідний спеціаліст Марина Іванівна Шете. Їй допомагає спеціаліст першої категорії Ольга Степанівна Шелестак.

АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ЧАСТИНА

Адміністративно-господарська частина - структурний підрозділ університету, на який покладено важливі функції забезпечення належних умов для

якісного проведення навчального і наукового процесів та проживання студентів у гуртожитках. Очолює адміністративно-господарську роботу в університеті проректор Володимир Васильович Шетеля, який разом із головним інженером Михайлом Івановичем Мучичкою організовує і керує такими відділами:

1. Студентське містечко.
2. Експлуатаційно-технічний відділ.
3. Відділ матеріально-технічного постачання.
4. Господарський відділ.
5. Ремонтно-будівельна бригада.
6. Служба головного енергетика.
7. Служба головного механіка.
8. Служба охорони.

Студентське містечко очолює його директор С.Г.Соловійов. У складі студмістечка перебуває

п'ять гуртожитків загальною площею 35 262 м.кв., у яких проживає понад трьох тисяч чоловік. Директор керує роботою усього обслуговуючого персоналу гуртожитків по забезпеченню належних умов проживання, здійснює реєстрацію осіб, які в проживають, забезпечує охорону і пропускний режим.

Експлуатаційно-технічним відділом керує Г.Й.Харіна. На відділ покладено функції технічного нагляду

за станом будівель, споруд та інженерних мереж, складання проекту плану капітального та поточного їх ремонтів, забезпечення проектно-кошторисною документацією ремонтних робіт згідно з планом фінансування, підготовку договорів, які забезпечують університету комунальні послуги і проведення ремонтів підрядним способом, складання статистичної звітності щодо господарської

діяльності вузу, оформлення необхідної документації з екологічних питань (викиди в атмосферу, накопичення шкідливих відходів та їх утилізація), обліку наявних в університеті площ навчальних корпусів і гуртожитків.

Господарський відділ очолює М.І.Руснак. Його основним завданням є забезпечення умов навчального процесу створенням санітарних норм у приміщеннях навчальних корпусів та інших підрозділах університету. Відділ через завгоспів організовує і керує упорядкуванням території університету.

Відділом матеріально-технічного постачання керує Є.С.Стегура. Основним завданням відділу є забезпечення навчального процесу, науково-дослідних і ремонтних робіт, а також гуртожитків, кафедр, відділів і служб університету необхідними матеріалами, обладнанням, хімічними реактивами, медикаментами, комп'ютерною технікою, приладами, літературою, паливно-мастильними матеріалами.

Організація і ведення обліку, складання звітності щодо матеріально-технічного постачання, рух і використання матеріальних цінностей в університеті, укладання договорів на закупівлю товарів – теж складові роботи відділу матеріально-технічного постачання. Разом з тендерним комітетом проводяться заходи по постачанню університету товарами, роботами і послугами, які забезпечують найбільш раціональне використання виділених коштів.

Службу головного енергетика очолює М.Ф.Ситник. Вона піклується безперебійним електропостачанням навчальних корпусів, гуртожитків та інших підрозділів університету, здійснює нагляд за правильною експлуатацією всіх електромереж та електрообладнання університету, організовує проведення їх ремонтів, веде облік, розрахунок щомісячного споживання електроенергії, складає плани підготовки електрообладнання до роботи в зимових умовах, контролює економне використання електроенергії в підрозділах університету та за виконання робіт із монтажу й ремонту.

Служба головного механіка виконує функцію по експлуатації, ремонту водопровідно-каналізаційного, котельного господарства, мереж опалення. Вона складає плани поточного і капітального ремонтів сантехнічних мереж та обладнання, здійснює облік витрати теплової енергії та холодної води, організовує держпривірку приладів обліку, складає плани підготовки теплового господарства до роботи в зимових умовах.

Ремонтно-будівельну бригаду очолює старший виконроб Ю.П.Бурдейний. Бригада організовує і проводить власними силами капітальний і поточний ремонт будівель і споруд університету відповідно до затвердженого плану фінансування, стежить за забезпеченням надійної експлуатації будівель.

Службу охорони очолює І.М.Фатула. Її основним завданням є забезпечення охорони матеріальних цінностей, перевірка справності водоканалізаційної та опалювальної систем з метою попередження аварійних ситуацій, у навчальних корпусах – забезпечення подачі дзвінків, видачі ключів від приміщень; вживає заходи у випадках аварій для ліквідації їх.

УжНУ

БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Декан факультету – Віталій Іванович Ніколайчук – академік АН ВШ України, доктор біологічних наук, професор

Історію біологічного факультету можна розділити на три етапи

Перший етап – становлення біологічного факультету, початок функціонування кафедр ботаніки і зоології, заснування Ботанічного саду і Зоологічного музею. Він позначений сподвижництвом, оптимізмом і пристрасною творчою енергією співробітників, у яких поєднувалися класичний академізм і романтизм фаху, дух новизни, прагнення встановити якомога більше міжвузівських зв'язків. Ця творча планка надалі не знижувалась наступниками.

Уже в перші роки існування факультету визначились основні напрямки наукових досліджень його співробітників – флористичний, фауністичний, ~~зоо~~зоологічний, ембріологічний, цитологічний та ресурсознавчий, виховувались кадри майбутніх спеціалістів за академічними взірцями.

У 1950 р. на факультеті була створена ще одна кафедра – фізіології рослин, до якої в 1986 р. приєднано кафедру мікробіології. Новостворена кафедра дістала назву кафедри фізіології рослин і біотехнології. З 1999 року вона перейменована на кафедру генетики фізіології рослин.

Кафедра ентомології була заснована в 1966 р. на базі кафедри зоології. У 90-х роках на біологічному факультеті була введена нова спеціальність – «Плодоовочівництво і виноградарство». У 1996 р. створено однойменну кафедру, що через рік була приєднана до кафедри ентомології, яка з того часу називалася кафедрою ентомології та агрономії. В квітні 2002 р. цей структурний підрозділ було роз'єднано і створено дві кафедри: кафедру ентомології та кафедру плодоовочівництва і виноградарства.

Другий етап можна пов'язати з ростом популяризаторської і пропагандистської активності науковців-біологів у 70-80-і роки максимальною прив'язаністю тематики до Карпатського регіону, захоплюючими експедиціями студентства стежками Карпат.

У селі Колочава на Міжгірщині відкривається високогірна біобаза. Ознакою часу став масовий потяг студентів до наукових досліджень – лабораторії поповнювались гербаріями, ватниками комах, новими екземплярами фауни хребетних. А ще період цей пов'язується з виступами професора В.І.Комендаря на захист Долини нарцисів, що на Хустщині, зникаючої флори Карпат, щорічним виходом ряду цікавих книг, авторами яких були науковці факультету, книги, які популяризували знання про унікальну природу Карпат, містили цікаві відомості не тільки з біології, але і з геології, археології, історії, народознавства, фольклору, – адже і народна екологія, і легенда, і народне ремесло віками йшли поряд.

Саме в той час почав зримо відокремлюватися в руслі наукових досліджень пріоритетний напрям – екологічний. Учені інтуїтивно відчували, що відбувається глобальний наступ людини на природу, обґрунтовували висновки, прогнози, виводили нетішну статистику...

Третій етап став якісно новим. Його особливість – інтеграція найновіших знань з генетики, біохімії, біотехнології, утвердження біотехнологічного напрямку як стабільного, перспективного, що гідно вписується в основні пріоритети Ужгородського держуніверситету з його визнаними авангардними школами фізики, хімії, прикладної математики...

Сучасні наукові дослідження співробітників біологічного факультету підпорядковані меті охорони флори і фауни Карпат, розробці біотехнологічних методів збереження генофонду цінних кормових і лікарських рослин та їх промислового відтворення, а також селекції плодкових дерев та винограду.

Набуття попередніх років показує, що пріоритетна тематика біологічного факультету, яка безпосередньо стосується збереження різноманіття Карпатського регіону, так чи інакше переломлює в собі проблематику досліджень зарубіжних колег, доповнює її і могла б бути обговорена в руслі спільних, хоч і розрізнених пошуків. Факультет спроможний внести свій вклад у подальший розвиток біологічної науки, взяти участь у розробці спільних концепцій.

У 1993 р. співробітниками кафедри зоології була організована міжнародна конференція «Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона».

У 1997 р. з ініціативи співробітників факультету, зокрема кафедри фізіології рослин і біотехнології, при підтримці ректорату УжНУ, обласної державної

адміністрації був проведений міжнародний регіональний семінар «Охорона довкілля: сучасні дослідження в екології і мікробіології». Семінар пройшов на високому рівні. В ньому взяли участь провідні вчені як України, так і ряду інших європейських держав, були гості з США – всього понад 200 учасників, які представляли різногалузеві науки, що так чи інакше інтегруються в сучасну екологію, біологію, медицину, економіку, суспільствознавство, право. Матеріали семінару опубліковані у двох томах. На сьогодні це квінтесенція наукової думки, в якій, через призму суспільствознавства, окреслюються шляхи виходу з екологічної кризи.

У 1998 і 1999 роках на базі Національного природного парку «Синевир» відбулися науково-практичні конференції: «Збереження флористичного різноманіття Карпатського регіону» та «Проблеми екологічної стабільності Східних Карпат», організовані кафедрою ботаніки та дирекцією парку. В роботі цих наукових форумів взяли участь учені науково-дослідних, природоохоронних, освітніх установ України та інших країн, представники з Міністерства екобезпеки України та обласного управління академічних установ, галузевих НДІ та вузів, Карпатського національного природного парку і природного заповідника Розточчя.

Після проведення Міжнародного регіонального семінару та науково-практичних конференцій, публікацій в останні роки низки навчальних посібників з питань генетики і основ селекції, фізіології рослин і біотехнології, фітопатології, зоології безхребетних, мікробіології і основ вірусології, генетичної інженерії настав якісно новий етап. Серед вітчизняних та зарубіжних колег піднявся рейтинг науковців УжНУ, біологічний факультет став активною функціональною ланкою вітчизняної науки.

Співробітники біологічного факультету розробили концепцію екологічної освіти та виховання в загальноосвітній та вищій школах, а на початку 2000 р. виступили з ініціативою проведення у жовтні 2001 р. Міжнародної науково-практичної школи для молодих вчених і спеціалістів «Природні екосистеми Карпат в умовах посиленого антропогенного впливу», метою якої є ознайомлення її учасників з основними напрямками роботи і досягненнями в даній галузі молодих учених і спеціалістів України та інших держав, сучасними екологічними проблемами Карпатського регіону та пошук можливих шляхів їх вирішення.

Міжнародні зв'язки. Біологічний факультет підтримує тісні контакти по навчальній та науковій роботі з науковцями різних науково-дослідних і виробничих організацій як України (установи Києва, Львова, Одеси, Ялти, Херсона, Чернівців, Тернополя та ін.), так і зарубіжних – Дрезденський інститут розведення плодівих культур (Німеччина), Національний агрономічний інститут (Франція, м. Париж),

Чеський університет сільського господарства, Науково-дослідний інститут (Чехія, м. Прага), Університет сільськогосподарських наук (Угорщина, м. Геделе), Аграрний університет ім. Г. Менделя (Чеська республіка, м. Брно), Люблянський університет (Словенія), Оксфордський університет та ін. Випускники біологічного факультету плідно працюють на навчальній та науковій нивах у таких науково-дослідних установах та вищих навчальних закладах, як Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного, Інститут молекулярної біології і генетики НАН України, Інститут генетики і фізіології НАНУ, Інститут зоології НАНУ ім. І.І. Шмальгаузена, Інститут ботаніки НАНУ ім. М.Г. Холодного, Інститут фізіології НАНУ ім. О.О. Богомольця, Національний університет ім. Т.Г. Шевченка, Київський державний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Інститут медичної радіології РАМН (м. Обнінськ), Інститут еволюційної морфології та екології тварин ім. Северцева РАН (м. Москва), Університет м. Джорджія (США), Оксфордський університет, Національний аграрний університет (м. Київ), Закарпатський інститут агропромислового виробництва та ін.

Сьогодні на факультеті є п'ять професорів: д.б.н., проф. Національного університету «Києво-Могилянська академія», академік АН ВШ України, заслужений діяч науки і техніки України В.І.Комендар; д.б.н., проф., академік АН ВШ України, заслужений діяч науки і техніки України В.І.Ніколайчук; д.б.н., проф. В.Ю.Мандрик; д.б.н., проф. А.А.Ковальчук а також доктор с.-г.н., проф. В.А.Заєць. В.І.Комендар та В.А.Заєць є Соросівськими професорами.

На факультеті 20 доцентів, двоє старших викладачів, десять асистентів та 15 наукових співробітників. Підготовка кадрів здійснюється через аспірантуру.

Викладачі та співробітники факультету беруть участь у міжнародних конкурсах на здобуття грантів. Крім того, д.б.н., проф. В.І.Ніколайчук є членом секції «Екологія, загальна біологія та охорона природи» при ДЗНЦ НАН України та членом експертної ради ВАК України, а д.с.-г.н., проф. В.А. Заєць є членом Садівничого наукового товариства Бельгії.

Студентське життя. Студентська наукова робота організована на всіх кафедрах, регулярно проводяться засідання наукових гуртків. Теоретичні знання студентів щороку закріплюються на літніх навчально-польових та виробничих практиках. Науково-дослідна робота студентів висвітлюється в тезисних виступах на щорічних конференціях. Із

1994 р. тези студентських наукових конференцій систематично друкуються. До послуг студентів-біологів – комп'ютерні класи, обладнані сучасною технікою. Про високий рівень екологічної та професійної підготовки наших студентів говорить те, що протягом останніх років вони займають призові місця на Всеукраїнських студентських олімпіадах з біології, прикладної екології тощо. Студентська зміна готова включитися у створення єдиного проекту територіальної екологічної стабільності Закарпаття, що передбачав би розв'язання проблем його сталого цілісного розвитку, містив би рекомендації щодо збалансованого розвитку сільського господарства і промисловості при одночасному збереженні чистоти середовища, зменшенні дії антропогенного фактора. Для здійснення цієї мети необхідні фахівці, що вивчаються на біологічному факультеті.

Студентське життя на біологічному факультеті цікаве і різноманітне. Плідно працює на факультеті і художня діяльність, зокрема – Клуб веселих та кмітливих. Традиційно проводяться вечори зустрічі випускників та першокурсника, щомісячні вечори відпочинку, день біолога. В 1999 р. з ініціативи творчої молоді факультету було створено вісник студентів біофаку «Fructus» – щомісячний інформаційний калейдоскоп. Зі студентами різних курсів працюють академнаставники.

Факультет має значні здобутки у спортивній роботі. Наші студенти – постійні учасники різних спортивних університетських змагань з футболу, волейболу тенісу.

Додаткова інформація. Викладачі біологічного факультету формують у студентів широту кругозору вміння аналітично мислити, виховують соціальний тип людини завтрашнього дня, яка візьме з собою заряд снаги, віри, певності себе, свого фаху приклад улюблених наставників, тих, хто підносить і підносить авторитет вітчизняної біологічної науки, авторитет найбільшого вищого освітнього закладу краю.

За роки свого існування біологічний факультет багато зробив для підготовки спеціалістів та надання практичної допомоги працівникам сільського та лісового господарств області.

В цьому є і заслуга деканів факультету серед яких були: Х.Ю. Руденко, П.М. Стадник, І.І. Колюшев, А.А. Гіріц, І.І. Бубряк, Г.М. Рошко, В.І. Комендар, І.М. Ликович, І.Я. Понін. У 1988 р. деканом був обраний доцент Віталій Іванович Ніколайчук – на сьогодні академік АН ВШ України, доктор біологічних наук, професор.

Органом управління факультету є рада біологічного факультету. Головою ради є декан, д.б.н., проф. В.І. Ніколайчук. Членами ради факультету – представники професорсько-викладацького складу, науковці, завідувачі лабораторіями та студенти різних курсів. На засіданні ради, що проводиться раз у місяць, вирішуються організаційні питання, питання навчально-виховної та наукової роботи.

Кількість студентів на факультеті за останні роки поступово зростала. Тепер навчається близько 760 студентів, у т.ч. на стаціонарній формі навчання, спеціальність «Біологія» – 290, спеціальність «Плодоовочів-

ництво і виноградарство» – 70; на заочній формі навчання спеціальність «Біологія» – близько 400. Досягненням факультету за останні роки є те, що надруковано ряд підручників з грифом Міністерства науки і освіти України, які рекомендовані як навчальні посібники для студентів вищих навчальних закладів України, зокрема «Генетична інженерія» (автори В.І.Ніколайчук, І.Ю.Горбатенко), «Курс лекцій з генетики з основами селекції» (автори В.І.Ніколайчук, Б.Б.Надь), «Фізіологія рослин» (автори В.І.Ніколайчук, В.Й.Белгазі, П.П.Білик) та ін. Для підвищення ефективності засвоєння студентами програмового матеріалу щорічно видається до 12 методичних розробок як із загальних, так і спеціальних дисциплін. З метою модернізації навчального процесу на факультеті введено низку нових природничих дисциплін: «Біологічно активні речовини», «Біометрія», «Історія, досягнення і проблеми сучасної біології», «Радіобіологія», «Імунологія», «Біологічна експертиза» тощо.

З відкриттям спеціалізацій екологічного спрямування розроблено ряд нових загальних курсів.

Результати наукової діяльності співробітників факультету висвітлюються, в першу чергу, в «Науковому віснику УжНУ» серія «Біологія», (започаткований у 1993 р., а з 1998 р. зареєстрований ВАКом України як фаховий журнал) монографіях, публікаціях у таких наукових виданнях: «Український ботанічний журнал», «Вісник зоології», «Фізіологія рослин», «Цитологія та генетика», «Заповідна справа в Україні» та ін.

Сучасні наукові дослідження та підготовка спеціалістів у галузі класичної екології за спеціальними науковими напрямками, які необхідно розробити в межах області, повинні здійснюватись фахівцями з відповідною біологічною базовою освітою. Зростаюча мережа заповідних територій потребує спеціалістів, які зможуть дати кваліфіковані рекомендації з охорони природи, проводити наукові дослідження з вивчення еталонних екосистем заповідників, створювати кадастри фауни і флори, а також вимагає підготовки фахівців-екологів для своєчасного прогнозування сучасного екологічного стану, його діагностики, нівелювання можливих шкідливих наслідків.

Ці завдання можуть бути успішно розв'язані за умови підготовки спеціалістів-екологів на базі біологічного факультету УжНУ. В цьому напрямку колектив факультету працює вже впродовж багатьох років. На сьогодні факультет має достатній науково-педагогічний потенціал та відповідну матеріально-технічну базу для забезпечення підготовки спеціалістів за спеціальністю «Біологія», спеціалізація «Екологія». У 2000 р. біологічний факультет вперше провів набір студентів та підготовку спеціалістів за цією спеціалізацією.

На сьогодні спеціалізація на факультеті здійснюється на 5 випускаючих кафедрах: ботаніки, зоології, генетики, фізіології рослин і мікробіології, ентомології, плодовоовочівництва і виноградарства за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями підготовки: базова вища – бакалавр, повна вища – спеціаліст та магістр.

КАФЕДРА ЗООЛОГІЇ

Кафедра була створена при біологічному факультеті у червні 1947 року як кафедра зоології хребетних. Організатором і першим її завідувачем був теріолог, кандидат біологічних наук, доцент І.І. Колюшев. У 1956 році після тимчасового об'єднання з кафедрою зоології безхребетних вона стала називатись кафедрою зоології.

За понад півстолітню історію успішного функціонування кафедру очолювали: професор А.А.Гіріц, доцент І.М.Ликович, професор І.І.Турянин, доцент І.Г.Добош, доцент О.В.Корчинський, професор Ю.І.Крочко, доцент С.І.Фаринець, нинішній завідувач – доцент Т.Т.Дудинський. Високим професіоналізмом відзначалися і викладачі, що в різний період працювали на кафедрі зоології: К.К.Власова, Г.М.Рошко, В.І.Пономарчук, О.Р.Довгань, М.І.Щербань, А.А.Гвоздак.

Нині до складу педагогічного колективу кафедри зоології УжНУ (завідувач, доц. Т.Т.Дудинський) входять професор А.А.Ковальчук, доценти О.В.Корчинський, Н.В.Куруц, С.І.Фаринець, Л.А.Потіш, В.В.Симочко, Н.Е.Ковальчук та асистент, к.б.н. Ф.Ф.Куртяк.

Викладачі-зоологи забезпечують читання нормативних дисциплін для студентів-біологів: „Зоологія безхребетних тварин“, „Зоологія хребетних тварин“, „Біологія індивідуального розвитку тварин“, „Гістологія“, „Загальна екологія“, „Методика викладання біології і хімії“ та спеціальних дисциплін для студентів, що спеціалізуються при кафедрі: „Паразитологія“, „Зоогеографія“, „Біологічні основи мисливського господарства“, „Порівняльна анато-

мія тварин“, „Теріологія і орнітологія“, „Вибрані розділи із зоології“, „Гідробіологія з основами іхтіології“.

Серед численних навчально-методичних публікацій кафедри виділяються два об'ємні видання останніх років – „Методика викладання біології і хімії. Педагогічна практика“ з грифом Міністерства освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів і „Заповідна справа“ (автор А.А.Ковальчук).

За 60 років існування кафедри було підготовлено і випущено 1096 кваліфікованих спеціалістів-зоологів, серед яких – один академік НАН України М.Ф.Шуба, п'ять докторів наук (І.І.Турянин, Ю.І.Крочко, М.Ю.Клевець, А.А.Ковальчук, В.В.Ткач) і понад двадцять кандидатів біологічних наук.

Загальні наукові здобутки кафедри зоології значні і масштабні. На чільному місці залишаються дослідження фауни хребетних тварин Українських Карпат. Другим важливим напрямком наукових досліджень кафедри є ентомологічний. Він сформувався на кафедрі зоології після об'єднання кафедр зоології хребетних і зоології безхребетних наприкінці п'ятдесятих

років. І відносно новий напрямок наукових досліджень кафедри зоології, гідробіологічний, дістав свій розвиток в останнє десятиліття з приходом на викладацьку роботу доктора біологічних наук А.А. Ковальчука. Загалом співробітниками кафедри зоології опубліковано понад 700 наукових статей, 11 монографій і 10 навчальних посібників, присвячених вивченню біології й екологічним особливостям тварин Українських Карпат та проблемам охорони природи.

КАФЕДРА ГЕНЕТИКИ, ФІЗІОЛОГІЇ РОСЛИН І МІКРОБІОЛОГІЇ

Кафедра фізіології рослин була відкрита в 1949 р. У зв'язку з розвитком біотехнологічного напрямку наукових досліджень до кафедри фізіології рослин у 1986 р. була приєднана кафедра мікробіології. Новоутворена кафедра отримала назву кафедри фізіології рослин і біотехнології. З посиленням генетичного напрямку наукових досліджень і створенням у 1999 р. генетичної школи кафедру перейменовано на кафедру генетики і фізіології рослин, у 2005 р. кафедру було перейменовано у кафедру генетики, фізіології рослин і мікробіології

У різний період на кафедрі працювали проф. Ю.В.Медведев, доц. Н.В.Атуріна, доц. О.М.Лакіза, старші викладачі Н.Д.Тверкіна, І.І.Заблоцький, асистенти А.Л.Чужданова, Н.К.Чуканцева.

У 1986 р. в зв'язку з розвитком біотехнологічного напрямку наукових досліджень до кафедри фізіології рослин була приєднана кафедра мікробіології (завідувачами її в різні роки були: В.С.Петрус, А.В.Смеренська, М.М.Ладані, А.І.Туряниця). Новоутворена кафедра отримала назву кафедри фізіології рослин і біотехнології. З 1988 р. завідувачем кафедри був обраний к.б.н., доцент, а на сьогодні доктор біологічних наук, професор, академік Академії Наук ВІН України В.І.Ніколайчук. У 1999 р. створено генетичну школу, після чого кафедра дістала назву генетики фізіології рослин.

З 2000 р. на кафедрі відкрита спеціалізація з генетики. В останні роки науковці кафедри працювали над встановленням комплексу генетичних факторів, що впливають на насінневу продуктивність рослин, та аналізом господарських якостей лядвенцю рогатого з метою створення нового селекційного матеріалу для кормовиробництва Закарпаття. Виділено перспективний вихідний матеріал для поліпшення культури лядвенцю рогатого і розроблено новий напрямок селекції, спрямований на створення сортів-синтетиків з використанням ефекту гетерозису.

Викладацький склад кафедри: доктор біологічних наук, професор В.І.Ніколайчук, кандидати наук, доценти: В.Й.Белчгазі, В.І.Петросова, Б.Б.Надь, П.П.Білик, К.М.Кишко, П.В.Вайда, Б.М.Шарга; три асистенти – к.б.н. Т.І.Кордон, О.І.Мучичка та В.І.Габор.

Тепер на кафедрі читаються загальні курси, які знайомлять студентів із сучасними біологічними науками: «Генетика», «Фізіологія рослин», «Біотехнологія», «Молекулярна біологія», «Сучасні методи селекції, основи генетичної інженерії», «Ґрунтознавство», «Мікробіологія і вірусологія», «Теорія еволюції», «Основи імунології», «Безпека життєдіяльності», а також спецкурси: «Мінеральне живлення рослин», «Генетика людини з основами медич-

ної генетики», «Фітогормони», «Фотосинтез» та ін.

При кафедрі організовано наукову лабораторію з біотехнології еукаріот. Уперше в Україні розроблено метод культури тканин *in vitro* для прискореного процесу розмноження цінних генетичних ліній і селекційних форм лядвенцю та отримано патент на винахід «Спосіб мікроклонального розмноження лядвенцю...» Досліджується введення в культуру цінних лікарських та зникаючих рослин з метою відтворення їх природних ресурсів.

Наукова робота на кафедрі різноманітна за тематикою: вивчаються ефект гетерозису при схрещуванні інбредних ліній лядвенцю рогатого, нові комплексностікі столові і технічні сорти винограду в умовах Закарпаття, механізми інтродукції й акліматизації лікарських та цінних рослин з метою введення їх у культуру, адаптивний потенціал різних екотипів озимої пшениці за дії стресу; фізіолого-біохімічні властивості деяких умовно патогенних мікроорганізмів, ведеться пошук превентивних та терапевтичних засобів боротьби зі збудниками фіто-, зоо- та антропогенних інфекцій.

Науковий доробок співробітників кафедри – 8 монографій, понад 800 наукових статей. Нині на кафедрі є сім аспірантів та здобувачів, що ведуть наукові дослідження за кафедральною тематикою. Під керівництвом д.б.н., проф. В.І.Ніколайчука захищені п'ять кандидатських дисертацій (Б.Б.Надь, Г.М.Коваль, І.Ю.Фекета, П.В.Вайда та Т.І.Кордон). Викладачами кафедри видано 22 методичних посібників та підручників (з генетики, ґрунтознавства, фізіології рослин і мікробіології), які рекомендовані Міністерством освіти і науки України як навчальні посібники для студентів ВНЗ України; авторами їх є працівники кафедри – д.б.н., проф. В.І.Ніколайчук, доц. В.Й.Белчгазі, доц. П.П.Білик, доц. Б.Б.Надь.

В 1999 р. на базі кафедри було створено перший на факультеті комп'ютерний клас, де викладачі та студенти можуть проводити статобробку результатів експериментальних досліджень та складати програми.

КАФЕДРА БОТАНІКИ

■ Кафедра ботаніки була першою на біологічному факультеті тільки-но відкритого Ужгородського університету 28 листопада 1945 року. Організатором її став кандидат біологічних наук Х.Ю.Руденко – чудовий фахівець у галузі цитоембріології рослин.

У березні 1946 року при факультеті створено ще одну кафедру ботанічного профілю – кафедру квіткових рослин. Очолив її перший доктор наук в УЖДУ, відомий учений-флорист, професор П.Д.Ярошенко. На той час кафедра ботаніки була перейменована на кафедру нижчих рослин, а кафедра квіткових рослин – на кафедру вищих рослин. У листопаді 1946 року у зв'язку з від'їздом професора П.Д.Ярошенка обидві ботанічні кафедри об'єднуються в одну – кафедру вищих рослин (завідувач – доцент Х.Ю.Руденко). У 1950 році назва кафедри змінюється на кафедру морфології і систематики рослин, а в 1968 р. їй повернено первинну назву – кафедра ботаніки.

За майже шість десятиліть свого існування кафедра ботаніки Ужгородського національного університету сформувалась у потужний освітньо-науковий осередок. За її викладацькою трибуною в різний період стояли чудові педагоги-ботаніки: професори П.Д. Ярошенко, Х.Ю. Руденко, В.І. Комендар, С.С. Фодор, В.Ю. Мандрик, доценти Й.М. Чернекі, М.І. Бедей, М.М. Чубірко, О.С. Сидор, Ю.Ю. Петрус, старший викладач А.Т. Арсірій, асистенти А.В. Чужданова, М.І. Кожура, М.В. Дубанич. До цього часу майже півтори тисячі випускників-ботаніків здобули вищу освіту, 13 із них стали докторами наук і понад 30 – кандидатами біологічних наук.

Нинішній педагогічний колектив кафедри ботаніки – справжній сплав досвіду і молодості. Досвіду солідного, наукового, в особі заслужених, але нев'янутих ветеранів кафедри, докторів наук, професорів В.І. Комендара і В.Ю. Мандрика, завідувача кафедри, кандидата біологічних наук, доцента Ю.Ю. Петруса. Молодше покоління викладачів, що відзначається творчою амбіційністю і високою професійною кваліфікацією – це кандидати наук, доценти В.І. Сабаш, О.Б. Колесник, Л.М. Фельбаба-Клушина, І.В. Бесеганич, асистент А.В. Мигаль. Професорсько-викладацький склад кафедри ботаніки бере участь у виконанні навчального плану підготовки спеціалістів не тільки біологічного факультету.

Забезпечується читання таких нормативних дисциплін для біологів: „Загальна цитологія”, „Нижчі рослини”, „Анатомія рослин”, „Морфологія рослин”, „Вищі рослини”, „Мікологія”, „Заповідна справа”, „Радіобіологія”, „Математичні методи в біології”, „Метеорологія і кліматологія” та спецкурсів за спеціалізацією „Ботаніка”: „Географія рослин з основами біогеоценології”, „Геоботаніка”, „Ембріологія квіткових рослин”, „Систематика квіткових та місцева флора”, „Декоративне садівництво і квітництво” і ін. Для студентів-екологів хімічного факультету читається курс „Заповідна справа”, а на факультетах романо-германської філології та історичному – „Основи загальної екології”.

Наукові здобутки кафедри ботаніки мають широкий спектр досліджуваних проблем. Основний напрямок їх – флористичний. Крім цього, на кафедрі успішно розвиваються фітоценотичний, ресурсознавчий і традиційний (цитоембріологічний, започаткований ще Х.Ю.Руденком) напрямки. З 1993 року на базі кафедри, під керівництвом професора В.І.Комендара почала працювати Міжвідомча науково-дослідна лабораторія охорони природних екосистем, співробітниками якої проводять дослідження

в ракурсі комплексного вивчення рослинного світу Закарпаття і розробки екологічних основ оптимізації природно-заповідного фонду Закарпаття.

Загалом у цілій системі наукових досліджень кафедри ботаніки превалює і продовжує превалювати на перспективу двоєдине завдання: вивчення рослинного світу Українських Карпат та його охорона. В цьому руслі за неповні шість десятиліть зроблено чимало. Загальна кількість публікацій співробітників кафедри вже давно перейшла за позначку 2000. З них 18 – це монографії і довідники, які є свідченням великого внеску ужгородських ботаніків до загальних здобутків української ботанічної науки.

КАФЕДРА ЕНТОМОЛОГІЇ

Датою народження кафедри є 15 вересня 1946 року, коли з приходом на біологічний факультет ентомолога, фахівця в галузі захисту рослин, кандидата сільськогосподарських наук, доцента С.Ф.Сегеди була утворена кафедра зоології безхребетних. Степан Федорович став першим її завідувачем і організатором, започаткував і визначив стрижень освітньої та наукової орієнтації новоствореного підрозділу біологічного факультету як ентомологічний.

У 1956 році кафедра зоології безхребетних була об'єднана з кафедрою зоології хребетних. Новостворена кафедра зоології у такому вигляді проіснувала десять років. Упродовж цих років на кафедрі зоології здійснювалась спеціалізація із зоології безхребетних у повному обсязі. У вересні 1966 року від кафедри зоології відділяється кафедра ентомології.

Кафедра ентомології як одна з перших кафедр біологічного факультету університету характеризується традиціями класичного академізму в своїй діяльності. Підвалини їх були закладені завідувачами кафедри: С.Ф.Сегедою, В.Ф.Палієм, К.К.Фасулаті, Й.М.Погоріляком, І.І.Бокотеєм, І.Я.Поніним. Реалізаторами кафедральних освітніх та наукових завдань стали педагоги-викладачі: Т.А.Тверітіна, Г.М.Рошко, А.А.Гіріц, І.М.Ликович, А.А.Зубенко, В.О.Добей, М.Ф.Мателешко, Ж.Г.Меліка, В.Ю.Крочко.

Нинішній колектив кафедри ентомології – її завідувач доцент В.Г.Рошко та кандидати наук, доценти В.О.Добей, В.О.Чумак, О.Ю.Мателешко, асистенти П.С.Ловас, В.В.Мірутенко є висококваліфікованою ланкою в галузі ентомології, загальної біології, загальної та прикладної екології. Вони забезпечують читання різнопланових нормативних курсів: “Медична біологія” для студентів спеціальності “Лікувальна справа”; “Загальна біологія” і “Ландшафтна екологія” для студентів-хіміків спеціальності “Екологія”; “Ентомологія”, “Фітофармакологія” і “Біологічний метод захисту рослин” для студентів спеціальності “Флодоовочівництво і виноградарство”; “Вступ до спеціальності”, “Охорона природи”, “Охорона лісових екосистем та їх раціональне використання” і “Теоретичні основи охорони і раціонального використання тваринного світу” для студентів спеціальності “Біологія”, а також спецкурсів за двома кафедральними спеціалізаціями – “Ентомологія” і “Екологія”. Це такі спецкурси: “Загальна ентомо-

логія і фізіологія комах”, “Сільськогосподарська ентомологія”, “Лісова ентомологія”, “Медична і ветеринарна ентомологія”, “Екологія комах”, “Зоогеографія комах”, “Фітопатологія”, “Основи наукових досліджень в екології”, “Урбоекологія”, “Популяційна екологія”, “Екологія людини”, “Екологія тварин” та ряд інших.

Великим і багатим є освітньо-науковий спадок кафедри. Вона випустила понад 1080 ентомологів. За півстоліття в університеті сформувалась ентомологічна наукова школа, фундатором якої став К.К.Фасулаті. Понад 30 випускників-ентомологів стали кандидатами біологічних наук зі спеціальності “Ентомологія”, а В.М.Бровдій, А.І.Сметник та В.В.Булеза захистили докторські дисертації.

Серед пріоритетних напрямків наукових досліджень ентомологів Ужгородського університету були і залишаються еколого-фауністичні дослідження окремих таксономічних груп комах Українокарпатського регіону і вивчення комплексів комах – шкідників сільськогосподарських та лісових культур Закарпаття. Останнє десятиріччя викристалізувало ще один науковий пріоритет кафедри ентомології – дослідження в галузі прикладної екології та охорони природи. Загальний науковий доробок співробітників кафедри за відносно короткий період її існування – понад 1200 публікацій у вітчизняних і зарубіжних виданнях, 18 монографій та 5 навчальних посібників державного статусу. У 1981 році на базі кафедри ентомології було проведено II з'їзд Українського ентомологічного то-

вариства, що є своєрідним визнанням заслуг кафедри в розвитку вітчизняної ентомологічної науки. Починаючи з 2001 року кафедра щорічно проводить наукові конференції “Ужгородські ентомологічні читання”, присвячені фундаторам Ужгородської ентомологічної школи.

Кафедра плодоовочівництва і виноградарства

Сучасний стан сільського господарства і тенденції реформування його зумовлюють підвищену потребу в молодих спеціалістах високої кваліфікації, спроможних творчо вирішувати складні питання виробництва продуктів харчування в умовах ринкової економіки. Саме тому в 1993 році на біологічному факультеті введена нова спеціальність – «Плодоовочівництво і виноградарство».

радних насаджень у Закарпатті». Сюди входять також проблеми фітопатології, окремі питання вирощування сільськогосподарських культур. Закарпаття, завдяки унікальним ландшафтно-кліматичним умовам, є єдиним місцем промислового культивування виноградної лози і персика в Західноукраїнському регіоні. Це визначило формування на кафедрі групи висококваліфікованих фахівців у галузі біології та фізіології винограду, біології та селекції плодкових кісточкових культур (професор В.А.Заяць, доценти, В.О.-Ходак, Н.П.Куртин).

У 1997 р. уже була створена одноіменна кафедра, через рік її приєднали до кафедри ентомології, яка стала називатися кафедрою ентомології та агрономії. Її у квітні 2002 р. розмежували, створивши новий структурний підрозділ факультету, а саме кафедру плодоовочівництва і виноградарства.

На кафедрі сформувався штат кваліфікованих, досвідчених викладачів, які володіють як теоретичними, так і практичними знаннями в галузі сільськогосподарських наук агрономічного профілю. Першим завідувачем кафедри був д.с.-г.н., проф. В.А.Заєць. Зараз кафедрою завідує к.с.-г.н. О.І.Попович. Викладацький склад кафедри, окрім завідувача, налічує 5 викладачів, серед яких один професор, д.с.-г.н. В.А.Заяць, два кандидати наук, доценти: Н.П.Куртин, В.О.Ходак; один кандидат наук, старший викладач – Г.М.Петак.

На кафедрі проводиться підготовка студентів за спеціальністю «Плодоовочівництво і виноградарство». Викладачі кафедри забезпечують читання таких нормативних курсів, як «Землеробство», «Агроекологія», «Рослинництво», «Виноградарство», «Плодівництво», «Овочівництво», а також курсів за вибором. Науковий профіль кафедри визначає тема «Шляхи і способи підвищення продуктивності плодоовочевих і виног-

УжНУ

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Шістдесятиріччя Ужгородський національний університет відзначає, вписавши чергову визначну подію в своєму житті та в історії Закарпаття. Відкрито його 15-й факультет – географічний, у структурі якого три кафедри: фізичної географії та раціонального природокористування, туризму, землевпорядкування та кадастру. У 2005/2006 навчальному році до навчання за денною формою приступили 85 першокурсників. Вони опануватимуть за новітніми освітньо-професійними програмами такі спеціальності: географія, туризм, землевпорядкування та кадастр.

Декан факультету – професор, доктор ф.-м.н., заслужений діяч науки і техніки України Поп С.С

Фахівців із цих спеціальностей вкрай бракує в Закарпатській області для розвитку її пріоритетних галузей народного господарства. Незважаючи на те, що серед областей України Закарпаття є перлиною за красою природи, її біорізноманіттям, маючи значні потенціали оздоровчо-рекреаційних, туристичних, природно-заповідних, природних та мінерально-сировинних ресурсів в області не досягнуто належного розвитку економіки та добробут людей. Навпаки, підвищується рівень техногенної небезпеки, що не відповідає концепції та принципам стійкого розвитку, за якими потрібно гармонійно збалансувати економічні, екологічні та соціальні чинники розвитку області. Досягнення цієї мети неможливе без підготовки фахівців, обізнаних у питаннях комплексного планування й управління територіями на різних рівнях (населених пунктів, областей, регіонів, країни), системного аналізу впливу природних та антропогенних чинників використання ґрунтів, вод, корисних копалин, лісів, повітряного басейну на екологічний стан навколишнього середовища. Тому необхідно досягти ефективного використання природно-ресурсного потенціалу, забезпечуючи комфортні умови життя людей. Саме таких фахівців передбачається готувати на новоствореному факультеті.

Процес відкриття географічного факультету було розпочато 15 січня 2004 року відразу після обласної конференції географів області за участю Президента Українського географічного товариства (УГТ), члена-кореспондента АПН України, доктора географічних наук, професора Шищенко П.Г. Делегати обрали головою Закарпатського відділу УГТ професора УжНУ Поп С.С. Під час їх зустрічі з тодішнім ректором професором Сливкою В.Ю. ідея про започаткування

підготовки фахівців географічного профілю в УжНУ знайшла підтримку, однак її реалізація просувалась повільно. Копітку роботу з підготовки необхідних обґрунтувань, клопотань і ліцензійних матеріалів з нових спеціальностей виконав ініціатор проекту професор Поп С.С. та його співробітниця кандидат фізико-математичних наук Шароді І.С. Активна позиція та допомога в реалізації задуму нового керівництва університету й області (особливо ректора УжНУ професора Вегеша М.М., голови ОДА Балого В.І. та його заступника Гаваші О.О.), державницьке вирішення питання в Міністерстві освіти і науки України (за що особлива подяка заступнику міністра професору Степку М.Ф.) були визначальними у відкритті нового факультету. Нема жодних сумнівів у тому, що складний процес формування належних матеріальної й інформаційної баз і кадрового забезпечення факультет подолає в стислі терміни. До викладання дисциплін на 1 році навчання залучено 22 висококваліфіковані фахівці, із них: 4 – доктори наук, професори; 7 – кандидати наук, доценти; провідні спеціалісти-практики з наукових і державних установ області. На стадії облаштування й оснащення навчальні лабораторії: ґрунтознавча, геодезична, креслення, інформатики і комп'ютерної техніки, мультимедійно-лінгафонна, музейна й екскурсійна справи, методичний кабінет.

На факультеті передбачається розвинути наукові дослідження в галузі вивчення впливу техногенних і природних чинників на компоненти природного середовища Закарпаття, картографічні та топографічні вишукування з застосуванням JPS-технологій, супутникової геодезії, дослідження зсувних і ерозійних процесів та інших важливих для нашої області практичних завдань.

Факультет при формуванні навчальних програм вищезначених спеціальностей отримав значну допомогу від фахівців географічних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка (декан – проф. Б.Олійник), Чер-

Львівського національного університету імені Юрія Федьковича (проф. В.Руденко), Львівського національного університету імені Івана Франка (проф. Я.Хомин) та від Київського національного університету туризму, економіки і права (ректор – проф. В.К.Федорченко). В подальшому факультет тісно співпрацюватиме не тільки з ВНЗ України, але й з провідними зарубіжними вузами та науковими центрами.

Безперечно, факультет буде надалі розвиватися. Перспективними є відкриття нових спеціальностей та кафедр, зокрема раціонального використання ресурсів та охорони природи, водовідведення та водоспоживання, гідроекології та кліматології. В найближчі роки доцільно також запровадити заочну форму навчання з уже наявних спеціальностей "географія" та "туризм", можливо, з утворенням філій-кафедр у віддалених від Ужгорода гірських районах. Це сприяло б рівності доступу до вищої освіти та підвищенню її якості для наших горян, чимало яких зараз навчається в різних консультаційно-навчальних пунктах, що не мають належного матеріального та кадрового забезпечення.

Географічний факультет у майбутньому, окрім освітньої діяльності, це:

- центр підготовки висококваліфікованих фахівців з різних географічних і споріднених з ними спеціальностей;
- науковий центр з координації комплексних краєзнавчих, географічних, топографічних, картографічних, геодезичних досліджень території;
- центр моніторингу змін у природному середовищі краю;
- методичний центр освітян (*педагогів-географів, екологів, геологів, гідрологів, кліматологів тощо*);
- центр інформування і просвітницької діяльності серед населення (*про стан природного середовища, його зміни, трансформацію географічних назв, демографію*).

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування

На кафедрі, яку очолює професор, доктор ф.-м.н, заслужений діяч науки і техніки України Поп С.С., навчальний процес із професійно орієнтованих дисциплін забезпечують ще два кандидати наук: доценти Фекета І.Ю. та Бокотей О.М., два старших викладачі Мельничук В.П., Приходько М.В. і викладач Славик Р.В. Вони викладають такі дисципліни першого року навчання:

- проф. Дробнич В.Г. "Інформатика з основами геоінформатики";
- доц. Фекета І.Ю. "Ґрунтознавство з основами Ґрунтів";
- доц. Бокотей О.М. "Основи екології";
- доц. Кічура В.П. "Геоморфологія і палеогеографія";
- ст.викл. Пересоляк В.Ю. "Топографія з основами геодезії";
- ст.викл. Мельничук В.П. "Загальне землезнавство" і "Географія туризму";
- викл. Феєр М.І. "Геологія загальна та історична".

Цикл основних гуманітарних і фундаментальних дисциплін викладають висококваліфіковані фахівці інших факультетів, а саме:

- проф. Барчій І.Е. "Хімія з основами геохімії";
- доц. Шароді І.С. "Фізика з основами геофізики";
- доц. Карбованець М.І. "Вища математика";
- доц. Опіярі В.І. "Економічна теорія";
- доц. Керецман Н.П. "Культурологія";

На першому етапі діяльності основні зусилля фахівців кафедри спрямовані на підготовку та забезпечення студентів необхідними навчально-методичними посібниками, на поступовому оснащенні навчальних лабораторій устаткуванням і матеріалами, які будуть необхідні в подальшому процесі навчання.

Фахівці кафедри мають наукові здобутки в галузях географії, екології, раціонального природокористування, які досягнуто ще до її відкриття. Вони працюють за фахом і покликанням, тобто не є випадковими. Так, професор Поп С.С. із понад 350 наукових праць, близько 50-ти присвятив природознавчому спрямуванню. Зокрема, він написав навчальний посібник "Ресурси Закарпаття" (Ужгород: Спектраль.- 2003, 296 с.), який видано з грифом МОН України "Рекомендовано для студентів ВНЗ", є співавтором монографії "Здоров'я, довкілля..." (Ungvar-Budapest: Intermag Kiado.- 1998).

Працює на кандидатській дисертації старший викладач кафедри фізичної географії та раціонального природокористування Мельничук В.П. Він має 5 публікацій, доповідав результати своїх досліджень на IX з'їзді УГТ (м, Чернівці, 2004 р.) про вплив екзогенних процесів на довкілля верхів'я р. Уж.

Плідно працюють з природоохоронної тематики к.д.б.н. Фекета І.Ю. та к.с.-г.н. Бокотей О.М., які опублікували понад 15 наукових праць.

Кафедра землевпорядкування та кадастру

Кафедра готуватиме кадри інженерної спеціальності землевпорядкування і кадастру з напрямку геодезія, картографія та землевпорядкування. Фахівець-землевпорядник – це спеціаліст у царині земельного кадастру та землевпорядкувальних робіт. Останні потребують комплексу геодезичних і топографічних досліджень і вишукувань з метою проведення державного земельного кадастру, складання проектів землевпорядкування та перенесення їх на місцевість.

Такі спеціалісти вкрай потрібні в Закарпатській області для роботи як у галузях сільськогосподарського та лісового господарств, так і в органах місцевого самоврядування. Вони мають забезпечувати реалізацію напрацьованих правових норм і заходів земельного законодавства щодо раціонального використання й охорони земель, створення екологічно безпечного середовища, поліпшення ландшафтів. Для підготовки таких фахівців за затверженою освітньо-професійною програмою їм викладатимуться цикл професійно орієнтованих дисциплін, який включає такі основні як геодезія, вища геодезія, супутникова геодезія, картографія, землевпорядне креслення та проектування, земельний кадастр, інформатика і програмування та математична обробка геодезичних вимірів тощо.

Для викладення цих дисциплін залучено д.ф.-м.н., проф. Дробнича В.Г., к.ф.-м.н., доц. Єпішева В.П. та провідних спеціалістів-практиків, зокрема директора Закарпат-геодезцентру Калинича І.В., директора Закарпатської філії Інституту землевпорядкування Пересоляка В.Ю. та інших.

Створення навчальної геодезичної та топографічної лабораторій кафедри, які будуть оснащені новітніми приладами, зробить можливим виконання геодезичних

Очолює кафедру к.с.-г.н. доцент Кічура В.П. – один із провідних науковців у галузі землевпорядкування лісового господарства, який впродовж багатьох років працює заступником начальника управління лісового господарства у Закарпатській області.

та топографічних досліджень і вишукувань із застосуванням JPS-технологій та геоінформаційних систем. Передбачається виконання низки науково-практичних проектів, у т.ч. з зарубіжними партнерами.

Перші випускники-землевпорядники географічного факультету будуть користуватися, безперечно, значним попитом при працевлаштуванні, зокрема, у органах місцевого самоврядування, управліннях земельних, водних і лісових ресурсів та наукових установах.

Кафедра туризму

Кафедра туризму та іноземних мов найбільш чисельна за кількістю студентів на географічному факультеті, які на ній спеціалізуються. Її очолює досвідчений фахівець-практик, професор В.М.Мацола, який багато років очолював найбільший готельно-туристичний комплекс області „Закарпаття”. Він – автор монографії „Рекреаційно-туристичний комплекс України”.

Спеціальність туризм опановують 42 студенти, які вибороли це право з понад 130 претендентів. Навчальним планом із цієї спеціальності передбачається поглиблене вивчення двох іноземних мов, на які відведено більше годин, ніж на всі інші професійно орієнтовані дисципліни. Останні включають, окрім дисциплін суто туристичного спрямування, значну кількість економічних. Значна увага при цьому приділяється опануванню маркетингом і менеджментом у туристичній галузі. В поєднанні зі знаннями організації готельної, ресторанної, екскурсійної, музейної справи та технології туристичної діяльності і міжнародного туризму, майбутні фахівці зможуть легко адаптуватись на ринку як внутрішнього, так і міжнародного туризму.

Наразі колектив кафедри працює над розширенням фільмотеки лабораторії, музейної та екскурсійної справи, створенні мультимедійно-лінгафонної лабораторії з

тим, щоб забезпечити якісне вивчення студентами іноземних мов, особливо стилю ділового спілкування.

Викладання фахових предметів на кафедрі зараз забезпечують, окрім канд. е. н. В.І.Мацоли, к.ф.-м.н. І.М.Митровці – автор ряду праць у галузі туризму, викладачі Р.В.Славик та М.В.Варваринець, а також фахівці іноземних мов доц. О.Ф.Мочар, викладачі О.Є.Байрак, С.І.Райц, М.Т.Вереш та інші. Базами навчальних практик студентів планується обрати кращі готельно-ресторанні та туристичні комплекси, фірми туроператорів Закарпаття та в подальшому і за кордоном.

УжНУ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УжНУ
ЕКОНОМІЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ

Серед 14 факультетів університету вагоме місце у підготовці фахівців для нашого краю погідає експонічний факультет. Основи факультету закладено у 1963 році, коли розпочалася підготовка економістів шляхом заочною навчання з таких спеціальностей: планування промисловості, економіка і планування матеріально-технічного постачання, планування сільського господарства, фінанси і кредит, бухгалтерський облік. Навчання проводилось протягом трьох курсів. Для завершення навчання студентів направляли в інші вузи. З 1965 року розпочалася наскрізна підготовка спеціалістів-економістів. Поряд із заочною формою навчання у 1970 році розпочалася підготовка економістів через вечірню форму навчання.

Ужгород, площа Народна, 3,
тел./факс (03122) 3-23-67 dankiv@univ.uzhgorod.ua

Декан: член-кореспондент НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений працівник освіти України, доктор економічних наук, професор Мікловда Василь Петрович.

Заступники декана: доцент, кандидат економічних наук Пойда-Носик Ніна Никифорівна; доцент, кандидат економічних наук Чубарь Оксана Геннадіївна.

Завдяки зусиллям тодішніх ректора університету, професора Сливки В.Ю., проректора Волощука М.Ю., декана факультету, професора Мешка І.М. та завідувача кафедри бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності доц. Голика М.П. у 1989 році було відкрито і денне відділення, яке розпочало підготовку студентів за трьома спеціальностями: “Економіка підприємства”, “Облік і аудит”, “Фінанси і кредит”.

Становлення і розвиток факультету пов'язані з невтомними турботами його ветеранів – докторів наук, професорів І.М. Мешка, М.М.Бойка, Ю.В.Манівчука, В.П.Мікловди, кандидатів наук, доцентів П.П.Поповича, В.М.Беци, Т.О.Машики, М.П.Голика, Ю.С.Сабова, Ш.Ш.Леща, В.І.Опіярі, Й.Я.Даньківа, Й.Й.Лечиги, старшого викладача І.М. Попик та багатьох інших. Великі труднощі стояли на перешкоді: відсутність матеріально-технічної бази, кадрів, відомчі бар'єри тощо. Але було глибоке переконання групи спеціалістів на чолі з проф. І.М.Мешком у необхідності підготовки економістів для народного господарства Закарпаття, доцільності і можливості такої підготовки саме в Ужгородському університеті.

Понад 25 років деканом факультету працював талановитий педагог, вдумливий економіст проф. І.М.Мешко. По одиницях збирав він спеціалістів для роботи на факультеті, організовував нові кафедри, дбав про створення матеріально-технічної бази, а головне, турбувався про підготовку викладацької зміни. У перші роки існування економічного факультету підготовку спеціалістів забезпечувало 5 викладачів, із яких лише двоє мали вчені ступені і звання.

Закладені І.М.Мешком основи сьогодні продовжує випускник факультету, член-кореспондент НАН України, доктор економічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений працівник освіти України Василь Петрович Мікловда, обраний деканом у 1989 році.

Факультет здійснює підготовку фахівців із відривом і без відриву від виробництва за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст і магістр за спеціальностями “Фінанси”, “Банківська справа”, “Облік і аудит”, “Економіка підприємства”. Термін навчання з відривом від виробництва за рівнем підготовки “Бакалавр” – чотири роки, спеціаліст і магістр – п'ять років, а без відриву від виробництва відповідно на один рік більше.

Уже здійснено 35 випусків економістів. Нині в області більше 90 процентів працівників бухгалтерського обліку, фінансів, податкових органів, банківської справи, матеріально-технічного забезпечення, економіки промисловості, економіки сільського господарства, які мають вищу освіту, здобули її на економічному факультеті. Для народного господарства підготовлено близько 9 тисяч економістів. Важко знайти економічну службу в області, де не було б нашого випускника. Серед них: Гоблик В.В. – заступник голови Закарпатської облдержадміністрації, Каламуняк М.М. – голова правління ЗАТ “Ужгородська швейна фабрика”, Боднар М.Ю. – головний бухгалтер Ужгородського національного університету, Бадида М.П. – начальник Ужгородської міської податкової адміністрації, Гаврилко П.П. – директор Ужгородського комерційного технікуму і ін. Двоє випускників факультету захистили докторські дисертації (Мікловда В.П., Пітюлич М.І.), а 24 – кандидатські.

Профільну підготовку на факультеті забезпечують п'ять кафедр: фінансів; банківської справи; обліку і аудиту; економіки, менеджменту та маркетингу; економічної теорії, на яких працюють 52 штатних викладачі, в тому числі 9 докторів наук, професорів і 28 кандидатів наук, доцентів. На

Факультеті працює один член-кореспондент НАН України, три заслужені економісти України, два заслужені працівники освіти України, один заслужений раціоналізатор України. До читання лекцій, керівництва курсовими і дипломними роботами залучаються спеціалісти різних галузей народного господарства, які мають великий стаж і досвід практичної роботи.

У 2004-2005 н.р. на факультеті навчалося 1426 студентів, з них на денному відділенні – 758, на заочному відділенні – 668.

Підготовка економістів здійснюється як за контрактами з підприємствами, трудовими колективами і громадянами, так і за державним замовленням.

У 1992 році на факультеті було відкрито аспірантуру з трьох спеціальностей: «фінанси, грошовий обіг і кредит», «облік і аудит», «економіка, організація і управління підприємствами».

З 2001 року на факультеті відкрита Спеціалізована вчена рада по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальностей – 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» та 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами».

У 2002-2003 навчальному році економічний факультет успішно пройшов акредитацію за IV рівнем зі спеціальностей «Фінанси», «Банківська справа», «Облік і аудит» та «Економіка підприємства».

Кафедри економічного факультету працюють над удосконаленням навчально-виховного процесу, впровадженням нових навчальних дисциплін, форм і методів навчання. З урахуванням вимог сучасності протягом останніх років у навчальні плани включено більше трьох десятків нових дисциплін. Інтенсивно вводяться у навчальний процес основні принципи Болонської угоди. За останні п'ять років видано 11 навчальних посібників, понад 40 методичних розробок.

На сучасному етапі неможлива підготовка висококваліфікованих фахівців без урахування світового досвіду. Економічний факультет підтримує тісне співробітництво з навчальними закладами близького і далекого зарубіжжя. Зокрема, спільно з Коннектикутським університетом (США) на факультеті створено Бізнес-центр, до роботи в якому залучаються студенти та викладачі факультету, а деякі з них уже побували на стажуванні у США. Факультет також підтримує тісні зв'язки з бізнес-школою Лютонського університету (Вели-

кобританія), у співробітництві з яким виконувалась спільна програма для здійснення підготовки фахівців з економіки малого бізнесу та підприємництва. Налагоджено співробітництво із Ніредьгазьким інститутом та університетом м. Мішкольц (Угорщина), Пряшівським і Кошицьким університетами (Словаччина), куди на стажування запрошуються викладачі та студенти нашого факультету. Факультет підтримує тісні зв'язки з Національним університетом імені Т.Г.Шевченка, Київським національним економічним університетом, Львівським національним університетом, Львівським банківським інститутом НБУ, Тернопільською академією народного господарства та науковцями Інституту регіональних досліджень Національної академії наук України.

При факультеті створено Бізнес-центр, який є структурним підрозділом УжНУ.

На економічному факультеті здійснюється плідна науково-дослідна робота, до участі в якій залучено всіх викладачів і значну частину студентів 2-5 курсів. Кафедри факультету працюють над темою «Ринкова трансформація економіки регіону».

Протягом останніх п'яти років студенти другого курсу нашого факультету беруть участь у другому турі Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни «Економічна теорія». Студенти 4-5 курсів уже традиційно стають учасниками другого туру Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальностей «Економіка підприємства», «Фінанси», «Банківська справа», «Облік і аудит».

Наші студенти є активними учасниками спортивних студентських спартакіад. Економічний факультет за період 1999-2004 років п'ять разів здобував перше командне місце на студентській спартакіаді серед усіх факультетів університету. Особливі досягнення демонструють чоловіча та жіноча команди з баскетболу, волейболу, а також команди з плавання, настільного тенісу, футболу.

Останніми роками активізував свою роботу громадський деканат разом зі старостами, а також профспілковий комітет студентів економічного факультету. Ці дві громадські інституції працюють як у сфері навчання, так і в сфері культурно-масової роботи.

У 2000 році була створена факультетська команда КВК, яка впродовж усього періоду успішно виступала на загальноуніверситетських змаганнях, у чемпіонаті Закарпатської ліги КВК та в окремих республіканських заходах.

Факультет розташований у центральній частині міста Ужгорода на площі Народній, 3. Він розміщений у 20 просторах, світлих кабінетах і аудиторіях, загальною площею аудиторного фонду 1348 кв. м. Останнім часом повністю оновлена вся обчислювальна техніка. Тепер студенти працюють у двох навчальних лабораторіях на нових комп'ютерах типу «Pentium». На факультеті створюється єдина інформаційна система з наявністю своєї Web-сторінки на сервері Ужгородського національного університету (www.univ.uzhgorod.ua), на якій розміщена інформація про факультет і кафедри. Маємо свій e-mail: dankiv@univ.uzhgorod.ua. та факс за телефоном: 3-23-28. У корпусі факультету є великий актовий зал на 711 місць, малий актовий зал на 110 місць, а також бібліотека, читальний зал і студентське кафе.

Кафедра фінансів

Кафедра з підготовки економістів профілю «фінанси» була заснована у 1964 році. З перших днів заснування кафедри завідувачем був проф. Мешко І.М. – відомий спеціаліст у галузі історії економічних вчень і грошового обігу. Багато сил та енергії роботі на кафедрі віддали ветерани праці, доценти Беца В.М., Ганчин В.Ю., Горват І.М., Рошко М.Ю., Когут Ю.М., Образцова Т.Г., ст. викладач Попик І.М.

Ужгород, площа Народна, 3, тел. 61-29-93

З 1995 року завідувачем кафедри став доцент, кандидат економічних наук Йосиф Йосифович Лечига, який докладає багато зусиль для розвитку кафедри, кадрового підбору, забезпеченням її науковою і методичною літературою, матеріально-технічною базою. У 2001 році доценту Лечигі Й.Й. було присвоєно почесне звання заслуженого економіста України.

За своїм професійним складом колектив кафедри відповідає вимогам для працівників вищої школи, про що свідчить проходження кафедрою у 2002-2003 н.р. акредитації за 4-м рівнем, що дало право підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів із спеціальностей «Фінанси» і «Банківська справа».

Усі співробітники кафедри беруть участь у щорічних підсумкових науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу УжНУ; працює секція «Фінанси підприємств», на якій проголошуються доповіді на актуальні теми, більшість із них має практичне значення у фінансовій діяльності підприємств.

Для забезпечення навчального процесу кафедра підготувала низку навчально-методичних розробок: посібник «Вексель» (Лечига Й.Й., Мешко І.М., Чубарь О.Г.), навчальний посібник «Сучасний монетаризм» (Мешко І.М., Пойда-Носик Н.Н.), методичні рекомендації до написання курсових робіт і дипломних проектів, до проходження виробничої та переддипломної практики. Здійснюючи наукові дослідження, викладачі кафедри підготували та опублікували протягом останніх років чимало наукових статей у республіканських та місцевих виданнях, брали участь у наукових, у т.ч. й міжнародних конференціях.

Студенти фаху «Фінанси» щороку беруть участь у Всеукраїнській олімпіаді з фінансів. Важливо, що у 2003 р. на Всеукраїнській олімпіаді студент Шикун В.В. здобув 3-є місце, а в 2004 р. студент Бачо Р.Й. відзначений за кращу роботу Почесною грамотою в Міжнародному конкурсі із страхування.

Завідувач кафедри: кандидат економічних наук, доцент, заслужений економіст України Йосиф Йосифович Лечига.

Члени кафедри: доктор наук, професор Іван Михайлович Мешко; доценти, кандидати наук Йосиф Йосифович Лечига, Ніна Никифорівна Пойда-Носик, Василь Васильович Мікловда; старші викладачі Марія Василівна Петрашко, Катерина Андріївна Сочка, кандидат економічних наук Віталій Вікторович Сержанов; викладач Тетяна Олександрівна Бутурлакiна; старший лаборант Неля Емерихівна Легеза, лаборант Алла Юрiївна Яцкулинець.

Для виконання своїх функцій кафедра повністю забезпечена необхідними навчальними приміщеннями. За кафедрою закріплено 6 навчальних аудиторій, з яких дві обладнані сучасними комп'ютерами та технічними засобами, що використовуються в навчальному процесі.

Кафедра фінансів залучає для викладання спеціальних дисциплін провідних спеціалістів страхових компаній, фінансової системи, підприємців, працівників митниці тощо.

Основні курси:

1. Історія економічних вчень (проф. Мешко І.М.).
2. Фінанси (теорія фінансів) (ст. викл. Сочка К.А., к.е.н., ст. викл. Сержанов В.В.).
3. Фінанси підприємств (доц. Лечига Й.Й.).
4. Інвестування (ст. викл. Петрашко М.В.).
5. Фінансовий ринок (доц. Чубарь О.Г., ст. викл. Легеза Н.Е.).
6. Бюджетна система України (ст. викл. Сочка К.А.).
7. Фінансовий менеджмент (доц. Пойда-Носик Н.Н.).
8. Страхування (доц. Пойда-Носик Н.Н., ст. викл. Бабиченко А.А.).
9. Податкова система України (ст. викл. Петрашко М.В.).
10. Страхіві послуги (ст. викл. Бабиченко А.А.).
11. Біржова діяльність (к.е.н. Смененко І.С.).
12. Інформаційні системи і технології у фінансових системах (викл. Бутурлакiна Т.О.).
13. Соціальне страхування (викл. Бутурлакiна Т.О.).

Дисципліни спеціалізації:

1. Вексельний обіг (проф. Мешко І.М.).
2. Сучасний монетаризм (проф. Мешко І.М.).
3. Оподаткування підприємств (ст. викл. Петрашко М.В.).
4. Міжнародні валютно-кредитні і фінансові відносини (доц. Чубарь О.Г.).
5. Митна справа і тарифи (викл. Нірода М.Я.).
6. Фінанси малого бізнесу (ст. викл. Сочка К.А.).
7. Управління фінансовими ризиками (ст. викл. Лупич В.І.).
8. Фінансове право (доц. Мікловда В.В.).
9. Менеджмент державних фінансів (ст.викл. Сочка К.А.).

Студенти 4-5 курсів проходять переддипломну практику у податкових і фінансових органах, на підприємствах різних форм власності.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з випускниками, що працюють у різних галузях народного господарства, вони надають спонсорську допомогу для поліпшення матеріально-технічної бази кафедри, а також допомогу у працевлаштуванні випускників. При кафедрі плідно працює аспірантура, з моменту відкриття якої шість аспірантів кафедри захистили кандидатські дисертації, а саме: Чубарь О.Г., Мікловда В.В., Лечига Р.Й., Пойда-Носик Н.Н., Височанський В.Ю., Сержанов В.В. Поддали до захисту наукові роботи аспіранти Тарнай Є.А і Піполич М.М.

Викладачі кафедри беруть участь у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, у діяльності асоціації економістів Закарпаття.

Основні напрями наукових досліджень:

Колектив кафедри протягом 1995-1999 рр. брав участь у розробці наукової теми «Ресурсний потенціал сільськогосподарського виробництва та шляхи підвищення ефективності його використання». З 2001 року кафедра працює над комплексною науковою темою: «Ринкова трансформація економіки регіону». Кожен викладач кафедри має власну підтему: «Проблеми взаємовідносин підприємств з бюджетом в умовах трансформації економіки» (доц. Лечига Й.Й.), «Питання ста-

білізації грошового обігу та його вплив на кредитування і розвиток економіки регіону» (проф. Мешко І.М.), «Проблеми управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах переходу до ринкових відносин» (доц. Пойда – Носик Н.Н.), «Оподаткування підприємств, його роль і вплив на трансформацію економіки регіону» (ст. викл. Петрашко М.В.), «Ресурсно-рекреаційний потенціал регіону та ефективність його використання (на прикладі Закарпатської області)» (ст. викл. Сочка К.А.), «Формування та оцінка витрат і результатів виробничої діяльності підприємства» (к.е.н., ст. викл. Сержанов В.В.), «Організаційно-економічний механізм бюджетного регулювання економіки регіону (на матеріалах Закарпатської області)» (викл. Бутурлакiна Т.О.)

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економіки, менеджменту і маркетингу

Кафедру було створено у 1970 р., зараз вона має назву - економіки, менеджменту та маркетингу. Ця кафедра є випускною з підготовки фахівців зі спеціальності «Економіка підприємства». Підготовка фахівців здійснюється в денній і заочній формах навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр.

Завідувачами кафедри були: доц. Попович П.П. (1970-1980 рр.), доц. Фантич С.М. (1981-1985 рр.). З 1986 року очолює кафедру проф. Мікловда В.П., обраний у 2000 році членом-кореспондентом НАН України.

На кафедрі економіки, менеджменту та маркетингу працює 8 докторів економічних наук, професорів, із них один академік НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України (Долішній М.І.), один член-кореспондент НАН України, лауреат Державної

Ужгород, площа Народна,3, тел. 3-72-48

Завідувач кафедри: член-кореспондент НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений працівник освіти України, доктор економічних наук, професор Василь Петрович Мікловда.

Члени кафедри: доктори наук, професори – Василь Петрович Мікловда, Микола Миколайович Бойко, Михайло Андрійович Лендел, Юрій Васильович Манівчук, Михайло Юрійович Рушак, Мар'ян Іванович Долішній, Василь Іванович Мацола, Олександр Калманович Алмаші; доценти, кандидати наук – Світлана Степанівна Слава, Наталія Юріївна Кубиній, Олеся Юріївна Червак, Анатолій Єгорович Кальницький, Іван Іванович Дудич, Роман Мар'янович Голик, Борис Іванович Дяченко, Петро Юрійович Студеняк, Іван Михайлович Чучка, Олександр Михайлович Жулканич, Леся Михайлівна Газуда, Наталія Мирославівна Гапак, Олександра Яношівна Сідун; ст. викл. і викл. Ярослава Петрівна Асаулюк, Ганна Рудольфівна Ерфан, Інна Миколаївна Попик, Ольга Онуфріївна Данча, Єлизавета Володимирівна Пархомчук, Микола Дмитрович Попович, Марія Юріївна Цицика, Богдан Мирославович Петриняк, Оксана Георгіївна Мателешко, Ярослав Миколайович Бойко, Роман Іванович Завадяк, Лариса Іванівна Максимук; ст. лаборант Ганна Степанівна Рошко; лаборанти Любов Михайлівна Манівчук, Таміла Іванівна Черяник; інженер Людмила Іванівна Дребот.

премії України в галузі науки і техніки заслужений працівник освіти України (Мікловда В.П.), один член-кореспондент Української академії аграрних наук, заслужений економіст України (Лендел М.А.), один академік Угорської академії наук, заслужений економіст України (Бойко М.М.); 13 кандидатів наук, доцентів, із них один заслужений раціоналізатор України (Дудич І.І.).

Комплектування професійними кадрами здійснюється через аспірантуру, яка відкрита при кафедрі з 1991 року, а також шляхом залучення до навчального процесу висококваліфікованих спеціалістів народного господарства та наукових установ.

З метою поліпшення рівня підготовки фахівців кафедра плідно співпрацює з іншими кафедрами факультету, а також має тісні контакти із кафедрами аналогічного профілю провідних вузів України, зокрема, Київським національним університетом ім. Т.Г.Шевченка, Київським національним економічним університетом, Львівським національним університетом ім. І.Я.Франка, Тернопільською академією народного господарства та іншими. На кафедрі налагоджено тісне співробітництво із зарубіжними вузами, зокрема, Лютонським університетом (Великобританія), Сієна-коледж (США), Пряшівським університетом (Словаччина), Ніредьгазьким університетом (Угорщина), університетом Джорджія (США), Центральноконнектикутським університетом Енді Вілсона (США).

За 1999-2004 роки викладачами кафедри видано 14 монографій, серед яких: "Організаційно-економічні фактори ефективного використання трудового потенціалу в умовах трансформації економіки" (Мікловда В.П.); "Ринкова трансформація економіки регіону" (Мікловда В.П.); "Область еколого-економічного розвитку" (Мікловда В.П., Пітюлич М.І.); "Сировинні ресурси комбікормового виробництва" (Манівчук Ю.В., Попович П.П.); "Лісові ресурси: ефективність їх використання і відтворення" (Бойко М.М., Мікловда В.П.); "Інтенсифікація виробництва у місцевій промисловості" (Рушак М.Ю.); "Аграрні відносини на Закарпатті: уроки минулого і сучасність" (Лендел М.А.), "Місцевий економічний розвиток: сучасні концепції та методи" (Слава С., Грін Г.), "Основи метрології, стандартизації та контролю якості продукції" (Дудич І.І.), "Екологічно-ефективні системи підвищення продуктивності лучних біогеоценозів Карпат" (Манівчук Ю.В.), "Ресурсний потенціал аграрних підприємств в умовах трансформації відносин власності" (Газуда Л.М.) та опубліковано понад 820 наукових статей.

У 2001 році ВАК України затвердив спеціалізовану вчену раду К 61.051.02 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за двома спеціальностями 08.02.03 – організація управління, планування і регулювання економікою, 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами.

Колектив кафедри забезпечує викладання близько 60 дисциплін на економічному, а також юридичному, біологічному, хімічному факультетах і факультеті міжнародних відносин.

Основні курси:

1. Статистика (проф. Мікловда В.П., ст. викл. Асаулюк Я.П.).
2. Економіка підприємства (доц. Слава С.С., к.е.н. Сідун О.Я., ст. викл. Асаулюк Я.П.).
3. Маркетинг (викл. Пархомчук Є.В., ст. викл. Цицика М.Ю.).
4. Менеджмент (доц. Слава С.С., викл. Завадяк Р.І.).
5. Розміщення продуктивних сил (к.е.н. Газуда Л.М., ст. викл. Попович М.Д.).
6. Регіональна економіка (к.е.н. Газуда Л.М.).
7. Промисловий маркетинг (проф. Бойко М.М.).
8. Стратегія підприємства (ст. викл. Ерфан Г.Р.).
9. Стратегія управління підприємством (доц. Слава С.С.).
10. Економічна діагностика (к.е.н. Гапак Н.М.).
11. Економетрія (доц. Червак Л.Ю.).
12. Банківська статистика (доц. Червак Л.Ю.).
13. Внутрішній економічний механізм підприємств (ст. викл. Цицика М.Ю.).
14. Державне регулювання економіки (к.е.н. Газуда Л.М.).
15. Основи бізнесу (доц. Кубиній Н.Ю.).
16. Економіка праці (доц. Кубиній Н.Ю.).
17. Організація виробництва (проф. Бойко М.М.).
18. Логістика діяльності підприємств (ст. викл. Ерфан Г.Р.).
19. Економіка і організація інноваційної діяльності (викл. Завадяк Р.І.).
20. Планування діяльності підприємств (ст. викл. Попович М.Д.).
21. Міжнародна економіка (доц. Кубиній Н.Ю., доц. Чучка І.М.).
22. Аналіз інвестиційних проектів (доц. Кальницький А.Є.).
23. Управління проектами (доц. Кальницький А.Є.).
24. Управління трудовими ресурсами (доц. Дяченко Б.І.).

Дисципліни спеціалізації:

1. Етика бізнесу (ст. викл. Ерфан Г.Р.).
2. Вільні економічні зони (проф. Бойко М.М.).
3. Економіка аграрних підприємств (проф. Манівчук Ю.В.).
4. Екологія (проф. Манівчук Ю.В.).
5. Менеджмент і підприємництво у малому бізнесі (доц. Кубиній Н.Ю.).
6. Зовнішньоекономічні зв'язки прикордонних регіонів (доц. Студеняк П.Ю.).
7. Приватизація державних підприємств (ст. викл. Данча О.О.).
8. Корпоративне управління (ст. викл. Попович М.Д.).

Основні напрями наукових досліджень:

Кафедра проводить дослідження по трьох комплексних темах: "Економічні, екологічні та соціальні проблеми відтворення, охорони та раціонального використання природних ресурсів", "Ресурсний потенціал сільськогосподарського виробництва та шляхи підвищення ефективності його використання", "Ринкова трансформація економіки регіону в умовах переходу до сталого розвитку", у яких беруть участь усі викладачі кафедри.

Кафедра обліку та аудиту

Заснована у 1981 році як кафедра обліку й аналізу господарської діяльності, а з 1994 року перейменована на кафедру обліку та аудиту і забезпечує навчальний процес на економічному, юридичному, біологічному, математичному та на факультеті післядипломної освіти. Спеціальність "Облік і аудит" у 2003 році успішно пройшла атестацію за четвертим рівнем акредитації з правом підготовки магістрів, спеціалістів і бакалаврів.

Ужгород, площа Народна, 3,
тел. 61-43-83 dankiv@univ.uzhgorod.ua

Засновником кафедри був один із провідних спеціалістів з обліку та аналізу господарської діяльності, кандидат економічних наук, доцент **Голік Мар'ян Петрович**, перу якого належать десятки наукових праць та навчально-методичних посібників (Методичні вказівки по комплексному аналізу господарської діяльності промислового підприємства. – К., 1986, у співавт.; Економічний аналіз роботи промислових підприємств в умовах АСУ. – К., 1987, у співавт.).

Основними завданнями кафедри є забезпечення високоякісної підготовки фахівців з обліку й аудиту перш за все на основі посилення уваги до фундаментальної і спеціальної підготовки для майбутньої обліково-економічної, аудиторської та контрольно-ревізійної, аналітичної, організаційно-управлінської та дослідницької діяльності.

Перший випуск спеціалістів за заочною формою навчання здійснено в 1970 році, а перший випуск за стаціонарною формою навчання – у 1994 році. У 2000 році було здійснено перший випуск семи магістрів. В 2004-2005 н.р. за фахом «облік та аудит» навчалося 476 студентів, у т.ч. денної форми – 251 студент, з них за програмою підготовки магістрів – 15. За всі роки підготовки фахівців з обліку і аудиту на економічному факультеті було видано дипломи 2911 випускникам, у т.ч. і тим, що навчались із відривом від виробництва, 230 дипломів спеціаліста та 65 дипломів магістра.

Колектив кафедри обліку та аудиту активно впроваджує конкретні заходи у навчальний процес кредитно-модульного та дистанційного навчання відповідно до вимог Болонської конвенції. З цією метою завершується створення навчально-методичних комплексів з усіх навчальних дисциплін кафедри як для денної форми, так і заочної, і забезпечення ними кожного студента.

Викладачами кафедри протягом усіх років існування видано 137 методичних розробок, значна частина яких спрямована на активізацію навчального процесу та самостійної роботи студентів. Видано 12 навчальних посібників, з яких чотири – у київському видавництві "Знання" з грифом МОН України, зокрема: Бухгалтерський облік у галузях економіки (доц. Даньків Й.Я., проф. Остап'юк М.Я.,

Завідувач кафедри: кандидат економічних наук, доцент, відмінник освіти України Йосип Якимович ДАНЬКІВ.

Члени кафедри: професори – Микола Миколайович Бойко, Мирослав Ярославович Остап'юк; доценти, к.е.н. – Йосип Якимович Даньків, Галина Миколаївна Ножова, Василь Михайлович Вакаров; ст. викл. – Вікторія Євгенівна Бабиченко, Марія Юріївна Боднар, Олександр Олександрович Доктор, Ірина Степанівна Зелінка, Галина Степанівна Кесарчук, Сергій Миколайович Клочок, Віра Федорівна Подоля, Надія Павлівна Русин, Йолана Петрівна Тимко, Ганна Гордіївна Штулер, Людмила Борисівна Яцко; викладачі – Віталій Мар'янович Білий, Вероніка Олександрівна Ганусич, Беатриса Василівна Книшева, Олександр Золтанович Піцур, Богдана Валеріївна Пономарьова, Тетяна Петрівна Поторій, Ярослав Ігорович Семеник, Тарас Васильович Чорнак, Андрій Олександрович Шуліко, Роман Степанович Шулла; зав. лабораторією Михайло Іванович Повхан; ст. лаборант Богдана Валеріївна Пономарьова; лаборанти – Ірина Ігорівна Левдар та Іванна Юріївна Йолич.

проф. Лучко М.Р., 2003 р.) ; Стандартизація обліку і аудит (доц. Даньків Й.Я., проф. Остап'юк М.Я., проф. Лучко М.Р., 2004 р.); Історія бухгалтерського обліку: світ та Україна (проф. Остап'юк М.Я, проф. Лучко М.Р., доц. Даньків Й.Я., 2005 р.); Фінансовий облік: первинне спостереження і облікова реєстрація (проф. Остап'юк М.Я, доц. Й.Я. Даньків, 2005 р.).

Основні курси:

1. Теорія бухгалтерського обліку (доц. Даньків Й.Я.).
2. Економічний аналіз:
 - 2.1. Частина 1: Теорія економічного аналізу (викл. Ганусич В.О.).
 - 2.2. Частина 2-3: Фінансовий і управлінський аналіз (доц. Ножова Г.М.).
3. Стратегічний аналіз і контролінг (доц. Ножова Г.М.).
4. Фінансовий аналіз (доц. Ножова Г.М.).
5. Фінансовий облік - 1 (доц. Вакаров В.М.).
6. Фінансовий облік - 2 (доц. Вакаров В.М.).
7. Облік у зарубіжних країнах (ст. викл. Русин Н.П.).
8. Економічний аналіз (ст. викл. Русин Н.П.).
9. Контроль і ревізія (ст. викл. Тимко Й.П.).
10. Основи аудиту (ст. викл. Тимко Й.П.).
11. Організація і методика аудиту (ст. викл. Тимко Й.П.).
12. Управлінський облік (ст. викл. Штулер Г.Г.).
13. Організація обліку (ст. викл. Штулер Г.Г.).
14. Організація інформаційних систем обліку, контролю і аналізу (ст. викл. Бабиченко В.Є.).
15. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу (викл. Книшева Б.В.).
16. Інформаційні системи і технології в обліку (викл. Чорнак Т.В.).

17. Облік зовнішньоекономічної діяльності (викл. Піцур О.З.).
18. Бухгалтерський облік галузях економіки (ст. викл. Кесарчук Г.С.).
19. Аудит (доц. Даньків Й.Я.).
20. Звітність підприємства (доц. Вакаров В.М.).
21. Фінансовий менеджмент (доц. Ножова Г.М.).

Курси за вибором кафедри і студентів:

1. Вступ до спеціальності "Облік і аудит" (доц. Даньків Й.Я.).
2. Податковий облік (ст. викл. Подоля В.Ф.).
3. Бюджетний облік (ст. викл. Яцко Л.Б.).
4. Облік у казначействі (ст. викл. Яцко Л.Б.).
5. Облік у реакційно-туристичній діяльності (викл. Поторій Т.П.).
6. Практикум з бухгалтерського обліку (ст. викл. Бабиченко В.Є.).
7. Облік векселів (ст. викл. Русин Н.П.).
8. Облік і аналіз у банках (ст. викл. Доктор О.О., викл. Семеник Я.І.).
9. Облік у малому бізнесі (викл. Книшева Б.В.).
10. Облік у фермерських господарствах (ст. викл. Штулер Г.Г.).
11. Стандартизація обліку і аудиту (ст. викл. Кесарчук Г.С.).

12. Методика викладання облікових дисциплін (проф. Остап'юк М.Я., доц. Даньків Й.Я.).

13. Банківський аудит (ст. викл. Клочок С.М.).

14. Судово-бухгалтерська експертиза (доц. Даньків Й.Я.).

15. Історія бухгалтерського обліку (проф. Остап'юк М.Я., доц. Даньків Й.Я.).

Кафедра активна і в науковому плані. Опубліковано понад 300 наукових статей та 3 монографії. За час існування кафедри шестеро її викладачів і аспірантів захистили кандидатські дисертації (Лещо Ш.Ш., Ножова Г.М., Даньків Й.Я., Ценклер Н.І., Закржевський Є.В., Сержанов В.В.).

Основні напрями наукових досліджень:

Найважливішою на кафедрі є проблема вдосконалення обліку, аналізу, контролю і аудиту в умовах ринкової трансформації економіки регіону. До наукової роботи залучаються студенти з фаху облік і аудит, які щорічно беруть активну участь у студентських конференціях і олімпіадах.

При кафедрі відкрита аспірантура. Над кандидатськими дисертаціями під керівництвом завідувача кафедри доц. Даньківа Й.Я., професорів Бойка М.М. і Остап'юка М.Я. працюють 8 аспірантів (з відривом від виробництва – Піцур О.З., Поторій Т.П. Шуліко А.О. та без відриву від виробництва – Чорнак Т.В., Ганусич В.О., Шулла Р.С., Семеник Я.І., Тупица Н.В.). Захистив у 2004 році кандидатську дисертацію аспірант кафедри Сержанов В.В. і рекомендовані кафедрою до захисту дисертації Вакарова В.М. та Ганусич В.О.

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра банківської справи

Кафедра банківської справи є наймолодшою на економічному факультеті. Вона створена за наказом ректора УжНУ №5-01 від 30 липня 2004 року і почала працювати з 1 серпня 2004 року.

Підготовка фахівців за спеціальністю "Банківська справа" була розпочата з 1998 року на кафедрі фінансів і банківської справи, яка у відповідності з названим вище наказом розділилась на дві кафедри: кафедру фінансів і кафедру банківської справи. На початку 2003 року кафедра фінансів і банківської справи пройшла акредитацію спеціальності «Банківська справа» за IV рівнем.

Першим завідувачем кафедри став кандидат економічних наук, доцент Сембер Степан Васильович.

Професійний склад колективу кафедри відповідає вимогам вищої школи, а IV рівень акредитації дає можливість готувати, окрім бакалаврів, спеціалістів і магістрів з спеціальності "Банківська справа".

Для забезпечення навчального процесу кафедра підготувала такі навчально-методичні матеріали для студентів спеціальностей «Банківська спра-

Ужгород, площа Народна, 3, тел. 3-30-80

Завідувач кафедри: кандидат економічних наук, доцент Сембер Степан Васильович.

Члени кафедри: доктор наук, професор Іван Михайлович Мешко; доценти, кандидати наук – Степан Васильович Сембер, Оксана Геннадіївна Чубарь, Володимир Юліанович Височанський; старші викладачі – Світлана Вікентіївна Остап, Віра Іванівна Варцаба; викладач Михайло Михайлович Пітюлич; лаборант Рената Олександрівна Сірей.

ва», «Фінанси» всіх форм навчання. Зокрема, це: «Гроші та кредит» (Укладачі: к.е.н., доц. Сембер С.В., ст. викл. Варцаба В.І.); «Міжнародні валютно-кредитні і фінансові відносини» (Укладачі: к.е.н., доц. Чубарь О.Г., к.е.н., доц. Мікловда В.В.); «Методичні розробки до організації та проведення НДРС» (Укладачі: к.е.н., доц. Сембер С.В. та ст. викл. Варцаба В.І.), а також методичні рекомендації до написання курсових робіт і дипломних проектів та проходження переддипломної практики у банківських установах.

Кафедрою організовується проведення студентських наукових конференцій, на яких виступають студенти 3-5 курсів. Кращі студенти кафедри стають учасниками II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Банківська справа». Відзначимо також, що п'ятикурсники Продан Михайло та Лебедева Катерина є учасниками другого етапу олімпіади у м. Одеса в 2005 р.

Студенти 4-5 курсів проходять переддипломну практику в комерційних банках.

Кафедра для виконання своїх функцій повністю забезпечена необхідними навчальними приміщеннями. За нею закріплено навчальні аудиторії, обладнані сучасними комп'ютерами та технічними засобами, що використовуються в навчальному процесі.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з випускниками, що працюють у різних банківських установах краю і надають інформаційну, спонсорську допомогу для поліпшення матеріально-технічної бази кафедри, а також допомогу в працевлаштуванні випускників.

Працівники кафедри захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: Сембер С.В. – «Використання трудового потенціалу в умовах структурної перебудови економіки»; Чубарь О.Г. – «Економічні фактори підвищення ефективності функціонування промислових підприємств»; Височанський В.Ю. – «Управління та регулювання факторами та наслідками курсової динаміки акцій». Старші викладачі Варцаба В.І., Осташ С.В. та викладач Пітюлич М.М. працюють над кандидатськими дисертаціями.

Кафедра тісно співпрацює з Львівським банківським інститутом НБУ, Львівською комерційною академією, які надають методичну та консультативну допомогу, з Інститутом регіональних досліджень НАН України.

Основні курси:

1. Гроші та кредит (доц. Сембер С.В. та доц. Чубарь О.Г.).
2. Центральний банк і грошово-кредитна політика (доц. Чубарь О.Г.).
3. Міжнародні розрахунки і валютні операції (доц. Чубарь О.Г.).
4. Маркетинг у банку (доц. Височанський В.Ю.).
5. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн (доц. Височанський В.Ю.).
6. Інформаційні системи і технології у банківській сфері (доц. Височанський В.Ю.).
7. Банківські операції (ст. викладач Осташ С.В. та асистент Пітюлич М.М.).
8. Фінансовий менеджмент у банку (ст. викладач Осташ С.В.).
9. Аналіз банківської діяльності (ст. викладач Осташ С.В.).
10. Облік у банку (ст. викладач Варцаба В.І.).
11. Банківський аудит (ст. викладач Варцаба В.І.).
12. Платіжні системи (ст. викладач Варцаба В.І.).
13. Облік і аудит у банку (ст. викладач Варцаба В.І.).
14. Кредитування і контроль (ст. викладач Варцаба В.І.).

Дисципліни спеціалізації:

1. Міжнародні валютно-кредитні і фінансові відносини (доц. Чубарь О.Г.).
2. Фінансовий ринок (доц. Чубарь О.Г.).
3. Практикум з банківської справи (ст. викладач Варцаба В.І.).
4. Кредитні системи (доц. Сембер С.В.).

Усі члени кафедри беруть активну участь у щорічних підсумкових науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу УжНУ як кафедральна секція «Роль банківської системи в розвитку регіону» із доповідями прикладного характеру.

Колектив кафедри з 2004-2005 навчального року почав працювати над розробкою комплексної наукової теми «Ринкова трансформація економіки регіону». Кожен викладач кафедри виконує свою підтему.

Основні напрями наукових досліджень:

«Регіональна політика прискореної інтеграції України в ЄС та механізм її реалізації» (доцент Сембер С.В.), «Грошово-кредитне регулювання, його роль і вплив на трансформувannya економіки регіону» (доцент Чубарь О.Г.), «Управління та регулювання факторами та наслідками курсової динаміки акцій» (доцент Височанський В.Ю.), «Управління розміщенням банківських ресурсів» (ст. викладач Осташ С.В.), «Розвиток підприємництва на селі та його вплив на зайнятість» (ст. викладач Варцаба В.І.), «Фінансово-кредитне регулювання самостійної зайнятості населення» (викладач Пітюлич М.М.).

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Кафедра створена у 1948 році як загальноуніверситетська під назвою «кафедра політичної економії». В 1991 році її було перейменовано у кафедру економічної теорії і вона увійшла в структуру економічного факультету.

Ужгород, площа Народна,3, тел. 3-42-92

Завідувач кафедри: професор, доктор економічних наук Михайло Іванович Пітюлич.

Члени кафедри: доктор економічних наук, професор Михайло Іванович Пітюлич; кандидати економічних наук, доценти Машіка Тетяна Олексіївна, Опіярі Василь Іванович, Шинкар Віктор Андрійович; старший викладач Малик Леонід Петрович; викладачі Кушнір Юрій Борисович, Молнар Олександр Сергійович, Лавренюк Євгенія Святославівна; старший лаборант Бунтовська Лариса Іванівна.

У різні часи кафедру очолювали: доц. І.В.Перов (1948-1953 рр.); доц. А.К. Шеневідько (1954-1955 рр.); доц. В.П. Головатий (1955-1962 рр.); доц. А.О.Гончаренко (1962-1973 рр.); доц. В.М. Васинюк (1974-1984 рр.); з 1985 року її очолював доц. Опіярі В.І., а тепер – доктор економічних наук, професор Пітюлич М.І.

На кафедрі працювали доктори економічних наук, професори Г.С.Ємець, І.М.Мешко, В.І.Ярема, кандидати економічних наук, доценти М.О.Ажнюк, І.П.Блага, Ф.Ю.Закревський, А.В.Зверев, В.Ф.Янчко, М.С.Коваленко, П.І. Надобенко, О.С. Передрій, М.М.Ференц, О.А.Лумпова, М.В.Романюк, старші викладачі Ю.С.Луценко, К.Ф.Буйницький, В.Є.Теряєв, Драб В.С.

Працюючи спочатку кандидатами наук, а згодом і докторами наук, професорами стали Г.С.Ємець, М.І.Пітюлич, В.І.Ярема, кандидатами наук, доцентами – більшість викладачів кафедри. При кафедрі діє аспірантура.

Якщо у період заснування кафедра забезпечувала викладання на всіх факультетах університету тільки одного курсу – курсу політичної економії, то на сьогодні кафедрою читаються курси: основи економічної теорії, політична економія, макро- і мікроекономіка, економічна історія. Для забезпечення навчального процесу кафедрою підготовлено і видано методичні матеріали – лекції з окремих тем курсу, навчально-методичні посібники, курс лекцій з основ економічної теорії, тести і завдання тощо.

Основні напрями наукових досліджень:

Професорсько-викладацький склад кафедри плідно працює в галузі наукової роботи. Свідченням цього є те, що за період існування кафедри її викладачами було захищено 3 докторські і 21 кандидатська дисертація, підготовлено і видано 18 монографій, опубліковано брошури і наукові статті. Серед наукових проблем, які досліджувалися колективом кафедри, найважливішими були проблеми господарського механізму, розвитку аграрно-промислового комплексу, трудового потенціалу області та ефективності його використання тощо. З цих про-

блем викладачі кафедри опублікували низку монографій: І.П.Блага «Резерви зростання продуктивності праці в гірських і передгірних районах», Г.С.Ємець «Індустріальні кроки карпатського села», Т.О.Машіка «Жінка і суспільне виробництво», «Зайнятість жінок і материнство», В.І.Опіярі «Трудовий колектив – почуття господаря», О.С.Передрій «Агропромисловий комплекс країн – членів РЕВ», В.І.Ярема «Місцеві ресурси: надійний резерв споживчих товарів», М.І.Пітюлич «Економічний механізм зайнятості в регіоні», «Формування економічного механізму регулювання зайнятості в умовах становлення ринкових відносин», «Соціально-трудова потенціал: теорія і практика», «Область еколого-економічного розвитку».

На сучасному етапі, коли відбуваються глибокі зміни у всіх сферах економічної життєдіяльності, постає гостра потреба в науковому аналізі цих змін. Зважаючи на це, кафедра економічної теорії працює над проблемою «Ефективність використання трудового потенціалу в умовах становлення ринкових відносин». Ця тема є вкрай важливою для Закарпатської області, де проблема зайнятості була і залишається одним із найскладніших соціальних завдань. За темою наукового дослідження опубліковано ряд наукових статей. Ці проблеми стали предметом обговорення на вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференціях.

УжНУ

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Технічна освіта на Закарпатті має свою історію. Розпочав її загальнотехнічний факультет, створений у 1960 році в Ужгородському державному університеті. Навчання на факультеті тривало 3 роки і забезпечувало загальноінженерну підготовку. Спеціалізація продовжувалась у вузах Києва, Львова, Одеси, Харкова, Івано-Франківська. Основною формою навчання була заочна. Незважаючи на специфічні недоліки заочної освіти, загально-технічний факультет створив певний прошарок технічної інтелігенції області, збагатив УжДУ навчально-лабораторною базою. Його досвід було використано при відкритті у 1991 році інженерно-технічного факультету (ІТФ). Велику роботу у становленні факультету провів колишній декан доц. Ю.Ю.Рубіш

Декан факультету: доц. Туряниця Іван Іванович

Відкриття інженерно-технічного факультету – важлива подія в соціально-економічному й культурному розвитку Закарпаття. Це новий крок до створення школи інженерних кадрів регіону. Ідею створення інженерно-технічного факультету підтримали майже всі керівники підприємств і виробничих об'єднань області.

Комплектування кафедр здійснювалось за рахунок викладачів колишнього загально-технічного, фізичного і математичного факультетів, наукових співробітників СКБ «Квант», проблемних і галузевих науково-дослідних лабораторій. Крім того, до навчального процесу залучались провідні фахівці науково-дослідних інститутів та підприємств області.

Значний внесок у створення матеріально-технічної бази факультету зробили на той період заводи «Турбогаз», «Ужгородприлад», Механічний завод м. Ужгород, Мукачівприлад, завод електроавтоматики с.м.т. Буштино, завод «Зеніт» м. Тячів і ін. Без допомоги цих підприємств становлення факультету проходило б значно повільніше.

На факультеті тепер навчається понад 700 студентів, в основному за денною формою. Навчальний процес обслуговують 56 викладачів, переважно кандидати і доктори наук. До постановки і обслуговування лабораторних практикумів залучені близько 30 штатних одиниць навчально-допоміжного персоналу.

Підготовку фахівців на факультеті забезпечують п'ять випускаючих кафедр:

– комп'ютерних систем і мереж (завідувач доц. Король І.Ю.). Напрямок підготовки 0915 – комп'ютерна інженерія, спеціальність 7.091501 – «Комп'ютерні системи і мережі», кваліфікація спеціаліста – інженер-розробник

обчислювальних систем та комп'ютерних програм;

– технології машинобудування (завідувач доц. Жигуц Ю.Ю.). Напрямок підготовки 0902 – інженерна механіка, спеціальність 8.090202 – «Технологія машинобудування», кваліфікація спеціаліста – інженер-механік, найвищий рівень – магістр машинобудування;

– кафедра електронних систем (завідувач проф. Опачко І.І.). Напрямок підготовки 0908 – електроніка, спеціальність 8.090803 – «Електронні системи», кваліфікація спеціаліста – інженер електронної техніки, найвищий рівень – магістр електроніки;

– кафедра приладобудування (завідувач доц. Туряниця І.І.). Напрямок підготовки 0909 – прилади, спеціальність 8.090902 – «Наукові, аналітичні та екологічні прилади і системи», кваліфікація спеціаліста – інженер-електронік, найвищий рівень – магістр приладобудування;

– кафедра міського будівництва і господарства (завідувач доц. Хархаліс М.Р.). Напрямок підготовки 0921 – будівництво, спеціальність 7.092103 – «Міське будівництво і господарство», кваліфікація спеціаліста – інженер-будівельник.

Викладачами факультету виконуються науково-дослідні роботи в рамках затверджених кафедральних комплексних тем, а також держбюджетних тем Міністерства освіти і науки. В цілому на факультеті сформувались наукові напрямки, які практично відображають профіль підготовки спеціалістів з ліцензованих спеціальностей.

Факультет тісно співпрацює з провідними науковими та вищими навчальними закладами України і близького зарубіжжя, а саме: Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут», Технічним університетом «Львівська політехніка», Тернопільським технічним університетом, Інститутом фізики Академії наук (м.Прага) та Технологічним університетом (м.Ліберець Чеської Республіки), Інститутом фізики (м.Н.Сад, Югославія), інженерно-технічним факультетом Дебреценського технічного університету (Угорщина) та ін.

Високий рівень знань випускників факультету з електроніки, механіки, комп'ютерної техніки сприяє їх працевлаштуванню на підприємствах області за відповідним профілем. Інженери-будівельники мають великий попит у проектно-конструкторських і будівельних організаціях, ЖРЕРах. Для кращого ознайомлення студентів з підприємствами області, їх структурою, організацією роботи і перспективою працевлаштування факультет направляє майбутніх інженерів для проходження практик на провідні підприємства електронної та машинобудівної галузей.

На захисти дипломних проектів і магістерських робіт студентів запрошуються керівники та менеджери підприємств та організацій області. Завдяки цьому нашим випусникам пропонується робота за спеціальністю. Така форма захисту допомагає викладацькому колективу краще зрозуміти, яких фахівців сьогодні потребує «замовник», а «замовник» має змогу ознайомитись з фаховим рівнем підготовки інженерних кадрів на факультеті.

Випусники інженерно-технічного факультету останніх років практично всі працевлаштовані, а схвальні свідчення підприємств про фаховий рівень спеціалістів свідчать, що інженерно-технічний факультет дійсно став вузною інженерних кадрів для закарпатського регіону.

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-35-13

КАФЕДРА КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ТА МЕРЕЖ

Кафедра комп'ютерних систем та мереж створена в 1991 році з назвою "Кафедра природничих дисциплін". Вона була єдиною на новоствореному інженерно-технічному факультеті. У 1993 році її перейменовано в кафедру математичного моделювання, а в 2004 році – на кафедру комп'ютерних систем та мереж (КСМ). У цей час на кафедрі навчається 68 студентів – майбутніх спеціалістів з комп'ютерної інженерії.

У 2004 році на кафедрі відкрито спеціальність "Комп'ютерні системи та мережі" з напрямку "комп'ютерна інженерія". Майбутні фахівці з комп'ютерної інженерії зможуть брати участь у проектуванні та розробці універсальних та спеціалізованих електронно-обчислювальних машин, комп'ютерних мереж, спеціалізованих мікропроцесорних пристроїв, контролерів, адаптерів та іншого обладнання для обробки інформації.

Кафедра забезпечує проведення лекційних, практичних та лабораторних занять на семи факультетах: інженерно-технічному, біологічному, хімічному, філологічному, міжнародних відносин, медичному та факультеті фізичного виховання і спорту. Основними навчальними дисциплінами, які забезпечує кафедра, є вища математика, інформатика, програмування, комп'ютерні технології в інженерній практиці.

Лабораторні заняття проводяться в двох комп'ютерних залах та лабораторії математичного моделювання, які обладнані сучасними мультимедійними персональними комп'ютерами. За час навчання в університеті студенти отримують добрі навички роботи на комп'ютерах, вивчають та широко використовують в навчальному процесі сучасне прикладне програмне забезпечення (Electronics Workbench, AutoCAD, Origin, Mathematica, Mathcad та ін.), оволодівають навичками програмування на сучасних алгоритмічних мовах. У своїй роботі кафедра приділяє значну увагу індивідуальній роботі зі студентами та їх залученню до творчої діяльності за такими основними напрямками: автоматизація графічного проектування, цифрова обробка сигналів, моделювання аналогових та цифрових електронних схем;

Завідувач кафедри – Король Іван Юрійович, к.ф.-м.н., доцент, відмінник освіти України.

Члени кафедри: доценти, к.ф.-м.н. Берча Іван Васильович, Довганич Михайло Іванович, Горват Петро Петрович, Пойда Василь Юрійович; ст. викладачі Мигалина Світлана Іванівна, Гапак Оксана Іванівна, Буря Леся Михайлівна, Балого Світлана Іванівна; асистенти Шпеник Тетяна Борисівна, Тютюнникова Ганна Степанівна, Сватюк Олександр Ярославович, Зизич Євгенія Іванівна; інженери Віраг Михайло Юрійович, Совга Тетяна Станіславівна; лаборанти Чернега Іванна Іванівна, Сурей Вікторія Михайлівна.

Нині кафедра є провідним центром в університеті із проблем впровадження у навчальний процес та в інші сфери діяльності вузу новітніх комп'ютерних технологій.

Викладачами кафедри приділяється велика увага науковій та навчально-методичній роботі. За останні роки науковцями кафедри опубліковано понад 30 робіт у провідних вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях, представлено чимало доповідей на всеукраїнських та міжнародних конференціях, видано 5 навчально-методичних посібників, у тому числі з грифом Міністерства освіти і науки України, які використовуються в навчальному процесі.

Наукова робота ведеться за такими основними напрямками:

– розрахунки і моделювання роботи цифрових електронних пристроїв, які широко застосовуються в обчислювальній техніці, автоматичній, інформаційно-вимірній техніці та інших областях прикладної радіоелектроніки;

– розробка прикладних програм для дослідження статистики, динаміки і стійкості пружних систем;

– розробка програмного забезпечення для наукових досліджень в галузі теоретичної та ядерної фізики.

Кафедра підтримує наукові зв'язки з науково-дослідними інститутами, зокрема, з Інститутом електронної фізики, Інститутом кібернетики ім. В.М. Глушкова, Інститутом прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача, університетом м. Торонто (Канада), м. Мішкольц (Угорщина), вузами та науковими установами як України, так і зарубіжних країн.

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-31-33

КАФЕДРА МІСЬКОГО БУДІВНИЦТВА І ГОСПОДАРСТВА

Кафедра міського будівництва і господарства (МБГ) заснована у 1995 році. За роки існування кафедри міського будівництва і господарства Ужгородського національного університету підготовлено 120 спеціалістів для будівельної галузі за денною формою навчання. У цей час на кафедрі МБГ на денному відділенні навчається 177 студентів та 36 - на заочному.

Кваліфікаційний рівень викладацького складу достатній для підготовки спеціалістів. Слід відмітити, що всі викладачі кафедри мають значний досвід (понад 10 років) практичної роботи в проектних та будівельних підприємствах, є висококваліфікованими спеціалістами, володіють реальною інформацією сучасної будіндустрії, знають потреби і проблеми регіону. Аналіз курсових і дипломних проектів, виконаних студентами під їхнім керівництвом, показав високий професійний рівень підготовки спеціалістів, адаптованих до сучасних економічних умов та регіональних особливостей.

Навчальний план підготовки фахівців і програми нормативних та спеціальних курсів розроблені відповідно до вимог державної освітньо-професійної програми вищої освіти за професійним спрямуванням «будівництво» та інженера-будівельника за спеціальністю «міське будівництво і господарство». Виконання студентами кур-

Завідувач кафедри: Хархаліс Микола Романович, к.ф.-м.н., доцент.

Члени кафедри: доценти - Голик Йолана Миколаївна, к.т.н, Різак Василь Васильович, к.т.н., Каблак Наталія Іванівна, к.ф.-м.н.; ст.викладачі - Багрій Наталія Юріївна, Мелентьєв Валерій Федорович; викладач Несух Михайло Михайлович, а також сумісники - к.ф.-м.н. Добош Мирослав Васильович, к.ф.-м.н. Кляп Михайло Петрович; викладачі Гук Ярослав Семенович, Феєр Михайло Іванович, зав.лабораторіями Кормош Василь Іванович; інженери - Феєр Людмила Степанівна, Контрош Клара Павлівна; ст.лаборант Іванчева Тетяна Григорівна.

сових проектів дає можливість проявитися індивідуальним здібностям кожного студента, набуті і оволодіти конкретними практичними навиками і прийомами проектування. Тематика дипломних проектів є актуальною, має практичну спрямованість, відображає конкретні об'єкти, потреби регіону. Навчальна практика проводиться на базі кафедри міського будівництва і господарства, господарської частини та ВКБ університету. Виробничі практики здійснюються за розробленими програмами на підприємствах області.

Наукові дослідження кафедри міського будівництва і господарства здійснює в галузі встановлення основних системних закономірностей планування й забудови міст і сіл Закарпаття, розвитку рекреаційного будівництва, створення моделей прогнозування небезпечних природних процесів і, на цій основі, інженерної підготовки та комплексного освоєння геодинамічних територій, методів розрахунку елементів будівельних конструкцій.

До наукової роботи залучаються студенти. На кафедрі діє науковий гурток. На студентській конференції УжНУ кожного року заслуховуються наукові студентські роботи. Як результат - студентка 4-го курсу Надія Кіс у 2005 р. виборолла призове місце на Всеукраїнському конкурсі «Місто майбутнього».

КАФЕДРА ПРИЛАДОБУДУВАННЯ

Кафедра приладобудування відкрита у 1992 році. За порівняно короткий відрізок часу при допомозі підприємств області була створена її матеріально-технічна база, достатня для проведення лабораторних і практичних занять. У цей час на кафедрі навчається 132 студенти денної форми навчання

Згідно з освітньо-професійною програмою, студенти за період навчання виконують чотири курсових проекти, дві курсові роботи, дипломний проект (магістерську роботу). Навчальними планами передбачено вивчення фундаментальних дисциплін (фізика, математика, обчислювальна техніка, хімія та ін.), профорієнтованих дисциплін (матеріалознавство, технологія приладобудування, електротехніка, теорія автоматичного керування, метрологія та взаємозамінність, електроніка, інженерна графіка та ін.), спецкурсів (основи проектування і конструювання приладів, датчики автоматичних систем, проектування радіоелектронної апаратури, системи автоматизованого проектування (САПР), сенсоелектроніка, аналітичні прилади, мікропроцесорні прилади і системи, експлуатація та обслуговування наукових, аналітичних приладів і систем, оптико-електронні вимірювальні прилади і системи та ін.).

Значну увагу кафедра звертає на методичне забезпечення при виконанні курсових і дипломних проектів. Для цього розроблені методичні вказівки щодо їх виконання, створена бібліотека кафедри, у якій є достатня сучасна довідкова і наукова література, необхідна для проведення відповідних розрахунків.

Кафедра обладнала спеціалізовану лабораторію з САПР, на базі якої з використанням програмного забезпечення (Turbo Pascal, PSpice, ORCAD, P-CAD, AutoCAD та ін.), виконуються курсові й дипломні проекти. Більшість курсових і дипломних проектів виконані з використанням комп'ютерних технологій, що засвідчує високий рівень підготовки фахівців. Свідченням цього є значний попит на кращих випускників кафедри з боку організації і підприємств області і запрошення їх у магістратуру і аспірантуру як УжНУ, так і інших вузів України.

У СКБ ЗАТ (м.Ужгород) створено філіал кафедри, що дає можливість використовувати матеріально-технічну

Завідувач кафедри: Туряниця Іван Іванович, к.ф. -м.н., доцент, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки.

Члени кафедри: доценти – Бутурлакін Олександр Петрович, к.ф. -м.н., Повхан Тарас Іванович, к.ф. -м.н., Славик Володимир Миколайович, к.ф. -м.н., Тягур Юрій Ілліч, к.ф. -м.н., Федак Василь Васильович, к.ф. -м.н., Цигика Володимир Васильович; к.ф. -м.н.; ст. викладачі – Козусенко Олександр Веніамінович, Тютюнников Сергій Валентинович; викладачі Овчаренко Віктор Вікторович, Кузьміна Єліна Альбертівна; зав. лабораторіями Гавриленко Микола Миколайович.

базу для виконання курсових і дипломних проектів. У СКБ ЗАТ, де є значний доробок у галузі розробок аналітичних приладів, а також на інженерно-технічному факультеті, задіяні студентські конструкторські бюро. В них студенти виготовляють макети і здійснюють розробки курсових і дипломних проектів, що до певної міри стимулює наукові дослідження.

На кафедрі сформувались напрямки, які в комплексі відображають її наукову діяльність і відповідають профілю підготовки спеціалістів з ліцензованої спеціальності.

Досліджується використання нової елементної бази для створення високоефективних, швидкодіючих приладів для контролю ступеня загазованості виробничих та побутових приміщень, витоку газів-забруднювачів (метану, аміаку, пропан-бутану тощо) із газопроводів, побутової та виробничої техніки. Проводяться дослідження нових напівпровідникових кристалічних і аморфних матеріалів з метою їх використання при розробці сенсорів і елементів приладів, зокрема, волоконно-оптичних датчиків температури, тиску, вологості та переміщення.

Кафедра тісно співпрацює з провідними науковими та вищими навчальними закладами України і близького зарубіжжя, а саме: Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут», Технічним університетом «Львівська політехніка», Тернопільським технічним університетом. У рамках договору про науково-технічну співдружність між УжНУ й Інститутом фізики Академії Наук (м.Прага) та Технологічним університетом (м.Ліберець) Чеської Республіки, Інститутом фізики (м.Новий Сад, Югославія), інженерно-технічним факультетом Дебреценського технічного університету (Угорщина) кафедра проводить спільні розробки нових приладів, дослідження властивостей матеріалів і процесів, обмін досвідом у навчально-виховному процесі.

Технологія машинобудування

Кафедра технології машинобудування (ТМ) заснована у 1993 році з метою підготовки спеціалістів для галузі машинобудування і сьогодні є випускаючою кафедрою з денною формою навчання. Тепер на кафедрі технології машинобудування навчається 132 студенти – майбутні спеціалісти і магістри.

Завідувач кафедри: Жигуц Юрій Юрійович, к.т.н., доцент, заслужений винахідник України.

Члени кафедри: доценти – Рубіш Юрій Юрійович, к.ф.-м.н., Сегеда Юрій Миколайович, к.ф.-м.н., Рибак Володимир Яремович, к.т.н., Ерфан Єва Алозівна, к.е.н., Левринець Володимир Ярославович, к.т.н., Легета Ярослав Павлович, к.т.н.; ст.викладачі – Скиба Юлій Юлійович, Крайняй Іван Іванович, Товтин Микола Андрійович; асистент Драгула Євген Юрійович.

Згідно з навчальним планом, майбутні машинобудівники вивчають цикли фундаментальних, професійно-орієнтованих та спеціальних дисциплін, а саме: вищу математику, фізику, теоретичну механіку, опір матеріалів, матеріалознавство, взаємозамінність та стандартизацію, теорію різання, металорізальний інструмент, теоретичні та технологічні основи технології машинобудування тощо. Студенти кафедри ТМ основні навички професійної підготовки отримують при вивченні курсів спеціальних дисциплін, проходження відповідних практикумів, під час проходження переддипломної практики, а також при виконанні та захисті дипломних проектів і магістерських робіт. Окремі випускники захищають дипломні проекти безпосередньо на підприємствах, де надалі й працевлаштовуються.

Завдяки тісній співпраці кафедри ТМ з відповідними підприємствами (ВАТ “Машинобудівний завод “Тиса”, ВАТ “Ужгородський турбогаз”) були створені сучасні лабораторні комплекси з верстатного обладнання, технологічного спорядження, засобів автоматизації виробничих процесів.

Найкращі студенти за рекомендацією кафедри продовжують навчання не тільки в магістратурі та аспірантурі УжНУ, але й аспірантурі провідних вузів України (Інститут проблем матеріалознавства НАН України, Київський національний технічний університет, Львівський фізико-механічний інститут ім.Карпенка та ін.).

Викладачі, більшість із яких мають значний педагогічний, науковий і виробничий досвід, активно працюють у науковій сфері, що забезпечує високий рівень навчально-методичної роботи та обізнаність із сучасними проблемами й тенденціями в машинобудуванні та в суміжних галузях народного господарства.

За період 2000-2005 років викладачами кафедри ТМ виконано значний об'єм науково-дослідних робіт, основні результати яких опубліковані у понад 80 статтях,

матеріалах наукових конференцій різного рівня та у 10 патентах на винаходи. Щорічно кафедра проводить науково-технічні конференції студентів і викладачів із відзначенням найкращих робіт дипломами та цінними подарунками. Окрім того, студенти разом з викладачами беруть участь у міжнародних наукових конференціях та симпозиумах, публікуються у провідних фахових журналах України, близького та далекого зарубіжжя.

Наукові розробки кафедри можуть бути використані при виготовленні заготовок деталей машин (у ливарному і штамповому виробництвах), при впровадженні сучасних високоефективних технологій зміцнення поверхонь та об'єму конструкційних матеріалів.

У цей час кафедра ТМ має численні запити на підготовку спеціалістів з вищою інженерною освітою від багатьох відомих підприємств і приватних фірм Закарпатської області, зокрема, АТ “Електродвигун”, ЗАТ “Єврокар”, ТОВ “Ядзакі-Україна” та інших.

КАФЕДРА ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ

Кафедра електронних систем (ЕС) була заснована у 1994 році на базі відомого в Україні Спеціального конструкторсько-технологічного бюро засобів оптичної обробки інформації та ІЧ – техніки „Квант”. За напрямом „Електроніка” (0908) кафедра готує бакалаврів, спеціалістів та магістрів. У цей час на кафедрі ЕС на денному відділенні навчається 161 студент.

Навчальний процес на кафедрі ЕС здійснюється на основі взаємопов'язаних і узгоджених циклів дисциплін: фундаментальних (вища математика, фізика, хімія, інформатика), професійно-орієнтованих (спеціальні розділи фізики і математики, теорія електричних та електронних кіл, квантова електроніка, комп'ютерні науки, енергетична та інформаційна електроніка, метрологія та вимірювальна техніка, схемотехнічне проектування та конструювання, електронні системи й АСУ), гуманітарних та соціально-економічно орієнтованих (політологія, соціологія, філософія, основні права, екології, менеджменту тощо), та спеціальних (електронні системи інформатики і зв'язку, захисту інформації, квантової та оптоелектроніки).

Наукові традиції СКТБ „Квант” успішно продовжує колектив кафедри ЕС; зокрема, наукова група, яка налічує 16 співробітників, під керівництвом провідних викладачів вносить вагомий доробок у наукові розробки факультету. Впродовж останніх років на кафедрі виконуються пошукові, прикладні і дослідно-конструкторські роботи з найважливішої тематики в галузях нових матеріалів, технології і пристроїв квантової електроніки, інформатики, оптоелектроніки.

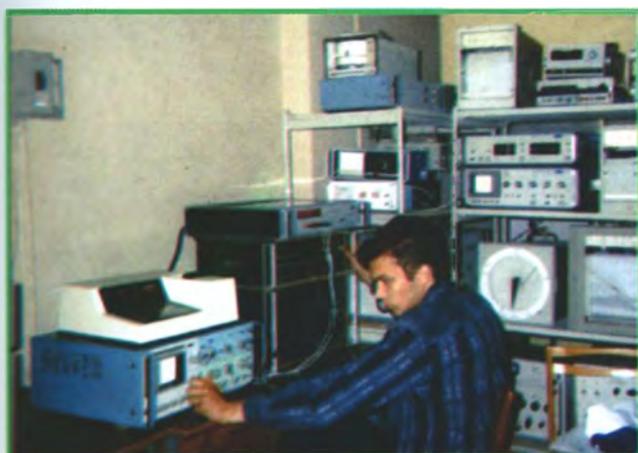
Створення та функціонування промислового і технічного обладнання, сучасних телекомунікаційних систем, комп'ютерної техніки, автоматизованих систем управління і робототехніки, радіотеле-

Завідувач кафедри: Опачко Іван Іванович, доктор.ф.-м.н., професор, академік Академії інженерних наук України, відмінник освіти України.

Члени кафедри: доценти – Онопко Владислав Васильович, к.ф.-м.н., Іваницький Валентин Петрович, к.ф.-м.н., Лукша Олег Васильович, к.ф.-м.н., Рубіш Василь Михайлович, к.ф.-м.н., Спесивих Олександр Олександрович, к.ф.-м.н., Берча Артем Іванович, к.ф.-м.н., Юркін Ігор Михайлович, к.ф.-м.н., Марушка Віктор Іванович, к.ф.-м.н.; ст.викладачі – Заєць Тарас Михайлович, Нездоля Микола Якович; асистент Бобик Михайло Юрійович, зав.лабораторіями- Алякшев Пилип Федорович.

візійної і аудіо-відеотехніки, засобів зв'язку сьогодні неможливе без електронних компонентів, пристроїв та систем. Саме тому, кафедра ЕС тримається на вістрі науково-технічного прогресу.

Більшість випускників кафедри ЕС успішно працює у сферах зв'язку, експлуатації найсучаснішої електронної техніки, систем охорони й захисту інформації, автоматизованих систем управління виробництвом, у банківській справі та інших дотичних галузях. Над виконанням кандидатських і докторських дисертацій працюють пошукачі з числа випускників і співробітників кафедри.

УЖНУ

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Історичний факультет – один з найстаріших в Ужгородському національному університеті. Навчання на факультеті розпочалося в 1945 році. 18 жовтня 1945 року Рада народних комісарів УРСР та ЦК КП(б)У ухвалили спільну постанову про відкриття в Ужгороді державного університету.

У ній зокрема було сказано: “зважаючи на виключну потребу піднесення культури в Закарпатській Україні та клопотання Народної Ради Закарпатської України, Рада народних комісарів УРСР та ЦК КП(б)У постановляють:

Відкрити в 1945 році державний університет у м.Ужгороді з такими факультетами: історичним, філологічним, біологічним і медичним...”

Тоді на історичному факультеті навчалося 22 студенти, яких навчали всього шість викладачів. Спочатку факультет діяв у складі філологічного, а з 1957 року став самостійним підрозділом вузу. Сьогодні, на рубежі століть, історичний факультет у навчально-виховному та науковому процесі представляють 55 викладачів, з яких 12 докторів наук, 28 кандидатів наук, 11 старших викладачів та асистенти. Чисельність студентів історичного факультету становить 744 чоловіки, з яких 368 навчається на стаціонарному відділенні, а 358 на заочному.

Нині факультет готує фахівців за спеціальністю “Історія” і “Політологія”. Навчання відбувається за триступеневою структурою: бакалавр, спеціаліст, магістр, тобто факультет має IV рівень акредитації. Термін навчання на стаціонарному відділенні становить 4 роки і 10 місяців, а на заочному – 5 років і 10 місяців. У 2004 році на факультеті відбувся перший в історії Закарпаття випуск магістрів історії та політології.

На історичному факультеті тривалий час працювали такі видатні педагоги, вчені та культурні діячі, як М.Лелекач, Ф.Потушняк, Л.Коваленко, І.Шульга, М.Троян, Я.Штернберг, Т.Сопко, І.Гранчак, Е.Балагурі, Г.Павленко, чії праці відомі далеко за межами нашої країни. Славні традиції патріархів історичної науки продовжують школи професорів Д.Данилюка, В.Задорожного, О.Мазурка, І.Мандрика, М.Тиводара, В.Ху-

Декан історичного факультету: кандидат історичних наук, доцент Володимир Іванович ФЕНИЧ.

Заступник декана: кандидат політичних наук, доцент Юрій Олександрович ОСТАПЕЦЬ.

Методист: Діана Михайлівна ЧОРНАК.

Диспетчер: Віолета Августинівна ГАВРИШ.

данича, М.Вегеша. Випускники факультету працюють у навчальних закладах, на керівній роботі в органах народної освіти та державної виконавчої влади, у правоохоронних органах. Усього факультет підготував близько 5 тис. фахівців. П'ятьох випускників обирали депутатами Верховної Ради України.

Вагомим є науковий доробок факультету. Викладачами опубліковано понад 100 монографій, 50 колективних праць, більше тисячі наукових статей. Серед випускників історичного факультету 25 захистили докторські дисертації, 120 стали кандидатами наук. На факультеті діє Спеціалізована рада по захисту дисертацій за фахом «Всесвітня історія» та «Історія України».

У складі факультету діє шість кафедр: історії стародавнього світу та середніх віків, нової і сучасної історії та історіографії, історії України, філософії та політології, історії Угорщини та європейської інтеграції (створена у квітні 2005 р., в.о. зав.кафедри – проф. Віднянський С.В.).

Кафедра історії України

Кафедра історії України пройшла не так тривалий, як складний шлях становлення і розвитку. Її витoki сягають тільки 70-х років минулого століття, тобто часу, коли історіографія тоталітарного СРСР продовжувала дотримуватися виробленої ще на початку XIX ст. теорії „общерусской” історії, згідно з якою Київська Русь представлялася як попередниця Московської, а згодом Російської держави. Історія ж України, за словами М.Грушевського, була лише як „вклеювання українських епізодів в традиційну схему „государства Российского” і до недавнього часу заборонялося історію українського народу трактувати як історію самобутнього, а виникнення його державності - на власному етнічному ґрунті. Тому історія України в основному і викладалася як складова частина історії СРСР. І лише в деяких вузах було дозволено функціонування – під ідеологічним контролем – кафедр історії України.

Треба було бути великим патріотом, добрим фахівцем, щоб переконати власті у необхідності заснування в Ужгородському державному університеті кафедри історії України. З ініціативою виступив Михайло Васильович Троян – відомий організатор освіти в області, вчений, професор кафедри історії СРСР УжДУ, заслужений працівник вищої школи УРСР. Відкрити кафедру історії України під ідеологічним тиском було неможливо, а тому було вирішено відкрити кафедру історіографії та джерелознавства з викладанням основного курсу історії УРСР, що й було дозволено наказом Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР №200 від 14 травня 1976 р. „Про зміни в структурі Ужгородського державного університету”. На його виконання наказом ректора УжДУ №1191 від 21 травня 1976 р. „з метою поліпшення підготовки спеціалістів, створення більш сприятливих умов для розвитку навчально-методичної, науково-дослідної роботи в Ужгородському держуніверситеті” було заплановано організувати з 1 вересня 1976 р. кафедру історіографії і джерелознавства.

Наказом ректора № 1505 від 25 червня 1976 р. було затверджено штати кафедри у такому складі: зав. кафедрою – 1; професорів – 1; доцентів – 4; старших лаборантів – 1.

На новостворену кафедру з кафедри історії СРСР переводились професор М.В.Троян, доцент В.В.Пальок, доцент О.С.Мазурок; з кафедри загальної історії – професор Я.І.Штернберг, доцент М.П.Тиводар, доцент В.Ю.Ганчин. З метою якісної і своєчасної підготовки до нового 1976-1977 навчального року з 1 липня 1976 р. професора М.В.Трояна було призначено виконуючим обов'язки завідувача кафедри історіографії і джерелознавства. Кафедра мала забезпечити читання курсів історіографії, джерелознавства, етнографії, основ держави і права, допоміжних історичних дисциплін. Розміщувалася кафедра в корпусі історичного факультету по вул. Кремлівській, 13 (кімната 387).

На засіданні вченої ради УжДУ 24 вересня 1976 р. професора М.В.Трояна було обрано завідувачем кафедри історіографії і джерелознавства. Проф. М.В.Троян розгорнув велику діяльність по розбудові навчально-методичної, наукової та виховної роботи кафедри. Вже наступного року на кафедрі була введена спеціалізація з краєзнавства, розроблені програми спецкурсів, тексти лекцій з „Основ наукових досліджень”. Були встановлені контакти з провідними вченими України і багато з них читали лекції на факультеті – старший науковий співробітник інституту історії АН УРСР, д.і.н. Анатолій Санцевич (3-10.V.1977р.), професор кафедри історії УРСР Львівського університету ім. І.Франка Ярослав Кісь (7-15.III.1978р.), проф. Вінницького педінституту Микола Кравець (26.XI. – 1.XII.1978 р.) та ін. На пропозицію проф. М.В.Трояна головою ДЕК на істфаці у 1977 р. і 1978 р. був призначений доц. кафедри історії УРСР Київського університету Андрій Вовк.

Кафедра під керівництвом проф. М.В.Трояна здобула загальне визнання як в університеті, так і в системі вищої школи взагалі. Це дало можливість конкретизувати її науковий профіль. 5 червня 1981 р. був виданий наказ Мінвузу УРСР № 267 „Про зміни в структурі вищих навчальних закладів Мінвузу УРСР в 1981 р.», в якому зокрема йшлося: „З метою подальшого поліпшення якості підготовки спеціалістів, удосконалення навчальної, методичної, виховної і науково-дослідної роботи, а також підготовки науково-педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах, у відповідності з Положенням про вузи СРСР, затвердженим постановою Ради Міністрів СРСР від 22.01.1969 р. №64, по представленню ректорів вузів... перейменувати... в Ужгородському держуніверситеті кафедру історіографії і джерелознавства – в кафедрі історії УРСР, історіографії і джерелознавства... Міністр Г.Г.Єфименко”. Згідно з наказом ректора УжДУ №1515 від 12 серпня 1981 р. відділ кадрів мав привести у відповідність з наказом міністра штати професорсько-викладацького складу. Із 1 вересня 1981 р. на реорганізовану кафедру з кафедри історії СРСР були переведені доц. Д.Д.Данилюк і В.П.Мельник.

У 1981-1982 навчальному році штатними викладачами на кафедрі історії УРСР, історіографії і джерелознавства працювали 6 викладачів: М.В.Троян, Я.І.Штернберг, В.В.Пальок, М.П.Тиводар, В.П.Мельник, Д.Д.Данилюк

Погодино на кафедрі з 31.12.1981 р. працював викладач А.А.Чічур.

25 лютого 1987 р. на засіданні кафедри М.В.Трояна було рекомендовано на посаду професора кафедри історії УРСР, історіографії та джерелознавства, а наказом ректора № 80-05 від 10.02.1987 р. він затверджений професором кафедри. Конкурс на заміщення вакантної посади завідувача кафедри через різні, і по суті необ'єктивні,

причини, не було оголошено. 19 травня 1987 Михайло Васильович Троян відійшов у вічність. Втрата вченого негативно позначилася на дальшій долі кафедри. Серед колективу не знайшлося ентузіастів, які б відстояли її інтереси, а з боку керівництва факультету все частіше почали луnати голоси про її ліквідацію.

На засіданні Ради історичного факультету 27 червня 1987 р. пунктом третім уперше було поставлено питання про ліквідацію кафедри історії УРСР, історіографії і джерелознавства. Звучало воно так: „Про зміну структури історичного факультету”. Присутніми на засіданні були 22 співробітники істфаку, з них затверджених членів ради – 11. Декан факультету проф. Г.В.Павленко вніс пропозицію про ліквідацію кафедри історії УРСР, історії і джерелознавства. Однак виступаючі відкинули її. І тільки наказом ректора за № 95-05 від 10 лютого 1988 р. «Про зміни в структурі історичного факультету» (третьім пунктом) кафедра історії УРСР, історіографії і джерелознавства була розформована. Читання курсів було передано на кафедру історії СРСР, яка в свою чергу була перейменована на кафедру історії СРСР і УРСР.

Однак на початку 1990-х років у процесі демократичних перемін стало можливим знову порушити питання про організацію кафедри, причому без усіляких доповнень – кафедри історії України. Ректор університету проф. В.Ю.Сливка підтримав пропозицію колективу і його наказом було створено кафедру історії України. Її завідувачем було обрано випускника факультету, професора В.Є.Задорожного. Розпочалася активна робота по організації навчально-методичної і виховної роботи. Її складність полягала в тому, що слід було по-новому переосмислити ряд проблем з історії України, розробити програми для викладання курсу на всіх факультетах університету. Колектив кафедри у складі 10 чоловік успішно справився із завданням. У 1994-1995 н.р. на кафедрі працювали два доктори історичних наук, професори – В.Є.Задорожний і Д.Д.Данилюк, шість кандидатів історичних наук, доцентів – В.В.Пальок, В.П.Мельник, І.М.Чаварга, В.В.Делеган, Ю.М.Бисага, С.Д.Федака, М.М.Вегеш, а також ст. викладач В.Д.Коваленко і асистент В.І.Фенич. Доц. Ю.М.Бисага незабаром здобув науковий ступінь доктора юридичних наук і вчене звання професора.

Основною проблемою наукової роботи кафедри є історія й історіографія західноукраїнських земель в контексті європейської історії. Проф. В.Є.Задорожний досліджує історію західноукраїнських земель, зв'язки Західної України з Наддніпрянською Україною і Росією в кінці ХVІІІ – початку ХІХ ст. Він автор монографії „Товарне виробництво і торгівля в західноукраїнських землях (кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ ст.)”. – Львів, 1989, співавтор таких видань, як „Зоря незгасна” (1986), „Єдність збережена і примножена” (1982). Предметом дослідження доц. В.В.Палька була історія міст і робітничого класу Закарпаття. Він співавтор монографій „Місто над Ужем” (1973), „Робітництва горде ім'я” (1976). Доц. І.М.Чаварга і В.В.Делеган досліджують процеси політичного та культурно-освітнього розвитку Закарпаття, а доц. В.П.Мельник – профспілкового руху в краї, співавтор праці „Профспілки Закарпаття”. Р.А.Офіцинський – автор монографії „Політичний розвиток Закарпаття в складі Угорщини (1939-1944)” (1997). Молоді науковці

М.М.Вегеш і С.Д.Федака достроково виконали і захистили кандидатські дисертації, а М.М.Вегеш у короткий строк захистив і докторську дисертацію (1998) на тему „Закарпаття в контексті Центральноєвропейської політичної кризи напередодні Другої світової війни”. Згодом був обраний завідувачем кафедри політології, деканом істфаку (19.02.2004), а 31 березня 2005 р. – ректором УжНУ. Він автор більше десяти монографій.

Новизною відзначається тематика досліджень доц. В.І.Фенича – греко-католицька церква в громадсько-політичному та культурному житті Закарпаття (1771-1867). Він співавтор монографії „Малоберезнянський Свято-Миколаївський монастир та нарис Чину Святого Василя Великого” (2004). 7 квітня 2005 р. колектив обрав його деканом істфаку.

Проф. Д.Д.Данилюк з середини 1990-х років розпочав вивчення такої актуальної теми, як зародження і розвиток історичної думки на Закарпатті, що вилилося у монографії „Історія Закарпаття в біографіях і портретах” (1997), „Історична наука на Закарпатті (кінець ХVІІІ – перша половина ХХ ст.)” (1999).

З січня 2001 р. кафедру очолив д.і.н., професор Д.Д.Данилюк, обраний вченою радою УжНУ на альтернативні основи. Закладені традиції і досягнуті надбаня знайшли свій дальший творчий розвиток. Досягненням кафедри був успішний захист 14.ХІ.2003 р. на засіданні спецради істфаку Харківського університету ім. В.Каразіна С.Д.Федакою докторської дисертації на тему „Політична історія України-Русі доби трансформації імперії Рюриковичів”. Він автор таких монографій: „Політична історія України-Русі доби трансформації імперії Рюриковичів” (2000), „Герої „Слова о полку Ігоревім” (2001), „Землі і міста княжої України-Русі” (2002).

За останні п'ять років членами кафедри захищено п'ять кандидатських дисертацій (О.Богів, В.Міщанин, Н.Жулканич, І.Бабинець, О.Ферков), опубліковано 11 монографій, п'ять методичних посібників.

Зокрема, вдало була проведена міжнародна конференція, присвячена 200-річчю від дня народження Ю.І.Венеліна „Національно-культурне Відродження слов'янських народів і Карпатський регіон” (22-23 квітня 2002 р.) та відзначення Року Польщі в Україні (24-25 червня 2004 р.). Матеріали обох конференцій видані окремими збірниками: Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Історія. Вип.8. – Ужгород, 2003. – 188 с.; Україна-Польща: історія, сучасність, перспективи. – Ужгород, 2004. – 228 с.

Наукова продукція викладачів кафедри почала виходити на всеукраїнський та міжнародний рівень. Вона опублікована у збірниках матеріалів „Четвертий міжнародний конгрес українців”. Історія. – Ч.1. – Одеса-Київ-Львів, 1999; „Олександр Духнович – визначний педагог, мислитель і громадсько-політичний діяч Закарпаття. Матеріали міжнародної наукової конференції” (Ужгород, 2003); Всеукраїнської наукової конференції („Історична наука на порозі ХХІ ст.” – Харків, 1995), у щорічних „Історіографічних дослідженнях в Україні”. Вип. 7. – К., 1999; Вип.12. – К., 2003. (Д.Данилюк); „Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – К., 2003 (І.Бабинець, В.Задорожний); а також у зарубіжних виданнях „Konfessionelle und nationale Identität der Katholiken grichischer confession von Transkarpatien in 18.-20. Jahrhundert” (Satu Mare – Tubingen, 2003) (В.Фенич); („Narodnostna otazka v strednej Europe v rokoch 1848-1938. – Presov, 2005” (Д.Данилюк, В.Задорожний).

В останні роки сталися якісні зрушення у виявленні і публікації наукової спадщини закарпатських істориків ХІХ ст. Світ побачили рідкісні праці Ю.Венеліна, І.Орлая, О.Духновича. Члени кафедри – активні учасники видання шеститомної праці М.Лучкая „Історія карпатських русинів” (Д.Данилюк), третього тому „Нарисів історії Закарпаття”. – Ужгород, 2003 (Д.Данилюк, В.Делеган, Н.Жулканич, В.Мельник, В.Міщанин).

Науковістю й актуальністю відзначаються спецкурси, які читаються провідними викладачами кафедри: „Історія української дипломатії” (проф. В.Задорожний), „Становлення і розвиток української державності” (проф. Д.Данилюк), „Політична історія Київської Русі” (проф. С.Федака), „Українські реформи в оцінках євроатлантичної спільноти

(1991-1994 рр.)" (доц. Р.Офіцинський), „Церква і формування національної ідентичності в Україні" (доц. В.Фенич). Багато уваги приділяється науковій роботі студентів, результатом чого є вихід у світ ряду збірників їх праць – "Українські землі в роки Другої світової війни" (1998), „Україна на міжнародній арені у ХХ ст." (2000), „Зарубіжні українці" (2002), „3 історії української дипломатії" (2004).

Багато років педпрактикою керує ст.викладач В.Д.Коваленко, а переддипломною – доценти В.П.Мельник та І.М.Чаварга, успішно передаючи студентам педагогічні надбання і навички наукової роботи. При кафедрі є аспірантура стаціонарної і заочної форм навчання.

Сьогодні на кафедрі працюють 3 професори, 7 доцентів, 1 ст.викладач, 3 викладачі. Колектив кафедри бере активну участь у виховній роботі серед студентів усіх факультетів. Особливо вона активізувалася до знаменних дат – 60-річчя Перемоги над нацистською Німеччиною, 60-річчя возз'єднання Закарпаття з Україною і заснування Ужгородського державного (з 2001 р. національного) університету.

Колективу кафедри цілком під силу вирішувати важливі завдання наукової, навчально-методичної і виховної роботи, готувати висококваліфікованих спеціалістів-істориків.

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-39-97

Кафедра історії Стародавнього Світу і Середніх віків

У 1987 році з ініціативи декана історичного факультету професора Павленка Григорія Васильовича (1936-2001) в УжДУ відкрито нову кафедру – історії стародавнього світу, середніх віків та історіографії. Кафедра була різноплановою й забезпечувала читання як основних курсів, так і дисциплін спеціалізації. До 1993 року її очолював професор Павленко Г.В. У цьому ж році на кафедрі проведено реорганізацію. В результаті, курси історіографії та джерелознавства передано кафедрі нової і новітньої історії. З того часу і дотепер кафедра офіційно називається так: кафедра історії стародавнього світу і середніх віків. Спочатку її завідувачем було обрано тодішнього декана факультету, доктора історичних наук, професора Балагурі Едуарда Альбертовича (1931-2004), котрий займав довірену посаду до 2001 року. Протягом 2001-2004 років кафедрою керував доктор історичних наук, професор Тиводар Михайло Петрович. Із листопада 2004 року кафедру очолює кандидат історичних наук, доцент Ліхтей Ігор Михайлович.

Зауважимо, що кафедра історії стародавнього світу і середніх віків, крім історичного, забезпечує читання окремих дисциплін на філологічному та юридичному факультетах.

У різний час на кафедрі працювали професори Мазурок Олег Сергійович, Поп Іван Іванович, Штернберг Яків Ісакович (1924-1992), доценти Сопко Томаш Михайлович (1927-1991), Зілгалов Василь Олексійович, старші викладачі Сліпецький Олег Степанович, Морозенко Сергій Вікторович, Черкун Йолана Карлівна. Нині колектив кафедри складається з восьми осіб: професори Тиводар Михайло Петрович, Котигорошко В'ячеслав Григорович, доценти Білак Павло Іванович, Ігольнікова Галина Іванівна, Керецман Надія Павлівна, Ліхтей Ігор Михайлович, Алешкевич Ярослав Андрійович та незмінний представник допоміжного персоналу старший лаборант Печора Анна Михайлівна.

Про кожного зі згаданих кафедралів можна говорити окремо і багато. Кожен із них прописав свою яскраву сторінку в багатій палітрі одного з найдавніших факультетів вузу.

Уже давно відійшов у вічність талановитий науковець і обдарований педагог Я.І.Штернберг, який працював на кафедрі протягом 1988-1990 років. Він був людиною різносторонніх інтересів. Здавалося, не було теми, якою б не цікавився вчений. Це і російсько-угорські відносини початку XVIII ст., зокрема, періоду антигабсбурзької війни 1703-1711 років, і суспільні та культурні взаємозв'язки Угорщини й Росії другої половини XIX – початку XX століття, і династичні контакти Угорщини й Київської Русі, і союз Дердя Ракоці II з Богданом Хмельницьким, і публікація невідомих праць І.Франка, і зацікавлення постаттю Шандора Петефі. Разом з тим, Я.І. Штернберг досліджу-

вав історію Закарпаття, геральдику його населених пунктів, діяльність Ю. Венеліна-Гуци, І.Зейкана, І.Орлая, М.Балудяньського, П.Лодія, В.Кукольника, вивчав духовну спадщину М.Лучкая, В.Довговича, О.Духновича та ін.

З кафедрою пов'язані також останні роки життя відомого медієвіста Т.М. Сопка, який читав на історичному факультеті нормативний курс історії середніх віків та кілька спецкурсів. У центрі наукових пошуків Т.М.Сопка були аграрні відносини Угорського королівства XVI-XVII ст., угорська історіографія, історія Виноградова тощо. Він також є автором розділу "Угорщина в XVI-XVII століття" до другого тому вузівського підручника з історії середніх віків, що вийшов у Москві 1977 року. Світлій пам'яті педагога і вченого присвячено 32-й випуск наукового збірника "Carpatica-Карпатика" (Ужгород, 2005).

Немає серед нас і Г.В. Павленка, званого в Україні та за її межами германіста. Перу вченого належить понад 250 наукових і краєзнавчих публікацій, присвячених переважно історії Німеччини, питанням російсько-українсько-німецьких взаємин та історичній минувшині Закарпаття. Відомі нарис Г.В. Павленка про видатних представників краю, книги з історії Ужгорода та Мукачева, німців Закарпаття.

Справжнім сподвижником кафедри по праву вважається провідний археолог, відомий далеко за межами України, Е.А.Балагурі. Його наукові студії були тісно переплетені з пам'ятками та історією племен Карпатського регіону в епоху бронзи, актуальними проблеми стародавньої історії західного регіону України та Центральної Європи, вивченням розселення слов'ян на теренах Північно-Східних Карпат. Саме Е.А.Балагурі заклав підвалини суто наукового підходу до проведення археологічних розкопок на Закарпатті, спрямувавши цю копітку роботу у системне русло. Дивувала рідкісна доброзичливість та відвертість Е.А.Балагурі у ставленні до студентів і колег, завдяки чому до нього горнулися аспіранти, прислухалися маститі вчені. Нині справу вчителя на кафедрі гідно продовжують його вихованці – професор Котигорошко В.Г. та доцент Алешкевич Я.А. Минулого року вченою радою історичного факультету для найкращих студентів встановлено стипендію ім. Едуарда Балагурі.

Протягом кількох років на кафедрі працював відомий учений-славист І.І.Поп, автор багатьох праць з проблем богемістики, зокрема монографічних досліджень з історії середньовічного мистецтва Чехії й Моравії та дипломатії Чехословаччини, а також цілого ряду краєзнавчих студій.

Плідно трудиться на освітньо-науковій ниві УжНУ професор Тиводар М.П., котрий є членом кафедри з моменту її створення. Не одне десятиліття він забезпечує читання таких важливих для становлення майбутніх істориків нормативних курсів, як "Історія первісного суспільства" та "Етнологія". Слід відзначити, що Михайло Петрович написав посібник "Етнологія", який рекомендований Міністерством освіти і науки України для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів і вже витримав два видання (Ужгород, 1998; Львів, 2004). Крім того, М.П.Тиводар читає ще курси та дисципліни спеціалізації "Етнографія Закарпаття", "Основи етнодержавознавства", "Етнічна історія населення Українських Карпат у II тисячолітті до н.е. – першій половині II тисячоліття н.е." тощо. Він також є незмінним керівником етнографічної практики. Як учений, М.П.Тиводар опублікував понад 120 наукових і науково-популярних праць, серед яких і монографічні дослідження "Традиційне скотарство Українсь-

ких Карпат другої половини XIX-першої половини XX ст."(1994) та "Закарпаття: народознавчі роздуми" (1995). Підготував кількох кандидатів історичних наук.

Родзинкою кафедри є щорічна археологічна практика, яка на все життя залишає незабутні спогади в романтичних душах студентів-істориків. Наразі нею керує відомий учений, директор Науково-дослідного інституту карпатознавства професор В.Г.Котигорошко. Крім нормативного курсу "Археологія", він читає спецдисципліни "Фракійці і греко-римський світ" та "Кельтська цивілізація і Рим". Його науковий доробок налічує близько 100 праць, присвячених історії Верхнього Потисся (III ст. до н.е. – IV ст. н.е.), культурі кельтів та північних фракійців, у т.ч. монографій "Фракийці Верхнього Потисся (III в. до н.е.-IV в.н.е.)"(1995), "Tinutuire Tisei Superioare in veacurile III i.e.n.-IV e.n. (Periodele La Tene si romana)" (1995). Підготував одного кандидата історичних наук.

Тривалий час на кафедрі працює доцент Г.І.Гольнікова, яка є не тільки цікавим лектором, але й талановитим педагогом. Студентам-історикам вона читає такі предмети, як "Історія народів Росії" та "Етнографія Закарпат-

тя", а майбутнім філологам подає курс "Українське народознавство". Для підготовки якісних учительських кадрів у системі вузівської освіти важливе місце посідає педагогічна практика студентів, якою вже традиційно керує Галина Іванівна.

Базові дисципліни забезпечує на кафедрі також доцент П.І. Білак. Це, зокрема, курси "Історія Стародавнього Сходу", "Основи антропології", "Історія народів Росії", спецкурси "Античні автори про племенний світ Центральної і Східної Європи", "Античний світ і Скіфія", "Міжнародні відносини Стародавнього Сходу" та ін. Він є автором низки наукових та публіцистичних статей, навчально-методичних розробок. За роки роботи в університеті (а Павлу Івановичу довелося працювати ще й на відпо-відальній посаді в навчальній частині ректорату), він проявив себе не тільки як умілий організатор, але і як обов'язкова, надійна, чуйна людина, здатна підтримати і студента, і колегу у непростій життєвій ситуації. Можливо, саме тому колектив істфаку уже вдруге поспіль обрав його головою факультетської профспілки.

Провідним доцентом кафедри по праву вважається Н.П.Керецман. Вона розробила й викладає такі профілюючі курси, як "Історія середніх віків", "Історія зарубіжної культури", а також самобутні спецдисципліни "Людина середньовіччя", "Європейське середньовіччя в особистостях", "Роль і місце церкви в середньовічній Європі", "Місто в середньовічній цивілізації Західної Європи", "Культура країн Західної Європи в епоху Відродження".

Надія Павлівна завжди прагне бути на хвилі свіжих віянь у медієвістиці й культурології, щедро ділячись науковими новинками з допитливими студентами. Коло наукових зацікавлень Н.Керецман – чесько-словацько-українські культурні взаємини. Цій проблемі присвячено ряд статей. Крім того, Н.П.Керецман є секретарем вченої ради історичного факультету.

Майже десять років працює на кафедрі доцент І.М.Ліхтей. Студентам-історикам він забезпечує читання дисциплін “Історія Стародавньої Греції та Риму”, “Історія середніх віків”, “Музеєзнавство” та спецкурсів “Міжнародні відносини та дипломатія в античному світі”, “Візантизм як етнокультурне та соціально-політичне явище середньовіччя”, а студентам-політологам – предметів “Всесвітня історія від найдавніших часів до середини XVII ст.” і “Становлення системи європейських держав”. Наукові інтереси Ігоря Михайловича спрямовані в русло актуальних питань середньовічної Чехії.

До перспективних викладачів і науковців кафедри належить доцент Я. А. Алешкевич. Він керує переддипломною практикою студентів та викладає такі нормативні курси: “Історія Стародавньої Греції та Риму”, “Історія матеріальної культури”, а також дисципліни спеціалізації “Еллінізм як тип цивілізації”, “Кочовий світ Європи в добу середньовіччя”, “Соціальна та побутова історія античності”. Як учений, свою увагу Ярослав Андрійович зосереджує на дослідженні контактів угорців із населенням Східної та Центральної Європи в добу раннього середньовіччя.

Злагоджена робота в колективі великою мірою залежить від допоміжного персоналу. Ці функції на кафедрі історії Стародавнього світу і Середніх віків упродовж багатьох років сумлінно виконує колишня випускниця історичного факультету А.М.Печора. Майже сорок літ при-

святила Анна Михайлівна рідному факультетові. Протягом тривалого часу А.Печора паралельно як старший викладач забезпечувала читання окремих дисциплін, проводила семінарські заняття, керувала курсовими та дипломними роботами, у співавторстві з професором Е.А. Балагурі підготувала методичні рекомендації з історії Стародавнього світу. Вона глибоко шанована як у колі студентів, так і серед колег.

Потужним є навчально-методичний потенціал кафедри. Практично кожен із кафедралів підготував і видав спеціальні методичні розробки як до нормативних дисциплін, так і до спецкурсів. Робота членів кафедри позначена новаторськими підходами до викладання лекційних курсів, ведення практичних занять, системи перевірки знань студентів. Зокрема, доценти Н.П.Керецман і Я.А.Алешкевич регулярно розробляють різнопланові тестові завдання для кращого засвоєння студентами програмового матеріалу. Викладачі кафедри керують курсовими, дипломними та магістерськими роботами, працюють академнаставниками.

Про вагомий науковий дослідження кафедралів уже йшла мова. Всі вони виконуються в руслі комплексної теми “Етнокультурні та етнополітичні процеси в Центральній та Південно-Східній Європі”. При кафедрі діє аспірантура. Свого часу тут виконали та успішно захистили кандидатські дисертації Йолана Черкун (наук. кер. проф. Балагурі Е.А.), Віктор Петрінко (наук. кер. проф. Балагурі Е.А.), Ігор Прохненко (наук. кер. проф. Котигорошко В.Г.), Ярослав Алешкевич (наук. кер. проф. Балагурі Е.А.), Олександр Малець (наук. кер. проф. Тиводар М.П.), Михайло Зан (наук. кер. проф. Тиводар М.П.) та ін. До кафедри прикріплені також здобувачі наукового ступеня кандидата історичних наук, яким надаються фахові консультації.

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-30-02

Кафедра нової і новітньої історії та історіографії

Кафедра була створена вже протягом першого року існування Ужгородського державного університету, а саме у 1946 р. в період структуризації навчальних та наукових підрозділів молодого вузу. Об'єднуючи усі нормативні та спеціальні курси з історії зарубіжних країн, кафедра одержала назву загальної історії. Першим її завідувачем був кандидат історичних наук І.Г.Коломієць. З 1951 до 1956 р. завідувачем кафедри був кандидат історичних наук, відомий учений, доцент М.М. Лелекач, а з 1956 до 1961 р. – доцент Г.В. Марченко. Понад 30 років з 1962 до 1993 р. кафедру очолював спочатку кандидат наук, а з 1967 р. доктор історичних наук, професор І.М.Гранчак.

У 1987 р. у зв'язку з реорганізацією історичного факультету на основі кафедри загальної історії було створено два підрозділи: кафедру історії стародавнього світу і середніх віків та кафедру нової і новітньої історії. З 1991 р. остання забезпечує читання нормативних курсів “Історія народів Росії”, “Історія СРСР” і спецкурсів з історії слов'янських народів. У 1993 р. до навчальних планів включено спеціальні історичні дисципліни та історіографічно-джерелознавчий цикл. У зв'язку з цим кафедра набула сучасної назви – нової і новітньої історії та історіографії. Очолив її доктор історичних наук, відомий спеціаліст з нової історії Німеччини, професор Г.В.Павленко, котрий працював аж до своєї смерті у 2001 р. Від цього часу колективом керує доктор історичних наук, професор І.О.Мандрик. Зараз на кафедрі працює 11 чоловік, з них – четверо доктори історичних наук, професори, п'ятеро – кандидати історичних наук, доценти, стар-

ший викладач і викладач. Усі вони – випускники нашого університету.

Ми пишаємося тим, що членами кафедри за майже 60 років її існування були такі відомі педагоги вищої школи, вчені, культурні діячі, як доц. М.М.Лелекач, доц. І.Г. Коломієць, доц. Ф.М.Потушняк, доц. Б.М.Вольфсон, проф. Л.А.Коваленко, доц. Т.М.Сопко, проф.Я.І.Штернберг, доц. К.І.Гурницький, доц.В.С.Поляк, доц. В.І.Олаг, доц. І.Г.Повхан, доц. Л.В.Таран, доц. О.Д.Довганич, доц. І.Г.Шершун, ст.викл.Г.І.Данілкевич та інші.

Складні і надто заідеологізовані 50-80-ті роки, коли зарубіжна історія одноманітно трактувалася з погляду класової боротьби та методологічних основ вчення марксизму-ленінізму, наклали свій відбиток на навчальну роботу, що догматизувало та формалізувало навчальний процес. Але і в цих умовах більшість викладачів намагалися донести до студентів справжні наукові знання, вела

індивідуальну роботу з найздібнішими, через що неодноразово виникали проблеми з керівництвом, оскільки науковці перебували під пильним оком партійних структур.

Кафедра забезпечує читання широкого спектру нормативних курсів з нової історії країн Європи та Америки, новітньої історії, історії країн Азії і Африки, історії Росії XVIII-XX ст., історіографії, джерелознавства, методології історії, спеціальних історичних дисциплін, історії слов'ян, історії і культури Угорщини, історії Румунії, вступу до спеціальності, історії міжнародних відносин нового і новітнього часу, історичної географії, демографії та інших. Викладачі кафедри нової і новітньої історії викладають такі трудомісткі курси, як "Історична думка України і Росії" та "Історіографія нової і новітньої історії країн Європи і Америки". Крім того, історіографічні та методологічні проблеми були і є предметом наукових інтересів.

На кафедрі здійснюється читання двох блоків спецкурсів: за спеціалізацією "Країнознавство" і спеціалізацією "Історія культури та міжнародних відносин". Цінним здобутком викладачів можна вважати цикл спецкурсів з історії міжнародних відносин, починаючи з XVI ст. і завершуючи сьогоденням, а також історії культури Європи XVIII – поч. XX ст. У цілому ж тематика спецкурсів відображає коло наукових досліджень викладачів.

Навчально-виховний процес кафедри забезпечує на рівні сучасних досягнень науки та методики викладання. Ці питання обговорюються на її засіданнях, методологічному семінарі, який діє при кафедрі. Викладання нормативних та спеціальних курсів має належне методичне забезпечення у вигляді програм, методичних рекомендацій, тематики практичних занять, котрі увесь час вдосконалюються, доповнюються списком новітніх наукових публікацій. На базі архівів, музеїв, бібліотек і шкіл області кафедра проводить архівно-музейну, педагогічну, переддипломну практики. Надається також необхідна методична допомога з цих питань студентам, дипломникам, аспірантам та здобутникам.

Науковою роботою аспірантів та здобувачів керують найдосвідченіші члени кафедри – професори О.С. Мазурок, І.О.Мандрик, М.П.Матьовка. Провідні вчені беруть активну участь у роботі спеціалізованої ради по захисту кандидатських дисертацій, виступають рецензентами, експертами з наукових питань у нашій країні та за її межами.

Окрім того, що кафедра є важливою ланкою у забезпеченні навчального процесу на історичному факультеті, вагомими є і її наукові здобутки. Науковій роботі завжди приділялася значна увага, оскільки це веде до визнання вчених, росту професійної і наукової кваліфікації, розширює кругозір, сприяє підготовці студентів. Вивченню зарубіжної історії сприяє минуле Закарпаття, сусідство іноземних держав, знання мов цих народів, інтерес до спільного минулого.

Важко заперечити наукову і практичну необхідність вивчення складних проблем всесвітньої історії. Для України сучасний період можна назвати пошуком свого "Я" в сім'ї народів світу. Чи можливим є цей пошук без вивчення і творчого переосмислення та використання

свого досвіду та надбання близьких і далеких сусідів? Очевидно, що ні. Кожен народ, кожна держава щось у нього вклали. Причому, цей досвід може мати не лише позитивне значення. Знання минулого застереже як від перебільшення національної винятковості, так і від комплексу власної неповноцінності, воно дає змогу адекватного визначення власного місця у світі. Знання історії зарубіжних народів сприяє утвердженню ідей гуманізму, єдності історичного процесу, росту політичної і світоглядної культури людей.

Напрями науково-дослідницької роботи визначались в залежності від кваліфікації кадрів, наукових інтересів, політичних запитів, завдань, що ставилися перед істориками. Поступово викристалізувалися два напрями, де здобутки науковців кафедри виявилися найвагомішими. Мова йде про історію країн Центральної і Південно-Східної Європи, в тім числі і в історіографічному плані. Другий напрям – це минуле Закарпаття, його зв'язки з Україною, Росією, суміжними країнами. Викладачі кафедри завжди відчували труднощі в плані наукових відряджень для роботи в зарубіжних архівах і бібліотеках, участі в наукових конференціях. У радянські часи великими були перепони з публікаціями праць з історії зарубіжних країн, бо діяли політичні обмеження, черги в наукових виданнях, внутрішня та зовнішня цензура. За роки незалежності ці проблеми минули, але залишилося слабе фінансування наукових досліджень, що інколи веде до появи поверхових праць без джерельної основи, виважених теоретичних і практичних висновків.

Серед науковців кафедри, які зробили значний внесок у вивчення історії Закарпаття, насамперед слід назвати М.М.Лелекача і Ф.М.Потушняка, які закінчили філософський факультет Празького університету і ще до визволення Закарпаття заявили про себе в галузі наукових досліджень. Вони були науковцями широкого діапазону, знавцями кількох мов. Їхні праці привертають увагу і сучасних дослідників.

Доцент І.Г.Коломієць після переїзду в 1951 р. до Томська видав три монографії з історії суспільно-політичних рухів на Закарпатті XIX ст. У колі наукової проблематики, досліджуваної професором Л.А.Коваленком, були, крім інших, сюжети історії промислового перевороту на Закарпатті, історії України, Угорщини. Аграрна історія нашого краю другої половини XIX-XX ст. є головною темою архівних пошуків професора В.І.Ілька. На цю тему він захистив кандидатську і докторську дисертацію, опублікував монографію, десятки наукових статей. З історії Закарпаття з'явилися також праці професорів Я.І. Штернберга, І.М.Гранчака, О.С.Мазурка, І.О.Мандрика, І.Ф.Короля, доцентів Т.М.Сопка, М.В. Олашина та інших.

Серед наукових здобутків кафедри є чимало праць з історії та історіографії країн близького і далекого зарубіжжя. Серед них вагоме місце займає проблематика історії Угорщини. Свій внесок у розробку гунгарології зробили Т.М.Сопка, Я.І.Штернберг, І.Г.Повхан, В.І.Олаш, Л.А.Коваленко, І.М.Гранчак, В.І.Худанич, І.О. Мандрик та інші. Історію Німеччини вивчали професор Г.В.Павленко, викладач С.О.Ганус студіює проблеми німецької історіографії XVIII-XX ст., історію Румунії

вивчав професор Г.В.Марченко, Чехії і Словаччини – професори І.І.Поп, І.І.Вовканич, викладачі Т.С.Сергієнко, І.О.Шніцер, колишньої Югославії – професор М.П.Матювка, Франції – професор Л.В.Таран, Польщі – доцент В.С.Поляк, Росії – доцент В.Б.Сурнін, Англії – доцент В.П.Скоблик. Історія західноукраїнських земель, у тому числі наукова спадщина визначних діячів Закарпаття XIX- поч. XX ст., є предметом досліджень професора О.С.Мазурка. Дві монографії про визначного українського вченого Агатангела Кримського опублікував доцент К.І.Гурницький, а старший викладач О.С. Сліпецький розробляє історію німецької колонізації в Україні, доцент М.В.Олашин – історіографічні проблеми історії західноукраїнських земель.

За 60 років існування кафедри її викладачами опубліковано 65 монографій, кілька десятків наукових збірників, сотні статей як в Ужгороді, так і в Україні та за кордоном. Організовано та проведено 15 загальнодержавних та міжнародних наукових конференцій. Викладачі брали участь у наукових форумах за кордоном, у написанні підручників для студентів університетів.

З 1972 р. і дотепер на історичному факультеті працює спеціалізована рада по захисту кандидатських дисертацій, а в 90-х роках – також докторських дисертацій. Першим в Ужгороді захистив кандидатську дисертацію О.С.Мазурок,

нині професор кафедри. Відтоді на раді захищено близько 80 кандидатських і 5 докторських дисертацій. Головами спеціалізованих рад були члени кафедри, її завідувачі, – професор І.М.Гранчак, Г.В.Павленко, І.О.Мандрик. Усі дисертації затверджені ВАК СРСР, а з 1992 року ВАК України. 8 квітня 2005 р. захистив кандидатську дисертацію аспірант кафедри І.О.Шніцер, керівником якого був професор І.О.Мандрик.

Ряд випускників кафедри стали докторами історичних наук і працюють поза межами України, вони стали визнаними фахівцями. Гунгарологи А.І.Пушкаш і Б.Й.Желіцкі нині – провідні наукові співробітники Інституту слов'язнавства РАН (Москва). А.І.Пушкаш першим з усіх випускників нашого університету захистив докторську дисертацію, чим подав добрий приклад іншим закарпатцям, завжди допомагаючи землякам. Відділ всевітньої історії та міжнародних відносин Інституту історії України НАН України очолює випускник кафедри, доктор історичних наук, професор С.В. Віднянський, який постійно співпрацює з історичним факультетом. Викладачі підтримують взаємовигідні зв'язки з істориками Києва, Харкова, Дніпропетровська, Чернівців, Львова та інших навчально-наукових центрів нашої країни, а також Угорщини, Чехії, Словаччини, Росії, Румунії, Німеччини, США, Сербії і Чорногорії та інших держав.

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-37-69

Кафедра політології

Кафедра політології в Ужгородському національному університеті була створена в 1991 році. Її появу на багатогалузевій карті підготовки спеціалістів в університеті слід пов'язувати зі становленням незалежної Української держави. У цей час „політологія”, пройшовши складний шлях до визнання в радянські часи, повернула собі своє справжнє ім'я і розпочала формування навчально-наукових основ за загальноприйнятими у світовій практиці стандартами. До 1994 року кафедра мала статус загальноуніверситетської, після чого була переведена на історичний факультет. На історичному факультеті вона виконувала дві функції: забезпечувала викладання курсів політології та соціології для студентів усіх факультетів, а також вела спеціальні курси з політичної науки для студентів історичного факультету.

Рішенням Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України від 9 червня 1998 року було видано ліцензію на право підготовки спеціалістів-політологів. Перший випуск зі спеціальності „Політологія” кафедра здійснила в червні 2002 року, коли 18 студентів-політологів успішно захистили наукові роботи і здобули вперше в історії Закарпаття дипломи бакалаврів-політологів. Наступного року відбувся перший випуск студентів спеціальності „Політологія” освітньо-кваліфікаційного рівня „Спеціаліст”. 2004 рік став першим для кафедри роком випуску студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „Магістр”, і тоді ж уперше відбувся набір студентів на заочну форму навчання.

Кафедра укомплектована науково-педагогічними кадрами, які мають належний науковий та навчально-методичний рівень, забезпечують якісну підготовку фахівців-політологів. Сьогодні до її складу входять 15 викладачів і двоє лаборантів. Серед них двоє докторів історичних наук, професорів (Микола Миколайович Вегеш та Василь Іванович Худанич), четверо кандидатів історичних наук, доцентів (Михайло Петрович Зан, Мирослава Олександрів-

на Лендшел, Василь Васильович Марина, Маріан Юрійович Токар), двоє кандидатів політичних наук, доцентів (Юрій Олександрович Остапець та Віктор Степанович Петрінко), двоє кандидатів філософських наук, доцентів (Володимир Лаврентійович Боднар та Валентин Васильович Буркало), двоє старших викладачів (Володимир Ілліч Басараб та Володимир Іванович Гиря), асистенти Мар'яна Михайлівна Колодій, Анатолій Юрійович Ключкович, Ірина Горобченко, а також старший лаборант Ганна Михайлівна Повханич та лаборант Марина Олександрівна Рояк.

Першим завідувачем кафедри політології в університеті був кандидат філософських наук, доцент Володимир Боднар. А з 1 червня 2002 року її очолює доктор історичних наук, професор Микола Вегеш — ректор Ужгородського національного університету.

Кафедра забезпечена відповідною матеріально-технічною базою, достатнім методичним оснащенням, необхідним для якісної підготовки фахівців-політологів. Рівень знань випускників спеціальності „Політологія” достатньо високий і цілком відповідає критеріям та вимогам до акредитації вищих навчальних закладів IV рівня.

На кафедрі політології історичного факультету проходять підготовку студенти та аспіранти також і з інших вузів України та зарубіжних країн (Угорщина, Румунія). Регулярно відбувається обмін студентами-політологами Ужгородського національного університету та вищих навчальних закладів Угорщини.

Кафедра політології Ужгородського національного університету забезпечує підготовку фахівців за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями (напрямок 0403 – "Політологія"): "Бакалавр" – з нормативним терміном навчання 4 роки (8 семестрів), кваліфікація "Бакалавр політології" (6.040300); "Спеціаліст" – з нормативним терміном навчання 1 рік (2 семестри), кваліфікація "Політолог, викладач" (7.040301) та "Магістр" – з нормативним терміном навчання 1 рік (2 семестри), кваліфікація "Магістр політології" (8.040301).

Вивчаючи потреби регіону у фахівцях-політологах, кафедра підтримує постійні зв'язки з обласним, міським та районними відділами освіти і науки, Закарпатським інститутом післядипломної педагогічної освіти управління освіти Закарпатської обласної державної адміністрації. МХ УжНУ та Закарпатською обласною державною адміністрацією (управління з питань внутрішньої політики та управління освіти і науки), Ужгородською міською, Ужгородською районною державною адміністраціями укладено угоди про підготовку фахівців-політологів, є замовлення на підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів зі спеціальності "Політологія".

Викладачі кафедри співпрацюють з колективами шкіл та тими навчальними закладами міста й області, де вивчається предмет "Історія", "Людина і світ", "Політологія", активно залучають здібну молодь до вступу на спеціальність "Політологія" історичного факультету УжНУ.

Крім того, кафедрою розроблена наскрізна програма всіх навчальних практик, передбачених навчальним планом (ознайомчої в обласних осередках політичних партій, виробничої в місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, педагогічної та переддипломної). Зміцненню зв'язків кафедри із загальноосвітніми школами сприяє педагогічна практика студентів, яка проходить у 9-му семестрі (6 тижнів). За домовленістю з керівництвом окремих шкіл та технікумів велика частина практичних занять з методики викладання соціально-політичних дисциплін проводиться на базі навчальних закладів, що дає змогу студентам поєднати підпрактику з певним досвідом викладацької роботи.

Сьогодні кафедра політології забезпечує читання таких спеціальних дисциплін, як "Історія зарубіжних політичних вчень", "Теорія політичного конфлікту", "Сучасний парламентаризм", "Елітологія", "Політична ідеологія і політична психологія", "Соціальна філософія", "Соціологія", "Порівняльна політологія", "Політична культура", "Теорія міжнародних відносин", "Філософія політики", "Технологія політичного процесу", "Сучасна зарубіжна політологія", "Державне управління і місцеве самоврядування", "Методи політичних досліджень", "Історія і теорія демократії", "Політична соціологія", "Політичне лідерство", "Політична історія Закарпаття", "Вступ до спеціальності", "Історія політичної думки України", "Історія і теорія політичних партій", "Загальна теорія політики", "Зовнішня політика України", "Методика викладання соціально-політичних дисциплін", "Світовий процес і геополітика", "Вибірчі системи су-

часності", "Політичний менеджмент і політичний маркетинг", "Аналіз державної політики" та інші.

У навчально-виховному процесі викладачами кафедри політології широко застосовуються новітні технології навчання. З метою дієвості і якості навчання, посилення мотивації праці студента, створення умов для прояву творчої особистості, а також для підвищення об'єктивності оцінки підсумків його навчальної діяльності викладачами запроваджена рейтингова та тестова система контролю успішності. Кафедра заохочує студентів до додаткової індивідуальної роботи, яка сприяє поглибленому вивченню курсів (підготовка і захист рефератів, опрацювання додаткової літератури, участь в олімпіадах, наукових гуртках, наукових конференціях, публікації статей тощо). Професія політолога – складна і відповідальна, тому професійні вимоги на сьогоднішній день досить високі. Готуючи майбутніх фахівців-політологів, викладачі та співробітники кафедри політології УжНУ враховують той факт, що спеціаліста їхньої діяльності вимагає органічного поєднання відповідних професійних і особистісних якостей.

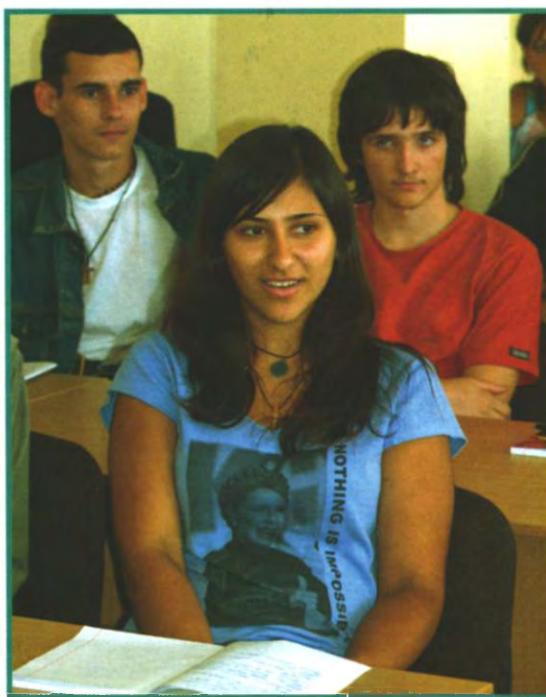
Безпосередньо в групах виховну роботу ведуть академнаставники. За планом виховної роботи з групою вони організують для студентів спеціальності "Політологія" як загальнофакультетські виховні заходи, так і групові. Для прикладу – "День першокурсника", "День політолога", зустрічі з політичними та громадськими діячами Закарпаття, спортивні змагання, культпоходи, вечори, диспути, наукові конференції, КВК тощо.

Успішно використовуються виховні можливості й під час проходження студентами практики в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, політичних партіях та громадських організаціях, школах. Студенти беруть активну участь у діяльності молодіжних громадських організацій краю, очолюють їхню роботу.

На кафедрі наявне методичне забезпечення підготовки курсових, кваліфікаційних і дипломних робіт. Досвід науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу кафедри знайшов відображення в методичному посібнику професора Василя Худанича "Методичні поради по написанню і оформленню дипломної роботи з політології" та професора Миколи Вегеша і доцента Юрія Остапця „Як писати наукову роботу: Методичні рекомендації по написанню курсових, бакалаврських, дипломних і магістерських робіт для студентів – політологів”, якими послуговуються студенти спеціальності "Політологія" при виконанні наукових досліджень різного характеру.

Важливе місце відводиться й підготовці аспірантів та здобувачів, які активно працюють над кандидатськими дисертаціями, про що регулярно доповідають на кафедрі, виступають на наукових конференціях, пишуть наукові статті. Матеріально-технічна та інформаційна база спеціальності доповнюється методичними посібниками та іншими матеріалами, підготовленими професорсько-викладацьким складом кафедри. Вони публікуються у таких фахових виданнях історичного факультету, як "Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія", "Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія", "Регіональні студії", "Carpatica-Карпатика".

Більшість викладачів кафедри за індивідуальними планами наукової роботи ведуть самостійні дослідження з різних проблем історичної та сучасної

політології, охоплюючи широку географію як регіонального, так і світового масштабу. Їхні наукові доробки торкаються основ теоретичної і практичної політології. Тематика наукових досліджень професорсько-викладацького складу відповідає профілю підготовки фахівців з політології, тому наукова діяльність кафедри політології доповнює методичне забезпечення навчального процесу та сприяє підвищенню якості підготовки фахівців спеціальності "Політологія". Інтереси науковців кафедри до певної міри віддзеркалюються і в тематиці кваліфікаційних (магістерських) робіт студентів. Апробація наукових здобутків здійснюється в процесі викладання спецкурсів та спецсеминарів.

Викладачі кафедри працюють над комплексною темою "Національно-демократичний, етнополітичний та культурно-освітній розвиток України: політологічний та соціологічний виміри".

Основні напрями дослідження кафедри політології:

- трансформаційні процеси в країнах Центральної та Східної Європи;
- етнополітичні та етносціальні процеси в Україні та країнах Центральної та Східної Європи;
- політичні проблеми розвитку транскордонних регіонів;
- електоральні процеси в Україні та на Закарпатті.

За останні два роки на кафедрі захищені чотири кандидатські дисертації (Зан М.П. "Етнічні процеси на Закарпатті (1989-2001 рр.)", Петрінко В.С. "Вплив "Політики" Арістотеля на становлення і розвиток європейської політичної думки", Токар М.Ю. "Становлення і розвиток по-літичних партій Закарпаття в 1919-1939 рр.", Остапець Ю.О. "Регіональні особливості парламентських виборів в Україні в умовах трансформації політичної системи суспільства (на прикладі Закарпатської області)" і підготовлена до захисту дисертація аспіранта Ключковича А.Ю. "Партійна система Німеччини: політологічний аналіз механізму взаємодії органів державної

влади та політичних партій (1991– 2002 рр.)".

У цілому лише з 1999 року викладачами кафедри опубліковано понад 300 наукових робіт. Серед них – близько 20 науково-методичних посібників, понад 200 статей, тез, рецензій, монографічних досліджень.

Усі викладачі кафедри на сьогодні мають друквані наукові праці, які публікуються не тільки в Україні, але й за її межами (Росії, Угорщині, Словаччині, Румунії). Це результат досить активної співпраці політологів із ученими сусідніх держав у рамках укладених двосторонніх міжнародних угод з Педагогічним факультетом ім.Дьюлі Югаса Сегедського університету (Угорська Республіка), Ніредьгазьким педінститутом (Угорська Республіка), філософським факультетом Кошицького університету ім.П.Шафарика (Словацька Республіка), Академією Наук Угорщини, Академією Наук Чехії, Університетом Клуж-Напока (Румунія), Історичним музеєм в м.Сату Марє (Румунія).

Кафедра підтримує постійні зв'язки із навчально-науковими закладами та установами освіти, обмінюється досвідом навчально-методичної роботи із спорідненими кафедрами Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського національного університету імені Івана Франка, Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Волинського державного університету імені Лесі Українки, Інститутом історії України НАН України.

У ювілейний для Ужгородського національного університету рік ще досить молода кафедра політології історичного факультету займає одне з чільних місць серед гуманітарних навчально-методичних і наукових центрів вузу. Своєю роботою вона сприяє примноженню наукового авторитету найстарішого в Закарпатті вищого навчального закладу, що робитиме і в майбутньому.

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-28-28

Кафедра філософії

Першого вересня 1949 року в Ужгородському університеті розпочала роботу кафедра діалектичного та історичного матеріалізму, згодом перейменована на кафедру філософії. Це був час, коли у колишньому Радянському Союзі вірною й ортодоксальною вважалась ідеологія марксизму-ленінізму. Завданням радянських філософів було формування у студентської молоді марксистсько-ленінського світогляду та боротьба з немарксистськими філософськими течіями. Проте централізовано розроблювані навчальні програми не могли, звичайно, ігнорувати досягнень світової філософської думки. Студенти мали можливість знайомитись з різними філософськими течіями, з поглядами представників різних напрямів і шкіл різних часів, а головне, викладачі знайомили студентів з основними філософськими проблемами та питаннями, які не зникають з поля зору людського інтелекту на всіх етапах розвитку цієї науки. Тому студенти, як правило, виявляли інтерес до філософських дисциплін. Та поважне ставлення студентів до предмету значною мірою залежало від професійного рівня викладацького складу.

Кафедра розпочинала свою роботу при наявності трьох штатних працівників. Це – перший завідувач кафедри, її фундатор, кандидат філософських наук, доцент Микола Редько, кандидат філософських наук, старший викладач Андрій Сапсай та лаборант Ірина Попова. Студенти слухали такі навчальні курси, як діалектичний матеріалізм, історичний матеріалізм і логіка.

У 1951-1952 роках штат кафедри поповнився випускником філософського факультету Київського університету Юхимом Осічнюком і випускника аспірантури Інсти-

туту філософії АН УРСР Леонідом Голдовським.

З 1952 р. на гуманітарних факультетах уперше почалось викладання курсу історії філософії. Згодом кафедра забезпечувала читання курсів основ атеїзму, етики та основ естетики. У зв'язку з цим та в міру зростання кількості студентів університету виникала потреба у

збільшенні викладацького складу кафедри. Це були: випускники філософського факультету Київського університету – Григорій Ілющенко, Василь Масько, Борис Животок, Олег Павловський, Іван Філоненко, Микола Рижко; випускники філософського факультету Московського університету – Аскольд Кисельов, Микола Сунцов, Іван Андрусак; випускник Академії суспільних наук (Москва) – Василь Лендел. Певна частина викладачів, що прийшли на кафедру, випускники різних факультетів Ужгородського університету, які закінчили філософську аспірантуру – Василь Логойда, Андрій Алмашій, Михайло Блецкан, Іван Кашула, Василь Головей, Валентин Гвоздяк та здобутник Михайло Соколов.

Звичайно, у складі викладачів весь час відбувалися зміни. Частина викладачів, які здобували вчені ступені та звання, з тих чи інших причин вибували з кафедри.

У 1971 р. виїхав з Ужгорода завідувач кафедри Микола Редько. Керування кафедрою було доручено кандидату філософських наук, доценту Василю Ленделу. На зміну вибулим викладачам прибували нові – Валентин Гаврилов, Нінель Яровець, Лариса Грядунова, Олександр і Тетяна Хоменки, Василь Кальниченко та ін.

У 1985 р. залишив кафедру в зв'язку з виходом на пенсію Василь Лендел. Завідувачем кафедри став кандидат філософських наук, доцент Михайло Блецкан. На кафедру прибули молоді випускники Київського університету Світлана Кучерук, Ірина Остапеч, Анжеліка Дербак та ін.

В окремі періоди роботи кафедри чисельність її працівників досягала 15-17, а то і 19 чоловік (1967-68 н.р.). На початок 2005 р. у складі кафедри було 14 чоловік, з них: 1 доктор наук, 6 кандидатів наук, доцентів, 5 старших викладачів та асистентів, старший лаборант Жанна Ходанич і лаборант Богдана Крецул.

Сьогодні кафедра забезпечує читання таких курсів як: філософія, історія філософії, історія української філософії, логіка, релігієзнавство, історія української та зарубіжної культури, естетика, етика, соціальна філософія, соціальна антропологія.

Свою навчальну роботу працівники кафедри поєднують з виконанням наукових досліджень. Це сприяє зростанню професійного рівня викладачів, поліпшенню навчального та виховного процесу. Протягом п'ятидесятип'ятирічної діяльності кафедри її викладачами захищено 2 докторські (М.Редько – 1969 р. і М.Блецкан – 1990 р.) та 26 кандидатських дисертацій. Було підготовлено і опубліковано понад 10 монографій (автори – М.Редько, А.Кисельов, М.Брикун, Л.Голдовський, М.Блецкан, В.Лендел та ін.). Надруковано також 15 брошур, кількості теоретичних статей у філософських журналах та наукових збірниках. Окремі викладачі є співавторами колективних монографій. Науковці кафедри регулярно беруть участь у наукових конференціях та симпозиумах різних рівнів.

У своїй дослідницькій роботі кафедра співробітничала з різними науковими установами та організаціями. Кафедрою філософії разом з кафедрою теоретичної фізики УЖДУ та Інститутом філософії АН УРСР були проведені перший (1964 р.), четвертий (1972 р.) і п'ятий (1973 р.) республіканські симпозиуми з гносеологічних проблем вимірювання. Колектив кафедри був одним із організаторів та учасником XIII Всесоюзного теоретичного семінару, що проходив на базі кафедри філософії в Ужгородському університеті на тему: «Світогляд і наукове пізнання». Збірник матеріалів цього форуму опубліковано під назвою «Духовное творчество: процесс, эффективность» (Київ – Ужгород, 1990).

Кафедра філософії була одним з ініціаторів в організації Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація гуманітарної освіти», що проводилась на базі УЖДУ в травні 1998 року. Викладачі кафедри

виступили на конференції з доповідями та повідомленнями. Матеріали цієї конференції під назвою «Гуманітарна освіта: досвід і проблеми» (відповідальний редактор – професор М.І.Блецкан) надруковані у 1999 р. (544 с.). Це видання було гідним відзначення п'ятдесятої річниці кафедри.

У 2003 р. колектив кафедри брав активну участь у підготовці та проведенні міжнародної наукової конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Олександра Духновича. Матеріали конференції опубліковані під назвою «Олександр Духнович – визначний педагог, мислитель і громадсько-політичний діяч Закарпаття».

Із жовтня 1952 р. на кафедрі проводиться філософська підготовка аспірантів нефілософських спеціальностей. Працює комісія по прийому кандидатських іспитів. Для аспірантів та здобутників читаються лекції, проводяться консультації, здійснюється рецензування рефератів з філософії.

Великої уваги колектив кафедри надає методичному забезпеченню студентів та аспірантів необхідними матеріалами до засвоєння філософських дисциплін.

Кафедра регулярно розробляла плани семінарських занять для студентів різних форм навчання (денної, вечірньої, заочної) з рекомендацією необхідної літератури та відповідними методичними порадами, тематику рефератів, питання для самоперевірки знань та підготовки до іспитів, засоби унаочнення занять і т.ін. У здійсненні цієї роботи значна роль належала методичним комісіям кафедри – з діалектичного матеріалізму (її керівниками у різний час були В.Логойда, І.Філоненко), з історичного матеріалізму (Л.Голдовський, А.Кисельов), з культурологічних дисциплін (В.Головей), а також кабінету філософії та лаборантському персоналу.

В умовах становлення незалежної України кафедра перебудувала свою роботу. Змінилась ідеологічна спрямованість навчання і виховного процесу, проведення наукових досліджень. Викладачі кафедри розробили нові програми з дисциплін, які ними читаються, нові плани семінарських занять. Значно збільшено час, що відводиться для вивчення розвитку світової та української філософської думки. Через відсутність або обмежену кількість нової літератури та навчальних посібників колективом кафедри розроблено й опубліковано кілька навчальних посібників та методичних матеріалів для студентів та аспірантів. У 1993 р. побачили світ методичні поради до текстів лекцій доцента І.Кашули «Суспільно-філософська думка на Закарпатті кінця XVIII – середини XIX ст.». Цей посібник і тепер залишається майже єдиним найповнішим джерелом, що рекомендується студентам.

У 1995 р. колективом кафедри опубліковано матеріали з «Історії української філософії», а М.Блецканом – «Суспільно-політична та філософська думка в Україні кінця XIX – початку XX століть», «Історико-філософський вступ» (1995 р.) (у співавторстві), «Логіка» (1997 р.), «Історія російської філософії» (1999 р.), «Історія розвитку соціально-філософських вчень» (2001 р.), «Філософія: онтологія, гносеологія, діалектика» (2002 р.) (у співавторстві), «Соціальна філософія. Курс лекцій» (2004 р.). Три праці, а саме «Логіка», «Історія російської філософії» та «Діалектика формування наукових абстракцій» на університетських конкурсах підручників та монографій займали перші місця.

Колектив кафедри і надалі працюватиме над підвищенням науково-теоретичного і методичного рівня викладання предметів філософського циклу, над актуалізацією дослідницької роботи, бо сьогодні без науки немає руху вперед. Великі надії покладаються на молоді кадри, яким належить поглибити дослідницьку діяльність, зокрема роботу над підготовкою кандидатських та докторських дисертацій і публікацій.

УЖНУ

МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Перший набір студентів на математичне відділення фізико-математичного факультету УжДУ відбувся 1 вересня 1950 року. Але вже в цей час на кафедрі фізики та математики працювали доц. В. І. Севбо та доц. О.Ф. Хічій, які і провели перший набір 25 студентів-математиків. Перший набір виявився вдалим – факультет зароджувався під щасливою зорею. Серед перших студентів були майбутні професори М.Д.Бабич, І.І.Маркуш, доценти С.М.Броді, І.В.Климуш, С.С.Поляк. Багато з перших випускників присвятили все своє життя рідному вузу.

Декан: канд. фіз.-мат. н., доцент Пагір'я М.М.

Заступники декана: канд. фіз.-мат. н., ст. викладач Поляк І.Й., канд. фіз.-мат. н., в. о. доцента Сливка Г. І.

Першим завідувачем кафедри загальної математики університету став вчений з європейським іменем доктор філософії, професор Мирон Онуфрійович Зарицький, який учився у Віденському та Львівському університетах та був учнем все-світньо відомого польського математика Вацлава Серпинського. Професор Зарицький М.О. попрацював в УжДУ до 1953 року за сумісництвом, водночас очолюючи кафедру у Львівському університеті, але вплив Зарицького М.О. на формування математичних кафедр новоствореного факультету важко переоцінити. Саме за рекомендацією проф. М.О. Зарицького на роботу в УжДУ були запрошені молоді випускники аспірантури Львівського університету, серед них – С.Д. Берман, Ю.П. Студнев, які стали засновниками кафедр, родоначальниками окремих наукових шкіл, виховали не одне покоління математиків. В 1951 році на роботу в університет були прийняті випускники Львівського університету, уродженці Закарпаття, Ю.І. Ковач та А. А. Галасі. Після закриття у 1954 році Ужгородського вчительського інституту на факультет перейшли працювати разом зі студентами викладачі цього інституту. З 1955 року викладацький склад формується, як із випускників аспірантури Київського та Львівського університетів, так і із випускників математичного відділення. З 1958 року на факультеті починає працювати аспірантура.

У 1962 році на відділенні математики фізико-математичного факультету відбувся перший випуск студентів, яким була присвоєна кваліфікація "Математик-обчислювач". Серед перших 23 математиків-обчислювачів УжДУ був і майбутній доктор фізико-математичних наук, професор Ю.Ю. Червак.

З 1 вересня 1966 року розпочинається історія уже математичного факультету, коли на базі фізико-математичного факультету були утворені два окремі факультети.

В даний час математичний факультет об'єднує 5 кафедр (алгебри, диференціальних рівнянь і математичної фізики, кібернетики і прикладної математики, математичного аналізу, системного аналізу та методів оптимізації), на яких працюють 59 викладачів, з них 13 докторів наук, професори – член-кор. НАНУ Перестюк М.О. Бабич М.Д., Бовді А.А.,

Волошин О.Ф., Гайсак М.І., Головач Й.Г., Гусак Д.В., Гудивок П.М., Козаченко Ю.В., Маринець В.В., Ронто М.Й., Червак Ю.Ю., Шило В.П. та 30 кандидатів наук, доцентів. Кафедру алгебри очолює академік Вищої школи України, заслужений працівник народної освіти УРСР, професор Гудивок П.М., кафедру диференціальних рівнянь та математичної фізики – заслужений працівник народної освіти України, професор Маринець В.В., кафедру системного аналізу та теорії оптимізації – професор Червак Ю.Ю., кафедру математичного аналізу – відмінник народної освіти України, доцент Моца А.І., кафедру кібернетики і прикладної математики – доцент Маляр М.М. Професори Перестюк М.О., Козаченко Ю.В. та Ронто М.Й. є лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки ім. Т. Шевченка.

Ужгород давно вже став місцем проведення декількох десятків міжнародних та загальноукраїнських наукових форумів, конференцій, семінарів, шкіл з різноманітних напрямків сучасної математики. За цей час гостями математиків Ужгорода були визнані вчені зі світовими іменами з усіх наукових центрів України та багато відомих учених з Австралії, Австрії, Бразилії, Білорусі, Данії, Канади, Латвії, Литви, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Росії, Румунії, Словаччини, США, Угорщини, Чехії, Швеції, Фінляндії, Франції. Факультет підтримує тісні зв'язки з десятками наукових центрів Європи та світу, праці ужгородських математиків широко відомі далеко за межами України.

За 55 років навчання математиків у стінах УжНУ було підготовлено 5512 спеціалістів, із яких 387 закінчили навчання із дипломом з відзнакою. З 2000 року на математичному факультеті проводиться випуск магістрів. Упродовж 2000-2004 рр. факультет підготував 51 магістра математики, з них 30 отримали диплом з відзнакою та 36 магістрів прикладної математики, з них 19 отримали диплом з відзнакою. В рамках європейського проекту TEMPUS-TACIS "Впровадження економіко-статистичної освіти на

Україні" та за його фінансової підтримки з 2003 року на математичному факультеті розпочата підготовка фахівців із спеціальності "Статистика".

Випускники математичного факультету успішно працюють не тільки в майже всіх куточках Закарпатської області та багатьох центрах України, а й далеко за її межами. Математиків з дипломами УжНУ можна зустріти в Росії, Угорщині, Чехії, Польщі, Німеччині, США, Канаді та Бразилії. Факультет завжди пишався своїми випускниками. 18 з них стали докторами наук: Бабич М.Д., Маркуш І.І., Бузаші К.К., Гудивок П.М., Гусак Д.В., Клімик А.І., Бовді А.А., Червак Ю.Ю., Попадинець В.І., Бабич І.Ю., Головач Й.Г., Ронто М.Й., Маринець В.В., Баранник Л.Ф., Перевозчикова О.Л., Баранник А.Ф., Бабич С.Ю., Ващук Ф.Г. Сюди треба додати "повних професорів" Ліхтмана О.І. та Карпіловського Г.І, які були студентами УжДУ. Біля 100 випускників УжДУ захистили кандидатські дисертації. Багато випускників факультету стали знаними в області та за її межами викладачами математики, заслуженими вчителями України, відмінниками народної освіти, соросівськими вчителями. Деякі знайшли себе в царині мистецтва, культури та спорту.

Математичний факультет УжНУ є самодостатня установа. Переважна більшість викладачів факультету є його вихованцями. Всі завідувачі кафедр – випускники факультету. Із 8 деканів факультету, за всю його самостійну історію, 6 є випускниками факультету. Починаючи з 1994 року виходить друком Вісник Ужгородського університету, серія "Математика та інформатика", який уже завоював визнання в наукових колах України.

Підготовка математиків зі спеціальності "Математика" проводиться із 1950 року. Це одна із найстаріших спеціальностей в університеті. З 1986 року на факультеті велася підготовка у двох напрямках: педагогічному і науково-виробничому. З 1989 року на базі науково-виробничого відділення розпочато підготовку спеціалістів з прикладної математики. Випускники математичного факультету можуть здобути кваліфікації – «бакалавр математики», «математик. Викладач», «магістр математики. Викладач» (напрямок підготовки "Математика") та «бакалавр прикладної математики», «математик», «магістр прикладної математики» (напрямок підготовки "Прикладна математика"). З 2003 року на математичному факультеті відкрито нову спеціальність – «Статистика».

У напрямку підготовки "Математика" факультет готує спеціалістів з основних розділів сучасної математики. Студенти спеціалізуються з алгебри і теорії чисел, теорії ймовірностей і математичної статистики, диференціальних рівнянь та рівнянь математичної фізики і їх застосувань, системного аналізу і теорії оптимізації, обчислювальної математики, математичної кібернетики тощо.

У напрямку підготовки "Прикладна математика" існує кілька спеціалізацій: прикладна інформатика, дослідження операцій і системний аналіз, рівняння математичної фізики. Студенти цього відділення одержують широку математичну освіту й оволодівають основами прикладних дисциплін, вони набувають навичок у постановці і розв'язанні задач, що виникають у різних галузях природознавства, техніки, економіки.

Студенти спеціальності "Статистика" оволодівають основними дисциплінами з прикладної статистики, актуарної математики, фінансової математики, математики прийняття рішень та ризику.

Студенти мають можливість навчатися за спеціальністю "Математика" і на заочній формі навчання. Тут вони можуть отримати кваліфікації "Бакалавр математики" та "Математик. Викладач".

Успішному навчанню на математичному факультеті сприяють не лише кваліфіковані науково-педагогічні кадри, які створили свої напрями в наукових дослідженнях, але й належна навчально-матеріальна база. Це, в першу чергу, лабораторії, обладнані сучасною комп'ютерною технікою. Зараз студенти мають змогу працювати в чотирьох обчислювальних класах, які обладнані найсучаснішими комп'ютерами типу Pentium, у лабораторії технічних засобів навчання. При кожній кафедрі створені лабораторії для роботи дипломантів, магістрів та аспірантів, на черзі – завершення роботи над єдиною факультетською мережею з виходом в Інтернет.

У 2004-2005 навчальному році на факультеті навчається 645 студентів, з яких 150 на заочному відділенні.

На математичному факультеті студенти цікаво проводять також і своє дозвілля. Щороку, протягом майже 30 років, на факультеті проходять "Дні математика" (дні Піфагора), Дні першокурсника, вечори відпочинку та інші розважальні заходи. Упродовж останніх років збірні команди з різних видів спорту виборюють призові місця в університетських змаганнях. За результатами загальноуніверситетських спартакіад останніх 7 років колектив математичного факультету щороку виборює 2 місце.

Кафедра системного аналізу та теорії оптимізації

Спеціалізація "Обчислювальна математика" відкрита на математичному факультеті в 1959 році, а з 1963 року діє кафедра обчислювальної математики, в 2000 році переіменована на кафедру системного аналізу і теорії оптимізації.

На сьогодні кафедрою проводиться підготовка з двох спеціальностей: "Математика" та "Прикладна математика". Випускники кафедри працюють вчителями математики, математиками-програмістами. У розпорядженні студентів добре обладнані зали комп'ютерної техніки.

На кафедрі здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів високої кваліфікації через навчання в аспірантурі зі спеціальності "Теоретичні основи інформатики та кібернетики".

Тематика наукових досліджень на кафедрі спрямована на розробку та програмну реалізацію алгоритмів лексикографічного пошуку в дискретній оптимізації, розв'язання багатокритеріальних задач теорії розкладів, побудову ефективних числових алгоритмів розв'язання задач механіки та математичної фізики, логіко-алгебраїчних методів обробки цифрової інформації. Науково-дослідна робота на кафедрі нерозривно пов'язана з підвищенням наукового та професійного рівня викладачів, з підготовкою наукових та педагогічних кадрів.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з провідними українськими та зарубіжними вузами і науково-дослідними інститутами, зокрема, Київським і Львівським національними університетами, Інститутом кібернетики імені Глушкова НАН України, з Кошицьким університетом імені П.Й.Шафарика, Кошицьким технічним університетом, Московським та Білоруським університетами.

Основні курси:

Спеціальність "Математика"

1. Інформатика і програмування (доц. Чупов С.В.);
2. Варіаційне числення і методи оптимізації (доц. Гренджа В.І.);
3. Методи обчислень (викл. Штимак А.Ю.);
4. Методика викладання інформатики і ОТ (доц. Семйон І.В.);
5. Математичні моделі у природничих, суспільних та економічних науках (проф. Червак Ю.Ю., доц. Чупов С.В.).

Спеціальність "Прикладна математика"

1. Програмування (доц. Семйон І.В., Кузка О.І.);
2. Обчислювальні системи (доц. Чупов С.В.);
3. Дослідження операцій (проф. Червак Ю.Ю., доц. Кузка О.І.);
4. Методи оптимізації (проф. Червак Ю.Ю., доц. Гренджа В.І.);
5. Математичне моделювання і системний аналіз (проф. Червак Ю.Ю., доц. Кузка О.І.);
6. Чисельні методи (ст. викл. Кочіш В.М.);
7. Чисельні методи математичної фізики (ст. викл. Кочіш В.М.);
8. Математична економіка (доц. Гренджа В.І.);
9. Вибрані розділи методів оптимізації (доц. Семйон І.В.);
10. Шкільний курс інформатики та методика його викладання (доц. Семйон І.В.);
11. Математичні моделі у природничих, суспільних та економічних науках (проф. Червак Ю.Ю., доц. Чупов С.В.);
12. Теорія керування (доц. Кузка О.І.).

Завідувач кафедри: доктор фізико-математичних наук, професор Червак Ю.Ю.

Члени кафедри: доценти – Іван Васильович Семйон, Володимир Іванович Гренджа, Олександр Іванович Кузка, Сергій Вікторович Чупов; ст. викладач – Василь Михайлович Кочіш; викладачі – Оксана Богданівна Кулацька, Анатолій Юрійович Штимак, Мирослава Іванівна Глебена; асистенти – Інна Миколаївна Лешко, Андрій Юрійович Брила; ст. лаборант – Ольга Іванівна Воцегинець.

Для магістрів спеціальності "Прикладна математика" читаються курси: "Математика в інформатиці", "Математичні задачі системного аналізу".

Дисципліни спеціалізації:

Спеціалізація "Математичне і програмне забезпечення ЕОМ і АСН"

1. Комбінаторика, структури даних і алгоритмізація (викл. Штимак А.Ю.);
2. Прикладне, математичне і програмне забезпечення ЕОМ (доц. Чупов С.В.);
3. Моделі програмованого навчання (викл. Штимак А.Ю.);
4. Детерміновані задачі дослідження операцій (доц. Кузка О.І.);
5. Задачі теорії розкладів (доц. Кузка О.І.);
6. Системне програмування (доц. Чупов С.В.);
7. Динамічне програмування та його застосування (проф. Червак Ю.Ю., викл. Кулацька О.Б.);
8. Числові алгоритми цілочислового програмування (проф. Червак Ю.Ю., викл. Глебена М.І.);
9. Алгоритмічні мови (доц. Чупов С.В.).

Спеціалізація "Дослідження операцій та системний аналіз"

1. Моделі дискретної оптимізації (викл. Кулацька О.Б.);
2. Чисельні методи лінійного програмування (доц. Чупов С.В.);
3. Параметричне програмування і дослідження моделей на чутливість (доц. Гренджа В.І.);

4. Регулярні методи дискретної оптимізації (доц. Гренджа В.І.);
5. Моделі і методи багатокритеріальної оптимізації (проф. Червак Ю.Ю., викл. Кулацька О.Б.);
6. Комбінаторні методи дискретної оптимізації (доц. Гренджа В.І.);
7. Методи лексикографічної оптимізації (проф. Червак Ю.Ю., викл. Глебена М.І.);
8. Задачі лінійного програмування спеціального виду (доц. Чупов С.В.);
9. Задачі на графах (викл. Штимак А.Ю.);
10. Числові методи лінійної алгебри (ст. викл. Кочіш В.М.);
11. Імітаційне моделювання (доц. Семйон І.В.).

Курс за вибором "Методи оцінки складності алгоритмів" (доц. Семйон І.В.) читається для студентів обох спеціалізацій.

Викладачі кафедри читають "Основи інформатики і ОТ" для студентів історичного факультету, факультету романо-германської філології; "Чисельні методи" – для студентів фізичного факультету; "Сучасні інформаційні технології", "Теорія ймовірностей і математична статистика", "Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів" – для студентів факультету міжнародних економічних відносин.

Для аспірантів і здобувачів наукових ступенів читається курс "Основи обчислювальної техніки", а для аспірантів і здобувачів з економічних спеціальностей – курс "Основи математичного моделювання".

МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-33-95

Кафедра диференціальних рівнянь та математичної фізики

Кафедра створена в 1967 році. Спочатку вона називалася кафедрою диференціальних рівнянь і теоретичної механіки, а в 1978 році одержала сучасну назву. Кафедра проводить підготовку математиків з двох спеціальностей – 8.080101 "Математика" та 8.080102 "Прикладна математика" і забезпечує з відповідних спеціальностей спеціалізацій "Диференціальні рівняння та їх застосування" та "Математична фізика".

Викладачі кафедри читають лекції і проводять практичні та лабораторні заняття з таких основних курсів: диференціальні рівняння, рівняння математичної фізики, теоретична механіка, прикладна механіка, нарисна геометрія, інженерна графіка. На ряді факультетів читаються курси: "Диференціальні та інтегральні рівняння", "Основи інформатики".

Окрім загальних курсів кафедра забезпечує в рамках спеціалізацій викладання понад 12 курсів за вибором: "Теорія крайових задач для звичайних диференціальних рівнянь" (Маринець В.В., Рего В.Л.), "Аналітичні методи наближеного інтегрування диференціальних рівнянь в частинних похідних" (Маринець В.В.), "Чисельно-аналітичні методи в теорії звичайних диференціальних рівнянь" (Ронто М.Й., Король І.І.), "Теорія стійкості" (Перестюк М.О.), "Застосування операційної системи "Linux" (Пагіря М.М.), "Математичне моделювання прикладних задач механіки і математики та їх дослідження" (Ливдар В.О.), "Вибрані розділи оптимізації обчислень" (Бабич М.Д.) та інші.

На початку кафедру очолювали по черзі доценти Буледза А.В., Маркуш І.І., Маринець В.В., Савченко Л.І. З 1990 року дотепер кафедрою керує професор Маринець В.В.

Навчальний процес на кафедрі забезпечують професори, доктори ф.-м.н. Бабич М.Д., Маринець В.В., Перестюк М.О., Ронто М.Й., доценти та старші викладачі, кандидати ф.-м.н. Король І.І., Ливдар В.О.,

Пагіря М.М., Рейтій О.К., ст.викладачі, асистенти Рего В.Л., Добридень А.В. До проведення практичних та лабораторних занять залучаються аспіранти Свида Т.М., Щобак Н.М., Гецько О.М.

У різні роки на кафедрі працювали проф. Маркуш І.І., доценти Галасі А.А., Буледза А.В., Ковач Ю.І., Савченко Л.І., Гончарова С.Ф., Данканич В.А., ст.викладачі Брич І.В., Іваниця В.В., Лінтур Л.М., Яковенко В.Ф. та інші.

Значну увагу колектив кафедри приділяє методичному забезпеченню навчального процесу. З курсу "Рівняння математичної фізики" підготовлено і доведено до кожного студента навчально-методичний комплекс (деталізована робоча програма курсу), підручник, виданий МОН України (автори Маринець В.В., Перестюк М.О., методичні розробки з лабораторних робіт із 30 варіантами індивідуальних завдань з усіх тем курсу (Маринець В.В., Пагіря М.М., Рего В.Л.).

Аналогічні комплекси готуються і з інших дисциплін. Уже видані деталізовані робочі програми з курсів "Диференціальні рівняння", "Теоретична механіка" та "Прикладна механіка", методичні вказівки з курсу "Диференціальні рівняння", навчально-методичний посібник "Практичний курс роботи на персональному комп'ютері" (співавтор Король І.І.), "Вступ в операційну систему "Linux" (Пагіря М.М.) тощо. Для успішного виконання випускниками кафедри магістерських та дипломних робіт обладнано кафедральну лабораторію № 316.

Основні наукові дослідження на кафедрі стосуються до наближених методів інтегрування задач теорії диференціальних рівнянь як звичайних, так і в частинних похідних, а також до їх якісної теорії (двосторонні, чисельно-аналітичні, асимптотичні методи тощо). Поряд із цим проводяться дослідження з теорії ланцюгових дробів та їх узагальнень і застосування в задачах наближення функцій. Із даної проблематики членами кафедри захищено дві докторські (Маркуш І.І., Маринець В.В.) та п'ять кандидатських дисертацій.

На кафедрі диференціальних рівнянь та математичної фізики працює науковий семінар з теорії диференціальних рівнянь, праці якого депоновано в різні роки у вигляді кількох збірників, а в останні роки публікуються у Науковому Віснику УжНУ (серія математика та інформатика). В роботі семінару брали участь академіки НАН України А.М.Самойленко, І.О.Луковський, члени-кореспонденти М.О.Перестюк, В.І.Фушич, О.І.Степанець, член-кор. Азербайджану М.Л. Расунов, доктори наук К.Г.Валеєв, С.О.Ломов, В.Я.Скоробогатько, М.Й.Ронто та інші.

На кафедрі виконувались госпдоговірні та держбюджетні теми. Тепер кафедра разом з кафедрою алгебри (наукові керівники професори Гудивок П.М. та Маринець В.В.) виконує комплексну держбюджетну тему "Модулі над груповими кільцями та їх застосування. Аналітичні та чисельно-аналітичні методи в теорії диференціальних та диференціально-функціональних рівнянь", до виконання якої залучаються всі члени кафедри.

На базі кафедри проведено ряд міжнародних та республіканських наукових форумів. Тільки останнім часом організовано та проведено Міжнародний науковий семінар "Асимптотичні та якісні методи теорії диференціальних рівнянь" (м.Ужгород), III-ій Міжнародний симпозиум "Механіка і фізика руйнування будівельних матеріалів та конст-

рукцій" (м.Мукачево), міжнародна школа-семінар "Ланцюгові дроби, їх узагальнення та застосування" (м.Ужгород).

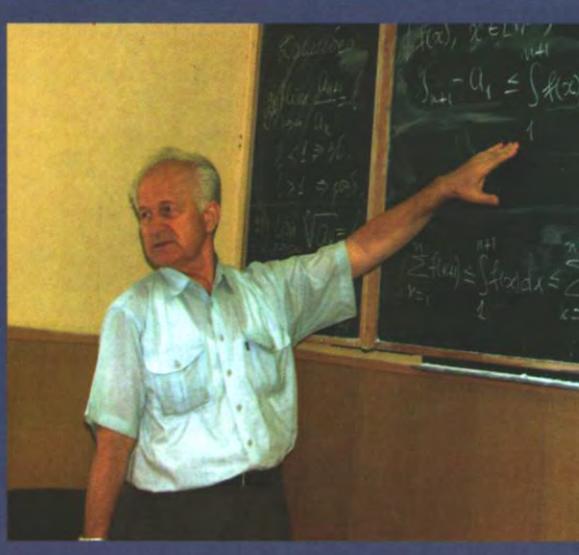
На даному етапі діяльності кафедри проходить зміна поколінь. Тільки за останні декілька років відійшли у вічність проф. Маркуш І.І., доц. Данканич В.А. ст.викл.Іваниця В.В., на заслуженому відпочинку доценти Гончарова С.Ф., Савченко Л.І., ст.викл. Лінтур Л.М.

Для розробки нових наукових напрямків та підготовки кадрів до роботи на кафедрі за сумісництвом запрошуються вчені з провідних наукових центрів (член-кор. НАНУ Перестюк М.О., доктор ф.-м.н., професори Бабич М.Д., Ронто М.Й. тощо), до цільової докторантури направляються молоді перспективні викладачі, кандидати наук (Король І.І.).

В основу перспективного розвитку кафедри розгортаємо подальше вдосконалення форм і методів навчально-методичної та наукової роботи, впровадження проблемних методів навчання, підвищення ефективності роботи у підготовці кадрів з науковими ступенями та званнями.

Кафедра математичного аналізу

Кафедра математичного аналізу вперше офіційно згадується як підрозділ Ужгородського університету в наказі №92-к ректора УжДУ від 11 вересня 1953 року, яким було встановлено річні педагогічні навантаження і місячні оклади у відповідності зі штатним розкладом на 1953 – 1954 н.р. З 1 жовтня 1953 року на кафедру математичного аналізу призначається випускник аспірантури Львівського університету Студнев Юрій Петрович на посаду старшого викладача з виконанням обов'язків завідувача кафедрою, який згодом став відомим спеціалістом з теорії ймовірностей і математичної статистики, доктором ф.-м.н., професором. Він очолював кафедру математичного аналізу до 1988 року. З осені 1988 року завідувачем кафедри є доц. Моца А.І.

Наукова тематика кафедри на 50-70-ті роки минулого століття була визначена видатним ученим у галузі теорії ймовірностей і математичної статистики академіком Академії Наук України Гнеденком Б.В. – науковим керівником перших науковців Ужгородського університету Гартштейна Б.Н. і Студнева Ю.П., які розпочали підготовку зі спеціалізації “Теорія ймовірностей і математична статистика”.

Наукові дослідження велися з теорії сумування випадкових величин, граничних теорем теорії ймовірностей, квазіймовірнісного підходу до задач теорії ймовірностей. У 80–90 роках під науковим керівництвом професорів Сільвестрова Д.С. і Козаченка Ю.В. (КНУ ім. Т. Шевченка) на кафедрі математичного аналізу розпочалися наукові дослідження з теорії випадкових процесів і полів, моделювання випадкових процесів у різних функціональних просторах, розв’язування крайових задач з випадковими початковими умовами.

На базі кафедри математичного аналізу в університеті проведено декілька наукових форумів: Всесоюзна школа з граничних теорем теорії ймовірностей у березні 1961 року, Всесоюзна конференція з теорії ймовірностей і математичної статистики 24 лютого – 10 березня 1964 року, Всесоюзна школа молодих вчених у галузі теорії функцій комплексної змінної в серпні 1964 року, Всесоюзний семінар з проблем стійкості стохастичних моделей у вересні 1984 року, Всесоюзна школа з розробки і користування статистичного і програмного забезпечення в травні 1989 року, Друга українсько-угорська конференція з нових напрямів теорії ймовірностей і математичної статистики у вересні – жовтні 1992 року, Перша українсько-скандинавська конференція з теорії ймовірностей і математичної статистики у вересні – жовтні 1995 року, Міжнародна координаційна нарада “Перспективи впровадження нової математичної спеціальності “статистика” у вищих навчальних закладах України” в травні – червні 2003 року.

Основні навчальні дисципліни: математичний

Завідувач кафедри: кандидат фіз.-мат. наук, доцент *Моца Андрій Іванович*.

Члени кафедри: доценти, к.ф.-м.н. – *Гече Фрід’єш Йозефович, Добош Віра Іванівна, Петенько Василь Олександрович, Слюсарчук Петро Володимирович*; в.о. доцента, кандидати ф.-м.н. – *Орбан Юлій Михайлович, Сливка Ганна Іванівна*; кандидати ф.-м.н. – *Поляк Іван Йосипович*; ст. викл. *Немеш Марія Іванівна*; викладачі, канд. ф.-м.н. – *Тегза Антоніна Михайлівна, Федорянич Тетяна Василівна*; викладачі – *Боярищева Тетяна Валеріївна, Дзямко Вікторія Йосипівна*; сумісники, професори, доктори ф.-м.н. – *Гусак Дмитро Васильович, Козаченко Юрій Васильович*; ст. лаборант *Ейхлер Олександра Матвіївна*.

аналіз, теорія ймовірностей і математична статистика, комплексний аналіз, функціональний аналіз та інтегральні рівняння, основи векторного і тензорного аналізу, прикладна статистика, теорія міри та інтеграла, дискретні моделі теорії ймовірностей, випадкові процеси в актуарній математиці, статистичні основи актуарної математики, основи аналізу, теорія надійності.

На кафедрі запропоновано підготовку математиків з двох спеціалізацій: теорія ймовірностей і математична статистика, прикладна статистика.

МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-33-54

КАФЕДРА АЛГЕБРИ

Кафедра алгебри є правонаступницею кафедри загальної математики, яка була відкрита 1 вересня 1950 року. Завідувачами кафедри загальної математики були професор *М.О. Зарицький*, доцент *В.І. Севбо*, професор *С.Д. Берман* і доцент *П.М. Гудивок*.

Уквітні 1969 року кафедра загальної математики була перейменована на кафедру алгебри (завідувач професор *П. М. Гудивок*). У 70-ті роки певний час кафедрою керувала доцент *Г. Р. Росса*. Тривалий час на кафедрі алгебри працювали професори *Н. Н. Айзенберг, А. А. Бовді*, доценти *В. С. Дроботенко, Е. С. Дроботенко, З. П. Жилінська, С. С. Поляк*, старший викладач *І.Й. Шулла*.

Завідувач кафедри: доктор фізико-математичних наук, професор *Петро Михайлович Гудивок*.

Члени кафедри алгебри: доценти – *Євгенія Яківна Погоріляк, В’ячеслав Павлович Рудько, Олександр Антонович Кириллюк, Петро Григорович Гресь, Валерій Феодосійович Баранник, Ігор Валерійович Шапочка, Олександр Андрійович Тилищак*; асистенти – *Володимир Йосипович Погоріляк, Наталія Василівна Юрченко*; ст. лаборант *Людмила Іванівна Кожара*.

Кафедра алгебри забезпечує читання таких загальних курсів: алгебра й теорія чисел, лінійна алгебра, аналітична геометрія, топологія, диференціальна геометрія, основи геометрії, історія і методологія математики, наукові основи шкільного курсу математики і вибрані розділи елементарної математики. Кафедра також забезпечує загальнофакультетське керівництво педагогічною практикою студентів.

З усіх основних курсів, що читаються на кафедрі, опубліковані конспекти лекцій, практикуми та методичні розробки.

На кафедрі проводиться спеціалізація студентів з алгебри і теорії чисел. Читаються такі курси за вибором: теорія груп, теорія кілець, теорія полів, теорія зображень скінченних груп, теорія лінійних груп.

Наукові дослідження на кафедрі алгебри стосуються проблем теорій зображень скінченних груп, групових кілець, лінійних груп, груп Чернікова і кристалографічних груп. Співробітники кафедри внесли вагомий вклад у розвиток цих теорій. Засновником алгебраїчної школи в нашому університеті є професор С. Д. Берман. Кафедрою успішно виконано ряд госпдоговірних та держбюджетних тем.

Співробітники кафедри опублікували такі монографії і навчальні посібники:

1. Бовди А. А. Групповые кольца. – Киев: УМК, 1988.
2. Гудивок П. М. Целочисленные представления конечных групп. – Ужгород: Ужгородский госуниверситет, 1978.
3. Гудивок П. М., Рудько В. П. Тензорные произведения представлений конечных групп. – Ужгород: Ужгородский госуниверситет, 1985.
4. Гудивок П. М. Представления конечных групп над коммутативными локальными кольцами. – Ужгород: Ужгородский национальный университет, 2003.
5. Дроботенко В. С., Рудько В. П. Элементы теории колец. – Ужгород: Ужгородский национальный университет, 2004.

Члени кафедри неодноразово виступали на міжнародних і вітчизняних наукових конференціях. П. М. Гудивок доповідав на двох міжнародних конгресах математиків (Москва, 1966 р.; Варшава, 1983 р.) і Європейському з'їзді математиків (Будапешт, 1996 р.). Кафедрою проведено 7 міжнародних і вітчизняних наукових конференцій та семінарів. Кафедра алгебри має тісні наукові зв'язки з Інститутом математики НАН України, Інститутом кібернетики НАН України, рядом університетів Росії, Канади, США, ФРН, Бразилії, Угорщини, Польщі і Болгарії. Сім вихованців кафедри стали докторами наук і професорами (П. М. Гудивок, А. А. Бовді, Л. Ф. Баранник, А. І. Клімик, А. Ф. Баранник, К. Бузаші, Ф. Г. Ващук). Понад 40 випускників кафедри захистили кандидатські дисертації.

Основні курси:

1. Алгебра і теорія чисел (проф. Гудивок П. М., доц. Погоріляк Є. Я., доц. Шапочка І. В.).
2. Лінійна алгебра (доц. Погоріляк Є. Я., доц. Шапочка І. В.).
3. Алгебра (Шапочка І. В.).
4. Аналітична геометрія (доц. Погоріляк Є. Я., доц. Тилищак О. А.).
5. Аналітична геометрія і вища алгебра (доц. Кирилюк О. А.).
6. Топологія (доц. Баранник В. Ф.).
7. Диференціальна геометрія (доц. Баранник В. Ф.).
8. Методика викладання математики (доц. Кирилюк О. А., доц. Баранник В. Ф.).
9. Вибрані розділи елементарної математики (доц. Баранник В. Ф.).
10. Наукові основи шкільного курсу математики (доц. Кирилюк О. А.).
11. Основи геометрії (доц. Кирилюк О. А.).
12. Історія і методологія математики (доц. Кирилюк О. А.).

Дисципліни спеціалізацій:

1. Цілочислові зображення груп (проф. Гудивок П. М.).
2. Теорія груп (доц. Гресь П. Г.).
3. Теорія полів (доц. Кирилюк О. А.).
4. Теорія кілець (доц. Рудько В. П.).
5. Теорія лінійних груп (доц. Рудько В. П.).
6. Теорія зображень груп (проф. Гудивок П. М., доц. Шапочка І. В.).

МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-33-25

КАФЕДРА КІБЕРНЕТИКИ І ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ

Кафедра кібернетики і прикладної математики була створена у вересні 1968 року (до серпня 1976 року – кафедра теоретичної кібернетики і математичної логіки).

За час існування кафедри завідувачами були: доц. Василенко Ю.А. (1968 – 1973 рр.), доц. Галасі А.А. (1973–1978 рр.), проф. Айзенберг Н.Н. (1978–1984 рр.), проф. Головач Й.І. (1984–1998 рр.).

У різні роки на кафедрі працювали викладачами: доц. Айзенберг І.Н., доц. Буледза А.В., доц. Віченько І.В., доц. Герго Е.Й, доц. Дроботенко В.С., доц. Кіраль Б.Л., доц. Пагіря М.М., доц. Трофимлюк О.Т., доц. Червак Н.К., ст. викл. Варга С.С., ст. викл. Трофимлюк М.Й., ст. викл. Яковенко В.Ф., а також науковими співробітниками: проф. Ващук Ф.Г., доц. Баран-

ник В.Ф., доц. Гончарова С.Ф., доц. Лавер О.Г., доц. Ливдар В.О., к.ф.-м.н. Орос В.М., к.т.н. Семирот М.С., доц. Сисуєв Е.В., к.ф.-м.н. Худяков Г.Ф., к.ф.-м.н. Циткін О.І., Авраменко М.Б., Бутаков В.Д., Косей І.П., Добош М.В., Крижановська І.В., Оніпчук С.В., Харбаш Я.Г., Роботишин В.І. та інші.

За час свого існування кафедра кібернетики і прикладної математики підтримувала зв'язки із такими науковими установами: Інститут кібернетики НАН України (м. Київ), Інститут космічних досліджень (м. Москва), ЦКВ «Астрофізика» (м. Москва), Державний науково-дослідний обчислювальний центр Держплану УРСР (м. Київ), Фізико-механічний інститут АН УРСР (м. Львів), ОЦ АН СРСР (м. Москва), Інститут газу АН УРСР (м. Київ), Інститут проблем машинобудування АН УРСР (м. Харків), Інститут математики НАН України (м. Київ), Інститут радіоелектроніки (м. Харків), Київський національний університет ім. Т.Шевченка.

Гостями кафедри були відомі вчені: акад. АН СРСР Журавльов Ю.І., акад. АН СРСР Рвачов В.Л., чл.-кор. АН СРСР Стоян Ю.Г., д.т.н. Канєвець Г.Е., д.т.н. Поспелов Д.А., д.т.н. Раков М.А., д.ф.-м.н. Лєтїчевський А.С.

Викладачами кафедри видано 6 навчальних посібників і більше 40 методичних розробок.

Наукова продукція кафедри складає 20 монографій, декілька сотень наукових робіт, отримано 9 авторських свідоцтв. Аспірантами, науковими співробітниками і викладачами захищено 3 докторські і 17 кандидатських дисертацій.

За роки існування кафедри випускала спеціалістів за спеціальностями «Математика» (спеціалізація «математична кібернетика») і «Прикладна математика» (спеціалізація «математичне і програмне забезпечення проблемно-орієнтованих систем» та «прикладна інформатика») очної, заочної і вечірньої форм навчання.

Випускники кафедри працюють у різних навчальних і науково-дослідних закладах України, податковій і митній службах, банках, органах внутрішніх справ, комерційних фірмах і підприємствах та ін.

Педагогічним колективом кафедри забезпечується читання нормативних курсів на п'яти факультетах.

Математичний факультет: дискретна математика; архітектура ЕОМ; бази даних та інформаційні системи; системи та методи прийняття рішень; аналіз даних; прикладне програмне забезпечення; технічні засоби навчання; економічна кібернетика; інформатика і програмування.

Економічний факультет: математика для економістів; інформатика та комп'ютерна техніка.

Хімічний факультет: вища математика.

Факультет післядипломної освіти: математика для економістів; інформатика та комп'ютерна техніка; правова інформатика.

Юридичний факультет: правова інформатика; основи вищої математики та теорії ймовірності; соціальна інформатика.

Студенти, які спеціалізуються на кафедрі, слухають курси за вибором: машинна графіка; математичне забезпечення персональних комп'ютерів; логічне програмування; економіко-математичні моделі і методи; програмування та використання ресурсів у Інтернеті; нейронні мережі та їх застосування; кількісні методи в економіці; теорія

Завідувач кафедри: кандидат технічних наук, доцент *Маляр Микола Миколайович*.

Члени кафедри: професор *Головач Йожеф Ігнацович*, доценти – *Гаврилова Людмила Миколаївна*, *Гече Федір Елемірович*, *Ніколенко Володимир Володимирович*, *Мица Олександр Володимирович*, *Мич Ігор Андрійович*; ст. викладач *Смочкова Тетяна Михайлівна*; викладачі – *Кондрук Наталія Емерихівна*, *Кочовський Владислав Миронович*, *Повідайчик Михайло Михайлович*; ст. лаборант *Столярова Людмила Іванівна*; сумісники, професори – *Волошин Олексій Федорович*, *Гайсак Михайло Іванович*; доценти – *Довганич Мирослава Михайлівна*, *Мілютін Олександр Федорович*; ст. викладачі – *Лошак Микола Степанович*, *Сидоренко Віктор Михайлович*; викладачі – *Железник Андрій Іванович*, *Тракслер Сергій Володимирович*.

рія функцій двозначної логіки; обробка інформації та прийняття рішень в економічних задачах; теорія нечітких рішень; статистичні методи обробки даних; алгоритмізація в інформатиці; об'єктно-орієнтоване програмування на мові C++; сучасні оптимізаційні задачі та інші.

Кафедра кібернетики і прикладної математики активно проводить науково-дослідну роботу в напрямках: цифрової обробки дискретних зображень, дискретної математики, нейронних мереж, експертних систем, математичного моделювання складних систем, розробки систем і методів прийняття рішень. Лише за останній час кафедрою було організовано та проведено дві міжнародні школи-семінари «Теорія прийняття рішень» (2002 р., 2004 р.).

УжНУ

МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

■ **Медичний факультет УжНУ** – один із найбільших факультетів університету, відкритих у 1945 році, – відіграє важливу роль у становленні та розвитку як самого університету, так і в охороні здоров'я області. За час свого існування факультет здійснив 60 випусків студентів, підготував більше 7600 лікарів, які працюють не лише в Україні, але й у країнах ближнього і далекого зарубіжжя.

Навчальний процес на факультеті забезпечують висококваліфіковані науковці і лікарі-практики. Серед фундаторів медичного факультету були доктори медичних наук, професори Л.І.Заїченко, Н.І. Бут, А.Г.Караванов, К.П.Рябов, В.М.Слишко, В.Л.Хенкін, член-кореспондент АМН М.С.Бакшеев. Були роки, коли студентам читали курси лекцій академік АМН СРСР В.П.Філатов з Одеси, професор Т.Т.Глухенький зі Львова, професор М.К.Даль із Києва, професор Е.М.Фішер з Одеси.

Чимало зусиль для підготовки висококваліфікованих лікарів внесли декани, кожен з яких уписав свою сторінку в історію становлення та розвитку факультету: доцент І.Г.Рогаль (1945-1946), доцент П.А.Євдокимов (1946), доцент Н.М.Краснопольська (1946-1947), доцент І.М.Кудієнко (1947-1949), професор В.М.Кушко (1949-1951), професор В.Л.Хенкін (1951-1953), доцент О.Г.-Мерщиков (1953-1956), професор М.С.Бакшеев (1956-1959), професор Н.О.Левкова (1959-1961), професор О.М.Кишко (1961-1965; 1971-1974; 1980-1984), доцент М.І.Шевчук (1965-1971), професор Н.І.Корабельщикова (1974-1977), доцент В.В.Немеш (1977-1980), професор М.М.Ганич (1984-1988), доцент А.В.Обливач (1988-1992), доцент В.М.Бора (1992-1999), професор В.І.Русин (1999-2004). У 2004 році деканом обрано доцента О.О.Болдіжара.

Нині на факультеті навчається 1200 студентів, підготовку яких забезпечує 148 викладачів, серед них – 23 доктори наук, професори, 68 кандидатів наук, доцентів, 23 кандидати наук, асистенти, 34 викладачі, 4 академіки громадських академій наук, 7 заслужених лікарів України, 5 членів фахових рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій у вищих навчальних закладах. На факультеті навчаються студенти з різних регіонів України, а також із зарубіжних країн: Росії, Білорусі, Придністров'я, Узбекистану, Угорщини. Підготовку фахівців забезпечують колективи 15 кафедр.

Навчальна база факультету – це головний корпус, численні відділення обласних, міської, відділкової клінічних лікарень, чотири полклініки, шість диспансерів. Для проведення виробничої практики використовуються всі районні лікарні Закарпатської області, які є багатопрофільними лікувальними закладами.

В останні роки на факультеті досягнуто значних успіхів у фаховій підготовці студентів завдяки відкриттю двох нових спеціальностей. У 2002 році на факультеті була відкрита спеціальність "Бакалавр – медична сестра", а в минулому (у 2004 році) – нова спеціальність "Фармація". Перший випуск бакалаврів відбувся у 2004 році. Терміни навчання за спеціальністю "Лікувальна справа" – 6 років (ліцензією на прийом 200 студентів); за спеціальністю "Фармація" – 5 років (з ліцензією на прийом

ДЕКАН: кандидат медичних наук, доцент **Олександр Олександрович Болдіжар**, заслужений лікар України.

ЗАСТУПНИКИ ДЕКАНА: кандидат медичних наук, доцент **Василь Михайлович Вайс**, кандидат медичних наук, доцент **Сергій Дмитрович Максимов**, кандидат медичних наук, доцент **Сергій Олександрович Бойко**.

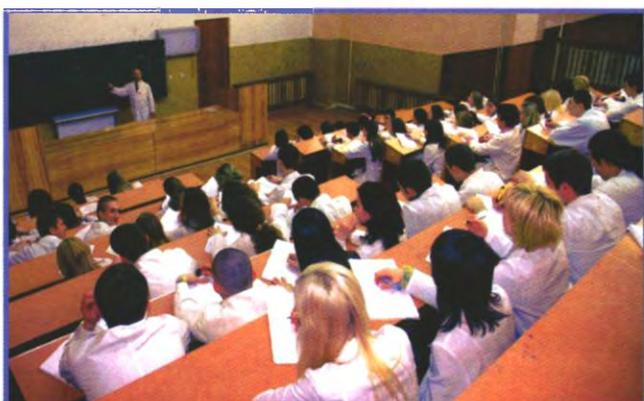
МЕТОДИСТИ: **Ольга Степанівна Краснікова**, **Галина Сергіївна Тореник**, **Наталія Юріївна Фечко**.

50 студентів); за спеціальністю "Бакалавр – медична сестра" – 2 роки (з ліцензією на прийом 50 студентів).

Факультет із року в рік розширює географію міжнародних зв'язків. Так, наприклад, за останні роки лекції для студентів-медиків читали професори з Австрії, Німеччини, Франції, США, Угорщини. Викладачі факультету проходили наукове та педагогічне стажування в Японії, Нідерландах, США, Шотландії. Студенти теж перебували на стажуванні та виробничій практиці в США, Греції, Югославії, Угорщині, Словаччині.

Гордістю факультету є випускники, які працюють у провідних науково-медичних закладах, очолюючи їх: професор І.М.Логай (до 2004 року директор Одеського НДІ очних хвороб ім. Академіка Філатова), академік АМН Росії, професор А.Ф.Циб (директор Радіологічного центру Російської академії медичних наук, м. Обнінськ, Росія), професор П.С.Мошнич (завідувач кафедри педіатрії Київського національного медичного університету), член-кореспондент АМН України, професор М.Є.Поліщук (міністр охорони здоров'я), член-кореспондент АМН України, професор В.З.Нетяженко (декан 2-го медичного факультету Київського національного медичного університету), професор І.І.Смоланка (директор Національного центру маммології при Українському інституті онкології), професор В.І.Русин, який був ректором УжНУ у 2004-2005 роках і доклав багато зусиль для забезпечення злагоди

женості й ефективності функціонування всіх факультетів і підрозділів університету та подальшого його розвитку.

На факультеті в різні періоди створювалися наукові школи, які підготували і продовжують готувати наукові кадри як для потреб факультету, так і для потреб охорони здоров'я.

Сучасна наукова діяльність відображена у наукових досягненнях кафедр факультету і Науково-дослідного інституту фітотерапії. Науковцями факультету щорічно видається близько 300 наукових праць у фахових журналах та збірниках. На кафедрах факультету виконується понад 20 наукових тем, половина яких є міжкафедральними, міжфакультетськими або міжвузівськими. Факультет має налагоджені наукові взаємозв'язки з багатьма вузами та науково-дослідними інститутами України, Угорщини, Чехії, Словаччини, Австрії, США. Для забезпечення педагогічного процесу постійно видається навчально-методична література. Провідними професорами і доцентами факультету видано 5 навчальних посібників, які мають гриф Міністерства освіти і науки України.

За останні роки на факультеті запроваджена система академнаставництва, що дало можливість більше наблизити викладачів до студентів і студентів до викладачів. Такі взаємозв'язки допомагають глибше вникати у проблеми студентського життя задля його поліпшення.

Задіяні також різні форми студентського самоврядування, які успішно реалізуються у діяльності студентського наукового товариства, профспілкової організації, громадського деканату та студентської ради гуртожитку.

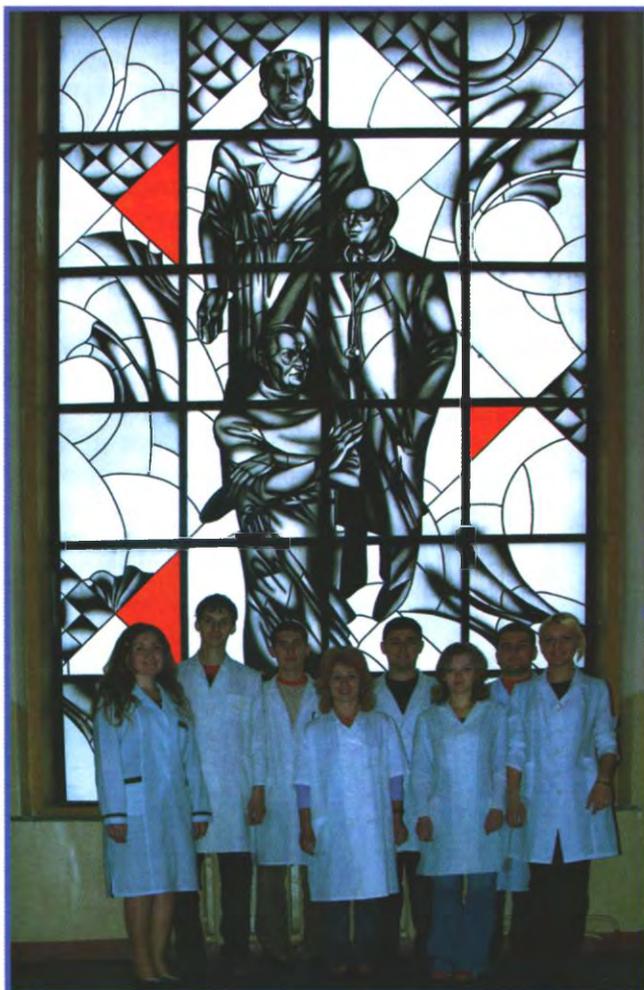
Студентським науковим товариством було організовано й проведено 58 науково-практичних конференцій, які в останні роки набули статусу міжнародних. Щороку велика кількість нашої молоді залучається до наукової роботи факультету. Студенти неодноразово виборювали призові місця на Всеукраїнських конференціях, які проводяться в різних вищих навчальних закладах України. На факультеті діє 20 студентських наукових гуртків, у яких до наукової роботи залучено близько 250 студентів. Тільки за останні 5 років членами студентського наукового товариства опубліковано понад 300 статей.

Громадський деканат факультету оприявнює організацію із 120 студентів, до складу якої входять старости усіх академічних груп; очолює цю структуру громадський декан. Першочерговим завданням старост є представлення інтересів студентів перед деканатом факультету і в зворотному напрямку – роботу деканату серед студентів. Громадський декан займається організаційною роботою з питань нараховування стипендій, піклується про студентів, які мають право на пільги і соціальні стипендії.

Профспілкова організація студентів нараховує 760 членів; обирається профбюро факультету. В профбюро є три загальні ланки, які забезпечують потреби студентів: культмасовий сектор; сектор соціального захисту; житлово-побутовий сектор. Профбюро представляє інтереси студентів факультету на вчених радах факультету та на

університетському рівні. Профспілковою організацією студентів регулярно організуються і проводяться вечори Гіппократа, які присвячені святкуванню Дня медика; вечори Першокурсника, які присвячені молодому поповненню факультету; КВК; різноманітні спортивні змагання, в яких за деякими видами студенти факультету виборюють призові місця. В останні роки профспілкою було започатковано конкурс "Міс медфаку", проведення якого стало доброю традицією на факультеті. У 2003 році створено студентський медичний вісник "Medicus", що регулярно видається на факультеті. У віснику студенти самостійно аналізують діяльність своїх організацій та буденні проблеми.

Студентська рада гуртожитку складається із 7 осіб, які уважно займаються розглядом питань проживання студентів, приймають самостійні рішення щодо порушників правил проживання, порушують клопотання перед керівництвом факультету та університету про поліпшення умов проживання у гуртожитку.

Кафедра мікробіології, вірусології та імунології з курсом інфекційних хвороб

■ Кафедра мікробіології й інфекційних хвороб була відкрита в 1948 році на медичному факультеті. Для організації її і завідування з Москви була запрошена кандидат медичних наук, доцент Уліско Ганна Максимівна, досвідчений фахівець і педагог. Колектив кафедри був невеликим за складом: зав.кафедри доц. Уліско А.М., асистент Кушнірова О.П. та один лаборант.

м. Ужгород, пл. Народна, 1,
тел. 3-31-48

Завідувач кафедри: к.б.н., доц. Коваль Г.М.

Члени кафедри: к.б.н., доц. Коваль Г.М.; к.мед.н., доц. Туряниця С.М.; к.б.н. Кіш П.П.; докторант, к.б.н., с.н.с. Бойко Н.В., асистенти Решетар Д.В., Когутич А.І., Мальчицький С.М., Балінт Л.І.; зав. лабораторією Лушнікова О.В.; старші лаборанти Карбованець О.І., Бенца Т.Й.; лаборант Михайлович М.С.

У 1960 р. за розпорядженням Міністерства охорони здоров'я СРСР із Харкова були запрошені к.м.н. Дасюк Н.Д., Смеренська А.В., які пройшли за конкурсом асистентами на кафедру.

З 1969 року за ініціативою завідувача Петруса В.С. (він же і проректор з наукової роботи) кафедра відокремилася від курсу інфекційних хвороб і була включена до складу біологічного факультету як самостійна одиниця. Мотивуванням було розширення і зміцнення біологічного факультету.

7 травня 2004 року кафедра мікробіології, імунології, вірусології з курсом інфекційних хвороб знову ввійшла до структури медичного факультету за сприяння декана проф. Русіна В.І. та заст. декана доц. Болдіжара О.О. Викладачі кафедри забезпечують навчально-методичний процес з мікробіології, імунології, вірусології – 2 курс, інфекційних хвороб, епідеміології – 5-6 курс та сестринської справи.

Науковий доробок працівників кафедри складає понад 170 публікацій, 3 патенти. Підготовлено та опубліковано понад 20 методичних розробок до практичних занять.

З 2004 року між кафедрою мікробіології, імунології та вірусології з курсом інфекційних хвороб медичного факультету УжНУ і Коледжем охорони здо-

ров'я Дебреценського університету (кафедрою дипломованих медсестер і медичним науковим Центром здоров'я, Угорщина) підписана угода про наукове співробітництво.

Заплановано проводити дослідження нозокоміальних інфекційних захворювань людини, збудниками яких є опортуністичні (умовно-патогенні) бактерії. Метою співпраці передбачається пошук і конструювання нових ефективних протективних та терапевтичних засобів їх попередження і лікування. Виконання цього завдання потребує вивчення спектрів персистенції патогенів (бактеріальних агентів – збудників зазначених захворювань) та дослідження (в експериментах *in vivo*) їх патогенезу, механізмів імунної відповіді організму в аспекті можливого виробництва перспективних неантибіотичних медичних засобів (вакцин, пробіотиків тощо).

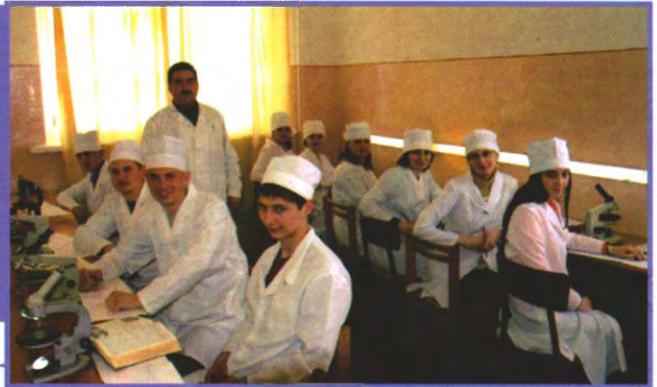
Налагоджено співробітництво між кафедрою та науково-дослідними лабораторіями проф. Джона Сібри Пенсильванського університету (Філадельфія, США). Підготовано проект спільних досліджень терміном дії упродовж 2005-2007 років для конкурсного розгляду фондом U.S. Civilian Research and Development Foundation (CRDF). Співробітництво передбачає фінансування спільних досліджень фондом U.S. Civilian Research and Development Foundation (CRDF). У межах співпраці важлива також участь спеціалістів обох країн у конференціях, нарадах тощо, зокрема у Колоквіумі щодо застосування пробіотиків у медичній практиці (жовтень-листопад 2005 року).

Кафедра нормальної та патологічної фізіології з курсом патологічної анатомії

■ Кафедра заснована в 1946 р. Організатором та першим її засновником був доц. О.Г.Мерщиков. Кафедра забезпечувала навчання з курсів нормальної та патологічної фізіології для студентів стаціонарного, заочного та вечірнього відділень медичного і біологічного факультетів.

м. Ужгород, пл. Народна, 1, тел. 61-42-80

Завідувач кафедри: професор Фекета Володимир Петрович

На початку своєї роботи кафедра отримувала устаткування з вузів та різних академічних інститутів Києва, Харкова, Москви. У 1958-1968 рр. кафедру очолювала проф. М.Т. Голіцинська, від 1968 до 1970 р. – проф. І.П. Долгачов, у 1970-1980 рр. - доц. А.В. Обливач, 1980-1990 рр. – доц. С.А. Ясенчак, з 1990 - доцент А.В.Обливач. Від 1998 року тепер кафедрою керує професор В.П.Фекета. Нині на кафедрі є 10 викладачів: професор В.П.Фекета; доценти А.В. Обливач, О.Ю. Райко, В.П.Антоненко, І.П. Заячук, В.Г.Мігльс та; асистенти К.Б. Ківежді, О.І. Щобак, Ю.М.Савка, С.В.Цяпець, а також 5 осіб допоміжного персоналу.

Доц. А.В. Обливач та доц. Ю. Варга (Кошицький університет ім. П.Й. Шафарика) видали в 1980 р. у Словаччині підручник «Загальна патологічна фізіологія», удостоєний премії Чехо-Словацького книжного фонду. В 1993 р. доц. А.В. Обливач видав навчальний посібник «Патофізіологія кислотно-лужного та газового гомеостазу».

Колектив кафедри постійно удосконалює форми, методи і зміст навчання. Для підготовки студентів за спеціальністю «Лікувальна справа» кафедра веде курси нормальної фізіології, патологічної анатомії та патологічної фізіології, медичної інформатики, а для спеціальності «Фізична реабілітація» - курси фізіології людини і тварин, фізіології спорту. З цією метою підготовлені робочі програми лекцій і лабораторних занять, технологічні карти курсів та методичні розробки, методичні посібники. На кафедрі створено графі логічної структури з патологічної фізіології, написано методичні посібники для сту-

дентів з усіх названих курсів, у т.ч. навчально-методичні посібники «Курс лекцій з нормальної фізіології» (проф.Фекета В.П.) та «Основи патології» (доц. Обливач А.В.). Крім цього, запроваджено такі активні форми навчання студентів, як проблемні й оглядові лекції, ситуаційні задачі, навчальні ділові ігри. Підсумкові заняття з нормальної фізіології проводяться шляхом комп'ютерного тестування. Розроблено нові лекції з основних принципів та механізмів регуляції фізіологічних процесів, проблем пам'яті, емоцій і емоційного стресу. Задіяні нові лабораторні заняття з патологічної фізіології, які наближають навчальний процес до потреб клініки, впроваджені комп'ютерні навчальні програми. У курсі патологічної фізіології розроблена діагностична програма для персонального комп'ютера, яка визначає характер розладів кислотно-лужної рівноваги та газового складу при термінальних станах. У навчальному процесі використовуються навчальні кінофільми, діафільми, діапозитиви, магнітні стрічки. При кафедрі працюють 2 комп'ютерні класи, а з 2002 року викладається курс «Медична інформатика» для студентів медичного факультету.

Кафедра підтримує творчі зв'язки з кафедрами медичних вузів України, ближнього зарубіжжя (Санкт-Петербурзький науково-дослідний інститут швидкої допомоги ім. І.І. Джанелідзе). Тривалий час такі зв'язки підтримувано колективами кафедр патофізіології медичних факультетів Ужгородського, Кошицького (Словаччина) та Новосадського (Югославія) університетів.

Наукові дослідження кафедри охоплювали питання патогенезу артеріальних гіпертензій, шоківих станів, вікових особливостей функціонального розвитку центральної нервової системи, терапевтичної дії мінеральних джерел Закарпаття. В останні роки пріоритетним напрямком наукової роботи на кафедрі є вивчення ролі психофізіологічних особливостей організму людини в патогенезі розладів вегетативної регуляції функцій. За цією тематикою викладачами кафедри в період з 1999 по 2005 рік захищено 3 кандидатські дисертації.

Кафедра неврології і психіатрії з курсами нейрохірургії та фтизіатрії

Кафедра психіатрії Ужгородського державного університету створена в 1949 році. Очолював її у той час та читав курси психічних і нервових хвороб доцент В.В.Ластовецький.

м. Ужгород, вул. Капушанська, 22, тел. 61-36-10

З 1960 року цикл психіатрії викладала доцент М.О.Травінська, курс неврології – доцент Ф.М.Слюсарев та асистент Д.О.Снігурський. У 1957-1973 рр. курс неврології та курс психіатрії входили до складу різних кафедр; цей період характеризується певною активізацією наукових розробок: захищено кандидатську дисертацію І.Ю.Лавкаєм, Б.А.Булецою, видано дві монографії з питань психіатрії М.О.Травінською. В 1968 році при кафедрі госпітальної хірургії введено новий курс нейрохірургії, який очолює асистент, а згодом доцент М.О.Бізіля. В 1973 році завідувачем кафедри неврології, психіатрії та фтизіатрії стає доцент Б.А.Булеца, у 1980-1988 рр. – професор С.І.Пашенко. У 1988 році після приєднання кафедрі додають курс гігієни, завідувачем стає доцент І.Ю.Лавкай, а з 2000 року – доцент В.І.Смоланка.

З 2001 року кафедра функціонує у сучасному вигляді, включаючи курси неврології, нейрохірургії, психіатрії, фтизіатрії, медичної генетики та психічного здоров'я. На юридичному факультеті забезпечено викладання курсу судової психіатрії, тут працюють професори д.мед.н. В.І.Смоланка, д.мед.н. Б.А.Булеца; доценти, к.мед.н. І.Ю.Лавкай, к.мед.н. В.М.Вайс; асистенти к.мед.н. К.І.Гайович, Ю.С.Бучок, к.мед.н. С.В.Удод, к.мед.н. Ю.Ф.Колесник.

Кафедральні наукові дослідження присвячені питанням епідеміології інсульту, хірургічного лікування різних форм гострих порушень мозкового кровообігу, больових синдромів при дегенеративних захворюваннях хребта та ураженні черепних

Завідувач кафедри: професор Смоланка Володимир Іванович

нервів, психічним розладам у підлітків. На кафедрі відкрито аспірантуру зі спеціальностей неврології та нейрохірургії.

Протягом останніх п'яти років співробітниками опубліковано понад 85 наукових праць, у тому числі і в провідних світових та європейських журналах. Для забезпечення навчального процесу опубліковано 17 методичних рекомендацій, 6 наочних посібників. Виконується наукова робота згідно з держтематикою.

Доцент І.Ю.Лавкай пройшов стажування в Братиславському університеті ім. Коменського, проф. В.І.Смоланка – в університетах США, Боннському, Люблінському університеті, Будапештському інституті нейрохірургії. Серед викладачів є провідні спеціалісти, обрані членами правління Української Асоціації нейрохірургів. Упродовж останніх років на міжнародних та національних наукових форумах проголошено 17 доповідей (Європейський з'їзд нейрохірургів, з'їзд нейрохірургів країн Чорноморського басейну, з'їзд нейрохірургів України, з'їзд нейрохірургів Росії, з'їзд неврологів та психіатрів України), клініка нейрохірургії бере участь у проведених міжнародних кооперативних досліджень.

КАФЕДРА ГОСПІТАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ

Кафедра організована у 1969 році. Організатором її і першим завідувачем був доцент І.А. Мігунов. З 1975 по 1990 роки кафедру очолювала професор Н.І. Корабельщикова, кардіолог за спеціальністю, яка велику увагу приділяла педагогічній і виховній роботі, упровадила систему лікування інфаркту міокарда в області. Під її керівництвом захищено сім кандидатських дисертацій. З 1990 року кафедрою керує професор М.М. Кишко, продовжуючи традиції своїх попередників.

м.Ужгород, вул.Капушанська, 22, тел. 3-75-92

У навчальний процес впроваджуються видані кафедрою підручники і методичні посібники з госпітальної терапії, ендокринології, професійних і внутрішніх захворювань, імунології та алергології, клінічної фармакології.

Наукова робота кафедри спрямована на

Завідувач кафедри: доктор медичних наук, професор Кишко Микола Максимович.

Члени кафедри: професор Рішко Микола Васильович; доценти Максимов Сергій Дмитрович, Бичко Михайло Васильович, Лінчевська Світлана Олександрівна, Голубка Тетяна Василівна, Пічкарь Йосип Іванович, Попович Юрій Юрійович, Когутич Іван Іванович, Стрижак Василь Васильович; асистент, кандидат медичних наук Росул Мар'яна Михайлівна, асистент Кашшай Антон Антонович.

Лаборанти: Халахан Василина Іванівна, Калинич Ілдико Юріївна, Тиханович Ірина Романівна. Технічний працівник - Федя Марія Франківна.

вивчення ішемічної хвороби серця, епідеміології цукрового діабету, захворювань органів дихання, ревматологію. З 2000 року кафедра бере участь у міжнародній тематиці. До виконання наукової роботи залучаються студенти.

За останній рік працівники кафедри видали три монографії, захистили одну кандидатську дисертацію, опублікували 22 наукові статі й методичний посібник.

Працівники кафедри виконують значний обсяг лікувально-консультативної роботи в обласній лікарні, обласному кардіодиспансері, територіальному центрі екстреної медичної допомоги.

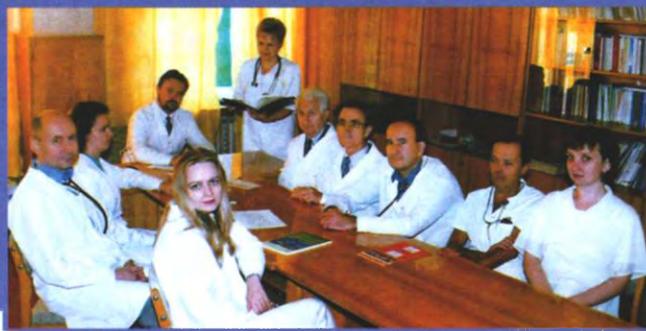
Значну увагу працівники кафедри приділяють виховній роботі як під час навчального процесу, так і в позанавчальний час. Любов до обраної спеціальності, чуйне ставлення до хворого, його сім'ї, друзів – важливі риси, про які дбають прищепити студента педагоги кафедри.

До того ж вони очолюють товариство терапевтів, ендокринологів, нефрологів, функціональної діагностики.

Кафедра факультетської терапії

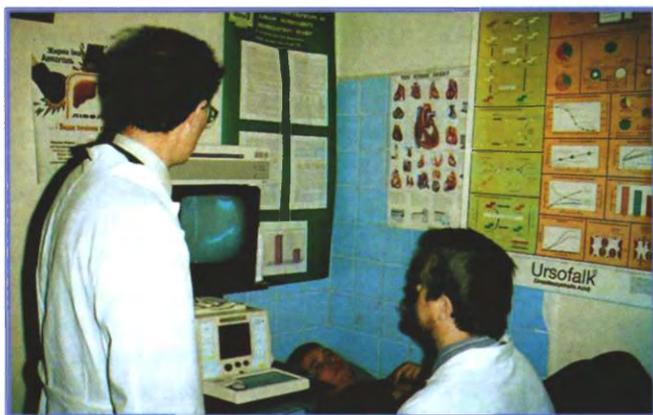
Входить до когорти кафедр медичного факультету, що мають давню і багату історію. Створена в 1954 році. Організатором кафедри та її першим завідувачем (1954-1958 рр.) був старший викладач С.І.Добош – висококваліфікований спеціаліст, випускник медичного факультету Празького університету.

88000, м.Ужгород, вул.Грибоєдова, 20,
Ужгородська ЦМКЛ,

Завідувач кафедри: професор Ганич Тарас Михайлович

З 1958 до 1969 р. кафедрою завідував д.мед.н., професор Г.Є.Марантіди – високоосвічена ерудована людина, випускник медичного факультету Афіньського університету. В 1969-1979 рр. кафедру очолював д.мед.н., професор І.Ю.Мельник, а в 1979-2000 рр. – д.мед.н., професор М.І.Фатула, з 1.01.2001 р. – д.мед.н., професор Т.М.Ганич.

На кафедрі факультетської терапії працювали висококваліфіковані спеціалісти: асист. Ф.С.Керекеш (1954-1975 рр.), доц. Ю.В.Рошкович (1960-2001 рр.), проф. Ф.Ф.Теличко (1967-1974 рр.), доц. М.М. Ленчур (1967-1978 рр.), доц. Н.С. Машкаринець (1965-1999 рр.), доц.А.А. Сочка (1967-1993 рр.), доц. М.І.Кручаниця (1968-1973 рр.), проф. М.М.Кишко (1970-1990 рр.), доц. О.А.Рішко (з 1982 р.), доц. М.М.Шютев (з 1970 р.), доц. М.І.Лазорик (з 1971 р.), доц. О.С.Кішко (з 1990 р.), доц. О.І.Лемко (з 1991 р.), доц. В.В.Свистак (з 1990 р.), доц. М.М.Блецкан (з 1993 р.), асист., к.мед.н. А.А.Трохимович (з 2003 р.).

Тепер на кафедрі працюють 14 чоловік: професори Т.М.Ганич, М.І.Фатула; доценти М.М.Шютев, М.І.Лазорик, О.А.Рішко, О.С.Кішко, О.І.Лемко, В.В.Свистак, М.М.Блецкан; асис. А.А.Трохимович; аспірант Н.В.Бобинець; старші лаборанти М.В.Кухар, М.Я. Александрова, В.М.Пітюлич.

Кафедра факультетської терапії проводить такі заняття: курс факультетської терапії з фізіотерапією і курортологією, курс лікувальної фізкультури та лікарського контролю; елективні курси: (фітотерапія, основи інтелектуальної власності) – IV курс; цикли з внутрішніх хвороб, клінічної імунології та алер-

гології, клінічної фармакології – VI курс.

Клінічні бази кафедри: стаціонар і поліклініка Ужгородської центральної міської клінічної лікарні, станція швидкої допомоги м. Ужгорода, НВО "Реабілітація". Викладачі кафедри ведуть консультативну, лікувальну та діагностичну роботу, у т.ч. сонографічні дослідження серця і судин, органів черевної порожнини.

Кафедра постійно удосконалює навчальний процес. Видано 8 посібників, десятки методичних рекомендацій для студентів і лікарів, розроблено блоки тестових ситуаційних задач з основних дисциплін кафедральних курсів.

Наукові дослідження з перших днів організації кафедри були спрямовані на вивчення зобної епідемії в Закарпатті; у 60-70 рр. минулого століття значна увага приділялась дослідженню курортних факторів регіону. З середини 70-х років кафедральні працівники активно займалися проблемами ревматизму, а в 80-90-і – неінфекційними захворюваннями серця, у т.ч. обстеженням осіб, які хворіють гіпертонічною хворобою на фоні надмірного вживання хлориду натрію.

Останні 10 років кафедра працює в межах комплексної теми "Особливості та методи корекції порушень організму у жителів Карпатського регіону на фоні дії несприятливих факторів". У руслі даної проблеми вивчаються результати впливу як екологічних факторів (аварія на ЧАЕС, хімічні впливи, геохімічні особливості Закарпаття тощо), так і ряд станів (гіпертонічна хвороба, метаболічний синдром, аритмії, бронхіальна астма, хвороби органів травлення, щитоподібної залози та ін.), а також методи корекції патологічних змін.

Кафедра тісно співпрацює з НДІ фітотерапії УжНУ, широко вивчаючи і застосовуючи розробки науковців цього інституту. Отримані результати наукових досліджень опубліковані в багатьох наукових працях, апробовані на з'їздах, симпозиумах, конференціях. За період існування працівниками кафедри опубліковано 3 монографії, понад 850 наукових праць (статті, матеріали, тези), захищено 4 докторські та 9 кандидатських дисертацій, запатентовано десятки винаходів.

Кафедра підтримує наукові контакти з ученими Угорщини та Словаччини.

КАФЕДРА БІОХІМІЇ ТА ФАРМАКОЛОГІЇ

Кафедра була створена у 1945 році. За ці роки нею керували: професор Кушко В.М., Курішко А.М., професор Раєвський Я.С., доцент Хоралець В.І., професор Пащенко О.Ю., професор Туряниця І.М., професор Фабрі З.Й., проф. Грига І.В. Викладання фармакології започаткував у 1948 році доцент Петровський А.П., який був запрошений із Львівського медичного інституту.

м.Ужгород, вул.Капушанська, 22, тел. 3-31-39

Завідувач кафедри: професор Грига Іван Васильович.

Члени кафедри: професор Фабрі Золтан Йозефович; доценти Ростока Лариса Михайлівна, Кочерган Володимир Михайлович; асистенти Решетар Олександр Іванович, Вашкеба Євеліна Михайлівна; старший лаборант Тирпак Юлія Василівна; Бернада Вікторія Володимирівна, Рейті Габрієла Едуардівна, Шестівська Віолета Євгенівна.

З 1949 до 1956 р. курс фармакології очолював доцент Березанцев Ф.І., у 1956-1973 рр. – доцент Налєгацька Г.В., а в 1973-1993 рр. – доцент Кочерган В.М., з 1993 дотепер курс фармакології веде завідувач кафедри проф. Грига І.В.

Для розвитку кафедри біохімії доклав чимало зусиль проф. Пащенко О.Ю., який керував кафедрою протягом майже 30 років і створив відому в Україні школу біохіміків.

Наукові дослідження стосувалися подолання йодної недостатності, вивчення гіпофізарно-тиреїдного статусу організму людини і тварин у нормі, при стрес-реакціях і патології, його впливу на обмін пептидів та амінокислот в еволюційному та екологічному аспектах. Тепер колектив кафедри працює над темою "Розробка та впровадження нових методів йод-фторної профілактики", що сприятиме оздоровленню людей, підвищенню продуктивності сільськогосподарських тварин.

Результати наукової діяльності колективу опубліковані у багатьох монографіях, наукових статтях, як в Україні, так і за кордоном. Кафедра експонувала свої досягнення на ВДНГ в Москві та Києві і одержала бронзову медаль. В останні 10 років видано 5 монографій, 9 навчальних посібників, 7 методичних посібників, одержано 9 авторських свідоцтв, 3 патенти на винаходи, надруковано понад 300 статей. Члени кафедри беруть активну участь у вітчизняних та міжнародних наукових форумах. Кафедра тісно співпрацює з Київським медичним національним університетом, Дебреценським медичним університетом (Угорщина).

Вагомим є внесок кафедри у підготовку науково-педагогічних кадрів – це 12 докторів та понад 50 кандидатів наук.

У навчальному процесі кафедра реалізує викладання біохімії для студентів 2 курсу медичного та факультету фізичної реабілітації, фармакології для студентів 3 курсу медичного факультету, курсу екологічної та загальної токсикології для студентів хімічного факультету, бере участь у підготовці бакалаврів.

Колектив кафедри активний у роботі різних закладів охорони здоров'я області. Її працівники на-

дають наукові та методичні консультації лікарям та спеціалістам з різних галузей біології та медицини, працівникам інших кафедр, наукових установ та лабораторій. Професор Фабрі З.Й. є головою обласного товариства клінічної лабораторної діагностики, членом редколегії республіканського журналу "Лабораторна діагностика", заступником голови редколегії журналу "Науковий вісник Ужгородського університету, серія "Медицина", членом спеціалізованої вченої ради Д 26.558.01. з ендокринології в Інституті ендокринології та обміну речовин ім. В.П.Комісаренка АМН України (Київ), членом Правління Українського біохімічного товариства та членом Проблемної комісії з біохімії (Київ).

Професор Грига І.В. опублікував навчальний посібник з фармакології, який витримав 3 видання; останнє видання підручника з фармакології має гриф МОЗ України як навчальний посібник для студентів медичних ВУЗів IV рівня акредитації (2004 р.). Видано також посібник з фітотерапії (2001 р.), готується його чергове перевидання. Основний напрямок досліджень з фармакології – вивчення дії лікарських рослин Закарпаття.

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

Кінець бурхливого ХХ та початок ХХІ сторіччя з його двома світовими і безліччю локальних війн, природними і техногенними катастрофами, гігантським накопиченням смертоносної зброї і особливо отруйних речовин, ставить свої суворі вимоги до професійної підготовки сучасного лікаря.

м.Ужгород, вул.Капушанська, 22.

Військово-медична підготовка становить собою комплекс спеціальних дисциплін і покликана підготувати лікаря до роботи в умовах воєнного часу як організатора медичного забезпечення військ, а в умовах мирного часу – як організатора ліквідації наслідків катастроф, медичного забезпечення ураженого населення. Саме тому у вересні 2003 року для втілення в життя положень законодавчих актів, забезпеченості держави кваліфікованими спеціалістами відповідного фаху, створення необхідного резерву офіцерів медичної служби запасу з відповідних військово-облікових спеціальностей, а також для задоволення особистих потреб громадян в отриманні додаткових знань, умінь та навичок, необхідних для належного виконання ними військового обов'язку в запасі у мирний час, обов'язків військової служби у воєнний час і для майбутньої професійної діяльності у складі медичного факультету УжНУ була створена кафедра медицини катастроф та військової медицини. На кафедрі ведеться викладання дисциплін: загальновійськова підготовка, загальна тактика, організація медичного забезпечення військ, військова токсикологія, радіологія, медичний захист, медицина катастроф.

Однією з основних задач кафедри є підготовка майбутніх лікарів і провізорів до роботи в екстремальних ситуаціях мирного і воєнного часу.

Головна ідея полягає в тому, що підготовка студентів за відповідними програмами навчальних дисциплін дає можливість вироблення у них стійких практичних навичок з організації надання медичної допомоги населенню і військовослужбовцям у надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного часу, вміння застосування й експлуатації медичної техніки та медичного майна, чіткого управління медичними підрозділами (частинами, закладами) як Державної служби медицини катастроф, так і медичної служби Збройних Сил України відповідно до

Завідувач кафедри: доц. Шніцер Роман Іванович

отриманої спеціальності, а також у вихованні високих патріотичних та морально-психологічних якостей, готовності до захисту Вітчизни.

Вирішення завдань з військової підготовки студентів базується на теоретичному, методологічному і методичному аспектах.

Теоретичний аспект включає підготовку кваліфікованих фахівців, які мають системні фундаментальні знання з історії воєнної медицини, державних законодавчих актів у воєнній сфері, структури та завдань медичної служби мирного і воєнного часу, організації допомоги населенню в умовах надзвичайних станів.

На всіх видах занять студенти засвоюють навички з планування заходів щодо управління медичним забезпеченням населення в умовах надзвичайних ситуацій, потрібні для прийняття рішення щодо організації медичного забезпечення бойових дій, роботи медичних підрозділів, прийому умовно уражених (умовно хворих), проведення медичного сортування і надання медичної допомоги, ведення облікової та звітної документації, управління силами та засобами медичної служби.

Методологічний аспект полягає у створенні єдиного розуміння студентами положень воєнно-медичної доктрини Збройних Сил України, етіології та розвитку уражень особового складу військ і цивільного населення в бойових умовах й надзвичайних ситуаціях мирного часу, а також системи організації надання медичної допомоги потерпілим.

Методичний аспект передбачає освоєння студентами кваліфікованої і системної бази знань для подальшого вдосконалення їх за окремою програмою під час навчального збору у військах (на базі військової частини, навчального центру Збройних Сил України) або в районі розташування кафедри медицини катастроф та військової медицини вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах і на етапах післядипломної освіти.

Така концепція навчання дозволяє створити в Ужгородському національному університеті вискоєфективну, економічно доцільну парадигму підготовки офіцерів медичної служби запасу для виконання завдань і досягнення цілей єдиної загальнодержавної системи медичного забезпечення цивільного населення й військовослужбовців на випадок надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу.

Кафедра госпітальної хірургії з курсами онкології, урології, оториноларингології, офтальмології та реніматології

Свою історію кафедра госпітальної хірургії медичного факультету Ужгородського національного університету започаткувала 1 вересня 1948 року. У 1950 році на кафедрі працювали один професор, один доцент і два асистенти, тепер – два професори, сім доцентів, чотири асистенти, один аспірант.

м.Ужгород, вул.Капушанська, 22, тел. 3-74-92

На кафедрі викладають такі дисципліни, як госпітальна хірургія, оториноларингологія, урологія, офтальмологія, онкологія, анестезіологія з реаніматологією, мініінвазивні та ендоскопічні методи діагностики та лікування.

Кафедра має давні творчі зв'язки й ділові контакти з Другим Московським медичним інститутом, Російським Науковим Центром хірургії, Інститутом серцево-судинної хірургії ім. О.Бакулева, Російським університетом Дружби народів ім. Патріса Лумумби (Росія), Київським науково-дослідним інститутом урології та оперативної нефрології, Київським науково-дослідним інститутом клінічної та експериментальної хірургії Академії медичних наук України, Національним медичним університетом ім. ак. О.Богомольця, Львівським та Запорізьким медичними інститутами, Дніпропетровською і Тернопільською медичними академіями, а також Кошицьким університетом ім. П.Й.Шафарика (Словаччина), Austrian Hospital (Австрія) та багатьма іншими медичними навчальними закладами Європи. Така співдружність дозволяє переймати досвід зарубіжних колег і ділитися з ними власними досягненнями.

На всіх етапах свого розвитку кафедра інтенсивно вела науково-дослідну роботу. Основні проблеми, над розв'язанням яких нині зосереджені зусилля науковців кафедри – це захворювання щитоподібної залози, печінки та жовчних шляхів, підшлункової залози, стравоходу та шлунку, судин, сечостатевої системи. За весь час опубліковано 45 монографій, 2150 наукових статей у вітчизняних та зару-

Завідувач кафедри: професор Русин Василь Іванович

біжних виданнях. Працівники кафедри беруть активну участь у міжнародних та всеукраїнських форумах з найактуальніших проблем медичної науки.

Першим завідувачем кафедри (1948-1950 рр.) був Аркадій Григорович Караванов, доктор медичних наук, професор, автор 180 наукових праць, 4 монографій, опублікованих протягом життя. Основним напрямом його роботи була абдомінальна хірургія.

У 1950-1955 рр. кафедру очолював Валентин Львович Хенкін, доктор медичних наук, професор, автор понад 160 наукових праць, 4 монографій. Основний напрям роботи – відновлювальна хірургія.

У 1955-1975 рр. кафедрою керував Олександр Васильович Федінець, професор, автор 140 наукових праць, Почесний член Чехословацького медичного товариства ім.Пуркін'є й Товариства гастроентерологів Чехословаччини. За його активного посередництва кафедра госпітальної хірургії налагодила перші міжнародні зв'язки. Він виховав цілу плеяду хірургів Закарпаття. Основний напрям роботи – ендокринна та абдомінальна хірургія.

Із 1975 до 1981 року завідувачем кафедри був Михайло Олександрович Бізіля, кандидат медичних наук, доцент, автор понад 50 наукових праць. Основний напрям роботи – нейрохірургія.

Протягом 1981-1987 років кафедру очолював Михайло Миколайович Полажинець, доктор медичних наук, професор, автор 120 наукових праць. Основним напрямом роботи вченого була хірургічна гастроентерологія.

Від 1987 до 1998 року завідувачем був Іван Олександрович Ковальчук, доктор медичних наук, професор, автор близько 200 наукових праць, 5 монографій, 5 винаходів, кількох десятків раціоналізаторських пропозицій. Основний напрям досліджень – андрологія та лікування захворювань сечостатевої системи.

У 1998 році завідувачем став Василь Іванович Русин, доктор медичних наук, професор, автор близько 250 наукових статей, 18 монографій, 34 патентів та понад 30 рацпропозицій. Під його керівництвом захищено 1 докторську та 11 кандидатських дисертацій. Основний напрям роботи – гепатобіліарна, ендокринна, судинна хірургія та судинна неврологія.

За період існування кафедри на базі її структурних підрозділів виконано понад 250000 операцій, захищено більше 20 докторських і кандидатських дисертацій, одержано 25 патентів, упроваджено 170 раціоналізаторських пропозицій.

Протягом 57 років роботи кафедра госпітальної хірургії підготувала більше 6000 фахівців за спеціальністю лікувальна справа. Її випускники працюють у багатьох лікувальних і навчальних закладах України та зарубіжжя. Поєднання науки і техніки служить єдиній меті – підготовці справжніх фахівців, готових працювати високопрофесійно. Працівники кафедри – проф. Русин В.І., проф. Переста Ю.Ю., доц. Болдіжар О.О. удостоєні звання заслуженого лікаря України. У 2001 році Переста Ю.Ю. та Русин А.В. як кращі молоді вчені стали лауреатами премії Кабінету Міністрів України.

Майбутнім лікарям читають лекції досвідчені знавці своєї справи, проф. В.І.Русин, Ю.Ю.Переста, доц. В.І.Петах, Н.М.Рішко, О.О.Болдіжар, В.В.Корсак, К.В.Бора, А.В.Русин, С.М.Чобей. Практичні заняття проводять к.мед.н., асист. Я.О.Руснак, Є.С.Буцко, Д.І.Ковальчук, К.Є.Румянцев, Ю.А.Левчак.

Сьогодні на клінічних базах кафедри застосовують найсучасніші методи діагностики: комп'ютерну томографію, ангиографію, ультразвукову доплеросонаграфію, ендоскопію, інтракраніальну доплерографію, реовазографію, електроенцефалографію, лапароскопію.

Науковці кафедри очолюють обласні служби системи охорони здоров'я краю. Проф. В.І.Русин – президент Асоціації хірургів Закарпаття (АХЗ), доц. Н.М.Рішко – голова обласного товариства ЛОР, доц. В.В.Корсак – обласний судинний хірург, зав. відділення судинної хірургії ОКЛ, секретар АХЗ, асист. Д.І.Ковальчук – обласний уролог, проф. Ю.Ю.Переста – зав.

хірургічного відділення ОКЛ, доц. С.М.Чобей – зав. проктологічним відділенням ОКЛ.

Доцент О.О.Болдіжар із 2004 року – декан медичного факультету УжНУ.

Доцент А.В.Русин – головний лікар Закарпатського обласного клінічного онкологічного диспансеру.

Викладачі кафедри проводять лікувальну та консультативну роботу в хірургічному, проктологічному, радіологічному, урологічному, отоларингологічному, офтальмологічному відділеннях, а також у відділеннях судинної хірургії, детоксикації ОКЛ, мають постійні тісні контакти з хірургічними відділеннями центральних районних лікарень Закарпаття, куди часто виїжджають для надання практичної допомоги.

На кафедрі панує дух творчості, атмосфера порядності та людяності як у стосунках зі співробітниками, так і зі студентами та хворими.

Шістдесятиріччя Ужгородського національного університету та рідного медичного факультету колектив однодумців зустрічає в турботах про день нинішній та день прийдешній.

МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра факультетської хірургії з курсамм дитячої хірургії, стоматології та променевої діагностики

Кафедра факультетської хірургії розпочала свою історію із жовтня 1952 року і стала другою кафедрою хірургічного профілю медичного факультету. Першим завідувачем кафедри був професор О.В.Фединець, який читав курс лекцій з факультетської хірургії у 1952–1955 рр. Асистентами працювали О.Ф.Янкова та Ю.М.Біцко. Колектив кафедри, крім педагогічної діяльності, розробляв проблеми, пов'язані з лікуванням зоба як ендемічної патології, виразкової хвороби шлунка і 12-палої кишки з її ускладненнями. Цим проблемам присвячені дві монографії за редакцією професора О.В.Фединця.

м.Ужгород, вул.Грибоєдова, 20, тел. 4-37-13

Завідувач кафедри: професор Шеремет Петро Федорович

У 1955 році хірургічні кафедри медичного факультету об'єднано в одну кафедру хірургії, якою керував професор О.В.Фединець, а курс факультетської хірургії до 1959 року очолював доцент Ю.М.Біцко. Асистентом продовжувала працювати О. Ф. Янкова, а в 1957р. на посаду асистента приходить к.мед.н. Ю.Г.Тарапон, торакальний хірург. Саме він очолював торакальне відділення обласного протитуберкульозного диспансера, яке стало пізніше клінічною базою кафедри.

У 1959 році кафедра хірургії виокремлюється і до 1966 року її завідувачем був доцент П.О. Ісаєв. У цей період на кафедрі працювали к.м.н. Ю.Г. Тарапон, С.С. Долгош, І.О. Ковальчук. Колектив кафедри розробляв актуальні питання хірургії шлунково-кишкового тракту, зокрема лікування та профілактики пострезекційних синдромів, велика увага приділялась розвитку екстреної хірургії, торакальної хірургії та урології.

З 1966 до 1978 р. кафедрою керував к.мед.н., доц. Ю.Г. Тарапон. Він присвятив свої наукові дослідження легеневій хірургії, що і сприяло розвитку цього напрямку на Закарпатті. Під спільним керівництвом Ю.Г. Тарапона, професора А.В. Покровського (м. Москва, Бакулевський інститут серцево-судинної хірургії) Л.Я. Петах захистив кандидатську дисертацію. Це сприяло науковим зв'язкам кафедри і науковими закладами Москви.

Асистентами на кафедрі в цей час працювали к.мед.н. С.С. Долгош, к.мед.н. І.О.Ковальчук, к.мед.н. П.Ф. Шеремет, В.В. Галица, старший лаборант М.І. Качур. Колектив проводив велику методичну, лікувальну та наукову роботу. Розроблялись питання торакальної, абдомінальної хірургії, особливо – ургентної.

Згодом доц. С.С.Долгош переходить на посаду с.н.с. з виїздом до Москви, де завершує докторську дисертацію і захищає її у 1978 році, асистент Л.Я. Петах стає доцентом і очолює курс онкології на базі ООД.

Наступні 12 років (1978-1990 рр.) кафедру очолює уже д.мед.н., проф. – С.С. Долгош. У цей період кафедра перейшла на базу нової міської лікарні і, обминаючи канони класики, перейменовується у кафедру хірургічних хвороб №2. Вона збагатилась новою апаратурою, розташувалась у типовому для клінічної кафедри приміщенні з обладнаними лекційними залами, навчальними кімнатами, лабораторією.

Клінічною базою стали хірургічне відділення №1 та №2 на 90 ліжок, травматологічне відділення, відділення реанімації, операційні зали. Усе це збагатило можливості викладання факультетської хірургії.

Структура кафедри дещо змінилась. До кафедри госпітальної хірургії відійшов курс урології (зав. доц. І.О.Ковальчук), доц. П.Ф.Шеремет очолює курс загальної хірургії, а згодом переходить на посаду с.н.с. з виїздом до Москви в РУДН ім. Патріса Лумумби для завершення докторської дисертації, залишили кафедру доц. Ю.Г.Тарапон та В.В.Галица. До кафедри приєднали курс онкології (доц. Л.Я.Петахом, зав. курсу) і асист. М.Ф.Рішко, та курс рентге-

норадіології (проф. Ф.Ф.Теличко, зав. курсу, доц. О.С.Язиков). На кафедру прийшли асист. к.мед.н. М.В.Воронич, к.мед.н. В.В.Корсак, доц. П.Г.Мізун. Оновлений колектив продовжував традиції кафедри в науковій, педагогічній та лікувальній роботі. Головний науковий напрямок кафедри – розроб-

ка профілактичних, лікувально-оздоровчих, реабілітаційних заходів при хірургічних захворюваннях і травматизмі.

Із 1990 року кафедру очолює д.мед.н., професор П.Ф.Шеремет. Основний науковий напрямок кафедри – проблеми травматичного шоку, мікрохірургії лімфатичної системи при еліфантіазі, детоксикація організму при хірургічних захворюваннях. У цей період змінилась структура кафедри – вона знову повернула статус "факультетської хірургії", курс онкології (зав. доц. Л.Я.Петах) відійшов до кафедри госпітальної хірургії, до кафедри приєднався курс дитячої хірургії (зав. курсу доц. М.І.Чаварга), доц. В.В.Корсак очолює судинне відділення обласної клінічної лікарні і перейшов на кафедру госпітальної хірургії. Стабільно на кафедрі ведеться курс рентгенорадіології (доц. О.С.Язиков, асист. Б.Л.Трускавецький), курс стоматології (проф. І.П. Горзов, проф. А.М.Потапчук). У 1952 р. на кафедрі був 1 професор і 2 асистенти, а зараз – 2 д.мед.н., проф. П.Ф.Шеремет, А.М.Потапчук, і 5 доц. – Д.В.Криванич, М.В.Воронич, Я.С.Шпряха, О.С.Язиков та М.І.Чаварга, магістер А.П.Шеремет, старший лаборант В.М.Данило. В 2002 р. кафедра факультетської хірургії відсвяткувала своє 50-річчя.

З 1952 по 2005 рік кафедра факультетської хірургії підготувала понад 5000 лікарів, які працюють у різних закладах України і за рубежом. Сьогоднішнім вихованцям читають лекції та ведуть практичні заняття з хірургії досвідчені майстри своєї справи професор П.Ф. Шеремет, доцент Д.В. Криванич, доцент М.В. Воронич, доцент Я.С. Шпряха і радо передають свій досвід молодшому поколінню.

Кафедра факультетської хірургії – це монолітний колектив, який об'єднаний педагогічною, науковою та лікувальною діяльністю. Лікувальна та консультативна робота проводиться в різних базових відділеннях, поліклініках, діагностичних кабінетах. Викладачі мають ургентні чергування по місту і області, виїжджають у райони області для надання кваліфікованої допомоги населенню.

Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб з курсом валеології та основ медичних знань

Історія кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб тісно переплітається з історією медичного факультету. Кафедра заснована одночасно з відкриттям медичного факультету. Будучи фундаментальною, вона вводить студента в терапевтичну клініку, поступово навчає його діагностиці та семіотиці як окремим розділам медичної науки і на цьому підґрунті починає формувати клінічне мислення майбутніх лікарів, навчаючи студентів-медиків класичній картині перебігу внутрішніх хвороб.

м.Ужгород, вул.Капушанська, 22, тел. 61-41-67

Завідувач кафедри: професор Архій Емілія Йосипівна

У 1948 році кафедру пропедевтики внутрішніх хвороб очолив проф. Слишко Василь Миколайович, який керував кафедрою протягом 1948-1957 рр. Разом з проф. Фединцем О.В. проф. Слишко В.М. займався вивченням ендемічної недуги у Закарпатті – захворюваннями щитоподібної залози, був організатором планової боротьби із зобом та введенням профілактичних заходів йодування солі, особливо у гірських районах області.

Після проф. Слишка В.М., керівником кафедри (1957-1975 рр.) став проф. Туркельтауб М.С., який приїхав з Одеського медінституту. З повним правом проф. Туркельтауба М.С. можна вважати одним із засновників курортології як науки в нашій області. У нього – ціла плеяда учнів-науковців, що працювали над вивченням мінеральних вод Закарпаття і стали викладачами різних кафедр факультету.

Після проф. Туркельтауба М.С. кафедрою керувала (1975-1981 рр.) його учениця проф. Пашенко С.І., фтизіатр за фахом, яка займалася епідеміологією туберкульозу на Закарпатті.

У 1981 році кафедру приймає інша учениця проф. Туркельтауба М.С. – проф. Ганич О.М. Гастроентеролог за фахом, проф. О.М.Ганич створила відому в Україні школу гастроентерологів Закарпаття та організувала при кафедрі НДІ фітотерапії УЖДУ, яким керує і сьогодні. Проф. Ганич О.М. підготувала 5 докторів та 14 кандидатів наук, у 2000 р. за значний внесок у розвиток науки, освіти та охорони здоров'я в Україні нагороджена орденом Княгині Ольги IV ступеня.

З липня 1997 року кафедру очолює учениця проф. Ганич О.М. й академіка Уголева О.М. проф. Архій Е.Й., яка продовжує збагачувати педагогічні й наукові традиції кафедри як осередку гастроентерологічної школи Закарпаття і відомого наукового центру з питань нетрадиційних методів терапії та вивчення енто- і екзоєкології людини. І зараз на кафедрі виконуються дві держбюджетні теми під керівництвом проф. Архій Е.Й. і Ганич О.М.

З 2002 р. викладачі кафедри читають курс валеології та основ медичних знань для студентів різних факультетів УжНУ. Завкурсом – проф. Сіксай Л.Т.

На кафедрі працюють 3 професори, доктори меднаук і 4 доценти, кандидати меднаук, 4 асистенти. Це проф.: Ганич О.М., Архій Е.Й., Сіксай Л.Т.; доц.: Бондаренко В.В., Віщак В.Е., асис., к.мед.н.: Розумик Н.В., к.мед.н. — Дербак М.А., Коцюбняк Л.А., Коваль В.Ю.; 2 аспіранти, 5 пошукачів, 2 ст. лаборанти.

Серед наукових здобутків кафедри – 12 монографій, 407 публікацій, 6 авторських винаходів та успішні аспі-

рантські і студентські наукові роботи, одна з яких нагороджена грамотою Президії НАН України, а інші щорік отримують призові місця на всеукраїнських наукових форумах і студентських наукових конференціях УжНУ.

На кафедрі плідно ведеться виховна та навчально-методична робота, багато уваги приділяється вихованню студентської молоді. З кожного розділу внутрішніх хвороб випущені методичні вказівки з тестовим контролем типу "Крок-1" і задачі типу "Крок-2" (7 методичок).

Згідно з робочою програмою випущено методичні розробки кожного практичного заняття для професорсько-викладацького складу, що дає можливість уніфікувати навчальний процес. Опубліковано методичні розробки до проведення виробничої практики та лабораторної діагностики (аналіз крові, сечі, біохімічні показники лабораторних синдромів при хронічних захворюваннях печінки та маркерна діагностика вірусних гепатитів), а також ЕКГ-діагностики.

Методичні розробки тестового контролю дають можливість провести рубіжний контроль знань студентів (10 варіантів по 50 тестів – "Крок-1"), який має статус ректорської контрольної роботи перед екзаменом і є допуском до нього.

Створено також ряд методичних вказівок до занять з валеології та основ медичних знань і вищих сестринських знань, а також з лікувально-профілактичної роботи для практичної медицини (студентів і лікарів) з метою діагностики й лікування гелікобактер-залежної патології, хронічних вірусних гепатитів, інших гастроентерологічних патологій та розробки альтернативних схем нетрадиційного лікування. Проф. Ганич О.М. випустила підручник "Дієтетика".

Кафедра анатомії людини та гістології

Кафедра анатомії людини створена у 1945 році. У 1981 році до кафедри був приєднаний курс топографічної анатомії та оперативної хірургії, а в 1983 році – курс гістології, цитології та ембріології.

м.Ужгород, вул.Капушанська, 22, тел. 3-62-19

Першими завідувачами кафедри були доценти Євдокімов П.А., Бабич А.І., професор Заиченко І.Л. Від 1948 р. впродовж 21 року кафедрою завідував професор Бут Н.І., а з 1969 до 1980 рр. – доцент Шевчук М.І., з 1981 до 1983 рр. – професор Степанова Г.Г. З 1983 року кафедру очолює професор Головацький А.С. У 2001 році курс оперативної хірургії та топографічної анатомії було переведено на кафедру загальної хірургії.

На кафедрі студенти перших двох курсів медичного факультету, а також відділення фармації за спеціальністю “провізор” та бакалаврату за спеціальністю “медична сестра”, студенти біологічного факультету та факультету фізичного виховання і спорту вивчають дві фундаментальні морфологічні дисципліни – анатомію та гістологію людини.

Колектив кафедри постійно працює над удосконаленням навчально-методичної роботи. Для студентів створено всі умови для навчання у спеціалізованих аудиторіях. У позаурочний час кафедра відчинена для самостійної підготовки студентів до занять. Студенти забезпечені необхідними анатомічними і гістологічними препаратами, підручниками та іншою методичною літературою. Особлива увага приділяється тестовому контролю знань за системою “Крок-1”. На кафедрі функціонує анатомічний музей з унікальними натуральними препаратами, що виготовлені професором Бутом Н.І., пластиліновими реконструктивними препаратами органів людини, які виготовлені доцентом Гаватою Б.В. та його учнями. Активно працюють два студентські наукові гуртки – з анатомії людини та гістології. Студенти-науковці виступають на наукових конференціях, беруть участь в олімпіадах, отримують призові місця.

Колектив кафедри проводить фундаментальні наукові дослідження з проблем імунморфології за номером державної реєстрації 0103U001830 – вивчає особливості морфофункціональних параметрів

Завідувач кафедри: д.мед.н., проф. ГОЛОВАЦЬКИЙ Андрій Степанович.

Курс анатомії людини: к.мед.н., доценти ГОЛОВІНСЬКА Лідія Костянтинівна, КОЧМАРЬ Михайло Юрійович, ПОПОВИЧ Фаїна Аристархівна, РОСОЛА Тетяна Федорівна; к.мед.н., асистент КАПЧАК Валентина Олександрівна; асистент КАЛИНЮК Ірина Георгіївна; зав. анатомічним музеєм ЗАВАДСЬКА Рена Іванівна.

Курс гістології, цитології та ембріології: к.мед.н., доценти ПАЛАПА Василь Йосипович (завідувач курсом); ДОБРЯНСЬКА Еріка Степанівна, ГЕЦКО Олександр Іванович; асист. ГЕРБУТ Алла Олександрівна.

Старші лаборанти: БЕРЕЗА Тетяна Андріївна, ЯЦКО Павло Людвикович.

Лаборанти: ГЕГЕДОШ Вікторія Володимирівна, МЕЛЬНИЧЕНКО Галина Іванівна, РОГАЛЬ Ганна Іванівна.

лімфоїдних органів та імункомпетентних клітин у нормі, патології та при впливі на організм антигенів і фізичних факторів; встановлюються закономірності розвитку судинного русла і внутрішніх органів у процесі онтогенезу.

При кафедрі відкрита аспірантура для підготовки науково-педагогічних кадрів під керівництвом професора Головацького А.С.

Основні наукові здобутки кафедри за останні 10 років: захищено 8 кандидатських дисертацій: аспірантом Палапою В.Й., який зараз очолює курс гістології, цитології та ембріології; аспіранткою Добрянською Е.С., асистентом Вайнагію О.М. (нині доцент, очолює курс оперативної хірургії та топографічної анатомії на кафедрі загальної хірургії); асистентами Кочмарем М.Ю., Росолою Т.Ф., Гецком О.І., Міглясом В.Г. (працює доцентом, ведучи патологічну анатомію на кафедрі нормальної та патологічної фізіології); здобувачем Головацьким Т.А. Опубліковано 156 наукових робіт. Випущено чотири навчальні посібники з анатомії людини, 2 альбоми-посібники з гістології, цитології та ембріології, 28 методичних рекомендацій. Видано чотири збірники тестових завдань з анатомії людини та гістології, цитології та ембріології для поточного та підсукового контролю знань студентів за системою «Крок-1». Під керівництвом професора Головацького А.С. на кафедрі виконується дві докторські дисертації доцентами Кочмарем М.Ю. і Міглясом В.Г., а також 5 кандидатських дисертацій. Професором Головацьким А.С., як головою редколегії, випущено 24 номери фахового журналу «Науковий вісник Ужгородського університету», серія «Медицина».

Кафедра дитячих хвороб

Кафедра дитячих хвороб була організована в січні 1950 р., її очолив доцент Я.З. Вайнер, випускник Одеського медичного інституту, учасник Великої Вітчизняної війни. Протягом 9 років (1950-1959 рр.) він готував лікарів, маючи для навчально-педагогічного процесу базу дитячого відділення обласної лікарні на 15 ліжок і дитяче відділення міської лікарні на 40 ліжок.

м.Ужгород, вул.Брацкайків, 6,
Тел. (03122)-3-73-59 pediatr@univ.uzhgorod.ua

Асистентом кафедри працювала понад 15 років Н.П.Дзендзелівська, випускниця Одеського медичного Інституту, учасниця Великої Вітчизняної війни. Створена кафедра проіснувала як самостійна одиниця до 1959 р., а потім, внаслідок реорганізації кафедр на факультеті, була приєднана як курс дитячих хвороб до кафедри гігієни, в 1963 р. цей курс був переданий кафедрі неврології. В 1964 р. знову була створена кафедра дитячих хвороб з курсами інфекційних хвороб та епідеміології, пропедевтики внутрішніх хвороб. У 1965 р. кафедра вела курс дитячих хвороб, який був приєднаний до кафедри факультетської хірургії, а потім переданий кафедрі акушерства та гінекології.

У 1963 р. курс дитячих хвороб очолила кандидат медичних наук, а потім професор Л.К. Єфімова, випускниця Харківського медичного інституту. В 1968 р. курс дитячих хвороб був приєднаний до кафедри інфекційних хвороб з курсом епідеміології. В цей час зросла кількість базових медичних установ: дитяча міська лікарня на 120 ліжок, дитяче інфекційне відділення

на 40 ліжок, відділення новонароджених міського і обласного пологових будинків по 140 ліжок, дитяча міська консультація, які використовувались для навчального процесу. В 1981 р. наказом Мінвузу вищої та середньої освіти УРСР була створена кафедра

Завідувач кафедри: Горленко Олеся Михайлівна – д.мед.н., проф.;

Члени кафедри: доценти, к.мед.н. – Кучерук Володимир Васильович, Білак Володимир Михайлович, Симулик Володимир Дмитрович, Русановська Ольга Володимирівна; к.мед.н., асистенти – Кішко Неллі Юріївна, Курах Дарина Йосипівна, Мальованик Наталія Георгіївна, Машика Володимир Юрійович, Томей Адриан Іванович; ст. лаборанти – Качевська Алла Василівна, Александров Олександр Юрійович, Пушкаренко Ольга Анатоліївна, Коссей Габрієлла Барнабашівна.

ра дитячих хвороб з курсами патологічної анатомії та судової медицини, яку очолила доктор медичних наук, проф. Л.К.Єфімова. З 1995 р. на кафедрі, крім професора, працюють три доценти (В.П.Антоненко, В.П.Лебедевська – патанатоми, Н.П.Ляшенко – судовий медик), 6 асистентів (Л.Й.Дворцина, В.Д.Симулик, В.В.Кучерук, Н.Г.Мальованик, В.М.Білак, В.Ю.Машика).

З 1997 року кафедра дитячих хвороб з курсами реаніматології, патанатомії та судової медицини очолюється доцентом Борою В.М. Науковою проблематикою кафедри є питання діагностики і лікування рецидивуючих та хронічних захворювань бронхо-легеневої системи у дітей, а також вивчення функціонального стану шлунково-кишкового тракту у дітей. У 1998-2004 рр. на кафедрі захищено 5 кандидатських дисертацій асистентами Кучеруком В.В., Симуликом В.Д., Білаком В.М., Русановською О.В., Кішко А. Ю.

З 2002 року кафедру дитячих хвороб очолює доктор медичних наук, професор Горленко О.М.

Наукова проблематика кафедри дитячих хвороб

1. Вивчення проблеми здоров'я і рекреації в аспекті застосування нетрадиційних та рекреаційних факторів на стан бронхолегеневої системи у дітей при різних видах її патології.
2. Вивчення функціонального стану травної системи у дітей при різних захворюваннях, а також можливостей реабілітації шляхом використання нетрадиційних методів лікування.
3. Вивчення фізичного розвитку дітей, мешканців Закарпатського регіону.
4. Вивчення мінерального гомеостазу, гемопоезу у дітей із соматичною патологією.

Кафедра соціальної медицини, гігієни з курсом історії медицини

Кафедра гігієни з курсом історії медицини була заснована в 1949 році. Першим її завідувачем був доцент А.С.Подражанський. Згодом на кафедрі був уведений курс організації охорони здоров'я, який читала к.мед.н. О.П.Каменєва. З 1966 до 1976 кафедру очолювала к.мед.н., доцент Г.Д.Пушкаренко.

м.Ужгород, пл.Народна, 1, тел. 61-24-36

Завідувач кафедри: професор Фера Олександр Іванович

З 1976 до 1981 року завідувачем кафедри загальної і соціальної гігієни з курсом історії медицини був доц. М.Ю.Палфій. За цей час на кафедрі працювали гігієністи: В.І.Алексик, П.Г.Мерщікова, Н.А.Мигалина, С.М.Микуланинець, О.М.Машустін, історик медицини К.К.Сільвай. У 1991 році до кафедри приєднали курси неврології, психіатрії та туберкульозу, її очолила професор С.І.Пашенко.

У 1988 р. організовано кафедру гігієни, інфекційних хвороб, неврології та психіатрії, керівником якої став доцент Лавкай І.Ю. З 2000 до 2002 р. кафедрою керував доцент Смоланка В.І. У серпні 2002 року створена самостійна кафедра соціальної медицини, гігієни з курсом історії медицини, яку очолив доктор медичних наук, професор О.В.Фера.

На кафедрі працюють такі викладачі: проф. Фера О.В., доц. Микіта Х.І., доц. Качала Л.О., доц. Палко А.І., асист. Погоріляк Р.Ю., ст. лаборант Кравчук М.М.

Кафедра веде у студентів-медиків, а також у студентів факультету фізичного виховання та юридичного факультету такі дисципліни: історія медицини – 1 курс; загальна гігієна з екологією людини – III, IV і VI курси; етичні проблеми у медицині – III курс; соціальна медицина з організацією охорони здоров'я – IV-VI курси.

Значну увагу приділяє кафедра навчально-методичній та науковій роботі. В останні 3 роки вик-

ладачами кафедри видано 7 монографій, 3 навчальних посібники і 15 методичних рекомендацій.

На кафедрі виконується науково-дослідницька тема «Комплексна гігієнічна діагностика здоров'я населення Закарпаття та розробка медико-профілактичних заходів з урахуванням ендемічності регіону» під керівництвом д.мед.н., проф. Фери О.В.

За результатами наукових досліджень опубліковано 40 наукових праць у виданнях «Наукового Вісника», а також в інших виданнях України, Росії, Угорщини.

При кафедрі за її тематикою працює науковий студентський гурток; студенти-науковці беруть участь у регіональних і всеукраїнських конференціях та олімпіадах, займаючи призові місця.

Кафедра загальної хірургії з курсами травматології, оперативної хірургії та судової медицини

Кафедра загальної хірургії створена в 1976 році після реорганізації кафедри загальної і госпітальної хірургії. В 1976 р. до неї приєднано курс травматології й ортопедії, а в 2001 р. – курс оперативної хірургії з топографічною анатомією і курс судової медицини. З 1976 до 1980 р. завідувачем кафедри був доц. Плахотнюк В.Я., у 1980-1987 рр. – проф. Котельнянський Л.О., а з 1987 р. керівником кафедри є проф. Симодейко А.А.

м.Ужгород, вул.Минайська, 71, тел. 69-34-41

Курс загальної хірургії вели: до 1980 р. – проф. Полажинець М.М., з 1980 р. до 1982 р. – проф. Шеремет П.Ф., і з 1982 р. – проф. Симодейко А.А. Завідувачами курсу травматології та ортопедії були: до 1988 р. – доц. Циткін І.С., у 1988-1998 рр. – доц. Овваді В.І., а з 1998 р. – проф. Шимон В.М. Курс оперативної хірургії до 1996 р. вела доц. Ісаєва Л.В., у 1996-1998 рр. – доц. Алексеев О.М., а з 1999 р. – доц. Вайнагій О.М. Курс судової медицини з 1951 р. входив до складу кафедри патанатомії. Організатором його був доц. Дворцин Ф.Б. У період 1987-2000 рр. курс веде доц. Ляшенко Н.П., а з 2000 р. – доц. Бойко С.О.

На кафедрі читаються 4 курси: загальної хірургії, травматології і ортопедії, оперативної хірургії і топографічної анатомії та судової медицини.

З кожного курсу підготовлено робочі програми та методичні розробки, методичні посібники. За останні роки викладачами кафедри видано понад 35 методичних розробок, 5 навчально-методичних посібників з окремих курсів, циклів. У 1999 р. видано підручник "Загальна хірургія" (співавтор проф. Симодейко А.А.), у 2001 р. – "Практичні навички з загальної хірургії з доглядом за хворими" (проф. Симодейко А.А., доц. Філіп С.С., доц. Болдіжар О.О., асист. Пантьо В.І.). У навчальний процес запроваджені активні форми роботи – проблемні лекції, ситуаційні задачі, навчальні ділові ігри, тестовий контроль. На кафедрі є три комп'ютери, що дає можливість упроваджувати в навчальний процес комп'ютерні програми. Кожен викладач кафедри забезпечений навчальною кімнатою з відповідним мето-

Завідувач кафедри: д.мед.н., проф. Симодейко Андрій Андрійович, заслужений лікар України;

Члени кафедри: проф. Шимон Василь Михайлович; доценти Філіп Степан Степанович, Вайнагій Ольга Михайлівна, Пантьо Валерій Іванович, Бойко Сергій Олександрович; асистенти: Скрипинець Юрій Петрович, Чундак Степан Степанович; старші лаборанти: Сливка Рудольф Михайлович, Дубровіна Світлана Іванівна, Ляшенко Марина Едуардівна.

дичним оснащенням для проведення занять.

Пріоритетними є такі наукові дослідження: вивчення ефективності використання лазера в хірургії, травматології, хірургічній андрології; розробка нових патогенетичних методів лікування перитонітів, патології судин нижніх кінцівок при цукровому діабеті, дегенеративно-дистрофічних процесів суглобів, хребта. Створена і діє лабораторія лазерної терапії.

Викладачами кафедри захищено 3 докторські і 2 кандидатські дисертації, підготовлено до захисту 1 кандидатську дисертацію. Працівниками кафедри опубліковано понад 670 наукових праць, вони є авторами і співавторами 4 монографій, 12 патентів України, по-

над 48 рацпропозицій, які реалізовані в клініці. Проф. Симодейко А.А. – член проблемної комісії АМН та МОЗ України "Лазерні технології в медицині", автор 4 оригінальних методик операцій на нирках та сечостатеви́х органах. Вчені кафедри неодноразово виступали на міжнародних конгресах, конференціях. Подальше формування наукових кадрів забезпечується наявністю на кафедрі наукових пошукачів.

При кафедрі працює 3 студентські наукові гуртки. Молоді дослідники успішно виступають з доповідями у стінах університету та на міжвузівських конференціях.

Лікувальна робота кафедри

Співробітники кафедри виконують значний обсяг лікувальної роботи. Щорічно вони роблять понад 650 операцій, консультують понад 4000 хворих у поліклініці, 1000 – у відділеннях лікарень, є ініціаторами впровадження в клінічну практику багатьох нових методик діагностики та лікування.

Кафедра акушерства та гінекології з курсом дерматовенерології

Кафедра організована у 1950 році. Очолювали кафедру: професор Бакшеєв М.С. (1950-1959), професор Рембез І.М. (1959-1964), професор Ганич М.М. (1964-2000). З 2000 р. кафедрою керує професор Маляр В.А.

м.Ужгород, вул. Грибоєдова, 20,
тел.: 4-22-13, 4-24-50

Багато зусиль до налагодження роботи кафедри вклали асистенти Петрецький П.П., Руднєва Л.О., Бакшеєва А.О., Дорогов В.М., Русина Л.Б., Домбровський В.І., доценти Адамчук В.С., Калій В.В., Корсак В.В.

Кафедра забезпечує викладання акушерства, гінекології та дерматовенерології. Клініка розташована на базах акушерсько-гінекологічних відділень Ужгородської обласної та міської клінічних лікарень, гінекологічного відділення обласного диспансеру, шкірно-венеричного диспансеру — усього 300 ліжок. На лекціях і практичних заняттях висвітлюються сучасні досягнення акушерсько-гінекологічної науки; удосконалюються та впроваджуються нові ефективні форми навчання. Останнім часом було видано 13 навчальних посібників і 40 методичних рекомендацій з актуальних проблем акушерства і гінекології, що сприяє кращій фаховій підготовці спеціалістів-лікарів. Щороку на клінічній базі кафедри проходять навчання 580 студентів IV-VI курсів медичного факультету.

Усі викладачі кафедри беруть участь у проведенні організаційно-методичної та лікувально-консультативної роботи в підшефних районах області.

З перших років існування кафедри її працівники активно включилися у вивчення міжкафедральної наукової теми «Вплив патології ендемічного зобу на перебіг вагітності». Подальші напрями наукової роботи – це розробка проблеми регуляції родової діяльності, лікування масивних акушерських кровотеч, пізніх гестозів, раку матки. Особливо плідно працює колектив кафедри у пошуках нових методів діагностики та лікування йоддефіцитних станів, псоріазу.

Членами кафедри випущено 11 монографій, 8 збірників наукових праць, опубліковано більше 500 наукових статей, захищено 4 докторські дисертації та 15 кандидатських дисертацій, зроблено 57 доповідей на республіканських та міжнародних наукових форумах. Понад 500 наших випускників тепер працюють лікарями акушерами-гінекологами в різних куточках України та за її межами.

Завідувач кафедри: академік АНУ, д.мед.н., проф. Маляр Василь Андрійович.

Члени кафедри: проф. Андрашко Юрій Володимирович; доценти Корчинська Оксана Олександрівна, Хаца Іван Іванович, Розумик Ігор Іванович; старші викладачі Цмур Ольга Василівна, Поп Федір Петрович; асист. к.мед.н. Герзанич Святослав Омелянович, асист. Вайс Віталій Васильович.

Старші лаборанти: КАЧАЛА Тарас Михайлович, ШАНДРА Мар'яна Іванівна.

УжНУ

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Факультет міжнародних відносин є одним із наймолодших і найпрестижніших в університеті. В 2005 році конкурс тут був найвищим в університеті і становив 9,5 абітурієнтів на місце.

88000, Ужгород, вул. Університетська, 14, тел: 4-20-67

Декан – доцент Палінчак М. М.
Заступник декана – доц. Сідак М.В.
Методист деканату – Лютянська Г. О.
Секретар деканату – Попович В. О.
Інженер факультету – Лукач В. В.

Основні етапи його становлення такі. В 1998 р. було відкрито Філію Інституту міжнародних відносин КНУ як реагування на гостру потребу регіону в висококваліфікованих фахівцях, здатних діяти в ринкових умовах. Створення такого підрозділу в УжНУ обумовлено як стратегічним розташуванням краю, так і розширенням і поглибленням міжнародної співпраці України з державами-сусідами. Адже Закарпаття межує не тільки з зарубіжними країнами (Польщею, Словаччиною, Угорщиною), сьгодні це кордони з НАТО та Європейським Союзом. Зі створенням Філії Ужгородський національний університет фактично став другим навчальним центром в Україні з підготовки фахівців-міжнародників високого класу.

Своїм створенням молодий підрозділ завдячує першому його деканові, кандидату юридичних наук, доценту, почесному магістру ІМВ, раднику Верховної Ради України Івану Івановичу Вайнагію. Боляче говорити по цю людину в минулому часі. Гірка дійсність ніяк не може переконати нас у тому, що Іван Іванович більше не прийде на роботу, не зустрінеться зі студентами і викладачами. Ідеаліст, мав він любов до речей високих і абстрактних, таких як Бог, Батьківщина, честь, обов'язок. Фундатор факультету був активним, енергійним, цілеспрямованим, йшов до втілення великих і благородних задумів. Наполегливо працював над створенням команди однодумців, фанатів освітянської справи. Талановитий організатор, він умів охопити єдиною організуючою думкою такий солідний організм, яким є факультет, створити у роботі з колегами та студентами творчу й людяну атмосферу, коли легко й приємно вчитися та працювати, спрямовував студентів на шлях добра і порядності. Одним словом, Іван Іванович Київського запам'ятався своїм учням, друзям і колегам як людина великої душі й педагог від Бога.

Незважаючи на труднощі становлення, Філія з кожним днем, місяцем і роком піднімалася, розвивалася і стверджувалася, добра слава про неї поширилась далеко за межами області. Завдяки ректору Ужгородського національного університету професору Сливці В.Ю. та високому рівню професорсько-викладацького складу університету, у січні 2003 року на базі Філії ІМВ КНУ створено факультет міжнародних відносин УжНУ. Очолив його доктор економічних наук, професор М.А.Лендел – талановитий педагог, вчений і досвідчений організатор навчально-методичної та наукової роботи, людина, сповнена прагненням бути в центрі уні-

верситетського життя. Свій багатий досвід керівника, економіста-господарника, вмілого оратора Михайло Андрійович щиро передає молодим колегам та студентам.

У травні 2005 року на чолі факультету став доцент М.М.Палінчак. Це рішення ректора УжНУ проф. М.М.Вегеша спрямоване на зростання позитивного іміджу, конкурентоспроможності навчального підрозділу на ринку освітянських послуг не тільки міста Ужгорода, області, але й України та ближнього зарубіжжя. Новий керівник прагне піднести зміст навчальної, наукової та виховної роботи не лише на рівень кращих вузів нашої країни, але й вийти на передові рубежі європейської вищої школи; дбає про підготовку молодих фахівців європейського рівня, з новими культурою та мисленням, здатних діяти професійно і цивілізовано в світовому економічному просторі.

Факультет здійснює підготовку спеціалістів у сфері міжнародних відносин та зовнішньоекономічних зв'язків за спеціальністю „Міжнародні економічні відносини” за програмами Інституту міжнародних відносин Київського національного університету.

Під час навчання на факультеті студенти набувають глибоких фундаментальних знань у галузі

міжнародних відносин і зовнішньої політики, міжнародних економічних відносин та міжнародного права, навичок наукового пошуку та практичної роботи у сфері зовнішньоекономічного співробітництва, глибоко опановують кілька іноземних мов.

У третьому тисячолітті вже недостатньо бути фахівцем лише в одній якійсь галузі суспільного життя. Від фахівців-міжнародників вимагається також бути професіоналами в інформаційній, дипломатичній, культурній та зовнішньополітичній сферах, а також у галузі міжнародного і європейського права. Особливо наголошуємо на тому, що випускники факультету, крім основної спеціальності „Міжнародні економічні відносини”, отримують також кваліфікацію референта-перекладача з відповідної іноземної мови. Особливістю освітньої діяльності нашого підрозділу є комплексна підготовка міжнародника не просто зі знанням економічних дисциплін і кількох мов, але й із різнобічним знанням історії, політики, культурних, ментальних, правових та економічних особливостей тієї чи іншої країни й регіону. Тут виховують і готують нову українську еліту – майбутніх фахівців третього тисячоліття, які спроможні приймати мудрі й ефективні рішення на макро- і мікроекономічному рівнях.

За сім років свого існування факультет виробив свої „рецепти” й успішно використовує їх, дбаючи про загальну справу. Крім традиційних форм навчання – лекцій, семінарів, конспектів, сесій та інших атрибутів студентського повсякденного життя, факультет широко залучає різноманітні „неформальні” методи, і серед них – прищеплення студентам навичок самостійних досліджень, надання можливостей спілкування з провідними фахівцями-практиками в тій чи іншій галузі, з відомими політиками та урядовцями.

Свідченням творчого і сумлінного ставлення професорсько-викладацького складу до наукової та навчально-виховної діяльності є той факт, що протягом кількох останніх років переважна більшість студентів захищає свої бакалаврські та магістерські роботи і складає державні іспити на „відмінно”.

У структурі факультету – три кафедри: міжнародних економічних відносин, кафедра європейської інтеграції і зовнішньої політики, кафедра теорії та практики перекладу. Студенти-міжнародники проходять практику в Словаччині, Угорщині, Польщі та у різних структурах Закарпатської області й по Україні (банки, казначейство, відділ зовнішніх зв'язків, інвестиційної політики та туризму, у МЗС, Верховній Раді України).

Сьогодні на факультеті на п'ятьох курсах навчається близько 300 студентів, з них понад 130 – за державним замовленням, інші – на контрактній основі. Тепер державне замовлення на факультет становить 25 чоловік. У зв'язку із великим конкурсом (у 2005 році він досяг 9,5 чоловік на місце). Вчать на факультеті й іноземці – з Росії, Киргизстану, студенти інших національностей – словаки, угорці, румуни, що є свідченням високого рейтингу факультету. При вступі на факультет абітурієнти складають випробування із таких дисциплін: ма-

тематики (цей предмет є профілюючим), іноземної мови та рідної мови. Якщо абітурієнт навчався у школі з іншою мовою викладання, то при вступі за власним бажанням може бути присутній перекладач.

Термін навчання – 4 роки за програмою бакалавра. Але на цьому навчання не закінчується. Кращі випускники, які виявили здібності до науково-дослідницької роботи і вирізняються своєю сумлінністю та наполегливістю, після бакалаврської підготовки можуть підвищити свій освітньо-кваліфікаційний рівень за схемою „спеціаліст” – „магістр”.

Як фахівці широкого профілю, випускники факультету готові до роботи в органах і установах закордонних справ, у державних структурах та установах, на дипломатичній роботі в посольствах, консульствах, торгових представництвах. Первинні навички такої роботи вони отримали під час проходження практики в посольствах і банках, фірмах і міністерствах, комітетах Верховної Ради України. Багато випускників плідно працюють на керівних і рядових посадах в міських, районних і обласних фінансових, податкових і банківських установах, у промисловості, туризмі та інших галузях народного господарства нашої країни.

Студентське життя на факультеті є цікавим і різноманітним. Крім навчання, студенти задіяні у святкуванні „днів Європи в Україні”, беруть участь у студентських вузівських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, відстоюють честь факультету у спортивних змаганнях серед інших команд університету, беруть участь у КВК, у святкуванні Дня першокурсника, свята 8 Березня, Дня іноземних мов. На організованих студентським центром дозвілля „Ювентус” вечорах відпочинку, дискотеках, зустрічах із цікавими людьми, під час спортивних змагань, виступів команд КВК зароджуються нові знайомства і дружба на все майбутнє життя та перше кохання.

У планах факультету – відкриття нових спеціальностей „Міжнародне право”, „Міжнародні відносини”, започаткування наукових записок, пошук творчих контактів з провідними вузами країни та закордоння, ефективне використання ресурсів Інтернет і т.ін.

Є підстави вважати всі досягнення факультету міжнародних відносин, а вони справді немалі, „програмою-мінімум”. Сьогодні наш славний факультет має великі плани. Їх здійснення – „програма-максимум” – ще попереду.

Кафедра міжнародних економічних відносин

Кафедра міжнародних економічних відносин здійснює підготовку фахівців у сфері міжнародних відносин та зовнішньоекономічних зв'язків за навчальними програмами Інституту міжнародних відносин.

Очолює кафедру д.е.н., член-кореспондент Української академії аграрних наук, заслужений економіст України, член ради зовнішніх професорів Угорської академії наук, академік Міжнародної кадрової академії, проф. М.А.Лендел. Викладацький склад: 1 проф., 10 к.е.н., доцентів, старші викладачі. Окремі спеціальні дисципліни кафедри забезпечують доценти та старші викладачі з інших кафедр УжНУ. До проведення занять зі спеціальних курсів залучаються також висококваліфіковані фахівці-практики.

Кафедра готує фахівців зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини» (стаціонарна форма навчання). Під час навчання на факультеті студенти набувають глибоких фундаментальних знань у галузі міжнародних відносин і зовнішньої політики, міжнародних економічних відносин та міжнародного права, навичок наукового пошуку та практичної роботи у сфері зовнішньоекономічного співробітництва, глибоко опановують кількама іноземними мовами.

Співробітники кафедри міжнародних економічних відносин разом з кафедрою Європейської інтеграції та зовнішньої політики забезпечують розробку науковдослідної теми «Євроінтеграція в системі економічного і соціально-політичного розвитку Закарпаття».

Основні курси:

Економіка підприємства (ст. викл. Чувакін Ю. О.)
Логістика, кон'юнктура основних товарних ринків, перехідні економічні системи (доц. Ерфан Є. А.)
Світові фінанси, фінансова політика в країнах Європи, кредит і банківська справа (викл. Чегіль В. І.)

Зав. кафедрою міжнародних економічних відносин – проф. ЛЕНДЕЛ М. А.

Лаборант кафедри – Маркович О. Б.

Члени кафедри: викладачі Лендел С. В., Чегіль В. І., старші викладачі Сідак С. В., Чувакін Ю. О., доценти Студеняк П. Ю., Дяченко Б. І., Ерфан Є. А., Химинець В. В., Іваницький О. М. Петровці М. М., Дроздовський Я. П., Дроздовський П. Я., професор Лендел М. А.

Економіка європейської інтеграції (доц. Студеняк П. Ю.)
Розрахунки і платежі зовнішньої торгівлі, регулювання зовнішньої торгівлі в ЄС (викл. Лендел С. В.)
Міжнародні економічні відносини, глобальна макроекономічна політика (доц. Дяченко Б. І.)
Зовнішньоекономічна політика України (доц. Химиненець В. В.)
Економічна глобалізація, економіка України, економіка регіонів (проф. Лендел М. А.)
Стратегічне планування маркетингу (доц. Петровці М. М.)
Основи менеджменту і маркетингу (доц. Іваницький О. М.)
Ціни і ціноутворення, фінанси, податки і система оподаткування (ст. викл. Сідак С. В.)
Теорія грошей і грошового обігу (доц. Дроздовський Я. П.)

Кафедра європейської інтеграції та зовнішньої політики

Кафедра створена у 2002 році як факультетська з назвою «Кафедра міжнародних організацій і зовнішньої політики». У 2004 році її було перейменовано, вона стала називатися кафедрою євроінтеграції та зовнішньої політики.

У 2002 році кафедру очолив доктор історичних наук, професор Матьовка Микола Петрович. З 2004 року зав. кафедри обрано к.е.н. доц. Шинкаря Віктора Андрійовича. Кафедра євроінтеграції і зовнішньої політики перебуває у стані свого становлення і поки що немає давньої історії. Однак за відносно короткий період часу нею зроблено чимало для утвердження.

Надзвичайно актуальною для кафедри є проблема формування колективу досвідченими і високопрофесійними кадрами. У цей час на кафедрі працюють: д.і.н., проф. Матьовка Микола Петрович; к.е.н., доц. Шинкар Віктор Андрійович; доц. Палінчак Микола Михайлович, доц. Сідак Микола Васильович, доц. Галда Павло Павлович; доц. Петрінко Віктор Степанович; доц. Рошко Світлана Михайлівна;

Зав. кафедрою європейської інтеграції і зовнішньої політики – доц. ШИНКАР В. А.

Лаборант кафедри – Колодій М. Ю.

Члени кафедри: асистент Матьовка Л. М., викладачі Тимчик Н. І., Савка В. Я., ст. викладач Товтин М. А., доценти Рошко С. М., Петрінко В. С., Галда П. П., Жуканич Н. М., Сідак М. В., Палінчак М. М., Шинкар В. А., професор Матьовка М. П.

ст. викладач Товтин Микола Андрійович.

Кафедра забезпечує навчальний процес на факультеті такими курсами: історія політичних та економічних учень, міжнародні організації, міжнародні відносини і світова політика, теорія міжнародних відносин, дипломатична та консульська служба, міжнародна інформація, інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах, конфліктологія та теорія переговорів, макроекономіка, мікроекономіка та ін.

Професорсько-викладацький склад кафедри плідно працює і в галузі наукової роботи. Свідченням цього є те, що за короткий період свого буття її викладачами було опубліковано більше 50 наукових статей. Доктор історичних наук Матьовка Микола Петрович отримав наукове звання професора, кандидати наук Галда Павло Павлович, Рошко Світлана Михайлівна – наукове звання доцента. Кафедра активно залучає студентів факультету до наукової роботи. Три випускники факультету вчаться в аспірантурі Київського університету ім. Т.Шевченка. Студенти всіх курсів беруть активну участь у республіканських наукових олімпіадах, студентських республіканських і міжнародних конференціях, засіданнях круглих столів тощо.

Викладачі займаються також виховною роботою. Часто організуються зустрічі з іноземними викладачами і студентами, походи мальовничими місцями рідного Закар-

паття (гора Говерла, озеро Синевир тощо). Викладачі кафедри проводять зі студентами колективні і індивідуальні бесіди щодо актуальних питань міжнародного економічного життя.

Основні курси:

Мікроекономіка, макроекономіка, основи економічної теорії (доц. Шинкар В. А.)

Політологія, соціологія, конфліктологія, паблік рілейшн (доц. Петрінко В. С.)

Релігієзнавство, країнознавство, культурологія, демократичне врядування і культура миру (доц. Галда П. П.)

Міжнародні організації, теорія міжнародних відносин, міжнародні відносини і світова політика, історія політичних та економічних вчень, дипломатична і консульська служба (проф. Матьовка М. П.)

Порівняльне конституційне право, основи права, міжнародне публічне право (доц. Палінчак М. М.)

Міжнародне приватне право (доц. Сідак М. В.)

Країнознавство, регіональна політика ЄС (доц. Жулканич Н. М.)

Українська мова, основи наукових досліджень, дипломатичний протокол та етикет, методика викладання у вищій школі (доц. Рошко С. М.)

Основи екології, безпека життєдіяльності, вступ до спеціальності, охорона праці ст. викл. Товтин М. А.)

Міжнародна інформація, інформаційно-аналітична діяльність у МВ (викл. Савка В. Я.)

Міжнародне економічне право (Тимчик Н. І.)

Зовнішня політика України (асистент Матьовка Л. М.)

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тел. 61-40-48

Кафедра теорії та практики перекладу

Кафедра ТПП бере активну участь у підготовці фахівців з основної спеціальності “Міжнародні економічні відносини” за відповідними освітніми ступенями, забезпечує отримання кваліфікації референта-перекладача з відповідної іноземної мови.

Кафедра створена у 2002-2003 н.р. на базі кафедри ТПП Філії Інституту Міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Завідувачем цієї кафедри був доц. Гудманян А.Г., а потім тимчасово виконувала ці обов'язки завідувача кафедри ст. викладач Есенова Е.Й. У період становлення філії й факультету на кафедрі працювали проф., д.філ.н. Зимомря М.І., д.філ.н. Гудманян А.Г., доц. Завальська Г.П., ст. викл. Зейкан М.М., ст. викл. Бабидорич Н.Є.

Сьогодні колектив кафедри, працюючи згідно з розробленою власною концепцією, підтримує тісні творчі зв'язки з провідною науково-методичною установою з Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка та іншими вузами України і зарубіжжя, які готують перекладачів і працюють згідно з розробленою Концепцією.

Свідченням мовно-професійного рівня викладачів є той факт, що члени кафедри у різний час проходили стажування в країнах, мови яких вивчаються на факультеті (США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Угорщина, Словаччина).

Зав. кафедрою теорії та практики перекладу – доц. Мочар О. Ф.

Лаборант кафедри – Попадинець О. В.

Члени кафедри: старші викладачі Ірма Йосипівна Калинич, Еріка Йосипівна Есенова, Віталія Юріївна Бойтор, Марія Богданівна Селменська, Леся Миколаївна Полянська-Рак, Євгенія Лаврентіївна Богуш, Олександра Миколаївна Павлова, Галина Василівна Гуменюк, Юлія Йосипівна Біров, викладачі: Лариса Юріївна Сідун, Юлія Миколаївна Прокопеч, Марія Тіборівна Вереш, Катерина Іванівна Левчак

Кафедра теорії та практики перекладу здійснює наукові дослідження в галузі контрастивної лінгвістики, перекладознавства та методики навчання перекладу. Більшість членів кафедри залучена до виконання комплексної теми “Соціолінгвістичні та прагматичні аспекти мовної взаємодії і навчання англо-, німецько- та франкомовної комунікації” (проф. Фабіан М.П.).

Представники кафедри неодноразово виступали на міжнародних і вітчизняних наукових конференціях і семінарах.

Доробок членів кафедри ТПП за останні п'ять років складає понад 70 наукових та науково-методичних публікацій.

До наукової дослідницької роботи залучаються і студенти. На підсумковій студентській конференції плідно працює секція "Теорії і практики перекладу", на якій доповіді виголошуються іноземними мовами.

Результати науково-дослідної роботи викладачів і студентів використовуються для вдосконалення та підвищення якості навчального процесу.

Кафедра керує перекладацькою практикою студентів факультету міжнародних відносин на базі Управління з питань зовнішньоекономічних зв'язків європейської інтеграції та транскордонного співробітництва ОДА і представництва МЗС України в Ужгороді, Регіонального координативного центру організації безпеки та співробітництва в Європі, Торгово-промислової палати, Регіональної митниці, Відділу інвестиційної зовнішньоекономічної діяльності та туризму Ужгородської міської ради, Інституту державного управління та регіонального розвитку при УжНУ, відділу зовнішніх зв'язків УжНУ, відділу літератури на іноземних мовах наукової бібліотеки УжНУ, бізнесових структур, спільних підприємств, агенцій тощо.

Незважаючи на юний вік кафедри, викладання нормативних курсів має належне методичне забезпечення у вигляді програм, методичних рекомендацій, тематики семінарських і лабораторних робіт з ТПП, пакетів контрольних питань і тестових завдань, матеріалів до відеофільмів і відеокурсів, лінгафонних занять.

Доц. Мочар О.Ф. видано навчально-методичний посібник "Англійська мова для професійного спілкування." На заняттях з ТПП постійно використовуються методичні розробки "Суспільно-політична лексика для студентів-міжнародників" (частина 1 – укладачі Мочар О.Ф., Есенова Е.Й., Калинич І.Й.); "Суспільно-політична лексика для студентів-міжнародників" (частина 2 – укладачі Гуменюк Г.В., Селменська М.Б., Сідун Л.Ю.); "Граматичний довідник: англійські артиклі та їх вживання" (укладачі Мочар О.Ф., Есенова Е.Й., Бойтор В.Ю., Сідун Л.Ю.) На порядку денному – створення лінгафонного й комп'ютерного класу. Значного поповнення сучасними джерелами з іноземних мов потребують кафедральна бібліотека, фоно- та відеотека.

Колектив кафедри – ініціатор проведення різноманітних виховних та позааудиторних заходів, що проводяться іноземними мовами. Це і розробка групових проєктів (напр. "Роль реклами у сучасному бізнесі", "Сучасна англійська мова: її варіанти та їх особливості" тощо), і випуск стіннівок іноземними мовами, і святкування Дня перекладача, відзначення культурних подій (напр. День

Гаррі Потера) з конкурсами, тестами, а також організація зустрічей та екскурсій з гостями вузу, іноземними студентами.

Основні напрямки наукових досліджень:

"Локально-темпоральна специфікація і дискурс ESP: прагматичні та лінгвометодичні аспекти" (доц. Мочар О.Ф.), "Формальний аспект трансформації запозичень (на матеріалі англійської та української мов) (ст. викл. Есенова Е.Й.)", "Зіставний системний і структурний аналіз медичної термінології" (ст. викл. Калинич І.Й.), "Педагогічні умови навчання мовної комунікації" (ст. викл. Бойтор В.Ю.), "Практична реалізація міжмовних контактів на лексико-семантичному рівні" (ст. викл. Гуменюк Г.В.), "Романи Б.Віана та особливості їх перекладу" (ст. викл. Павлова О.М.), "Порівняльно-зіставний аналіз іменників на позначення почуттів людини в англійській та українській мовних системах" (викл. Сідун Л.Ю.), "Номіналізація та її особливості в сучасній англійській мові" (викл. Прокопець Ю.М.), "Абревіатури в сучасній англійській мові та їх переклад українською" (ст. викл. Селменська М.Б.), "Робота над текстом-оригіналом на факультеті міжнародних відносин" (викл. Вереш М.Т., Левчак К.І.)

Основні курси:

1. Теорія і практика перекладу (доц. Мочар О.Ф., ст. викл. Калинич І.Й., ст. викл. Павлова О.М., ст. викл. Біров І.Й.).
2. Основна іноземна мова:
 - англійська мова – ст. викл. Гуменюк Г.В., ст. викл. Калинич І.Й., ст. викл. Есенова Е.Й., ст. викл. Бойтор В.Ю., ст. викл. Селменська М.Б., викл. Сідун Л.Ю., викл. Прокопець Ю.М.;
 - німецька мова – ст. викл. Полянська Л., викл. Вереш М.Т., викл. Левчак К.І.;
 - французька мова – ст. викл. Богуш Є.Л., ст. викл. Павлова О.М.
3. Іноземна мова спеціальності:
 - англійська мова – доц. Мочар О.Ф., ст. викл. Гуменюк Г.В., ст. викл. Калинич І.Й., ст. викл. Есенова Е.Й., ст. викл. Бойтор В.Ю., ст. викл. Селменська М.Б., викл. Сідун Л.Ю.;
 - німецька мова – ст. викл. Біров І.Й., ст. викл. Полянська Л.М., викл. Вереш М.Т.;
 - французька мова – ст. викл. Богуш Є.Л., ст. викл. Павлова О.М.
4. Практикум перекладу:
 - англійська мова – ст. викл. Гуменюк Г.В., ст. викл. Калинич І.Й., викл. Бойтор В.Ю.;
 - німецька мова – ст. викл. Біров І.Й.;
 - французька мова – ст. викл. Павлова О.М.;
5. Друга іноземна мова:
 - англійська мова – викл. Сідун Л.Ю.;
 - німецька мова – викл. Вереш М.Т., викл. Левчак К.І.;
 - французька мова – викл. Павлова О.М.;
 - італійська мова – доц. Тимофієва К.Д.;
 - словацька мова – доц. Форкош Л.Т.

УжНУ

ФАКУЛЬТЕТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Факультет післядипломної освіти відкрито 8 лютого 2000 року згідно з наказом № 25 Міністерства освіти і науки України. Перший випуск інтернів та курсантів факультету в кількості 130 чоловік відбувся в травні-червні 2000 року.

м. Ужгород, вул. Собранецька, 150,
тел: 4-38-34, факс: 4-22-29,
e-mail: iv@chp.uzhgorod.ua

Декан факультету: доктор медичних наук, професор Чопей Іван Васильович.

Заступник декана: кандидат медичних наук, доцент Ілько Андрій Васильович.

Навчальну роботу на факультеті можна умовно розділити на два напрями: післядипломна освіта лікарів, з одного боку, та надання другої вищої освіти – з іншого. За структурою факультет на сьогодні – це чотири випускаючі кафедри (терапії та сімейної медицини, охорони материнства та дитинства, хірургічних дисциплін, курортології, медичної реабілітації та фізіотерапії) та 41 курс, завідувачами яких працюють вихованці здебільшого медичного, юридичного та економічного факультетів.

Підготовка медиків:

За невеликий проміжок свого існування ФПО став центром післядипломної освіти лікарів області. Вперше за 60 років існування університету в його стінах стала можливою як підготовка фахівців з основних спеціальностей (інтернатура, резидентура, магістратура та клінічна ординатура): педіатрія, фтизіатрія, радіологія-діагностика, хірургія, загальна практика – сімейна медицина, анестезіологія, медицина невідкладних станів, так і спеціалізація, курси тематичного удосконалення та передатестаційні цикли таких напрямків – усі спеціальності в інтернатурі, а також терапія, неврологія, онкологія, ортопедія і травматологія, офтальмологія, акушерство та гінекологія, ЛОР, дерматовенерологія, інфекційні захворювання.

У 2002 році в стінах факультету за підтримки Американського альянсу охорони здоров'я відкрито навчально-науковий центр сімейної медицини, оснащений за останніми вимогами часу, в тому числі швидкісним Інтернетом, комп'ютерним класом, ультразвуком, електрокардіографом, ендоскопом, системою відеомоніторингу навчального процесу та іншим обладнанням. Польські колеги подарували для клініки сучасний апарат для проведення магнітотерапії змінним полем. Центр являє собою клініку для надання амбулаторно-поліклінічної допомоги приписному населенню з залученням у лікувальний процес лікарів-інтернів, які ведуть прийом під наглядом викладачів кафедри. В центрі створені всі умови для навчання інтернів оволодінню практичними навиками. Також створено дві кімнати стоматологічного прийому, оснащені сучасною технікою, включаючи стоматологічний рентген. Заплановано в найближчий час упровадити дистанційні форми навчання, елементи якого широко використовуються в педагогічній діяльності.

На факультеті використовуються тестово-контролюючі програми для проведення тестового вступного, поточного та кінцевого контролю рівня знань лікарів-інтернів та курсантів у залежності від їх категорій. Використання тестування вирі-

шує такі завдання: забезпечує самостійну пізнавальну діяльність; підвищує індивідуалізацію навчання; об'єктивно оцінює знання лікарів.

У навчальному процесі застосовуються мультимедійні електронні засоби – повний методичний комплекс текстової, графічної, звукової та відео інформації з багатьох тем для проведення лекцій та конференцій. Широко впроваджені в навчальний процес програми для поточних занять лікарів-інтернів та курсантів на лазерних компакт-дисках, розроблених МОЗ України та в ряді зарубіжних країн.

Навність радіозернетного Інтернет-зв'язку на факультеті сприяє забезпеченню більш ефективної підготовки викладачів до лекцій, а також поглибленню знань студентів, інтернів та курсантів.

Деканат активно працює в напрямку впровадження телекомунікаційних технологій. Завдяки ефективній міжнародній співпраці факультету з партнерами американського міжнародного альянсу охорони здоров'я – дві кімнати для прийому хворих у приміщенні наукового Центру сімейної медицини обладнано відеокамерами з виведенням зображення у сусідні приміщення на монітори з одночасним відео-записом. Це дає можливість студентам, лікарям-інтернам та курсантам скласти практичні навички без втручання викладача, що відіграє позитивну психологічну роль, а також проводити наступний аналіз та розбір за відеозаписом.

Факультет є членом Eurasia Teleconsult, що дає можливість отримання медичних телеконсультацій круглодобово з залученням провідних спеціалістів світу.

Завдяки використанню телекомунікаційних технологій працівниками факультету підготовлено та продовжують створюватися навчальні фільми для студентів та курсантів, які переносяться на жорсткі електронні носії інформації.

Традиційне навчання на факультеті післядипломної освіти зазнає істотних змін на всіх стадіях навчального процесу: підготовки курсів, проведення занять, виконання різних завдань, підготовки магістерських робіт та наукових дисертацій. У значній мірі зміни у підходах до навчання ініціюються новітніми інформаційними технологіями, новими джерелами інформації. Впровадження нових технологій на факультеті спрямоване на підвищення

якості освіти і, як наслідок, на підвищення конкурентноздатності факультету та Ужгородського національного університету в цілому.

Стационарне навчання інтернів та курсантів проводиться з використанням клінічних баз:

Ужгородської обласної клінічної лікарні (на 850 ліжок);

Ужгородської центральної міської клінічної лікарні (на 780 ліжок);

Відділкової клінічної лікарні Львівської залізниці (на 280 ліжок);

Республіканського пульмонологічного центру (на 100 ліжок), який є клінічною базою НПО «Реабілітація»;

центру сімейної медицини факультету післядипломної освіти УжНУ.

Названі перші три лікарні є багатопрофільними, що дає змогу при підготовці інтернів користуватися ліжковим фондом суміжних відділень (загальних і вузькопрофільних хірургічних, неврологічних, реанімаційних, детоксикаційних тощо). Одночасно використовуються для підготовки інтернів також відповідні кабінети поліклінік названих лікарень. Крім того, для проходження деяких розділів програми використовуються клінічні стаціонари і поліклініки обласного онкологічного та обласного протитуберкульозного диспансерів.

Разом з цим, клінічними базами курсу педіатрії факультету є:

- Ужгородська міська клінічна дитяча лікарня (на 120 ліжок) з поліклінікою;

- Мукачівська обласна дитяча клінічна лікарня (на 425 ліжок) з консультативною поліклінікою.

Базами стажування, які контролює факультет післядипломної освіти, крім вищеназваних клінічних лікарень, є 6 багатопрофільних ЦРЛ, а саме: Берегівська, Хустська, Мукачівська, Свалявська, Виноградівська і Тячівська з відповідними поліклініками, денними стаціонарами.

На факультеті можна здобути другу вищу освіту ще з таких спеціальностей: правознавство, фінанси, облік і аудит, банківська справа, економіка підприємства, фізична і біомедична електроніка, мова та література (англійська та німецька). Число працюючих на факультеті складає близько 80 чоловік, серед них 80% мають наукові ступені доктора або кандидата наук та, відповідно, звання професора або доцента. В 2002-2005 роках стажування в США, Польщі, Угорщині, Франції, Італії та Данії

пройшли 24 викладачі та співробітники факультету.

Загалом на факультеті навчається близько 950 студентів, інтернів, курсантів, і їхня кількість буде щорічно зростати. Викладачами факультету за останні роки підготовлено понад 900 лікарів-спеціалістів, які працюють як на Закарпатті, так і за його межами. Серед випускників є відомі вчені, керівники медичних закладів та академічних науководослідних інститутів, працівники спеціальних установ тощо.

На факультеті діє магістратура, аспірантура та докторантура. Лише в поточному році захищено та підготовлено до захисту 10 магістрантських робіт, 3 кандидатських та 1 докторську дисертації

Колективом факультету виконується наукова програма „Дослідження метаболічних змін та механізмів компенсації при захворюваннях органів травлення та серцево-судинної системи, асоційованих з гелікобактеріозом, у родинах населення Закарпаття”.

Працівниками факультету було опубліковано більше 400 наукових праць, у тому числі 14 монографій та 12 навчальних посібників, репринти, брошури.

Факультет безпосередньо займається впровадженням сімейної медицини на Закарпатті і підтримує зв'язки з центрами сімейної медицини як в Україні, так і за кордоном (США, Німеччина, Угорщина, Словаччина, Польща). У приміщеннях факультету виступали такі відомі вчені та науковці, як: Ерік Волш, Джон Солц, Луїза Мускато, Марк Ремптон, проф.Еверет Дуглас (США), Р.Ерукс, С.Фелдиан, Р.Галел, проф.Л.Полонській, А.Сієронь (Польща) та інші. Підписано договори про співпрацю та обмін співробітниками та студентами з Краківським (Ягелонським), Портландським (США), Будапештським університетами і Сілезькою медичною Академією.

Після закінчення ФПО в залежності від професійної орієнтації випускники факультету можуть працювати в медичних закладах, ВУЗах I та II рівнів акредитації, наукових установах та на виробництві. Підготовлені нами фахівці можуть обіймати посади управлінського персоналу, наукового співробітника, інженера лабораторій медичних, біологічних та спеціальних закладів, працівників спеціальних установ (банків, УМВС, служби безпеки, митниць, в установах моніторингу довкілля).

Кафедра терапії та сімейної медицини

Основи кафедри терапії та сімейної медицини закладено в 1992 році, коли при медичному факультеті УЖДУ було створено кафедру інтернатури. У 1999 році, у зв'язку зі створенням в університеті факультету післядипломної освіти на базі кафедри, її було перейменовано на кафедру терапії та сімейної медицини.

На кафедрі терапії та сімейної медицини працюють: доктор медичних наук, професор Едуард Павлович Шимко; доценти, кандидати медичних наук – Іван Андрійович Кравченко, Марина Олександрівна Корабельщикова, Марія Юрївна Долгош, Світлана Олександрівна Рудакова, Андрій Васильович Ілько, Оксана Степанівна Бабенко, Олександр Романович Пулик, Павло Олегович Колесник, Іван Святославович Миронюк; асистенти – кандидат медичних наук Василь Юрійович Плоскіна, Самвел Робертович Туряниця, Сніжана Василівна Панас, Єлизавета Іллівна Рубцова, Марина Ярославівна Лошак, Павло Павлович Бігорі, Михайло Михайлович Гечко, Наталія Вікторівна Іваньо; аспіранти – Ірина Мирославівна Добош та Андрій Миколайович Братасюк; пошукач – Богдан Володимирович Дикий.

Колектив кафедри веде активну співпрацю із рядом закордонних університетів (США, Німеччина, Франція, Польща, Чехія, Словаччина). Більшість працівників кафедри пройшли стажування за кордоном: Чопей І.В., Пулик О.Р., Плоскіна В.Ю., Гечко М.М. – у Польщі; Рубцова Є.І., Бігорі П.П. – в Угорщині; Чопей І.В., Ілько А.В., Долгош М.Ю., Колесник П.О. – у США. Деякі працівники виграли гранти на виконання спільних наукових проєктів, зокрема д.м.н. М.І.Товт-Коршинська - стипендію Фулбрайта, Ілько А.В., Чопей І.В. – грант з АМАОЗ (США), Рубцова Є.І. – з клінікою медичного університету імені Земельвейса (Угорщина).

Колективом кафедри розроблено підручники на електронних носіях «Медична візуалізація», «Ендоскопія», «Візуальний атлас внутрішніх захворювань», «Маніпуляції в практиці сімейного лікаря», «Візуальний атлас з дерматовенерології» та «Візуальний атлас з гематології». Створений спецкурс для навчання лікарів-інтернів та курсантів «Інноваційні методи та інформаційні технології в медицині». Активно впроваджується в практику перехід кафедри на систему телемедицини.

На кафедрі створені навчальні відеофільми «Небезпека куріння» та «Практичні навички сімейного лікаря». Колектив кафедри активно впроваджує дистанційні форми навчання лікарів. Активно використовуються в навчальному процесі можливості сучасних цифрових інформаційних технологій, зокрема створено унікальну систему відеомоніторингу процесу навчання та атестації лікарів-інтернів і курсантів. На базі інноваційних Інтернет-технологій

Завідувач кафедри: професор, доктор медичних наук, член Координаційної ради України з післядипломної освіти МОЗ України, заслужений лікар України, декан факультету післядипломної освіти, «Відмінник освіти України», член Асоціації ВООЗ «За здоров'я через освіту, сервіс та пошук», голова Закарпатської обласної Асоціації лікарів сімейної медицини Іван Васильович Чопей.

упроваджено систему медичних телеконсультацій з передачею аудіо- та відео матеріалів. Крім цього, колектив кафедри бере участь у міжнародному телемедичному проєкті "Eurasia-teleconsult".

Колектив кафедри працює над науковою темою: „Дослідження патогенетичних та саногенетичних процесів у родинах Закарпаття під дією техногенного впливу та природних катаклізмів". У рамках науководослідної роботи захищено 1 докторську, 3 кандидатські дисертації, більше 20 магістерських робіт.

За час існування кафедри колективом було опубліковано близько 200 наукових праць, у тому числі 12 монографій та 7 навчальних посібників, репринти, брошури, серед яких монографії «Мембранний гідроліз і транспорт поживних речовин у товстій кишці людини» (професор Чопей І.В.), «Діагностичне значення вимірювання рН шлунково-кишкового тракту» (Чопей І.В., Ілько А.В.). Особливу цінність становить монографія «Сімейна медицина в Україні: Проблеми та перспективи впровадження» (професор Чопей І.В.), яка за підтримки програми «Громадські зв'язки» вийшла в друк у вересні 2004 року та виграла конкурс Державного департаменту США публікацій книг на актуальну для України тематику (Проєкт Гармонія), увійшовши в число шести переможців (усього в конкурсі брали участь 32 рукописи).

Колективом кафедри видано також навчальні посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України для студентів і лікарів-інтернів вищих медичних закладів III-IV рівнів акредитації. Серед них: «Невідкладна допомога в практиці сімейного лікаря. Навчальний посібник» за ред. Чопея І.В., «Ультразвукова діагностика органів черевної порожнини в практиці сімейного лікаря» авторів

Чопей І.В., Ілько А.В., Плоскіна В.Ю., Русин І.С. та інші. Незабаром вийдуть з друку ще 3 навчальні посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України: «Маніпуляції в практиці сімейного лікаря. Практичне керівництво» і «Стандартизоване обстеження пацієнтів у практиці сімейного лікаря. Практичне керівництво» за редакцією професора Чопея І.В. та «Алгоритми диференційної діагностики основних синдромів в практиці сімейного лікаря» авторів Чопей І.В., Панас С.В.

Розроблені методичні рекомендації: «Методика розшифрування електрокардіограм» авторів Долгош М.Ю., Чопей І.В., Корабельщикова М.О., Селіванова Т.А.; «Пневмонії. Діагностика та лікування» авторів Рудакова С.О., Товт-Коршинська М.І., Корабельщикова М.О., Братасюк А.М.; «Організація та методика раннього виявлення туберкульозу серед населення в сучасних епідеміологічних умовах» професора Шимко Е.П. та багато інших методичних розробок, цінних для навчання інтернів та практичної роботи сімейних лікарів. Працівники кафедри терапії і сімейної медицини брали активну участь у розробці «Тимчасових державних соціальних нормативів надання медичної допомоги за спеціальністю "загальна практика-сімейна медицина"», що є додатком до наказу Міністерства охорони здоров'я України №191.

Колективом кафедри отримано 7 деклараційних патентів на винаходи, зроблено близько 20 раціоналізаторських пропозицій.

За час існування кафедри пройшли підготовку в інтернатурі близько 500 випускників медичного факультету УжНУ. На передатестаційних циклах навчалось більше 600 лікарів області. Перекваліфікацію пройшли близько 250 лікарів. Колективом кафедри проведено ряд виїзних курсів для лікарів області на базах центральних районних лікарень Хуста, Іршави, Мукачева, Тячева. Результатом такої активної навчальної роботи стало те, що Закарпатська область посіла перше місце в Україні з підготовки сімейних лікарів.

З урахуванням сучасних вимог освітніх стандартів та впровадження ліцензійних екзаменів кафедрою було розроблено унікальну систему підготовки інтернів. Завдяки цьому, за результатами тестового інтегрованого ліцензійного іспиту «Крок-3», впродовж останніх років університет займає перші рейтингові місця в Україні.

Стаціонарне навчання інтернів та курсантів проводиться з використанням потужних клінічних баз: Ужгородської обласної клінічної лікарні; Ужгородської центральної міської клінічної лікарні; відділкової клінічної лікарні Львівської залізниці; республіканського пульмонологічного центру НПО «Реабілітація»; Центру сімейної медицини факультету післядипломної освіти УжНУ та Амбулаторії сімейної медицини (м.Ужгород).

Основні курси кафедри терапії та сімейної медицини:

Курс загальної практики та сімейної медицини – (зав.курсом доц. Долгош М.Ю.).

Курс «Інноваційні методи та інформаційні технології в медицині» – (зав.курсом ас. Гечко М.М.).

Курс гастроентерології – (зав.курсом к.м.н. Ілько А.В.).

Курс радіології діагностики – (зав.курсом к.м.н. Бабенко О.С.).

Курс ультразвукової діагностики – (зав.курсом к.м.н. Плоскіна В.Ю.).

Курс кардіології – (зав.курсом доц. Корабельщикова М.О.).

Курс пульмонології – (зав.курсом доц. Рудакова С.В.).

Курс гематології – (зав.курсом ас.Панас С.В.).

Курс ревматології – (зав.курсом ас. Туряниця С.Р.).

Курс неврології – (зав.курсом к.м.н. Пулик Р.О.).

Курс психосоматичних хвороб – (зав.курсом ас.Бігорі П.П.).

Курс педіатрії з фаху "Загальна практика" – (зав.курсом ас. Рубцова Е.І.).

Курс інфекційних хвороб – (зав.курсом доц. Кравченко І.А.).

На кафедрі терапії та сімейної медицини створено унікальну бібліотеку з великою кількістю іноземної літератури, що дозволяє інтернам та лікарям, які навчаються на курсах, поглиблювати свої знання в галузі медицини.

Силами працівників кафедри терапії та сімейної медицини, за підтримки АМАОЗ, у рамках міжнародної програми з впровадження сімейної медицини в Україні, на базі кафедри створено Центр сімейної медицини. Він є унікальною моделлю, основне завдання роботи якої – проведення навчально-тренінгової підготовки лікарів-інтернів усіх спеціальностей, лікарів-курсантів на передатестаційних циклах та курсах підвищення кваліфікації з сімейної медицини. Крім того, в Центрі сімейної медицини активно проводиться наукова та лікувальна робота. В складі Центру сімейної медицини успішно функціонує стоматологічний кабінет, працівники якого надають медичну допомогу дітям-сиротам та дітям з фізичними і розумовими вадами розвитку, що навчаються в Часлівській спецшколі-інтернаті.

На базі кафедри терапії та сімейної медицини регулярно проходять науково-практичні конференції, семінари, симпозіуми. Проведено 3 міжнародні конференції з питань сімейної медицини та післядипломної освіти. Крім того, працівники кафедри беруть активну участь у конференціях в інших містах та країнах. Зокрема, професор Чопей І.В. був учасником підсумкової конференції USAID, що відбулася у Вашингтоні з нагоди 10-річчя реформування медицини в постсоціалістичних країнах.

Кафедра терапії та сімейної медицини була ініціатором створення Закарпатської обласної Асоціації лікарів сімейної медицини, яку очолив декан ФПО професор Чопей І.В. Тепер вона об'єднує 132 сімейних лікарів області.

Колектив кафедри є монолітною командою, яка йде в ногу з часом і веде активну наукову і педагогічну діяльність.

Кафедра охорони материнства та дитинства

Кафедра охорони материнства та дитинства факультету післядипломної освіти УжНУ відкрита згідно з наказом ректора проф. Сливки В.Ю. 1 серпня 2001 року. За чотири роки існування кафедри завершено всі організаційні заходи, створено оптимальні виробничі умови, вирішено укомплектування кадрами.

Завідувачем кафедри працює професор, доктор медичних наук Ганич Михайло Михайлович, який раніше протягом 36 років керував кафедрою акушерства і гінекології з курсом педіатрії медичного факультету УжНУ. На кафедрі працюють висококваліфіковані фахівці акушери-гінекологи: доценти, кандидати наук Калій В.В., Адамчук В.С., Корсак В.В., Бобик Ю.Ю., Пацкань І.І., к.м.н. Міцода Р.М., педіатри-асистенти Язикова Л.В., Ігнатко Л.В.

Основна мета організації нової кафедри – забезпечення якісної підготовки кадрів акушерів-гінекологів та педіатрів через інтернатуру та магістратуру. Не менш важливим є передатестаційна підготовка на сучасному науково-практичному рівні всіх 220 акушер-гінекологів Закарпаття. Кафедра пройшла державну акредитацію в листопаді 2002 року з високою оцінкою її діяльності.

Лекції, практичні, семінарські заняття проводяться з використанням сучасних інноваційних технологій. Постійна увага приділяється практичній та самостійній роботі інтернів та курсантів. Цьому сприяє хороша клінічна база акушерсько-гінекологічних та педіатричних клінік на 300 ліжок. Усі члени кафедри залучені до лікувальної роботи, вони щороку надають медичну допомогу понад 6 тисячам хворим.

За час існування кафедри пройшли підготовку близько 100 інтернів акушерів-гінекологів і педіатрів, 150 практичних акушерів-гінекологів на передатестаційних циклах удосконалення. Проводяться також цикли занять з акушерства-гінекології та педіатрії для лікарів і курсантів загальної практики- сімейної медицини.

Підготовлено 6 навчальних посібників, 15 методичних вказівок. Повністю перероблено програми, навчальні плани, удосконалена організація навчального процесу.

На кафедрі успішно виконуються дисертаційні роботи: 3 докторські (Міцода Р.М., Бобик Ю.Ю., Корсак В.В.) та 2 кандидатські (Ігнатко Л.В., Маляр В.В.). Захищено 5 магістерських наукових робіт.

Успішно виконуються наукові дослідження, які спрямовані на вивчення йод-дефіцитної патології, пізніх гестозів, гіпогалактії, репродуктивного здо-

Завідувач кафедрою: д.м.н., проф. Ганич М.М.

Члени кафедри: к.м.н., доценти – Адамчук В.С., Калій В.В., Корсак В.В., Бобик Ю.Ю., Пацкань І.І.; к.м.н., асистент Міцода Р.М.; асистенти – Язикова Л.В., Ігнатко Л.В.

ров'я, передчасних пологів, масивних акушерських кровотеч.

На наукових конференціях зроблено 40 доповідей, надруковано понад 45 наукових праць.

Для обміну досвідом роботи встановлено творчі дружні зв'язки з профільними кафедрами Київського національного медичного університету, кафедрами післядипломної освіти Харкова, Полтави, Львова та Республіканським НДІ педіатрії-акушерства-гінекології.

КАФЕДРА ХІРУРГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Кафедра заснована в 2000 р. на базі центральної міської клінічної лікарні м.Ужгорода, хірургічні відділення якої (хірургічне відділення №1 на 60 ліжок, та хірургічне відділення №2 на 35 ліжок) стало першою хірургічною клінікою факультету післядипломної освіти Ужгородського національного університету. Організатором та першим завідувачем кафедри є доцент Пацкань Богдан Михайлович.

Наукові дослідження початкового та послідовних періодів роботи кафедри були присвячені питанням загальної та невідкладної хірургії – лікуванню виразкової хвороби, захворювань щитоподібної залози, кишкової непрохідності, гнійної хірургії.

Нині штат кафедри складається з 16 співробітників, із них викладачів – 15, зокрема:

доц. Пацкань Б.М. – хірург, дійсний член Європейської асоціації хірургів, головний хірург управління охорони здоров'я Закарпатської ОДА;

к.м.н. доц.Келемен І.Я. – торакальний хірург, обласний торакальний хірург;

к.м.н.доц. Готько Є.С. – хірург-онколог, обласний спеціаліст з онкології;

к.м.н. доцент Овваді В.І. – травматолог-ортопед;

к.м.н. доц. Микита А.І. – хірург;

к.м.н. ас. Фатула Ю.М. – хірург;

к.м.н. доц.Фальбуш О.О. – офтальмолог, голова асоціації офтальмологів області;

д.м.н. Рішко В.В. – хірург, головний лікар Іршавської ЦРЛ;

ас.Добржанська І.А. – оториноларинголог, аспірант НДЮ ім. О.С. Коломійченка;

ас. Шляхта Т.Я. – анестезіолог-реаніматолог;

ас. к.м.н. Вайда В.М. – травматолог-ортопед, обласний травматолог-ортопед;

ас. к.м.н. Машкаринець Й.В. – оториноларинголог;

ас. Маринець В.В. – анестезіолог-реаніматолог;

ас. Височанська О.Ю. – офтальмолог;

ас. к.м.н. Сівач В.М. – оториноларинголог, зав.відділення оториноларингології ОКЛ, обласний спеціаліст.

Клінічною базою кафедри є профільні відділення ЦМКЛ, ОКЛ, ООКД. Крім лікувально-діагностичної роботи в названих відділеннях, співробітники кафедри займаються консультативною роботою в інших відділеннях лікарні – гастроентерологічному, ендокринологічному та ін.

Основним видом виробничої діяльності співробітників кафедри є підготовка та перепідготовка на циклах спеціалістів у галузі хірургії, травматології-ортопедії, онкології, анестезіології та загальної практики – сімейної медицини для системи охорони здоров'я. За останні роки обсяг викладацької роботи постійно зростає.

На клінічній базі кафедри співробітники вико-

нують більшість складних операцій і, відповідно до розподілу за відділеннями, контролюють рівень і якість лікувально-діагностичного процесу. У практичну роботу впроваджені нові методи діагностики та хірургічних втручань.

Основним напрямком наукових досліджень є хірургічний сепсис, синдром абдомінальної гіпертензії, рак молочної залози, хірургічне лікування ускладнень виразкової хвороби, синдром стопи діабетика, гнійно-септична хірургія. Проводяться також наукові дослідження у галузі невідкладної діагностики гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини. Щорічно співробітниками кафедри публікується в пресі 20-30 наукових праць у вигляді статей в журналах та збірниках, а також матеріалів з'їздів та конференцій.

Співробітники кафедри беруть активну участь у з'їздах та конференціях, в тому числі з міжнародною участю та за кордоном (Росія, Польща, Угорщина, Австрія, Франція, Швейцарія та ін.).

Кафедра курортології, медичної реабілітації та фізіотерапії

Географічне розташування Закарпатської області, м'які кліматичні умови, мальовничі ландшафти, гірське повітря, цілющі мінеральні джерела створюють чудові можливості санаторно-курортного лікування та відпочинку на території нашого краю.

Закарпаття є ідеальним місцем для медичної реабілітації хворих на переважну більшість захворювань, які підлягають лікуванню природними факторами, тобто в санаторно-курортних умовах. Великі потенційні можливості мають курорти нашого регіону. Їх вивченню на наукових засадах та освоєнню завжди приділялась велика увага. Для поліпшення підготовки кадрів та згідно з наказом ректора Ужгородського національного університету № 2-01 „Про відкриття кафедри” на базі санаторію „Карпати” з 1 травня 2004 року відкрито кафедру курортології, медичної реабілітації та фізіотерапії факультету післядипломної освіти Ужгородського національного університету.

Колектив кафедри курортології, медичної реабілітації та фізіотерапії складається із шести осіб: завідувач кафедрою, канд.мед.наук, доцент, заслужений лікар України Добра Петро Петрович; докт.мед.наук, професор Товт-Коршинська Маріанна Іванівна; асистент Бринзей Олександр Іванович, асистент Ясенчак Володимир Степанович; асистент Козодаєв Сергій Петрович; старший лаборант, магістр медицини Блага Ольга Сергіївна.

Викладачі кафедри працюють над актуальними питаннями відновлювального лікування пацієнтів із захворюваннями органів травлення, дихання, серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату, імунореабілітації та оздоровлення вагітних. Зокрема, доцент Добра П.П. працює над проблемою механізму лікувального впливу мінеральних вод Закарпаття в осіб із запальними захворюваннями підшлункової залози, професор Товт-Коршинська М.І. вивчає психоемоційні розлади та ефективність реабілітаційного лікування хворих на бронхіальну астму, асистент Бринзей О.І. – особливості реабілітації у санаторії «Синяк» хворих на остеопороз, асистент Ясенчак В.С. – ефективність пунктурної фізіотерапії у хворих на периарт-

рит, асистент Козодаєв С.П. займається проблемою реабілітаційного лікування хворих із мозковими інсультами, старший лаборант Блага О.С. – проблемою особливостей психоемоційного статусу та реабілітаційного лікування хворих на пептичну виразку шлунку.

Працівники кафедри проводять навчальні цикли з курортології та медичної реабілітації із лікарями-інтернами з організацією екскурсійних поїздок у санаторно-курортні заклади області, а також цикли передатестаційної підготовки і тематичного удосконалення середнього медичного персоналу та лікарів-курсантів. Зокрема, відбулися два випуски з фізіотерапії медичних сестер фізіотерапевтичних відділень та кабінетів і лікарів-фізіотерапевтів. Планується проведення циклів передатестаційної підготовки й тематичного удосконалення з гастроентерології, дієтології, лікувальної фізкультури та спортивної медицини для лікарів.

У всіх реабілітаційних відділеннях проводиться організаційно-методична та науково-консультативна робота кафедри курортології, медичної реабілітації та фізіотерапії, а до наукових пошуків та вдосконалення методів лікування залучаються практичні лікарі.

Колектив кафедри брав участь у проведенні V Всеукраїнської науково-практичної конференції з питань медичної реабілітації міжнародною участю, яка проходила з 25.10.2004 по 28.10.2004 р. у санаторії „Карпати”. Надруковано 2 монографії, 5 методичних розробок, подано до публікації наукові статті та тези за матеріалами проведених досліджень.

Закарпаття – унікальний регіон за запасами природних ресурсів, які можна використовувати з лікувальною метою. І тому надзвичайно актуальним є їх подальше вивчення, збереження та раціонального використання, перетворення закарпатського краю у край курортів та оздоровниць, які будуть служити на благо народу України.

УЖНУ

ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Факультет романо-германської філології постав як самостійний університетський підрозділ у 1966 році на базі відділення іноземних мов філологічного факультету. У 1990 році до трьох його відділень – англійської, німецької і французької мови та літератури – додалося відділення “Румунська мова та література”, що готує вчителів для загальноосвітніх шкіл з румунською мовою навчання.

Факультет, як відомо, має педагогічне спрямування, однак внаслідок формування в Україні ринкових відносин його випускників зустрінете нині скрізь – у навчальних і мистецько-культурних закладах, туристських і транспортно-шляхових установах, фірмах та асоціаціях, засобах масової інформації, дипломатичній службі, державних органах та громадсько-політичних організаціях і рухах, національно-культурних товариствах. Одним словом, повсюди, де існує потреба у знанні англійської, німецької, французької та румунської мов. Саме з цих мов та літератур здійснюється підготовка фахівців за двома формами навчання – денною та заочною. Термін навчання на стаціонарі 5 років, на заочному – 6. Протягом тридцяти дев'яти років існування ФРГФ тут одержали путівку у трудове життя понад три з половиною тисячі спеціалістів. Понад три десятки випускників захистили докторські та кандидатські дисертації й працюють у рідному та інших вузах країни, академічних установах, за кордоном. Серед них доктори наук Богдан Ажнюк, Ірина Ганчин-Козубовська, Артур Гудманян, Микола Зимомря, Володимир Кемінь, Іван Мегела, Мирослава Фабіан, Фаїна Циткіна, кандидати наук Олександр Беца, Галина Завальська, Мирослава Ладченко, Ольга Мочар, Оксана Миголинець, Тетяна Сакал, Ірина Корда-Андрусак, Сніжана Кричфалушій – Голик та ін.

Чимало зусиль у справу підготовки висококваліфікованих фахівців з іноземної філології внесли декани, кожен з яких вписав свою сторінку в історію становлення та розвитку факультету: доц. М.В.Симулик (1966-1968), доц. Ю.І.Балега (1968-1974), доц. К.Д.Тимофєєва (1974 -1985), доц. М.Т.Ажнюк (1985-1986). З 1986 року деканом факультету є доцент С.С.Бобинець.

У 2004-2005 навчальному році на факультеті за державним замовленням і на комерційній основі навчалося стаціонарно 476 студентів та понад 350 – заочно. Навчально-виховний процес забезпечують 72 викладачі, з них два професори, доктори філологічних наук, 25 кандидатів наук, доцентів та понад 25 старших викладачів, які працюють на п'яти кафедрах: англійської філології (завідувач кафедри професор Михайло Полюжин), французької мови і зарубіжної літератури (доцент Михайло Рошко), німецької філології (доцент Ольга Гвоздяк-Фрідманська), класичної і румунської філології (доцент Емілія Швед), іноземних мов (професор Мирослава Фабіан). Для успішної підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів з іноземної філології у розпорядженні викладачів – належна навчально-матеріальна база, кафедральні книжкові фонди, окремий філіал іноземної літератури вузівської

Декан: кандидат філологічних наук, доцент Степан Степанович БОБИНЕЦЬ.

Заступник декана з навчальної роботи: кандидат філологічних наук, доцент Тетяна Миколаївна САКАЛ.

Заступник декана з виховної роботи: кандидат філологічних наук, доцент, член національної спілки письменників України Михайло Михайлович РОШКО.

Методист: Ірина Емерихівна Буката.

Диспетчер: Дякович Яна Юріївна.

Секретар-друкарка: Світлана Іванівна Хоминець.

бібліотеки з понад 225-ти тисячним фондом навчальної, науково-методичної, художньої, довідкової та періодичної літератури іноземними мовами. Крім цього, на кафедрах розроблені й втілюються у практику сценарії ділових ігор, створені фоно- та відеотеки навчальних матеріалів.

Навчання на факультеті забезпечує широке загальноосвітнє, науково-світоглядне формування майбутніх спеціалістів. Починаючи уже з першого курсу, кожен студент, крім спеціальності, вивчає ще одну іноземну мову, її теоретичні й практичні аспекти, основи перекладознавства.

Крім вивчення передбачених навчальним планом нормативних курсів за вибором, студенти факультету проходять практику педагогічну і переддипломну на IV-V курсах, а студенти румунської філології – фольклорну та діалектологічну на першому та другому курсах. Вони виконують три курсові роботи, у тому числі одну зі світової літератури, решту – із мови та літератури спеціальності. На випускному курсі студенти складають комплексний державний екзамен зі спеціальності або виконують і захищають дипломну (спеціалісти) чи кваліфікаційну (магістри) роботу. До проведення лекцій, семінарів та практичних занять нерідко залучаються досвідчені науковці й викладачі-практики з країн Західної Європи – Австрії, Франції, ФРН, а також з Угорщини, Румунії. Кращі студенти мають змогу щороку проходити мовне стажування протягом одного-двох місяців та одного або двох семестрів у провідних вузах тих країн, мови яких вони вивчають.

Відкриття при кафедрах англійської філології та іноземних мов стаціонарної та заочної аспірантури з германських мов і загального мовознавства поживило на факультеті науково-дослідну роботу. В аспірантуру рекомендуються, як правило, випускники-відмінники.

Успішному навчанню студентів сприяє активна участь у громадському житті факультету й університету, в роботі спортивних секцій, гуртках художньої самодіяльності, в утвердженні принципів студентського самоврядування.

КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Організована у 1964 році на базі кафедри іноземних мов для підготовки спеціалістів з англійської філології. Завідувачами кафедри були: доктор філологічних наук, професор О.М.Рот до 1974 року, у 1974-1984 рр. – кандидат філологічних наук, доцент М.М.Егреші, з 1984 до 1991 рік – кандидат філологічних наук, доцент М.Т.Ажнюк, 1991 до кінця 1993 року – доктор філологічних наук, професор А.Ф.Циткіна, у 1994-1995 рр. тимчасово виконувала обов'язки завідувача кафедри кандидат філологічних наук, доцент Г.П.Завальська. З 1996 року кафедру очолює доктор філологічних наук, професор Михайло Михайлович Полюжин.

Завідувач кафедри: доктор філологічних наук, професор Михайло Михайлович ПОЛЮЖИН.

Члени кафедри: доценти – Марія Теодорівна Ажнюк, Уршуля Романівна Голик, Галина Петрівна Завальська, Оксана Ярославівна Добровольська, Леся Валеріївна Рогач, Сніжана Василівна Голик, Ірина Василівна Андрусак, Тетяна Миколаївна Сакал, Оксана Іванівна Миголинець, Томаш Томашович Врабель; старші викладачі – Валентина Михайлівна Бабидорич, Ольга Вікторівна Кишко, Тетяна Миколаївна Почепецька; викладачі – Ірина Миколаївна Писарчук, Мирослава Іванівна Сливка, Мар'яна Василівна Томенчук, Леся Іванівна Пантелеймонова, Олеся Василівна Решетар, Ярослав Миколайович Чаварга, Мирослава Юріївна Цибики, Наталія Вікторівна Петій; старший лаборант – Наталія Іванівна Лакас і лаборант – Лариса Юріївна Ціпле.

На кафедрі забезпечується читання таких фундаментальних теоретичних курсів:

Історія англійської мови (доц. У.Р.Голик).
Теорія і практика перекладу (доц. М.Т.Ажнюк).
Основи теорії мовленнєвої комунікації (проф. М.М.Полюжин).
Теоретична граматики англійської мови (доц. С.В.Голик).
Лінгвокраїнознавство (доц. Т.М.Сакал).
Лексикологія сучасної англійської мови (проф. М.М.Полюжин).
Вступ до спецфілології (доц. С.В.Голик).
Стилістика сучасної англійської мови (доц. І.В.Андрусак).
Методика викладання іноземних мов (доц. І.В.Андрусак).
Англо-українські (українсько-англійські) міжлітературні контакти через переклад (доц. М.Т.Ажнюк).

Курси за вибором:

Методика стилістичного (порівняльно-стилістичного) аналізу текстів літературних творів (доц. М.Т.Ажнюк).
Нові напрями у вивченні синтаксису сучасної англійської мови (доц. У.Р.Голик).
Лексичні зміни у сучасній англійській мові (проф. М.М.Полюжин).
Лінгвістична історіографія (проф. М.М.Полюжин).
Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення (проф. М.М.Полюжин).
Динаміка словотвірної номінації в англійській мові (доц. Т.М.Сакал).
Функціонально-стилістичні проблеми номінації в сучасній англійській мові (доц. О.І.Миголинець).
Когнітивний аспект англійських неологізмів (доц. І.В.Андрусак).
Сучасні методи і прийоми навчання англійської мови (доц. І.В.Андрусак).
Грамматичні зміни у сучасній англійській мові (доц. С.В.Голик).
Основи функціонально-дериваційної номінації в англійській мові (доц. С.В.Голик).
Основи теорії мовленнєвих актів (доц. Т.Т.Врабель).
Історія лінгвістичних учень (проф. М.М.Полюжин).
Методи лінгвістичних досліджень (проф. М.М.Полюжин).

перших днів утворення кафедри тут працювали старші викладачі С.М.Гупало та Л.Е.Панова, викладач Н.Г.Жилко. Тривалий час щедро ділилися своїми знаннями зі студентами та багатим досвідом проведення практичних занять з молодшими викладачами Г.М.Баранова, О.Й.Кокшарова, В.І.Ситар, залишивши про себе добру згадку серед колег.

Значні кількісні та якісні зміни відбулися на кафедрі за останні роки, коли відчутно зріс потяг підростаючого покоління до вивчення іноземних мов. Це спонукало професорсько-викладацький склад кафедри повністю перебудувати свою навчально-методичну й наукову роботу відповідно до вимог сьогодення.

На кафедрі панує розуміння того, що тільки через високі вимоги до особистості кожного викладача, його науково-методичного та фахового рівня можна домогтися підвищення якості підготовки студентської молоді до їхньої майбутньої трудової діяльності. Помітною подією у житті кафедри був захист докторської дисертації проф.М.М.Полюжина «Діахронно-семантичний аспект префіксального словотворення в англійській мові» (1993р.). Сьогодні він є автором понад 100 наукових публікацій, серед них – чотирих монографій, що висвітлюють найактуальніші проблеми сучасного мовознавства. Під його керівництвом успішно здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів через аспірантуру. За останні п'ять років під керівництвом професора М.М.Полюжина успішно захистили кандидатські дисертації такі викладачі кафедри: С.В.Голик, І.В.Андрусак, Т.М.Сакал, О.І.Миголинець, Т.Т.Врабель. Над завершенням своїх кандидатських досліджень інтенсивно працюють викладачі Я.М.Чаварга і М.Ю.Цибики. Кожен із молодих викладачів здійснює наукові пошуки відповідно до затвердженої на кафедрі теми кандидатської дисертації під керівництвом проф.М.М.Полюжина.

Кафедра плідно працює зі своїми зарубіжними спорідненими відділеннями при Пряшівському університеті (Словаччина), Московському державному лінгвістичному університеті (Росія) та Мінському державному лінгвістичному університеті (Білорусь).

Основні напрями наукових досліджень реалізуються в загальнокафедральній комплексній темі «Дослідження функціонально-прагматичних, номінативних і когнітивних аспектів англійської мови», якою керує завідувач кафедри, професор М.М.Полюжин.

КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра німецької філології УжНУ створена у 1964 році. Її очолювали: доц. С.С.Штефуровський (1964–1974 рр.), доц. М.І.Зимомря (1974–1979 рр.), ст. викл. Ф.А.Куля (1979–1980 рр.), доц. Г.І.Меліка (1980–1992 рр.). З 1992 кафедрою керує кандидат педагогічних наук, доцент Ольга Михайлівна Гвоздяк.

Серед тих, хто в різний час працював на кафедрі й залишив глибокий слід у її історії – С.С.Штефуровський, О.І.Мончак, Л.А.Владимир, К.К.Яськов, І.І.Фединець, М.А.Мартин, Й.Й.Шрамл, М.І.Зимомря, Р.Р.Турбіна, Е.Р.Стародимова.

Упродовж останніх років на кафедрі працює лектор фонду імені Роберта Боша (ФРН).

Члени кафедри дбають про методичне забезпечення навчального процесу. З усіх навчальних та теоретичних дисциплін видано методичні вказівки та розробки.

Доц. Гвоздяк О.М. видала з грифом Міністерства освіти і науки України навчальний посібник „Граматика німецької мови” (2004).

Випускники кафедри (спеціальність 7.030502 – німецька мова та література) працюють у системі освіти вчителями та викладачами гімназій, коледжів, вищих навчальних закладів, а також перекладачами, секретарями-референтами, зокрема у митній та податковій службах. За всі роки кафедра підготувала понад 600 спеціалістів.

Серед випускників кафедри – доктори філологічних наук, професори І.П.Мегела та М.І.Зимомря; кандидати наук, доценти С.С.Бобинець, О.М.Гвоздяк, Н.І.Головчак, М.М.Ладченко, І.І.Чолос, брати В.М. та Я.М.Лопушанські, Л.В.Мороз; відомі педагоги В.П.Глуханич, Т.В.Шелько, Л.О.Орос, Л.В.Шелепець, М.Ю.Жданкіна, І.І.Касинець, Л.І.Бертич, М.Ю.Зимомря та ін. У посольствах України за кордоном працюють В.Химинець, Я.Папарига, В.Маруцинець, М.Владимир.

Основний напрямок науково-дослідної роботи кафедри – дослідження етнокультури німецького населення Закарпаття, – започаткований доц. С.С.Штефуровським. Значний внесок у цю справу зробив доц. Й.Й.Шрамл, який заклав наукові основи вивчення говірок німецького населення краю. Плідну науково-дослідницьку роботу в цій галузі розгорнув проф. Г.І.Меліка, який, захистивши в 1971 р. кандидатську дисертацію, впродовж 30 років сам наполегливо проводив польові дослідження та 10 років керував комплексною кафедральною темою «Етнокультура і етномовна особливість німців Закарпаття. Міжмовні взаємини». З цієї теми доц. Г.І.Меліка опублікував понад 100 наукових праць в українсько- та німецькомовних виданнях, видав монографію „Die Deutschen der Transkarpatien-Ukraine (Entstehung, Entwicklung ihrer Siedlungen und Lebensweise im multiethnischen Raum)” (2002).

Усього за роки існування кафедри викладачі

Завідувач кафедри: кандидат педагогічних наук, доцент Ольга Михайлівна Гвоздяк

Члени кафедри: канд. філол. наук, професор Меліка Георгій Іванович; доценти: Ладченко Мирослава Михайлівна, Чолос Іван Іванович, Головчак Наталія Іллівна, старші викладачі: Оленич Володимир Петрович, Брехлічук Любов Олександрівна, Цапулич Леся Тарасівна, викладачі: Свида-Сусіденко Тетяна Вікторівна, Кушнірчук Олена Олександрівна, Синьо Вікторія Василівна, Боднар Леся Михайлівна.

опублікували з різних аспектів германського мовознавства та методики викладання німецької мови понад 400 наукових статей. З ініціативи кафедри у жовтні 2004 року проведена міжнародна наукова конференція „Німецька мова в діалозі культур”.

Кафедра німецької філології одна з перших на факультеті встановила творчі контакти з відповідними кафедрами вищих навчальних закладів Німеччини, Австрії, Словаччини, Угорщини. Проф. Меліка Г.І. та доц. Гвоздяк О.М. є учасниками наукових проектів спільно з ученими Німеччини, Австрії, Угорщини, Румунії, Польщі та Словаччини.

Щороку викладачі та кращі студенти відділення удосконалюють свої знання з німецької мови на різнострокових курсах у вищих навчальних закладах Німеччини та Австрії. Всі викладачі кафедри пройшли стажування за кордоном (Німеччина, Австрія). Крім стажування, окремі з них, як наприклад, ст. викл. В.П.Оленич читав для студентів-славистів університету м. Майнц курс української мови. Проф. Г.І.Меліка виступав з лекціями в університетах міст Кіль, Берлін, Мюнхен, Штуттгарт, Фрайбург, Дармштатд, Гайдельберг, Ольденбург (ФРН), Клагенфурт, Лінц, Відень (Австрія), Сегед (Угорщина). Доц. О.М.Гвоздяк читала для студентів-германістів університетів м. Гайдельберг (ФРН), Клагенфурт (Австрія) та Сегед (Угорщина) цикл лекцій з історії німецьких меншин на Закарпатті, а також упродовж декількох років – лекції з лексикології та стилістики німецької мови для студентів Пряшівського університету (Словаччина).

Студенти відділення німецької філології щороку слухають лекції та спецкурси провідних учених Німеччини та Австрії. Гостями кафедри були професори Курт Райн, Ганс Шойрінгер, Питер Гштеттнер,

Вольфганг Гольцінгер, доктори Ульріх Толксдорф, Отто Дінгер, Гансйорг Ландкаммер.

Доктор Отто Дінгер є почесним доктором УжНУ.

Члени кафедри та студенти відділення беруть активну участь у підготовці та проведенні німецькомовної телевізійної передачі обласного телебачення "Wort und Bild aus Transkarpatien".

Завдяки турботам Гете-Інституту, посольств ФРН та Австрії в Україні та закордонним меценатам кафедра отримала значну кількість літератури, навчальних фоно- та відеозаписів, які активно використовуються у навчальному процесі.

Основні курси, що читаються на кафедрі:

Німецька мова (ОІМ) (всі викладачі кафедри).

Вступ до німецької філології (доц. Ладченко М.М., викл. Синьо В.В.).

Фонетика німецької мови (доц. Ладченко М.М.).

Лексикологія німецької мови (проф. Меліка Г.І., доц. Гвоздяк О.М., ст.викл. Цапулич Л.Т.).

Історія німецької мови (ст.викл. Брехлічук Л.О.).

Теоретична граматики німецької мови (доц. Чолос І.І.).

Методика викладання німецької мови (доц. Гвоздяк О.М., викл. Свіда-Сусіденко Т.В.).

Стилістика німецької мови (доц. Гвоздяк О.М., викл. Кушнірчук О.О.).

Основи теорії мовної комунікації (проф. Меліка Г.І.).

Німецько-українські літературні і мовні зв'язки (проф. Меліка Г.І.).

Теорія і практика перекладу (ст.викл. Оленич В.П.).

Лінгвокраїнознавство (доц. Головчак Н.І., ст.викл. Оленич В.П.).

Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні іноземної мови (викл. Синьо В.В.).

Друга іноземна мова (доц. Головчак Н.І., ст.викл. Брехлічук Л.О., ст.викл. Цапулич Л.Т., викл. Свіда-Сусіденко Т.В., викл. Кушнірчук О.О., викл. Синьо В.В., викл. Боднар О.М.).

Курси за вибором:

Механізм лінгвальної інтерференції (проф. Меліка Г.І.).

Лінгво-стилістичний аналіз художнього тексту (проф. Меліка Г.І.).

Проблеми фразеології сучасної німецької мови (доц. Гвоздяк О.М.).

Тенденції розвитку сучасної німецької мови (доц. Ладченко М.М.).

Проблеми словотвору сучасної німецької мови (доц. Чолос І.І.).

Листування німецькою мовою (ст.викл. Оленич В.П.).

Вплив рідної мови на вивчення німецької мови у школі (проф. Меліка Г.І.).

Проблеми німецької ономастики (доц. Головчак Н.І.).

ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Тел. 4-32-73

КАФЕДРА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Заснована 1962 року на базі загальноуніверситетської кафедри іноземних мов. Першим завідувачем кафедри був доцент М.В.Симулик (1962-1965), наступними – доцент Ю.М.Сак (1965-1975), доцент К.Д.Тимофєєва (1975-1986), доцент Б.П.Бендзар (1986-1998), доцент С.С.Бобинець (1998-2005), нині – доцент М.М.Рошко.

З 1986 року на кафедрі працюють дві секції: французької мови та історії зарубіжної літератури, що й зумовило її теперішню назву. У вересні 1990 року кафедра започаткувала ще одну спеціалізацію – з румунської мови та літератури – і здійснила два випуски фахівців цього напрямку. Нині шляхом стаціонарної форми навчання тут ведеться підготовка бакалаврів і спеціалістів з французької філології.

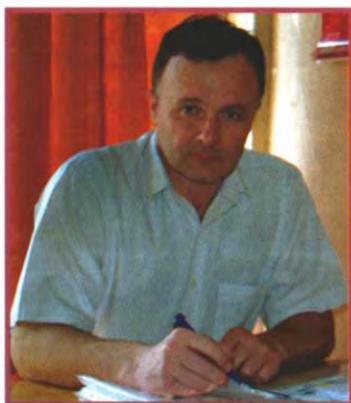
У створенні позитивного науково-педагогічного іміджу кафедри є значна заслуга романістів-мовознавців: кандидата філологічних наук З.В.Бесаганіч-Тверкіної, старших викладачів В.Л.Гошовського, Б.М.Мейсарош, О.В.Бокшай та інших, які працювали тут у 60-х – на початку 80-х років. Упродовж 70-х років на кафедрі під керівництвом доцента Ю.М.Сака сформувався один з найпотужніших тоді в Україні за науковим рівнем кваліфікації загін знавців

Завідувач кафедри: кандидат філологічних наук, доцент, член Національної спілки письменників Михайло Михайлович Рошко.

Члени кафедри: доценти – Богдан Павлович Бендзар, Степан Степанович Бобинець, Анжеліка Василівна Кікало, Сусанна Анатоліївна Парамонова, Клара Дмитрівна Тимофєєва; ст. викладачі – Вікторія Яношівна Йовдій, Анна Іванівна Кузьма, Оксана Іванівна Неймет, Тетяна Ярославівна Славич; ст. лаборанти – Тетяна Василівна Циганин, Ірина Миколаївна Кондор.

і дослідників греко-римської античної культури.

Не менш багатими й розмаїтими постають наукові уподобання членів кафедри на зламі тисячоліть – від питань вивчення граматики, семантичної структури і прагматики тексту французької мови (доценти С.А.Парамонова, А.В.Кікало, старші викладачі О.І.Неймет, А.І.Кузьма) до проблем дос-

лідження закономірностей розвитку світового письменства в його численних генетично-типологічних взаємовиявах у минулому й тепер (доценти Б.П.Бендзар, С.С.Бобинець, К.Д.Тимофєєва, М.М.Рошко, старші викладачі В.Я.Йовдій, Т.Я. Славич).

Наукові напрямки кафедри чітко увиразнюються в науково-дослідній роботі студентів – дійовому чинникові їхнього професійного зростання, що за останній час знаходить своє вираження у публікаціях на сторінках наукових і популярних видань.

Однією з важливих ланок у процесі піднесення підготовки спеціалістів з іноземної філології до рівня сучасних вимог є, як відомо, необхідність мовного стажування у країні, мову якої вивчають студенти. Колектив кафедри за сприяння ректорату зумів налагодити стосунки з Лінгвістичним центром у м.Авіньон та з Тулонським університетом (Франція). Починаючи з 1989 року, майже кожен третій студент відділення перебував на запрошення Європейської асоціації кооперативів "Лонго май" під керівництвом викладачів на півтора-двомісячних мовних курсах у Франції, а п'ять студентів французької філології завершили трирічне навчання у 1992-1995 рр. у Тулонському університеті.

Колектив кафедри – ініціатор проведення різноманітних виховних культурно-масових заходів, пов'язаних з пропагандою досягнень зарубіжного красивого письменства, французької культури та її мови. Активними учасниками усіх цих акцій виступають студенти відділення. Протягом останніх років вони є також надійними помічниками-перекладачами французьких волонтерів-добродійників з гуманітарної асоціації Комітету медичної допомоги "Опіка без кордонів" Європейського Союзу, що здійснює на Закарпатті важливі програми медико-санітарного й соціально-карітативного характеру.

Основні курси:

- Вступ до спеціалізації (доц. С.А.Парамонова);
- Фонетика основної (французької) іноземної мови (доц. К.Д.Тимофєєва);
- Історія французької мови і теоретична граматики (доц.С.А.Парамонова);
- Лінгвокраїнознавство (доц. А.В.Кікало);
- Лексикологія французької мови (доц. К.Д.Тимофєєва);
- Основи теорії мовної комунікації (доц. С.А.Парамонова);
- Стилістика французької мови (ст.викл. В.Я.Йовдій);
- Методика викладання іноземної мови у загальноосвітній школі (ст.викл. А.І.Кузьма);
- Французько-українські культурні та літературні зв'язки (ст.викл. О.І.Неймет);
- Теорія і практика перекладу (ст.викл. А.І. Кузьма);
- Історія світової літератури (доц. С.С.Бобинець, Б.П.Бендзар, М.М.Рошко, ст.викл. Т.Я.Славич);
- Методика викладання світової літератури у загальноосвітній школі (доц.Б.П.Бендзар);
- Аналіз художнього тексту (доц.С.С.Бобинець);
- Французький роман останніх десятиріч ХХ століття (доц. К.Д.Тимофєєва);
- Основні тенденції розвитку фонетичного складу французької мови (доц. С.А.Парамонова);
- Еволюція мистецтва Франції (доц. А.В.Кікало);
- Структура шкільних підручників і програм (ст.викл. А.І.Кузьма).

КАФЕДРА КЛАСИЧНОЇ ТА РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Класична філологія – найстаріша з філологічних дисциплін – має в Ужгородському університеті славні традиції, які сягають його заснування. Ще у 1946 р. існувала кафедра класичних мов, де працювали два викладачі іноземних мов В.Сулінчак (зав.кафедри) і Ю.Сак, а з вересня цього ж року – А.Ігнат, який у 1948 р. очолив кафедру.

Згодом, у 1965 р., філологи-класики ввійшли до складу кафедри французької філології та класичних мов (завідував кафедрою доцент Ю.Сак), а з 1976 р. – кафедри загального і слов'янського мовознавства (завідувач П.Чучка). 21 червня 1996 р. ректор університету проф. В.Сливка підписав наказ № 13-01, у відповідності з яким на базі кафедри загального та слов'янського мовознавства та кафедри французької мови і зарубіжної літератури з 1 липня 1996 р. відкрито окрему кафедру класичної та румунської філології. Ця кафедра була створена з метою розвитку класичної філології та вдосконалення організації професійної підготовки на румунському відділенні. За 60 років історії класичної філології свої сили та вміння віддали науці такі прекрасні фахівці, як доцент Ю.Сак, А.Ігнат, С.Войтович, О.Яцина, І.Пагіря, Й.Баглай, М.Орос.

Один із найшанованіших філологів-класиків, яким пишається кафедра, був доцент Юрій Михайлович Сак. Після студій у Празькому та Дебреценському університетах Ю.Сак, працюючи в УжДУ, захистив кандидатську дисертацію на тему "Сатири Персея", написав ряд статей з питань класичної філології, здійснив переклади творів Персія та Горація. Цього копіткого дослідника літератури особливо захоплювали теми використання античних мотивів, сюжетів та образів у творчості закарпатських письменників минулих століть – І.Базиловича, І.Пастелія, М.Лучкая, О.Духновича, В.Довговича та інших.

Помітним внеском у розвиток інкунабулознавства стало детальне дослідження Ю.Саком інкунабул та стародруків, що знаходяться в архівних фондах бібліотеки університету. Інкунабули, дослівно "колицкові" або найдавніші книги, видавалися у країнах Західної Європи від початків книгодрукування аж до 1500 року. Усвідомлюючи наукову цінність таких джерел (кількістю інкунабул значною мірою визначається слава тієї чи іншої національної бібліотеки), Ю.Сак у результаті важливої наукової праці видає в 1974 році книжку під назвою "Інкунабули бібліотеки Ужгородського державного університету". Про цінність видання свідчить те, що ці результати наукових пошуків були зафіксовані в бібліоколекторі Оксфордського університету в Англії і викликали позитивні оцінки як вітчизняних, так і зарубіжних учених.

Тривала робота над інкунабулами навела Ю.Сака на думку зайнятись дослідженням рукописних

фондів бібліотеки університету, значна частина яких написана латинською мовою. Чимало років свого життя присвятив він праці над дешифруванням та перекладом твору нашого славетного земляка, відомого історіографа зі світовим іменем Михайла Лучкая "Historia Carpato-Ruthenorum". Сам він залишив землякам безцінний дар: український переклад I, II та частини IV томів цієї важливої праці.

Не менш вагомим є внесок у вітчизняну науку і іншого філолога-класика, доцента Андрія Ігната, перекладача третього тому "Історії" М.Лучкая. Доцент А.Ігнат написав та підготував до захисту докторську дисертацію на тему "Загальноосвітня школа на Закарпатті в XIX і на початку XX ст.", однак йому не вдалося її захистити, тодішні владоможці заблокували дисертацію, оскільки в ній були такі авторські твердження, які не вкладалися в рамки офіційних поглядів на історію Закарпаття та його культуру.

Чимало років присвятили дослідженню творів античних авторів ст.викладачі Ольга Яцина та Степан Войтович.

Добрих слів заслуговує наукова діяльність ще одного провідного філолога-класика кафедри доцента Михайла Ороса. Успішно захистивши в Московському університеті кандидатську дисертацію на тему "Проблеми синтаксису у творах римських граматики", М.Орос прилучається до роботи над науковою кафедральною темою. Плодом багатьох років напруженої праці стали дешифрування та переклад V тому "Історії карпатських русинів" М.Лучкая. Робота над цією працею зробила М.Ороса першовідкривачем малодоступних матеріалів краєзнавчого змісту: з'являються його публікації "М.Лучкай про національні меншини на Закарпатті", "Михайло Лучкай про організацію шкільництва на Закарпатті", "Михайло Лучкай про діяльність Івана Зейкана", "Про граматику слов'яно-руську" та ін.

Чималий науковий доробок за плечима доцента кафедри Йосипа Баглая. Після успішного захисту дисертації він публікує ряд статей, присвячених проблемам класичної філології, згодом досліджує історію закарпатського театру, – з-під його пера виходить близько 150 публікацій та брошур, присвячених цій проблемі, які, укладені в єдине ціле, безперечно, становлять викінчений варіант докторської дисертації. Чимало уваги приділив Й.Баглай перекладові «Історії», – працював над

звіркою латинського та українського тексту, є перекладачем частини IV тому твору. Молодші філологи-класики, О.Барбіл, Е.Швед, О.Яцків, О.Дацьо, Х.Гриньків, Н.Шепа, крім перекладацької праці, забезпечують навчальний процес на семи факультетах університету. Завідувач кафедри, доцент Емілія Швед після успішного захисту в Московському університеті кандидатської дисертації «Лінгвостилістичні особливості промов історичних осіб у творі Тіта Лівія «Історія» опублікувала близько 45 наукових праць та три наукові видання, з них два словники, зокрема, у співпраці із ст.викладачем кафедри Олександром Яцків «Латинсько-український і українсько-латинський словник юридичних термінів» та «Латинсько-український словник юридичної фразеології». Е.Швед видала необхідний для студентів-філологів науковий посібник «Історія лінгвістичної думки. Давній світ. Індія. Китай. Греція» Чимало цінних наукових праць у галузі новолатинської мови має ст.викладач кафедри Оксана Барбіл, яка завершує роботу над кандидатською дисертацією з питань особливостей мови твору «Історія карпатських русинів» Михайла Лучкая. Крім курсів латинської мови, викладачі кафедри забезпечують ведення таких теоретико-практичних курсів, як «Вступ до мовознавства», «Загальне мовознавство».

На відділенні румунської філології кафедра забез-

печує читання основних теоретичних і практичних курсів: сучасна румунська мова і література, історія румунської мови і літератури, історія румунської літературної критики, фольклор, діалектологія, стилістика, методика викладання румунської мови та літератури тощо. За час існування кафедри викладачі-румуністи запропонували і ведуть шість нових спецкурсів: «Сучасна румунська література», «Важкі питання румунської граматики», «Культура та лінгвістика», «Значення румунської мови у процесі виховання», «Актуальні проблеми румунської граматики», «Поглиблене вивчення румунської мови в школі». Члени кафедри керують також курсовими та дипломними роботами студентів і кількома практиками (фольклорною, діалектологічною, педагогічною та переддипломною).

Кафедра плідно співпрацює із загальноосвітніми школами з румунською мовою навчання, обласним телебаченням і радіо, з рядом вищих навчальних закладів та наукових установ як в Україні, так і за рубежем; частими є зустрічі із румунськими делегаціями.

Ст. викладач кафедри Тарас Дацьо завершує роботу над кандидатською дисертацією, у його науковому доробку дві книги, присвячені історії, етнології, культурі румунів Закарпаття та ряд науково-методичних публікацій. Він є редактором єдиної румуномовної газети Закарпаття «Апша», де висвітлюються найактуальніші проблеми життя румунського населення нашого краю.

ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Тел. 4-34-31

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кафедра іноземних мов заснована в 1945 році і за цей час пройшла складний шлях становлення й розвитку. До вересня 1974 р. вона мала статус загальноуніверситетського навчально-методичного підрозділу, який забезпечував навчальний процес з іноземних мов на всіх неспеціальних гуманітарних і природничих факультетах університету. Крім цього, професор М.П.Фабіан веде фундаментальні теоретичні курси для студентів англійського відділення факультету РГФ.

На різних етапах становлення і розвитку кафедри її очолювали В.І.Сулінчак, Г.Ю.Іванова, О.М.Рот, Л.А.Владимир, Й.Й.Шрамл, Б.М.Гавришків, С.С. Бобинець, М.І.Зимомря, М.М.Полюжин, І.І.Чолос. Із 2002 року завідувачем кафедри обрано доктора філологічних наук, професора М.П.Фабіан.

З метою інтенсифікації навчального процесу на кафедрі широко запроваджуються сучасні технології навчання, використовується багатоаспектність у його організації, ділові ігри, комп'ютерні навчальні програми, аудіо- та відеотехніка. Суспільним запитам галузей народного господарства відпо-

відає сьогодні курс «Ділова іноземна мова», вивчення якого проводиться на хімічному, біологічному та юридичному факультетах.

Професорсько-викладацький склад кафедри активно й плідно працює над написанням і виданням навчально-методичних посібників, тестових завдань, методичних розробок тощо. За відносно короткий період з 2002 р. викладачі кафедри опублікували 8 навчально-методичних посібників: «Французька мова для юристів» Андреевої О.Ф., Граб Д.І. (2002); «Англійська мова для студентів ІТФ» Литвинової В.М. (2002); «Англійська мова для

математиків" Литвинової В.М. (2003); "Посібник із загальної економіки" Андреєвої О.Ф., Ливрінц К.Е. (2003); "Німецька мова для медиків" Біров І.Й., Остич Д.І., Палінчак Є.Ф. (2004); "Англійська мова для журналістів" Бабидорич Н.Є., Казновської О.Б., Шпеник С.З. (2005); "Французько-український математичний словник" Маринця В.В., Андреєвої О.Ф. (2005); "Німецька мова для соціальних працівників" Канюк О.Л., Сенько Е.П. (2005). До видання підготовлено ще три навчальні посібники. Кафедра іноземних мов за цей період зросла і кількісно, і якісно, на постійній основі працюють 14 молодих викладачів – випускників Ужгородського університету, які беруть активну участь у навчально-методичній, науковій та виховній роботі на факультеті РГФ. З 2002 р. на кафедрі розробляється комплексна наукова тема "Соціолінгвістичні й прагматичні аспекти мовної взаємодії і навчання англо-, німецько-, та французькомовної комунікації", до якої приєдналися й науковці кафедри теорії і практики перекладу факультету міжнародних відносин (завідувач – к.ф.н., доц. Мочар О.Ф.). Водночас започатковано видання збірника наукових праць "Сучасні дослідження з іноземної філології" (відповідальний редактор – проф. Фабіан М.П.) три випуски якого вже побачили світ. З 2004 року "Сучасні дослідження з іноземної філології" внесено до переліку фахових видань з філології, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора й кандидата наук (постанова Президії ВАК України №3-05/11 від 15.12.2004 р.).

На кафедрі іноземних мов відкрито аспірантуру заочної та денної форм навчання для випускників університету, проводяться вступні іспити до аспірантури й магістратури. Молоді викладачі Чонка О.Я., Сливка Н.Т., Осадча Н.В., Канюк О.Л., Минда О.І., Кіш Н.В., Штефанюк Н.С. активно й наполегливо працюють над кандидатськими дисертаціями. За останні роки захищена одна кандидатська дисертація (Бартош О.П.) та обговорені й рекомендовані до захисту ще дві (Штиліха М.М., Граб Д.І.). Викладачі кафедри

Завідувач кафедри: д.ф.н. проф. Мирослава Петрівна Фабіан.

Члени кафедри: доцент Олена Павлівна Бартош; старші викладачі – Світлана Володимирівна Іляш, Наталія Євгенівна Бабидорич, Марія Антонівна Батяла, Святослав Петрович Ващук, Надія Олексіївна Гаврилюк, Оксана Богданівна Казновська, Василіна Михайлівна Литвинова, Отілія Іванівна Минда, Ольга Олександрівна Прокопчук, Віра Василівна Сімах, Світлана Миколаївна Товт, Іраїда Георгіївна Уварова, Марія Іванівна Шевкун, Іболя Йосипівна Біров, Єлизавета Федорівна Палінчак, Мар'яна Михайлівна Штиліха, Олександра Федорівна Андреєва, Діана Іванівна Граб, Катерина Ернестівна Ливрінц, Віктор Петрович Мотрук; викладачі – Наталія Василівна Осадча, Людмила Іванівна Радзецька, Любов Іванівна Романко, Наталія Теодорівна Сливка, Олеся Ярославівна Чонка, Сільвія Золтанівна Шпеник, Наталія Степанівна Штефанюк, Крістіна Володимирівна Ярославцева, Ярослава Степанівна Бобинець, Олександра Любомирівна Канюк, Надія Василівна Кіш, Мар'яна Янівна Лемак, Діана Юріївна Остич, Еріка Павлівна Сенько; ст. лаборанти – Галина Олегівна Мага, Наталія Павлівна Міллер; лаборант Антонія Антонівна Бачинська.

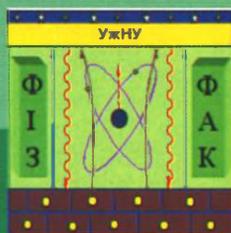
щороку беруть участь у міжнародних, вузівських та всеукраїнських наукових конференціях (Ужгород – 2002, 2004; Київ – 2001, 2003; Донецьк – 2005; Чернівці – 2004), роботі семінарів з лінгвістики й методики викладання іноземних мов (Ужгород 2002; Полтава 2003; Донецьк – 2005). Велика увага приділяється написанню наукових статей та опублікуванню тез конференцій різних рівнів. Усього за останні три роки опубліковано понад 30 статей у наукових фахових збірниках та близько 15 тез доповідей. Поза увагою професорсько-викладацького складу кафедри не залишається і процес удосконалення методики викладання і вивчення іноземних мов в УжНУ. Свідченням цього стала розробка нової концепції викладання іноземних мов, яка врахувала побажання студентів та досягнення науково-технічного прогресу. З цією метою було проведення анкетування студентів немовних та мовних факультетів УжНУ (2003 р.), яке дало змогу по-новому підійти до методики викладання і ефективності вивчення іноземних мов.

У час, коли Україна йде по шляху розбудови демократії, встановлює різнобічні контакти зі світовою спільнотою, зростає і роль іноземних мов, оволодіння якими є необхідною потребою сьогодення. Студенти УжНУ вже давно виявили бажання вивчати, крім обов'язкових англійської, німецької та французької мов ще й інші мови світу. Йдучи назустріч побажанням студентів, кафедра іноземних мов уперше започаткувала проведення факультативних занять з іноземних мов для бажаючих удосконалити й поглибити свої фахові знання з англійської, німецької та французької мов (2003 р.), а з 2004 р. надала можливість факультативного вивчення й італійської мови, проведення якої забезпечує висококваліфікований спеціаліст Тимофєєва К.Д. Найближчі плани кафедри – відкрити й проводити факультативні заняття з іспанської мови. У рамках співпраці кафедра іноземних мов має тісні й плідні зв'язки з університетами Дебрецена, Егера, Будапешта (Угорщина), Пряшева і Кошиць (Словаччина), Оломоуца (Чехія), Відня (Австрія), Мюнхена, Дармштадта (Німеччина), Кракова (Польща) та ін.

УжНУ

ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Цього року фізичний факультет Ужгородського національного університету відзначає 55-річний ювілей з часу свого заснування. Це чудова нагода для того, щоб підвести деякі підсумки пройденого факультетом шляху, зрозуміти, що вдалося зробити, намітити перспективи на майбутнє. Це вельми важливо ще й тому, що УжНУ зустрічає своє 60-річчя. Фізичний факультет, як і інші факультети університету, вніс і свій вклад у його розвиток.

Декан факультету — проф. В.Ю.Лазур.
Заступники декана: доц. І.М.Мигoliniць, доц. І.Й.Росола

За роки свого існування перший вищий навчальний заклад Закарпаття зіграв визначну роль у становленні та розвитку науки та освіти, і УжНУ сьогодні неможливо уявити без його флагмана – фізичного факультету.

1. З історії фізичного факультету

На різних етапах розвитку фізики в Ужгородському університеті нашими основними і природними колегами були математики та хіміки. Уже в 1946 році у новоствореному (1945 р.) Ужгородському університеті була відкрита кафедра фізики і математики для забезпечення навчального процесу з фізико-математичних дисциплін на біологічному, медичному та хімічному факультетах. Очолив її інженер за фахом, випускник Дніпропетровського інституту народної освіти (університету), а згодом викладач фізики Дніпродзержинського металургійного інституту Бушин Василь Никонорович. У нашому університеті йому належало, в першу чергу, обладнати навчальні лабораторії кафедри та забезпечити їх необхідною навчально-методичною документацією.

У вересні 1950 року в Ужгородському університеті був створений фізико-математичний факультет, у складі якого почало функціонувати фізичне відділення. Основним завданням новоствореного факультету була підготовка викладачів фізики і математики для шкіл та середніх спеціальних закладів. Унаслідок реструктуризації окремих факультетів УжДУ, підготовка майбутніх фізиків із 29 травня 1951 року до 8 вересня 1954 року здійснювалася в рамках фізико-хімічного факультету. Перший випуск молодих спеціалістів відділення фізики, але вже у складі відновленого фізико-математичного факультету, відбувся у 1955 році в кількості 24 чоловіки.

Як самостійний підрозділ УжДУ, фізичний факультет почав функціонувати з вересня 1966 року. Існуючий на той час фізико-математичний факультет було поділено на фізичний та математичний. Цього ж року відбувся перший набір студентів на обидва факультети. Зокрема, студентами-фізиками стало 150 абітурієнтів.

Фізичний факультет УжНУ – явище унікальне. Його історію творила, його авторитет стверджувала когорта одержимих педагогів-науковців, які пройшли чудову школу провідних вузів та академічних науково-дослідних установ колишнього Радянського Союзу. Неможливо перерахувати вклад Володимира Олександровича Шкоди-Ульянова, Івана Прохоровича Запісочного, Юрія Мелітоновича Ломсадзе, Дмитра Венедиктовича Чепура, Степана Максимовича Кишка, Мотрі Василівни Братійчук та Євгенії Леонідівни Жукової у становлення молодого галузі фізичної науки, формування її головних і перспективних напрямків. Саме завдяки цим молодим талановитим науковцям в Ужгороді були відкриті осередки академічної та галузевої науки, вузькі наукові підрозділи, Інститут фізики і хімії твердого тіла, проблемні лабораторії з фізики електрон-

них зіткнень, фізики напівпровідників, лабораторія космічних досліджень, нові кафедри.

Спочатку (в 1966 р.) фізичний факультет складався з чотирьох кафедр: будови речовини (перейменованої у 1969 р. на кафедру ядерної фізики, зав. доц. В.О. Шкода-Ульянов), теоретичної фізики (зав. доц. Ю.М. Ломсадзе), оптики (зав. доц. І.П. Запісочний), фізики напівпровідників (зав. доц. Д.В. Чепур), а також Станції спостережень за штучними супутниками Землі (ШСЗ, наук. кер. доц. М.В. Братійчук).

Активізація наукових досліджень на кафедрі оптики під керівництвом І.П. Запісочного, поява нових напрямків, зокрема з фізики електронних і атомних зіткнень, комплексне вивчення елементарних процесів та резонансних явищ, стимульованих взаємодією електронних, іонних та атомних пучків низьких енергій між собою та з речовиною в конденсованому стані, швидкий ріст кадрового потенціалу кафедри дали змогу створити в 1965 році першу в УжДУ Проблемну науково-дослідну лабораторію з фізики електронних зіткнень, організувати наукові конференції високого рангу, і стали основою для створення на факультеті нових кафедр.

У 1968 році з кафедри оптики виділяється кафедра квантової електроніки, засновником і довголітнім керівником якої (аж до 1982 р.) був проф. І.П. Запісочний. Кафедрі оптики очолила кандидат фізико-математичних наук, доцент Жукова Є.Л. У цьому ж 1968 році до складу фізичного факультету увійшла кафедра біофізики (зав. доц. А.В. Ковальчук), яка до того часу функціонувала при біологічному факультеті.

Астрофізичні дослідження на факультеті проводяться на кафедрі оптики з часу її заснування. Створена під керівництвом М.В. Братійчук Станція спостережень за ШСЗ могла, крім свого прямого призначення, розв'язувати прикладні та фундаментальні проблеми астрономії, геофізики, геодезії, фізики атмосфери. У травні 1969 року Станція була перетворена в Лабораторію космічних досліджень (ЛКД) на правах відділу Проблемної лабораторії з фізики електронних зіткнень Ужгородського університету. У 1972 році в ЛКД була встановлена світосильна камера SBG, яка дозволила проводити спостереження за високоорбітальними об'єктами – геостационарами. Саме в цій ЛКД в 1972 році, вперше в країні, була здійснена лазерна локація ШСЗ. За видатні результати, отримані проф. М.В. Братійчук в астрофізичних дослідженнях, одній з малих планет (під номером 3372) Сонячної системи Міжнародною Астрономічною Спілкою присвоєно назву "Brajichuk".

У 60-х та на початку 70-х років на кафедрі фізики напівпровідників розгорнулися комплексні дослідження з

фізики твердого тіла та фізики напівпровідників, очолювані проф. Д.В. Чепуром. Продуктивно працює аспірантура, поглиблюються зв'язки з провідними науковими центрами країни, виникають і розвиваються нові наукові напрями дослідження напівпровідників та діелектриків, значно розширилась та зміцніла матеріальна база кафедри. У 1972 році у зв'язку з успіхами, досягнутими науковцями кафедри фізики напівпровідників у галузі фізики твердого тіла та напівпровідникових матеріалів, на фізичному факультеті була створена нова кафедра — фізичних основ мікроелектроніки, яку очолив доц. І.Ф.Копинець перший аспірант проф. Чепура Д.В. У наступні роки вона справила великий вплив на розвиток фізичних досліджень в Ужгородському університеті. У тому ж 1972 році до її складу увійшла кафедра біофізики, а згодом, у 1991 році, вона була перейменована на кафедру твердотільної електроніки.

Успішний розвиток наукових досліджень кафедр фізики напівпровідників та твердотільної електроніки, формування наукової школи професора Д.В.Чепура з міжнародним визнанням зумовили утворення на факультеті Проблемної науково-дослідної лабораторії синтезу і комплексних досліджень властивостей нових напівпровідникових речовин складної будови. Організатором та її першим завідувачем став доц. В.Ю.Сливка, учень проф. Чепура Д.В. У 1992 році на базі Проблемної лабораторії організовано (наказом Міністерства вищої освіти України) Науково-дослідний інститут фізики і хімії твердого тіла (НДІ ФХТТ). Директором новоствореного інституту став вихованець кафедри фізики напівпровідників проф. Ю.М.-Височанський. Вагомий внесок в організацію та розвиток наукових досліджень НДІ ФХТТ зробив проф. Сливка В.Ю.

У 60-х роках на кафедрі ядерної фізики під керівництвом В.О.Шкоди-Ульянова розпочинаються експериментальні дослідження фундаментального характеру, що пов'язані з визначенням інтегральних перерізів фотонейтронних реакцій. Зусиллями Володимира Олександровича на кафедрі створюється відповідна тому часові експериментальна база. З його ініціативи були придбані і введені в дію електронні прискорювачі бетатрон на 25 МеВ та мікротрони М30 і М10. Поряд з фундаментальними дослідженнями, він приділяє значну увагу впровадженню ядерно-фізичних методів у суміжні галузі науки і техніки. Зокрема, запропоновано і реалізовано методику реєстрації запізнюючих нейтронів для визначення вмісту кисню та фтору в металах, а згодом методику визначення елементів, що діляться, урану і торію. З 1970 року розпочалися експериментальні дослідження довгоживучих ізомерних станів ядер, які збуджуються у фотоядерних реакціях.

Перелік наукових тем, які розроблялись під науковим керівництвом проф. В.О.Шкоди-Ульянова, можна продовжити й далі, але чи не найвагоміша його заслуга полягає в тому, що за відносно короткий час на кафедрі ядерної фізики було закладено міцний фундамент для наукових досліджень з фізики фотоядерних реакцій, подальший розвиток яких сприяв створенню в Ужгороді визнаного у наукових колах третього (після Харкова та Києва) ядерного наукового центру України.

У 1969 році в Ужгороді було відкрито відділ фотоядерних процесів Інституту фізики АН України, підставою для чого став успішний розвиток досліджень з ядерної фізики в Ужгородському університеті. Проф. В.О.Шкода-Ульянов стає керівником відділу, але й надалі тісно співпрацює з факультетом. Згодом (у 1981 р.) цей відділ перетворився у відділення Інституту ядерних досліджень АН України. Ініціатива його створення, розробка основних напрямків наукової діяльності належить проф. І.П.Запісочному. Його зусиллями були створені необхідні умови для відкриття в Ужгороді в 1992 році на базі цього відділення Інституту електронної фізики НАН України, першої на Закарпатті академічної науково-дослідної установи. Першим директором інституту став член-кореспон-

дент НАН України О.Б.Шпеник.

У 60-х роках бурхливо розвивалася квантова теорія поля та фізика високих енергій. Широкомасштабні дослідження в цій галузі розгортаються на кафедрі теоретичної фізики під керівництвом її фундатора проф. Ю.М. Ломсадзе. Уже на початку 60-х років великий резонанс у наукових колах викликали роботи Ю.М. Ломсадзе та його учнів по вивченню аналітичних властивостей квантовомеханічної та теоретико-польової амплітуди розсіяння за константою зв'язку. Він був одним із перших, хто глибоко усвідомив великі можливості і міць сучасних методів математичної фізики при дослідженні фундаментальних проблем фізики елементарних часток та фізики високих енергій. На базі запропонованих уперше універсальних класів узагальнених функцій він разом з учнями реалізував внутрішню несуперечливу Пуанкаре-інваріантне формулювання аксіоматичного підходу Боголюбова та Вайтмана як в локальному, так і в нелокальному його варіантах. Започатковані М.М.Боголюбовим важливі дослідження по створенню методу дисперсійних співвідношень Юрій Мелітонович успішно продовжив і запропонував нові пріоритетні напрямки вдосконалення цього підходу. Успіхи наукової школи проф. Ю.М.Ломсадзе, досягнуті наприкінці 60-х років, стали важливою передумовою створення в Ужгороді в 1970 році нового наукового академічного підрозділу – Ужгородського відділу теорії гадронів Інституту теоретичної фізики АН України, який сьогодні успішно функціонує як відділ теорії елементарних взаємодій Інституту електронної фізики НАН України.

Одним із напрямків діяльності факультету від часу його утворення є підготовка викладачів фізики, що, звичайно, зобов'язувало розвивати тут, поряд з науковими дослідженнями, методику викладання фізики як у середній, так і у вищій школі. Такими проблемами на факультеті займалася кафедра твердотільної електроніки (стара назва якої, як уже зазначалось вище, кафедра фізичних основ мікроелектроніки). На цю кафедру було запрошено на роботу педагога з великим досвідом творчої вчительської роботи В.В. Сагарду, який згодом успішно захистив кандидатську та докторську дисертації педагогічного спрямування, і став завідувачем загальноуніверситетської кафедри педагогіки і психології. Він активно взявся за переобладнання методичного кабінету, використавши оригінальні саморобні демонстраційні установи. Наново переробляється курс методики викладання фізики. На чільне місце у підготовці студентів виходять питання методології і наукового світогляду. Паралельно на кафедрі твердотільної електроніки розробляється проблеми комп'ютеризації навчального процесу, чому значно сприяє оснащений сучасними ЕОМ факультетський комп'ютерний клас з солідною базою відповідного математичного забезпечення.

Отже, у 60-х роках на факультеті формуються дві основні спеціальності: фізика (фізик-викладач на педагогічному та фізик-інженер на науково-виробничому відділеннях), радіофізика й електроніка. Однак в подальшому відбувається процес утворення та модифікації

спеціальностей і спеціалізацій, обумовлених, з одного боку, суспільними потребами, а з іншого – розвитком наукових досліджень на діючих кафедрах і утворенням нових кафедр та лабораторій. Так, у 1988 році на фізфаці відкривається нова спеціальність «фізика і технологія матеріалів і компонентів електронної техніки» (інженер-фізик, набір здійснювався до 1998 р.), а згодом, у 1995 році, наукоємні фізичні технології (інженер-експерт, набір здійснювався до 1998 р.). З 1998 року на факультеті вводиться нова система спеціальностей і спеціалізацій відповідно до вимог реформи вищої освіти України та нового Переліку напрямів підготовки фахівців з вищою освітою. Внаслідок цього замість названих двох останніх спеціальностей запроваджуються дві інженерні спеціальності – «фізична і біомедична електроніка» (інженер-електронної техніки) та «прикладна фізика» (з двома спеціалізаціями: фізико-технічна експертиза та комп'ютерна фізика й інформаційні технології). Це послужило поштовхом до створення в листопаді 1999 року кафедри прикладної фізики. Організатором та її першим завідувачем став проф. Д.Г.Семак. З квітня 2000 року новостворену кафедру очолив проф. І.І.Небола.

Примітною ознакою періоду становлення факультету є комплектування його колективу кадрами, наукове зростання яких пов'язане безпосередньо з факультетом. Уже з другої половини 50-х років кращі спеціалісти перших випусків: В.С.Шевера, П.В.Фельцан, Д.І.Сікора, О.М.Парлаг, В.І.Лендзьел (перший випуск 1955 року), І.Ф.Копинець, А.М.Фантич, Ю.В.Попик, В.М.Бенца (другий випуск 1956 року), Л.Л.Шимон (третій випуск 1957 року) та інші поповнили ряди викладацького корпусу фізико-математичного факультету. Це вони, молоді і амбітні науковці, з перших випусків закладали підвалини матеріально-технічної бази факультету, здійснювали постановку перших лабораторних практикумів, розробляли нові навчально-методичні посібники.

Названими вище іменами далеко не вичерпується список тих, хто закладав міцний фундамент регіональної фізичної науки й освіти, сприяв становленню університетських наукових підрозділів. Вагомий внесок у розбудову фізичного факультету, створення і зміцнення його матеріальної бази, вдосконалення навчально-виховного процесу зробили також Н.А.Гоженко, А.Є.Ковальчук, Н.П.Носіковський, Є.Л.Жукова, І.Г.Жуков, М.І.Довгошей, викладач з базовою педагогічною освітою Є.І.Сірий.

Шану вдячності та поваги ми складаємо сьогодні і тим, хто, не здобувши надто високих наукових титулів та державних нагород, зробив, однак, помітний внесок у сучасну фізику, своїми конкретними дослідженнями істотно вплинув на зміст і науковий рівень фізичної науки Ужгородського університету. Доброго слова заслуговують кандидати наук, доценти Бенца В.М., Данашевський М.В., Єлішев В.П., Ігнатович С.І., Ковач Є.Т., Кириченко А.Г., Коперльос Б.М., Медведєв С.Ю., Миголинець І.М., Микуланинець С.В., Мучічка І.І., Наконечний Ю.С., Парлаг О.М., Пилипченко В.А., Повч М.М., Пуга Г.Д., Рубіш І.Д., Скубенич В.В., Суховія М.І., Угрин С.Ю., Шуба Й.М., Шманько І.І., Швалагін І.В.

Наступний етап (1975-2000 рр.) широкомасштабних наукових досліджень, що розгорнулись на підґрунті фундаментальних здобутків старшого покоління ужгородських фізиків, слід пов'язувати з діяльністю їхніх учнів та послідовників, серед яких докт. фіз.мат. наук І.С.Алексахін, В.Г.Дробнич, А.М.Завілопуло, А.Й.Імре, В.А.Кельман, О.М.Малінін, С.С.Поп, В.П.Стародуб, В.В.Суран, Л.Л.Ши-

мон, О.Б.Шпеник, І.І.Шафраньош, О.К.Шуаїбов (квантова електроніка), Д.М.Берча, Д.І.Блецкан, Ю.М.Височанський, О.О.Грабар, М.І.Довгошей, О.О.Кикинеші, В.Т.Маслюк, В.М.Мица, В.І.Мікла, М.І.Мар'ян, І.І.Небола, Ю.В.Попик, П.П.Пуга, В.М.Різак, В.Ю.Сливка, Д.Г.Семак, О.Г.Сливка, І.П.Студеняк, Л.М.Сусліков, І.Д.Туряниця, Ю.Ю.Фіртац, В.В.Химинець (фізика напівпровідників), М.І.Гайсак, І.Ю.Кривський, В.І.Лендзьел, В.Ю.Лазур, В.І.Сабов, В.М.Симулик, І.В.Хімч (теоретична фізика), В.М.Мазур, Д.І.Сікора (ядерна фізика). Вони відомі вчені, відзначені Державними преміями та престижними міжнародними грантами. Першими в історії Закарпаття за цикл праць "Розробка і впровадження нових некрystalічних матеріалів і елементів оптоелектроніки та лазерної техніки" Державною премією України в галузі науки і техніки відзначені у 1989 році співробітники кафедри фізики напівпровідників Блецкан Д.І., Борець О.М., Двгошей М.І., Кикинеші О.О., Семак Д.Г., Сливка В.Ю., Туряниця І.Д., Туряниця І.І., Фіртац Ю.Ю., Химинець В.В. У 1995 році лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки за цикл робіт "Елементарні процеси та резонансні явища в парних зіткненнях електронів, атомів і іонів" стали співробітники кафедр теоретичної фізики та квантової електроніки Алексахін І.С., Завілопуло А.М., Запісочний І.П., Імре А.Й., Лендзьел В.І., Сабод О.П., Шимон Л.Л., Шпеник О.Б. У складі авторського колективу учених Києва, Харкова та Львова аналогічну державну нагороду присуджено у 2001 році за цикл робіт "Нові фізичні ефекти в сильно анізотропних напівпровідниках і прилади на їхній основі" професори Сливка В.Ю. та Берча Д.М. Разом з групою науковців з хімічного факультету УжНУ Державною премією України за цикл праць "Хімія, технологія і властивості складних халькогенгалогенних матеріалів" відзначено у 2003 році професора Височанського Ю.М. Аналогічну нагороду у складі авторського колективу вчених з Києва та Харкова отримав у 1999 році Володимир Михайлович Мазур, випускник і співробітник кафедри ядерної фізики УжНУ (згодом провідний науковий співробітник Інституту електронної фізики НАН України, м. Ужгород). Тут доречно відзначити, що названі лауреати представляють чотири факультетські кафедри фізики напівпровідників, квантової електроніки, теоретичної фізики та ядерної фізики, засновниками яких була славетна когорта фундаторів (Д.В.Чепур, І.П.Запісочний, Ю.М.Ломсадзе, В.О.Шкода-Ульянов) головних і перспективних напрямків розвитку регіональної фізичної науки.

Численний загін випускників фізичного факультету Ужгородського університету успішно працює в наукових установах України та за її межами. Було б важко тут перерахувати всіх поіменно, але не можна не назвати найбільш відомих і титулованих вчених, які своїми науковими здобутками прославили наш рідний край, нашу Україну. Інститут електронної фізики НАН України (м. Ужгород) з перших днів його створення очолює член-кореспондент НАН України, член Угорської академії наук, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, доктор ф.-м.н., проф. Шпеник Отто Бартоломійович. В Інституті математики НАН України завідував відділом прикладних досліджень член-кореспондент НАН України, доктор ф.-м.н., проф. Вільгельм Ілліч Фушчик, в Головній астрономічній обсерваторії НАН України очолює відділ фізики Сонця член-кореспондент НАН України, доктор ф.-м.н. Роман Костик. В академічних інститутах міста Києва працюють доктори ф.-м.н. Ласло Фекешгазі, Василь Храновський, Василь Єнковський, Іван Цифра, Олександр Гаврилик. У технологічному університеті Поділля (м.

Хмельницький) очолював кафедру вищої математики та технічної механіки вихованець кафедри теоретичної фізики УжНУ, доктор ф.-м.н., проф. Іван Качурик.

Директором Спеціальної астрономічної обсерваторії АН Росії працює член-кореспондент Російської академії наук Юрій Балега. У престижних наукових центрах Росії працюють доктори ф.-м.н. Василь Куштан та Микола Блецкан. В академічних науково-дослідних установах Угорщини продовжують наукову діяльність кандидати ф.-м.н. Василь Совтер, Єва Товтин та доктор ф.-м.н., проф. Олександр Кикинеші. Докторські ступені за кордоном одержали Ю.Єлінек (Ізраїль), Д.Абрашкевич (Канада), О.Абрашкевич (Канада), О.Шпигель (США), Б.Ернет (Ізраїль), О.Шаталов (США).

Споглядаючи крізь призму історії на пройдений факультетом шлях, розуміємо неординарність постатей тих, хто на різних етапах керував роботою унікального колективу, виводив його на орбіту визнання, слави і вагомих здобутків. Віддаючи данину глибокої пошани всім деканам, які доклали чимало фізичних і інтелектуальних зусиль для становлення та розвитку факультету, назвемо їх імена в хронологічній послідовності. З 1950 р. до 1966 р. посаду керівника факультету обіймали: фізикоматематичного і хімічного – Г.К.Дістанов; фізико-хімічного – В.Г.Потапов, П.М.Стадник, С.М.Кишко; фізико-математичного – С.М.Кишко, Д.В.Чепур, Г.В.Сірик, А.П.Гриценко. Першим деканом (власне) фізичного факультету був призначений у 1966 р. В.О.Шкода-Ульянов, який багато зробив для розширення та вдосконалення навчальної та науково-дослідної роботи. Суттєві зміни на факультеті почалися відтоді, як його очолює доц. І.П.Запісочний (1967-1968 рр.). За цей час факультет значно розширився і зміцнів. Збільшується кількість студентів та викладачів, виникають нові спеціальності. У 1968-1983 рр. факультет очолювали представники кафедри фізики напівпровідників доц. О.М.Борець (1968-1971 рр.), доц. Ю.В.Попик (1971-1974 рр.), доц. В.М.Бенца (1974-1978 рр.), доц. Д.Г.Семак (1978-1983 рр.), а з 1983 р. факультет очолює представник кафедри ядерної фізики доц. О.М.Парлаг. Названі декани багато зробили для розвитку науки та вдосконалення навчального процесу, але найголовніше, – вони створили на факультеті благотворчу обстановку, яка сприяла дружнім стосункам між співробітниками і стимулювала їх діяльність. У цей період значно розширилась та зміцніла матеріальна база факультету, стрімко зріс науковий потенціал кафедр, виникли і розвивалися нові наукові напрямки досліджень.

Майже третину часу існування факультету, а точніше 17 років (1988-2004 рр.) деканом був завідувач кафедри квантової електроніки, професор Л.Л.Шимон. Це були важкі, переломні роки, і потрібні були великі зусилля навіть для того, щоб бодай зберегти на досягнутому факультетом високому рівні наукову і педагогічну діяльність. Професору Л.Л.Шимону вдалося це зробити. За період його деканства активізувалося міжнародне співробітництво, відкриваються нові спеціальності і спеціалізації, формуються перспективні напрямки наукових досліджень, створено нову кафедру прикладної фізики. У кінці 80-х та на початку 90-х років значно розширилися зв'язки факультету з науковими установами України та інших республік, які входили до складу колишнього СРСР. Тіснішою стала співпраця з виробництвом, зокрема з такими підприємствами, як Львівський завод газорозрядних приладів, Північно-Донецький хімічний комбінат, Дзержинське виробниче об'єднання (ВО) "Азот", ВО "Енергія" (Московської області), а також з окремими підприємствами Закарпаття (ВО "Електрон",

"Ужгородприлад", "Електродвигун", "Стеатит"). Це дало змогу розширити наукову тематику на факультеті, збільшити його науково-дослідний сектор.

У площині діянь та досягнень факультету не можна обійти увагою і тих наших славетних фізиків, хто на різних етапах визначав стратегію розвитку університету, організовував роботу великого колективу на посаді ректора Д.В.Чепур (1961-1977 рр.), В.Г.Шульга (1977-1980 рр.), В.І.Лендзьєл (1980-1988 рр.), В.Ю.Сливка (1988-2004 рр.).

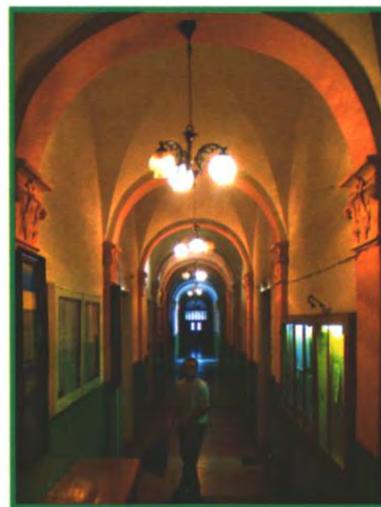
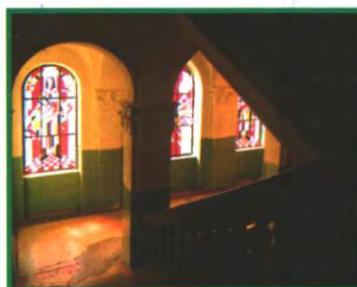
17 березня 2005 року на альтернативних засадах обрано теперішнього декана фізичного факультету проф. В.Ю.Лазура. У квітні цього ж року вперше на альтернативних засадах обирали також і ректора Ужгородського національного університету. Ним, отримавши значну перевагу на виборах, що відбулися на конференції трудового колективу, став професор М.М.Вергеш.

2. Фізичний факультет сьогодні

Фізичний факультет – один з найпотужніших за науковим потенціалом в Ужгородському національному університеті. У структурі факультету сім випускаючих кафедр, завідувачами яких працюють доктори ф.-м.н., проф. Ю.М.Височанський (фізика напівпровідників), Л.Л.Шимон (квантова електроніка), В.Ю.Лазур (теоретична фізика), В.М.Різак (твердотільна електроніка), І.В.Хіміч (ядерна фізика), О.І.Герзанич (оптика), І.І.Небола (прикладна фізика). До складу факультету належать також Науково-дослідний інститут фізики і хімії твердого тіла (директор проф. Ю.М.Височанський), Проблемна науково-дослідна лабораторія фізичної електроніки (науковий керівник проф. Л.Л.Шимон, завідувач проф. С.С.Поп), Лабораторія космічних досліджень (науковий керівник доц. В.П.Єпішев). Тісно співпрацює з факультетом Інститут електронної фізики НАН України (м. Ужгород) та Спеціальне конструкторське бюро засобів аналітичної техніки Мінпромполітики України (м. Ужгород).

На фізичному факультеті УжНУ в різні роки працювали, працюють чи мали пряме відношення три члени-кореспонденти НАН України, два члени-кореспонденти Російської академії наук, 7 академіків галузевих академій, 6 заслужених діячів науки і техніки, 21 лауреат Державної премії, три лауреати премії НАН України та два заслужені винахідники. Зараз на факультеті працює 220 спеціалістів. Із них 100 мають наукові ступені доктора або кандидата фізико-математичних наук. Навчальний процес забезпечують 57 викладачів, із них 19 професорів, докторів наук, та 37 доцентів, кандидатів наук. До навчального процесу залучаються також висококваліфіковані фахівці НДІ ФХТТ та Проблемної лабораторії, які мають значний досвід наукової та науково-методичної роботи.

Гордістю та авторитетом факультету є лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки (Д.І.Блецкан, Д.Г.Семак, О.О.Кікінеші, Л.Л.Шимон,

Ю.М.Височанський, Д.М.Берча), заслужені діячі науки і техніки України (Ю.М.Височанський, Д.Г.Семак, В.М.Різак), заслужені працівники народної освіти України (Л.Л.Шимон, І.В.Хімич), академіки АН вищої школи (Л.Л.Шимон, О.О.Кікінеші, Д.Г.Семак, І.В.Хімич), а також академік АН промислової електроніки С.С.Поп. Міжнародне звання "Соросівський професор" отримали Л.Л.Шимон, В.І.Сабов, С.С.Поп. Грант Міжнародної науковоосвітньої програми здобули професори Ю.М.Височанський, В.Ю.Лазур та В.М.Різак. "Соросівськими доцентами" стали Ю.С.Наконечний і А.А.Горват, а В.С.Шевера, С.Ю.Медведев, В.М.Мица та В.А.Пилипченко удостоєні цього звання двічі. Чимало аспірантів та студентів вибороли міжнародні гранти "Соросівського аспіранта" та "Соросівського студента". У результаті доволі жорсткого відбору Міжнародний біографічний центр Кембріджа (Англія) визнав професора Л.Л.Шимона переможцем у номінації "Міжнародна людина року 1997-1998". Директора науково-виробничої фірми ТОВ "Технокристал" професора Д.І.Блецкана включено в "Золоту книгу ділової еліти України" (Дань зусиллям, заслугам і досягненням відомих особистостей Держави). Такої кількості відзнак державного та міжнародного рівня не здобув ще жоден з факультетів УжНУ.

За свою понад півстолітню історію фізичний факультет підготував понад 5 тисяч висококваліфікованих спеціалістів, які плідно працюють у різних галузях народного господарства, освіти і науки. З 1998 року факультет готує фахівців із трьох спеціальностей: фізика (на двох відділеннях: педагогічному та науково-виробничому), фізична і біомедична електроніка, прикладна фізика. Щорічно ми приймаємо на перший курс біля 115 студентів. У 2004-2005 навчальному році на факультеті навчається 530 студентів. Як видатний навчальний і науковий центр, фізичний факультет дає вищу освіту всіх кваліфікаційних рівнів: бакалавр, спеціаліст, магістр. Ми готуємо спеціалістів і магістрів за 5 років, а бакалаврів за 4 роки. Починаючи з шостого семестру, студенти мають можливість обирати одну із спеціалізацій. Зокрема, в межах спеціальності "фізика" підготовка фахівців здійснюється за спеціалізаціями квантова електроніка, фізика напівпровідників, твердотільна електроніка, оптика і спектроскопія, астрофізика, теоретична фізика, ядерна фізика. В межах спеціальності "фізична і біомедична електроніка" діють дві спеціалізації: матеріали функціональної та біомедичної електроніки, а також фізика і технологія матеріалів та компонентів електронної техніки. В рамках спеціальності "прикладна фізика" також діють дві спеціалізації: фізико-технічна експертиза та комп'ютерна фізика й інформаційні технології. Відповідно до потреб народного господарства упроваджуються нові спеціальності: фізика ядра і елементарних частинок та спеціальність з оптоелектроніки.

На семи кафедрах факультету можна отримати класичну фундаментальну освіту і вести наукові дослідження практичного за всіма сучасними напрямками експериментальної і теоретичної фізики, атомної і ядерної фізики, астрономії і астрофізики, оптики і спектроскопії, лазерної фізики і квантової електроніки, фізики напівпровідників і поверхневих явищ, фізики плазми і фізики фазових переходів та багатьма іншими. Зі студентською молоддю працюють наші кращі науково-педагогічні кадри, які постійно включають у лекційні курси нові наукові ідеї, найновіші результати наукових досліджень. У навчальному процесі домінуючу роль грає творчий початок, збільшено обсяг годин для самостійної роботи студентів. Із новітньої наукової проблематики читаються спеціальні курси, щорічно в розклад занять включається близько 100 таких спецкурсів та

спецсеминарів, що практикуються на старших курсах із фахових навчальних дисциплін та дисциплін спеціалізацій. Спецсеминари сприяють розвитку творчої самостійності студентів, поглиблюють їх інтерес до науки і наукових досліджень, виховують педагогічний такт, розвивають культуру мови, вміння та навички публічного виступу, участі в дискусії.

Зараз на факультеті склалася своя, притаманна саме університету, система підготовки наукових кадрів, основою якої є залучення студентів до активної наукової роботи, починаючи вже з 3-го курсу. При цьому студенти включаються у найсучасніші й пріоритетні наукові теми. Керують їх науковими (курсними, дипломними, бакалаврськими та магістерськими) роботами професори, доценти та наукові співробітники (НДІ ФХТТ, Проблемної лабораторії фізичної електроніки і Лабораторії космічних досліджень), багато з яких є відомими вченими, що мають світове визнання й активно працюють у науці зараз. Кожний сьомий студент закінчує факультет, маючи одну чи кілька публікацій у реферованих журналах, матеріалах Всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій. Щорічно студенти-фізики роблять більше 100 доповідей на університетських підсумкових наукових конференціях, вони є співавторами авторських свідоцтв на винаходи. Успішній науково-дослідній роботі студентів сприяє належна матеріально-технічна база факультету. Це, в першу чергу, обладнані сучасною експериментальною та комп'ютерною технікою наукові лабораторії кафедр, факультетський комп'ютерний клас, студентське конструкторське бюро "Оптон". При цьому частина студентів-старшокурсників виконують наукові роботи у філіях факультетських кафедр, які успішно функціонують на базі відповідних відділів Інституту електронної фізики НАН України та Спеціального конструкторського бюро засобів аналітичної техніки (СКБ ЗАТ) Мінпромполітики України (м. Ужгород).

З ініціативи студентів фізичного факультету УжНУ було створене у 2000 році на базі СКБ ЗАТ студентське конструкторське бюро "МІКРОНІК". Тут студентська молодь ознайомлюється зі специфікою інженерних робіт на виробництві, набуває практичних навичок у проектуванні та виготовленні сучасних приладів, реалізує власні конструкторські проекти в галузі радіоелектроніки та цифрової схемотехніки. Проектування електронних схем здійснюється з використанням сучасної мікроелектронної елементної бази та комп'ютерних технологій при активній підтримці Інтернет-центру УжНУ. Деякі із завершених студентських розробок (серія побутових сигналізаторів метану та чадного газу типу ГСБ01, ГСБ02, ГСБ03 та ІНГА, адсорбційні чутливі елементи АЧЕ06, дистанційний датчик ДДСО, пристрої реєстрації аналогових сигналів ПРАС, електронні запобіжники типу PROTEC, система дистанційного керування персональ-

ним комп'ютером LAZY1, цифровий LCFметр та інші) уже впроваджені у серійне виробництво в ПП "АНАЛІЗЕР", ВАТ "Модуль", СКБ ЗАТ (м. Ужгород) та ВАТ "Мукачівприлад". Тільки за останні два роки членами СКБ "МІКРОНІК" опубліковано 10 статей у фахових фізичних журналах та матеріалах Всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій, в тому числі 2-ї Української наукової конференції з фізики напівпровідників (м. Чернівці, липень 2004 р.) та 13 Міжнародної конференції Східного відділення Академії наук Угорщини (м. Ніредьхаза, вересень 2004 р.). Експонати власних розробок студенти представляли на найрізноманітніших виставках, зокрема на Міжнародному ярмарку в Будапешті (2000 р.), спеціалізованій виставці "Машинобудування" (2001 р., м. Запоріжжя), ювілейній виставці "Україна. Десять років незалежності" (2001 р., м. Київ), Всеукраїнському ярмарку соціальних проектів, послуг та технологій (2001 р., м. Київ), II Національній виставці високотехнологій та конкурентноспроможної продукції "УКРТЕХНОЛОГІЯ-2003" (2003 р., м. Київ). СКБ "МІКРОНІК" взяло найактивнішу участь і в організації та проведенні Ужгородської міської виставки "УжТехно-2004".

Наші кращі випускники мають можливість продовжувати навчання в аспірантурі, яка діє на всіх семи кафедрах факультету і є найбільшою в УжНУ. Щорічно у ній готують кандидатські дисертації близько 30 аспірантів очної та заочної форм навчання. Підготовці кадрів вищої кваліфікації сприяє також функціонування на факультеті спеціалізованої ради по захисту кандидатських дисертацій. Важливим у цьому аспекті є відкриття в 1988 році докторантури. Цілком законотворно, що більше 60 випускників факультету стали докторами, а три сотні – кандидатами фізико-математичних наук. Серед них чимало громадян Словаччини, Угорщини, Болгарії, Югославії, Сирії, Іраку, США та Ізраїлю.

Характерною рисою університетської фізичної освіти є її широта, яка дозволяє випускнику фізичного факультету вільно і кваліфіковано орієнтуватися у будь-якому з напрямків сучасної фізики. Для фізиків, які отримали освіту на фізичному факультеті УжНУ, відкриті двері найпрестижніших академічних науково-дослідних установ, провідних вузів та середніх навчальних закладів, конструкторських бюро, науково-виробничих і обчислювальних центрів. Успішно працюють наші фізики і в інших галузях людської діяльності (медицина, екологія, економіка, фінанси, бізнес, менеджмент, митна служба, силова структура і т.ін.). І це не дивно, оскільки випускники факультету отримують ґрунтовну освіту з фундаментальної фізики, основних розділів вищої математики, комп'ютерних технологій.

Спостерігаючи за розвитком сучасного українського суспільства бачимо, що виробничій галузі країни потрібні нові здібні, педантично виховані стосовно виробництва інженерні кадри. Особливо це торкається галузей наукоємних технологій. Щоб краще поєднувати фундаментальну фізичну освіту і глибокі спеціальні знання за обраним інженерним фахом, деканатом фізичного факультету при сприянні ректора УжНУ професора М.М. Вегеша розпочато роботу по створенню на базі СКБ засобів аналітичної техніки "Навчально-науково-виробничого інноваційного центру УжНУ". Його функціонування дозволить розв'язати низку першочергових проблем і, зокрема, здійснювати підготовку інженерних кадрів у сфері інноваційної діяльності та розробки інноваційної продукції для підприємств Закарпатської області, залучати активну студентську молодь до виконання практичних і конструкторських робіт, сприяти іміджу УжНУ як наукового центру з високим науково-технічним потенціалом.

В останні роки наукова діяльність фізичного факультету спрямована на виконання фундаментальних досліджень згідно з програмами МОН щодо пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки України. У рамках цих програм виконується 26 наукових тем і технічних проектів, які в результаті доволі жорстких експертних оцінок здобули право на фінансування за рахунок держбюджетних коштів. Поряд з цим три наукові проекти виконуються за прямими договорами із замовниками. До виконання НДР та прикладних наукових розробок залучено 150 науково-педагогічних працівників, серед яких 25 докторів та 75 кандидатів наук. Разом з НДІ ФХТТ, ПНДЛ квантової електроніки та Лабораторією космічних досліджень фізичний факультет УжНУ утворює потужний науково-освітній центр України.

Наші наукові досягнення можна засвідчити кількістю публікацій, а також числом захищених дисертацій. У минулому 2004 році науково-педагогічними працівниками та співробітниками захищено 3 докторські і 6 кандидатські дисертації, опубліковано 160 наукових праць, у тому числі 1 монографію, 20 навчальних посібників, 130 наукових статей у провідних вітчизняних і зарубіжних фахових журналах. За результатами проведених досліджень ученими факультету зроблено 140 доповідей на національних і міжнародних конференціях, отримано 17 деклараційних патентів на винаходи, представлено ряд експонатів на трьох міжнародних та трьох всеукраїнських виставках науково-технічних розробок.

Загалом за останні 5 років науковцями факультету видано 10 монографій, 20 підручників, 55 навчальних посібників, 30 методичних розробок, кілька тисяч наукових статей у провідних українських та міжнародних фізичних журналах; на пріоритетні науково-технічні розробки одержано 220 охоронних документів на винаходи (авторські свідоцтва та патенти). На державних та міжнародних виставках кафедри представили біля 60 експонатів, які нагороджені срібними і бронзовими медалями, дипломами пошани та багатьма іншими відзнаками. На базі факультету проведено понад 60 всесоюзних, республіканських, всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій.

І зараз наукові досягнення ужгородських фізиків найбільш вагомими саме у тих наукових напрямках, де сформувалися і успішно розвиваються наукові школи з атомної фізики, фізичної і квантової електроніки (школа І.П.Запісочного), фізики та технології напівпровідників (школа Д.В.Чепура). З їх діяльністю пов'язані сьогодні імена найбільш відомих університетських професорів, які стали гордістю нашого краю. Серед них не можна не назвати Д.І.Блецкана, Д.М.Берчу, Ю.М.Височанського, Ю.В.Попика, Д.Г.Семака, Л.Л.Шимона, С.С.Попа, І.І.Шафраньоша.

У міжнародному плані фізичний факультет здійснює співробітництво більш ніж із 30 вузами та провідними науковими центрами світу. Про тісні зв'язки з вузипартнерами красномовно свідчать такі факти. Щорічно група наших студентів, які володіють угорською мовою, проходить семестрове навчання у вузах Угорщини, а окремі студенти – ознайомчу практику у вищих навчальних закладах Словаччини. В свою чергу, студенти Пряшівського університету проходять лабораторний практикум з атомної і ядерної фізики на базі навчальних лабораторій кафедр квантової електроніки та ядерної фізики УжНУ.

Учені факультету мають тісні наукові зв'язки з університетами Європи, Америки, Азії. У рамках міжнародної програми підтримки фундаментальних досліджень

(контракт №8843/RB від МАГАТЕ, м. Відень) та колективних грантів (Ref. No. 944698, Ref.No. 9901326) від Європейської асоціації INTAS науковці кафедри теоретичної фізики разом із колегами зарубіжних наукових центрів (Німеччина, Бельгія, Франція, Великобританія Росії та Грузії) виконують наукові дослідження з проблем керованого термоядерного синтезу та фізики іон-атомних зіткнень. Поряд з цим наукові співробітники кафедр фізики напівпровідників та твердотільної електроніки виконують спільні наукові дослідження у рамках 2-х українсько-угорських (М/4872003, М/4672003) 1 українсько-індійського (М/2772004) та 1 українсько-литовського проєктів. Міжнародне співробітництво (наукові відрядження для читання лекцій, виголошення доповідей на наукових семінарах, проведення спільних наукових досліджень з використанням унікального експериментального обладнання, підготовка наукових публікацій та дисертаційних робіт аспірантів і пошукачів тощо) налагоджено з університетами м. Карлсруе та м. Оснабрюк (Німеччина), м. Цюріх (Швейцарія), м.Лінц (Австрія), м. Нант (Франція), м. Наймеген (Нідерланди), м. Вільнюс (Литва), м. Будапешт та м. Мішкольц (Угорщина), м. Жешов (Польща), м. Братислава, м. Кошице та м. Пряшів (Словаччина) а також інститутом Лауе Ланжевена (м. Гренобль), Федеральним Інститутом технологій (м. Цюріх), Лабораторією Леона Бріллюена (м. Сакле), Інститутом фізики Чеської академії наук (м. Прага), Інститутом фізики Литовської академії наук (м. Вільнюс), Лабораторією нелінійної оптики МДУ (м. Москва), Інститутом кристалографії та Фізичним інститутом ім. П. Лебедева РАН, Інститутом Руджера Бошковича (м. Загреб) та багатьма іншими. Наукова кооперація фізичного факультету УжНУ з названими університетами та науковими центрами світу – основа його інтеграції у світовий освітній простір і наукове співтовариство.

За сприяння фонду Гумбольдта наукове стажування в університеті м. Регенсбург (Німеччина) проходять ст. н.с. кафедри фізики напівпровідників Руцанський К.З. та асп. Сліпухін І.В., а в університеті м. Карлсруе – м.н.с. Попович П.П. Фізичний факультет УжНУ дає високий рівень освіти. Наші спеціалісти, які працюють у західних лабораторіях, як правило, обіймають там відповідальні посади, і від своїх іноземних колег ми отримуємо тільки позитивні відгуки про їх роботу.

У національному масштабі ми тісно співпрацюємо зі всіма ключовими університетами (Київським, Львівським, Чернівецьким, Одеським, Донецьким) та науковими центрами, включаючи інститути НАН України: Інститутом теоретичної фізики ім. М.М.Боголюбова, Інститутом фізики, Інститутом математики, Інститутом металофізики, Інститутом фізики напівпровідників, Інститутом хімії поверхні, Харківським фізико-технічним інститутом, Інститутом фізики конденсованих систем, Інститутом спектроскопії та іншими.

У громадському житті студентів фізичного факультету є чимало яскравих сторінок. Студенти-фізики брали найактивнішу участь у будівництві нового корпусу УжНУ та спортивно-оздоровчого табору "Скала". Вони започаткували масові студентські свята "День Архімеда", "День фізика". Щорічно проводяться зустрічі випускників фізфаку. Цікаво і змістовно проходять уже традиційні для факультету Дні першокурсника, змагання команд КВК, різноманітні тематичні вечори відпочинку у гуртожитку, зустрічі з цікавими людьми, дискотеки тощо. У наступному 2006 році ми плануємо провести конференцію випускників фізфаку і створити так зване "Некомерційне партнерство випускників фізичного факультету

УжНУ" на правах юридичної особи.

Студенти-фізики та викладачі завжди добивалися вагомих спортивних успіхів. За збірну фізфаку з волейболу упродовж десятиліть грав і нині продовжує грати у складі збірної команди ветеранів УжНУ старійшина кафедри фізики напівпровідників професор Ю.В.Попик. Великих успіхів на спортивних аренах УжНУ досягали наші легкоатлети (доц. В.С.Шеве́ря – вип. 1955 р., доц. В.М.Бенца – вип. 1956 р.), гімнасти (проф. І.Ю.Кривський – вип. 1956 р.), футболісти (проф. Л.Л.Шимон – вип. 1957 р., доц. А.М.Фантич, доц. В.М.Бенца – вип. 1956 р., членкор. НАН України, проф. В.І.Фушич, доц. Й.Й.Грошик – вип. 1958 р.) та представники інших видів спорту. Спортивні успіхи тих років підтримують піднесення всіх ланок спортивно-масової роботи на факультеті. Кілька тижнів тому (травень 2005 р.) збірні команди фізфаку з футболу та волейболу (чоловіки) стали чемпіонами УжНУ. Студенти-фізики – неодноразово переможці університетських спартакіад.

У вихованні студентів та аспірантів широко використовуються наші факультетські традиції, приклад і досвід кращих випускників. І тут, як і в багатьох інших сферах діяльності, особливу значимість має все, що пов'язане з іменами фундаторів фізичного факультету, професорами В.О.Шкодою-Ульяновим, І.П.Запісочним, Ю.М.Ломсадзе, Д.В.Чепуром та М.В.Братійчук.

На факультеті постійно піклуються про майбутнє поповнення. Для школярів свого часу були організовані фізико-математичні класи в Ужгородському політехнічному ліцеї та Ужгородській гімназії, згодом факультет почав тісно співпрацювати з Малою академією. Факультет бере участь в організації та проведенні обласних олімпіад школярів з фізики, підготовці команди призерів до участі у Всеукраїнських фізичних олімпіадах. Учені факультету проводять заняття в школах області та на курсах підвищення кваліфікації вчителів фізики в Закарпатському інституті методики навчання і виховання та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Яка стратегія розвитку фізичного факультету УжНУ, що ми очікуємо від XXI століття? XX століття було, безумовно, століттям фізики: квантова механіка, атомна енергія, рентгенівські промені, лазери, комп'ютери та чимало іншого з'явилося у світі завдяки відкриттям фізиків. Яка буде роль фізики у XXI столітті? Ми упевнені, що фізика буде мати і для науки, і для суспільства незрівнянно більше значення у XXI столітті, ніж у XX. Це зв'язано із самою структурою фізики як науки. Фізика пізнає закони і логіку природи. Знання логіки природи важливо не тільки для фізиків, воно необхідне для вчених усіх наукових напрямків, в тому числі в галузі природничих, соціально-економічних та гуманітарних наук.

У XXI столітті перед людством стоїть ряд глобальних проблем (керований термоядерний синтез, фізика високих енергій (тобто, нове покоління прискорювачів), програми космічних досліджень, глобальний екологічний моніторинг), які за обсягом необхідного фінансування непосильні для однієї країни і вимагають міжнародної кооперації. До глобальних проблем слід віднести також виснаження природних ресурсів, забруднення довкілля, смертельно небезпечні хвороби, антропогенні зміни клімату планети. Природничі науки, в яких широко використовуються фізичні методи дослідження, повинні зіграти домінуючу роль в розв'язанні перерахованих вище проблем. Розвиток міждисциплінарних досліджень у таких науках, як фізика, медицина, біологія, геологія, екологія і т.ін. повинен бути основним завданням світового співтовариства.

КАФЕДРА ЯДЕРНОЇ ФІЗИКИ

Заснована в 1953 р. кафедра експериментальної і теоретичної фізики, яку очолював доцент В.О.Шкода-Ульянов, поділилася у 1959 р. на кафедру теоретичної фізики і кафедру будови речовини, перейменовану в 1969 р. у кафедру ядерної фізики, яку до середини 1975 р. очолював доктор фізико-математичних наук, професор В.О.Шкода-Ульянов. З 1975 року до 1986 року завідувачем кафедри працював її вихованець доцент О.М.Парлаг, а з вересня 1986 р. її очолює доктор фізико-математичних наук, професор І.В.Хіміч.

За ініціативи енергійного першого завідувача кафедри В.О.Шкоди-Ульянова у 1959 р. було побудовано спеціальний корпус кафедри, а згодом експериментальний корпус (у районі "Шахти"), де було встановлено унікальний прискорювач електронів мікротрон М 30, якому немає аналогів в Україні і в наші дні. У 1969 р. на матеріально-технічній базі, виділеній з кафедри, було відкрито в районі "Шахти" перший академічний підрозділ на Закарпатті в системі Академії наук України – відділ фотоядерних процесів Інституту фізики АН УРСР (м. Київ), який нині перебуває в складі відкритого в 1992 р. Інституту електронної фізики НАН України. Першим завідувачем цього відділу фотоядерних процесів став В.О.Шкода-Ульянов, з 1974 р. до 1996 р. його очолював перший випускник аспірантури кафедри, згодом доктор ф.-м.н. Д.І.Сікора, а з 1996 р. його очолює доктор ф.-м.н. В.Т.Маслюк. На базі відділу з 1987 р. діє філія кафедри, що сприяло зміцненню матеріально-технічної бази, зокрема, унікальним прискорювачем мікротроном М 30.

Становлення і зростання кафедри ядерної фізики на її початковому етапі безпосередньо пов'язано з її викладачами В.О.Шкодою-Ульяновим, Д.І.Сікорою, О.М.Парлагом, В.А.Удодом, В.А.Пилипченком, Я.Е.Костю та інженерно-допоміжним складом кафедри.

Колектив кафедри під керівництвом В.О.Шкоди-Ульянова створив відповідну матеріально-технічну базу для навчальної та науково-дослідної роботи, були визначені основні напрями наукових досліджень, організовано підготовку молодих науковців через аспірантуру.

Викладачі кафедри забезпечують читання таких загальних курсів: "Фізика ядра і елементарних частинок" (Парлаг О.М.), "Атомна і ядерна фізика" ч.2 (Хіміч І.В.), "Основи радіаційної фізики і дозиметрії" (Пилипченко В.А.), "Ядерно-фізичні методи дослідження речовини" (Парлаг О.М.) для студентів фізичного факультету та курс "Радіаційна екологія" (Пилипченко В.А.) для студентів хімічного факультету.

За останні роки проведена певна робота по перебудові і модернізації навчального процесу з базових, фундаментальних дисциплін спеціалізації.

Для підготовки висококваліфікованих спеціалістів з широкою університетською освітою для роботи на атомних електростанціях України введено в 1997-1998 н. р. читання нового спецкурсу "Основи фізики ядерних реакторів" (В.А.Пилипченко) та введена нова спеціалізація "Нейтронно-фізичні розрахунки ядерних реакторів" (В.А.Пилипченко).

У навчальному процесі широко використовуються технічні засоби навчання та електронно-обчислювальна техніка: персональні ЕОМ типу IBM PC286, 386, 486, PENTIUM3 (усього 5 одиниць) та автоматизовано-обчислювальний комплекс "Мера60". На кафедрі розроблені різноманітні програми для ПЕОМ, які використовуються

Завідувач кафедри: Хіміч Іван Васильович, доктор фізико-математичних наук, академік Академії наук вищої школи України, заслужений працівник народної освіти України, професор.

Члени кафедри: доценти – Гутій А.І., Парлаг О.М., Пилипченко В.А.; асистент Плекан Р.М.; наукові співробітники – Бохніук В.С., Осипенко А.П.; 10 чоловік інженерно-допоміжного персоналу.

в навчальному процесі та науково-дослідній роботі. Значна частина дипломних і курсових робіт виконується студентами з використанням ЕОМ.

Виробничі практики за спеціалізацією студенти проходять на базі наукових лабораторій кафедри, а також відділу фотоядерних процесів Ужгородського Інституту електронної фізики НАН України, а педагогічну практику – на базі середніх шкіл області. Викладачі кафедри приділяють значну увагу методичному забезпеченню лекційних курсів та спеціалізацій. За роки існування кафедри видано кілька десятків навчально-методичних посібників і розробок. Зокрема, всі лабораторні роботи з спеціалізацій: "Проходження випромінювання через речовину", "Методи реєстрації ядерних випромінювань", "Практикум з фізики ядра і елементарних частинок", "Ядерна електроніка", "Нейтронна фізика", "Дозиметрія і захист від іонізуючого випромінювання", "Нейтронно-фізичні розрахунки ядерних реакторів" забезпечені методичними розробками й описами лабораторних робіт. Із загального ядерного фізпрактикуму видано методичний посібник у двох частинах.

Наукові дослідження у галузі ядерної фізики розпочались (Д.І.Сікора) зі спільних експериментальних досліджень ефективних перерізів, фотонейтронних

реакцій енергій 10 – 100 МеВ зі співробітниками Українського фізико-технічного інституту (м. Харків) на експериментальній установці, створеній на базі прискорювача цього інституту.

У 1960-1962 рр. під науковим керівництвом В.О.Шкоди-Ульянова проведено цикл досліджень за темою: "Дослідження радіоактивності мінеральних вод підземних джерел Закарпатської області" за господвором з гідрогеологічною конторою "Укргеокаптажвод" (м. Львів).

Роботи з експериментальної ядерної фізики набули повного розвитку, коли в 1960 р. на кафедрі було запущено прискорювач електронів на 25 МеВ бетатрон Б 25, на якому розпочались експериментальні дослідження фундаментального характеру, пов'язані з вивченням ефективних перерізів фотоядерних реакцій.

У 1967 р. матеріально-технічна база кафедри поповнилась новим прискорювачем електронів – мікротроном М 10, першим прискорювачем такого типу в Україні, який був побудований співробітниками кафедри, зокрема, ст. інженерами Хасановим В.Х., Поповичем К.Д., інж. Малиновським Г.Б., інж. Теке О.О. при шефській допомозі лабораторії С.П.Капіці з Інституту фізичних проблем АН СРСР (м. Москва).

Новий прискорювач розширив можливості проведення експериментальних робіт. Поряд з вивченням фотоядерних реакцій на кафедрі розпочались дослідження стосовно використання ядерно-фізичних методів для вирішення практичних потреб народного господарства країни. Зокрема, розроблено методики нейтронноактиваційного та гаммаактиваційного аналізів вмісту різних елементів у гірських породах, розроблено методику і проведено експериментальні роботи на бетатроні і мікротроні з актуальної проблеми використання фотоядерних реакцій для визначення в свердловинах водонафтового контакту, розроблено методику використання запізнюючих нейтронів для визначення вмісту кисню та тору в металах, а згодом елементів, що діляться, – урану, торію та плутонію. На окремі з цих розробок одержано три авторські свідоцтва на винаходи.^{2 13}

З 1959 р. на кафедрі функціонує аспірантура, випускники якої працюють переважно на кафедрі та у відділі фотоядерних процесів.

Зміни в організації, постановці науково-дослідних робіт відбулися на кафедрі в 1986 р., коли її очолив доктор ф.-м.н., проф. Хімич І.В. У науково-дослідній роботі кафедри пріоритетними стали експериментальні і теоретичні дослідження фундаментального характеру, оскільки в минулому переважали в основному дослідження прикладного характеру. На цьому етапі розвитку кафедри виділились три основні напрямки досліджень.

Перший напрямок (науковий керівник І.В. Хімич). Проводяться систематичні дослідження в абсолютних одиницях енергетичної залежності ефективних перерізів збудження як короткоживучих, так і довгоживучих ізомерних станів ядер, які збуджуються в фотоядерних реакціях.

Розроблена і впроваджена на бетатроні Б 25 (Гутій А.І., Костю Я.Е., Шабаліна Л.О., Саболчій М.Т.) методика дослідження ефективних перерізів збудження короткоживучих ізомерних станів ядер в мілі- і мікросекундній області є унікальною і відповідає міжнародним стандартам фізики ізомерних станів ядер.

Експериментальні дослідження збудження ізомерних станів ядер, зокрема, в реакції непружного розсіювання гамма-квантів на ядрах показали, що заселення ізомерних станів ядер в таких реакціях відбувається через активаційні рівні (рівні, які за енергією лежать вище ізомерного рівня). На експериментальній установці, створеній на базі мікротрона М 10

проведено цикл експериментальних досліджень (Парлаг О.М., Соколюк І.В., Осипенко А.П., Русин В.В., Бохінюк В.С., Окунів О.Г., Фрадкін О.М.) виходів та інтегральних перерізів збудження довгоживучих ізомерних станів ядер в реакції, що дозволило виявити активаційні рівні у ряду ядер.

Останнім часом (Соколюк І.В., Бохінюк В.С., Саболчій М.Т.) експериментально отримано енергетичну залежність відношень виходів (ефективних перерізів) реакцій для значної кількості ядер енергій від порога до 25 МеВ, а також проведено систематизацію ізомерних відношень виходів у реакції на ядрах $g_{\text{f}}\text{r}$ оболонки.

Отже, розроблені методики й експериментальні установки на базі бетатрона Б 25 і мікротрона М 10 для дослідження фотозбудження відповідно короткоживучих та довгоживучих ізомерних станів ядер відповідають міжнародному стандарту з даної проблеми.

Другий напрямок (науковий керівник І.В.Хімич) стосується формулювання і розвитку мікроскопічної квантової теорії опису властивостей ядер у рамках адіабатичного гіперсферичного підходу і на цій основі дослідження степеня розповсюженості нового феномену кластеризації ядер, яке знайшло своє експериментальне підтвердження в області легких ядер. У цьому плані на кафедрі до задач ядерної фізики сформульований (Капустей М.М., Пойда В.Ю., Хімич І.В., Плекан Р.М.) метод колективних змінних, який є виходом за рамки традиційного одночастинкового наближення типу Хартрі Фока і дозволяє враховувати ефекти спарювання нуклонів, тобто їх радіальні і кутові кореляції. Проведені в рамках запропонованої нової адіабатичної тричастинкової моделі ядра чисельні розрахунки енергетичного спектру околомігнічних ядер добре узгоджуються з існуючими експериментальними даними.

Третій напрямок (В.А. Пилипченко) стосується досліджень масових і кутових розподілів фрагментів фотоподілу ядер актинідів.

Одержані науковцями кафедри результати становлять значний науковий інтерес, оскільки порівняння одержаних експериментально ефективних перерізів збудження ізомерних станів ядер з відповідними теоретичними розрахунками може бути тестом існуючих уявлень про структуру енергетичних рівнів ізомерів та механізму їх збудження в фотоядерних реакціях. Одержані дані можуть також знайти в майбутньому застосування як ядерні константи при розробці нової техніки, зокрема, в проблемі створення гамма-лазерів на радіаційних переходах відповідних ядер.

На кафедрі протягом всього часу її існування при-

діляється значна увага і прикладним дослідженням, уривадженням ядерно-фізичних методів в суміжних галузях науки і техніки. Так, за період 1960-1985 рр. для різних установ і організацій СРСР виконано 14 госдоговорів на загальну суму 1 млн. 315 тис. карбованців. У минулому за постановою уряду СРСР на кафедрі (науковий керівник І.В.Хіміч) були виконані дослідження радіаційної стійкості вузлів та виробів електронної техніки в модельних умовах радіаційних магнітних поясів Землі.

За роки існування кафедри результати наукових досліджень опубліковані в кілька сотнях публікацій у республіканських і міжнародних фізичних журналах, широко цитуються, а деякі з них включені у відомі спеціалістам монографії, які видані за кордоном і перекладені іноземними мовами.

Кафедра тримає тісні наукові зв'язки з провідними науковими центрами зокрема Об'єднаним Інститутом ядерних досліджень у м.Дубна, Інститутом ядерної фізики при Московському університеті, Фізико-енергетичним

Інститутом в м. Обнінську. Інститутом ядерних досліджень НАН України (м.Київ), Харківським національним науковим центром ХФТІ, Київським та Харківським університетами та іншими. У 1993 р. у рамках договору про науково-технічну співдружність з Фізико-енергетичним інститутом м. Обнінська проведені спільні наукові дослідження з теми "Підбар'єрний фотоподіл нептунію". Результати цих досліджень опубліковані в Росії.

У різні часи гостями кафедри були видатні радянські вчені, такі як лауреат Нобелівської премії академік П.Л.Капіца, лауреат Ленінської премії та державних премій академік Г.М.Флеров, тричі Герой Соціалістичної Праці академік Я.Б.Зельдович, академік АН УРСР В.М.Пасічник, академік НАН України О.Ф.Немець та ряд інших, які дали високу оцінку дослідженням науковців кафедри ядерної фізики, яка разом з відділом фотоядерних процесів Інституту електронної фізики НАН України (м. Ужгород) є визнаним в наукових колах третім (після Харкова і Києва) ядерним науковим центром в Україні.

ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 4-32-73

КАФЕДРА КВАНТОВОЇ ЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра квантової електроніки створена у вересні 1968 року в результаті поділу кафедри оптики на дві структури – кафедру квантової електроніки та оптики. Безпосереднім організатором і незмінним керівником спочатку кафедри оптики (1957 рік), а потім квантової електроніки протягом 25-ти років був професор Записочний І.П. Активну участь у створенні кафедри оптики брали викладачі Жукова Є.Л., Кишко С.М., Жуков І.Г. та вихованці кафедри Шевера В.С., Фельцан П.В., Палінчак Ю.В., Шимон Л.Л.

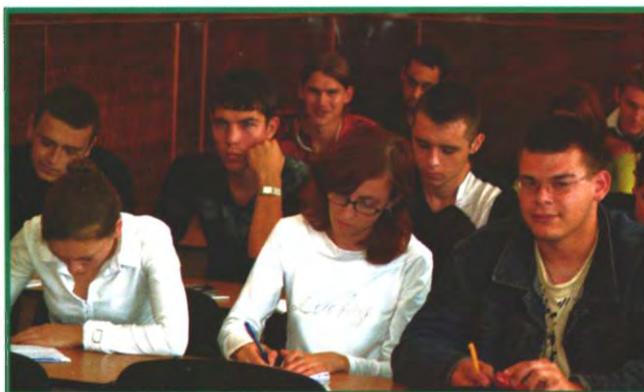

Основне завдання кафедри квантової електроніки – підготовка студентів зі спеціалізації "Квантова електроніка" як на педагогічному, так і на наукововиробничому відділеннях спеціальності "Фізика". Окрім того, колектив кафедри забезпечує навчальний процес з окремих дисциплін інших спеціальностей на фізичному, а також загального курсу фізики на хімічному, біологічному та математичному факультетах. Із 1965 до 1975 року кафедра готувала фахівців зі спеціальності "Радіофізика і електроніка", а до 2000 року – зі спеціальності "Фізика" і за вечірньою формою навчання.

Колектив кафедри постійно проявляє творчий підхід до навчально-методичної роботи, шукає нові форми інтенсифікації навчального процесу, активізації самостійної роботи студентів. Уперше професором Шимоном Л.Л. була розроблена на кафедрі та факультеті робоча програма та роздатковий матеріал для самостійної роботи студентів; це дає можливість викладачеві на основі лекційного матеріалу переходити від монологу до діалогу, а студентові заздалегідь підготуватися до сприймання на наступній лекції нового матеріалу. Подібні методичні розробки виконали Семенюк Я.М., Повч М.М., Малінін О.М., поступово набутий досвід запроваджується з усіх курсів спеціалізації. Розроблені і постійно вдосконалюються відповідні посібники до лабораторних робіт з усіх загальних та спеціальних курсів. Звернено особливу увагу на комп'ютеризацію навчального процесу, виробленню у студентів

Завідувач кафедри: Шимон Людвик Людвикович, доктор фізико-математичних наук, професор, заслужений працівник народної освіти УРСР, Відмінник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академік АН вищої школи України, Соросівський професор.

Члени кафедри: професори – Поп Степан Степанович, Шафраньош Іван Іванович; доктори фізико-математичних наук – Дробнич Володимир Григорович, Малінін Олександр Миколайович, Суран Василь Васильович, Шуайбов Олександр Камілович; доценти – Скубенич Василь Васильович, Повч Михайло Михайлович, Семенюк Ярослав Миколайович, Угрин Степан Юрійович, Маргітич Микола Олексійович; 7 чоловік учбово-допоміжного персоналу.

відповідних навичок, враховуючи специфіку фахової підготовки. Зокрема, фізичний практикум з теоретичної фізики на математичному факультеті поставлено на основі комп'ютерної техніки.

У комплексі, згідно з розробленою на кафедрі структурно-логічною схемою спеціалізації з квантової електроніки, зміст спецкурсів та виконання відповідного переліку лабораторних робіт, завдань НДРС та практик дає широку підготовку студентів з фізичної електроніки. Кафедра дотримується концепції поєднання навчального процесу з виховною роботою.

Становлення кафедри нерозривно пов'язане з розвитком наукових досліджень. Уже в 60-х рр. стали добре відомі в нашій країні і за кордоном дослідження з фізики електронних зіткнень як важливого напрямку науки. Саме це послужило підставою для відкриття в 1965 р. першої в УжДУ Проблемної науково-дослідної лабораторії фізики електронних зіткнень (ПНДЛ ФЕЗ), яка з 1984 р. носить назву ПНДЛ фізичної електроніки (науковий керівник з 1982 р. проф. Шимон Л.Л., завідувач з 1970 року проф. Поп С.С.). Із 1988 р. кілька років при кафедрі діяла і галузева науково-дослідна лабораторія Міністерства електронної промисловості СРСР з оптичних методів діагностики поверхні (науковий керівник проф. Поп С.С., академік АН технологічної кібернетики).

Успіхи кафедри та ПНДЛ ФЕ стали важливою передумовою створення в Ужгороді в 1981 р. нового наукового академічного підрозділу Ужгородського відділення Інституту ядерних досліджень АН УРСР, який у 1992 році перетворено в самостійний Інститут електронної фізики НАН України (ІЕФ НАН України). На базі цієї сучасної академічної установи засновано з 1987 року філіал кафедри.

Значні зміни в організації навчально-виховного процесу та наукової роботи відбулися з 1982 р., коли кафедру очолив її вихованець Шимон Л.Л., який у 1965 р. захистив кандидатську дисертацію в престижному Фізичному інституті ім. П.М.Лебедева АН СРСР (Москва), а в 1985 році – докторську дисертацію на вченій раді цього ж інституту під головуванням лауреата Нобелівської премії академіка Басова М.Г. (одного з винахідників лазерів та творців наукової галузі квантової електроніки). Професор Шимон Л.Л. зумів міцно закріпити і збагатити успіхи колективу кафедри та ПНДЛ, уточнити напрямки наукових досліджень відповідно до сучасних вимог науки і техніки.

У межах факультету в науковій роботі беруть участь викладачі і співробітники наукових лабораторій кафедри та ПНДЛ ФЕ – усього 45 чоловік. Це один із найпотужніших наукових колективів університету. У його складі 7 докторів (Шимон Л.Л., Поп С.С., Шафраньош І.І., Дробнич В.Г., Шуайбов О.К., Малінін О.М., Суран В.В.) і 15 кандидатів наук.

Наукові дослідження проводяться з таких трьох основних напрямків. 1. Експериментальні та теоретичні дослідження елементарних процесів при взаємодії електронів і фотонів з атомами і молекулами. 2. Дослідження процесів та явищ в активних середовищах газорозрядних лазерів та спеціальних джерел некогерентного випромінювання. 3. Вивчення оптичним методом взаємодії електронів, іонів і фотонів з поверхнею твердого тіла. Наукове керівництво цими напрямками здійснюють Шимон Л.Л. та Поп С.С. (третьій напрямок).

На даний час у відділі електронних процесів ПНДЛ ФЕ (завідувач проф. Шафраньош І.І.) проводяться оригінальні дослідження процесів непружного та надпруж-

ного розсіювання електронів на метастабільних атомах; дослідження процесів збудження, іонізації та фрагментації електронами біомолекул азотних основ нуклеїнових кислот в газовій фазі; дослідження процесів збудження та механізмів випромінювання кластерів газових складових атмосфери Землі. Вказані дослідження є фундаментальними за змістом і носять пріоритетний характер як в нашій країні, так і за її межами. Зокрема, за останні роки встановлені основні механізми та закономірності перебігу процесів збудження та іонізації із метастабільних станів атомів електронним ударом; уперше зроблений важливий висновок про роль вторинних електронів при радіаційному ураженні біосистем; виконані маспектрометричні дослідження процесів іонізації біомолекул; отримано нові дані про довготривалі збуджені стани кластерів та виявлений радіаційний механізм їх розпаду. Розроблена методика досліджень збудження поверхонь рідин з метою експрес розпізнання невідомих розчинів за допомогою комп'ютеризованих спектрометрів.

Дослідження процесів багатофотонного збудження та іонізації атомів як наслідок взаємодії лазерного випромінювання з атомами у вільному стані були започатковані в 1970 році (керівник напрямку Суран В.В.). Уперше був виявлений ефект утворення двозарядних іонів при багатофотонній іонізації атомів. Цей ефект у подальшому був підтверджений у різних лабораторіях світу (Франції, Німеччині, США, Канаді, Узбекистані). Інтенсивно ведеться дослідження закономірностей та особливостей утворення однозарядних іонів у полі випромінювання одного та двох лазерів і механізму утворення двозарядних іонів в видимій та інфрачервоній ділянках спектру.

Другий напрямок із квантової електроніки інтенсивного розвитку набув на основі виконання госпдоговірних робіт по створенню і дослідженню в 1972-1974 рр. лазера на парах міді та інших високотемпературних металів, а в 1977 р. – лазера на ексимерних молекулах моногалогенідів інертних газів. Ініціатором цих робіт був професор Заїсочний І.П., а безпосереднім організатором і провідним виконавцем – доцент Шевера В.С., якого по праву слід вважати першим дослідником з лазерної тематики на Закарпатті. Роботи по мідному і ексимерному лазерах стали базисними для подальшого розгортання наукових досліджень потужних газових лазерів на кафедрі квантової електроніки та Проблемної НДЛ ФЕ і в значній мірі по газових лазерах в Україні.

Особливістю розвитку квантової електроніки в УжДУ був комплексний підхід до організації фундаментальних (теоретичних і експериментальних) досліджень газових лазерів і розробки базових моделей лазерних приладів.

У результаті за час існування відділу квантової електроніки ПНДЛ ФЕ (завідувач Папп В.Ф.З., провідний керівник групи дослідників Шуаїбов О.К.) досліджені: фізичні процеси і механізми генерації газорозрядних ексимерних лазерів з короткими (15-20 нс) і довготривалими (200-230 нс) імпульсами генерації; фізика утворення ексимерних молекул на моногалогенідах інертних газів, інтергалогенах і атомах F і Cl у неперервному плазмодинамічному потоці; створено лабораторний прилад-лазерний проекційний мікроскоп на основі активного середовища на міді, що становить інтерес для біології, медицини і мікротехнології; декілька варіантів імпульсноперіодичних лазерів з енергією випромінювання 10-200 мДж і частотою генерації 1-100 Гц, які можуть використовуватись для дальнього моніторингу атмосфери, в мікроелектроніці, наукових дослідженнях, тощо; лазерний діагностичний комплекс для дослідження імпульсної плазми потужних лазерів.

З третього напрямку у відділі емісійної електроніки ПНДЛ ФЕ (завідувач Дробнич В.Г.) дослідження були започатковані в 1973 році. Одними з перших ужгородські науковці експериментально вивчили закономірності емісії фотонів при бомбардуванні електронами та іонами малих і середніх енергій поверхонь різних металічних та напівпровідникових матеріалів. Вони отримали фундаментальні та прикладні знання, зокрема встановили основні механізми нових оптичних явищ електрон- та іон-фотонної емісії, розвинули їх теоретичні моделі. Ці роботи призвели до створення фізичних основ нових оптичних методів дослідження та аналізу на атомному рівні мікроскопічних характеристик тонких приповерхневих шарів матеріалів. Зокрема, розроблено новий надчутливий метод безеталонного елементного і пошарового аналізу мікродомішок поверхні, доплерівська томографія з лазерним дозбудженням розпорошених іонним ударом частинок, який переважає відомі світові аналогі.

Дослідження в наукових лабораторіях кафедри та ПНДЛ ФЕ займають провідне місце в світовій науці, узагальнюючі результати відповідають світовому рівню.

На кафедрі підготовлено і захищено 15 докторських дисертацій. Окрім Записочного І.П., це вихованці кафедри: професори Шимон Л.Л., Алексахін І.С., Поп С.С., Шафраньош І.І., Малінін О.М. ст.н.с., Суран В.В. пр.н.с., Дробнич В.Г. ст.н.с., Опачко І.І., Шуаїбов О.К., професор кафедри електронних систем інженерного факультету, Шпенік О.Б. член-кореспондент НАН України, директор, Завилопуло А.М. професор, заступник директора, Імре А.Й. та Кельман В.А. старші наукові співробіт-

ники, завідувачі відділів, Стародуб В.П. ст.н.с. Інститутом електронної фізики НАН України. Докторами ф.-м.н. і провідними вченими УжНУ стали випускники кафедри і в інших галузях науки, зокрема Туряниця І.Д., Сусліков Л.М. Понад 100 випускників кафедри захистили кандидатські дисертації.

Наукова продукція кафедри і ПНДЛ ФЕ представлена в провідних фізичних журналах світу, результати досліджень закріплені 53 авторськими свідоцтвами, узагальнені в трьох тематичних збірниках, трьох монографіях Шимона Л.Л., Попа С.С., Дробнича В.Г., у співавторстві з ташкентськими вченими – Дробнича В.Г., Попа С.С., Есаулова В.А., а також у підручниках Попа С.С. "Фізична електроніка" і "Природні ресурси Закарпаття". Ці досягнення популярно викладені в посібнику Шимона Л.Л. для професійної орієнтації учнівської молоді.

Експонат, що був представлений на ВДНГ СРСР, отримав вищу нагороду "Диплом почета", а радянським центром керування польотами космічних кораблів були нагороджені пам'ятними медалями "Учаснику підготовки й забезпечення управління полетом космічних кораблей "Союз-Аполлон" Записочний І.П. та Шимон Л.Л.

Свідченням світового рівня досліджень за тривалий період є присудження Державної премії України в галузі науки і техніки за 1995 рік Шимону Л.Л. і колишнім працівникам кафедри та ПНДЛ ФЕЗ Записочному І.П., Алексахіну І.С., Шпеніку О.Б., Завилопуло А.М., Імре А.Й. за цикл праць (1962-1993 роки) "Елементарні процеси та резонансні явища в парних зіткненнях електронів, атомів і іонів". Проф. Поп С.С. і його співробітники є виконавцями міжнародної програми наукової співпраці Паризького південного університету (Франція), Московського державного університету (Росія) і УжДУ (Україна) з проекту "Динаміка взаємодії газ-поверхня".

Кафедра систематично виступала організатором різного рівня конференцій, зокрема, Всесоюзних конференцій з фізики електронних і атомних зіткнень (1962, 1972, 1988 роки), Всесоюзної конференції з вакуумного ультрафіолетового випромінювання та його взаємодії з речовиною (1975 р.), Всесоюзного семінару з фізичних процесів в газових лазерах (1971, 1978 роки), Всесоюзних шкіл-семінарів з діагностики поверхні іонними пучками (1977 і 1985 роки), Всесоюзної школи-семінару з фізики важких іонів (1974 р.), ІХ Міжнародної школи з когерентної оптики (1989 р.), щорічних всесоюзних семінарів "Багатофотонні процеси в атомах" (1980-1992 роки), VIII Міжнародної школи-семінару "Діагностика поверхні іонними пучками" (1998 р.).

На кафедрі підготовлено спеціалістів вищої кваліфікації для ряду зарубіжних країн Угорщини, Болгарії, Сирії, Іраку та Ізраїлю.

Характерним для розвитку наукових досліджень останніх років є зміцнення внутрівузівського співробітництва та міжнародних зв'язків. Виконуються спільні науково-дослідні роботи з кафедрами твердотільної електроніки, медичного факультету. Науковці встановили плідні контакти з відомими науковими центрами Угорщини, Словаччини, Румунії, Югославії, Німеччини, Франції, Австрії, Італії, Сирії та інших країн.

Кафедру відвідали у свій час не тільки відомі вчені тодішнього Радянського Союзу і України, але й представники фізичної науки Англії, Франції, Австрії, Югославії, Японії та країн, що межують із Закарпаттям.

КАФЕДРА ОПТИКИ

Кафедра оптики була заснована в 1956 році. В той час її завідувачем став кандидат фізикоматематичних наук, доцент Записочний І.П. З 1968 року, після виділення групи спеціалістів з квантової електроніки в окремий підрозділ фізичного факультету, кафедру оптики очолила кандидат фізико-математичних наук, доцент Жукова Є.Л. Вона доклала багато зусиль для розгортання наукових досліджень в галузі молекулярної спектроскопії, а також створення необхідної матеріально-технічної бази для проведення навчального процесу. З 1978 по 1984 роки кафедрою завідував кандидат фізико-математичних наук, доцент Шульга В.Г. З 1985 по 2005 роки очолював кафедру її випускник, доктор фізико-математичних наук, професор Герзанич О.І. У даний час очолює кафедру професор Сливка О.Г.

Завідувач кафедри: Сливка Олександр Георгійович, доктор фізико-математичних наук, професор.

Члени кафедри: професор Герзанич Омелян Іванович; доценти Гуранич Павло Павлович, Шуста Володимир Семенович, Кедюлич Віктор Михайлович, Єпішев Віталій Петрович, Ігнатювич Степан Іванович, Мотрунич Іван Іванович; 18 наукових співробітників і працівників учбово-допоміжного персоналу.

З 1970 року при кафедрі існує аспірантура. Понад 20 її випускників стали кандидатами фізико-математичних наук. За останні роки колектив поповнився молодими науковцями, які закінчили аспірантуру і докторантуру при кафедрі. Це доктор ф.м.н., проф. Сливка О.Г., канд. ф.м.н. Гуранич П.П., Шуста В.С., Кедюлич В.М. та Каблак Н.І., які разом із доц. Єпішевим В.П., с.н.с. Мотруничем І.І., с.н.с. Ігнатювичем С.І. являються викладачами кафедри.

Підготовка молодих спеціалістів з оптики і спектроскопії та астрофізики (спеціалізація відкрита в 1969 р.) ведеться на базі сучасних навчальних та наукових лабораторій із залученням до цієї справи співробітників науково-дослідних підрозділів факультету, зокрема, лабораторії космічних досліджень (ЛКД), яка існує при кафедрі з 1969 р. Відділ космічних досліджень створено в 1969 році на базі станції оптичних спостережень ШНТ в рамках ПНДЛ ФЕ. Викладачами кафедри випущено понад 50 посібників, описів лабораторних робіт, текстів лекцій та методрозробок до різних курсів.

Обчислювальна, виробнича та педагогічна практики студентів проводяться на базі наукових лабораторій кафедри, шкіл області, Кримської астрономічної обсерваторії НАН України та інших науково-дослідних установ країни. За період свого існування кафедра випустила близько 750 спеціалістів з оптики і спектроскопії та астрофізики, які працюють у різних галузях народного господарства як у нашій країні, так і за її межами. Серед них: Балега Юрій член-кор. РАН (Росія), директор Спеціальної астрофізичної обсерваторії; Костик Роман член-кор. НАН України, зав. відділу Сонця астрономічної обсерваторії НАН України; Романюк Йосип к.ф.-м.н., ведучий наук. сп. Спеціальної астрофізичної обсерваторії, Росія.; Фірманюк Богдан к.ф.-м.н., ст.н.сп. Одеської астрономічної обсерваторії.

У даний час науково-дослідницька робота ведеться за такими напрямками: фізичні властивості кристалів при структурних фазових переходах та астрофізичні дослід-

ження на основі спостережень ШНТ. Ці дослідження ведуться в двох наукових групах: з фізики високих тисків та космічних досліджень (ЛКД). У рамках першого напрямку під керівництвом проф. Герзанича О.І. за допомогою спеціальної апаратури високих тисків досліджено фазові діаграми та фізичні властивості кристалів груп $A^mB^nC^p$, $A_2^mB_2^nC_6^p$ та ін. На прикладі кристалів Sb_2S_3 уперше виявлено трикритичну точку на p, T -діаграмі твердого тіла, існування якої передбачив Л.Д.Ландау; вперше також індуковано трикритичну точку при атмосферному тиску в сегнетоелектричних твердих розчинах. Ці та інші дослідження дали початок серії нових робіт по вивченню критичних явищ на діаграмах стану сегнетоелектричних кристалів. За допомогою розробленої методики високих тисків були індуковані на p, T -діаграмі кристалів групи $A_2^mB_2^nC_6^p$ точки Ліфшиця та неспівмірні фази, а також досліджена поведінка різних фізичних величин в ділянці неспівмірних фаз. Ці результати мають велике значення для розвитку як теорії фазових переходів, так і практичного застосування кристалів. На основі експериментальних досліджень фазових переходів і критичних явищ в сегнетоелектриках співробітниками кафедри опубліковано більше 200 наукових праць, зроблено понад 100 доповідей на міжнародних та республіканських конференціях, отримано ряд авторських свідоцтв, захищено дві докторські та 6 кандидатських дисертацій. Видано дві монографії проф. Герзанича О.І. "Сегнетоелектрики групи $A^mB^nC^p$ ". – Москва: Наука, 1982. – 228 с., та "Вплив високих тисків на структуру і властивості речовини". – Київ: Наукова думка, 1987. – 232 с. За наукові досягнення співробітники кафедри отримали індивідуальні гранти Соросівської програми.

Астрофізичні наукові дослідження, які започаткувала проф. Братійчук М.В., здійснюються на основі спостережень штучних супутників Землі (ШСЗ). Перший ШСЗ, як відомо, був запущений 4 жовтня 1957р, а 6 жовтня його уже спостерігали астрофізики Ужгорода. Спостережувальний пункт (своєрідна обсерваторія) входив у мережу

станцій оптичних спостережень СРСР. В наш час спостереження ШСЗ ведуться за допомогою сучасної апаратури. Це, зокрема, вимірювальні машини КОМЕС і Ас-корекорд (фірма Цейс), камери СБГ (фірма Цейс), камери АФУ78, лазерного дальноміра ЛД2 та ЕОМ. Велике значення для наукових досліджень має створення спостережувального пункту в с. Деренівка, де проводяться позиційні, лазерні спостереження та багатоколірна фотометрія високоорбітальних і низькоорбітальних штучних небесних тіл (ШНТ), а також інших малих тіл сонячної системи. За роки свого існування лабораторія виконувала роботи, які входили в міжнародні програми "УСАЖЕКС", "ЕПОКС", "КОРЕКС", "Атмосфера", "Большая хорда" та ін. Результати позиційних спостережень використані у визначенні хорд Ужгород–Хельсінкі, Ужгород–Рига, Ужгород–Хелуан та ін. Лабораторія космічних досліджень – це єдиний на теренах України пункт, де створений сучасний комплекс по спостереженню супутників Землі. В рамках підготовки кадрів з астрофізики захищено 8 кандидатських дисертацій. Співробітники ЛКД підтримують тісні зв'язки з науковими центрами різних країн світу. Проф. Братійчук М.В. та доцент Єпішев В.П., який тепер є науковим керівником ЛКД, стали почесними членами Міжнародної астрономічної ради. Іменем проф. Братійчука М.В. названо малу планету.

На кафедрі виконувались і виконуються госпдоговірні та держбюджетні дослідження. Ці роботи проводились як на підприємствах області, так і в організаціях за її межами. Зокрема, з Північнодонецьким хімічним комбінатом, Дзержинським виробничим об'єднанням "Азот", Московським ВН ФТР, Кримською астрофізичною обсерваторією, Астрономічною обсерваторією Лат-

війського університету, Перечинським заводом "Стеатит" (був виготовлений лазерний дефектоскоп для контролю якості керамічних радіодеталей зі значним економічним ефектом) та ін. Працівники кафедри отримали понад 20 авторських свідоцтв на наукові винаходи.

Співробітники кафедри постійно беруть участь у міжнародних та республіканських конференціях, а ряд конференцій організувала кафедра, зокрема: "Застосування ядерного магнітного резонансу в хімії та хімічній технології" (вересень 1987 р.), "Наукові і прикладні дослідження, які базуються на оптичних спостереженнях високоорбітальних ШСЗ" (жовтень 1990 р.), "Спостереження ШСЗ: історія, сучасність, перспективи". До 45-річчя початку космічної ери. – Жовтень, 2002.

ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 3-23-01

КАФЕДРА ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЗИКИ

Кафедра теоретичної фізики заснована в 1959 році у результаті поділу кафедри експериментальної і теоретичної фізики на дві самостійні кафедри теоретичної фізики і будови речовини. Засновником і першим завідувачем кафедри теоретичної фізики був випускник Московського державного університету, учень видатного фізика-теоретика, академіка АН СРСР М.А.Маркова, професор Ю.М.Ломсадзе, який привніс у молодий вуз дух високої науки і найактуальніші ідеї тогочасної теоретичної фізики.

З того часу і до 1971 року його наукова і педагогічна діяльність нерозривно пов'язана з фізичним факультетом УжНУ та Ужгородським відділом теорії гадронів Інституту теоретичної фізики НАН України. Тут йому вдалося реалізувати свій неабиякий талант організатора науки, вченого і педагога. Стиль роботи Юрія Мелітоновича сприяв створенню творчої атмосфери в організованих за його

Завідувач кафедри: Лазур Володимир Юрійович, доктор фізико-математичних наук, професор.

Члени кафедри: професор Сабов Василь Іванович, доценти – Медведєв Сергій Юрійович, Шуба Йосип Михайлович, Гайсак Іван Іванович, Карбованець Мирослав Іванович, Шпеник Олександр Оттович; 5 наукових співробітників НДЧ; 3 працівники навчально-допоміжного персоналу.

участю вузівських підрозділах та академічних установах, науковий престиж яких і зараз є високим. З 1971 по 1976 рік кафедрою керував учень Ю.М.Ломсадзе – академік АН Вищої школи, Заслужений працівник народної освіти України, професор І.В.Хіміч. Майже 20 років, з 1976 по 1996 рік, кафедру очолював заслужений діяч науки і техніки, лауреат Державної премії, академік АН Вищої школи України, професор Лендъел В.І. Зараз кафедру очолює професор Лазур В.Ю.

За роки існування кафедри теоретичної фізики нею підготовлено близько 600 спеціалістів, які плідно працюють у різних галузях народного господарства, освіти і науки як на Закарпатті, так і далеко за його межами. 70 випускників кафедри стали кандидатами, а 13 – докторами фізико-математичних наук. Такою кількістю науковців із вченими ступенями можна укомплектувати колектив солідного інституту теоретичної фізики. Серед випускників кафедри є відомі вчені, зокрема, член-кор. НАН України Фушич В.І., лауреати Державних премій України в галузі науки і техніки проф. Лендъел В.І., ст. наук. співробітник ІЕФ НАН України Саббад О.П., директори заводів і шкіл, керівники наукових підрозділів вузів та академічних науково-дослідних установ в Ужгороді, Києві, Львові, Сімферополі, Тернополі, Хмельницькому, та навіть в Новосибірську, Дубні, Обнінську. Наші випускники працюють також у провідних наукових центрах Словаччини, Угорщини, США, Канади, Ізраїлю. Деякі виїхали за кордон і зараз працюють науковцями в Словаччині, Угорщині, США, Канаді, Ізраїлі. Крім цього, у філії кафедри, відділі теорії елементарних взаємодій ІЕФ НАН України працюють вихованці кафедри, серед яких зав. відділу, доктор ф.-м.н. Кривський І.Ю., доктор ф.-м.н. Гайсак М.І., доктор ф.-м.н. Симулик В.М., старші наукові співробітники Контрош Е.А., Торич З.З., Зацарінний О.І., Келемен В.І., Ремета Е.Ю., Бандуріна Л.О. Багато випускників кафедри стали відомими спеціалістами в суміжних галузях науки, зокрема, професори, доктори ф.-м.н. Хіміч І.В., Алексанін І.С., Попик Ю.В., Дробнич В.В.

Зараз на кафедрі працює 7 викладачів: проф. Лазур В.Ю. (зав. кафедри з 1996 р.), проф. Сабов В.І., доценти Медведєв С.Ю., Шуба Й.М., Гайсак І.І., Шпєник О.О. і Карбованець М.І. У наукових та навчальних лабораторіях кафедри працюють 8 співробітників.

Кафедра теоретичної фізики здійснює фундаментальну і фахову, науково-освітню підготовку студентів зі спеціалізації "Теоретична фізика" та забезпечує проведення на фізичному факультеті УжНУ навчальних занять з десяти загальних нормативних дисциплін теоретичної і математичної фізики та вищої математики, одного оглядового курсу "Проблеми сучасної фізики" та тринадцяти спеціальних курсів.

Викладання цих дисциплін спрямоване на те, щоб наш випускник володів сучасними методами теоретичної і математичної фізики, мав ґрунтовну підготовку з основних та додаткових розділів вищої математики, володів аналітичними і чисельними алгоритмами фізичних розрахунків, глибиною засвоїв теоретичні основи квантової електродинаміки, квантової хромодинаміки та квантової теорії поля, теорії ядра і елементарних часток, теорії відносності та теорії твердого тіла. Випускники кафедри отримують досвід роботи з сучасним програмним забезпеченням, інформаційними ресурсами мережі INTERNET та базами даних провідних наукових центрів (CERN Женева, ОІЯІ Дубна, LANL ЛосАлamos, SLAC Стенфорд). З 1996 року на кафедрі діє вузол світової інформаційної мережі INTERNET, який з часом перетворився на загальноуніверситетський.

Зараз на кафедрі ведуться фундаментальні дослідження за трьома основними напрямками:

- елементарні частинки, квантова теорія поля, квантова хромодинаміка;

- атомна фізика: резонансні явища при розсіюванні електронів на атомах та іонах, одно- та двоелектронні процеси з перерозподілом при взаємодії багатозарядних іонів з атомами та молекулами, багатозарядних процесів, взаємодія заряджених частинок з поверхнею;

- дослідження властивостей малочастинкових систем: кваркова структура баріонів та мезонів, спектроскопія автоіонізаційних станів і т.ін.

Перший із вказаних вище напрямків почав інтенсивно розвиватися на кафедрі ще при житті її засновника, фундатора наукових досліджень на фізичному факультеті УжДУ, професора Ломсадзе Ю.М. Вагомий внесок у розвиток двох останніх напрямків досліджень у 80-ті та 90-ті роки зробив професор Лендъел В.І., відомий своїми працями з теорії малочастинкових систем, багатозарядних процесів та резонансних явищ при розсіюванні електронів на атомах та іонах. Проведені ним теоретичні дослідження резонансних процесів розсіювання електронів, фотонів та іонів на атомних системах сприяли активізації експериментальних досліджень ужгородських фізиків, інтерпретації одержаних експериментальних даних. Два останні зі згаданих вище напрямків досліджень, крім евристичних мотивів, насамперед стимулювалися спробами розв'язання проблеми керованого термоядерного синтезу, пошуками нових механізмів прискорення заряджених частинок та ефективних засобів генерації мікрохвильового випромінювання тощо.

Наукова робота на кафедрі ведеться в останні роки у формі дослідницьких контрактів з МАГАТЕ, Міжнародною асоціацією INTAS та Міністерством освіти і науки України.

Результати фундаментальних досліджень, особливо великий масив даних про ефективні перерізи елементарних процесів, знайшли широке застосування в суміжних галузях науки, увійшли у всі відомі атомно-молекулярні бази даних, доповідались і обговорювались на найпрестижніших наукових форумах. Усі ці результати є оригінальними і мають загальне визнання. Свідченням цьому є те, що разом із вченими 9-ти дослідницьких груп з Англії (Університет міста Ньюкасл, кер. проф. Б.Пірт), Франції (Університет міста Бордо, кер. проф. Р.Гаєт), Бельгії (Католицький університет, кер. проф. Ф.Бруйар), Німеччини (Університет міста Гіссена, кер. проф. Е.Зальцборн), Росії (ФІАН, кер. проф. Л.П.Прєсняков; Курчатівський інститут, проф. М.І.Чібісов; С.Петербурзький фізико-технічний інститут, кер. проф. В.В.Афросімов) і Грузії (Тбіліський університет, кер. проф. Б.І.Кікіані), науковці кафедри виграли (на конкурсній основі) колективні гранти (Ref No: 944698 та Ref No: 9901326) від Міжнародної асоціації "INTAS" (Бельгія) на фінансування дослідницьких проектів "Фундаментальні проблеми фізики іоніонних взаємодій" та "Фемтосекундні процеси зіткнення та радіаційні явища в атомних системах, що взаємодіють з іонними пучками та інтенсивними лазерними імпульсами". Науковим керівником дослідницької групи від УжНУ є проф. Лазур В.Ю. Про визнання наших наукових результатів свідчать і успішно виконані нами науково-дослідні роботи за проектом "Дослідження елементарних процесів у плазмі ядерного походження" від Міжнародного агентства з атомної енергії (Відень, No.8843/RB). Міжнародну славу Ужгородському університету принесли праці

Ю.М.Ломсадзе, В.І.Лендьяла, І.В.Хіміча, В.І.Сабова, В.Ю.Лазура, О.І.Зацарінного та інших, опубліковані у найпрестижніших журналах світу "Nuovo Cimento", "Zeitschrift für Physik", "Phys. Rev.", "Phys. Lett.", Journal of Physics, "ЖЭТФ", "Успехи физических наук", "Теоретическая и математическая физика", "Оптика и спектроскопия".

Результатом багаторічного міжнародного співробітництва спеціалістів кафедри теоретичної фізики УЖДУ та Інституту фізики (Белград, Югославія), Кошицького університету Шафарика (Словаччина), Пряшівського університету (Словаччина), Інституту експериментальної фізики АН Словаччини, Московського держуніверситету ім. Ломоносова (Росія), Інституту ядерної фізики РАН, Науково-дослідного інституту фізико-технічних і радіотехнічних вимірів РАН (Росія) є видання спільних монографій, підручників і навчально-методичних посібників.

За роки існування кафедри викладачами і співробітниками опубліковано більше 800 наукових праць, видані книги: Ломсадзе Ю.М. "Теоретико-груповое введение в теорию элементарных частиц" (Атомиздат, Москва, 1965); Лендьял В.И., Салак М. "Нерелятивистская квантовая теория рассеяния" ("Вища школа", Львів, 1982). Ці книги затверджені колишнім Мінвузом СРСР як навчальні посібники для вищих навчальних закладів. За всю історію університету такий високий гриф одержали лише чотири видання.

Стосовно якісної оцінки професорсько-викладацьких кадрів слід відзначити, що провідними вченими університету стали професори Лендьял В.І., Сабов В.І., Лазур В.Ю., які одержали звання Соросівських професорів, вчених, викладачів. Двічі вибором звання Соросівського доцента Медведев С.Ю., аспіранти кафедри Сабов О.В. та Шпенік О.О. – звання Соросівських аспірантів, а Данило Т.І., Рейтій О.К. та Горват А.А. – звання Соросівських студентів. Близько третини вчених УЖНУ, які отримали в 1993 р. одноразові Соросівські гранти, є випускники нашої кафедри. В 1996 р. проект створення вузла INTERNET в УЖНУ, автором якого був доц. кафедри Гайсак І.І., отримав грант міжнародного фонду "Євразія".

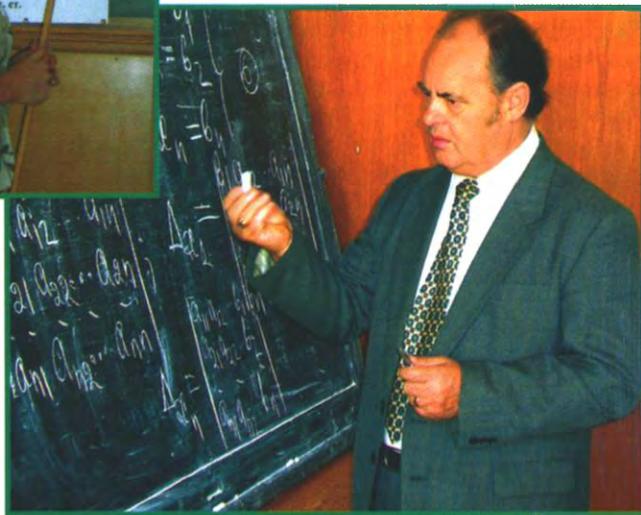
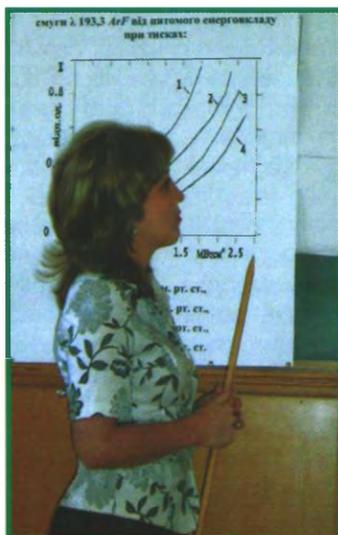
На основі коштів, виділених під цей грант, створено INTERNET-центр УЖНУ, що дає можливість викладачам, співробітникам і студентам університету мати вільний доступ до інформаційних ресурсів світової мережі INTERNET. Про авторитет кафедри, як наукового і педагогічного осередку свідчить і те, що завідувач кафедри теоретичної фізики проф. Лазур В.Ю. призначений у 1997 році консультантом Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ, Відень, Австрія) від України з проблем керованого термоядерного синтезу.

Кафедрою були організовані численні всесоюзні та міжнародні конференції, серед яких варто відзначити серію всесоюзних конференцій з теорії елементарних частинок, Всесоюзну конференцію з теорії атомів (1986 р.), XII Європейську малочастинкову конференцію (1991 р.), міжнародну школу з когерентної оптики (1990 р.), міжнародний семінар "HADRON-94". Значною подією для кафедри було проведення у жовтні 1999 р. Міжнародної конференції з актуальних проблем сучасної теоретичної фізики, присвяченої пам'яті проф. Ю.М.Ломсадзе. В останні роки кафедра брала участь в організації та проведенні 14 Міжнародної школи-семінару "Mathematical Theories and their Physical

& Technical Applications" (Ужгород, 2002 р.) та Small Triangle Meeting on Theoretical Physics (Кошице, Словаччина 2000 р., Вишка, Україна 2004 р.).

У різний час кафедру відвідали і надали їй практичну допомогу (обмін думками на конференціях, обговорення наукової тематики кафедри, спільні публікації, лекції, виступи на кафедральних наукових семінарах, тощо) всесвітньо відомі вчені: академіки В.А.Фок, М.М.Боголюбов, В.С.Владимиров, Я.Б.Зельдович, О.С.Давидов, О.І.Ахієзер, Л.Д.Фадєєв, І.Р.Юхновський, Ю.М.Березанський, А.Б.Мигдал, член-кор. В.І.Фуціч, Д.Я.Петрина, Д.В.Ширков, В.П. Шелест, Д.І. Блохінцев, відомі вчені, професори Л.П.Пресняков, М.І.Чібісов, А.Об'єдков, Д.П.Желобенко, І.О.Вакарчук, Г.Л.Юдін, М.Делоне, головний редактор найпрестижнішого в світі фізичного журналу "Phys. Rev.", проф. Бен Бедерсон, член Королівського наукового товариства, керівник однієї з провідних атомних лабораторій (Манчестер, Велика Британія) Френк Рід, президент угорського фізичного товариства Дьєрдь Маркс, зав. кафедри теоретичної фізики Пітсбургського університету Річард Пратт, директор Інституту експериментальної фізики Словацької академії наук Петер Копчанський, професори Кошицького університету (Словаччина, Пряшів) М.Салак, С.Халупка, І.Бірчак. В рамках конференцій гостями кафедри були всесвітньо відомі вчені: Б.Шор (Лоуренсівська радіаційна лабораторія, Берклі), Р.Молінауер (провідний американський спеціаліст з оптиковолоконних систем), С.Чін (Канада), Р.Агостіні (Франція), Е.Шмід, В.Сандгас (ФРН), Б.Беляєв (Дубна), І.Тугов (Москва) та ін.

КАФЕДРА ФІЗИКИ НАПІВПРОВІДНИКІВ; НДІ ФХТТ

Кафедра фізики напівпровідників була створена у 1963 році під керівництвом професора Д.В.Чепура, який був її завідувачем до 1983 року. З 1983 р. до 2004 р. кафедру очолював професор В.Ю.Сливка. У 1972 році при кафедрі була заснована Проблемна науково-дослідна лабораторія синтезу і комплексних досліджень властивостей нових напівпровідників складної сполуки, на її основі в 1992 році створений Науково-дослідний інститут фізики і хімії твердого тіла.

Завідувач кафедри: Височанський Юліан Миронович, доктор фізико-математичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Члени кафедри: лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, професор, д.ф.-м.н. Дар'я Михайлівна Берча; лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, д.ф.-м.н. професор Дмитро Іванович Блецкан; лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, д.ф.-м.н. професор Дмитро Григорович Семак; д.ф.-м.н. професор Юрій Васильович Попик; к.ф.-м.н. професор Андрій Андрійович Горват; д.ф.-м.н. професор Олександр Олексійович Грабар; доценти к.ф.-м.н. Василь Михайлович Бенца, к.ф.-м.н. Євдокія Трохимівна Ковач, к.ф.-м.н. Володимир Миколайович Жихарев, к.ф.-м.н. Любов Юрївна Хархаліс, к.ф.-м.н. І.І. Шманько, к.ф.-м.н. Іван Іванович Шпак, асистенти к.ф.-м.н. Олександр Олександрович Молнар, Константин Євгенович Глухов, к.ф.-м.н. Константин Золтанович Руцанський.

Зараз кафедра разом з НДІ ФХТТ є визнаним у країні і світі науковим центром; працює аспірантура і докторантура. Понад 100 випускників кафедри захистили кандидатські, а 22 – докторські дисертації в галузі фізики напівпровідників і діелектриків, фізики твердого тіла, оптики. Члени кафедри є лауреатами трьох Державних премій України в галузі науки і техніки.

На кафедрі фізики напівпровідників фахівці готуються із двох спеціальностей: "Фізика" (фізик викладач, фізик інженер), "Фізична і біомедична електроніка" (інженер електронної техніки).

Науково-дослідна робота на кафедрі ведеться за такими основними напрямками: теоретичні дослідження електронних та фононних спектрів складних багатокомпонентних кристалів, зокрема, шаруватих та ланцюжкових, а також гетероструктур (проф. Д.М.Берча); комп'ютерне моделювання та експериментальні дослідження фазових переходів і критичних явищ у сегнетоелектричних, сегнетоеластичних та суперіонних гало- та халькогенідних кристалах, включаючи спектроскопію комбінаційного розсіювання світла, прецизійні вимірювання температурних залежностей кристало-оптичних та термодинамічних параметрів, а також вивчення їх оптичних, електрофізичних, п'єзо- та піроелектричних, нелінійнооптичних, фоторефрактивних та інших властивостей, що визначають можливості їх практичного застосування (проф. Ю.М.Височанський, проф. О.О.Грабар); вивчення впливу стану поверхні твердого тіла на його параметри, пошук нових ефективних термоелектричних матеріалів (проф. Ю.В.Попик, доц. В.М.Жихарев); розробка технологічних методів одержання та контролю параметрів якісних монокристалів сапфіру великих розмірів (проф. Д.І.Блецкан); вивчення умов одержання та властивостей склоподібних і аморфних халькогенідних матеріалів та їх фотоструктурних змін з метою створення на їх основі нових активних середовищ для систем запису оптичної інформації та функціональних елементів (проф. Д.Г.Семак); дослідження пружних, оптичних, акустооптичних та електрофізичних параметрів халькогенідних стекел, застосовуваних в якості матеріалів оптоелектроніки видимого та інфрачервоного діапазонів спектру (проф. А.А.Горват).

Науково-дослідний інститут фізики і хімії твердого тіла (НДІ ФХТТ) Ужгородського національного університету утворено в 1992 р. наказом Міністерства вищої освіти України на базі Проблемної науково-дослідної лабора-

торії синтезу і комплексних досліджень напівпровідникових речовин складної сполуки. Зараз це найбільший науковий підрозділ УжНУ з розвинутою матеріальною базою і кваліфікованим кадровим складом.

Наукові дослідження співробітниками інституту виконують спільно з викладачами та аспірантами кафедр фізики напівпровідників, твердотільної електроніки, прикладної фізики, неорганічної хімії. Професори кафедр є науковими керівниками держбюджетних та госпдоговірних тем, наукові співробітники інституту залучаються до проведення занять, читання окремих спецкурсів, підготовки курсових та дипломних робіт. До наукової роботи в інституті широко залучаються студенти.

Структура інституту – три відділи та лабораторія теоретичних досліджень, у яких працюють близько 60 співробітників. Директор інституту – заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, д.ф.-м.н., проф. Височанський Ю.М.

Відділ фізичних досліджень складних напівпровідникових сполук, завідувач д.ф.-м.н. Грабар О.О. Основним напрямком наукової роботи відділу є експериментальні дослідження фундаментальних властивостей складних напівпровідникових кристалічних та аморфних сполук, а також вивчення можливостей їх практичного застосування як первинних перетворювачів та функціональних елементів приймачів теплового, оптичного та акустичного випромінювань, активних середовищ запису та обробки інформації.

Головними об'єктами досліджень є халькогенідні та галогенідні монокристали з різним типом структурного впорядкування, включаючи сегнетоелектрики, сегнетоеластики, нелінійнооптичні, суперіонні кристали; монокристали лейкосапфіру високої якості, халькогенідні скла та плівки на їх основі, текстури та композиції на основі кристалічних матеріалів.

У числі наявних експериментальних методик найбільш розвинуті: коливна спектроскопія, дослідження оптичних параметрів, електрооптичних та нелінійнооптичних параметрів, фоторефрактивного ефекту, вимірювання діелектричних, пізо-, піро-, термоелектричних та термодинамічних характеристик, пружних властивостей кристалів і стекло в інфранізькочастотному діапазоні спектру, електрофотографічних та часопроботних параметрів та характеристик стекло і плівок, термостимульованих струмів тощо.

Серед напрямків наукової роботи важливими є вивчення фазових перетворень та критичних явищ у монокристалах з різними типами дипольного впорядкування, напівпровідників та іонних провідників. Ряд робіт виконано в напрямку дослідження релаксаційних процесів метастабільних станів у низьковимірних некристалічних халькогенідах та розробки світлочутливих середовищ на їх основі. Ведуться дослідження пружних, оптичних, акустооптичних, електрофізичних та інших параметрів халькогенідних стекло.

Одним з важливих напрямків досліджень є розробка технологічних методів одержання та контролю параметрів високоякісних монокристалів сапфіру великих розмірів, що знаходиться впровадження у промисловому виробництві сапфіру на підприємстві "Технокристал" (м. Ужгород).

Відділ інтегральної оптики, завідувач к.ф.-м.н. Шаркань Й.П. У відділі розроблені технологія вирощування галюфільних бактерій, методика виділення та очистки з них пурпурних мембран, що містять бактеріородопсин (світлочутливий органічний матеріал), методика створення пліткових світлочутливих структур на основі бактеріородопсину. Розроблено методику одержання біосумісних градієнтних покриттів на металічні імплантати. Разом з співробітниками медичного факультету УжНУ проведено цикл біохімічних та гістологічних досліджень вживлення розроблених імплантаційних систем у живий організм. Одержані результати вказують на придатність таких покриттів для використання в медицині, зокрема в стоматології.

Проведено роботи по дослідженню та створенню волоконнооптичних та інтегральнооптичних структур на основі світлочутливих неорганічних та біополімерних матеріалів. Розроблено систему контролю оптичних параметрів плівок на основі волоконно- та інтегральнооптичних перетворювачів інтерференційного типу. Створені волоконнооптичні датчики рефрактометричного та абсорбційного типів для вимірювання оптичних параметрів матеріалів електронної техніки, визначення температури, тиску та інших фізичних величин в умовах сильних електромагнітних полів, іонізуючих випромінювань та агресивних середовищ. Створено та впроваджено в лікувальних закладах програмноапаратний комплекс для моніторингу аерозольних лікувальних середовищ, в якому використано розроблені волоконнооптичні датчики концентрації та дисперсності аерозолів.

Відділ хімії твердого тіла, завідувач к.х.н. С.Ф.Мотря. Дослідження відділу спрямовані на: розробку фізико-хімічних основ синтезу та одержання моно-

кристалів, композитів і керамік на основі тернарних та більш складних халькогенідних, галогенідних та халькогалогенідних сполук; вивчення характеру хімічної взаємодії в складних багатокомпонентних системах; вивчення електронноіонних процесів на контактах змішаного електронноіонного провідника з електролітами та металами.

Теоретична лабораторія, завідувач к.ф.-м.н. Хархаліс Л.Ю. Наукові напрямки досліджень: відображення симетрії і сильної анізотропії в одночастинкових спектрах і фізичних властивостях шаруватих і ланцюгових напівпровідників, концепція узагальненої симетрії в динаміці ґратки складних кристалів. Лабораторія досліджує локалізовані і делокалізовані стани, стійкість та фізичні причини неоднорідних утворень у складних кристалах, спектри елементарних збуджень кристалів з природними надґратками та вплив їх особливостей на фізичні властивості. Розроблено програмне забезпечення для дослідження електронних і фононних спектрів як для складних кристалів, так і енергетичних станів у квантових ямах і бар'єрах зі складним рельєфом, надґраток і гетероструктур. Основними методами дослідження є математичне моделювання, метод емпіричного псевдопотенціалу, моделі жорстких та поляризованих іонів, метод аксіальносиметричних силових постійних, концепція узагальненої симетрії, першопринципні розрахунки.

Науковці інституту співпрацюють з ученими Інституту фізики НАНУ, Інституту фізики напівпровідників НАНУ (Київ), Інституту фізики конденсованих систем НАНУ та Інституту фізичної оптики МОН України (Львів), Інституту електронної фізики НАНУ (Ужгород), науковцями Київського, Львівського, Дніпропетровського, Чернівецького університетів і ряду інших вузів України, а також із зарубіжними науковими центрами. Міжнародне співробітництво налагоджене з Університетом м. Лінц, Австрія; Інститутом Лауе-Ланжевена, м. Гренобль, Лабораторією Леона Брілюєна, м. Сакле, Франція; Університетом м. Карлсруе, Німеччина; Університетом м. Наймеген, Нідерланди; Федеральним Інститутом технології м. Цюріх, Швейцарія; Кренфілдським університетом, Великобританія, Технологічним інститутом м. Тайон, Корея, Інститутом фізики Чеської академії наук, м. Прага; Вільнюським університетом та Інститутом фізики Литовської академії наук, Литовська Республіка; Лабораторією нелінійної оптики Московського державного університету та Інститутом кристалографії РАН, Російська Федерація; Інститутом Руджера Бошковича, м. Загреб, Хорватія; Університетом м. Дебрецен, Технічним університетом м. Будапешт, Угорщина; Педагогічним інститутом м. Жешув, Польща; Технічним університетом м. Кошице, Словаччина та ін.

КАФЕДРА ТВЕРДОТІЛЬНОЇ ЕЛЕКТРОНІКИ

Відкрита у вересні 1970 року під назвою кафедри фізичних основ мікроелектроніки. Її науково-педагогічний колектив, що складався з п'яти викладачів та такого ж числа співробітників, очолив кандидат фізико-математичних наук, доцент Копинець Іван Федорович.

Завідувач кафедри: Різак Василь Михайлович, доктор фізико-математичних наук, професор.

Члени кафедри: професори – Міца Володимир Михайлович, Кікінеші Олександр Олександрович; доценти – Мар'ян Михайло Іванович, Миголинець Іван Михайлович, Мучічка Іван Іванович, Панаїд Тамара Іванівна, Пензенник Василь Павлович, Пуга Галина Дмитрівна, Росола Іван Йосипович, Рубіш Іван Дмитрович, Суховія Марія Іллівна, Шаркань Йосип Петрович; навчально-допоміжний персонал – 12, наукових співробітників НДС – 13.

Навчальний процес забезпечували доценти Рубіш Іван Дмитрович, Сагарда Володимир Васильович, Фантич Антон Михайлович, асистенти Братасюк Микола Миколайович, Блецкан Дмитро Іванович. Кафедра вела спеціалізацію студентів старших курсів та читання курсу "Методика викладання фізики" для студентів фізичного факультету. Наукові зусилля невеликого творчого колективу були спрямовані на розробку технології одержання та методів дослідження властивостей кристалічних та склоподібних халькогалогенідів.

Під керівництвом Копинця І.Ф. на кафедрі ведеться плідна науково-дослідна робота, результатами якої стали кандидатські дисертації його аспірантів Блецкана Д.І., Рубіша І.Д., Миголинця І.М.

У 1972 році до складу кафедри ввійшла кафедра біофізики, яку в той час очолював доц. Ковальчук А.В. З того часу на кафедрі ведуться наукові дослідження і викладання предметів, пов'язаних з біофізикою.

У 1976 році кафедру очолив кандидат фізико-математичних наук, доцент Довгошей Микола Іванович. Разом з ним на кафедру була переведена численна група наукових співробітників, яка на кафедрі фізики напівпровідників УЖНУ під його керівництвом працювала над розробкою актуальних питань тонкоплівкової електроніки. Серед них його учні і послідовники, кандидати фізико-математичних наук Гряділь І.А., Фірцак Ю.Ю., Жданкін А.П., Савченко М.Д. За відносно короткий час на кафедрі була створена технологічна база для одержання плівок з напівпровідникових матеріалів різноманітними методами, у тому числі лазерним і електронно-променевим випаровуванням, лабораторії маспектрометрії, електронної мікроскопії, оптики і електрофізики плівок, фотолітографії. Кандидатські дисертації захищають співробітники кафедри Головач Й.Й., Баран М.Ю., Міца В.М., Золотун М.Я., Шаркань Й.П. Довгошей М.І. був ініціатором робіт по дослідженню радіаційно-стимульованих процесів у некристалічних халькогенідних матеріалах та їх структурах. Він спонукав до активних творчих пошуків майбутніх кандидатів фізико-математичних наук Калинича С.І., Кеслер Л.Г., Парлага О.О., Світлинця В.П., Білинця Ю.Ю., Бобонича П.П., Качера І.Е., Кондрата О.Б., Попович Н.І.

На кафедрі зусиллями творчого колективу розроблені нові плівкові матеріали з широким спектром параметрів і властивостей, які можна задавати складом та умовами формування плівок, розкрито механізм термічного і лазерного випаровування досліджуваних кристалічних та некристалічних матеріалів. Виготовлено стійкі до лазерного та високоенергетичного електрон-

ного випромінювання плівки та плівкові структури, запропоновано фізичні та фізико-технологічні основи проектування та виготовлення плівкових покриттів різного функціонального призначення для елементів і структур оптоелектроніки і лазерної техніки.

У січні 1988 року кафедру фізичних основ мікроелектроніки очолив професор Химинець Василь Васильович. Разом з ним колектив кафедри поповнила група науковців та технічних працівників галузевої науково-дослідної лабораторії фізико-хімічних досліджень склоподібних напівпровідників Міністерства електронної промисловості СРСР. Під його керівництвом на кафедрі продовжуються дослідження з метою розробки технологічних умов одержання нових складних некристалічних халькогенідних матеріалів, дослідження фізико-хімічних, оптичних і електрофізичних параметрів і властивостей отриманих нових матеріалів, в об'ємному і плівковому станах, у широкому діапазоні температур, електромагнітних полів, практичного використання отриманих халькогенідів і халькогалогенідів в мікро- і оптоелектроніці. Очевидні досягнення науково-педагогічного колективу кафедри в галузі мікро та оптоелектроніки, наявна технічна база дозволили з вересня 1988 року розпочати на кафедрі підготовку фахівців зі спеціальності "Фізика і технологія матеріалів і компонентів електронної техніки".

У лютому 1991 року на посаду завідувача кафедри обрано доктора технічних наук, проф. Фірцака Юрія Юрійовича. Під його керівництвом на кафедрі формується новий науковий напрямок – оптико-технологічна оптимізація багатощарових плівкових структур для елементів лазерної техніки. Зростає увага до проблем мікро- та квантової електроніки, підготовки спеціалістів для цієї галузі науки і техніки, тому назву кафедри було замінено (на кафедру твердотільної електроніки).

Наступним керівником кафедри у травні 1992 року

стає доктор фізико-математичних наук, професор Кишинеші Олександр Олександрович, який активізував дослідження у галузі фізики і технології нових плівкових матеріалів і структур на базі складних кристалічних і некристалічних халькогенідних та біоорганічних матеріалів для опто- і мікроелектроніки, сенсорики. Пріоритетними стають дослідження фотофізики наноструктур, оптичної обробки інформації.

З 1997 року кафедра розпочала перепідготовку студентів медичного і біологічного факультетів зі спеціальності "Біомедична електроніка", а в 1998 році – підготовку фахівців фізиків зі спеціальності "Фізична та біомедична електроніка" замість "Фізика і технологія матеріалів і компонентів електронної техніки".

З 2002 року кафедру очолює д.ф.-м.н., професор Різак Василь Михайлович. На кафедрі продовжуються розвиватися традиційні для колективу наукові напрямки. Поряд з ними розпочалися дослідження активних середовищ на основі безводних боратів для реєстрації великих доз радіаційного випромінювання і мембранні матеріали з іонселективною функцією для створення багатоканального іонометричного аналізатора, а також розробка і дослідження властивостей складних напівпровідникових стеклок для волоконно-оптичних сенсорів температури. Започаткування новітніх технологій сучасної фізики "ab initio" розрахунків сприяло подальшому розвитку сформованого Різак В.М. нового наукового напрямку дослідження ангармонізму, нерівноважних та флуктуаційних ефектів у напівпровідникових дипольних системах з полікритичними точками.

Відбувається інтенсифікація міжнародних зв'язків, про що свідчить виконання українсько-угорських та українсько-індійських проектів, грантів

NATO і TACIS. Відновлено госпдоговори з підприємствами регіону. Створено новий філіал кафедри у відділах оптичних матеріалів квантової електроніки та фізики кристалів (зав.відділом проф. Пуга П.П. та к.ф.-м.н. Гоєр Д.Б.) ІЕФ НАН України.

Важливим досягненням у підготовці науково-педагогічних кадрів є захист (Мица В.М., Мар'ян М.І.) докторських дисертацій та захист кількох кандидатських дисертацій.

Члени кафедри інтенсифікували випуски навчально-методичної літератури; слід відзначити, що кафедрою видано підручник та навчальні посібники із грифом Міністерства освіти і науки України.

Динамічний розвиток навчальної роботи, фундаментальних досліджень і прикладних розробок, постійний творчий пошук нового є запорукою подальшої плідної діяльності колективу кафедри.

ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Тел. 3-50-44

КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ

Кафедра прикладної фізики є наймолодшою з кафедр фізичного факультету УжНУ. Вона була створена в листопаді 1999 року. Всі викладачі її мають значний досвід педагогічної і науково-дослідної роботи, є висококваліфікованими спеціалістами, володіють реальною інформацією про сучасний стан і досягнення фізики, в тому числі і прикладної, знають потреби і проблеми регіону.

Кафедрою здійснюється підготовка ліцензованих спеціалістів з спеціалізацій "фізико-технічна експертиза" і "комп'ютерна фізика та інформаційні технології" за освітньо-кваліфікаційними рівнями "Бакалавр", "Спеціаліст", "Магістр". Студенти одержують фундаментальні знання з фізики, вищої математики, загальної хімії, матеріалознавства, основ інформаційно-вимірювальної техніки, напівпровідникової і фізичної електроніки, сучасних методів фізико-хімічного аналізу, стандартизації і сертифікації та стандартизованих методів випробувань, основ маркетингу і менеджменту, економіки, організації та управління підприємствами.

Завідувач кафедри: Студеняк Ігор Петрович, доктор фізико-математичних наук, професор.

Члени кафедри: професори – Небола Іван Іванович, Сусліков Леонід Михайлович, Мікла Віктор Іванович; доценти – Біланіч Віталій Степанович, Коперльос Богдан Михайлович, Феделеш Василь Іванович; к.ф.-м.н. Булеца Едуард Петрович; асистент Синетар І.І.; 5 працівників навчально-допоміжного персоналу.

Формування інформаційної освіти, досягається шляхом засвоєння теоретичних знань про основні поняття і методи інформатики як навчальної дисципліни, формування уявлень про сучасні тенденції розвитку комп'ютерної техніки, організацію систем комп'ютерного зв'язку, апаратне та програмне забезпечення користувачів інформації, формування умінь та навичок роботи на персональному комп'ютері на основі використання найновіших операційних систем, надбудов над системами, операційних оболонок тощо.

Велика увага приділяється викладанню предметів, покликаних навчити студентів основам комп'ютерної фізики та ознайомити їх з сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями. Зокрема, це такі курси, як "ЕОМексперимент і комп'ютерна обробка інформації", "Схемотехніка і мікропроцесорна техніка", "Комп'ютерні системи автоматизованого проектування", "Автоматизація наукових досліджень", "Універсальні джерела живлення комп'ютерних мереж", "Інформаційно-комп'ютерні технології проведення модельних досліджень у прикладній фізиці".

З метою поліпшення практичної підготовки майбутніх спеціалістів у навчальний процес також введені спецкурси, що носять прикладний характер: "Активні елементи інтегральних схем", "Фізика сенсорів", "Оптичні методи визначення параметрів матеріалів", "Фізичні основи нетрадиційної енергетики" та ін.

Значна кількість годин відведена вивченню іноземних мов на рівні, необхідному для роботи з комп'ютерними програмами, в мережі Інтернету, технічного і наукового перекладу та ділової розмови з зарубіжними колегами і партнерами.

Базами для виробничої практики та виконання кваліфікаційних і дипломних робіт для студентів кафедри прикладної фізики є науково-дослідний інститут фізики і хімії твердого тіла УжНУ, Закарпатський державний центр метрології, стандартизації та сертифікації, Науково-криміналістичний центр УМВС в Закарпатській області, Державне управління екології та природних ресурсів в Закарпатській області, лабораторія Карпатської регіональної митниці та ін.

Кафедра прикладної фізики підтримує зв'язки з провідними вузами України (Київським, Львівським та Чернівецьким національними університетами), а також університетами та політехнічними інститутами Словаччини, Польщі, Югославії, Угорщини. Наука співпраця з вузами та інститутами України сприяє підвищенню рівня науково-методичного, кадрового та науково-технічного забезпечення навчального процесу. В 2004 р. колективом кафедри спільно з кафедрою теоретичної фізики організовано і проведено 6-й міжнародний семінар з теоретичної фізики за участю понад 20 іноземних науковців.

Наукові дослідження кафедра прикладної фізики здійснює в галузі фізики напівпровідників та діелектриків і фізики твердого тіла в рамках держбюджетних тематик НДІ ФХТТ при УжНУ.

У наукових дослідженнях кафедри беруть участь всі викладачі та кращі студенти. Тематика науково-дослідних робіт кафедри має відображення в курсових, кваліфікаційних та дипломних роботах випускників кафедри. Слід зазначити, що 20 відсотків випускників останніх років отримали дипломи з відзнакою. Результати науково-дослідної роботи використовуються для вдосконалення та підвищення якості навчального процесу. В 2004 році асистент Булеца Е.П. успішно захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата фізико-математичних наук.

За 2000-2004 роки кафедрою видано 17 навчально-методичних посібників (у т.ч. посібник "Патентоз-

навство" з грифом МОНУ) і опубліковано в наукових журналах 47 статей загальним обсягом 84 друковані аркуші. Викладачі кафедри взяли участь в 34 міжнародних, всеукраїнських та інших наукових конференціях, представили 25 доповідей на щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу УжНУ. Щорічно понад 20 кращих студентів спеціальності "прикладна фізика" виступають з доповідями на наукових студентських конференціях.

На сучасному етапі, коли на перший план виступають проблеми взаємовідношення людини і довкілля, величезне значення має підготовка майбутніх фахівців з необхідним екологічним мисленням. Тому одним з напрямків навчання на кафедрі є підготовка спеціалістів для лабораторій, які ведуть розробку систем нагляду і контролю за екологічною, виробничою та метрологічною діяльністю в регіоні. Особливу увагу, з огляду на перспективи розвитку Закарпаття як рекреаційно-курортного регіону, привертає орієнтація майбутніх спеціалістів на створення і обслуговування різного типу систем моніторингу екологічного, природоохоронного та експертного характеру, особливо з використанням сучасних комп'ютерних технологій і можливостей Інтернету, фізична експертна оцінка інженерно-екологічних і очисних систем, інфраструктури рекреаційної індустрії. Свою діяльність випускники кафедри можуть здійснювати в сферах науково-дослідних та інноваційних робіт, проектування, розробки та обслуговування систем моніторингу, наукового обґрунтування виробництва, а також управління, менеджменту, маркетингу.

Випускники кафедри найвищого фахового рівня, перш за все, магістри, підготовлені до подальшого глибокого освіти в галузі фізики і здобуття вченого ступеня кандидата наук. При кафедрі працює аспірантура, в якій навчається шість аспірантів. У професійній діяльності рівень підготовки дозволяє магістру виконувати науково-дослідні роботи. Магістр може займати посади відповідального інженерно-технічного, наукового та педагогічного персоналу. Випускники-магістри можуть працювати викладачами навчальних дисциплін фахового спрямування в професійних навчальних закладах, а також спеціалістами маркетингу, рекламними агентами в консалтингових, інвестиційних та інших ринкових структурах, діяльність яких пов'язана з фізико-технічно експертизою та сучасними комп'ютерними технологіями.

За період існування кафедри прикладної фізики (1999-2005 рр.) нею підготовлено 150 висококваліфікованих спеціалістів, у тому числі 34 магістри, що складає 23% від загальної кількості випускників. Усі вони успішно працюють у навчальних закладах, державних адміністративних установах, на промислових підприємствах і в організаціях різних форм власності, в приватних ринкових структурах, що функціонують на території Закарпатської області.

УЖНУ

ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Факультет фізичного виховання і спорту — один з наймолодших в університеті. Він заснований у 2002 р. на базі спеціальності „фізична реабілітація”. До його відкриття мають відношення викладачі двох кафедр: фізичної реабілітації та фізичного виховання. Значна роль у ліцензуванні спеціальності та заснуванні факультету належить завідувачу кафедри фізичного виховання проф. Степану Михайловичу і тодішньому ректору університету професору Володимирі Сливці. Факультет має свою історію, власну місію у галузі освіти та спорту, перспективи розвитку.

Микола Кевежді. Пізніше у 60-х роках лави кафедри поповнили Степан Гавацко (перший майстер спорту з важкої атлетики на Закарпатті), Поліна Ковач (дворазова переможниця спартакіад України з фехтування), Василь Русин, Іван Матяш, Карло Колесар, Федір Бучек, Марія Крічфалушій і Борис Улиганець. Ці люди започаткували першу кафедру фізичного виховання та налагодили її ритмічну роботу. Згодом до них приєдналися молодші фахівці Віктор Чернов, Лариса Ляховець, Ірина Сущенко, Андрій Федорішко, Василь Шароді, Вікторія Сусла, Валерій Товт та ін. Усі вони були здібними практиками, методистами, спортсменами, дипломованими науковцями. Кожна нова людина, що приходила працювати на кафедру, проявляла себе неординарною особистістю. Її індивідуальна майстерність ще більше зростала у напруженій колективній роботі з розбудови спортивної бази, у проведенні спортивних заходів, організації навчального процесу. Таким чином, кафедра зміцнювала свій професійний потенціал і поступово переносила акценти з практичної роботи на науково-дослідницьку, що стало однією з передумов створення факультету.

Важливою причиною створення факультету фізичного виховання була необхідність у забезпеченні педагогічними та тренерськими кадرا-

Історія. Відкриття факультету фізичного виховання і спорту в Ужгородському національному університеті – неординарна подія для Закарпаття, особливо для спортивного люду. Область завжди славилася своїми спортсменами, яких, на жаль, готували далеко за її межами: у Львові, Києві, Санкт-Петербурзі, Москві тощо. В цих містах знаходились провідні фізкультурно-спортивні вузи, і молодь, яка мріяла про фах тренера, вчителя фізичного виховання і спорту, змушена була їхати далеко від дому, щоби оволодіти мистецтвом фізичного вдосконалення тіла. Багато здібних молодих людей після закінчення цих вузів не поверталися додому, оскільки в колишньому Радянському Союзі був чинним закон, за яким направлення на роботу відбувалося не за вибором випускника, а за рішенням московських чиновників. У ті часи перепаало дещо і на Закарпаття. Сюди на роботу в 40-х роках були направлені фахівці: старший викладач Іван Собенко та Інокентій Алексєєв. У 50-х – Степан Михайлович (перший на кафедрі кандидат педагогічних наук) Іван Скрыбін (перший майстер спорту з волейболу на Закарпатті) і

ми навчально-освітніх закладів. Наприкінці 20 століття в області склалася така ситуація, при якій тільки кожен другий вчитель фізичного виховання чи тренер мав спеціальну вищу освіту. А тенденція до зменшення кількості спеціалістів загрозливо зростала. Тому керівництво області підтримало ідею створення факультету.

Ще однією передумовою стала гостра необхідність у підготовці спеціалістів фізичної реабілітації. Вона була викликана бумом зростання кількості людей з фізичними та ментальними вадами, в тому числі, і на Закарпатті. Так, на той час в Україні нараховувалось більше 2 млн. інвалідів, а в області – 40 тис. чоловік. Ці люди для повернення до повноцінного життя потребували кваліфікованої допомоги фізичного реабілітолога. А таких спеціалістів на Закарпатті взагалі не було. Слід зазначити, що до Державного класифікатора спеціальностей не так уже й давно було внесено нову спеціальність фізичного реабілітолога з шифром 7010202, що доповнила напрям „фізичне виховання і спорт”, який на той час уже включав спеціальності „фізичне виховання” та „олімпійський спорт”.

Означені передумови сприяли ліцензуванню спеціальності в Ужгородському національному університеті. Цю роботу успішно очолив завідувач кафедри Степан Михайлович. Відповідно до рішення ДАК України від 2 липня 1998 р. університету було видано ліцензію на проведення освітньої діяльності з підготовки спеціалістів фізичної реабілітації, а в 1999 р. був проведений перший набір 28 студентів на денну форму навчання. У 2001 р. відкрито кафедру фізичної реабілітації і призначено її завідувачем доцента Валерія Товта, який мав на той час десятирічний досвід роботи у Ленінградському військовому інституті фізичної культури. Таким чином, на базі двох кафедр у 2002 р. в університеті з'явився новий, 13-й факультет. Виконувачем обов'язків декана факультету було призначено

завідувача кафедри фізичного виховання Степана Михайловича.

У 2003-2004 рр. спеціальність пройшла успішну акредитацію державною комісією України з наданням права продовжувати освітню діяльність на наступні 7 років. Був збільшений ліцензійний набір до 120 чоловік, у тому числі: 60 чоловік за денною формою навчання та 60 чоловік – заочною.

У 2004 р. відкрито кафедру теорії та методики фізичного виховання, яка завершила етап формування факультету. В цей період керівництво кафедрою фізичної реабілітації здійснював доцент, кандидат біологічних наук Віктор Чернов. Згодом учена рада університету обрала на посаду завідувача кафедри теорії та методики фізичного виховання доцента Валерія Товта, а завідувачем кафедри фізичної реабілітації став кандидат медичних наук Фелікс Філак. Цього ж року відбувся перший випуск спеціалістів фізичної реабілітації. Серед випускників, які закінчили факультет з відзнакою – відмінниця навчання Тетяна Новак та чемпіон України, майстер спорту з кік-боксингу Василь Деревлянко, майстер спорту міжнародного класу, призер чемпіонату світу Михайло Данило, чемпіон України серед студентів з вільної боротьби, майстер спорту Євген Саприкін, призер чемпіонату України кандидат у майстри спорту з кік-боксингу Назар Луків та ін.

Сьогодні. Факультет фізичного виховання і спорту очолює декан, кандидат педагогічних наук, доцент Валерій Товт. Факультет на сьогодні включає три кафедри.

Кафедра фізичної реабілітації: завідувач, доц., к.м.н. Фелікс Філак.

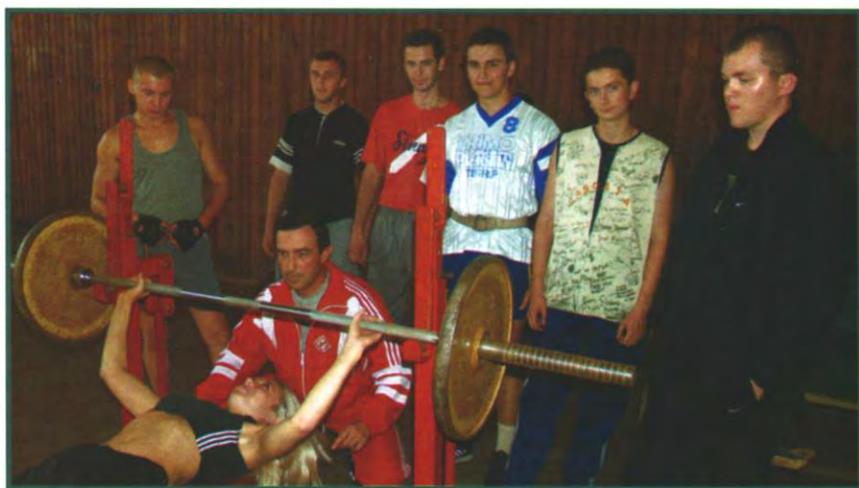
Члени кафедри: проф., д.м.н. – Генадій Апанасенко, Золтан Фабрі; доц., к.м.н. Марія Кручаниця, Ксенія Мелега; ст. викладач Василь Звонар; викладач Борис Петровський.

Кафедра вважається провідною і відповідальною за наукову роботу та підготовку студентів з медико-біологічних дисциплін відповідно до державних стандартів.

Кафедра теорії та методики фізичного виховання: завідувач, доц., к.пед.н. Валерій Товт; доц., к.біол.н. Віктор Чернов; доц., к.н.фіз.в. Михайло Молнар; ст. викладачі – Едуард Сивохоп, Вікторія Сусла, Наталія Бондарчук, Ольга Пишка; викладач Шандор Ковач.

Кафедра вважається провідною і відповідальною за наукову роботу, підготовку студентів з теоретичних та практичних дисциплін у галузі фізичного виховання і спорту. Вона вважається центром наукової роботи з питань фізичного виховання і спорту області.

Кафедра фізичного виховання: завідувач, проф., к.пед.н. Степан Михайлович.

Члени кафедри: доц., к.іст.н. Іван Матяш; доц. Мирослав Щербей; ст. викладачі, Лариса Ляховець (управління та теорія і методика масової фізичної культури, організаційна практика), Андрій Федорішко (майстер спорту, важка атлетика, атлетизм), Марина Петрушко (плавання), В'ячеслав Почекутов (легка атлетика, теніс, зимові види спорту), Ірина Суценко (волейбол), Василь Шароді (легка атлетика); викладачі Валерій Єськов (плавання, організаційна практика), Іван Маріонда (майстер спорту, легка атлетика), Геннадій Мордвінцев (водне поло), Вікторія Тулайдан (гімнастика), Валерія Войналович (гандбол), Єва Жоффчак (гандбол), Борис Петровський (гандбол), Михайло Шкірта (футбол), Василь Моняк (волейбол) та ін.

Кафедра відповідальна за організацію фізичної підготовки і спорту як загалом в університеті, так і на факультеті фізичного виховання зокрема.

У проведенні навчального процесу беруть участь також і викладачі університетських кафедр: анатомії, фізіології і патфізіології, іноземних мов, педагогіки і психології, філософії, історії України, цивільної оборони, політології. Більшість із цих викладачів мають учені звання професора та доцента і вчені ступені доктора наук, кандидата наук.

Факультет на сьогодні укомплектований висококваліфікованими спеціалістами, що дозволяє успішно виконувати навчальну програму. Це, зокрема, – 1 проф., заслужений діяч освіти, 2 проф. – доктори медичних наук, 6 доцентів, 7 кандидатів наук, 19 старших викладачів, 4 викладачі мають звання майстра спорту України.

Кафедрами факультету щорічно публікується значна кількість методичної літератури, проводяться методичні семінари, розробляються лекційні курси, навчальні програми, засоби навчальності. Так, за останні 5 років опубліковано 4 навчальних посібники (із них два з грифом Міністерства освіти і науки України), 30 методичних посібників та розробок, підготовлені ро-

бочі програми з усіх дисциплін навчального плану.

Викладачі факультету беруть активну участь у наукових конференціях, семінарах, міжнародних симпозиумах та конгресах. Матеріали наукових доробок публікуються не тільки в Україні але й у країнах Європи в Америці, Канаді.

Одним із вагомих потенціалів розвитку факультету є зміцнення партнерства з міжнародними вузами, науковими закладами, видатними постатями в галузі освіти і науки. Цю діяльність факультет розвиває спільно з відділом зовнішніх зв'язків університету. На розгляд цього відділу вже поданий проект співробітництва нашого факультету з Пряшівським інститутом (Словаччина). Спільно з професором Корваліського вузу (США) опубліковано ряд наукових статей, плануються нові проекти. На сьогодні факультет бере участь у престижному міжнародному проекті, менеджмент якого здійснює Канадське бюро міжнародної освіти.

У відповідності зі статутом університету вищим органом управління на факультеті є вчена рада. До складу вченої ради входять 11 викладачів факультету, що мають науковий ступінь та вчене звання, голова профспілки викладачів Андрій Федорішко та голова профспілки студентів Люба Биба, а також троє викладачів з інших факультетів: професор Андрій Головацький, професор Володимир Фекета, доцент Еріка Гоца.

Ліцензійний набір студентів складає: на денне відділення – 15 осіб за держзамовленням та 45 осіб – за контрактом; на заочне відділення – 5 осіб за держзамовленням і 55 осіб за контрактом.

Зараз на факультеті навчається більше 200 студентів на денній та заочній формах, серед яких 20 майстрів спорту, членів збірних національних команд. Зокрема учасники зимових Олімпійських ігор в Солт-Лейксіті, майстри спорту міжнародного класу, переможці різних етапів кубка світу з фрістайлу Станіслав Кравчук та Енвер Аблаєв, учасник всесвітньої зимової універсиади, багаторазовий чемпіон України з сноу-борду, майстер

спорту міжнародного класу Йосип Пеняк, відмінниця навчання, майстер спорту з пауерліфтингу, чемпіонка та рекордсменка України Габрієлла Знік, 6 студенток – майстрів спорту з гандболу, які входять до складу команди „Карпати-УжНУ”, що грає у вищій лізі, серед них найкраща – Наталія Скунзьяк. Слід зауважити, що гандбольна команда у цьому році (2005) отримала пропуску в нашому університеті і буде захищати прапор Ужгородського національного університету на найпрестижніших національних та міжнародних змаганнях.

Для студентів факультету створені всі умови для поєднання навчання із заняттями спортом. Кожен студент може обрати будь-який вид спорту, вдосконалювати свою майстерність на практичних заняттях з обраного виду спорту та теорії і методики обраного виду спорту, брати участь у змаганнях різного масштабу.

Студенти, які захоплюються науковими дослідженнями, займаються з досвідченими викладачами, проводять власні дослідження, презентують доповіді на наукових конференціях, публікують свої матеріали у збірниках наукових праць факультету.

До послуг студентів – університетська спортивна база, спортивні зали, майданчики, корти, басейн, бібліотека та читальний зал з великим фондом спеціальної літератури, лекційні аудиторії, лабораторії, комп'ютерні класи.

Після п'яти років навчання випускники факультету за вибором можуть працювати в галузі фізичного виховання і спорту вчителями, тренерами, або спеціалістами фізичної реабілітації в різноманітних реабілітаційних, медичних, санаторно-курортних закладах.

Перспективи. Факультет продовжує розвиватися відповідно до перспективного плану свого розвитку.

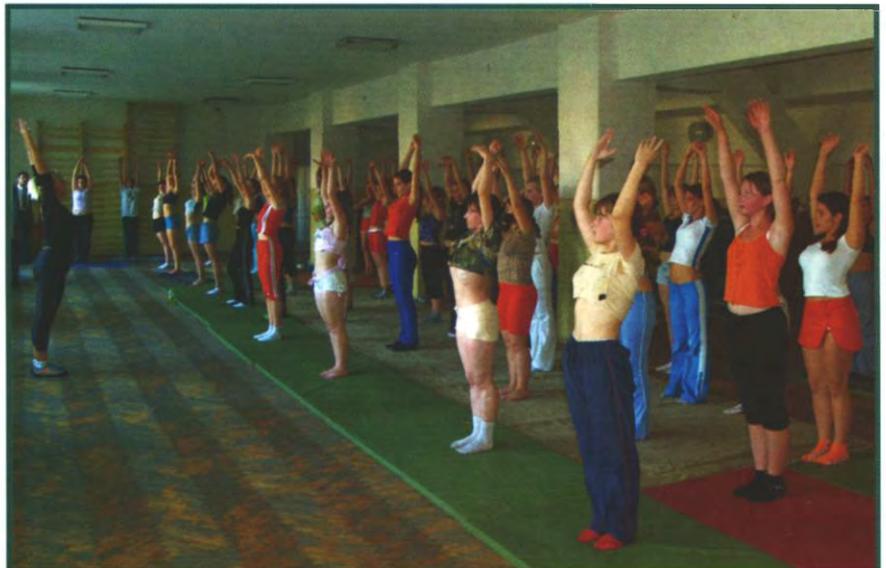
Ним передбачається уже найближчим часом перебудувати роботу за кредитно-модульною системою організації навчального процесу згідно з Болонською конвенцією. Основним завданням цього процесу є узгодження діяльності освітніх структур в Європі і сприяння розвитку європейської системи перезарахування кредитів. Це дозволить до 2010 року приєднатися до європейського простору вищої освіти, сприятиме співпраці факультету з подібними структурами європейських університетів, покращить мобільність студентів і викладачів. Але провідне завдання цього процесу – підвищення ефективності навчання. Випускники факультету повинні стати фахівцями міжнародного масштабу і гідно представляти факультет як в українських вищих навчальних закладах, так і в Європі.

Цей план також передбачає підвищення наукового потенціалу викладачів, зростання їхньої професійної майстерності, підготовку до захисту дисертацій на актуальні теми розвитку фізичної культури і спорту, з проблем валеології та фізичної реабілітації.

Заплановано створення нових кафедр: спортивних ігор, зимових видів спорту; ліцензування ще однієї спеціальності „фізичне виховання” для диференціювання підготовки вчителів фізичного виховання та спеціалістів фізичної реабілітації.

Разом з керівництвом університету планується розширити та вдосконалити навчально-спортивну базу, а саме: реконструювати спортивний комплекс, збільшивши кількість приміщень для теоретичних занять та занять спортом; відбудувати спортивні бази університету „Плішка” та „Скалка”, відновити роботу спортивних майданчиків.

Перспективи розвитку факультету схвально прийняті вченою радою, яка відзначила готовність професорсько-викладацького колективу факультету до реалізації всіх завдань.

УЖНУ

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Факультет засновано одночасно зі створенням на Закарпатті першого вищого навчального закладу 18 жовтня 1945 року. Спочатку було відкрито дві спеціальності: „Українська мова і література” та „Російська мова і література”, на яких навчалось 40 студентів та працювало 10 викладачів, у тому числі один кандидат наук.

Декан: *Сабадош Іван Васильович, доктор філологічних наук, професор.*

Заступник декана з навчальної роботи: *Пискач Ольга Дмитрівна, кандидат філологічних наук, доцент.*

Заступник декана з виховної роботи: *Лимонова Людмила Вадимівна, кандидат філологічних наук, доцент.*

Методисти: *Щока Леся Миколаївна, Бليщак Ольга Петрівна.*

Перший випуск спеціалістів-філологів відбувся 1951 року в два етапи – у лютому та червні.

У 1963 році на філологічному факультеті відкрито першу і досі єдину в Україні кафедру угорської філології, а з 1988 р. на її базі створений і працює Центр гунгарології.

Протягом 1976-1996 рр. на філологічному факультеті функціонувала кафедра загального та слов'янського мовознавства. У 1995 році при цій кафедрі відкрито спеціальність „Словацька мова і література”, відповідно до цього 1997/98 навчального року кафедру реформовано й перейменовано на кафедру словацької філології.

1994 року, згідно з дозволом Міністерства освіти, здійснено перший набір студентів на відділення журналістики, а з 1997 року на факультеті діє кафедра журналістики. 1998 року при філологічному факультеті відкрито прес-центр, який видає газету „Погляд”, а 2005 року – телерадіостудію.

У структурі факультету налічується 7 кафедр – української мови, української літератури, російської мови, російської літератури, угорської філології, словацької філології, журналістики. На денній і заочній формі навчання п'ятьох відділень факультету навчається близько однієї тисячі студентів. 1952 р. відкрито аспірантуру, яку закінчило більше 100 осіб.

Прийом на спеціальності факультету здійснюється для підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр. Факультет готує для потреб народного господарства України фахівців високої кваліфікації, які працюють в основному на педагогічній роботі – викладачами гімназій, ліцеїв, технікумів, учителями загальноосвітніх шкіл, а також журналістами на Закарпатті та в інших областях України. Протягом 60 років факультет підготував понад 10 тисяч спеціалістів-філологів.

Чимало випускників факультету працює на викладацькій роботі у рідному вузі (професори, доктори наук П.М. Лизанець, П.П. Чучка, І.В. Сабадош, М.І. Сюсько, Л.Г. Голомб, В.І. Статєєва, В.С. Поп, Л.О. Белей, А.О. Виноградов, Л.М. Устюгова, С.М. Пахомова та ін.), в інших вузах та наукових установах (В.В. Німчук, М.М. Пещак, С.М. Шошура та ін.), на державній, профспілковій, журналістській роботі тощо. Факультет підготував близько 20 докторів наук та понад 80 кандидатів наук.

Студенти факультету можуть отримати додаткову кваліфікацію психолога, вчителя зарубіжної літератури, оволодіти навичками роботи на персональному комп'ютері.

Професори, доценти, викладачі кафедр підготували і видали протягом останніх років чималу кількість навчально-методичних посібників і підручників. Серед авторів – професори М.І. Сюсько, І.В. Сабадош, В.І. Статєєва, Л.Г. Голомб, П.П. Чучка, Л.О. Белей, П.М. Лизанець, С.М. Пахомова, Л.М. Устюгова, А.О. Виноградов, В.С. Поп, доценти І.М. Сенько, К.І. Горват, Т.І. Суран, В.В. Барчан, Б.К. Галас, Ю.М. Бідзіля, Т.В. Ліхтей, О.Д. Пискач, О.Ф. Миголинець, Ю.В. Юсип-Якимович та ін.

На філологічному факультеті здійснюється випуск та-

ких фахових видань, як „Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія»”, „Acta Hungarica”, „Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства” і „Studia Slovackistica”, діє спеціалізована рада по захисту кандидатських дисертацій з українського та фіно-угорського мовознавства.

Міжнародна діяльність факультету проходить у рамках чинних угод про співпрацю між УжНУ та іноземними вузами, а саме із Пряшівським університетом та університетом у Банській Бистриці (Словаччина), Карловим університетом (Чехія), Сегедським, Дебреценським та Будапештським університетами (Угорщина), Новосадським університетом (Сербія). Вчені філологічного факультету УжНУ беруть участь у реалізації міжнародних наукових проєктів, за наукові здобутки нагороджені відзнаками інших країн.

Студенти факультету проявляють свої творчі можливості й таланти, беручи участь у роботі літературних студій, наукових гуртків, олімпіад, у літературних вечорах, конкурсах KBK, традиційних Днях першокурсника та Днях філолога, які проводяться на факультеті.

Кафедра української мови

Як самостійна одиниця у структурі філологічного факультету кафедра української мови функціонує з 1945 року. У різний час завідувачами кафедри були професори І.Г.Чередниченко, С.П.Бевзенко, Й.О.Дзендзелівський, І.В.Сабадош. Тепер кафедру очолює професор М.І.Сюсько.

На кафедрі працювали досвідчені професори, доценти і викладачі: А.Т.Бевзенко, Й.О.Дзендзелівський, К.Й.Галас, М.А.Грицак, В.І.Лавер, В.І.Добош, Т.П.Заворотна, М.В.Леонова, З.Г.Ніколаєнко, К.Л.Тронь, І.І.Фекета та ін. Такі ж вихованці кафедри, як П.М.Лизанець та П.П.Чучка, очолили з часом інші мовознавчі кафедри на факультеті, колишні випускники Г.В.Воронич, М.М.Пещак є нині науковими працівниками Інституту української мови, а його директором – вихованець кафедри, член-кореспондент НАН України В.В.Німчук.

Кафедра української мови стала осередком лінгвістичних досліджень не лише в Ужгородському університеті. Помітним явищем була, зокрема, поява двох випусків „Діалектологічного збірника”, який отримав схвальну оцінку наукової громадськості, та трьох частин „Лінгвістичного атласу українських говорів Закарпатської області України” проф. Й.О.Дзендзелівського. Саме проф. Й.О.Дзендзелівський разом з проф. С.П.Бевзенком створили в Ужгородському університеті діалектологічну школу, добре знану в Україні й за її межами.

Кафедра неодноразово ініціювала низку наукових зібрань різного рівня – від міжнародних до регіональних. Нині на кафедрі зосереджено значний кадровий та науковий потенціал. Тут на постійній основі працює 16 викладачів, в тому числі 4 доктори наук, професори та 12 кандидатів наук, доцентів.

З огляду на високий науковий авторитет кафедри на її базі тривалий час діяли спеціалізовані вчені ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій з українського мовознавства.

Збірник наукових праць „Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства”, ініційований кафедрою, ВАКом України (1999) визнаний провідним фаховим виданням, що, звичайно, є поштовхом до подальших наукових досліджень.

Основні напрями наукових досліджень:

Проблеми сучасної української літературної мови, української діалектології, історії української мови, в тому числі й історії української літературної мови та мовознавства на Закарпатті в загальноукраїнському контексті, проблеми ономастики та ін.

Основні курси:

· Сучасна українська літературна мова (проф. І.В.Сабадош, проф. М.І.Сюсько, доц. А.М.Галас, доц. Н.Ф.Венжинович, доц. Г.І.Вовченко, доц. О.Д.Пискач, доц. Т.М.Розумик);

Завідувач кафедри: доктор філологічних наук, професор, академік АН ВШ України, заслужений працівник освіти України Сюсько Михайло Іванович.

Члени кафедри: професори Белей Любомир Омелянович, Сабадош Іван Васильович, Статєєва Валентина Іванівна, доценти Венжинович Наталія Федорівна, Вовченко Галина Іванівна, Галас Алла Михайлівна, Галас Борис Кирилович, Гоца Еріка Дюлівна, Грабовська Світлана Василівна, Жовтобрюх Ніна Вікторівна, Кондор Михайло Васильович, Миголинець Ольга Федорівна, Пискач Ольга Дмитрівна, Розумик Тамара Матвіївна, Філак Ірина Ярославівна, інші учасники навчального процесу – старший лаборант Грошик Галина Михайлівна, лаборант Леню Наталія Миколаївна.

- Історія української літературної мови (проф. В.І.Статєєва);
- Історична граматики української мови (доц. Б.К.Галас);
- Методика викладання української мови (доц. Н.В.Жовтобрюх, доц. Б.К.Галас);
- Стилістика та культура української мови (доц. О.Д.Пискач);
- Українська діалектологія (доц. О.Ф.Миголинець, доц. О.Д.Пискач);
- Основи мовознавчих досліджень (доц. Т.М.Розумик).

Дисципліни спеціалізації:

- Проблеми української літературно-художньої антропоніміки (проф. Л.О.Белей);
- Сучасна українська лексикографія (проф. І.В.Сабадош);
- Питання української термінології (проф. І.В.Сабадош);
- Питання історії української літературної мови на Закарпатті (проф. В.І.Статєєва);
- Методика лінгвістичного аналізу тексту (проф. М.І.Сюсько);
- Традиційні і сучасні погляди на природу власного імені (проф. М.І.Сюсько);
- Теорія шкільного підручника і практичні завдання вивчення української мови в ЗОШ (доц. А.М.Галас);
- Історія українського мовознавства (доц. Б.К.Галас);
- Основи дериваційного аналізу мовних явищ (доц. Г.І.Вовченко);
- Основи і принципи культури українського мовлення (доц. О.Д. Пискач);
- Перехідні явища в системі частин мови в українській мові (доц. Т.М.Розумик) та ін.

Кафедра української літератури

Тривалий час на кафедрі працювали проф. Василь Герасимович Чумак, доценти Юрій Дмитрович Турянця, Іван Васильович Хланта, в.о.доцента Михайло Михайлович Федака, ст.викл. Раїса Василівна Сюсько, а також старші лаборанти Поліна Костянтинівна Ростовцева, Марта Юріївна Небесник.

Кафедра української літератури УжНУ була створена на історико-філологічному факультеті Ужгородського державного університету в 1945 році. Першими її викладачами були старші викладачі Микола Григорович Ясько та Зінаїда Луківна Пономарьова (Борисова).

Посаду завідувача кафедрою з 1945 до 1949 рр. обіймав М.Г.Ясько. У наступні роки кафедру очолювали: Іван Іванович Басс (1949-1951), Степан Ілліч Ковальчук (1951-1952), Петро Петрович Пономарьов (1952-1966), Павло Миколайович Лісовий (1966-1975), Микола Панасович Лакиза (1975-1990), Василь Степанович Поп (1990-2000). З 2000 року кафедрою керує кандидат філологічних наук, доцент Валентина Володимирівна Барчан.

Значну роль у становленні кафедри відіграли такі відомі літературознавці, як Марко Мойсейович Плісецький (1949-1963), Василь Лазарович Микитась (1955-1971). Серед випускників кафедри – відомий літературознавець слов'янського світу, член-кореспондент НАН України, Олекса Васильович Мишанич, добре знані в Україні поети, лауреати Національної премії ім. Т.Г.Шевченка Петро Скунець, Дмитро Кремень.

У 1952 при кафедрі відкрита аспірантура. 19 її випускників захистили кандидатські дисертації. На кафедрі підготовлено 6 докторів філологічних наук (Плісецький М.М., Пономарьов П.П., Микитась В.Л., Лісовий П.М., Чумак В.Г., Голомб Л.Г.).

Кафедра проводить міжнародні, всеукраїнські, вузівські наукові форуми, підготувала і видала близько 40 монографій та наукових збірників. Колектив кафедри підтримує тісні зв'язки з Інститутом літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Пряшівським університетом (Словачина).

Основні напрями наукових досліджень:

Розвиток літератури західноукраїнського регіону та української діаспори в загальнонаціональному та світовому контекстах.

Основні курси:

- Історія української літератури (доц. Н.І.Вигодованець, доц. М.Г. Бочко, доц. Л.Г.Тесличко, проф.Л.Г.Голомб, доц. М.Ю.Козак, доц. В.В.Барчан, доц. Е.Ю.Балла, викл. М.А.Яремкович);
- Історія української літературної критики (проф. Л.Г.Голомб, доц. Ю.І.Балега);
- Актуальні проблеми сучасної української літератури (доц. М.Ю.Козак, доц. Е.Ю.Балла);
- Українська народнопоетична творчість (ст.викл. С.П.Пойда, викл. О.М.Тиховська);
- Вступ до літературознавства (доц. Н.С.Ференц);
- Основи риторики і ораторського мистецтва (доц. Барчан В.В., викл. М.А.Яремкович);
- Методика викладання української літератури в школі (доц. Н.І.Вигодованець, викл. М.А.Яремкович);
- Теорія літератури і основи естетики (доц. Н.С.Ференц);
- Культурологія (українська та зарубіжна культура) (викл.

Завідувач кафедри: кандидат філологічних наук, доцент Барчан Валентина Володимирівна.

Члени кафедри: професори, доктор філол. наук Голомб Лідія Григорівна; канд. філол. наук Поп Василь Степанович, доценти – Балега Юрій Іванович, Вигодованець Наталія Іванівна, Бочко Марія Георгіївна, Тесличко Лідія Герасимівна, Ференц Надія Станіславівна, Козак Марія Юріївна, Балла Евеліна Юріївна; ст. викладачі – Пойда Степан Петрович, Ігнатович Олександра Степанівна (канд. філол.н.); викладачі, канд. філол.н. – Яремкович Марія Андріївна, Тиховська Оксана Михайлівна; ст. лаборанти – Ольга Михайлівна Чижмар, Оксана Юріївна Мушка.

М.А.Яремкович);

- Основи літературознавчих досліджень (доц. В.В.Барчан);
- Сучасні методологічні засади літературознавства (проф. Л.Г.Голомб).

Специдисципліни:

- Поетика української новели кінця XIX - початку XX ст." (проф. Л.Г.Голомб);
- Українська лірика кінця XIX - початку XX ст." (проф. Л.Г.Голомб);
- Символізм в українській літературі" кінця XIX - початку XX ст." (проф. Л.Г.Голомб);
- Література української діаспори (20-30-ті роки XX ст.)" (доц. В.В.Барчан);
- Ідейно-естетичний аналіз художнього твору" (проф. В.С.Поп);
- Розвиток літератури Закарпаття" (проф. В.С.Поп);
- Біблія як пам'ятка культури і її зв'язки з українською літературою" (доц. Н.І.Вигодованець);
- Творчість Т.Шевченка: сучасне прочитання" (доц. Вигодованець Н.І.);
- Український романтизм і творчість Т.Г.Шевченка" (доц. М.Г.Бочко);
- Жанрові особливості української лірики другої половини XIX ст." (доц. Л.Г.Тесличко);
- Еволюція психологізму в українській літературі другої половини XIX ст." (доц. Л.Г.Тесличко);
- Розвиток жанрів "малої" прози у творчості письменників-шістдесятників (доц. Е.Ю.Балла);
- Модернізм у ліриці Закарпаття 20-30-х рр. XX ст." (доц. М.Ю.Козак);
- Міф і легенда в українській літературі" (доц. М.Ю.Козак);
- Творчість І.Чендея у контексті розвитку української літератури XX ст." (ст.викл. С.П.Пойда);
- Сучасна українська література зарубіжжя (друга половина XX ст.)" (ст.викл. С.П.Пойда);
- Теорія драми. Поетика. Генезис. Типологія" (доц. Н.С.Ференц) та ін.

Кафедра російської мови

Кафедра заснована у 1945 році. Спочатку вона входила до складу єдиної мовознавчої кафедри філологічного факультету, а з 1947 року існує як самостійний навчально-науковий підрозділ. Кафедра є випускаючою. Вона забезпечує ступеневу підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра.

Завідувач кафедри: кандидат філологічних наук, доцент Суран Тамара Іванівна.

Члени кафедри: професори Устюгова Людмила Михайлівна, Виноградов Анатолій Олексійович, доценти Капраль Михайло Іванович, Брандис Ольга Степанівна, старший викладач Пілаш Марина Йосипівна, старший лаборант Думнич Жужанна Дюлівна.

Основні напрями наукових досліджень:

Російський і зіставний словотвір та лексикологія.

Основні курси:

- Сучасна російська мова (проф. Л.М.Устюгова, проф. А.О.Виноградов, доц. Т.І.Суран, доц. О.С.Брандис, ст.викл. М.І.Пілаш);
- Історія російської мови (проф. Л.М.Устюгова);
- Історична граматики (проф. Л.М.Устюгова);
- Російська діалектологія (ст.викл. М.І.Пілаш);
- Старослов'янська мова (проф. Л.М.Устюгова);
- Загальне мовознавство (проф. А.О.Виноградов);
- Стилістика і культура мови (доц. Т.І.Суран);
- Методика викладання російської мови (доц. О.С.Брандис);
- Основи мовознавчих досліджень (проф. А.О.Виноградов).

Специдисципліни:

- Основи контрастивної лінгвістики й теорії перекладу (проф. А.О.Виноградов);
- Актуальні проблеми сучасної русистики (проф. Л.М.Устюгова);
- Християнський світогляд і російська мова (проф. Л.М.Устюгова);
- Основи наукових досліджень (проф. А.О.Виноградов);
- Мова прози М.Булгакова (доц. Т.І.Суран);
- Давньогрецька міфологія в лексиці та фразеології російської мови (ст. викл. М.І. Пілаш);
- Мова та стиль засобів масової інформації (доц. М.І.Капраль);
- Російська ономастика в синхронії та діахронії (ст.викл. М.І.Пілаш);
- Біблієзми в лексиці і фразеології слов'янських мов (доц. О.С.Брандис);
- Російська пунктуація в порівнянні з українською (проф. А.О.Виноградов);
- Зіставна антропоніміка (ст.викл. М.І.Пілаш);
- Експресивні засоби російської мови (доц. Т.І.Суран);
- Функціональний аспект синтаксичних одиниць (проф. А.О.Виноградов);
- Актуальні проблеми сучасної російської лексикографії (доц. Т.І.Суран);
- Проблемні питання морфології (ст.викл. М.І.Пілаш);
- Деантропонімний словотвір в російській мові (доц. М.І.Капраль);
- Соціолінгвістика (доц. Т.І.Суран);
- Теорія і методологія мовознавчих досліджень (проф. А.О.Виноградов) та ін.

Роботу кафедри у різний час очолювали досвідчені спеціалісти-словесники, кандидати філологічних наук, доценти І.Г.Чередниченко, М.С.Антошин, Т.О.Шелюто, М.О.Черниченко, М.В.Симулик, С.С.Панько, Л.М.Устюгова, доктор філологічних наук, професор В.В.Волков, а сьогодні їх традиції продовжує кандидат філологічних наук, доцент Т.І.Суран.

Понад 30 років на кафедрі працювали доценти і старші викладачі: М.В.Симулик, В.І.Орос, М.О.Мазурок, М.В.Черевко, Е.П.Алексєєва, С.В.Макара, Т.Г.Юрчук, О.П.Пеняк. Членами кафедри були також доценти С.С.Панько, С.М.Пахомова, С.І.Ямалова, кандидати філологічних наук І.В.Луцьо, А.В.Моргун, О.В.Шимко, викладачі Р.М.Борець, Н.В.Касинець, І.І.Лазоришин.

Кафедра підтримує наукові зв'язки із вченими академічних інститутів (Інституту мовознавства України ім.О.О.Потебні, Інституту російської мови РАН та ін.), а також з кафедрами різних вузів України, Росії та далекого зарубіжжя, зокрема Московського та Тверського університетів (Російська Федерація), Кошицького університету ім.Шафарика, Університету ім.Матея Бели в Банській Бистриці (Словацька Республіка), Сегедського університету та Ніредьгазької вищої школи (Угорська Республіка) тощо.

Кафедра має значний досвід у викладанні російської мови як іноземної для студентів та аспірантів УжНУ, громадян інших країн.

У колі наукових інтересів викладачів кафедри – історія російської мови та її сучасний стан (зокрема, комплексні одиниці системи словотвору, історія російської антропонімії), зіставне дослідження російської мови з іншими мовами, методика викладання російської мови у школах різного типу та викладання російської мови як іноземної, мова художнього твору тощо. На кафедрі російської мови працює науковий гурток "Русистика сьогодні".

У різні роки кафедрою були організовані й проведені Всеукраїнські наукові та науково-практичні конференції.

При кафедрі діє аспірантура зі спеціальності "Російська мова". За роки існування кафедри на ній виконано й захищено 13 кандидатських та 4 докторські дисертації, членами кафедри видано 16 підручників, 19 монографій, десятки навчальних і методичних посібників, сотні статей. Серед найбільш вагомих наукових праць членів кафедри – монографії Г.А.Шелюто "Русское ударение", В.В.Волкова "Прагматистика текста", "Деадъективное словообразование в русском языке", "Психолінгвістика", Л.М.Устювої "Словообразовательная активность основ с полногласием / неполногласием в русском и украинском языках", А.О.Виноградова "Префиксация в русском и венгерском языках (внутриглагольное словообразование)" та ін.

Кафедра російської літератури

Кафедра створена у 1945 році. Завідувачами її були доценти І.К.Борисов (1945-1946), М.С.Воскресенський (1946-1959), М.П.Козлов (1959-1969), Є.П.Толстов (1969-1976), В.Л.Удалов (1976-1978), Г.І.Пономарьов (1978-1983), Е.П.Кравченко (1983-1985), С.М.Шошура (1985-1991), з 1991 р. – І.М.Сенько. У її складі працювали такі відомі філологи-русисти, як доценти П.В.Лінтур, Г.І.Дуденкова, Т.С.Волкова та ін. Із кафедрою підтримують зв'язки колишні її працівники, кандидати філологічних наук, доценти В.І.Ариповський, Т.М.Чумак, Г.І.Пономарьов.

Враховуючи вимоги сьогодення, кафедра розробила програму отримання студентами-русистами додаткової спеціалізації „Учитель світової літератури”. У відповідності з навчальним планом студенти слухають додаткові курси: „Фольклор народів світу”, „Світовий детективний роман”, „Історія літератури Угорщини, Румунії, Чехії і Словаччини” та ін.

Наукові напрямки досліджень кафедри російської літератури започатковано в період її формування: історія російської літератури, фольклористика, історико-культурні взаємини слов'янських літератур, літературне краєзнавство, теоретичні аспекти розвитку національних літератур у контексті світової культури. Викладачі-науковці кафедри внесли багато нового у прочитання творчості О.С.Пушкіна, М.В.Гоголя, Л.М.Толстого, Ф.М.Достоевського, А.П.Чехова, М.О.Волошина, М.О.Шолохова, А.П.Платонова, Ф.Д.Кривіна та інших майстрів художнього слова.

Добре відомими у наукових та педагогічних колах є праці доц. П.В.Лінтура, присвячені баладі й казці як фольклорним жанрам, доц. В.І.Ариповського та доц. Г.І.Пономарьова – про творчість О.С.Пушкіна, І.А.Гончарова, Л.М.Толстого. Гоголезнавці часто посилаються на дослідження доцентів Т.М.Чумак та І.М.Сенька про історизм і фольклоризм творів М.В.Гоголя. Краєзнавці використовують дослідження доцентів М.С.Воскресенського, І.К.Борисова, П.В.Лінтура про становлення журналістики на Закарпатті, місце в літературному процесі краю постатей О.Духновича, О.Павловича, О.Митрака та інших будителів. У навчальному процесі вивчаються також праці „Принципи та засоби створення сатиричного образу” доц. Є.П.Толстова, „О.С.Пушкін в літературній критиці XIX – початку XX століть” доц. Н.П.Бедзір, „Закарпатські сторінки про Шевченка, Пушкіна і Петєфі” Л.В.Маляр. Чимало збірок фольклору і монографій, присвячених проблемам російсько-українських літературних взаємин, відображенню етнологічних аспектів у художній літературі та літературному краєзнавстві, підготував нинішній завідувач кафедри доц. І.М.Сенько („Як зачую коломийку”, „Ходили опришки”, „Як то давно було”, „Ментальність русинів-українців”, „З емля з іменем”, „Заповнена анкета, або Життепис Петра Лінтура”, „Історія у дзеркалі літератури” та ін.). Спільними зусиллями кафедри видано збірник статей «Пушкіна чествуют и за Карпатами» (Ужгород, 2002).

Викладачі кафедри російської літератури пропагу-

Завідувач кафедри: кандидат філологічних наук, доцент Сенько Іван Михайлович.

Члени кафедри: доценти – Бородіна Людмила Павлівна, Лимонова Людмила Вадимівна, Бедзір Наталія Прокопівна; ст.викладачі – Власова Євгенія Анатоліївна, викладачі – Демчик Марта Іванівна; канд.пед.наук – Маляр Любов Василівна, ст. лаборант – Коршунова Надія Іванівна.

ють досягнення російської культури у взаємозв'язку з українською. У травні 1999 року на базі кафедри проведено Пушкінські та Лінтурівські читання. Кафедра підтримує тісні зв'язки з вузами Львова, Чернівців, Києва, Москви, Банської Бистриці (Словаччина), виступає ініціатором проведення в області свят з нагоди ювілеїв видатних діячів російської культури, сприятливо впливаючи на розв'язання міжетнічних відносин у краї.

Основні напрями наукових досліджень:

Російсько-українські міжлітературні зв'язки.

Основні курси:

- Історія російської літератури (доц. Л.В.Лимонова, доц. І.М.Сенько, доц. Н.П.Бедзір, доц. Л.П.Бородіна, ст.викл. Є.А.Власова);
- Історія російської літературної критики (доц. Н.П.Бедзір);
- Усна народна творчість (доц. І.М.Сенько, асистент М.І.Демчик);
- Основи риторики і ораторського мистецтва (доц. Л.В.Лимонова);
- Світовий історичний роман (доц. Л.П.Бородіна);
- Методика викладання російської та світової літератури (доц. І.М.Сенько);
- Історія літератури Угорщини (доц. Л.П.Бородіна), Румунії (доц. Л.В.Лимонова), Польщі (доц. Н.П.Бедзір).

Дисципліни спеціалізації:

- Взаємозв'язки літератури з іншими видами мистецтва (доц. І.М.Сенько);
- Біблійні мотиви в російській літературі (доц. І.М.Сенько);
- Основи наукових досліджень (доц. Л.П.Бородіна);
- Жанрово-стильові пошуки російської драматургії (доц. Л.П.Бородіна);
- Література російської еміграції (доц. Л.П.Бородіна);
- Аналіз художнього твору (доц. Л.В.Лимонова);
- Філософські пошуки в літературі (ст.викл.Є.А.Власова);
- Творчість М.Булгакова (доц.Н.П.Бедзір);
- Літературне краєзнавство (викл. Л.В.Маляр) та ін.

Кафедра угорської філології

Угорське відділення на філологічному факультеті було відкрите у 1963 році, а кафедра угорської мови і літератури (з 1970 року – кафедра угорської філології) як самостійний структурний підрозділ існує з 1964 року.

Завідувач кафедри: доктор філологічних наук, професор Лизанець Петро Миколайович.

Члени кафедри: доценти – Горват Катерина Іванівна, Дерке Магдаліна Жигмондівна; ст. викладачі – Борбель Едіта Олександрівна; к. філол. н. – Зикань Христина Імрівна, Ур Людвиг Людвигович, Антоненко Микола Миколайович; викладачі – Гульпа Діана Василівна, Чука Емивке Адальбертівна; ст. лаборант – Кляп Леся Іванівна.

Першим її завідувачем був доц. М.В.Симулик, а з 1966 р. і до цього часу кафедрою керує проф. П.М.Лизанець. У 1968 на кафедрі була відкрита аспірантура. Захищено 12 кандидатських дисертацій (Зикань І.В. (1964), Васовчик В.Ю. (1969), Гортвай Є.Ф. (1971), Ковтюк С.І. (1974), Горват К.І. (1977), Гедеш А.А. (1987), Герасимова Г.П. (1991), Фединець І.Ш. (1996), Дерке М.Ж. (2002), Зикань Х.І. (2002), Кидибиц Н.Й. (2005), Ур Л.Л. (2005)) і одну докторську дисертацію – Лизанець П.М. (1971).

У лютому 2000 року уперше в Україні ВАК України затвердив спеціалізовану вчену раду по захисту кандидатських дисертацій з української та фіноугорської мов, яка працювала до квітня 2005 р. За цей період 4 викладачі кафедри захистили кандидатські дисертації. Кафедрою та Центром гунгарології проведено понад 20 міжнародних наукових конференцій.

Науковий доробок викладачів кафедри добре відомий у нашій країні та за її межами. Працівники кафедри підготували понад 25 монографій, серед яких фундаментальні праці проф. П.М.Лизанця „Угорсько-українські міжмовні контакти“, „Атлас угорських говорів Закарпаття“ та ін., чимало навчальних посібників, підручників, понад 700 наукових статей. Разом зі вченими Академії наук та університетів України, Угорщини, Молдавії, Росії, Словаччини, Чехії, Польщі та Сербії викладачі кафедри працювали над міжнародною темою „Загальнокарпатський діалектологічний атлас“ (на сьогодні видано 6 томів цього атласу).

14 січня 1988 року в Ужгороді на базі кафедри угорської філології відкритий єдиний у Східній Європі Центр гунгарології (директор – проф. П.М.Лизанець). На його базі проводяться міжнародні наукові конференції та симпозиуми, матеріали яких публікуються у фаховому виданні „Acta Hungarica“.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з вузами України та зарубіжжя. Лекції студентам відділення читали відомі угорські мовознавці та літературознавці.

Сьогодні на угорському відділенні навчається 147 студентів. При кафедрі діє аспірантура. За час свого існування кафедра випустила понад 720 спеціалістів, які працюють не

тільки в загальноосвітніх школах, але й у редакціях угорськомовних обласних, міських та районних газет, в обласних теле- та радіостудіях, в органах державної влади тощо.

Основні напрями наукових досліджень:

Українсько-угорські міжмовні та міжлітературні контакти; лінгвогеографія; угорська діалектологія; угорська лексикографія та фразеологія; угорськомовна література Закарпаття.

Основні курси:

- Сучасна угорська мова (доц. К.І.Горват, доц. М.Ж.Дерке, ст.викл. Е.О.Борбель);
- Вступ до фіно-угорознавства (проф. П.М.Лизанець, викл. Л.Л. Ур);
- Вступ до мовознавства (проф. П.М.Лизанець, викл. Л.Л. Ур);
- Історія угорської літературної мови (ст.викл. Х.І. Зикань);
- Методика викладання мови (доц. М.Ж. Дерке);
- Історія угорської літератури (ст.викл. М.М.Антоненко, викл. Д.В.Гульпа, викл. Е.А. Чука);

- Історія світової літератури (викл. Е.А.Чука, викл. Д.В.Гульпа, ст. викл. М.М. Антоненко);
- Історія угорської літературної критики (ст.викл. Антоненко М.М.);
- Актуальні питання сучасної угорської літератури (викл. Е.А.Чука) та ін.

Дисципліни спеціалізації:

- Східнослов'янсько-угорські міжмовні контакти (проф. П.М.Лизанець);
- Актуальні питання сучасної гунгарології (проф. П.М.Лизанець);
- Історія лінгвістичних вчень (доц. К.І.Горват);
- Питання угорської топонімії (ст. викл. Х.І.Зикань);
- Діалектна фразеологія (доц. К.І. Горват);
- Питання лінгвогеографії (проф. П.М.Лизанець);
- Традиційні і сучасні методи аналізу художнього твору (викл. Д.В.Гульпа);
- Угорський історичний роман (ст.викл. М.М.Антоненко);
- Теорія поезики (викл. Е.А.Чука) та ін.

Кафедра словацької філології

Кафедру словацької філології засновано у відповідності з рішенням вченої ради УЖДУ 30 травня 1996 року на базі кафедри загального і слов'янського мовознавства. Підготовка фахівців із нової і єдиної на цей час в Україні спеціальності «словацька мова і література» була вкрай необхідною, оскільки існувала потреба у викладачах-словакістах для шкіл Закарпаття зі словацькою мовою навчання, а також у перекладачах.

До реорганізації на кафедрі (загального і слов'янського мовознавства) під керівництвом проф. П.П.Чучки працювали доценти Г.С.Токар, І.І.Фекета, Ю.М.Сак, М.В.Орос, Л.О.Белей, М.І.Сюсько, Й.О.Баглай, старші викладачі І.Д.Пагірня, О.І.Яцина, Е.В.Швед, О.В.Барбіл, викладачі М.М.Губаш, У.Л.Мрозіцька, Х.Р.Гриньків, Л.М.Яцків.

На відділенні словацької філології здобувають освіту 32 студенти. Кращі з них направляються на включене навчання до Словацької Республіки. У 1999 році на відділенні відбувся перший випуск фахівців зі спеціальності „Філолог. Викладач словацької мови та літератури”.

За останні п'ять років викладачами кафедри видано 16 навчально-методичних посібників та опубліковано понад 150 наукових статей загальним обсягом 240 друкованих аркушів. З 2001 р. колективом кафедри започатковано видання наукового збірника „Studia Slovakistica”, вийшло друком уже 5 випусків: „Паростки української словакістики”, „Перспективи розвитку словакістики в Україні”, „Магічне світло імені (до 75-річчя проф. П.П.Чучки)”, „Українсько-словацькі діалоги (мовознавство)”, „Українсько-словацькі діалоги (літературознавство, історія, культура)”. Регулярно публікуються збірки студентських перекладів „Між Карпатами і Татрами”.

Кафедра словацької філології постійно організовує міжнародні наукові конференції. Так, проведено восьму Всеукраїнську ономастичну конференцію (1999), міжнародні конференції „Українсько-словацькі взаємини в галузі мови, літератури, історії та культури” (2001, 2004), міжнародний науково-методичний семінар „Перспективи розвитку словакістики в Україні” (2002) та ін. Про науковий рівень кафедри свідчить той факт, що вона входить до списку ВАК як провідна установа із захисту докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.01.03 – „Слов'янські мови”. Професори С.М.Пахомова та П.П.Чучка регулярно виступають опонентами на захистах дисертацій в Україні та Словаччині. У видавництві „Світ” виходить друком історико-етимологічний словник професора П.П.Чучки „Прізвища закарпатських українців”.

При кафедрі працює студентський науковий гурток, міжкафедральний науковий семінар із ономастики для викладачів та аспірантів університету,

Завідувач кафедри: доктор філологічних наук, професор Пахомова Світлана Миколаївна.

Члени кафедри: професор – Чучка Павло Павлович; доценти – Юсип-Якимович Юлія Василівна, Ліхтей Тетяна Василівна; ст. викладач – Аніта Крчова; викладач – Буднікова Леся Томашівна; ст. лаборант – Гойдаш Ірина Йосипівна.

аспірантура і докторантура зі спеціальності „слов'янські мови”. 14 аспірантів кафедри, які працюють у вузах Ужгорода, Тернополя, Луцька, Пряшева та Загреба, під науковим керівництвом проф. П.П.Чучки захистили кандидатські (І.І.Фекета, Г.І.Меліка, М.Дуйчак, С.М.Пахомова, С.Є.Панцьо, Г.Є.Бучко, Л.О.Белей, Я.А.Голдованський, А.Г.Гудманян, О.Я.Добровольська, О.Тимко, У.Л.Мрозіцька, Т.В.Ліхтей, Н.І.Лісняк, Л.Т.Буднікова) та докторські (С.М.Пахомова, А.Г.Гудманян) дисертації.

Колектив кафедри досліджує тему „Актуальні проблеми сучасної славістики”, співпрацюючи з науковцями Києва, Львова, Братислави, Пряшева та Банської Бистриці.

Основні напрями наукових досліджень:

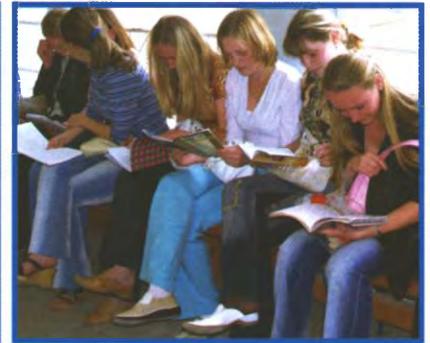
Слов'янська діалектологія та ономастика. Проблеми етногенезу та етнічної історії Східних Карпат. Словацько-українські міжлітературні зв'язки. Художній переклад. Проблеми фоностилістики. Дослідження лексики, граматики та словотвору словацької мови в контрастивному аспекті.

Основні курси:

- Сучасна словацька літературна мова (проф. П.П.Чучка, проф. С.М.Пахомова, ст.викл. А.Крчова, викл. Л.Т.Буднікова);
- Історична граMATика (викл. Л.Т.Буднікова);
- Історія словацької літературної мови (викл. Л.Т.Буднікова);
- Лінгвокраїнознавство Словаччини (проф. П.П.Чучка);
- Методика викладання словацької мови і літератури (доц. Ю.В.Юсип-Якимович, доц. Т.В.Ліхтей);
- Історія словацької літератури (доц. Т.В.Ліхтей);
- Історія словацької літературної критики (ст.викл. А.Крчова);
- Історія Словаччини (доц. Ю.В.Юсип-Якимович).

Дисципліни спеціалізації:

- Актуальні питання словацького назвотворення (проф. П.П.Чучка);
- Словацька ономастика (проф. П.П.Чучка);
- Переклад текстів ділового стилю (проф. С.М.Пахомова);
- Проблеми перекладу в світлі словацько-української інтерференції (проф. С.М.Пахомова);
- Проблеми усного (синхронного) перекладу (проф. С.М.Пахомова);
- Етика перекладача (проф. С.М.Пахомова);
- Історія антропосистем слов'янських мов (проф. С.М.Пахомова);
- Порівняльна граматики слов'янських мов (доц. Ю. В. Юсип-Якимович);
- Методи і прийоми лінгвістичних досліджень (доц. Ю. В. Юсип-Якимович);
- Проблеми художнього перекладу (доц. Т. В. Ліхтей);
- Словацько-українські літературні взаємини (доц. Т.В.Ліхтей);
- Історія перекладу (доц. Т.В.Ліхтей);
- Орфографічний практикум (ст. викл. А. Крчова);
- Дитяча література (ст. викл. А. Крчова);
- Економічна термінологія сучасної словацької мови (ст. викл. А. Крчова);
- Юридична термінологія сучасної словацької мови (викл. Л.Т.Буднікова) та ін.

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра журналістики

Кафедру журналістики створено в 1999 році, а відділення журналістики відкрито в УжДУ у 1997 році. Проте сама історія журналістики та журналістикознавства Закарпаття має довгі та вагомні традиції.

Серьйозні наукові дослідження закарпатської преси були здійснені С.Воскресенським, П.Лінтуром, П.Лісовим, В.Микитасем, І.Сеньком, В.Габором. Своєрідною творчою лабораторією із підготовки журналістських кадрів для регіону в нашому університеті була газета "Ужгородський університет". У свій час цю газету редагували такі відомі філологи, як П.Лісовий, В.Ариповський, В.Чумак, С.Пойда та ін.

Першим виконувачем обов'язки завідувача кафедри було призначено доц. В.В.Барчан. У 2000 році завідувачем кафедри на альтернативній основі обрано доц. Ю.М.Бідзілю.

Робота кафедри зосереджена на вивченні проблем історії розвитку української та етнічної журналістики, а також участі преси у державотворенні. У жовтні 2000 року кафедрою журналістики проведена міжнародна наукова конференція "Засоби масової інформації і становлення державності в Україні", в роботі якої взяли участь понад 150 викладачів і науковців з багатьох вищих навчальних закладів України та зарубіжжя. Матеріали конференції лягли в основу збірника наукових робіт "Актуальні проблеми журналістики" (Ужгород, 2001). Викладачами кафедри опубліковано понад 100 наукових статей у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Завідувач кафедри журналістики: кандидат філологічних наук, доцент Бідзіля Юрій Михайлович.

Члени кафедри: доценти – Шаповалова Галина Валентинівна, Шумицька Галина Василівна, Тарасюк Володимир Юрійович; ст. викладач – Жугай Віталій Йосипович; викладачі – Барчан Олеся Василівна, Герцег Наталія Федорівна, Поліха Леся Ярославівна, Шебештян Ярослава Михайлівна; зав. телерадіоцентру – Бабушак Іван Іванович; ст. лаборант – Шевченко Тетяна Вікторівна.

Щорічно кафедрою журналістики проводяться професорсько-викладацькі та студентські наукові конференції, матеріали яких теж частково друкуються. Викладачі кафедри та студенти відділення журналістики беруть активну участь у конференціях, семінарах, засіданнях прес-клубів, які проводяться в інших навчальних закладах України (Києві, Львові, Дніпропетровську, Запоріжжі, Чернівцях тощо). Співробітники та студенти відділення систематично друкуються в регіональній, загальнодержавній та закордонній пресі.

Викладачі кафедри ведуть активну науково-методичну роботу не лише у масштабах відділення журналістики: доц. Ю.М. Бідзіля є членом НМК з журналістики при МОН України; ст. викл. В.Й.Жугай є представником ОБСЄ на Закарпатті, доц. В.Ю.Тарасюк – головним редактором газети “Погляд”.

За сприяння громадської організації “Медіа перспективи” та американського посольства при кафедрі створено сучасну телерадіостудію, на базі якої студенти-журналісти проходять практично-лабораторний курс та набувають досвіду роботи в електронних ЗМІ.

Лекції для студентів та викладачів відділення журналістики читали як досвідчені науковці, так і журналісти-практики, наприклад вітчизняні професори В.Й.Здоровега, В.В.Лизанчук (Львів), Н.М.Сидоренко, В.Ф.Іванов (Київ), представник Національної спілки журналістів Великобританії та Ірландії, керівник факультету журналістики Ліверпульського університету проф. Крістофер Пітер Фрост, фахівець з Інтернет-технологій у ЗМІ Дженні Леннокс, голова правління корпорації “Інформаційні системи України” Михайло Батіг, представник ГО “Хартія – 4” Ігор Солдатенко, головний редактор часопису “Дзеркало тижня” Володимир Мостовий, естонський письменник Валтон Арво та інші.

Кафедра активно співпрацює з вищими навчальними закладами України та закордонними центрами журналістики Словаччини, Угорщини, Німеччини, Швеції, США тощо.

Основні напрями наукових досліджень:

Становлення української національної преси: проблеми історії, мови та теоретико-практичні новації.

Основні курси:

- Історія української журналістики (доц. Ю.М.Бідзіля);
- Теорія літератури (доц. Ю.М.Бідзіля);
- Основи журналістики (доц. Ю.М.Бідзіля);
- Теорія і практика журналістської творчості (доц. Г.В.Шаповалова, доц. В.Ю.Тарасюк, викл. О.В.Барчан);
- Сучасна українська мова у ЗМІ (доц. Г.В.Шаповалова, доц. Г.В.Шумицька);
- Технічні засоби журналістики (доц. Ю.М.Бідзіля, викл. Л.Я.Поліха);
- Сучасні інформаційні та комунікаційні системи (доц. В.Ю.Тарасюк, викл. Л.Я.Поліха);
- Практична стилістика (доц. Г.В.Шаповалова, доц. Шумицька Г.В.);
- Реклама у ЗМІ (доц. В.Ю.Тарасюк, викл. О.В.Барчан);
- Журналістське дослідження (ст.викл.Жугай В.Й.);
- Основи публік рилейшнз (доц. Г.В. Шаповалова).

Дисципліни спеціалізації:

- Історія закарпатської преси (доц. Ю.М.Бідзіля);
- Тероризм у ЗМІ (доц. Ю.М.Бідзіля);
- Преса національних меншин в Україні (доц. Ю.М.Бідзіля, викл. Н.Ф.Герцег);
- Сучасні комунікаційні технології (викл. І.І.Бабушак);
- Етика журналістської творчості (доц. Г.В.Шаповалова);
- Основи професійного мовлення тележурналістів (доц. Г.В.Шумицька);
- Сенсація у пресі (доц. В.Ю.Тарасюк);
- Сучасні інформаційні агентства (викл. Л.Я.Поліха);
- Дизайн сучасної газети (викл. Л.Я.Поліха);
- Історія закарпатського телебачення (викл. І.І.Бабушак);
- Політичні радіо- і телепрограми (ст.викл. В.Й.Жугай);
- Ток-шоу як жанр сучасного телебачення (викл. О.В.Барчан);
- Документальний фільм (викл. І.І.Бабушак) та ін.

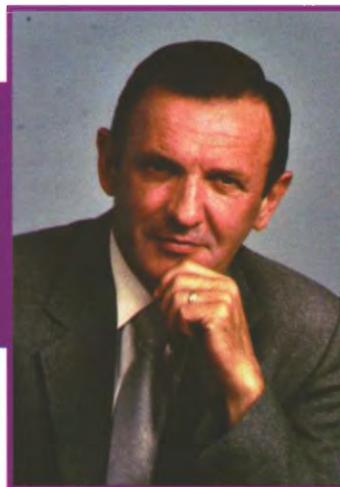
УжНУ

ХІМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

У 1946 році склалися сприятливі умови для відкриття у складі першого в нашому краї вищого навчального закладу нового, п'ятого за числом факультету для підготовки науково-педагогічних кадрів з хімії для потреб науки, освіти та народного господарства. Спочатку він готував хіміків і фізиків.

Декан: Заслужений працівник освіти України, академік Української технологічної академії, кандидат хімічних наук, доцент Василь Георгійович ЛЕНДЕЛ

Заступник декана: відмінник освіти України, кандидат хімічних наук, доцент Ганна Василівна КУН

У 1954 році з його складу виділено фізико-математичний факультет. До 1958 року це був факультет хіміко-біологічний. З 1965 року факультет має 5 кафедр: неорганічної хімії, аналітичної хімії, органічної хімії, фізичної і колоїдної хімії, екології та охорони навколишнього середовища. Ректор університету, кандидат хімічних наук, доцент колишній працівник Київського політехнічного інституту Курішко А.М. оперативно вирішив організаційні питання, запросив до роботи на хімічний факультет дипломованих спеціалістів С.Т. Орловського, Г.К. Дістанова, П.М. Стадника. Вони створили необхідні кафедри, навчальні та наукові лабораторії, забезпечили перших студентів-хіміків необхідною навчальною та навчально-методичною літературою, обладнанням та реактивами. Авторитет та дієздатність факультету постійно зростали, зокрема, після появи в Ужгородському університеті докторів хімічних наук, професорів І.І. Ленарського, Б.М. Дашкевича.

Добра фахова підготовка, значний творчий потенціал та неабияка працездатність молодих зарпатців, випускників хімічного факультету УжНУ, відкрили перед ними двері аспірантур столичних вузів та академічних науково-дослідних установ, престижних інститутів системи Академії наук України, Росії. Заступником директора з наукової роботи Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України став Юрій Юрійович Керча, доктор хімічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент НАН України, академік Української технологічної академії, лауреат премії імені Л.В. Писаржевського та премії імені А.І. Кіпріанова НАН України. В цьому ж інституті завідував відділом гетероланцюгових полімерів Василь Васильович Магдинець, доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Заступником директора з наукової роботи Інституту загальної і неорганічної хімії НАН України працює доктор хімічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Пехньо Василь Іванович. Завідував відділом фотохімії та працював заступником директора з наукової роботи Інституту фізичної хімії НАН України Йосип Йосипович Ділуног, доктор хімічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премії імені Л.В. Писаржевського НАН України. Завідує відділом механізмів органічних реакцій Інституту органічної хімії НАН України Василь

Іванович Станінець, доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, почесний доктор Ужгородського національного університету. В Інституті колоїдної хімії та хімії води імені А.В. Думанського завідує відділом Вікентій Юрійович Третинник, доктор хімічних наук, професор, академік Академії гірничих наук України. Завідував відділом гідрохімії Інституту гідробіології АН України, кафедрою неорганічної і аналітичної хімії Київського політехнічного інституту Богдан Йосипович Набиванець, доктор хімічних наук, професор, академік АН вищої школи України. Очолював деканат хімічного факультету Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка доктор хімічних наук, професор Василь Васильович Сухан. Доктором хімічних наук, професором, членом-кореспондентом РАН, заслуженим діячем науки і техніки Російської Федерації став Сергій Степанович Іванчев, колишній декан хімічного факультету Одеського державного університету імені І.І. Мечнікова, директор філіалу інституту каталізу імені Г.К. Борескова СВ РАН, нині директор з наукової роботи АО "Пластполімер" (м. Санкт-Петербург).

З набутими знаннями та досвідом наукової роботи повернулися до рідного вузу випускники хімічного факультету та аспірантури при провідних академічних наукових установах – С.С. Буцко,

О.М. Івашкович, С.К. Ковач. Плідно працювали в нашому вузі хіміки – випускники інших вузів країни: І.М. Беленька, З.Л. Буцко, Ю.В. Ворошилов, Н.М. Міляєва, В.М. Потапов, Н.Л. Шестидесятна та інші.

У 1956 році завершили навчання в аспірантурі Ужгородського університету хіміки першого випуску М.І. Головей та І.В. Смоланка. Обоє стали кандидатами хімічних наук, доцентами, завідували кафедрами, довгі роки працювали деканами. Михайло Іванович Головей започаткував на факультеті наукові дослідження та підготовку спеціалістів у галузі хімії твердого тіла та напівпровідників, захистив дисертацію і став доктором хімічних наук, професором, а за цикл робіт "Хімія, технологія і властивості складних галькогенгалогенних матеріалів" йому та його колегам Ю.М. Височанському, Ю.В. Ворошилову, М.І. Гурзану, І.Д. Олексеюку, Є.Ю. Перешу у 2000 році було присвоєно почесне звання лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки.

Деканами факультету працювали доценти і професори: Т.К. Дістанов, П.М. Стадник, В.М. Потапов, І.І. Колюшев, Х.Ю. Руденко, М.І. Головей, І.В. Смоланка, Ю.В. Меліка, Б.М. Єршов, Ю.В. Мигалина. З 1997 року деканом факультету є В.Г. Лендел.

Хімічний факультет сьогодні – це важливий науково-педагогічний підрозділ Ужгородського національного університету з його кафедрами неорганічної, органічної, аналітичної, фізичної та колоїдної хімії, екології та охорони навколишнього середовища, якими завідують доктори хімічних наук, професори Є.Ю. Переш, Я.Р. Базель, В.І. Гомонай, С.Ю. Чундак, кандидат хімічних наук, доцент В.Г. Лендел.

Кафедри факультету готують кваліфікованих спеціалістів для різних галузей народного господарства, вузів, наукових установ, середніх спеціальних навчальних закладів та шкіл країни. Зараз на кафедрах факультету працюють 36 штатних викладачів – 8 докторів наук, професорів, 24 доценти, 2 викладачі, 36 співробітників, серед яких 8 кандидатів наук. За роки існування факультету підготовлено більше 3000 спеціалістів.

Навчально-виховний процес та наукову діяльність численний студентського колективу за-

безпечують висококваліфіковані науковці і педагоги.

Особливістю навчання на факультеті є те, що на третьому курсі відбувається розподіл студентів за спеціальностями, яких чотири: неорганічна, аналітична, органічна, фізична і колоїдна хімія. У 1992 році на факультеті відкрито нову спеціальність «Екологія та охорона навколишнього середовища». Підготовка спеціалістів цього профілю ведеться кафедрою екології та охорони навколишнього середовища. Студентам, що спеціалізуються на кафедрах, читається 46 різних спецкурсів, проводяться практичні та лабораторні заняття в 10-ти добре обладнаних хімічних лабораторіях. При всіх кафедрах працюють студентські наукові гуртки. На третьому курсі проходить ознайомча практика на великих хімічних підприємствах країни, а на четвертому та п'ятому – педагогічна в школах області і виробнича за спеціалізацією в інститутах Академії наук України.

Серед випускників факультету докторами наук стали М.І. Головей, Й.Й. Ділунг, Ю.Ю. Керча, П.П. Кіш, В.В. Лукачина, В.В. Магдинець, В.І. Гомонай, Ю.В. Мигалина, Б.Й. Набиванець, С.І. Іванчо, І.Д. Олексеюк, В.І. Станинець, В.В. Сухан, В.І. Станко, В.Ю. Третинник, В.В. Фесенко, Є.Ю. Переш, С.М. Хрипак, М.В. Поторій, Й.С. Балог, С.Ю. Чундак, Я.Р. Базель, І.Є. Барчій та інші – всього понад 25 чоловік, і кандидатами наук – понад 123 випускники. Викладачі факультету працюють у творчій школі, ліцеї-інтернаті та науково спрямовують гімназії м. Ужгорода, Хуста й Іршави.

З вересня 1995 року здійснюється підготовка фахівців із збагачення руд кольорових і рідкісних металів. З 1996 року на факультеті видається «Науковий вісник Ужгородського університету», серія «Хімія».

КАФЕДРА НЕОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ

Відкрита у 1966 році під назвою кафедра хімії напівпровідників завдяки турботам її організатора професора М.І.Головея, Почесного хіміка СРСР. Першим завідувачем кафедри був М.І.Головей (1966-1976 рр.). Потім кафедрою завідував професор Ю.В.Ворошилов (1976-1993 рр.). У 1993 році кафедра одержала назву неорганічної хімії, і її завідувачем став професор Є.Ю.Переш.

Першими викладачами кафедри були Л.І.Дойніков (запрошений із Ленінграда), М.І.Гурзан, С.С.Крафчик, І.Д.Олексеюк, О.О.Семрад, В.В.Панько, В.О.Худолій, Є.Ю.Переш, М.В.Поторій. Трохи пізніше на кафедру був запрошений Ю.В.Ворошилов (1969 р., м.Львів). Тепер до складу кафедри входять професори М.В.Поторій, Барчій І.Є., доценти Г.В.Кун, О.П.Кохан, М.Ю.Сабов та викладач к.х.н. О.В.Зубака, 6 працівників навчально-допоміжного персоналу та 3 аспіранти. Тісно співпрацюють з кафедрою 18 співробітників хіміко-технологічного відділу Інституту фізики і хімії твердого тіла при УжНУ.

Кафедра забезпечує навчальний процес з таких дисциплін: неорганічна хімія; загальна хімія; кристалохімія; інформатика, обчислювальні машини, програмування; фізичні методи дослідження; будова речовини; історія хімії; геохімія; геологія з основами геоморфології; метеорологія і кліматологія; гідрологія. Для студентів читаються спецкурси: планування експерименту; хімія твердого тіла; технологія матеріалів електронної техніки; симетрія і властивості кристалів; рентгеноструктурний аналіз; гетерогенні системи; методи очистки та синтезу неорганічних речовин; фізико-хімічний аналіз твердотільних речовин; хімія галогенхалькогенідних неорганічних сполук.

За роки існування кафедри до всіх навчальних курсів розроблено і видано декілька десятків навчально-методичних посібників і розробок. Найбільш вагомими для студентів-хіміків є навчальні посібники «Кристалохімія» (конспект лекцій) ч.І-ІІ – автори Ю.В.Ворошилов, В.Ю.Сливка; «Хімія твердого тіла» ч.1 (2000 р.) та ч.2 (2002 р.) авторів Є.Ю.Переш, В.М.Різак, О.О.Семрад; «Гетерогенні системи» (2003 р.) авторів І.Є.Барчій, Є.Ю.Переш, В.М.Різак, В.О.Худолій; «Історія хімії» (2003 р.) авторів О.О.Семрад, В.Г.Лендел, О.П.Кохан.

Кафедра постійно підтримує творчі зв'язки з провідними вузами і науковими закладами України та ближнього зарубіжжя, зокрема з Інститутом загальної та неорганічної хімії НАН України, Інститутом напівпровідників НАН України, Інститутом проблем матеріалознавства НАН України, з Московським, Київським, Львівським, Чернівецьким, Волинським університетами.

У навчальному процесі кафедра запровадила й окремі новації. Так, із 1989 року професор Ю.В.Ворошилов (в курсі кристалохімії) та професор Є.Ю.Переш (в курсі неорганічної хімії) вперше в УжДУ запровадили рейтингову систему контролю знань студентів. А в 2004-2005 навчальному році

Завідувач кафедри: доктор хімічних наук, професор Переш Євген Юлійович

Склад кафедри: професори Переш Є.Ю., Поторій М.В., Барчій І.Є., доценти Кун Г.В., Кохан О.П., Сабов М.Ю., викладач к.х.н. Зубака О.В.

кафедра неорганічної хімії на 1 курсі провела апробацію кредитно-модульної системи навчання.

Основним напрямком наукової діяльності кафедри у співпраці з Інститутом фізики і хімії твердого тіла є: створення фізико-хімічних основ синтезу, одержання монокристалів складних неорганічних сполук та композиційних матеріалів, вивчення їх властивостей і можливостей застосування в різних галузях електронної техніки. У згаданому науковому напрямку 7 працівників і вихованців кафедри захистили докторські дисертації – це М.І.Головей (1974), І.Д.Олексеюк (1983), Ю.В.Ворошилов (1985), Є.Ю.Переш (1987), І.В.Боднар (1988), М.В.Поторій (1994), І.Є.Барчій (2005) і понад 30 – кандидатські дисертації. Серед них: О.О.Семрад, М.Ю.Риган, М.І.Гурзан, В.О.Худолій, Г.М.Шпирко, І.М.Стойка, С.Ф.Мотря, Г.В.Кун, В.В.Цигика, В.І.Староста, О.П.Кохан, М.Ю.Сабов, В.І.Сідей, П.М.Мілян, О.В.Зубака, Н.Й.Габорець та ін. За роки існування кафедри науковцями опубліковано близько 1020 статей, одержано 80 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, видано 5 наукових монографій. Кафедра була організатором низки Всесоюзних та Українських конференцій, шкіл і симпозіумів з проблем матеріалознавства в Ужгороді (1966, 1969, 1975, 1980, 1988, 1994, 1998, 2000, 2004).

Наукові досягнення кафедри одержали визнання як у нашій країні, так і за її межами. Свідченням цього є те, що професори М.І.Головей, Ю.В.Ворошилов, І.Д.Олексеюк, Є.Ю.Переш та с.н.с. М.І.Гурзан – співавтори наукової роботи «Хімія, технологія і властивості складних халькоген-галогенних матеріалів» (1965-1999), – стали лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки 2000 року; професор Є.Ю.Переш є експертом ВАК України, членом Координаційної ради з проблеми «Неорганічна хімія» при НАН України та членом спеціалізованої Ради по захисту кандидатських та докторських дисертацій при Львівському національному університеті.

Кафедра аналітичної хімії

Кафедра аналітичної хімії Ужгородського державного, тепер національного, університету відкрита в 1950 році. До 1953 року її очолював доцент С.Т.Орловський. У тому ж році була об'єднана з кафедрою неорганічної хімії і перебувала у її складі до 1961 року (завідувач – професор Б.М.Дашкевич).

Завідувач кафедри: доктор хімічних наук, професор Ярослав Рудольфович БАЗЕЛЬ.

Члени кафедри: доктори хімічних наук, професори – Балог Й.С., Базель Я.Р.; к.хім.н., доценти – Студеняк Я.І., Воронич О.Г.; викладачі, к.хім.н. – Сухарева О.Ю., Мага І.М.; викладач Шкумбатюк Р.С.; м.н.с. Кушнір Л.М.; інженери 1 категорії Кулакова Т.О., Гнида М.П., Шоляк Г.М., Андрик Є.Й.

З 1961 до 1965 року завідував кафедрою професор С.Т.Орловський, з 1965 до 1971 року кафедру очолював професор П.П.Кіш, у 1972-1977 роки – доцент Н.Л.Шестидесятна, з 1977 до 1980 року – доцент В.Ю.Галла. У 1980 році на посаду завідуючого кафедрою знову був обраний професор П.П.Кіш, який був на цій посаді до 1992 року. В 1992 році завідувачем кафедри обрано доцента, нині професора С.Ю.Чундака. З 2001 року завідувачем кафедрою працює професор Я.Р.Базель.

У різний час на кафедрі працювали доценти Л.І.Котелянська, Н.М.Міляєва, М.М.Маслей, Є.М.Задорожна, старші викладачі І.П.Стельмах, Г.К.Кузнецов, Г.П.Кудрявцев, асистенти А.М.Букович, О.О.Монич, І.І.Зимомря, І.І.Погойда. Зараз на кафедрі працює 7 викладачів (професори Балог Й.С., Базель Я.Р., кандидати хімічних наук, доценти Студеняк Я.І., Воронич О.Г., викладачі, кандидати хімічних наук Сухарева О.Ю., Мага І.М., викладач Шкумбатюк Р.С.).

Кафедра забезпечує навчальний процес для студентів хімічного, біологічного і фізичного факультетів. Для них читаються основні курси: аналітична хімія, аналіз технічних об'єктів, аналіз природних об'єктів та продуктів харчування, фізико-хімічні методи аналізу, основи хімічної метрології, спеціальні розділи хімії, організація аналітичної служби. Для студентів, що спеціалізуються на кафедрі, читаються спецкурси: "Теоретичні основи аналітичної хімії", "Основи наукових досліджень та фізико-хімічні методи дослідження комплексних сполук", "Органічні реагенти в аналітичній хімії", "Хроматографічний аналіз", "Агрохімічні методи аналізу", "Методи розділення та концентрування речовин", "Екстракція в аналітичній хімії", "Оптичні методи аналізу" та ін. Із багатьох спецкурсів проводяться спецпрактикуми.

Колектив кафедри підготував чимало методичних розробок з основних курсів і спецкурсів. Навчальний посібник "Практичний курс аналітичної хімії" (Базель Я.Р., Воронич О.Г., Кормош Ж.О.) рекомендований Міністерством освіти та науки України як базовий для використання в університетах України. Крім того, викладачами кафедри підготовано методичні посібники до лабораторних робіт з аналізу продуктів харчування (автори Сухарева О.Ю., Базель Я.Р.), кількісного хімічного аналізу (Базель Я.Р., Кормош Ж.О., Тирчо Д.Б.), фізико-хімічних методів аналізу (Чундак С.Ю., Балог Й.С., Базель Я.Р., Задорожна Є.М., Студеняк Я.І., Воронич О.Г., Кормош Ж.О.), якісного хімічного аналізу (Базель Я.Р., Воронич О.Г., Кормош Ж.О.), екстракції (Базель Я.Р., Кормош Ж.О.), спектроскопічних методів аналізу (Балог Й.С., Воронич О.Г., Кормош Ж.О.), агрохімічних методів аналізу (Студеняк Я.І., Чундак С.Ю.), хроматографічних методів аналізу (Студеняк Я.І.), аналізу промислових об'єктів (Студеняк Я.І., Чундак С.Ю., Воронич О.Г.) та ін. У навчальному процесі широко використовуються технічні засоби навчання, запрошуються для читання лекцій відомі вчені з інших вузів України та з-за кордону.

Кафедра однією з перших в університеті перейшла до

рейтингової системи оцінки знань студентів. Формування індивідуального рейтингу студента здійснюється шляхом постійного, проміжкового та підсумкового контролю знань. Уведення такої системи стимулює студента до повсякденної роботи, позбавляє суб'єктивності в оцінці його знань на екзамені. Зараз кафедра активно займається впровадженням кредитно-модульної системи навчання.

Виробничу практику студенти проходять на заводах м. Ужгорода та області, на кафедрі та в середніх школах. У ході практики вони знайомляться з сучасним виробництвом хімічних реактивів, з методами хімічного контролю виробництва і готової продукції, аналізом високоочищених речовин та напівпровідникових сплавів, біологічних, промислових відходів та об'єктів навколишнього середовища.

Кафедра стала методичним центром щодо впровадження нових сучасних методів аналізу в різні заводські і дослідницькі хімічні лабораторії Закарпатської області. Творчі зв'язки кафедри підтримує з багатьма промисловими підприємствами, обласною санепідемстанцією, обласною клінічною лабораторією, обласним управлінням екобезпеки та ін. Кафедра підтримує наукові зв'язки з кафедрами аналітичної хімії Київського, Донецького, Дніпропетровського, Харківського університетів, а також закордонними вузами – Московським, Ніредьгазьким (Угорщина), Кошицьким (Словаччина) університетами. Науковці кафедри виступали (з доповідями на багатьох міжнародних конференціях в Україні та за її межами (Росія, Угорщина, Словаччина, Італія, Португалія та ін.).

Науково-дослідна робота кафедри на початковому етапі її становлення визначалася науковими інтересами її першого завідувача – професора С.Т. Орловського (автора єдиного на теренах СРСР підручника "Історія хімії"). У цей час (1947-1953 рр.) проводились наукові дослідження щодо визначення складу мінеральних ресурсів Закарпатської області (кольорових і бентонітових глин, мергелей, доломітів, мармуру та мінеральних вод). Паралельно виконувалися полярографічне та амперометричне дослідження процесів комплексоутворення. Серед вчених Ужгородського університету, які внесли значний вклад у розвиток та становлення вузу, сприяли росту його авторитету в наукових колах колишнього СРСР, України, та і в світі, почесне місце належить доктору хімічних наук, професору, завідувачу кафедри аналітичної хімії Павлу Павловичу Кішу. Він був організатором цілої наукової школи аналітичної хімії в нашому університеті, відомої

своїми здобутками далеко за його межами.

Протягом 1970-1980 років під керівництвом П.П.Кіша Ю.К.Онищенко розробив нові методи екстракційно-фотометричного визначення стібку з використанням основних барвників. І.П.Погойда досліджував екстракцію індію у вигляді комплексів з галогенід-йонами і основними барвниками, С.Г.Кременева – екстракцію галогенідних комплексів талію і телуру, Г.М.Вітенко – ртуті, Й.С.Балог – кадмію, Є.М.Задорожна – золота, Я.Р.Базель – свинцю. Всі вони успішно захистили кандидатські дисертації. Учнями професора Кіша П.П. вважають себе не лише науковці, які захистили кандидатські дисертації під його безпосереднім керівництвом, але й кандидати хімічних наук І.І.Желтвай, О.Г.Воронич, В.А.Андрух, Я.І.Студеняк, Ж.О.Кормош, І.М.Мага.

Паралельно, починаючи з 1970 р., на кафедрі зусиллями доцентів Шестидесятної Н.Л., Масляк М.М., Міляєвої Н.М. проводяться дослідження екстракції різнолігандних комплексів металів з кислотними прифенілметановими й азобарвниками у присутності органічних основ різних класів. На основі проведених досліджень пропонуються нові методики екстракційно-фотометричного визначення бісмуту, стануму, плюмбуму та ін.

З середини 60-х років співробітниками кафедри (Й.С. Балог, Я.Р. Базель, М.М. Масляк, Є.М. Задорожна, С.Ю. Чундак, Н.М. Міляєва, І.І. Зимомря, І.І. Погойда, Я.І. Студеняк, О.Г. Воронич, Ж.О. Кормош та ін.) Проведено низку фундаментальних досліджень з теорії утворення й екстракції іонних асоціатів з основними барвниками. Встановлені загальні закономірності впливу кислотності середовища, природи галогенід-іону, металу, природи і будови основного барвника і розчинника на екстракцію. Вивчено кінетику екстракції і взаємний вплив елементів при екстракції основними барвниками, виявлено причини і характер впливу різних факторів на ступінь пригнічення екстракції одних елементів у присутності інших. На основі широких досліджень сформульовані основні положення теорії екстракції основними барвниками, які можуть бути використані при виборі умов визначення різних елементів.

У 1992-2001 роках кафедрою завідував професор Чундак С.Ю. Він розширив можливості систем за участю основних барвників, запропонував використовувати органічні ліганди, зокрема, гідрозони карбонових кислот. Це дозволило розробити екстракційно-фотометричні методи визначення елементів, для яких основні барвники раніше майже не використовувались, зокрема, алюмінію (разом з С.М. Сухаревим), хрому (разом з О.Ю. Сухаревкою). Ці роботи були успішно захищені відповідно у 1998 та 1999 році.

У цей же період науковцями кафедри (Балог Й.С., Базель Я.Р., Студеняк Я.І.) виявлено ефекти висолювання, екстракції сумішами розчинників, вилучення з водно-органічних середовищ, які дозволили суттєво поліпшити аналітичні можливості систем за участю основних барвників. Ці дослідження проводилися у рамках найважливішої тематики «Дослідження комплексування металів з електровід'ємними лігандами і органічними основами та аналітичне застосування утворених сполук», включеної в план НАН України. В 1993 році Й.С. Балог, а в 2000 році Я.Р. Базель захистили докторські дисертації. В 1990-2003 рр. за їх керівництвом захищені кандидатські дисертації стосовно використання основних барвників в аналітичній хімії телуру (В.А. Андрух), вісмуту (О.Г. Воронич), вольфраму та ренію (Ж.О. Кормош), хрому (І.М. Мага), нікелю

та кобальту (Д.І. Молнар), деяких елементів у вигляді тіоціанатних комплексів (Я.І. Студеняк). Підготовка кадрів вищої кваліфікації проводиться на кафедрі аналітичної хімії з 1965 року. Зараз в аспірантурі навчаються 3 аспіранти. Крім того, починаючи з 1992 року, на кафедрі успішно виконуються держбюджетні теми, що фінансуються Міністерством освіти і науки України (науковий керівник професор Я.Р. Базель).

Починаючи з 2000 року, тематика наукових досліджень кафедри суттєво розширилась. Зараз на кафедрі проводяться такі наукові дослідження:

- Вивчення реакцій утворення, осадження та екстракції іонних асоціатів деяких органічних аніонів (похідні фенолів, карбонових кислот, аніонні ПАВ) з катіонними барвниками. Розробка нових методик екстракційно-фотометричного визначення нітробензойної, фталевої кислот, а також нітрофенолів у сумішах.
- Синтез нових барвників (поліметини, мероціаніни, оксоноли). Отримання даних про їх спектрофотометричні, люмінесцентні та протолітичні властивості. Квантовохімічні методи розрахунку електронної будови барвників. Вивчення сольватохромії барвників у органічних середовищах. Показана можливість створення шкали активності розчинників та використання її для визначення складу бінарних сумішей розчинників та оцінки полярності полімерних матеріалів.
- Показано можливості використання йонних асоціатів за участю катіонних барвників для створення електрохімічних сенсорів. Отримано ІСЕ з пластифікованою мембраною, придатні для йонометричного визначення аурому, цинку, а також деяких органічних речовин (хінін, дибазол). Продовжуються роботи по створенню ІСЕ на нітрофеноли.
- Дослідження екстракції нетрадиційних систем за участю основних барвників (нікель, станум, платина, реній, хром, вольфрам, рідкоземельні елементи, купрум (I, II, III)). Розроблено ряд нових методик аналізу.
- Розроблено нові методики атомно-абсорбційного визначення важких металів (Цинк, Купрум, Кадмій, Плюмбум) у природних об'єктах і харчових продуктах.
- Започатковано роботи по вивченню сорбції катіонних барвників силікагелями. Вивчено кількісні характеристики процесу. Показана можливість створення на такій основі тест-систем.
- Розробка нових прийомів та методів аналізу органічних амінів.

Співробітниками кафедри одержано понад 100 авторських свідоцтв на винаходи, опубліковано понад 600 наукових праць у вітчизняних і зарубіжних виданнях. Чимало результатів досліджень знайшли застосування на виробництві. Професор Балог Й.С. має відзнаку «Заслужений винахідник України», а професор Базель Я.Р. – «Відмінник освіти України».

Учені та співробітники кафедри беруть активну участь в організації наукових конференцій різного рівня. Так, у 1998 році на базі кафедри було проведено Всеукраїнську конференцію з аналітичної хімії, а також сесію Академії наук України з неорганічної хімії, у 2001 році – науково-практичну конференцію, присвячену 70-річчю відомого вченого професора П.П.Кіша, у 2003 році – засідання сесії Наукової ради НАН України з проблеми «Аналітична хімія», у 2005 році – міжнародний симпозиум «Методи хімічного аналізу».

У 2003 році ВАК України надав кафедрі статус провідної установи при захисті дисертацій зі спеціальності 02.00.02 – аналітична хімія. Зав. кафедрою проф. Базель Я.Р. входить до складу Наукової ради НАН України з проблеми «Аналітична хімія», є головою її Західного відділення.

Кафедра органічної хімії

Кафедра органічної хімії Ужгородського державного, нині національного, університету організована в 1946 році. Вона забезпечувала навчальний процес на медичному, біологічному та хімічному факультетах. З 1946 до 1956 року кафедрою завідував доц. Курішко А.М., з 1956 до 1962 року – проф. Ленарський І.І., з 1962 до 1974 р. – доц. Смоланка І.В., з 1975 до 1988 року – доц. проф. Мигалина Ю.В., з 1989 до 1996 року – доц. Чекрій Г.С. З 1996 року завідувач кафедри – доцент Лендел В.Г.

Завідувач кафедри: кандидат хімічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, академік Української технологічної академії Василь Георгійович ЛЕНДЕЛ.

Члени кафедри: кандидати хімічних наук, доценти – Балог І.М., Маньо Н.П., Фаринюк Ю.І., Онисько М.Ю., Сливка М.В.; старший викладач Різак Г.В.

У різний час на кафедрі працювали професори Дашкевич Б.М., Мигалина Ю.В., Хрипак С.М., доценти Цмур Ю.Ю., Чекрій Г.С., Єршова І.І., Красницька Т.А., Меліка Ю.В., Добош А.А., Вайданич В.Г., викладачі Делеган Є.Г., Возний В.Ю. Зараз на кафедрі працює 7 викладачів: доценти Лендел В.Г., Балог І.М., Маньо Н.П., Фаринюк Ю.І., Онисько М.Ю., Сливка М.В., старший викладач Різак Г.В.

Кафедра забезпечує навчальний процес для студентів хімічного, медичного та біологічного факультетів. Для них читаються основні курси: органічна хімія, хімія високомолекулярних сполук, біоорганічна хімія, стереохімія, охорона природи, охорона праці, складувна справа, хімія халькогенгалогенорганічних сполук. Для студентів, що спеціалізуються на кафедрі, читаються спецкурси: "Теоретичні основи органічної хімії", "Методи органічного синтезу", "Органічний аналіз", "Фізико-хімічні методи дослідження органічних сполук", "Синтез та властивості елементарних органічних сполук", "Хімія гетероциклічних сполук", "Планування експерименту". Із багатьох спецкурсів проводяться спецпрактикуми.

Колектив кафедри підготував чимало методичних розробок (близько 40) з основних курсів та спецкурсів. Навчальні посібники "Біоорганічна хімія" (Лендел В.Г., Балог І.М., Онисько М.Ю., Різак Г.В.) та "Історія хімії" (Семрад О.О., Лендел В.Г., Кохан О.П.) рекомендовані Міністерством освіти і науки України для використання у вузах України. Автори Шманько П.І., Лендел В.Г., Шманько І.І. видали наукову працю "Хіміки Закарпаття". Викладачами кафедри підготовлено методичні посібники: "Програми спецкурсів" (автори – всі викладачі кафедри), "Органічний аналіз" у 2 томах (Хрипак С.М., Сливка М.В., Лендел В.Г.), "Лабораторний практикум з хімії високомолекулярних сполук" (Балог І.М., Меліка Ю.В., Сідор Ю.Ю.), "Фізико-хімічні методи дослідження. Протонний магнітний резонанс" (Кохан О.П., Сливка М.В., Сабов М.Ю., Лендел В.Г.), "Практикум з органічної хімії" (автори – всі викладачі кафедри), "Економіка природокористування" (Онисько М.Ю.) та інші. Для читання лекцій запрошуються провідні вчені з інших вузів та академічних інститутів НАН України. В нав-

чальному процесі використовуються технічні засоби.

На кафедрі з усіх навчальних дисциплін використовується рейтингова система оцінки знань студентів. Методом проміжного та підсумкового контролю знань формується індивідуальний рейтинг студентів, за результатами якого студенти отримують екзаменаційні оцінки. Така система уникає можливості суб'єктивного підходу до оцінки знань студентів.

Кафедра підтримує наукові зв'язки з багатьма науковими та промисловими установами України. Укладено угоду про співробітництво з Інститутом органічної хімії НАН України, що дає можливість стажування аспірантів та викладачів кафедри в провідному профільному інституті.

Вагомий внесок у наукову тематику кафедри вніс доцент Смоланка І.В., який протягом 10 років очолював колектив і був деканом хімічного факультету. На цей період припадає злет наукової роботи хіміків. Вчений Смоланка І.В. започаткував новий напрямок у синтезі гетероциклічних сполук з використанням реакції електрофільного приєднання з циклізацією при дії електрофільних агентів до ненасичених сполук, що містить електрондонорну групу. Цей напрямок розвивався у співробітництві з відділом механізмів органічних реакцій Інституту органічної хімії НАН України. Із цієї тематики протягом 10-12 років захистили кандидатські дисертації Хрипак С.М., Мигалина Ю.В., Меліка Ю.В., Чекрій Г.С., Маньо Н.П., Єршова І.І., Красницька Т.А., Добош А.А., Фаринюк Ю.І., Якубець В.І. та ін. З 1974 року кафедрою завідує Мигалина Ю.В., який започаткував на кафедрі новий науковий напрямок – дослідження реакцій приєднання халькогенідів до функціональних похідних ненасичених сполук.

Нині кафедра плідно працює над виконанням держбюджетної теми по синтезу нових гетероциклічних сполук з біологічною активністю (науковий керівник доц. Лендел В.Г.).

Наукова тематика кафедри різна, а саме:

- 1) Дослідження в галузі тетраамілових двотретинних гліколів на основі ефірів двоосновних кислот.
- 2) Вивчення складу продуктів хімічної переробки лігнітів Закарпаття (науковий керівник доц. Курішко А.М.).
- 3) Галохромія третинних спиртів під дією концентрованих кислот (науковий керівник проф. Дашкевич Б.М.).
- 4) Хроматографічне дослідження білкового складу різноманітних кормових культур (науковий керівник проф. Ленарський І.І.).
- 5) Синтез гетероциклічних сполук з використанням реакцій електрофільного приєднання з циклізацією (науковий керівник доц. Смоланка І.В.).
- 6) Дослідження реакцій приєднання халькогенідів до функціональних похідних ненасичених сполук (науковий керівник проф. Мигалина Ю.В.).
- 7) Синтез нових гетероциклічних сполук з біологічною активністю (науковий керівник проф. Хрипак С.М.).
- 8) Вивчення реакцій електрофільної гетероциклізації похідних (аліл)пропаргілтієнопіримідину і 1,2,4-триазолу (наукові керівники проф. Хрипак С.М., доц. Лендел В.Г.).

Останні два десятиріччя наукові розробки кафедри спрямовані на вирішення конкретних проблем

підприємств Закарпаття, а саме: удосконалення технологічного виробництва на Іршавському абразивному заводі, одержання органічних сполук – заміщених амінокислот, які можуть бути використані як компоненти для нелінійної оптоелектроніки (науковий керівник доц. Лендел В.Г.), очистка стічних вод лісохімкомбінатів Закарпаття, удосконалення тришарової панелі на Ужгородському механічному заводі (науковий керівник доц. Фаринюк Ю.І.), вивчення мінеральних ресурсів Карпатського регіону (науковий керівник доц. Цмур Ю.Ю.). Усього за роки існування кафедрою виконано 25 госпдогвірних тем.

За роки існування кафедри її викладачі та аспіранти одержали 56 авторських свідоцтв, опублікували понад 450 наукових статей, зробили десятки доповідей на між-народних, республіканських симпозиумах, конференціях, семінарах. Кафедрою проведено 2 Всеукраїнські конференції з органічної хімії та чимало інших наукових заходів. Із 22 аспірантів кафедри двоє стали докторами, а інші кандидатами наук.

ХІМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

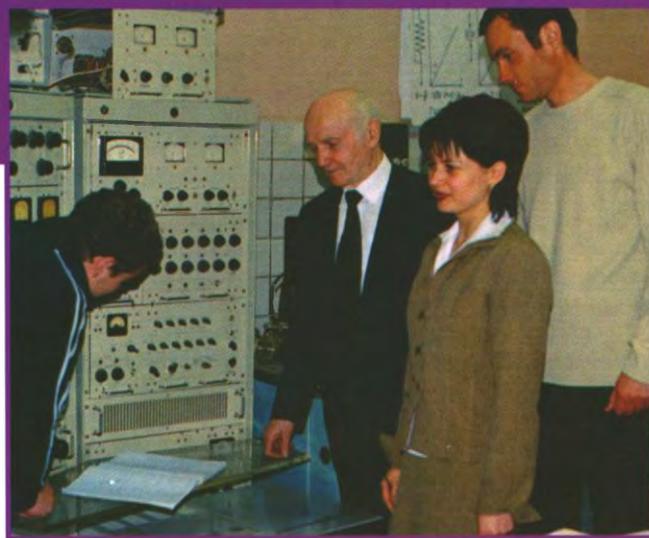
Тел. 3-03-59

Кафедра фізичної та колоїдної хімії

Однією із базових кафедр підготовки хіміків широкого профілю є кафедра фізичної та колоїдної хімії, яка була створена в осені 1947 року. Організатором та першим завідувачем цієї кафедри був Павло Митрофанович Стадник.

Серед перших випускників кафедри фізичної та колоїдної хімії, що захистили кандидатську дисертацію під керівництвом П.М.Стадника, був М.І. Головей, який згодом організував кафедру напівпровідників і був завідувачем (нині кафедра неорганічної хімії), захистив докторську дисертацію, багато років працював деканом хімічного факультету, став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки. Випускники аспірантури кафедри захистили кандидатські дисертації і стали викладачами університету: це В.П.Фенцик, К.Г.Петрецька, Б.М.Єршов, Секереш К.Ю., Кузнецова С.С., Баран Б.А., Буцко З.Л., а Гомонай В.І. захистив докторську дисертацію, став професором і завідувачем цієї ж кафедри.

З 60-х років на кафедрі з'явився новий напрямок наукових досліджень – вивчення механізму гетерогенно-каталітичного окиснення метану. Автор цих досліджень, тоді аспірант Гомонай В.І., експериментально показав, що метан може бути каталітично перетворений у формальдегід з високими виходами. Новий метод дав змогу в одну стадію реалізувати існуючий трьохстадійний процес одержання формальдегіду. Було виявлено ряд каталізаторів, які ведуть селективне окиснення метану в формальдегід. Кафедра фізичної та колоїдної хімії увійшла в число науково-дослідних центрів по синтезу і дослідженню ортофосфатів (координаційний центр знаходився у Мінську).

Завідувач кафедри: доктор хімічних наук, професор Василь Іванович ГОМОНАЙ.

Члени кафедри: доктор хімічних наук, професор Гомонай В.І., кандидати хімічних наук, доценти – Голуб Н.П., Дзямко В.М., Ершов Б.М., Секереш К.Ю., Староста В.І.; викладач Баренблат І.О.; інженери 1 категорії – Асталаш О.М., Варга М. Ю., Карбованець І.І, Богоста А.С., Бобук С.В., Фаринюк М.Й., Чухра І.М.

Проф. Гомонаєм В.І. була розроблена теоретична концепція селективного окислення нормальних алканів, яка дала можливість прогнозувати виготовлення високоселективних каталізаторів. Серед таких були запатентовані фосфати алюмінію, бору, стануму, германію і силіцію. Відзначимо, що для вирішення цих проблем на кафедрі вже в 1976 році широко використовувались ЕОМ. У виконанні найважливішої тематики кафедри активну участь брали і студенти, які виконували курсові і дипломні роботи, а також студенти кафедрального наукового гуртка. З цієї тематики кафедри були розроблені і відповідні спецкурси: хімічна кінетика, каталіз, поверхневі явища, хімічна термодинаміка.

При послідовному вивченні n-алканів метанового ряду були виявлені цікаві явища в кінетиці їх перетворення. Наприклад, досліджено і дано теоретичне обґрунтування коливного характеру окиснення метану на кислих алюмосилікатах. На цих же кислих алюмосилікатах з метану були отримані такі унікальні продукти як етан, етилен та бензол з кількісними виходами. На засадах розроблених теоретичних основ прогнозування вдалося здійснити каталітичне перетворення більш складних n-алканів у цінні напівпродукти для органічного синтезу. Результати цих досліджень були обґрунтовані в докторській дисертації Гомоная В.І. "Фізико-хімічні основи підбору гетерогенних каталізаторів парціального окиснення n-алканів". Усі основні положення розробленої теорії наукового підбору селективних каталізаторів знайшли своє відображення і в подальших дослідженнях. Так, вивчаючи каталітичне перетворення етану при підготовці кандидатської дисертації, Голуб Н.П. одержаними результатами ще раз підтвердила правильність цієї теорії. До того ж, крім названих вище продуктів, були вперше одержані з кількісними виходами спирти – метиловий та етиловий.

За цим напрямком наукової роботи опубліковано понад 250 наукових публікацій, захищено 6 кандидатських дисертацій та одна докторська дисертація.

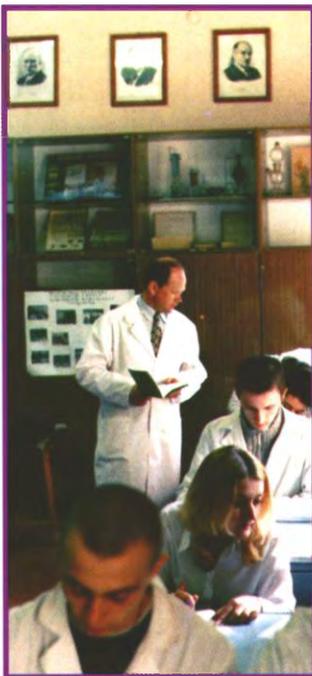
Співробітники кафедри були учасниками багатьох Міжнародних конференцій та симпозіумів з каталізу. Були також організовані Всесоюзні та республіканські семінари і конференції на базі Скалки (1970, 1974, 1986 роки).

За найважливішою тематикою кафедра укладала госпдоговори ще з 1968 року, які дали змогу облаштувати кафедру відповідним обладнанням. Так, було закуплено лабораторії з Мукачівського заводу комплектного обладнання для навчального процесу, обладнаний усією необхідною демонстраційною технікою методичний кабінет викладання хімії, закуплено мас-спектрометр МІ-1208, хроматографи "Сrom-5" та інше. На госпдоговірні гроші була побудована лабораторія у ботанічному саду, де йшли дослідження з каталітичного окиснення n-алканів на пілотній установці.

Паралельно на кафедрі існував напрямок наукових досліджень, пов'язаний з вивченням адсорбції на синтетичних морденітах під керівництвом доц. Беленької Іди Мойсеївни, яка була зарахована в штати кафедри з 1952 року.

По синтетичних морденітах були захищені 3 кандидатські дисертації (Бобонич Ф.М., Кріштофорі Й.С., Баран Б.Й.), опубліковано понад 100 наукових праць. Згодом цей напрямок наукових досліджень продовжила Буцко З.Л.

З 1986 року, тобто після Чорнобильської аварії, відбулася суттєва зміна в напрямку досліджень кафедри: виходячи з потреб захисту довкілля від радіонуклідів, а також від промислових викидів, було розпочато вивчення адсорбційних властивостей природного цеоліту закарпатського родовища (Сокирицького клиноптилоліту та Липчанського морденіту). Ці роботи спрямовані на роз-

робку найбільш ефективних методів виведення із ґрунту, водних джерел і організму людей та тварин радіонуклідів, іонів важких металів та інших забруднювачів (пестицидів, гербіцидів, тощо). Такі дослідження теж дали вагомий результат, які знайшли практичне застосування. Так, під керівництвом проф. Гомоная В.І. розроблена технологічна схема виготовлення фільтрів для очищення питної води та стічних вод. Співробітниками кафедри створені технологічні схеми виготовлення каталізаторів з наперед заданими властивостями для проведення різних хімічних процесів.

Готуючи спеціалістів вищої категорії, співробітники кафедри забезпечують навчальний процес на високому методичному, науковому рівні. Свідченням цього може бути те, що багато з тих, хто спеціалізувався з фізичної хімії, стали прекрасними спеціалістами в інших спеціальностях. Наприклад, Головей М.І., Кіш П.П., Керча Ю.Ю., Станинець В.І., Сухан В.В. Семрад О.О., Третинник В.Ю. – усі вони були випускниками кафедри фізичної та колоїдної хімії, а згодом стали доцентами і професорами з аналітичної хімії, неорганічної, органічної тощо.

Продовжувачами педагогічних традицій наших перших учителів стали проф. Гомонай В.І., доценти Ершов Б.М., Секереш К.Ю., Петрецька К.Г. Довгий час плідно працював викладачем кафедри Голомод М.Ю. Попередній досвід роботи у школі дав йому змогу бути методистом при підготовці вчителів-хіміків на факультеті.

З'явилась і молода група викладачів – це доц. Голуб Н.П., доц. Дзямко В.М., доц. Староста В.І., викладач Баренблат І.О., які продовжують традиції, закладені на кафедрі першими педагогами. Довгий час навчальний процес на кафедрі забезпечували Бодня О. К., Гопак Л.Ф., Фантич М. М., Меховський М. В., Мельник Д.І., Плиска Р.М., Осійський Є.Й. На сьогодні заняття проводять Асталаш О. М., Варга М. Ю., Карбованець І.І, Богоста А.С., Бобук С.В., Фаренюк М.Й., Чухра І.М.

На кафедрі в наукових групах багато років трудилися Лисецька Н.П., Лукша М.В., Волков Б. Є., Крохтяк В.І., Фенцик Л.В. та ін. Борко В.О., який став кандидатом наук, багато років успішно працював у науково-дослідній групі кафедри, а зараз працює в Угорській Національній Академії в Будапешті. Кандидатську дисертацію по нашій кафедрі захистив і Сотак Іван, який довгі роки працював зав. кафедрою фізичної хімії Кошицького університету. Наукова співпраця була вигідною для кафедри оскільки протягом багатьох років забезпечувала оригінальними сорбентами для хроматографії, дозуючими кранами та іншими вкрай дефіцитними речами, без яких неможливо було нормально проводити дослідження із застосуванням хроматографічних методів.

За час існування кафедри випущено 700 хіміків, з випускників кафедри двоє стали членами-кореспондентами АН України (Кошечко В.М., Керча Ю.Ю.), 11 докторами наук (Ділуґн Й.Й., Фесенко В.В., Сухан В.В., Станинець В.В., Головей М.І., Кіш П.П., Бобонич Ф.М., Дегтярьов Л.С., Набоков В.М., Третинник В.Ю., Гомонай В.І.), понад 30 – кандидатів наук. Завершили роботу над кандидатськими дисертаціями Осійський Є.Й., Баренблат І.О., Мільович С.С., а в аспірантурі навчається Ходаківський В.М..

На сьогодні кафедра продовжує бути однією з провідних в Україні за розробкою теоретичних основ підбору селективних каталізаторів окиснення n-алканів у альдегіди, спирти та інші цінні продукти органічного синтезу. Розширюються наукові дослідження з метою поліпшення екологічного стану довкілля за допомогою сировини нашого краю – природних цеолітів та інших сорбентів.

Кафедра екології та охорони навколишнього середовища Ужгородського національного університету

Кафедра екології та охорони навколишнього середовища створена на базі кафедри загальної та неорганічної хімії УжНУ, яка заснована в 1946 році.

Завідував кафедрою доц. Г.К. Дістанов. Крім нього на кафедрі працювали асистент Г.П.Кудрявцев та два лаборанти. З 1953 по 1961 рік кафедру тимчасово об'єднали з кафедрою аналітичної хімії. У цей період кафедрою керували професор Б.Н. Дашкевич, а згодом доцент С.Т. Орловський. З 1961 року кафедру загальної та неорганічної хімії очолював доцент М.І. Головей, який енергійно взявся за створення міцної матеріальної бази. У період з 1966 по 1980 рік керівником кафедри загальної та неорганічної хімії був доцент С.С. Буцко. Саме в той час зусилля колективу кафедри були спрямовані на відкриття спеціалізації з неорганічної хімії (1966) та аспірантури (1969). Під керівництвом С.С. Буцка на кафедрі вперше були захищені кандидатські дисертації С.Ю. Чундаком, П.І. Шманьком, В.М. Бузашом та Л.П. Добрянською. З 1980 по 1989 рік кафедру очолював к.х.н., проф. В.Ю. Галла. В цей період кафедра вперше почала займатись природоохоронними технологіями і змінила назву на «Кафедра неорганічної хімії та виробничої екології». Наступним завідувачем кафедри (1989-2001) став кандидат хімічних наук, доцент П.І. Шманько. У зв'язку з відкриттям на кафедрі нової спеціальності (напрямок підготовки - екологія) в червні 1993 року її перейменовано на кафедру хімічної технології та виробничої екології. З вересня 2002 року кафедру очолює її вихованець д.х.н., проф. Чундак С.Ю. Сучасну назву кафедра отримала в жовтні 2002 року у відповідності із назвою спеціальності, по якій ведеться підготовка спеціалістів-екологів.

На сьогодні колектив кафедри складається із 7-ми дослідчених викладачів, в тому числі 1-го професора, 5-ти доцентів та 1-го викладача, 5-ти чоловік обслуговуючого персоналу. Кафедра готує бакалаврів, спеціалістів та магістрів по спеціальності 07.08.00 - екологія та охорона навколишнього середовища. У відповідності із державним стандартом, кафедрою із спеціальності читаються ряд основних і нормативних дисциплін, серед яких «Загальна екологія», «Вступ до фаху», «Екологічна експертиза», «Екологія людини», «Моніторинг навколишнього середовища», «Техноекотологія», «Нормування антропогенного навантаження на природне середовище», «Екологічна безпека» тощо. Кафедрою читається ряд спецкурсів, серед яких слід відмітити «Основи екологічної культури», «Екологічні проблеми України», «Екологія туризму та рекреаційних зон», «Моделювання і прогнозування стану довкілля», «Рекуперация промислових відходів», «Промислова екологія» та інші. Разом з тим кафедра забезпечує читання нормативного курсу «Загальна екологія» для студентів хімічного, фізичного, медичного, інженерно-технічного та математичного факультетів. Кафедра забезпечує викладання фундаментального курсу «Неорганічна хімія» для студентів біологічного факультету та студентам-екологам. З усіх курсів і спецкурсів, що читаються на кафедрі, розроблені методичні вказівки до лабораторних і практичних занять. Підготовлено навчальний посібник «Техноекотологія та охорона навколишнього середовища», який рекомендовано для студентів вищих навчальних за-

Завідувач кафедри: доктор хімічних наук, професор Степан Юрійович ЧУНДАК

Склад кафедри: кандидати хімічних наук, доценти Бузаш В.М., Трапезнікова Л.В., Сухарев С.М., кандидат хімічних наук, викладач Галла-Бобик С.В., викладач Мільович С.С., кандидат хімічних наук, ст.н.с. Шманько П.І., м.н.с. Чонка І.І., інженери Петканич А.М. (I категорія), Попович Ю.В. (I категорія), Товтин О.М. (I категорія), Томаш В.В., Колодій М.Й.

ладів Міністерством освіти і науки України.

Напрями наукової роботи кафедри склалися поетапно. До 1961 року проводилися наукові дослідження в галузі амоніакатних комплексів срібла. Протягом 60-х років створений власний напрям наукових досліджень з синтезу та вивчення координаційних сполук перехідних металів з нітроген-, оксиген- і сульфурвмісними органічними лігандами. Були вивчені комплекси перехідних металів з гідразидами похідних бензойної та нафтоїних кислот. В результаті цього було синтезовано велике число нових раніше неописаних координаційних сполук, що вивчалися методами класичної хімії та фізико-хімічними методами. У 1980-1989 роках на кафедрі ведуться інтенсивні дослідження, спрямовані на розробку нових екологічно чистих безвідходних технологій по знешкодженню травильних розчинів гальванічного виробництва. Ці розробки було впроваджено у промислове виробництво на 15-ти заводах колишнього СРСР та України, що дозволило значно покращити екологічну ситуацію регіонів, а також заощадити значну кількість матеріальних та енергетичних ресурсів. Кафедра має тісні наукові зв'язки з науковими установами Національної академії наук України та кафедрами вищих навчальних закладів України аналогічного профілю.

На даний час на кафедрі екології та охорони навколишнього середовища ведеться науково-дослідна робота по комплексній темі «Розробка теоретичних та практичних методів моніторингу об'єктів технологічних процесів та навколишнього середовища». Результати наукових досліджень викладачів кафедри друкуються у фахових наукових виданнях України та за кордоном, вони виступають з науковими доповідями на наукових конференціях міжнародного, національного та внутрівузівського рівнів. Поряд з викладачами та аспірантами до науково-дослідної роботи широко залучаються студенти, які виступають з доповідями на студентських наукових конференціях різних рівнів. У 2002 році на базі кафедри було проведено Всеукраїнську наукову студентську конференцію, в якій взяли участь студенти вищих навчальних закладів Києва, Харкова, Одеси, Кривого Рогу, Дніпропетровська, Львова, Луцька та інших міст.

Кафедра стала методичним центром по пропаганді екологічної освіти серед населення Закарпаття. Викладачі кафедри виступають з науково-просвітницькими доповідями серед школярів та населення Закарпаття, а також в засобах масової інформації – на телебаченні, у пресі тощо.

Відділ хімії твердого тіла НДІ ФХТТ

Науково-дослідний інститут фізики і хімії твердого тіла утворено в 1992 році на базі Проблемної науково-дослідної лабораторії синтезу і комплексних досліджень напівпровідникових речовин складної структури. Інститут включає три відділи та лабораторію теоретичних досліджень. Очолює інститут доктор ф.-м.н., професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Ю.М.Височанський.

Завідувач відділу: кандидат хімічних наук, с.н.с. Степан Федорович Мотря.

Члени відділу: кандидати хімічних наук, старші наукові співробітники: лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки М.І. Гурзан, Н.Й. Габорець, С.К. Ковач, П.М. Мильян, докторант І.П. Приц, В.І. Сідей, В.В. Цигика; наукові співробітники: І.В. Галаговець, Н.Ф. Корда, Ю.В. Мінець, Ю.М. Стасюк, В.В. Панько, В.В. Товт; молодший науковий співробітник І.П. Стерчо; провідний інженер В.О. Кривський; інженери І категорії: І.І. Головей, Г.В. Донченко; інженер Ю.В. Гайдан.

На базі кафедри неорганічної хімії хімічного факультету та хіміко-технологічного відділу Проблемної лабораторії утворено відділ хімії твердого тіла інституту.

Відділ виконує фундаментальні та прикладні науково-дослідні та дослідно-технологічні роботи з таких основних напрямків:

— Розробка фізико-хімічних основ синтезу, одержання та дослідження властивостей монокристалів тернарних та більш складних халькогенідних, галогенідних та халькогалогенідних сполук як перспективних матеріалів для оптоелектронних систем реєстрації та обробки інформації. Науковим керівником напрямку є зав. кафедри неорганічної хімії доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Є.Ю.Переш.

— Вивчення електронно-іонних процесів на контактах змішаного електронно-іонного провідника з електролітами та металами. Наукові керівники напрямку – доктор ф.-м.н., професор І.П.Студеняк, к.х.н., доц. О.П.Кохан.

— Пошук та синтез високотемпературних напівпровідникових керамічних матеріалів та перспективних кисеньвмісних сегнето-електриків. Наукові керівники напрямку – д.х.н., професор Є.Ю.Переш, к.х.н., с.н.с., П.М.Мильян.

Відділ хімії твердого тіла включає дві науково-дослідні лабораторії.

Лабораторія фізико-хімічних досліджень (зав. лабораторією к.х.н., с.н.с. П.М.Мильян).

Основна наукова діяльність лабораторії:

- синтез нових неорганічних речовин;
- вивчення характеру хімічної взаємодії в складних багато-компонентних системах методами ДТА, РФА, МСА і т.ін.;

- розробка нових технологій по вирощуванню монокристалів на основі побудованих діаграм стану багато-компонентних систем;

- фотоелектрохімічні дослідження кристалічних матеріалів.

Лабораторія технології кристалічних матеріалів (зав. лабораторією с.н.с., к.х.н. І.П.Приц).

Науковці лабораторії займаються прикладними та дослідно-технологічними роботами за напрямками:

- розробка нових технологій по одержанню керамічних матеріалів багатокомпонентних систем;

- розробка технологій виготовлення дослідних взірців елементів з керамік, кристалів для дослідних і прикладних цілей.

Науковці-технологи відділу, творчо співпрацюючи з

колективом кафедри неорганічної хімії, проводять технологічні експериментальні роботи по одержанню напівпровідникових халькогенідних та галогенідних монокристалів з різним типом структурного впорядкування, включаючи сегнетоелектрики, сегнетоеластики, нелінійно-оптичні, суперіонні кристали, фото- та термочутливі матеріали, що можуть бути використані як первинні перетворювачі та функціональні елементи теплових, оптичних та акустичних приймачів, термоелектричних матеріалів, активних середовищ для запису та обробки інформації.

За роки існування відділу науковцями опубліковано 146 наукових статей, одержано 17 авторських свідоцтв і патентів на винаходи. Колектив відділу брав участь у проведенні українських та міжнародних наукових конференцій (1994, 1998, 2000, 2004). З часу відкриття відділу науковими працівниками захищено 9 кандидатських дисертацій.

УжНУ

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
УжНУ

Однією з важливих тенденцій розвитку сучасної вищої освіти стало різке підвищення значущості та престижності юридичної освіти. Це зумовлено тією роллю, яку покликані в Україні відігравати право і фахівці з вищою юридичною освітою у забезпеченні розбудови демократичної, правової, з соціально орієнтованою ринковою економікою держави.

Декан — відмінник освіти України, професор **Ярема Василь Іванович**.

Заступники декана: заслужений юрист України, професор **Фазикош Василь Георгійович**; заслужений юрист України, професор **Семерак Олександр Созонович**.

Методисти: **Шулла Єлизавета Павлівна**; **Боднар Марія Василівна**.

Ідея підготовки юристів в нашому краї виношувалась давно, адже ця професія традиційно вважалася серед закарпатців однією із найбільш престижних і шанованих. Не випадково, що чимало наших земляків, одержавши вищу юридичну освіту в університетах Відня, Будапешта, Праги, Братислави, Кошице стали відомими фахівцями-правниками Європейського і навіть світового рівня. Згадаймо в цьому зв'язку хоча б Михайла Балудянського – першого ректора Петербурзького університету, О.Духновича, П.Людія та інших відомих постатей минулого.

Віковична мрія наших краян мати свій вищий навчальний заклад нарешті збулася – у жовтні 1945 р. було відкрито Ужгородський державний університет у складі чотирьох факультетів. Уже тоді були пропозиції започаткувати у новоствореному вузі підготовку юристів, але з невідомих причин ця ідея не знайшла підтримки. Зазнали невдачі неодноразові спроби зрушити цю проблему і в наступні роки.

Не применшуючи ролі об'єктивних факторів, відзначимо, що у відсутності підготовки юристів на Закарпатті і, зокрема в університеті, не останню роль зіграли брак твердоді волі, настирливості, послідовності і небажання мати клопіт з тими посадовими особами, які мали відповідну владу і повноваження позитивно вирішити цю давно нагрілу проблему.

Загальновідомо, що підготовка фахівця з вищою університетською освітою уже сама по собі надзвичайно складна і відповідальна справа, а юристів – і говорити годі. Особливо коли мова йшла про наш край, де не було ніяких традицій існування навчальних закладів юридичного характеру. А як наслідок – відсутність кваліфікованих викладачів-юристів, кандидатів, не говоримо вже про докторів юридичних наук. А без кадрів підготовка сучасних правників неможлива.

У цих, на перший погляд, далеко не найсприятливіших умовах, тогочасний ректор університету проф. Сливка В.Ю. глибоко і всебічно проаналізувавши ту конкретну ситуацію, яка склалася на той час, заручившись підтримкою керівника краю Волощука М.Ю., ініціював відкриття спочатку відділення правознавства при економічному факультеті (1991 р.), а в 1993 р. – юридичний факультет як окремий структурний підрозділ у складі університету.

Звичайно, при відкритті факультету певний ризик був. Це був розумний ризик. Як показав подальший розвиток подій, на час, коли приймалися рішення започаткувати підготовку юристів в університеті і відкрити окремий факультет, була чітко продумана стратегія і тактика практичної реалізації цього задуму.

По-перше, вдало було підібрано фахівців з відповідною кваліфікацією і організаторськими здібностями, яким доручилося втілення в життя прийнятого рішення. В цьому зв'язку варто згадати, що біля витоків організації підготовки юристів у нашому університеті стояв відомий у краї вчений-цивіліст, у минулому суддя, а сьогодні заслужений юрист України, проф. Фазикош В.Г. Свій посильний вклад у цю благородну справу внесли перші штатні викладачі факультету заслужений працівник освіти України, проф. Болдижар М.М. (в.о. декана в березні-липні 1993 р.) та заслужений юрист України, проф. Семерак О.С.

По-друге, паралельно з організацією навчального процесу на відділенні правознавства, яке на той час було при економічному факультеті (декан проф. Мікловда В.В.), керівництвом університету здійснювався інтенсивний пошук аудиторно-лабораторного корпусу для майбутнього факультету. Вибір впав на приміщення, яке займала військова кафедра. Розміщена в мальовничому куточку історичної частини Ужгорода, але вкрай занедбана, ця будівля якнайбільше відповідала задуму ініціатора створити сучасний, за європейським стандартом, юридичний факультет.

Становлення факультету не було простим. Варто нагадати, що на момент відкриття факультету на базі кафедри правознавства були створені дві кафедри, на яких працювали, як уже згадувалося, три штатні викладачі, – к.ю.н., доц. Фазикош В.Г. (завідувач кафедри цивільного і кримінального права), проф. Болдижар М.М. (завідувач кафедри історії та теорії держави і права) і на той час старший викладач Семерак О.С. Сьогодні ж, для порівняння, на шести кафедрах факультету працює понад 30 штатних і стільки ж за сумісництвом викладачів.

Сформувати дійовий професорсько-викладацький склад на новоствореному юридичному факультеті можна було різними шляхами. Найбільш простий і доволі привабливий на перший погляд – запрошення з інших ВУЗів кандидатів і докторів наук (юридичних). Для університету він був неприйнятним з декількох причин. По-перше, головною умовою переїзду на факультет кандидатів та докторів юридичних наук є виділення квартир, яких не було. По-друге, кваліфікований вчений-викладач, як правило, не схильний міняти Київ, Харків, Львів чи Одесу (а саме в цих містах була і дотепер сконцентрована основна корпус фахівців з науковими ступенями юридичного профілю) на інше місто.

Тому в УжНУ було прийнято рішення формувати професорсько-викладацький склад юридичного факультету за рахунок власних кадрів. Першим і єдиним до 1996 р. на факультеті кандидатом юридичних наук був Фазикош В.Г., який перейшов в університет із практичної роботи.

У 1996 р. першим із випускників факультету кандида-

том юридичних наук став Лемак В.В. У 1998 р. доктором юридичних наук став Бисага Ю.М., а у 2003 р. – Лемак В.В. На сьогодні ці вчені домоглися відкриття постійно діючої аспірантури з двох спеціальностей: “Теорія та історія держави і права” (керівник: проф. Лемак В.В.), “Конституційне право” (керівник: проф. Бисага Ю.М.). Завершив стаціонарну докторантуру в Академії державного управління при Президентові України і подав до захисту докторську дисертацію доц. Керецман В.Ю. На стадії завершення докторська дисертація і доц. Палінчака М.М.

Починаючи з 1996 р. до викладання почали залучати випускники стаціонарного відділення, перший випуск яких відбувся саме у цьому році. Кращим із кращих, відмінником навчання, було запропоновано залишитись на факультеті для викладацької роботи. І це дало позитивні результати. Кандидатами юридичних наук, доцентами сталим вчорашні наші студенти-стаціонарники М.Алмаші, С.Булеца, О.Гарагонич, В.Гомонай, І.Переш, О.Поліводський, О.Рогач, М.Сідак, В.Чепурнов, Ю.Чижмар. Успішно працюють над дисертаційними дослідженнями С.Болджар, Й.Горінецький, Я.Греца, І.Сливич, Г.Фазикош та інші.

У цілому успішно вирішується кадрове питання і на відділенні соціальної роботи, яке серед перших в Україні започатковане на факультеті в 1996 р. Сьогодні на кафедрі соціальної роботи (завідувач кафедри проф. Козубовська І.В.) працюють 2 доктори наук, професори (Козубовська І.В. і Мигович І.І.), 6 кандидатів наук, доцентів (Баторі-Тарці З.І., Бартош О.П., Вовканич М.Д., Жиленко Р.В., Пелін О.В., Попович Г.М.). Під керівництвом проф. Козубовської І.В. і проф. Миговича І.І. підготували і захистили кандидатські дослідження Попович Г.М., Пичкар О.П. Активно працюють над дисертаціями Башкірев А.В., Повідайчик О.С., Смух О.Г., Стецюра О.В., Шандор Ф.Ф. При кафедрі діє денна і заочна аспірантура.

Із перших днів створення юридичний факультет найпершим своїм завданням вважає підготовку юристів і соціальних працівників нового покоління, здатних ефективно працювати в умовах реформування правової та соціальної системи України. Цьому завданню підпорядковано діяльність деканату, всіх кафедр та підрозділів факультету.

Тому увага приділяється створенню сучасної матеріально-технічної бази й нормальних умов для навчання майбутніх юристів і соціальних працівників, кількість яких на факультеті наближається до 1,5 тисяч. Багато зусиль було докладено, щоб неспізнанно змінилися не лише благе приміщення факультету, але й аудиторії. Завдяки реалізації проекту №10243-96 міжнародної програми ТАСІС-ТЕМПУС на факультеті обладнано комп'ютерний та лінгфонний кабінети, створено поліграфічну базу, відеотеку та комплекс технічних засобів навчання. На факультеті є кабінет криміналістики, аудиторія – зала судових засідань, бібліотека, що укомплектована юридичною та іншою спеціальною літературою. Діють аспірантура та соціально-психологічна лабораторія. При факультеті організовано центр надання безкоштовної юридичної допомоги населенню м. Ужгорода та області силами студентів.

Викладачі факультету ведуть плідну науково-дослідну роботу, є авторами ґрунтовних монографічних досліджень, науково-методичних видань, у тому числі й під грифом Міністерства освіти і науки України. Автором більше двадцяти монографій є відомий учений проф. М.М. Болджар, наукові дослідження і методичні розробки, в т.ч. підручники з грифом Міносвіти і науки України належать І.І. Миговичу, І.В. Козубовській, Ю.М. Бисазі, В.В. Лемаку, О.С. Семераку, В.Г. Фазикошу, В.Ю. Керецману, В.І. Галасу, М.М. Палінчаку.

Важливе значення для забезпечення належної якості підготовки спеціалістів на факультеті приділяється підвищенню науково-методичного рівня викладання. З цією метою налагоджена система стажування викладачів у провідних навчально-наукових центрах як України, так і за кордоном, зокрема США, Угорщини, Словаччини, Англії, Бельгії тощо. Налагоджено тісне співробітництво факультету і кафедр із спорідненими вітчизняними і зарубіжними навчальними центрами.

Глибоке і всестороннє вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду дозволило розробити й успішно впровадити сучасні науково-методичні та організаційні засади безперервної теоретико-практичної підготовки майбутніх юристів та соціальних працівників. Цьому сприяє проходження практики студентами факультету у судових і правоохоронних органах, у провідних вузах Бельгії, Великобританії, США та інших країн.

Водночас важливим фактором для нормального функціонування та забезпечення навчального процесу є злагоджена робота методистів, лаборантів, технічних працівників. Заслуженою повагою в колективі юридичного факультету користуються методисти Є.Шулла і М.Бондар, лаборанти Г.Касарда, О.Перегинець, О.Стецюра, О.Хома, В.Челак, завідувача господарством К.Бобук.

Такий підхід до організації навчально-виховного процесу дає можливість готувати сучасних, конкурентноздатних юристів і соціальних працівників. Переконливим підтвердженням цього є те, що чимало випускників займають відповідальні посади в державних, правоохоронних і судових органах, установах соціального захисту населення тощо. Так, наприклад, Ю. Чижмар є заступником голови Закарпатської ОДА, А. Погорелов очолював відділ судово-правової реформи АП України, А. Панов – заступник Ужгородського міського голови, юридичний відділ ОДА Закарпатської області тривалий час очолювала Р. Натуркач, заст. начальника управління юстиції в Закарпатській області працює К. Чижмар, С. Волощук – заст. начальника управління СБУ в Закарпатській області, а слідчий відділ цього ж управління в основному укомплектований випускниками факультету. Вихованці факультету працюють в органах прокуратури: А. Савченко – на відповідальній посаді в ГП України, І. Русин та І. Зарева – заст. прокурора Закарпатської області, В. Братюк і Б. Пилип – прокурори відповідно Тячівського і Міжгірського районів, заст. прокурора м. Ужгорода працює В. Черничко, а слідчий відділ цієї ж прокуратури очолює М. Данча. Чимало наших випускників займають відповідальні посади в органах МВС в Закарпатській області, а також у податковій службі. Серед них – начальник Управління МВС України в Закарпатській області Ю.Рахівський, керівники райвідділів – В.Вагін, Г.Кавуля, М. Сливка. та ряд інших.

Відрядно, що суддями області стають вихованці факультету. Непогано зарекомендували себе на суддівській ниві Р. Кондор, Л. Лемак, К. Писанець, О. Цицак та інші.

Таким чином, сьогодні є всі підстави стверджувати, що факультет відбувся, вносить свій посильний вклад у підготовку висококваліфікованих юристів та соціальних працівників, які не тільки сприятимуть, але й активно працюватимуть для блага і розбудови демократичної, соціально орієнтованої та правової України.

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

■ Кафедра створена в квітні 1992 року шляхом виділення із загальної кафедри правознавства. Засновником і тривалим завідувачем кафедри був заслужений працівник освіти України, д.і.н., проф. Болдижар Михайло Миколайович. У 2004 р. завідувачем кафедри обрано д.ю.н., проф. Лемака Василя Васильовича.

Під керівництвом професора Болдижара М.М. кафедра стала провідною на юридичному факультеті, авторитетним науковим і педагогічним осередком. Якщо в 1994-1995 навчальному році у складі кафедри було п'ять штатних викладачів (М.М.Болдижар, В.І.Галас, М.М.Палінчак, В.Ю.Керецман, В.В.Лемак) і 4 викладачі працювали за сумісництвом, то в 2004-2005 навчальному році педагогічне навантаження забезпечували 7 штатних науково-педагогічних працівників і 9 – за умовами сумісництва.

У вересні 1996 р. викладач кафедри Лемак В.В. захистив кандидатську, а в жовтні 2003 р. на спеціалізованій вченій раді Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. У березні 2004 р. Лемак В.В. був обраний на посаду професора кафедри. У вересні 2004 р. у Львівському університеті ім. І. Франка захистив кандидатську дисертацію старший викладач Переш І.Є. (науковий керівник Лемак В.В.).

У кінці листопада 2004 р. Вченою радою УжНУ професора кафедри Лемака В.В. було обрано завідувачем кафедри теорії та історії держави і права. Під його керівництвом при кафедрі відкрито аспірантуру за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень (навчається на денному відділенні 2 аспіранти). Здійснюють підготовку кандидатських дисертацій 5 здобувачів, прикріплених до кафедри.

Навчальна робота. На сьогодні кафедра забезпечує такі фундаментальні і професійно орієнтовані навчальні дисципліни:

- теорія держави і права (лекції – професор Лемак В.В., семінарські заняття – викладачі Курах І.І., Ленгер Я.В.);
- історія держави і права України (лекції – професор Болдижар М.М., семінарські заняття – викладач Туряниця В.В.);
- історія вчень про державу і право (лекції – доцент Галас В.І., семінарські заняття – викладач Курах І.І.);
- філософія права (лекції – доцент Галас В.І., семінарські заняття – викладач Курах І.І.);
- історія держави і права зарубіжних країн (викладач Панов В.А., семінарські заняття – викладач Кляп В.І.);
- соціологія права (доцент Переш І.Є.);
- юридична деонтологія (доцент Переш І.Є.).

Крім того, викладачі кафедри забезпечують читання навчальної дисципліни «Основи правознав-

ства» на всіх факультетах УжНУ, а також цикл навчальних дисциплін на факультеті післядипломної освіти (спеціальність «Правознавство»).

Наукова робота кафедри зосереджена на підготовці кандидатських дисертацій. Науково-педагогічний склад кафедри працює над науково-дослідною темою «Правові системи України і Європейського союзу: теоретичні та історико-юридичні проблеми».

Серед останніх наукових здобутків кафедри слід назвати монографічні дослідження:

Лемак В. Державно-правова реформа в Чехословаччині в умовах постсоціалістичної модернізації й поділу федерації (Ужгород, 2002).

Лемак В. «Помаранчева революція» 2004 р. в Україні: політико-правове дослідження (Київ, 2005).

Болдижар М., Моцний П. Державно-правовий статус Закарпаття в складі Чехословаччини (Ужгород, 2003).

Науково-педагогічні працівники кафедри щороку беруть участь у наукових конференціях викладачів Ужгородського національного університету, загальнодержавних і міжнародних наукових форумах. Особливо плідними є взаємозв'язки кафедри з кафедрою-побратимом – кафедрою історії держави і права юридичного факультету Кошицького університету ім. П. Й. Шафарика (Словацька Республіка). Спільно із закордонними колегами було проведено три міжнародні наукові конференції, результати яких були опубліковані.

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Кафедра кримінального права утворена в 1995 році. З часу створення її очолює заслужений юрист України, к.ю.н., проф. Семерак Олександр Созонович.

З огляду на роль і місце кафедри у фаховій підготовці студентів-юристів, по-перше, на формування дійового кадрового потенціалу, по-друге, на вдосконалення методики та підвищення якості викладання і, по-третє, на організацію науково-дослідної роботи.

Внаслідок проведення цілеспрямованих організаційних заходів сьогодні на кафедрі працюють досвідчені викладачі та провідні юристи-практики: Семерак О.С., Горінецький Й.І., Сливич І.І., Яковлева О.О. Вісім провідних спеціалістів-юристів працюють за сумісництвом. Серед них к.ю.н. Гошовський М.І., заслужений юрист України, к.ю.н. Стрижак А.А., к.ю.н., професор Бедь В.В., заступник голови ДПА України в Закарпатській області Апшай Ф.В., заступник начальника науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при УМВС України в Закарпатській області Дашковський О.Є., начальник юридичного відділу Карпатської регіональної митниці Дорофеева Л.М., слідчий Ужгородського міського відділу податкової міліції Кушнір Н.П. та інші. Переважна більшість викладачів пройшли стажування у вузах США, Угорщини та Словаччини, а також у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка та Харківській юридичній академії ім. Ярослава Мудрого.

Кафедра забезпечує навчальний процес із п'ятнадцяти фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. З метою отримання та поглиблення системних знань на п'ятому курсі викладаються спецкурси: «Проблеми кваліфікації злочинів», «Кримінально-виконавче право», «Теорія доказування в кримінальних справах». На кафедрі створено творчу атмосферу для науково-дослідної роботи та фахового зростання викладацьких кадрів.

Старші викладачі кафедри Горінецький Й.І. та Сливич І.І. закінчили дисертаційні дослідження і пройшли попередній захист відповідно в Національній академії державного управління при Президентові України та Одеській національній юридичній академії. Готується до захисту кандидатської дисертації у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка викладач Кушнір Н.П.

Із перших днів створення кафедри її пріоритетним напрямком є підготовка юристів, здатних кваліфіковано працювати в умовах реформування діяльності судових, правоохоронних та правозахисних органів. Дев'ять вихованців кафедри займають керівні посади в судових та правоохоронних органах. Так, Зарева І.І. є заступником прокурора області, Пилип Б.Ф. та Братюк В.П. призначені прокурорами Міжгірського і Тячівського районів. Рахівський Ю.В. очолює УМВС України в Закарпатській області, Вагін В.П., Кавуля Г.Ю. очолюють відділи УМВС в Закарпатській області Перечинського та Виноградівського районів. Випускниками кафедри укомплектований слідчий відділ СБУ в Закарпатській області.

Колектив кафедри найпершим своїм завданням вважає навчити студентів творчо мислити правовими кате-

горіями, аналізувати складні процеси, явища, правозастосовчу практику, робити узагальнення, працювати на рівні найновіших досягнень юриспруденції.

З цією метою на допомогу студентам підготовлено та видано 10 методичних матеріалів та рекомендацій, підготовлені конспекти лекцій, збірник тестів та завдання з фундаментальних дисциплін. Для студентів-заочників підготовлена тематика рефератів та контрольні завдання. Основними формами контролю за виконанням навчальних планів до курсових іспитів є письмові контрольні роботи, написання рефератів, колоквиуми, консультаційна робота, виконання самостійних завдань тощо. Видано два навчальні посібники з грифом Міносвіти і науки України «Правознавство» (видавництво «Атіка», Київ, Семерак О.С. у співавторстві з Керецманом В.Ю.) та «Судові і правоохоронні органи України» (автор Семерак О.С.). Цей навчальний посібник посів перше місце в університетському конкурсі, підсумки якого підводились на Вченій раді УжНУ 29.11.2004 р.

Завідувач кафедри Семерак О.С. є співавтором підручника «Цивільне право» у 2-х книгах за редакцією Дзери О.В., Кузнецової Н.С., які видані Юрінком Інтер, м. Київ, 2004 р. Він лауреат Всеукраїнського конкурсу на краще професійне досягнення «Юрист року» у номінації «Юрист-викладач» за підсумками 2002 року.

Викладачами кафедри опубліковано 12 наукових статей, у тому числі 9 у фахових виданнях, вони беруть активну участь у науково-методичних конференціях та семінарах, в атестації наукових кадрів, керують дипломними, кваліфікаційними і курсовими роботами, є членами Державної екзаменаційної комісії по складанню іспиту зі спеціальності та захисту кваліфікаційних робіт.

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Кафедра цивільного права створена в 1993 році на базі кафедри правознавства, яку в 1991 р. організував і очолив на той час к.ю.н., тепер заслужений юрист України, проф. Фазикош Василь Георгійович.

Напрямок науково-дослідної роботи кафедри визначився з початку її заснування – “Реформа цивільного права і судочинства в світлі Конституції України”. За результатами дослідження цієї проблеми захищені кандидатські дисертації Ю.В. Чижмарем, В.О. Чепурновим, О.В. Гарагоничем, С.Б. Булецою, а також опубліковано десятки наукових статей у провідних вітчизняних і зарубіжних фахових виданнях.

Для поліпшення підготовки студентів членами кафедри цивільного права підготовлені навчально-методичні посібники з цивільного права, цивільного процесу, права інтелектуальної власності, права соціального забезпечення, сімейного, трудового, екологічного та аграрного права. Проф. В.Г. Фазикош є співавтором підручника для юридичних факультетів “Цивільне процесуальне право” (керівник авторського колективу В.В. Комаров).

Кафедра плідно співпрацює із спорідненими кафедрами Мішкольцького державного університету (Угорщина) та Кошицького університету (Словаччина), разом з якими проводились міжнародні науково-практичні конференції. Окремі викладачі та студенти проходили стажування у названих вузах, а також США і Канади.

Основні курси:

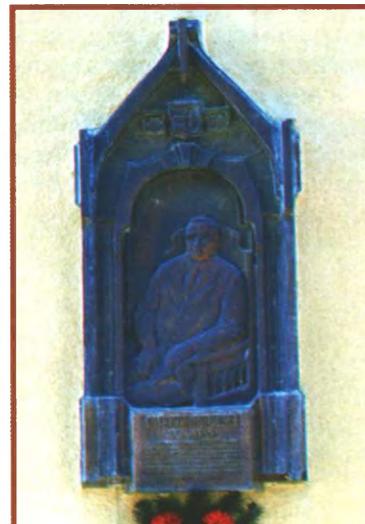
Цивільне і сімейне право (загальна частина) (доц. Гарагонич О. В., доц. Васьковський О. В.);

Цивільне і сімейне право (особлива частина) (проф. Фазикош В. Г.);

Завідувач кафедри: заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, проф. Фазикош Василь Георгійович.

Члени кафедри: к.ю.н., доценти – Гарагонич Олександр Васильович, Васьковський Олег Вікторович; ст. викл., заслужений юрист України Мойсюк Іван Іванович; ст. викладачі – Нечипорук Любов Дмитрівна, Рошканюк Вадим Михайлович; к.ю.н., ст. викл. Булеца Сібілла Богданівна; асистенти – Гребченко Євгенія Іванівна, Герзанич Тарас Володимирович; ст. лаборант Перегинець Оксана Михайлівна.

Цивільний процес (проф. Фазикош В. Г.);
Трудове право (ст. викл. Нечипорук Л. Д.);
Екологічне право (ст. викл. Нечипорук Л. Д.);
Право соціального забезпечення (ст. викл. Рошканюк В. М.);
Право інтелектуальної власності (к.ю.н., ст. викл. Булеца С. Б.);
Цивільно-правова документація (доц. Гарагонич О. В.);
Корпоративне право (доц. Гарагонич О. В.);
Право пенсійного забезпечення (ст. викл. Рошканюк В. М.);
Виконавче провадження (проф. Фазикош В. Г.);
Сімейне право (к.ю.н., ст. викл. Булеца С. Б.).

КАФЕДРА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

■ Організована в 1999 р. з назвою «Кафедра державного управління». У зв'язку з поділом її (2001 р.) та організацією кафедри конституційного права і правознавства, у 2002 р. була перейменована, діставши чинну назву «Кафедра господарського права»; вона зосередила у себе дисципліни господарсько-правового циклу. Завідувач кафедри – Відмінник освіти України, професор Ярема Василь Іванович.

З перших днів функціонування кафедри її очолює проф. Ярема В.І. Серед перших викладачів, які почали працювати на новоствореній кафедрі були проф. Бисага Ю.М., доц. Керецман В.Ю., доц. Беца В.М., ст. викл. Гуменюк В.М., ст. викл. Дорофеева Л.М., ст. викл. Ващиліна Н.М., викл. Ващинець І.І., викл. Шинкар Л.В.

Сьогодні кафедра укомплектована штатними викладачами, а саме: проф. Ярема В.І., доц. Керецман В.Ю., доц. Чепурнов В.О., ст. викл. Болдижар С.М., ст. викл. Греца Я.В., викл. Бачинська А.В. Вісім провідних спеціалістів-юристів працюють за сумісництвом.

Кафедра забезпечує навчальний процес із таких фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін, як «Господарське право» – проф. Ярема В.І., доц. Чепурнов В.О.; «Господарське право зарубіжних країн» – проф. Ярема В.І., викл. Данканич М.М.; «Правові основи інвестиційної діяльності» – заслужений юрист України, проф. Семерак О.С.; «Адміністративне право» – доц. Керецман В.Ю., ст. викл. Гуменюк В.М., ст. викл. Болдижар С.М.; «Адміністративне судочинство» – заслужений юрист України, доц. Стрижак А.А.; «Фінансове право» – ст. викл. Греца Я.В., викл. Порада Н.С.; «Господарський процес» – заслужений юрист України, ст. викл. Ващиліна Н.М.; «Банківське право» – доц. Сідак М.В.; «Міжнародне право» – ст. викл. Фазикош Г.В., викл. Бачинська А.В., викл. Фазикош О.В.; «Міжнародне приватне право» – ст. викл. Фазикош Г.В., викл. Фазикош О.В. та інші.

Наукові статті, монографії, посібники викладачів кафедри господарського права:

1. Ярема В.І. Збалансованість потреб і виробництва: Монографія. – Київ: "Либідь", 1996. – 12,9 др. арк.
2. Ярема В.І., Бисага Ю.М., Сідак М.В., Сідак С.В. Правові основи регулювання банківських відносин в Україні: Навчальний посібник. – Ужгород: Ліра, 2002. – 160 с.
3. Бачинська А.В., Горленко В.В. Процедура державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. – Ужгород, 2002.
4. Греца Я.В. Теоретико-правові аспекти захисту прав платників податків // Держава і право: Зб. наук. пр. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, листопад 2004 р.

5. Керецман В.Ю. Каталог дозвільних та регуляторних норм у сфері підприємницької діяльності України. Довідник. Київ – Ужгород, 2001. Упорядник. – 340 с.
6. Керецман В.Ю. Органи державної влади в Україні: структура, функції і тенденції розвитку. Навчальний посібник. У співавторстві. Київ – Івано-Франківськ, 2003. – 288 с.
7. Керецман В.Ю. Державне регулювання регіонального розвитку: теоретичні аспекти. – К., 2002. – 188 с.
8. Чепурнов В.О. Правовий статус благодійних організацій в англосаксонській правовій системі // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: КНУ ім. Шевченка ІМВ, 2001. – Вип. 30, Ч.1. – С. 168-171.
9. Чепурнов В.О. Щодо питання права власності благодійних організацій // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – №11. – С. 44-45.

Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства

Кафедра створена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України в 2001 р. Її очолює заслужений юрист України, д.ю.н., проф. Бесага Юрій Михайлович.

Кафедра забезпечує підготовку студентів, аспірантів юридичного, а також усіх інших факультетів та відділень університету з дисциплін: конституційне право України, конституційне право зарубіжних країн, римське право, муніципальне право, конституційно-процесуальне право, порівняльне правознавство, земельне право України, законодавча техніка, інші курси та спецкурси. Кафедра одною з перших в Україні розробила власну концепцію та принципи викладання таких дисциплін, як конституційно-процесуальне право, права людини, держава і церква, порівняльне правознавство, право Європейського союзу.

Діяльність федрі базується на річних планах, які складаються з наступних розділів: організаційна робота, навчально-методична робота, науково-дослідна робота, виховна робота. На кафедрі розроблені робочі навчальні програми, тематичні плани, плани семінарських занять, теми курсових робіт, плани стажування професорсько-викладацького складу кафедри. З усіх дисциплін, читання яких забезпечує кафедра, розроблені відповідні посібники, курси лекцій та методичні матеріали.

На кафедрі працює 12 викладачів та співробітників. З них: 1 професор, 5 доцентів кафедри, 3 старші викладачі, 2 викладачі, 1 старший лаборант.

Кафедра забезпечена якісними та сучасними меблями, найсучаснішим технічним обладнанням (комп'ютери, лазерний принтер, сканер, ксерокс). На кафедрі викладачі мають постійний доступ до електронної законодавчої бази «Ліга Закон». Вирішено питання про підключення комп'ютерів кафедри до мережі Інтернет.

Професорсько-викладацький склад кафедри конституційного права та порівняльного правознавства (станом на 08.04. 2005 р.) такий:

1. Бесага Юрій Михайлович – завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України.
 2. Палінчак Микола Михайлович – к.і.н., доцент, директор Інституту державного управління та регіонального розвитку УжНУ.
 3. Сідак Микола Васильович – к.ю.н., доцент, начальник юридичного відділу УжНУ.
 4. Рогач Олександр Янович – к.ю.н., доцент.
 5. Алмаші Мирослав Михайлович – к.ю.н., доцент.
 6. Гомонай Василь Васильович – к.ю.н., доцент.
 7. Белов Дмитро Миколайович – к.ю.н., старший викладач.
 8. Чечерський Віктор Іванович – старший викладач.
 9. Митровка Ярослав Васильович – старший викладач.
 10. Сарай Роман Дмитрович – викладач.
 11. Лушак Віктор Юрійович – викладач.
- Старший лаборант кафедри – Стерчо Олександра Іванівна.

До кола наукових інтересів працівників кафедри належать проблеми організації роботи органів публічної влади,

правозахисної діяльності, питання державно-правового будівництва в зарубіжних країнах, місцевого самоврядування, порівняльно-аналітичного правознавства.

За час діяльності кафедри вийшли з друку:

1. Науково-монографічні видання – 12;
2. Навчально-популярні видання та посібники – 57;
3. Опубліковано наукових статей та матеріалів – понад 250.

На кафедрі функціонує аспірантура. Під керівництвом професора Бесаги Ю.М. якісно підготували та достроково захистили кандидатські дисертації й отримали дипломи кандидатів юридичних наук Рогач О.Я., Сідак М.В., Гомонай В.В., Гарагонич О.В., Алмаші М.М., Белов Д.М. Достроково підготували кандидатські дисертації, які рекомендовано до захисту: Кушнір Н.П., Алмаші І.М., Чечерський В.І., Митровка Я.В., Сарай Р.Д., Лазур Я.В., Бачинська А.В., Греца Я.В.

Викладачі кафедри організували та успішно провели ряд наукових, методичних та практичних конференцій, вони беруть активну участь у роботі наукових форумів всіх рівнів, які проводяться в Україні та за її межами. Кафедра щорічно готує 45-50 відгуків-рецензій на автореферати кандидатських та докторських дисертацій. Професор Бесага Ю.М. є членом вчених спеціалізованих рад по захисту кандидатських та докторських дисертацій. Кафедра підтримує дружні та ділові стосунки з однопрофільними кафедрами Львова, Чернівців, Києва, Харкова, Донецька, Одеси, Ірпеня. Викладачі кафедри активно використовували для написання своїх наукових робіт дружні зв'язки з вищими навчальними закладами Словаччини, Польщі, Чехії, Угорщини, Румунії, США, Росії.

Викладачі кафедри систематично виступають перед населенням області з питань конституційного права, державно-правового будівництва та прав людини. Професорсько-викладацький склад кафедри має авторитет серед студентів та колег факультету та серед широких кіл громадськості міста Ужгорода та області.

Кафедра активно працює над створенням на юридичному факультеті спеціалізованої вченої ради для захисту кандидатських дисертацій, виданням такого фахового журналу як "Порівняльно-аналітичне правознавство", піклується про робочі місця для випускників факультету та фахівців вищої кваліфікації, які захистили кандидатські дисертації.

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кафедра соціальної роботи створена в 1996 р. Її організував і очолив професор Мигович Іван Іванович, народний депутат України. З 2004 р. завідувачем кафедри обрана д.п.н., проф. Козубовська Ірина Василівна.

Основний напрямок наукової роботи кафедри – це дослідження проблеми становлення соціальної роботи в Україні і підготовка відповідних фахівців в Україні та за рубежом. За результатами дослідження захищені кандидатські дисертації Бартош О.П., Попович Г.М., Шандор Ф.Ф.

За час існування кафедри викладачами підготовлено і видано понад 40 навчально-методичних посібників і монографій, проведено 2 Міжнародні конференції і 2 Міжнародні семінари.

Кафедра соціальної роботи підтримує тісні зв'язки з багатьма вузами України, а також з вузами Великої Британії, США, Бельгії, Данії та інших зарубіжних країн. На кафедрі були успішно реалізовані 2 проекти Міжнародної програми ТЕМПУС – ТАСІС, 1 проект Міжнародного фонду "Відродження". Більшість викладачів кафедри пройшли стажування за кордоном.

Наші студенти залучаються до науково-пошукової і дослідницької діяльності. Найбільш підготовлені з них беруть участь в прикладних соціологічних дослідженнях, що проводяться кафедрою і різними службами на Закарпатті. Свої творчі здобутки викладачі і студенти публікують у періодичних виданнях: інформаційно-методичному бюлетені «Соціум», збірнику «Регіон», щорічнику наукових праць «Педагогіка і соціальна робота» та інших, які готує кафедра. Найбільшу питому вагу у викладанні займають дисципліни, безпосередньо пов'язані з майбутньою професійною діяльністю наших студентів. Це такі: вступ до спеціальності, соціальна політика України, історія, теорія, методика, технологія, етика соціальної роботи, пенсійна справа, страхова діяльність, зайнятість населення та її регулювання, соціальна екологія, а також – значною мірою – галузеві соціології (особистості, шлюбу і родини, молоді, освіти, праці і трудових колективів, громадської думки, політики, управління, масових комунікацій, девіантної поведінки).

Професійно орієнтовані дисципліни покликані забезпечити формування конкретних фахових знань, умінь і навичок на основі сучасних соціологічних технологій; вони сприяють засвоєнню творчого підходу в пошуках оптимальних шляхів розв'язання соціальних проблем, а також спрямовані на фундаменталізацію й індивідуалізацію знань, необхідних для надання допомоги людям, які опинилися у кризових ситуаціях.

Велику роль у підготовці наших студентів відіграє спеціалізована бібліотека, що налічує понад 5 тисяч примірників літератури (зарубіжної і вітчизняної) з різних галузей знань (педагогіки, права, валеології, соціології, соціальної роботи, іноземних мов). При кафедрі діє міні-друкарня, є необхідне навчальне обладнання. Нами підготовлено і видано понад 30 монографій і посібників, 20 навчальних програм, довідники, методичні рекомендації, розробки та інші методичні матеріали на допомогу студентам і працівникам соціальних служб.

Інформація про роботу кафедри розміщена на її

Завідувач кафедри: д.п.н., професор Козубовська І.В.

Члени кафедри: доктор філософських наук, професор Мигович І.І., доцент, кандидат філософських наук Пелін О.В., доцент, кандидат соціологічних наук Попович Г.М., доцент, кандидат психологічних наук Вовканич М.Д., доцент, кандидат історичних наук Жиленко Р.В., доцент, кандидат педагогічних наук Бартош О.П., доцент, кандидат фізико-математичних наук Баторі-Тарці З.І., доцент, кандидат філософських наук Воробець Ю.А., ст. викладач Башкірев В.А., викладач Шандор Ф.Ф., викладач Повідайчик О.С., викладач Смух О.Т., ст. лаборант Стецюра О.В., лаборант Червеняк А.О., інженер Тополянський С.І.

WEB-сторінці в Інтернеті (<http://www.tcom.uzhgorod.ua/~socwd>).

Основні курси:

1. Вступ до спеціальності (доц. Попович Г.М.).
2. Історія соціальної роботи (доц. Попович Г.М.).
3. Загальна, вікова та педагогічна психологія (проф. Козубовська І.В.).
4. Соціальна політика України (доц. Воробець Ю.А.).
5. Загальна соціологічна теорія (доц. Жиленко Р.В.).
6. Соціологія і психологія особистості (ст. викл. Башкірев В.А.).
7. Соціальна психологія (ст. викл. Башкірев В.А.).
8. Теорія і методика соціальної роботи (доц. Попович Г.М.).
9. Методологія та методи соціологічних досліджень (доц. Жиленко Р.В.).
10. Технології соціальної роботи (ст. викл. Башкірев В.А.).
11. Психодіагностика (доц. Вовканич М.Д.).
12. Психотерапія в соціальній роботі (доц. Вовканич М.Д.).
13. Соціоінженерна діяльність і соціальне прогнозування (доц. Пелін О.В.).
14. Соціальна геронтологія (викл. Смух О.Т.).
15. Соціологія молоді (доц. Баторі-Тарці З.І.).
16. Соціальна інформатика (викл. Повідайчик О.С.).
17. Соціологія девіантної поведінки (викл. Шандор Ф.Ф.).

ПІДГОТОВЧЕ ВІДДІЛЕННЯ

З метою поглиблення та систематизації знань випусників ЗОШ та середніх спеціальних закладів і створення відповідних умов для навчання при УжНУ діє підготовче відділення з денною формою навчання.

Воно було створене при Ужгородському державному університеті у 1970 році. За цей період успішно закінчили навчання понад 3000 слухачів.

Підготовче відділення здійснює підготовку з таких спеціальностей: історія, політологія, правознавство, соціальна робота, українська мова та література, журналістика, російська мова та література, англійська мова та література, німецька мова та література, французька мова та література, румунська мова та література, математика, фізика, прикладна фізика, фізична та біомедична електроніка, хімія, екологія та охорона навколишнього середовища, біологія, плодоовочівництво та виноградарство, лікувальна справа, інженерно-технічні та економічні спеціальності, міжнародні економічні відносини, фізична реабілітація.

Навчальний процес забезпечується професорсько-викладацьким складом університету. Заняття проводяться від грудня до червня щоденно, крім суботи і неділі, у головному корпусі УжНУ.

Зарахування на підготовче відділення здійснюється на умовах контрактних договорів юридичних та фізичних осіб.

У навчальній роботі відділення поєднується методика викладання вищої і середньої школи, а саме: лекції, практичні заняття, контрольні роботи, заліки, тестування, систематичне опитування слухачів.

ПІДГОТОВЧІ КУРСИ

При підготовчому відділенні діють дев'ятимісячні підготовчі курси як структурний підрозділ.

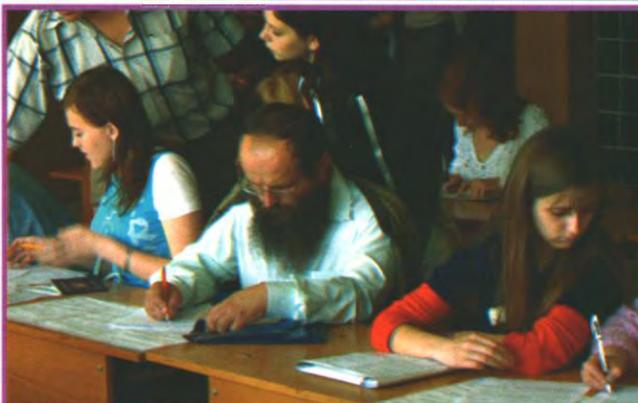
Головним завданням підготовчого відділення та підготовчих курсів є підготовка абітурієнтів до вступних випробувань у вищі заклади освіти України.

Заняття на підготовчих курсах проводяться щосуботи і щонеділі упродовж 9 місяців (від жовтня до червня). Слухачі курсів відвідують лекційні та практичні заняття, виконують контрольні та залікові роботи, беруть участь у загальних тестуваннях (4 рази протягом навчального року) і дають змогу реально оцінити рівень набутих знань.

Навчальний процес забезпечується висококваліфікованим викладацьким складом.

За 6 років існування підготовчих курсів тут пройшли підготовку близько 1200 чоловік, більшість з яких вступили у вузи.

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Кафедру педагогіки було створено згідно з наказом Міністерства вищої освіти СРСР від 28 серпня 1956 року «Про кафедри Харківського та Ужгородського державних університетів». Ще до організації кафедри на факультетах, які здійснювали підготовку учительських кадрів, окрім курсу «Педагогіка», читався й курс «Психологія». Тому згодом, у 1968 році, кафедру було реорганізовано у кафедру педагогіки і психології.

У різні періоди кафедру очолювали кандидати педагогічних наук, доцент Н.К.Черніловська (1956-1959 рр.), заслужений учитель УРСР А.А.Гончаренко (виконуючий обов'язки у 1960-1965 рр.), доктор педагогічних наук, професор В.В.Гомоннай (1966-1986 рр.), доктор педагогічних наук, професор В.В.Сагарда (1987-2005 рр.). З 2005 року кафедрою завідує кандидат психологічних наук, доцент Е.Т.Соломка.

Нині на кафедрі працює 14 чоловік, у тому числі доктор педагогічних наук, професор В.В.Сагарда, кандидати педагогічних наук, доценти І.С.Керестень, М.І.Кухта, М.В.Опачко, Л.В.Малаяр, кандидат філологічних наук, доцент В.В.Туряниця, заслужений учитель України, завідувач лабораторією кафедри В.С.Фернега, старші викладачі кафедри С.І.Ісаєвич, Н.М.Заболотна, асистенти В.І.Зінич, О.Ф.Яцина, інженер кафедри І.І.Гряділь, лаборант Н.Р.Довгошей.

Свого часу на кафедрі працювали доктор педагогічних наук, професор С.І.Жупанин, доктор педагогічних наук, професор І.В.Козубовська, кандидати педагогічних наук, доценти М.А.Артеменко, Е.О.Афанасенко, Д.І.Демчиля, К.А.Літвінова, О.В.Опаленик, Б.С.Пазинич, Л.О.Шибицька, кандидат хімічних наук, доцент Ф.Е.Маркін, кандидати фізико-математичних наук, доценти Ю.А.Прокопович, О.В.Химинець, Ф.Г.Ващук, М.А.Докучаєв, кандидат психологічних наук, доцент Г.Г.Бикова, ст. викладач М.І.Шекета, асистенти В.А.Башкірєв, О.В.Колісник, Н.Г.Раточка, В.Ю.Тарахонич, В.Г.Швидкий, Г.В.Гунда.

Здобутком кафедри є те, що з 1990 року розпочато підготовку спеціалістів з додаткової кваліфікації «практичний психолог».

Викладачами кафедри постійно ведеться пошук та впровадження у педагогічний процес інноваційних технологій навчання, спрямованих на розв'язання теоретичних і практичних проблем навчально-виховної роботи в умовах розвитку сучасної загальноосвітньої школи. Ефективно сприяє цьому започаткована кафедрою у 1998 році презентація досвіду кожного викладача та його реалізація у діяльності всіх членів кафедри. Інно-

Завідувач кафедри: кандидат психологічних наук, доцент Е.Т.Соломка

ваційні розробки відображають такі методичні проблеми:

- Формування рефлексивного професійного досвіду майбутнього фахівця.
- Програмно-цільовий, особистісно орієнтований підхід до організації самостійної роботи студентів (проф. В.В.Сагарда, доц. Ю.А.Прокопович).
- Діалогічна система проведення практичних і семінарських занять (доц. М.І.Кухта).
- Дублер (доц. В.В.Туряниця).
- Лекція-конференція «Психологія життєвої кризи особистості» (ст. викл. С.І.Ісаєвич).
- Педагогічна спрямованість особистості майбутнього вчителя (доц. І.С.Керестень).

Навчально-методична робота кафедри тісно пов'язана з тематикою науково-дослідної роботи, зокрема з дослідженням таких проблем, як «Нові технології навчання у системі безперервної освіти», «Проблеми реалізації Державної національної програми «Освіта (Україна XXI ст.)» у контексті підготовки педагога», «Форми і методи реалізації державного стандарту загальнопедагогічної підготовки вчителя», «Громадянська спрямованість у системі національного виховання учнівської і студентської молоді», «Національна доктрина розвитку освіти». Члени кафедри активно працюють над упровадженням кредитно-модульної системи організації навчального процесу згідно з Болонською угодою. У процесі виконання досліджень вироблено й апробовано системно-концептуальний підхід до оновленої парадигми виховання студентської молоді в умовах професійної педагогічної підготовки, постійно удосконалюються зміст, методи і форми навчально-виховного процесу. З метою формування у майбутніх педагогів психолого-педагогічної спрямованості викладачами кафедри застосовуються різноманітні способи діалогізації лекцій, елементи навчальної дискусії, соціально-психологічного тренінгу, модульного навчання тощо, впроваджується рейтингова система обліку успішності студентів. Результати досвіду

роботи кафедри з наукової та навчально-методичної роботи експонувалися на рівні державних виставок.

У плані досліджених тем колективом кафедри опубліковано 25 монографій, понад 400 наукових праць, видано ряд навчальних посібників. Колектив кафедри підтримує тісні міжнародні контакти із Сегедським університетом, Ніредьгазьким педагогічним інститутом Угорщини та Пряшівським університетом Словаччини. Суть їх полягає у взаємному залученні викладачів до читання лекцій, участі у наукових конференціях, керівництві науковими дослідженнями пошукачів, вивченні та обміном досвідом.

Упродовж останніх років на базі кафедри або за її участі було проведено всеукраїнські наукові конференції «Соціально-педагогічні аспекти виховання учнівської та студентської молоді» (1977 р.), «Соціальна робота: досвід, проблеми, перспективи» (1999 р.). З 1997 року кафедрою видається щорічний науковий вісник.

З 1969 року при кафедрі діє аспірантура, яку закінчило понад 30 чоловік. Кандидатами наук стали 28 чоловік. Під керівництвом професора В.В.Гомонная підготовлено 24 кандидати наук, професора В.В.Сагарди - 7 чол. (6 кандидатів наук, 1 доктор наук). Зараз навчається в аспірантурі 5 чоловік, прикріплено до кафедри 10 пошукачів.

Кафедрою забезпечується читання 35 курсів і спецкурсів, зокрема: «Педагогіка», «Вікова та педагогічна психологія», «Психологія», «Соціальна психологія» та спецкурсів: «Основи педагогічної майстерності», «Профорієнтація школярів», «Психологія сім'ї», «Основи етнопедагогіки», «Конфліктологія» та інші. Викладачами кафедри розроблено і впроваджено в навчальний процес читання курсу «Вища освіта і Болонський процес» для всіх факультетів. Актуальним питанням сьогодення у діяльності кафедри є розробка концепції науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу відповідно до зазначеної проблеми та її реалізація. Як і в попередні роки, колектив кафедри надає допомогу освітнім закладам області у реалізації завдань, визначених Державною національною програмою «Освіта (Україна XXI ст.)», зокрема у розвитку і становленні нових типів загальноосвітніх закладів. Окрім того, викладачі кафедри вивчають передовий педаго-

гічний досвід з питань навчання і виховання, а з результатами виходять на широку учительську та студентську аудиторію.

У березні 1998 року за пропозицією кафедри та у погодженні з ректором університету, управлінням освіти ОДА та головою Закарпатської ОДА, Міністерством освіти і науки України при кафедрі відкрито філіал науково-методичного центру середньої освіти, який безпосередньо підпорядкований науково-методичному центру середньої освіти МОН України. Директором центру призначено професора В.В.Сагарду. Основними напрямками діяльності філіалу є наукове обґрунтування і розробка рекомендацій щодо удосконалення мережі навчально-виховних закладів відповідно до потреб національних меншин, що компактно проживають у регіоні, удосконалення підготовки педагогічних кадрів, проведення науково-дослідницької роботи з проблем освіти і виховання учнів у цих закладах, підготовка до видання навчальних програм, підручників, посібників, іншої навчально-методичної літератури, надання консультативної допомоги.

Працівниками центру спільно з обласним управлінням освіти розроблено рекомендації щодо освіти дітей ромського населення області, відкриття середніх загальноосвітніх закладів нового типу з угорською і румунською мовами навчання, організації роботи недільних шкіл, проведено ряд семінарів з керівниками шкіл нацменшин із зазначених вище проблем. Працівники кафедри беруть активну участь у розробці проблемних питань виховання і освіти в рамках обласного Центру тендерної освіти.

Актуальними для кафедри залишаються такі напрями досліджень, як дидактика вищої школи, оновлення змісту освіти національної загальноосвітньої школи. Важливим завданням кафедри є ліцензування нової спеціальності «Психологія» з метою підготовки фахівців з даної спеціальності.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА

СТРУКТУРА НАУКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ

● Проректор з наукової роботи

● Науково-дослідна частина

● НДІ фізики і хімії твердого тіла

● НДІ фітотерапії

● НДІ карпатознавства

● Інститут державного управління та регіонального розвитку

● ПНДЛ фізичної електроніки з лабораторією космічних досліджень

● Центр гунгарології

● Міжвідомча науково-дослідна лабораторія охорони природних екосистем

● Відділ аспірантури та докторантури

● Наукова бібліотека

● Бізнес-центр

● Інформаційно-обчислювальний центр

● Виробнича група науково-дослідної частини

● Патентний відділ

● Відділ науково-технічної інформації

● Служба радіаційної безпеки

● Видавництво

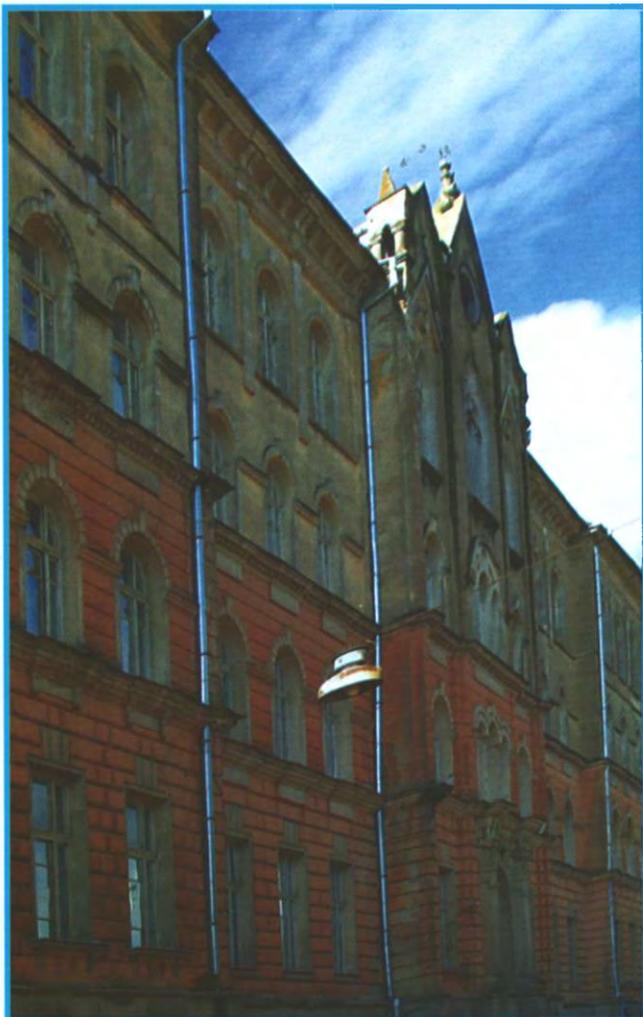

Наукова діяльність Ужгородського національного університету спрямована на виконання фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт з пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки (за рахунок бюджетних асигнувань, за програмами міжнародного науково-технічного співробітництва, державними науково-технічними програмами, госпдоговорами із замовниками наукової продукції, комплексними кафедральними науковими планами) на підтримку, розвиток та ефективне використання науково-технічного потенціалу університету, підготовку науково-педагогічних кадрів високої кваліфікації, підвищення рівня навчального процесу в університеті.

**Проректор з наукової роботи УжНУ
д.ф.-м.н., проф. Студеняк І.П.**

Науково-дослідна робота в Ужгородському університеті є не менш важливою діяльністю його колективу поряд з навчанням студентів. Вона дозволяє реалізувати науковий потенціал співробітників, підвищувати їх професійний рівень, вносити вклад у розвиток економіки України. На наукових традиціях кафедр із використанням їхніх лабораторних баз здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів університету.

Виконання науково-дослідних робіт із залученням студентів дозволяє планувати реальну тематику курсових і дипломних проектів, забезпечує можливість участі сту-

дентів у підготовці студентських наукових праць, проведення наукових конференцій, винахідницьку діяльність.

Науковими колективами університету виконуються науково-дослідні роботи, що фінансуються з держбюджету Міністерства освіти і науки України, промисловими підприємствами за господарськими договорами. Роботи мають фундаментальний і прикладний характер у галузі пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки України, як, наприклад, “Збереження довкілля та сталий розвиток”, “Новітні біотехнології, діагностика і методи лікування найпоширеніших хвороб”, “Нові речовини і матеріали” тощо.

Установою університету, яка об’єднує його наукові підрозділи, є науково-дослідна частина (НДЧ), її основні структурні підрозділи — науково-дослідні інститути, науково-дослідні лабораторії і кафедральні наукові групи. Начальник НДЧ — к.ф.-м.н. М.Ю.Баран. Для забезпечення планування організації наукових досліджень і розробок, формування перспективних планів і напрямків досліджень та їх супровід, у складі виробничої групи НДЧ функціонує ряд науково-організаційних і допоміжних підрозділів, зокрема відділ організації і впровадження результатів наукових досліджень, відділ науково-технічної інформації, патентно-ліцензійний відділ.

Відділ організації і впровадження результатів наукових досліджень:

- формування тематичного плану НДР університету;
- організація, забезпечення і контроль заходів щодо виконання на належному рівні тематичного плану НДР університету;
- підготовка щорічних звітів про наукову діяльність університету згідно з існуючими вимогами їх представлення у Міністерство освіти і науки України;
- кадрове забезпечення наукової діяльності університету;
- формування фонду стандартів, технічних умов, методик вимірювання та іншої нормативно-технічної документації, якою регламентується наукова діяльність;
- розробка необхідної нормативно-правової і нормативно-технічної документації для регламентації і регулювання науково-дослідної діяльності в університеті та впровадження її у практику.

Відділ науково-технічної інформації:

- здійснює державну реєстрацію держбюджетних і госпдоговірних науково-дослідних робіт, проводить нормоконтроль звітів та інформаційних документів, комплектує банк даних про виконані науково-дослідні роботи;
- веде підготовку рекламних матеріалів, інформує та організовує участь університету в міжнародних та національних виставках;
- розробляє інформаційно-адресну карту УжНУ;
- здійснює пошук, аналіз, відбір і оперативний доступ науковців університету до інформаційних матеріалів;
- організовує пропаганду досягнень науки, техніки і передового досвіду вищої школи шляхом інформування про міжнародні, національні, університетські наукові конференції і семінари через Інтернет;
- видає каталог наукових досягнень університету з метою їх пропаганди і впровадження на підприємствах України та за її межами.

Патентно-ліцензійний відділ:

- оформляє та подає матеріали заявок на винаходи до Держдепартаменту інтелектуальної власності України;
- оформляє матеріали для видачі свідоцтв на раціоналізаторські пропозиції;
- здійснює методичну допомогу в проведенні патентних досліджень на всіх етапах виконання науково-дослідних робіт;
- веде листування з Інститутом промислової власності щодо запитів кваліфікаційної експертизи по заявках на винаходи;
- комплектує патентний фонд УжНУ офіційними бюлетенями «Промислова власність», виданнями Державного патентного відомства України.

За період з 1991 р. Ужгородським національним університетом, як заявником, одержано понад 200 патентів України. Ведеться активна робота по продажу ліцензій на використання винаходів, власником яких є університет.

Науково-дослідний інститут фізики і хімії твердого тіла

Інститут утворено в 1992 році на базі Проблемної науково-дослідної лабораторії синтезу і комплексних досліджень напівпровідникових речовин складної сполуки. Тепер це найбільший науковий підрозділ УжНУ з розвинутою матеріальною базою і кваліфікованим кадровим складом. Інститут включає три відділи та лабораторію теоретичних досліджень, в яких загалом працює понад 60 співробітників. Очолює інститут доктор фізико-математичних наук, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, професор Ю.М.Височанський.

Лабораторія теорії багатокомпонентних структур (зав. лаб. — к.ф.-м.н. Л.Ю.Хархаліс)

Основними напрямками роботи теорлабораторії є розрахунки з перших принципів електронних і фононних спектрів складних кристалів, у тому числі сильноанізотропних (шаруватих та ланцюжкових), розрахунки спектрів локальних збуджень у таких матеріалах, теоретичний аналіз спектрів елементарних збуджень у надгратках із складним просторовим профілем потенціалу. Іншими напрямками робіт є симетрійний аналіз елементарних збуджень анізотропних напівпровідників у концепції мінімальних комплексів зон та аналіз динаміки ґратки складних багатокомпонентних кристалів у надпросторовій концепції.

Відділ фізики твердих фаз складних сполук (зав. відділом — д.ф.-м.н. О.О.Грабар)

Відділ проводить роботи з експериментальних досліджень властивостей напівпровідникових кристалічних та аморфних сполук з метою вивчення їх фундаментальних властивостей та можливостей практичного застосування як первинних перетворювачів та функціональних елементів — теплових, оптичних та акустичних приймачів, термоелектричних матеріалів, активних середовищ для запису і обробки інформації. Головними об'єктами досліджень є халькогенідні та галогенідні монокристали з різним типом структурного впорядкування, включаючи сегнетоелектрики, сегнетоеластики, нелінійно-оптичні, суперіонні кристали; монокристали лейкосапфіру високої якості, халькогенідні скла та плівки на їх основі, текстури та композити на основі кристалічних матеріалів. Основними методиками досліджень є коливна, оптична та діелектрична спектроскопія, акустооптичні, нелінійнооптичні та голографічні методики, електрофізичні дослідження та інші.

Одним з провідних напрямків прикладних досліджень є розробка технологічних методів одержання та контролю параметрів високоякісних монокристалів сапфіру великих розмірів, котрі знаходять упровадження в промисловому виробництві цих монокристалів на підприємстві "Технокристал" (м.Ужгород), яке очолює д.ф.-м.н., професор Д.І. Блецкан.

Відділ фізики і технології тонкоплівкових структур (зав. відділом — к.ф.-м.н. М.Ю.Січка)

Роботи відділу спрямовані на розробку та створення волоконно-оптичних датчиків рефрактометричного та абсорбційного типів для вимірювання оптичних параметрів матеріалів, визначення температури, тиску та інших фізичних величин в умовах сильних електромагнітних полів, іонізуючих випромінювань та агресивних середовищ. Створено та впроваджено в лікувальних закладах області програмно-апаратний комплекс для моніторингу аерозольних лікувальних середовищ, в якому використано розроблені волоконно-оптичні датчики концентрації та дисперсності аерозолів. У відділі розроблена технологія вирощування галофільних бактерій та методика виділення з них пурпурних мембран, що містять світлочутливий органічний матеріал бактеріородопсин. Ведуться роботи у напрямку створення плівкових світлочутливих структур бактеріородопсину, а також розробка волоконно-оптичних та інтегрально-оптичних структур на основі світлочутливих неорганічних халькогенідних та біополімерних матеріалів.

Відділ хімії твердого тіла (зав. відділом — к.х.н. С.Ф.Мотря)

Дослідження відділу хімії твердого тіла спрямовані на розробку фізико-хімічних основ синтезу та одержання монокристалів, композитів і керамік на основі тернарних та більш складних халькогенідних, галогенідних і халькогалогенідних сполук із заданими оптичними та нелінійними параметрами на вивчення характеру фізико-хімічної взаємодії в складних багатокомпонентних системах, встановлення кристалічної структури досліджуваних матеріалів, дослідження електронно-іонних процесів на контактах змішаного електронно-іонного провідника з електролітами та металами.

Науково-дослідний інститут фітотерапії

Головні напрямки діяльності інституту:

- розробка фітопрепаратів для профілактики і лікування хворих з патологією внутрішніх органів, обумовленою впливом малих доз іонізуючого випромінювання;
- випуск малими партіями розроблених фітопрепаратів та фітопродуктів;
- розробка комп'ютерних експертних систем діагностики, прогнозування та оптимальної фітотерапії;
- розробка нових інструментальних методів діагностики передпухлинних та пухлинних станів.

*НДІ фітотерапії створено в 1992 році.
Директор — доктор медичних наук,
професор О.М.Ганич.*

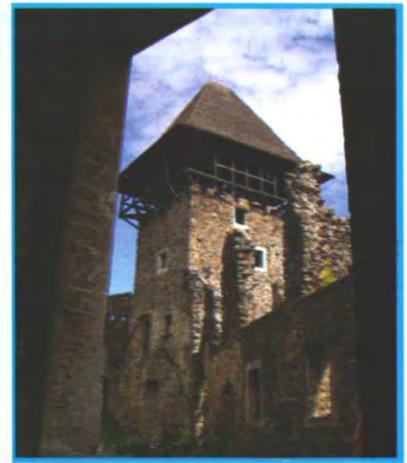
НДІ фітотерапії досліджено:

- вплив на імунну систему 100 екологічно чистих лікарських рослин флори Закарпаття;
- отримано детальну динамічну характеристику Т- і В- ланок імунітету та сенсibilізованості організму серед дорослого та дитячого контингентів на фоні хронічної радіонуклідної дії через різні проміжки часу після Чорнобильської катастрофи;
- вивчено стан вітамінної забезпеченості опромінених малими дозами радіації людей;
- розроблено оптимальні композиції рослинних компонентів (фіточаї «Карпати», «Кратефіт», «Фітохрусти», «Фітодраже», «Фітосорб», «Ехінофіт» та ін.), призначені для цільового впливу на організм хворого з певною гастроентерологічною нозологією шляхом цілеспрямованої фітотерапії.

Науково-дослідний інститут карпатознавства

Інститут, організований у 1992 році, виконує фундаментальні та прикладні науково-дослідні роботи, спрямовані на вивчення археології, історії, етнографії, політології, фольклористики, мовознавства, літературознавства, історії мистецтва Закарпаття в його взаєминах із Карпатським регіоном у цілому. Директор — доктор історичних наук, професор В.Г.Котигоршко.

З початку становлення Інституту як наукового підрозділу університету домінантою було вивчення давньої історії Верхнього Потисся у взаємозв'язках із сусідніми та більш віддаленими регіонами Карпато-Дунайського ареалу. Безпосередні контакти з науковими установами суміжних країн (Словаччина, Угорщина, Румунія), проведення спільних конференцій, симпозіумів, створення міжнаціональних археологічних експедицій, спільні публікації матеріалів, – усе це дозволило створити об'ємний банк даних з давньої історії Верхнього Потисся і вважати регіон одним з найбільш вивчених на території Карпато-Дунайського ареалу в межах 1 млн. років тому до IX ст. н.е.

Саме завдяки спільній роботі археологів університету й археологів – палеолітників Музею природи АН України (керівник д.і.н. В.М.Гладілін) була відкрита біля села Королево стоянка первісної людини, що оцінюється як пам'ятка європейського значення.

Роботи, проведені в 70-80-х рр. XX ст. експедицією УжДУ на чолі з проф. Е.А.Балагурі, дозволили створити канву історичного розвитку Верхнього Потисся від V тис. до н.е. до появи ранніх слов'ян у VI – VII ст. н.е. Наприкінці XX – на початку XXI ст. ученими Інституту з'ясовано чимало проблем, пов'язаних з етнокультурною та племінною приналежністю населення регіону VI ст. до н.е. – VI ст. н.е.

Накопичення величезного фондowego матеріалу (більше 100000 одиниць) уможливило створення Археологічного музею університету як самостійного підрозділу (директор – к.і.н. І.А.Прохненко).

Разом з археологами свій вклад у розвиток наукового потенціалу Інституту внесли фахівці з етнології, нової та новітньої історії. У рамках договору про прикордонне наукове співробітництво між УжНУ й історичним повітовим музеєм м. Сату Марє (Румунія)

були проведені експедиції по вивченню етнічних меншин Закарпаття: волохів і німців краю та суміжної території Сату Марського повіту Румунії.

Проблеми нового і новітнього часу розкривалися при дослідженні теми "Соціально-економічний, етнополітичний і культурний розвиток Карпатського ареалу XVIII – XX ст."

Результати тринадцятирічної діяльності НДІ карпатознавства відображені в 33 збірниках "Карпатика - Carpatica", у наукових вітчизняних і закордонних виданнях, ряді монографій.

"Стіни" Інституту виплекали п'ятьох кандидатів і двох докторів історичних наук, у тому числі й ректора нашого університету М.М.Вергеша.

НАУКОВІ ПІДРОЗДІЛИ УЖНУ

Інститут державного управління та регіонального розвитку

Процеси державної та регіональної політики в країні повинні бути поставлені на наукову основу. Ужгородський національний університет, що має найбільший науковий потенціал у Закарпатській області, не має морального права пасивно спостерігати за процесами, які сьогодні проходять у нашому суспільстві. Від критики ми повинні перейти до активної участі у розв'язанні проблем. Саме тому завдяки активній роботі проф. Яреми В.І. та доц. Палінчака М.М. у червні 1997 року в нашому університеті був створений науково-дослідний Інститут державного управління та регіонального розвитку.

Мета Інституту — забезпечувати наукові та консультаційні послуги для органів державної влади та місцевого самоврядування.

Основні напрямки діяльності інституту:

- аналіз теоретичних проблем державного управління та пошук оптимальних шляхів їх вирішення;
- вивчення впливу державної політики на розвиток регіону та вироблення альтернативних моделей для прийняття оптимальних рішень в цій сфері;
- розробка програм підвищення кваліфікації та підготовки державних службовців різних категорій;
- консультативна, експертна, інформаційно-технічна допомога органам державного управління, місцевого самоврядування, громадським організаціям, бізнесовим структурам;
- публікація навчальних посібників, довідників, теоретичних досліджень;
- упровадження інформаційних технологій у діяльність органів державного управління та місцевого самоврядування;
- складання бізнес-планів на замовлення;
- вироблення комплексних програм територіального розвитку.

Відкриття Інституту стало можливим завдяки реалізації трирічної програми між Університетом

Директор: Палінчак М.Н. — к.і.н.

Співробітники: Ярема В.І. — д.е.н., Лемак В.В. — д.ю.н., Лендєл М.О. — к.і.н., Скоблик В.П. — к.і.н., Слава С.С. — к.е.н.; Сочка К.А., Калинич І.Й., Алмаші І. М. — викладачі кафедри господарського права; Алмаші М.М. — к.ю.н.; Борейко Л.О. — викл. кафедри кримінального права; Товт В.А. — к.пед.н., Жиленко Р.В. — к.і.н.

Джоржія (США) та УЖДУ. Створена непогана технічна база, сформувався чудовий колектив молодих, амбіційних науковців, які є непоганими спеціалістами з різних напрямків державного управління, зокрема з питань аналізу політики та прийняття рішень, менеджменту державного управління, персонал-менеджменту, місцевого економічного розвитку, регіональної політики, правових основ місцевого самоврядування та ін.

Інститутом випущено 5 колективних праць, 8 збірників матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій, більше 70 методичних розробок з актуальних проблем державного управління. Науковці Інституту випускають науковий збірник „Регіональні студії”.

НАУКОВІ ПІДРОЗДИЛИ УЖНУ

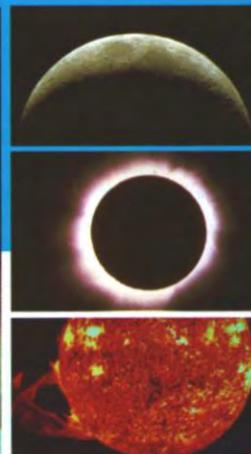
ПНДЛ фізичної електроніки з лабораторією космічних досліджень

Лабораторія відкрита 1965 року, вона була першою науковою установою в університеті. В 1981 р. частина її кадрів і матеріальної бази стали основою для відкриття філіалу Інституту ядерних досліджень АНУ (згодом – Інститут електронної фізики НАНУ)

У структурі лабораторії окрім трьох відділів, у яких проводяться експериментальні й теоретичні дослідження в галузі фізичної електроніки, є також лабораторія космічних досліджень, створена наприкінці 60-х років на базі Станції оптичних спостережень за штучними супутниками Землі, що діяла з 1957 року. Основні напрямки наукової діяльності підрозділів Лабораторії:

Лабораторія оснащена сучасною експериментальною технікою, зокрема надвисоковакуумними установками з електронними та іонними пучками, високочоточними оптичними приладами та детекторами випромінювання, гамою різних лазерів, телескопом з діаметром дзеркала 1 м тощо.

Відділ емісійної електроніки. Науковий керівник – д.ф.-м.н., проф. Поп С.С. – дослідження закономірностей і механізмів емісійних явищ при опроміненні поверхні твердих тіл і плівок іонами, електронами і фотонами, створення оптичних методів діагностики поверхні, вивчення взаємодії плазми з поверхнею першої стінки термоядерних реакторів.

Відділ квантової електроніки. Науковий керівник – д.ф.-м.н., проф. Шимон Л.Л. – вивчення фізики процесів у плазмі потужних газових лазерів високого тиску на ексимерних та інших молекулах.

Відділ електрон-атомних зіткнень. Науковий керівник – д.ф.-м.н., проф. Шафраньош І.І. – дослідження процесів непружних взаємодій електронів з нормальними та метастабільними атомами металів, а також з молекулами нуклеїнових кислот та металгалогенідів.

Лабораторія космічних досліджень. Науковий керівник – к.ф.-м.н. Єпішев В.П. – спостереження за штучними та природними небесними тілами, дослідження навколишнього простору.

Центр гунгарології

Протоколом про співробітництво між Міністерством культури і освіти Угорської республіки та Державним Комітетом СРСР з народної освіти 21 жовтня 1987 року було прийнято рішення про створення на базі кафедри угорської філології Ужгородського державного університету Центру (Інституту) гунгарології.

Мета Центру гунгарології – підтримувати і координувати наукову, педагогічну роботу, а також іншу діяльність у галузі досліджень угрознавчих дисциплін в Україні, сприяти згуртуванню і співробітництву дослідників, викладачів та спеціалістів, які працюють у галузях цих наук у вузах, наукових установах, школах, видавництвах та редакціях на території України, а також поживляти всебічне дослідження українсько-угорських міжмовних, міжлітературних та міжкультурних контактів на різних рівнях.

Першочерговим завданням Центру гунгарології було укладання бібліографії праць науковців нашого університету, які займалися і продовжують досліджувати питання угрознавства. У цьому покажчику є 1465 позицій наукових праць; бібліографія науковців України та інших республік колишнього Союзу подані в окремій книжці. Вийшов з друку і вагомий покажчик праць П. Лизанця.

Тематика наукових досліджень

Відомо, що контакти угорського населення Закарпаття зі слов'янським і неслов'янським населенням мають глибоке багатовікове коріння, однак дослідження цих безпосередніх взаємозв'язків як у мовному, так і в історичному аспектах часто позначались суб'єктивністю. Тому першим важливим кроком вважалось обговорення наукових проблем, якими повинен займатися Центр. Це питання не було важким, адже кафедра угорської філології, на базі якої був створений Центр, уже з 1966 року активно приступила до розробки ряду наукових проблем з угористики: 1) дослідження угорських говорів Закарпаття як в описовому, так і в лінгвогеографічному аспектах; 2) дослідження усної народної творчості та етнографії; 3) угорсько-українські міжмовні та міжлітературні контакти; 4) дослідження угорськомовної літератури Закарпаття та інші. Всі ці питання були включені до перспективного плану наукових досліджень Центру гунгарології, а дещо пізніше з 1991 року – до плану були включені і питання про відновлення історичних

назв населеним пунктам Закарпаття, де компактно проживає населення угорської національності, та дослідження топонімів і гідронімів Закарпаття.

Центром гунгарології проведено понад 10 міжнародних конференцій:

Постійним друкованим органом є журнал „Acta Hungarica”, заснований у 1990 році. На сьогодні вийшло 14 номерів, у яких українською, російською, угорською, німецькою, англійською та французькою мовами опубліковано 264 наукові статті, із них 130 статей з мовознавства, 65 з літературознавства, 40 з історії та археології, 20 з педагогіки та народної освіти і 10 з етнографії.

Центром гунгарології видано ряд монографій та багато статей, серед них наукові праці з міжмовних та міжлітературних контактів, лінгвогеографії, лексикографії, угорської діалектології, етнографії, топонімії, гідронімії, історії та археології інші.

Центр гунгарології з першого ж року функціонування встановив тісні контакти з науковими закладами Москви (Інститут слов'янознавства та балканістики, Інститут російської мови), Києва (Інститут мовознавства ім. О. Потебні, Інститут літературознавства, Київський національний університет), а також з науковими закладами та вузами Угорщини, зокрема Інститутом мовознавства та Інститутом літературознавства АН Угорщини, з Міжнародним Товариством з угорської філології, дещо пізніше – з Міжнародним Центром гунгарології в Будапешті, з Центром гунгарології в Римі, Парижі, в Гамбурзі, а також з вузами Угорщини: Дебреценським, Сегедським та Будапештським університетами, з Сегедським, Ніредьгазьким та Пийчським педінститутами. Ці контакти тривають і донині. Конкретні офіційні договори підписані директором Центру гунгарології УжНУ з кафедрою угорської мови Будапештського університету та кафедрою етнографії Дебреценського університету. Є також загальноуніверситетський план співробітництва з вузами Угорщини.

Міжвідомча науково-дослідна лабораторія охорони природних екосистем

Міжвідомча науково-дослідна лабораторія охорони природних екосистем створена у 1993 р. при кафедрі ботаніки УжНУ. Науковий керівник — доктор біологічних наук, професор В.І. Комендар

Одним із основних напрямків діяльності МНДЛ ОПЕ є проведення созологічних, флористичних, фітосоціологічних, популяційно-біологічних, цитогенетичних досліджень Українських Карпат на основних структурних рівнях організації: популяційному, видовому та ценотичному. Важливим аспектом діяльності є запровадження моніторингу популяцій загрожуваних видів рослин Кар-

пат, оцінка їх стану шляхом використання комплексу апробованих та адаптованих методів діагностики, дослідження індикаційної цінності популяційних характеристик для обґрунтування диференційованих підходів до розробки та оптимізації природоохоронних заходів та екологічно обґрунтованого природокористування.

Проводяться наукові дослідження у рамках оптимізації та вдосконалення структури й режиму регіональної екологічної мережі. Співробітниками Лабораторії розроблено пропозиції щодо створення Національного природного парку «Іршавський рай» та Регіонального ландшафтного парку «Притисянський» як складової частини Транскордонної природоохоронної території «Тисянська Долина», а також багатьох інших об'єктів природно-заповідного фонду Закарпаття різного рангу. Деякі з цих пропозицій упроваджені відповідними державними установами. В рамках міжнародного проекту «Приполонинні ліси Карпат: менеджмент та збереження для сприяння сталому розвитку регіону» обґрунтовано наукові засади збереження біорізноманіття, ренатуралізації верхньої межі лісу та підвищення водо- і ґрунтозахисних функцій приполонинних лісів Української частини Карпат.

За наслідками досліджень співробітниками лабораторії опубліковано понад 250 праць у закордонних, національних та регіональних наукових виданнях. З ініціативи та активної участі співробітників лабораторії проведені три науково-практичні конференції (Ужгород, 1996; Синеvir, 1998, 1999), видрукувані збірники матеріалів конференцій.

Упроваджені у виробництво закарпатський «Бальзам Комендаря», який отримав знак Товариства Червоного хреста України. На базі МНДЛ ОПЕ сформовано науковий напрямок популяційної ботаніки, який було визнано на XI з'їзді Українського ботанічного товариства (2000).

Аспірантура, докторантура. Спеціалізовані вчені ради

Підготовка наукових кадрів здійснюється в основному через аспірантуру на 55 кафедрах за 50 спеціальностями. Щорічно в аспірантурі навчається близько 180 осіб, з них приблизно 90-100 з відривом від виробництва.

В університеті функціонує докторантура зі спеціальностей:

- 01.04.10 - фізика напівпровідників і діелектриків
- 02.00.01 - неорганічна хімія
- 03.00.16 - екологія
- 14.01.01 - акушерство і гінекологія

При університеті працюють чотири спеціалізовані ради з:

- фізико-математичних наук
- філологічних наук
- економічних наук
- історичних наук

по захисту кандидатських дисертацій із спеціальностей:

- українська мова
- фінно-угорські та самодійські мови
- всесвітня історія
- історія України
- економіка підприємства і організація виробництва
- організація управління, планування та регулювання економікою
- фізика напівпровідників та діелектриків
- фізична електроніка

Наукова бібліотека

Наукова бібліотека Ужгородського національного університету — найбільша в Закарпатті скарбниця літератури з різних галузей знань, важливий підрозділ вузу, від рівня якого залежить і постановка навчального процесу, методичної та наукової роботи. Створена на базі колишньої єпископської та Ужгородської міської бібліотек у жовтні 1945 року.

На початок лютого 1946 р. бібліотечний фонд нараховував 43 500 примірників книг, з яких 2500 підручників.

Велику допомогу у комплектуванні літературою бібліотеки молодого вузу надали російські і українські вузи: Москви і Києва, Саратова і Львова, Ленінграда і Харкова та ін.

Сьогодні фонди бібліотеки - це навчальна і наукова, художня і науково-популярна література, книги з мистецтва і спорту, бібліографічні і довідкові посібники, велика кількість періодики, реферативних журналів, збірників, інших інформаційних видань. Бібліотека одержувала багато серійних видань, в тому числі ЖЗЛ, «Літературний портрет», «Бібліотека історичної прози», «Бібліотека української класики», «Класики зарубіжної літератури», «Перлини світової лірики», «Літературные памятники», «Эврика» та інші серії.

Комплектування бібліотеки здійснюється у

відповідності з профілем вузу шляхом оброблення тематичних планів книжкових видавництв. Щорічно нові надходження склали 35-40 тис. примірників літератури. Бібліотека одержувала та зберігає 686 назв журналів, 40 назв газет, 90 назв інформаційних видань. Це різноманітні вітчизняні та зарубіжні видання. З 1985 року бібліотека одержувала мікрофільми на 101 назву фізичних, хімічних, математичних журналів. До послуг читачів для роботи з мікрофільмами придбано 3 читальних апарати (Пентакта-Л -100).

З метою збагачення книжкових фондів здійснюється безкоштовний книгообмін з бібліотеками вузів нашої країни та рядом бібліотек зарубіжних держав:

Бібліотека Пряшівського університету (Словаччина);

Бібліотека Музею української культури у Свиднику (Словаччина);

Бібліотека АН Угорщини;

Бібліотека ім. Сечені (Угорщина); Центральна бібліотека ім. Лучіан Благо у Клуж-Напока (Румунія); Університетська бібліотека Тимосоара (Румунія);

Бібліотека ім. Карлова у Празі (Чехія).

У бібліотеці запроваджено такі новітні технології:

- створення та підтримка електронного каталогу нових надходжень літератури починаючи з 2000 р.;

- здійснюється ретроспективна конверсія каталогу в машиночитану форму (з 1991 р.);

- створюється повнотекстова електронна база «Наукових вісників УжНУ». Пропонуються тексти статей деяких номерів Наукового вісника (Педагогіка, Соціальна робота, Економіка, Фізика, Математика) у форматі PDF. Структура інформаційних послуг, що надаються бібліотекою такі:

- надання інформації (розсилка електронною поштою) деканатам та кафедрам УжНУ про нові надходження літератури до бібліотеки за поточний місяць;

- допомога у створенні бібліографічних покажчиків, як альтернативу друкованій продукції.

Вдосконалюється створена раніше Web – сторінка (www.univ.uzhorod.ua/~library/), що дає можливість з будь-якого комп'ютера встановленого вдома чи в УжНУ, використовувати необхідну для себе інформацію. На Web- сторінці можна знайти повну інформацію про бібліотеку та історію її розвитку, про відділи та ресурси бібліотеки, а саме: список періодики за поточний рік в усіх філіалах бібліотеки, наукові вісники в електронному вигляді та інформацію про доступ до повнотекстових баз даних (електронних журналів, доступ до яких має УжНУ в межах проекту INTAS), зарубіжних видавництв: SPRINGER, BLAKWELL, KLUWER.

Бібліотека систематично аналізує свою роботу, зосереджує свої сили на поліпшенні комплектування фондів достатньою кількістю необхідної для забезпечення навчального і наукового процесу літератури, її максимальному використанні і збереженні, підвищенні рівня виховання, створення умов для самостійної роботи студентів із книгою, підвищенні культури обслуговування, наукової організації праці.

НАУКОВІ ПІДРОЗДІЛИ УЖНУ

Тел. 3-31-79

БІЗНЕС-ЦЕНТР УЖНУ

Метою створення Бізнес-центру була підготовка нового покоління успішних підприємців у Закарпатській області, розвиток освітнього, технічного та людського потенціалу, створення передумов для місцевого та регіонального економічного процвітання.

Бізнес-Центр має конкурентні переваги, пов'язані, по-перше, з тим, що він створений саме на базі Ужгородського національного університету, а це викликає довіру до програм і послуг. По-друге, відповідно з дослідженнями та аналізом ринку, проведеними співробітниками Бізнес-центру, його послуги мають цінні конкурентні переваги. І, нарешті, контакти УжНУ з різноманітними навчальними закладами на Заході дозволяють залучати світовий досвід та здійснювати спільні програми.

Активність Бізнес-центру УжНУ розвивається за чотири основними напрямками. Перший – практична допомога підприємцям-початківцям при створенні підприємства і складанні бізнес-планів. Другий – академічна діяльність навчального та консультативного характеру. Клієнтам пропонується кілька програм, які орієнтовані на перепідготовку і перекваліфікацію спеціалістів. Бізнес-центр допомагає як підприємцям, так і тим, які залишилися без роботи, знайти себе в умовах ринкової економіки. І нарешті, – науково-дослідна та видавнича діяльність Бізнес-центру, в рамках якої опубліковано підручник з управління малим бізнесом.

Бізнес-центр УжНУ обладнаний найсучаснішим комп'ютерним класом, має доступ до Інтернету через супутниковий зв'язок. Ми надаємо слухачам наукові консультації із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій, і вони є найбільш поширеними серед клієнтів Бізнес-центру. Використання сучасних методів відображення інформації, зокрема проектора та відеодвіжки, дають змогу проводити заняття на світовому рівні. Літера-

тура, отримана від колеґ із Центральноконектикутського університету, поповнила бібліотеку Бізнес-центру. Популярністю користується нова програма Бізнес-центру з надання наукових консультацій з комп'ютеризованого бухгалтерського обліку, яка включає основи бухгалтерського обліку, основи комп'ютерної грамотності та вивчення роботи з програмою 1С. Менеджером програми комп'ютеризованого бухгалтерського обліку є викладач кафедри "Обліку та аудиту", доцент, кандидат економічних наук Ножова Галина Миколаївна.

Однією з найбільш потужних програм є організація бізнес-стажування підприємців Закарпаття у Назарецькому коледжі міста Рочестер. У ході цієї програми наші підприємці мають змогу не лише набути нового досвіду, але й установити зв'язки з представниками ділового світу української діаспори США.

Очолює Бізнес-центр доцент, кандидат економічних наук Кубиній Наталя Юріївна, яка пройшла стажування в бізнес-центрах США та Великобританії. Це дозволяє організувати програми, які відповідають передовому досвіду.

У Бізнес-центрі УжНУ задіяно потужний потенціал спеціалістів. Лише на кафедрі «Економіки, менеджменту та маркетингу», яка бере безпосередню участь у реалізації програм, шість докторів наук. Завідувач кафедри Мікловда Василь Петрович є членом-кореспондентом Національної Академії Наук України. До роботи в Бізнес-центрі залучені доценти та викладачі кафедр обліку та аудиту, фінансів, банківської справи. Серед найбільш активних учасників програм Бізнес-центру слід назвати таких викладачів економічного факультету: доцента, кандидата економічних наук Даньківа Й.Я., доцента, кандидата економічних наук Ножову Г.М., викладачів Завадяка Р.І., Гапак Н.М., а також викладачів математичного факультету – доцента Короля І.І. та Совгу Т.С, яка нині є менеджером програми надання наукових консультацій з комп'ютерної грамотності, Повідайчика М.М., Козака М.І.

На базі Бізнес-центру завершена робота над навчальним посібником, який присвячений проблемам і особливостям підприємництва та малого бізнесу. Ця робота здійснювалася спільно професорсько-викладацьким

складом Ужгородського національного університету та Лютонського університету (Великобританія). Представники української сторони розкривали суть конкретної теми і проблем, пов'язаних із нею, притаманних українському бізнесу, а представники англійської сторони, в свою чергу, доповнювали матеріал характерними ознаками малого бізнесу на Заході та тим досвідом, який ними уже напрацьовано. Матеріал подається паралельно українською та англійською мовами, тобто студенти зможуть не лише почерпнути нові знання, а й вивчати або вдосконалити іноземну мову. Така робота є цікавою та актуальною, оскільки на сучасному етапі в нашій економіці на рівні держави все більше уваги приділяється розвитку і підтримці малого бізнесу. В економічно розвинутих країнах уже давно дійшли розуміння того, що малий бізнес – це важлива складова економіки країни. Адже це саме той сектор, який ефективно задовольняє потреби споживачів, оперативно реагує на зміну їх запитів, легко пристосовується до різних нововведень, забезпечує конкурентне середовище, під впливом якого йде самовдосконалення та самореалізація особистості, що економічно вигідно як для власників, так і для держави. (<http://bsc@univ.uzhorod.ua>)

НАУКОВІ ПІЖРОЗДІЛИ УЖНУ

Тел. 61-48-04

Інформаційно-обчислювальний центр

У 2000 році, з метою більш оперативного надходження інформації, проведено об'єднання обчислювального центру з Інтернет-центром.

Сучасний інформаційно-обчислювальний центр об'єднує п'ять лабораторій:

- впровадження та експлуатації задач і підприємств системи АСУ ВУЗ;
- розробки та впровадження сучасних мов програмування, підси-

- стем системи АСУ ВУЗ;
- створення локальних мереж зв'язку;
- інтернет-технологій;
- автоматизації бібліотечних процесів.

Основне призначення центру — упровадження сучасних інформаційних технологій у навчальний процес, наукові дослідження та управління університетом.

Загальноуніверситетська лабораторія радіаційної безпеки та радіоактивних ізотопів

Утворена на базі лаб. радіоізотопів у 1977-79 рр. і виросла до міжрегіональної науково-практичної лабораторії, діяльність якої поширилась на ВУЗи та підприємства й організації Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської, Одеської областей, де надавалась практична допомога у таких напрямках: налагодження системи радіаційної безпеки, зниження рівнів опромінення персоналу і населення, засоби контролю, експертиза технічних завдань і проектів, контроль якості захисних споруд і пристосувань, радіаційний контроль при експлуатації приладів і установок, індивідуальний дозконтроль, вивчення залежності рівнів випромінювання від технологічних процесів, розробка технологій контролю за випромінюванням, дозові навантаження населення від природних і техногенних факторів, методика організаційно-технічних заходів щодо ліквідації аварій та їх наслідків, методи та засоби визначення індивідуальних та колективних доз опромінення, використання радіонуклідів у народному господарстві і науці тощо.

Враховуючи успішну роботу з питань радіаційної безпеки, за наказом Міносвіти СРСР у 1979-86 рр. при університеті було проведено три загальнодержавні науково-практичні конференції з питань радіаційної безпеки, а в 1988 р. - засідання Наукової ради ДКНТ та ВЦСПС з проблем «Охорона праці» (секція «Радіаційна безпека»).

До аварії на ЧАЕС лабораторія здійснювала моніторинг довкілля в області, що дало можливість в 1986 р. швидко оцінити наслідки Чорнобильської катастрофи для Закарпаття і скласти посткатастрофну карту забруднень, а це дало змогу обласній владі застосувати ряд своєчасних запобіжних заходів щодо уникнення опромінення населення.

Співробітники лабораторії після аварії на ЧАЕС за завданням влади виконали значні об'єми робіт як у зоні аварії, так і в межах Закарпаття. Один із результатів цієї роботи - ліквідація великого забруднення урановими рудами майданика на залізничній станції Мукачево, звідки було вивезено для захоронення до 24 залізничних ешелонів забруднених ґрунтів.

Лабораторія своїм передовим обладнанням та спеціалістами надавала значну допомогу в проведенні навчальних та науково-дослідних робіт співробітниками фізичного, хімічного та медичного факультетів (проф. Кіш П.П., Фабрі З.З., Балог Й.С., к. н. Погойда І.І., Калій В.В.). Працівники лабораторії мають низку наукових публікацій та одне авторське свідоцтво про винахід.

З 1989 р. до 1993 р. при лабораторії діяв науково-впроваджувальний кооператив «Дозиметрист» з упродовження в народне господарство наукових розробок, спрямованих на збереження довкілля — це регенерація травильних розчинів, феромони в сільському господарстві, ліквідація радіонуклідного могильника АН УРСР та ін. На отримані «Дозиметристом» кошти надана допомога для добудови біобазису в с.Колочава.

За свою роботу співробітники лабораторії неодноразово відзначені нагородами міністра освіти, обласної влади та адміністрації університету.

Сьогодні лабораторія продовжує активну співпрацю з державними установами Закарпаття.

Видавництво

З метою поліпшення видавничої діяльності, своєчасної реалізації плану видання навчально-методичної літератури, навчальних посібників, збірників наукових праць було створено видавництво УЖНУ.

Відділ забезпечує випуск періодичних видань УЖНУ, затверджених редакційно-видавничою радою. Зокрема видається «Науковий вісник УЖНУ» за спеціальностями: медицина, фізика, хімія, економіка, історія, математика, філологія, карпатика тощо.

Видавництво забезпечує випуск документації підрозділів університету.

Результати наукових досліджень

У галузі фізичного матеріалознавства на базі фоторефрактивного ефекту в кристалах реалізовано схему фазоспряжуючого дзеркала з оберненням хвильового фронту, що перспективно для застосування при корекції лазерних пучків, у швидких кореляторах зображень, а також в інших засобах обробки оптичної інформації. Розроблено механізми та моделі формування поверхневого рельєфу при голографічному записі інформації в багатощарових наноструктурах на основі халькогенідних склоподібних напівпровідників.

У галузі фізичної електроніки і теоретичної фізики вперше досліджено процеси з перерозподілом частинок у повільних зіткненнях багатозарядних іонів з атомами і двоатомними молекулами.

Розроблено фізичні основи методу кількісного безталонного елементного аналізу матеріалів на базі доплерівської томографії з лазерним збудженням вторинних атомів. Виявлено плазмонне випромінювання у вакуумному ультрафіолеті при бомбардуванні легкими іонами ряду металів. Вивчено фундаментальні характеристики ефективності електронного збудження та перерізи розрядів у хлорі, фреоні і їх сумішах з інертними газами. Встановлено, що плазма на сумішах газів є ефективним середовищем для ексимерно-галогенних ламп видимого і УФ-діапазонів.

У напрямку «Нові речовини і матеріали» розроблено технологію промислового вирощування нелегованих і легованих кристалів сапфіру діаметром 120-150 мм і вагою до 10 кг, створено необхідну технологічну базу. Виготовлено зразки основних видів продукції (сапфірові підкладки для гетероепітаксію кремнію і нітриду галію, оптичні вікна, призми, світловоди різних типорозмірів, годинникові скельця тощо). Вказані зразки у вигляді стенду «Кристали сапфіру та вироби з нього експонувалися на різних вітчизняних і міжнародних виставках (Росія, Німеччина, Індія, Китай) - керівник проф. Блецкан Д.І. Розробляється інноваційний проект на відпрацювання технології виготовлення діелектричних сапфірових підкладок для гетероепітаксії нітриду галію, необхідної для створення замкнутого циклу виробництва над'яскравих і кольорових світлодіодів в Україні. Оригінальні розробки захищено 6 патентами на винахід.

У галузі хімії синтезовано та досліджено характеристики нових поліметилових барвників. На їх основі запропоновано нові методики екстракційно-фотометричного аналізу ряду хімічних елементів. Уперше синтезовано похідні конденсованої системи триазолу з тіалольними гетероциклами і вивчено їх фізико-хімічні й біологічні властивості. Ряд досліджених сполук проявляють проти-пухлинні і гербіцидні властивості.

У галузі медичних наук отримано такі важливі результати.

- Розроблено алгоритм обстеження хворих на цироз печінки, що містить визначення параметрів центральної гемодинаміки як прогностичних критеріїв вибору методу хірургічної корекції портальної гіпертензії.
- Розроблено нові види селективних судинно-шунтуючих операцій. Розроблено сучасні методики лікування хворих з пухлинними захворюваннями головного мозку, лікування окремих дерматологічних захворювань.
- Розроблено ефективні лікувально-профілактичні біопрепарати для корекції природної йодної і йод-фторної недостатності.

У галузі біологічних наук.

- Сконструйовано бактеріальні біопротектори для очищення ґрунтів від різноманітних промислових забруднень.

Виділено ефективні бактеріальні ізоляти, які можуть бути використані в системах очистки води. Запропоновано ефективну схему очищення промислових стоків підприємств лісохімічного виробництва за допомогою комбінованої біологічної активної системи на основі нових штамів мікроорганізмів біодеструкторів та природних цемолітів Закарпаття.

- Отримано авторські свідоцтва на нові сорти лядвенцю ОВіМАРс-1 і ОВіМАРс-2, які занесені до Реєстру сортів рослин України. Вони мають значну перевагу над аналогами, пристосовані до умов Карпатського регіону і рекомендуються для використання у західних регіонах Карпат.

- Розроблено технологічний процес одержання бактеріородопсину і світлочутливих матеріалів та структури на його основі. Плівкові структури на основі бактеріородопсину можуть бути використані як реєструючі та світлоперемікаючі елементи, волоконно-оптичні розгалужувачі в технологічних процесах, екології, медицині.

- Створена в УжНУ технологічна база вирощування різних бактеріальних штамів і бактеріородопсину не має аналогів в Україні.

- Розроблено біопрепарат «Моноспорин-ПК» (протиклебсієльозний) для профілактики і терапії гострих шлунково-кишкових розладів бактеріальної етіології молодняка сільськогосподарських тварин та птиці; як пробіотик з виразною антитоксичною дією до різних токсичних сполук.

У галузі гуманітарних наук: на основі досліджень соціально-економічного, етнополітичного та культурного розвитку Карпатського регіону в другій половині XIX ст. та в XX ст. сформульована концептуальна модель розвитку історії Закарпаття. Простежуються основні етапи становлення і розвитку української національної ідеї на етнічних українських землях, державотворчі процеси в Карпатській Україні, які привели до проголошення Україною незалежності. Досліджено міжнародні та міжконфесійні процеси у Закарпатті та країнах Центральної Європи. Проведено комплексні дослідження лексики і семантики угорської літературної мови та її говорів у взаємозв'язках із неспорідненими мовами, які дозволяють краще розкрити історію, матеріальну і духовну культуру народів, що знаходяться між собою у контактах.

БОТАНІЧНИЙ САД

Ботанічний сад Ужгородського держуніверситету заснований у 1946 р. згідно з Постановою Ради Міністрів України і затверджений як об'єкт природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. Він займає площу 86,414 га на двох масивах: старому на вул. І.Ольбрахта, 6 – 3,194 га та новому – на вул. Красній, 23 – 83,22 га.

Засновниками ботсаду були професори Х. Ю. Руденко та Е. С. Ярошенко, першим директором – Х. Ю. Руденко з 1945 року, поєднуючи з цією посадою завідування кафедрою ботаніки; згодом директором ботсаду став В. Н. Грабарь.

Ботанічний сад є науково-дослідною, навчально-освітньою та природоохоронною установою і має за мету збереження, вивчення та збагачення рослинних ресурсів місцевої і світової флори шляхом створення нових і поповнення існуючих ботанічних колекцій.

Науково-дослідна робота в ботсаду проводиться за напрямками:

- вирішення теоретичних та практичних питань інтродукції та акліматизації рослин;
- розробка наукових основ збереження та охорони біологічного різноманіття, особливо рідкісних та зникаючих видів рослин;
- розробка наукових основ декоративного садівництва і ландшафтно-архітектури;
- створення бази даних для ЕОМ про колекційні фонди рослин регіону (рідкісних та корисних).

Відповідно до структури та наукових завдань співробітники ботсаду працюють над поповненням колекцій рослин видами природної флори шляхом збору насіння та рослин під час експедицій; виконують замовлення на насіння та посадковий матеріал; виявляють перспективні види і форми рослин для розмноження і використання їх у формуванні експозиційних ділянок; закладають ділянки рідкісних, зникаючих, лікарських та ефіроолійних рослин; розробляють агротехніку розмноження та вирощування рослин в умовах Закарпаття. Організація ботанічного саду така: партер з розарієм, оранжерея з теплицями, дендрарій, експозиції однорічних і багаторічних трав'янистих декоративних рослин, колекція рідкісних та зникаючих

Працівники ботанічного саду: директор – Д. Ю. Сойма; заст. директора – В. П. Чевська; завідувач відділу рослин закритої та відкритої ґрунту Г. Г. Бабенко; інженер В. П. Андрощук; 3 ст. лаборанти – Н. І. Копинець, Т. О. Гордубей, Р. І. Мураховська; 3 лаборанти – Л. В. Яковенко, Т. Ф. Талавири, Л. О. Сабовчик.

видів, що занесені в «Червону книгу України» тощо.

Найбільша експозиція ботсаду – дендрарій, створений за ботаніко-географічним принципом. У ньому нараховується більше 500 видів і форм деревно-чагарникових рослин, серед яких такі інтродуковані породи, як гінкго дволопатовий, брусоцеція паперова, тюльпанне дерево, шість видів магнолій, три форми вишні японської (сакури); з чагарників – 10 видів кизильників, три види вічнозелених барбарисів та ін. Своєю екзотичністю привертають увагу хвойні: секвойядендрон гігантський, метасеквойя, тис ягідний, 20 форм туї західної, кедр гімалайський, кунінгамія, криптомерія японська та ін.

В оранжереї зібрана колекція (близько 450 видів і форм) субтропічних і тропічних культур, інтродукованих в ботсаду. Найбільш перспективними серед них є: мушмула японська, азалія індійська, аукуба японська, пальми, сукуленти; проводиться відбір рослин для озеленення інтер'єрів та створення зимових садів.

Співробітниками ботсаду підтримуються тісні зв'язки з ботсадами України, країн СНД, Словаччини, Польщі, Чехії, Румунії, Угорщини, Німеччини, Іспанії, Франції, Італії, Англії, США, Японії. Здійснюється обмін науковою інформацією, насінним та посадковим матеріалом.

ЗООЛОГІЧНИЙ МУЗЕЙ

Зоологічний музей був відкритий у грудні 1945 року під назвою біозоологічний музей.

Перші експозиції музею були створені за рахунок експонатів колишніх Ужгородської, Мукачівської та Берегівської гімназій, а також вузів і музеїв Львова, Одеси, Томська, Москви, Ленінграда і Самарканда.

Колектив співробітників музею очолила К. Г. Несторенко, яка пропрацювала на цій посаді до 20 грудня 1947 року. Пізніше зоомузеєм завідували М. Я. Кучеренко В. С. Талпош, О. Є. Луговой, Л. Й. Киричук та Ю. І. Мателешко, І. І. Козуб. Нині цю посаду займає О. М. Бокшай, який згодом став заслуженим художником України, членом-кореспондентом Академії мистецьких наук. У розвиток зоомузею вкладена самовіддана праця багатьох спеціалістів, серед яких Е. К. Власова, В. І. Пономарчук, М. Й. Келентей, Л. Й. Киричук, І. В. Кушнір О. Є. Луговой та ін.

На сьогоднішній день у виставкових залах музею налічується до 5 тисяч зоологічних об'єктів. Крім того, музей має об'ємні фонди наукових колекцій, які не виставляються. В музеї представлені безхребетні та хребетні тварини усіх континентів та океанів світу. Тут експонуються представники фауни тундри, тайги, степу, пустель, гір, тропічних лісів і саван. У музеї створений бібліографічний

каталог, в якому нараховується понад дві тисячі карток.

Гордістю музею є унікальна колекція хижих птахів та сов (понад 170 чучел), яку зібрав на території Закарпаття та Східної Словаччини ужгородський орнітолог А.Грабар. Вона є однією з найкращих у Центральній Європі.

Зоологічний музей відіграє важливу роль у навчальному процесі. Його матеріали регулярно використовуються вченими й аспірантами при виконанні дисертаційних досліджень, написанні монографій та наукових статей в галузі фауністики, систематики та морфології тварин, зоогеографії тощо. Багато наукових публікацій є на рахунок і самих співробітників музею.

Склад співробітників зоомузею: завідувач О.М.Боко-тей, старші лаборанти: Н.І.Потіш, В.І. Стегун, А.Т.Дудинська, В.Пристаєа, В.Павлице.

Повповнення експозицій зоомузею відбувається під час експедицій його співробітників у Карпати, виїздів у різні установи, обміном експонатами з іншими музеями тощо.

Працівники зоомузею підтримують робочі контакти з Інститутом зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України (м. Київ), Природничим зоомузеєм НАНУ (м. Львів), Національним природним парком «Ужанський», Закарпатським еколого-натуралістичним центром учнівської молоді, а також колегами з Росії, Словаччини, Угорщини, Німеччини.

СЦД «Ювентус»

СЦД «Ювентус» – це заклад, де студенти проводять своє дозвілля. Культурно-масова робота сприяє активізації навчально-виховного процесу молоді. У період професійної підготовки у вищому навчально-му закладі студент має можливість розвивати усі свої здібності для майбутньої діяльності.

У СЦД «Ювентус» творчо працюють такі колективи, як: студентська модельна група «Шанс» (керівник Ю.Мочарка), музичні гурти викладачів, аспірантів та студентів УжНУ «Соулест» і «Каструм» (керівник ст. викладач юридичного факультету І.Переш), молодіжна громадська організація «Закарпатська ліга КВК» (головний редактор С.Денисенко), колектив сучасного танцю (керівник – студентка 5-го курсу математичного факультету Т.Булеца).

Кожен із названих вище колективів зробив внесок у творчу діяльність СЦД «Ювентус». Уже не один рік успішно працює молодіжна громадська організація «Закарпатська ліга КВК», місцевий осередок Всеукраїнської молодіжної організації «Асоціація КВК України». Ігри проходять у великому залі СЦД «Ювентус» і завжди збирають повний зал глядачів. Сезон продовжується з вересня до травня і складається з фестивалів, 3-х турів та 2-х фіналів. Протягом сезону команди змагаються за звання чемпіона, а також розігрують Кубок Закарпатської ліги КВК. У сезоні беруть участь близько 18 команд, представників вищих навчальних закладів Закарпаття, авторські команди та в основному команди факультетів УжНУ. Серед університетських команд – «Тяп-Ляп» (економісти), «От фонаря» (хіміки), «МЕО» (факультет міжнародних відносин), «ЛДП» (математики), «Перемога» (збірна команда університету) та ін. Закарпатська ліга КВК постійно представлена на іграх «Асоціації КВК Ук-

раїни» і займає призові місця. Так, наприклад, збірна УжНУ «Файта» у 2003 році стала чемпіоном України. Сезон 2004-2005 набирає обертів, і ми чекаємо нових переможців.

Починаючи з 2000 року СЦД «Ювентус» став центром розвитку рок-гуртів «Соулест» та «Каструм». За цей період вони записали та випустили по два альбоми, і їх майстерність була визнана прихильниками рок-музики не тільки в Україні а й за її межами. Гурти часто беруть участь у фестивалях рок-музики у Західній Європі.

Студентський колектив сучасного танцю утворився нещодавно, проте деякі із студентів гуртка брали участь у фестивалі студентської творчості «Весняна хвиля 2005», який проходив у місті Києві. Дівчат неодноразово запрошують для участі в концертах, що проходять в СЦД «Ювентус». Чекаємо на їх творче процвітання.

Закарпатським центром служб для молоді було проведено ряд комплексних та цільових програм, а також благодійно-мистецькі акції з метою пропаганди здорового способу життя студентів. У майбутньому центром соціальних служб буде відновлено консультпункт в СЦД «Ювентус», де кваліфіковані спеціалісти надаватимуть анонімну безкоштовну допомогу у вирішенні багатьох соціально-психологічних проблем молоді.

Самодіяльна народна чоловіча хорова капела «Боян»

Капела заснована у 1964 році на базі чоловічого хорового колективу тодішнього фізико-математичного факультету. Згодом членами хору, що трансформувалася в загальноуніверситетський, ставали професори, доценти та викладачі різних факультетів, а також співробітники інших структурних підрозділів університету. Постановою президії Української республіканської Ради профспілок від 30 вересня 1971 р. капелі присвоєно звання «народна», а в 1988 році вона отримала назву «Боян».

Художніми керівниками і головними диригентами капели працювали Петро Гудз (1964-1977) та заслужений діяч мистецтв України Петро Рак (1977-2001). До роботи з капелою в різний час залучались також диригенти Тетяна Бабець, Арпад Іллар, акомпаніатор Віра Боднар та ін. З січня 2001 р. колектив очолює член Національної спілки композиторів України Василь Гайдук.

Основу репертуару капели становить українська і світова класика (М.Лисенко, М.Леонтович, Д.Бортнянський, П.Ніщинський, С.Воробкевич, О.Нижанківський, Й.Брамс, Дж.Верді, К.Вебер, Ф.Шуберт, П.Чайковський, А.Рубінштейн), хоріві твори сучасних авторів та народні пісні в їх обробці (А.Кос-Анатольський, Ф.Колесса, О.Міньковський, С.Козак, С.Людкевич, М.Кречко, Д.Задор, С.Мартон, М.Попенко, П.Гудз, П.Рак, В.Гайдук, В.Теличко та ін.); пісенна творчість сусідніх із Закарпаттям народів (словаків, угорців, румунів) та пісні країн Прибалтики. Окремий розділ репертуару складають духовні твори.

Пам'ятними для капелян були участь у звітних концертах Закарпатської області в Палаці культури «Україна» (Київ, 1973, 2004); фестиваль українського фольклору в Камйонці (Словачина, 1983), нагородження Дипломом і великою медаллю лауреата Всесоюзного фестивалю та Дипломом Великого Академічного театру опери і балету (Москва, 1985), участь у міжреспубліканському конкурсі хорів (Латвія, Рига, 1989) та фестиваль «Ризький півень» (Рига, 1991), конкурс-огляд ім. М. Леонтовича (м. Львів, 1992), Шевченківський концерт в Румунії (Бая Маре, 1995), участь у ІХ Міжнародному фестивалі хорів вищих навчальних закладів у Банській Бистриці (Словачина, 2001) та у XXIV Міжнародному фестивалі ім. В. Фігуша-Бістрого (Банська Бистриця, 2002). На високому художньому та організаційному рівні у травні 2004 року в місті Ужгороді пройшов міжнародний фестиваль чоловічих хорів колективів «Лине пісня над Ужем», присвячений 40-річчю капели «Бояна».

За всі роки існування капели в ній співали 150 чоловік, у тому числі 24 доктори наук, професори та 65 кандидатів наук, доцентів. Особливо плідною була участь у капелі таких солістів: професорів Маринця В.В. та Задорожного В.Є.; доцентів Борця О.М., Гама М.С., асистента Попа Ф.П., а також професорів Маркуша І.І., Мешка І.М., Попика Ю.В., Чучки П.П., Шульги І.Г., доцентів Голінки П.І., Коршинського І.Ю., Макари М.П., Сільвая К.К., Сірого Є. І., Чаварги І.М., Шманька І.І.; завідувачих лабораторіями Пархоменка О.А., Фенцика Л.В., інженера Цар В.Д.

У різні роки допомагали капелі як солісти народні артисти України Марія Зубанич та Петро Матій, заслужені артисти України Оксана Ільницька та Михайло Ходанич, заслужений працівник культури України Йосип Сакс, артисти Заслуженого Закарпатського народного хору та обласної філармонії Михайло Кадар, Борис Дерда, лікар Богдан Кошель та ін.

Свою мету колектив «Бояна» вбачає у розвитку і пропаганді хорового мистецтва в Україні та за рубежом.

Гандбольна команда „Карпати-УжНУ”

Жіноча гандбольна команда „Карпати” (Ужгород) була заснована у 1969 р. на базі Брегівської ДЮСШ ДФСТ „Спартак”. Попередні назви клубу: „Спартак”, „Колос”, „Бактянка”, з 1989 р., після переїзду до Ужгорода – „Карпати”, а з липня 2005 р. – „Карпати-УжНУ”.

Не так давно кольори команди майстрів із Закарпаття захищали заслужені майстри спорту СРСР Ніна Гецько (олімпійська чемпіонка) і двократна чемпіонка світу Наталія Митрюк, майстри спорту міжнародного класу Людмила Задирака, Ольга Попович, Олена Кравецька, а також член збірної СРСР Ганна Глеба, член збірної України Ірина Чернова, гравці молодіжної збірної СРСР Марія Маргітич, Єлизавета Субота, Катерина Левринц.

Ініціатором створення гандбольної команди був тренер цієї спортивної школи Йосип Злупко. Цей гандбольний колектив дебютував у 1969 р. у другій групі першості України, успіх не примусив себе довго чекати – перше місце і підвищення в класі. З 1970 р. і дотепер вони постійні учасниці всіх чемпіонатів України. У 1986 р. гандболістки стали чемпіонками України, двічі (1980, 1989) завойовували срібло, а у 1997 р. – бронзу. Чотирнадцять разів займали почесне четверте місце.

У 1988 р. в кубку СРСР команда посіла почесне третє місце. Крім цього, у 1996 р., зайнявши четверте місце у чемпіонаті України, вперше у своїй історії вийшли на європейську гандбольну арену як учасники Кубка міст. На цьому турнірі вони в 1/16 фіналу перемогли грецький клуб „Філіпос” (18-17 і 23-17), а в 1/8 фіналу за сумою двох матчів поступилися данській команді „Ікаст” відповідно (18-17 і 14-24).

У 1997 р. „Карпати” (тренер Віктор Чернов) стали бронзовими призерами чемпіонату України і дебютували в Кубку Європейської федерації гандболу (EGF Cup),

третьому за рангом Єврокубку. В 1/16 фіналу ужгородські спортсменки впевнено зіграли проти клубу „Табак” (Відень, Австрія), вигравши обидва матчі (23-19 та 21-19). Але в 1/8 фіналу цього Кубка поступилися сильному румунському клубу „Галац”.

У 2003 р. жіноча збірна Закарпатської області з гандболу, яка була сформована на базі ужгородських „Карпат”, на Других всеукраїнських іграх вперше в історії місцевого гандболу стала срібним призером цих престижних і традиційних змагань. Відразу десять гравців ГК „Карпати” були удостоєні звання „Майстер спорту України”. У 2004 р. „Карпати” (Ужгород) зайняли четверте місце в чемпіонаті України. В минулому сезоні команда зайняла п'яту позицію.

На початку 2005 р. змінилося керівництво команди: президентом став Олександр Губаль, віце-президентами – Юрій Бухлак та Євген Шерегій, головним тренером – Сергій Новиков, тренером – Борис Петровський. Значну увагу команді приділяє ректор Ужгородського національного університету професор Микола Вергеш. Перед початком нового сезону 2005-2006 рр. до складу команди „Карпати-УжНУ” входять Олена Шукаль (капітан команди), Вікторія Гордієнко, Марія Заболотна, Людмила

Савко, Наталія Скунзяк, Ірина Власюк, Тетяна Ветошкіна, Ольга Попович, Вікторія Шклярчук, Тетяна Алтуніна, Тетяна Трегубова, Юлія Вовк, Ольга Коцурова, Юлія Коломоєць, Валерія Лебедева, Лариса Мальцева, Олена Бурковська, Валерія Возна, Альоша Немчена, Катерина Кравцова.

27-29 серпня 2005 р. у спортивному комплексі "Юність" проходив міжнародний гандбольний турнір „Кубок УжНУ”, присвячений 60-річчю Ужгородського національного університету. В ньому взяли участь „Россіль-маш” (Ростов-на-Дону, Росія), „Дева” (Залеу, Румунія), „Івента” (Міхаловце, Словаччина) і „Карпати-УжНУ” (Ужгород, Україна). Після завершення турніру, який стане традиційним, ректор УжНУ професор Микола Вегеш та олімпійська чемпіонка Ніна Гецько нагородили учасників кубками і цінними подарунками.

У чемпіонаті України сезону 2005-2006 серед жіночих команд суперліги команда „Карпати-УжНУ” змагатиметься з клубами „Мотор” (Запоріжжя), „ЛНУ-Галичанка” (Львів), „Київ-Спартак ім. І.Є.Турчина” (Київ), „Податкова академія” (Ірпінь), „Університет-Дніпрянка” (Херсон), „Ака-

демія-Енерго” (Тернопіль) і „Вікам” (Кривий Ріг). Перед командою „Карпати-УжНУ” стоїть відповідальне завдання – виборювати медалі та представляти Україну на міжнародній арені.

Тел. 4-35-43

ПРЕС-СЛУЖБА

Прес-служба Ужгородського національного університету була створена згідно з наказом ректора у лютому 2005 р. Тоді ж відповідне «Положення про Прес-службу УжНУ» було затверджене Вченою радою університету.

Діяльність Прес-служби здійснюється на основі планів роботи навчального закладу, з метою прозорості функціонування його апарату. Керівником її є член Національної спілки журналістів України, кандидат історичних наук, доцент Маріан Юрійович Токар.

До основних завдань Прес-служби відноситься підготовка й оперативне розповсюдження офіційної інформації про діяльність різних підрозділів університету, а також поширення заяв і повідомлень у засобах масової інформації від імені університету. Прес-служба виконує також функції інформаційного забезпечення діяльності керівництва університету, підготовку і розповсюдження прес-релізів з актуальних питань вузівського життя. Прес-служба УжНУ здійснює інформаційний супровід засідань, нарад, круглих столів, які проводяться керівництвом, інших заходів, організованих університетом. Серед них – проведення прес-конференцій, брифінгів, зустрічей керівництва університету з представниками засобів масової інформації.

Підрозділ відповідає за організацію та підготовку інтерв'ю, коментарів керівників університету з питань його життєдіяльності для центральних та регіональних засобів масової інформації.

Важливим завданням Прес-служби в умовах сучасного демократичного плюралізму є запобігання спробам спотворити у засобах масової інформації офіційну позицію керівництва університету. Для цього Прес-служба УжНУ активно взаємодіє з регіональними та деякими загальнодержавними засобами масової інформації, з метою всебічного і об'єктивного висвітлення життєді-

яльності університету, а також з іншими структурними підрозділами університету щодо підготовки та розповсюдження довідкових, інформаційних, аналітичних і рекламних матеріалів, фото- та відеоінформацій про університет.

Одним із пріоритетів роботи підрозділу є створення інформаційного банку даних, фототеки, відеотеки, які відображають життєдіяльність університету, формування фото- й відеоархіву.

Прес-служба співпрацює з керівниками відділів ректорату та структурних підрозділів університету з питань організаційної, кадрової роботи, поширення інформації, підготовки і подання необхідних документів та ін.

За час свого існування працівниками Прес-служби Ужгородського національного університету було організовано й проведено значну кількість прес-конференцій за участі керівництва УжНУ, висвітлено в засобах масової інформації роботу різних підрозділів вузу під час семестрового навчання, екзаменаційної сесії, вступної кампанії тощо. Налагоджено робочі контакти з представниками ЗМІ, органів державної влади, навчальними закладами.

Інформаційно-довідкове видання

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА ПОРОЗІ ІІІ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Редколегія: **М.М.Вегеш** – голова редколегії,
О.Г.Сливка, Л.О.Белей, І.П.Студеняк, В.В.Марина,
Т.М.Розумик – відповідальний редактор,
М.М.Басараб, В.В.Браславець.

Фото та художнє оформлення **В.В.Твердохліба.**
У фотоальбомі використані фото, надані працівниками університету.

Підписано до друку 26.09.2005.
Формат 60х90/8. Умов.-друк. арк. 23,2.
Папір крейд. Друк офсетний. Тираж 1000.
Зам. № 2840

Всеукраїнське державне багатoproфільне видавництво «Карпати»

88000, м. Ужгород, пл. Жупанатська, 3. Тел.: (03122) 32366

Свідоцтво про видавничу діяльність і розповсюдження видавничої продукції:

Серія ДК №512 від 27.06.2001 р.,

видане Державним комітетом інформ. політики, телебачення та радіомовлення України

Папір ер **идавництв**

2005. См.: (03122) **ник Карпат»,**

88000, м. Ужгород, пл. Гренджі-Донського, 3

Тел.: (03122) 30917

ПП «Наш рідний край»

Віддруковано у ТОВ «Спектраль»

88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36. Тел.: (0312) 614010, 661054

Ужгородський національний університет на порозі ІІІ тисячоліття.

У-33 — Ужгород: «Карпати», 2005. — 192 с.: іл.

ISBN 966-671-096-X

Альбом представляє й узагальнює найвагоміші здобутки колективу
Ужгородського національного університету за шістдесят років.

**ББК 74.58(4Укр)
УДК 378.4(477.87)**